

Lectori.

 U M Evangelii Persici edendis D.
 Abrahamus Whelocus Linguarum
 Orientalium Peritissimus, operam navas-
 set, tres sibi Manuscriptos impetraverat, Oxo-
 niensem, Cantabrigiensem, & alterum Po-
 cockianum, quorum uno descripto, cæteris col-
 latis, fusiore in omnes Commentarium destinaverat,
 Sed in medio, seu potius initio, operis, præmaturâ
 morte ereptus (quanto Literarum detrimento ex
 ejus Beda & reliquiis hujus Commentarii constabit)
 imperfectiùs edendum reliquit. Nam MSS. duobus
 remissis, qui iterum impetrari non poterant, textum
 iterum inspicere (quem ille transcurso descripserat)
 non licuit, neque alienæ tralationi (quam ille à
 prælo emendatam dederat) manus immittere æquum
 censui. Ideo, quod reliquum est, Lector, collati-
 ones MS. Pocockiani ad finem exhibuimus, qui
 ut Author testatur, scriptus est سال در هزار سیصد
 چهل و یک Anno MCCCXLI nisi fallar in verbo
 سیصد cujus literæ semiexesæ oculos fere effugiunt.

Lectori.

 U M Evangelii Persici edendis D.
 Abrahamus Whelocus Linguarum
 Orientalium Peritissimus, operam navas-
 set, tres sibi Manuscriptos impetraverat, Oxo-
 niensem, Cantabrigiensem, & alterum Po-
 cockianum, quorum uno descripto, cæteris col-
 latis, fusiore in omnes Commentarium destinaverat,
 Sed in medio, seu potius initio, operis, præmaturâ
 morte ereptus (quanto Literarum detrimento ex
 ejus Beda & reliquiis hujus Commentarii constabit)
 imperfectiùs edendum reliquit. Nam MSS. duobus
 remissis, qui iterum impetrari non poterant, textum
 iterum inspicere (quem ille transcurso descripserat)
 non licuit, neque alienæ translationi (quam ille à
 prælo emendatam dederat) manus immittere æquum
 censui. Ideo, quod reliquum est, Lector, collati-
 ones MS. Pocockiani ad finem exhibuimus, qui
 ut Author testatur, scriptus est سال در هزار سیصد
 چهل و یک Anno MCCCXLI nisi fallar in verbo
 سیصد cujus literæ semiexesæ oculos fere effugiunt.

Q. UAT. HOR.
E. V. A. N. G. E. L. I. O. R. U. M.
D. O. M. I. N. I. M. I. N. I. S. T. R. I. T. A.

I. E. S. U. C. H. R. I. S. T. I.
V. E. R. B. I. T. A. T. I. O. N. E.

A. L. V. E. R. B. A. & M. O. N. I. T. U. M.
I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E.

C. O. L. L. E. G. I. U. M. M. A. G. I. S. T. R. A. T. U. M.
G. L. O. R. I. A. M. I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E.

A. B. R. A. H. A. M. U. M. W. H. I. T. O. C. E. M.
I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E. & S. E. R. M. O. N. I. U. M.
P. R. O. F. E. S. S. O. R. I. U. M. & P. U. B. L. I. C. I. U. M. I. N. S. T. R. U. C. T. O. R. I. U. M.

I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E. & S. E. R. M. O. N. I. U. M.
I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E. & S. E. R. M. O. N. I. U. M.
I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E. & S. E. R. M. O. N. I. U. M.

D. T. H. O. M. A. A. D. A. M. S.
I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E.

N. O. T. E. D. P. R. I. N. T. I. N. T. H. E. P. R. E. S. S.
M. O. N. I. T. U. M. I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E.

L. O. N. D. O. N. I. N. T. H. E. P. R. E. S. S.
I. N. T. E. R. P. R. E. T. A. T. I. O. N. E.

QUATUOR
EVANGELIA
DOMINI NOSTRI
JESU CHRISTI
PERSICE;

AD
NUMERUM SITUMQUE
Verborum Latinè data.

MDC L II.

*Tituli qui præponuntur quatuor Evangeliiis
in Manuscripto Pocockiano.*

Ante Evangelium Matthæi.

انجيل متي که در شهر فلسطین بزبان عبری گفته شد و
Evangelium Matthæi quod in
urbe *Palestina* linguâ Hebraicâ dictum est, *Antiochie*
verò Syriacè conscriptum.

Ante Evangelium Marci.

انجيل مرقس که در شهر رومه بزبان فردکی نوشته است
Initium Evangelii Marci quod in urbe *Roma* linguâ
Latinâ scriptum est.

Ante Evangelium Luca.

انجيل لوقا که بزبان یونانی قبطی در اسکندریه نوشته
Evangelium Lucae quod linguâ Græcâ Egyptiacâ in
Alexandria scripsit.

Ante Evangelium Johannis.

انجيل یوحنا که از دوازده خواربون که در شهر افسوس
Evangelium Johannis u-
nius ex duodecim Apostolis quod in urbe *Epheso* lin-
guâ Græcâ Romanâ dictum est.

Errata.

Matt. Cap. 18. Ver. 7. Lege رنج Ver. 23. 1. بادشاه Cap. 19. Ver.
12. 1. برهیز کاران Cap. 20. ver. 23. 1. رنک Cap. 27. Ver. 9. 1.
Ver. 28. pro سر که 1. سرکه Ut & Ver. 48. Ver. 30.
pro بخش bis 1. بخش bis. Ver. 59. 1. بجهیدش *Marc.* Cap. 6. Ver.
39. 1. چشم Cap. 15. Ver. 43. 1. دشانند

- 12 Et post transmigrationem *Babylonis* *Iechonias* *Salathiel* genuit, *Salathiel* *Zerobabel* genuit. *Zerobabel* *Abiud* genuit, *Abiud* *Eliacim* genuit. *Eliacim* *Azor* genuit, *Azor* *Zadoc* genuit, *Zadoc* *Achim* genuit.
- 13 *Achim* *Eliud* genuit, *Eliud* *Eleazar* genuit, *Eleazar* *Mathan* genuit, *Mathan* *Jacob* genuit. *Jacob* *Ioseph* genuit, illū qui vir *Maria* fuit, illius ex qua natus est JESUS, qui vocatus est CHRISTUS.
- 14 [*Nunc] Omnes generationes ab *Abrahamo* ad *David*, quatuordecim generationes, & à *David* ad transmigrationem *Babylonis* quatuordecim generationes, & à transmigratione *Babylonis* ad CHRISTUM quatuordecim generationes.
- 15 Verū generatio JESU CHRISTI sic erat; cū *Maria* mater ejus desponsata *Josepho* fuit, priusquam convenissent, visa erat [uterū] portans ex Spiritu Sancto. Et *Joseph* vir ejus justus erat; noluit ut illam manifestā faceret; voluit ut clam illi repudiū daret. Tunc, cū hanc cogitationē agitare, Ecce Angelus Domini visus erat ei in somno, qui dixit, O *Joseph* fili *David*, ne metuas ab accipienda *Maria* uxore tua; nam genitum in illa, ex Spiritu Sancto est. Et pariet filium; & nomen ei impones JESUM. Ille salvum faciet populum suū à peccatis suis. Hoc totum fuit, ut in complementū veniret id quod dictum est à Deo, "per linguā Prophetæ, qui dixit. Ecce Virgo [uterum] portans erit; Et pariet filium, & nomen ei imponent EMMANUEL:

۱۲ و پس غارت بابل یوحنیا شالقیل را
۱۳ را شالقیل زربابل را را، زربابل
۱۴ اییود را را، اییود الیاقیم را را، الیاقیم
۱۵ عازور را را، عازور زانوق را را، زانوق
۱۶ اخیم را را، اخیم اییود را را، اییود
۱۷ الیازار را را، الیازار ماتان را را، ماتان
۱۸ یعقوب را را، یعقوب یوسف را را، ادکه
۱۹ مرن مریم بود ادکه از وی زان ایشوع که
۲۰ خوانده شد مسیح، [اکنون] همه
۲۱ قبیله از ابراهیم تا داوود چهارده قبیله
و از داوود تا غارت بابل چهارده قبیله
و از غارت بابل تا مسیح چهارده قبیله،
۲۲ اما زان مسیح چنین بود چون
مریم مادر او نام رک یوسف بود پیش
از ادکه بهم آیند دیده شد حامله
از جان پاک، و یوسف مردوی
دان کر بود نخواست که او را پیدا
کراند می خواست تا بنهان او را
۲۳ طلاق دهد، پس چون این
اندیشه کرد اینک فرشته خداوند
دید شد او را در خواب که گفت
ای یوسف پسر داوود مترس از گرفتن
مریم زوجه تو که زان درو از روح
۲۴ القدس است، و بزاید فرزندی و
نامش بنهی ایشوع او خلاص کند
امت خود را از گناهان خویش،
۲۵ این همه شد تا بکمال رسد آنچه
گفته شد از خدای بر زبان پیغمبر
۲۶ که گفت، اینک بکر حامله شود
و بزاید پسری و نامش دهند عماوئیل

EVANGELIUM PERSICE,

Secundum S. Matthæum.

ا بنام پدر و پدر و روح القدس یک
خدای انجیل مقدس ایشوع
مسیح جناحه نوشته است منی
یکی از دوازده رسول او،

فصل اول

- ۱ کتاب زادن ایشوع مسیح پسر
۲ داوود پسر ابراهیم، ابراهیم
ایسحق را زان ایسحق یعقوب را زان
یعقوب یهودا و برادرانش را زان،
۳ یهودا فارص و زارعا را زان از تامار
فارص حضور را زان حضور ارام را
۴ زان ارام عمیناداب را زان، عمیناداب
نحشون را زان نحشون سلمون را زان،
۵ سلمون باعاز را زان از راحاب باعاز
عوبید را زان از زعوت عوبید ایشی را زان
۶ ایشی داوود ملکر را زان، داوود ملکر
نسلیمان را زان از ادکه از اوریا بود،
۷ سلیمان راحبعیم را زان راحبعیم ابیارا
۸ زان ابیا اسارا را زان، آسا یهوشافاط را
زان یهوشافاط یورام را زان یورام عوزیارا
۹ زان، عوزیا یوتام را زان یوتام اخاز را زان
۱۰ اخاز حزقیال را زان حزقیال منشی را زان،
۱۱ منشی امون را زان امون یوشیارا را زان،
یوشیا یوخنیار را زان و برادران او زان
غارت بابل،

IN nomine Patris, & Filii, &
Spiritus sancti, unci Dei:
Evangelium Sanctum Jesu
Christi; quemadmodum scri-
psit (P. scribens est) Matthæus,
unus è Duodecim Apostolis ejus.

CAPUT PRIMUM.

Liber generationis Jesu
Christi filii David filii Abra-
hami. Abrahamus Isaacum
genuit, Isaacus Jacobum genu-
it, Jacobus Judam, & fratres
ejus genuit. Judas Phares
& Zaram genuit de Thamar,
Phares Ezron genuit, Ezron
Aram genuit, Aram Aminadab
genuit. Aminadab Naasson
genuit, Naasson Salmon ge-
nuit. Salmon Booz genuit ex
Rahab, Booz Obed genuit ex
Ruth, Obed Iesse genuit, Iesse
David Regem genuit. Da-
vid Rex Salomonem genuit,
ex illa quæ de Uria fuit.
Salomon Roboam genuit, Ro-
boam Abiam genuit, Abia A-
sam genuit. Asa Jehoshaphat
genuit, Jehoshaphat Foram
genuit, Foram Oziam genuit.
Ozias Joatham genuit, Jo-
atham Achaz genuit, Achaz
Ezechiam genuit, Ezechias Ma-
nassæm genuit. Manasses A-
mon genuit, Amon Josiam ge-
nuit. Josias Iechoniam genuit,
& fratres ejus in transmigra-
tione Babylonis.

Et

Sed quod ullius momenti prætermisum est, recognoscendum : v. 16.
MS. Can. pro *mon* *† dīda*, habet *mon* *مريم خواند شد* qui
dictus est vir Mariz.

19. *Δίξας & ὁρ.*] Po. *pius & jucundus; pius* scil. in deum: hinc, fons in sponfam suam mansuetudinis, pacis & fidei; hinc & Anglicè *Pietie*, sc. *pietas* in Deum; & *Pitte* (contracta vox à pietate) misericordia in afflictos, imprimis conjunctissimos.

21. *Salvum faciet populum suum.*] MS. Po. اوستی کے رعیت خود را از

23. *Ecce Virgo*] *اينكى* *Ecce*. Nota ad virginem parituram admirantis; hinc *Isaia* 7. 14. *אין* Signum miraculi futuri præfixum, MS. Can. *دختر بکر* Et Po. *دختر بوشين* utrique *puella virgo*; ut cavillis *Judeorum* de significatione *עלמה* *virgo*, occurrat; *Quin & תן* Hebr: Quâdrat inde manans Alcoranicum *آية* *Aiat* in hac ipsâ à Mahumede interpolatâ historiâ; sic enim

که ترجمه آن باشد خدای باما،
چون بیدار شد یوسف از خواب
کذارن الجنین که فرشته خداوند
بوی فرمون و گرفت زوجه خون را،
و دادستش تا ادوقت که زان فرزند
بکر خود را و نامش تهاه ایشوع،

cujus interpretatio illa est,
Deus Nobiscum. Cum vigil
esset *Joseph* somno, [rem]
transegit quemadmodum An-
gelus Domini ei jussit; &
accepit conjugem suam, Et
non cognovit illam, ad illud
tempus quo peperit filium
primogenitum suum; Et no-
men ejus imposuit JESUM.

Nota in cap. I. S. Matthæi.

بنام پدر و سر و جان پاک یک خدای
انجیل متی فصل اول
in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti [P. aliàs,
animæ sive Spiritus puri,] unici Dei; Evangelium *Matthæi*: Caput Primum.
Sic Deo, Tri-uno præposito, libros pensumque suum incipiunt Christiani;
Mahumetani verò deleta *Personarum Trinitate*, solam nominum *Trinitatem*
substituunt: viz. *بسم الله الرحمن الرحيم*. in nomine Dei, *Misericordis*,
Miseratoris; At *Surat* in verbis *ثلاثة* neque dicite *Trinitatem*,
annon *Destruit* trinitatem Deorum? Verum *منه روح* Dei,
Verbi, & *Spiritus* ejus triada diserte adstruit. Confer cum 1 *John* 5. 7.
انجیل متی که در شهر فلسطین بزبان عبری
Evangelium Matthæi, quod
in civitate quadam *Palæstina* lingua *Hebraicâ* dictum, & *Antiochia* *Syriacâ*
scriptum est.

1. *Cetâb*. Persico-Arab: *γενεαλογία*: mirum, quod hic ad men-
tem vocabuli, captumque vulgi, non vertatur *Genealogia* JESU CHRISTI; ut
& *Ezra*. 2. 62. Hi [Levitæ] quæsi fuerunt *γενεαλογiam* suam: At
βίβλος & *γενεαλογία* *Adâm* Gen. 5. 1. (si legas *Adâm* & rectè, cum *Chaldaicâ* &
Persicâ Paraphrasi, non *γενεαλογiam* cum Græcis interpretibus) locutio *Adâm*
primo tributa, ad *Adâm* quoque secundi *Genealogiam* huc, instinctu Spiritus
S. transfertur. Sed rectè *תולדות* *Hebraicè*, cum ad progenitores *Christi* referri de-
beat; non *דורות* generationes, sive progeniem. Videbit quidem semen suum
Isaia 53. 10. sed spirituale Gentilium; non carnale *Iudeorum*: nam v. 8. cum
sit excusus de terra viventium, quis illud enarrabit? Versio *Iudeorum Parisiis*
edita, sic *אלה תולדות ישו בן דוד* sed heu quàm vitiosa, quàm blasphema!
Primò invident *Christo* veram *Genealogiam*, quod illis probro ducitur: nam
vocem *βίβλος* *Genealogia* hic deesse conquerimur. Deinde *Sacrosanctum*
Nomen, JESU *υ* detruncato, minuunt; Et *Personæ* ipsius *Majestatem* com-
minuunt, & impolito, ac ob inscitiam Græcæ & Syriacæ linguæ imperito calamo
commaculant: Quid autem est *Rabbinis* *ישו* mutilum, nisi (ut *רמשי תיבות* con-
tractiones docent,) *Deleatur* nomen ejus, & *memoria* ejus,
hinc, ut fraudem hic flagitiosam, ac versipellem cernere possitis, ut *Messiam*
nostrum *deleterem* cupiunt, ita nomen *Messia* hic impudenter *delet*; Ridet
hodie & falsè *fident Iudei Christianos*, quibus hæc in *Christum* ab illis convicia
& conjecta scommata placebant; Sed pellem jam vulpinam detractam cernitis:
At versionem hanc initio blasphemam quia non intellectam, Episcopus *Brioc*:

3 Verum *Herodes* Rex, cum
audiret, in perturbationem
venit; & tota *Hierosolyma*
4 cum illo. Tum congregavit
omnes principes sacerdotum
& scribas populi; & ab
illis sciscitabatur nempe,
in quo loco natus esset
5 CHRISTUS. Illi Dixe-
runt ei in *Bethlehem Judea*;
quia sic scriptum est in Pro-
pheta. O tu *Bethlehem* terra
Juda; non tu vilis (es) in
principibus [p. regibus] *Judea*.
6 Propterea quod ex te
exibit Rex, qui ipse pascet
populum meum filios *Israelis*.
7 Tum *Herodes* Magos
clam convocabat, & ex illis
cum studio sciscitatus est
[p. notitiam invenit,] nempe,
quo tempore viderunt stel-
8 lam ejus. Et illos misit in
Bethlehem, & dixit, Abite
& inquirete cum studio,
de puerulo; & cum invene-
ritis, mihi notitiam facite;
ut ego etiam adirem, &
ei adorationem præstarem.
9 Illi, cum audirent à Rege,
abierunt, & illam stellam,
quam videntes erant in ori-
ente [in] ante illos processit,
donec venit, & [p. postea]
stetit super illum locum,
quo puerulus in ipso fuit.
10 Cum viderent stellam,
gavisi erant gaudio multo
11 [&] magno. Et in domum
ibant, & puerulum vide-
bant cum *Maria* matre ejus;
& in faciem procidebant, &
ei adorationem præstabant;
& aperiebant thesauros suos;
& ad illum afferebant
munera [p. Corbana] au-
rum, & myrrham, & thus.

* MS. Pe.

اما هیرودیس ملک چون شنید بهم
رفت و تمام بیت المقدس با او ،
پس گرد گرد همه بزرگان کاهنان
و کاتبان جماعت و از ایشان می
پرسید که بچه جای که زاید مسیح ،
ایشان گفتند با او در بیت لحم
یهودا که چنین نبشتمه است در
پیغمبرای جو ابیت لحم زمین یهودا نه
تو خوار در پادشاهان یهودا ،
زیرا که از تو بیرون آید
پادشاهی که او بچراود امت من
بنی اسرائیل را ، انکه هیرودیس
مجوسیان را بنهان خواند و از
ایشان بکوشش خبر یافت که چه
وقت دیدند ستاره را ، و ایشان را
فرستاد به بیت لحم و گفت بروید
و به پرسید بکوشش از کودکان
و چون بیابید مرا خبر کنید تا من
دیز بروم و او را سجد کنم ،
ایشان چون شنیدند از ملک
رفتند و آن ستاره که دیده
بودند در مشرق در پیش ایشان
میرفت تا رسید پس بایستاد بران
مقام که کودکان درو بون ،
چون دیدند ستاره را شان شدند
بشادی بسیار بزرگی ، و در خانه
رفتند و کودکان را دیدند با
مریم مادر خود و برو در افتادند و او را
سجد کردند و کشادند خرجینهای
خون و پیش [او] آوردند قربانهای زرو
مروگندر ،

B 2

Et

قال كذلك قال ربك هو علي هين ولنجعله
Surat. Maria: Dixit Dominus tuus, hoc mihi facile est, nempe ut constituamus signum hominibus. In quæ sic Bidawi Comment: Alcor: apud eximium virum Iohannem Boncle, literarum orientalium callentissimum, sc. علي هين لنجعله [Jesum sc.]
signum; vel ut notam faciamus potentiam nostram, virginem nempe filium patituram: Et infra, اية للناس علامة ليروا برهاننا علي كمال قدرتنا *signum hominibus, indicium sc. ut viderent demonstrationem de perfectione potentia nostra. Perficus Paraphrastes Bibliothec: publ: Cantabrigiensis. pag. 32. lin. 19. sc. است اسان* [cum* ن] *فرزند بي پدر ** [ut darem] mihi obvium est. *ان حشيدن* *illud facile, inquit, est; filium dantez sine patre* [ut darem] *تا كنيم اورا ايتي وعلامتي و نشاندي بر قدرت خداي عز وجل* *Et infra; ut faciamus eum* [Christum sc.] *signum, & indicium, & vestigium potentia Dei Opt: Max.*

25. *Non cognovit illam.* [P. فدانشستش idem: sic & Ox. in quod concinit uterque Hebræus, לא ידע איהו Sed Po. بدو ذرسد ad illam, vel cum illâ non venit. è v. 18. & *אין לא* non convenit. Hoc sensu Hebr. ad, vertendum: ita hic uterque Hebr. בטרם הוא בא אליה Quid ni! priusquam venit ad illam: Perficus Paraphrastes pag. 32. lin. 17. facit S. Mariam sic de se dicere. *من [يه من] [lege من] درسيده است انمي چنانكه مردان بزبان رسند* *ad me non venit vir (non negat omnino virum ad se venisse, sed) sicut viri cum forminis conveniunt; Quod Græci à v. 18. per *αὐτὴν*, vel *αὐτὴν* & *αὐτὴν* comptè explicant. "εως &--donec. MS. Can. فدانشستش تا انوقت كه* *ut Ox. non novit illam ad tempus quo, nec secus ad sensum Xavierus, cum Abdel Senarin hist. CHRISTI pag. 24. viz. خدا خواست كه تا هنگام روشن شدن حقيقت و راستي عصمت [او با] تهمت الوده باشد* *ie. noluit Deus ut usque ad tempus quo elucesceret certitudo & veritas sanctimonie ejus, suspicione pollueretur. Melius MS. Po. per simplex *εως*, hodie Perfis *εως* تا انكه* *ne aliàs Antidico-Marianitis favere videamur.*

فصل دوم

CAPUT SECUNDUM.

چون ايشوع بزبان در بيت لحم
 يهودا بروز كار هيروديس
 ملك اينك آمدند مجوسيان از مشرق
 تا بيت المقدس، و مي گفتند
 گجاست ملك يهودان كه زان
 است ستاره او در مشرق ديديم
 و امديم تا اورا سجود كنيم،

CUM JESUS natus
 esset in Bethlehem Ju-
 deæ, in tempore Herodis
 Regis, ecce venerunt Magi
 ex oriente Hierosolymam
 [Pers. & Arab: ad domum
 sanctam. sc. Hierosolymam.]
 Et dixerunt, Ubi loci est
 Rex Judeorum, qui natus
 est: Stellam ejus in oriente
 vidimus, & venimus ut ei
 adorationem faciamus.

Verum

* MS. Po.

ejus, & vade ad terram
Israel; quia mortui sunt illi
 qui perditionem pueruli vo-
 lebant. Tunc surrexit :
 21 puerulum suscepit, & ma-
 trem ejus; & abiit in terram
 22 *Israelis*. Tum, cum audi-
 ret quod *Archelaus* in Regno
 in *Judea*, in loco *Herodis*
 patris sui sederet, pertimuit
 eò loci adire: & in somno
 admonitus notitiâ inveni-
 ens in provinciam *Galilee* abiit.
 23 Tum venit habitansque
 fuit in civitate *Nazareth*,
 ut impletum sit id quod
 dictum modò est in Pro-
 phetis quod *Nazareus* vo-
 catus fuerit.

[۲۱] و برو سوي زمين اسرائيل كه
 مرنه آمد اناكه هلاكى كودكى
 ميخواستند، انكه برخاست
 كودكى را برداشت و مادرش
 و آمد سوي زمين اسرائيل،
 پس چون شنيد كه اركلوس
 به پادشاهي در يهودا بجاي هيرونيس
 پدر خون نشست بترسيد انجا
 رفتن و در خواب خبر يافته بولايت
 جليل رفت، پس بيمام
 وساكن شد در شهر ناصره تا
 تمام شون انچه گفته آمده است در
 پيغمبران كه ناصري خوانده شون،

Nota in cap. II. S. Matthæi.

1. 'Isà mārōi. MS. Po. instar Rubrica, in ipso filo, آمدن ملكان پارس
Adventus Regum Persicorum: Maronita in *Miffali Roma* edito, MDXCVI.
 pag. ۱۱۱. و م. م. م. م. Magos Persie Et pag. ۱۱۱. aiunt
 م. م. م. م. de Persia tres Reges venisse. Bahlul in

Lexico Syro-Arab. Biblioth. Cantabrig: pag. 703. Duodecim Principes fuisse:
 sed ex illo fonte singula de Magia, & his Magis, Latine vertens deprompsi; viz.
 م. م. م. م. Magia (inquit) cultus Elementorum, secundum sententiam

Jacobi Urhie: Magi itaque م. م. م. م. de Persia venerunt; De filiis *Elim*
Barsham (ait) genus illorum per seriem trium generationum extitisse; sicut pin-
 gunt Pictores, propter trinum trium munerum concentum, auri sc. & myrrha, &
 thuris: Sedenim illi Duodecim numero fuerunt; sicut tradunt historia multa
 qua scripta sunt: ipsi qui venerunt, principes nominatissimi iique
 viri notissimi de terra Persie fuerunt: Adfuit autem cum illis
 populus multus, & exercitus copiosus qui de mille viris constabat:
 ita ut etiam. * م. م. م. م. commota erat Hierosolyma; cum retulerint

ipsi etiam *Herodi* diserit nomina *MAGORUM DOMINI*, viz. *Haruphan*
 & *Hurman*, & *Tahshabst*; Erant autem qui vocabant illos sic. *Gudpurhan*,
 & *Ariahshabst*, *Lebuda*, & *Alphara*, & *Lingua Persica* vocantur *Amad*,
 & *Zud Amad*, & *Rust Amad*; *Zachcha*, Alique *Abdujad*, *Hadundad*,
Barataban, & *Shataph Bargudpaz*, *Arshak Bar Mahdus*, *Zarund* & *Dudbar*,
 & *Rund*, *Arihu Barcasru*, *Attachshabst Barhulwist*; *Ashtan Buzan*,

۱۲ و در خواب جواب یافتند که باز
 نکردند سوي هيروديس رفتن براه
 ۱۳ ديكر سوي ولايت خود، و چون رفتند
 در خواب ديده شد يوسف را فرشته
 خداوند گفت برخيز و كودك را
 بر كير و مادرش و بجانب مصر
 بگريز و انجا باش تا وقتي كه با
 تو بگويم براي اذكه هيروديس كودك را
 تفحص خواهد كرد تا او را هلاكي
 كند، [اذكه] يوسف برخاست
 و كودك را بر گرفت و مادرش
 در شب و بمصر رفت و انجا مقام كرد
 تا اذكه كه هيروديس وفات يافت،
 ۱۵ تا تمام شون گفته پيغمبر از
 خداوند كه از مصر خواندم پسر را،
 ۱۶ چون هيروديس ديد كه مجوسيان
 او را تسخر كردند خشم عظيم گرفت
 و فرستاد حكمي تا بكشند همه
 كودكان بيت لحم را و هر چه در آن
 ولايت بود از دو سالكي تا زير در بقياس
 ادرمان كه از مجوسيان دانسته
 ۱۷ بود، آن هنگام تمام شد گفتار
 ايرميا پيغمبر اذكه گفت،
 ۱۸ آوازي شنود در رامة كرده و مويده
 بسيار را خيل ميگريست بر پسران
 خون و بيغمي فخواست از براي
 ۱۹ نيسي ايشان، چون هيروديس
 وفات يافت اينك ديده شد ملك
 خداوند در خواب يوسف را در مصر
 ۲۰ گفت، برخيز و بر كير كودك را و مادرش

Et in somno responsum inveniebant, ut rursus non reverterentur ad Herodem: redibant per viam alteram ad Regionem suam. Et quum abibant, in somno visus est *Iosepho* Angelus Domini, Dixit, Surge; & puerulum suscipe, & matrem ejus; & in confinium *Aegypti* fuge; & illic loci esto ad tempus quoad tibi dicam; propterea quod *Herodes* pueruli inquisitionem fuerit facturum, ut ei perditionem faciat. *Iosephus* surrexit, & puerulum suscepit, & matrem ejus per noctem: Et in *Aegyptum* abiit; & illic loci stationem fecit, usque dum *Herodes* obitum inveniret; Ut impletum sit dictum Prophetæ à Domino, nempe *Ex Aegypto vocavi filium meum*. Cum *Herodes* videret quod Magi ei illusionem fecissent, iram magnam concepit: Et emisit decretum, ut occidant omnes puerulos *Bethlehem*, & omnem [infantem] qui in illa regione fuit, à biennio ad interius; ad computationem illius temporis, quo à Magis cognitum fuit. Illo tempore impletum est dictum *Jeremia* Prophetæ qui dixit, Vox audita in *Rama*, fletus & ululatus multus; *Rachel* plorans super filiis suis, & indolentiam voluit, ex eo quod non sunt illi. Quum *Herodes* obiit, [p. obitum invenit,] Ecce! visus est Angelus Domini in somno *Iosepho* in *Aegypto*; Dixit. Surge & suscipe puerulum & matrem ejus

12

13

14 * MS. Po.

15

16

17

18

19

20

manus arderet, [in religione,] futilis esset. Quod simul ac fecerant, neutra utriusq[ue] arsit; ignis autem refugit; Dixerunt [adstantes] num utrique veraces sunt? Rex corde tristis Domum intravit: faciem super pulverem apposuit, & verba fecit, nempe; Septuaginta annos in fide perstiti [P. pedem posui,] & usque contra hæresin repugnantiam institui. Ecce responsum vox dedit, nempe, Tunc nosti quod manum tuam hæreticam [ignis] calidam feceris? quod si hæreticam solam tuam in ignem posuisses, vidisses [rei eventum,] Pergo: از مشرق ab oriente, ἀπὸ ἀνατολῶν; erant ergo magi ἀνατολικοὶ sive Arabes sive Persæ. Sed videte Cl. Pocockum in Specimen Arab. pag. 34. 146, 147. 150. 233, 234. aliisque.

4. MS. Po. کشیشان و مهتران و نویسندگان خلف viz. Sacerdotes inprimis, deinde Principes [nightaran; Anglis, the mightie men] & viros Doctos certè, & utriusque juris peritos. (اه) مهتران Principes. Sic auctori Perfico apud me, de vitis Sanctorum مهتر جبرئیل Princeps Gabriel Angelus sc. & eadem pag. 339. Servatorem nostrum, quater مهتر عیسی Principem, sive Dominum JESUM idem autor nuncupare gessit.

8. Ἀκριβῶς MS. Can. بکوشش و پرسش quarite cum studio, [ardore, zelo, amore] cultuque ejus.

11. Πονήτες MS. Po. سر بز میمن نهادن برای سجد کردن Caput in terram apponebant, ut adorationem facerent, Abdel Senarin bene subdit, hist. Christi Perfica. pag. 89. همچنانکه خدایوند خود را sicut Domino suo: vide Phil. 2. 11.

16. Ἐνταῦθα MS. Po. مجوسیان بروی افسوس کردند Magi in illum [Herodem] prastigias fecerunt: Philoſophiâ nempe suâ, jam ad CHRISTUM conversi non abusi sunt Sancti; sed ab hoste pestilentissimo vexati, ad CHRISTUM clam, tanquam ad sacram anchoram confugerunt.

CAPUT TERTIUM.

فصل سیم

- 1 IN illo temp: venit *Johannes Baptista*: vocem edidit in deserto *Judeæ*; & dixit.
2 Poenitentiam agite: quia Regnum coelorum propè veniens est. Namque hic
3 est ille (de) quo dictum existens est, in *Isaia* Propheta; qui dixit, Vox clamorem facientis in deserto, paratam facite viam Domini, & facilem reddite semitam ejus.
4 Quin & *Johanni* integumentum de pilis camelorum fuit: & medium ejus cinctum erat à zonâ pelliceâ: & esca ejus erat locusta, & mel deserti.

* MS. Po.

در آن روزگار آمد یوحنا
معهد اواز میدان در بیابان
یهودا و میگفت، توبه کنید
که ملکوت آسمان نزدیک آمده
است، [برای آنک] اینست ادکه گفته
شده است در ایشعیا پیغمبر ادکه
گفت اوازی باندک کننده در
بیابان ساخته کنید راه خداوند را
و آسان کنید هنجار او را، اما
یوحنا را پوشش از پشم اشتراک بود
و میان او بسته بود از پوست آدم
و خورش او بود ملخ و ادکبین بیابان،
Illo

*Barbeisbrun, Mabruk Barbnham, Ahsheidaf, Barsifibun, Thordenab, Bar-
buledan, Marduc, Barceil, alitque Magi: Hactenus Bahlul. neque senten-
tiam meam lubeas adjiciam. Sed quod suprà dicantur apud Bahlul Magi de
filiiis Elim عليه السلام Magi مفسدو وفسادچو, non sine pulcherrima allusione ad
Elam filium Semi primogenitum, Gen. 10. 22. & 1 Chron. 1. 17. Eundem
Elam, patrem Elamitarum in Perfide principis populi fuisse certum est: Elam
autem hinc dictam provinciam Regulus Chedorlaomer Gen. 14. 1. gubernabat;
Quam & Propheta multò postea Dan. 8. 2. ut matrem *Shufane* sedis palatii
Regii Persæ commemorat. Hoc si verum sit, numquid non notatu dignum
quod Deus Opt. Max. de filiis Semi lucis infernæ cultores, à principe tenebrarum
Diabolo, Benedicti Seminis hoste, ad *Lucem supernam* Evangelii gratuita mise-
ricordia assciverit ad noticiam PATRIS J. CHRISTUM promittentis; sic Abra-
hamum Terah idololatæ filium, Jos. 24. 2. Deinde ad FILIUM jam natum
hosce Magos sive *Semitas* dixeris sive *Elamitas*: Denique ad SPIRITUM
SANCTUM expiendum de eadem progenie satos, Act. 2. 9. profelytos Elamitas.
Sed antiquitus *Magus*, ut ostendit *CL. Pocockus* in specimine Arabi ex *Halami*
Nomenclatore Arabico-Perfico p. 146. انش برست ignem colebat; & (ut
Bar Bahlul ait, in Syro-Arabico suo) *Elementa*. Sed *ignem* idolorum ab
Abrahamo Iconoclasta fractorum, (si *Corano* credendum, *Surat. الانبياء*)
vindicem idololatæ volebant; nempe. فاعلمهم جزئاً الا كبيراً لهم لعلهم
يرجعون Et fecit isthæc [idola] in frustula Abrahamus, præter magnum
illorum unicum; si forè ad illum reverterentur; hinc postea قالوا حرقوه
وانصروا الهكم ان كنتم فاعلين قلنا يا نار كونى برداً وسلاماً
وانصروا الهكم ان كنتم فاعلين قلنا يا نار كونى برداً وسلاماً
Dixerunt inflammate illum, & servate Deos vestros si sitis actusosi.
Diximus [Deus etc.] ô ignis esto frigidus, & pacificus erga Abrahamum.*

Nec filer Comment. Perficus in locum, MS. Bibl. Cant. 243. lin. 15.
 پس خدای تعالی برهائید او را از آتش و سرنگین ان برو
 نشانهای است و عبرتها بیست مر مردمانی را که استوار
 دارند و بگروند بدین قرآن
 hoc est, Deinde Deus supremus liberabat
 illum [Abrahamum] ex igni: & isthac calefactio illius [ignis] indicium est &
 exemplum mortalibus, qui constantiam tenuerint crediderintque in hoc Alcoranum:
 Dixisset in CHRISTUM quem ad incendium usque in UR Chaldeorum
 profliteri paratissimus erat Abrahamus, ut & per Ordaliū quoddam inter
 Chaldaeos, Shadrach, Mesbach & Abednego, Dan. 3. 16. 28. ad confirmandam
 in deum fidem suam, & ad extorquendam ab iniquissimo Tyranno confessionem.
 Huic insaniz Chaldaeorum & Persarum, non multum dissimile fuit Ordaliū
 Majorum nostrorum, Anglo-Germano-Saxonum, à Gothis, ut & magna pars
 Persarum qui hodie sunt, oriundorum: Ut Persarum videatis immanitatem,
 fanatici duo per hujusmodi Ordaliū de Religione coram Rege anonymo con-
 tendebant: de quo, pauca hæc è Persici miscellaneis apud me, in ipso limine
 delibate.

هر یکی می گفتند بر حقم اتفاق کردند که هر دو دوست
[دست ۱.] ایشان برهم بندند و در آتش بزدند آنکه بسوزد و باطل
بود چنان کردند هیچ یک از دو سوخت و آتش بگریخت
گفتند مگر هر دو حرف اند مالک دل تنک بخانه آمد روی بر
خاک نهان و مناجات کرد که هفتاد سال قدم در ایمان نهادهام قایم
دهری برابر کردم ها تفری اواز دان که تو ندانستی که دست تو
دهری را حمایت کرد و اگر نه دهی قنهد است خود در آتش نهادهی
hoc est, Uterque dixit, in [p. super] veritate sum. Pactum fecerunt,
quod uterque manus suas simul solicite ligarent, in ignem mitterent; cuius jam

- 14 Tum Johannes rursus cohibuit eum & dixit, Ego opus habeo, ut ex te baptismum accipiam, & tu ad me accedis. Responsum dedit JESUS, & dixit ei: Nunc mitte, quia sic conveniens
- 15 eris, ut omnem justitiam in complementum adducamus; tunc viam fecit ei. Et cum JESUS baptismum accepisset, in instanti prodibat ex aqua; & ecce aperti fuerunt pro eo coeli, & visus
- 16 (est) spiritus dei descendens, (sicut columba) qui super illum venit. In illo momento vox è coelo dixit, Hic est filius meus, dilectus [p. amorem habens meum] nempe, in quo [michi] complacui. [p. super illum complacitus sum.]

* MS. Po.

پس یحیا باز میداشت او را و میگفت من محتاجم که از تو عمادا گیرم و تو نزد من امدهی، جواب داد ایشوع و گفت او را اکنون بگذار که چنین شایان باشد تا همه دادگري را بکمال رسانیم ادکه رها کردش، و چون ایشوع عمادا گرفت در حال برون آمد از آب و اینک کشاه شدند برای او آسمان ها و دید روح خدا را قرون آینده همچون کبوتر که بالاي او مي آمد، [و اینک*] در آن دم آواري از آسمان میگفت اینست پسر دوست داشته من که برو خشنودم،

یوحنا

Nota in cap. III. S. Matthæi.

4. 'Azphos. ملح Sic MS. Sing. ut & Abdel Senarin, hist. CHRISTI, pag. 116. in codice per CL. Ludovicum de Dieu ibidem correctissimo. Syr. **دعسرا** Ferrario in Lexico Syr. Locusta. è Psal. 78. 46. juxta Syros. aliàs Pastinacæ agrestes; **ὀμβόλυρος** est hoc genus plantarum in modum Locustarum, & Raiarum piscium à tergo aculeatum. **Bahlul Syro-Arab.** **دعسرا** kamtso sit **الجران** locusta; subdit Bahlul, **دعسرا** kamtso شبّه نبات **الجزر وهو الذي اكله المعبدان وليس بالطيب** id est, Planta est, non dissimilis locusta, estque quod manducabat Baptista, nec cui inerat Elegantia. Et è verterum traditione, apud eundem autorem quidam Johannem Baptistam de Locustis sciscitatus, hujusmodi accepit responsum. **دعسرا** hoc est, dixit is utique, quod rogasset Baptistam quid sint **دعسرا** pastinaca deserti de quibus comederis? & dixit mihi, quod * Medulla radicum deserti sint, juxta traditionem Maronitæ. Et Kamtso est planta similis Locusta. Sic Bahlul. **المدا** **دعسرا** MS. Po. per adject: **بیبایان** quasi eremiticum; non quia viciosum, sed ubi deficit domesticum, deserto & agris coelius defusum est.

* lege ut apud eundem infra
الجران

* Syr. corda,
Luc. 2. 35.
aliàs Lagna,
ut Doctif.
Ferrarius in
Lexico suo.

Quale

C

۵ آن هنگام بیرون می آمد پیش [او]*
 اورشلیم و همه یهود و جمله ولایت
 ۶ کرداگردن، و ازو عمامه
 می گرفتند در اردن و کناها این
 ۷ خون اعتراف میکردند، چون
 دید که بسیاران از فریسیین و
 سدوسیمین می آیند عماما [او]* گفت
 با ایشان ای فرزندان مارافعی که
 دمود شما را راه کریختن از خشم
 ۸ آیند، پس میوه دهید که
 ۹ شایسته باشد بتوبه، و کمان
 مبرید بدرون خون و مگویید که پدر
 داریم ابراهیم را زیرا که میگویم
 بشما که خدای توانایی دارن که
 از این سنگها پسران پدید آرد
 ۱۰ برای ابراهیم، نهان شد قبر بر
 بیخ درختان هر درختی که دیارون
 میوه نیک برید شود و در آتش
 ۱۱ افکند گردن، من شمارا
 عمامه میکنم باب برای توبه و ادکه
 می آید پس از من او قوی تر است
 از من او آدست که من شایسته
 آن نیستم که بران موزه اورا او
 عماما کند شمارا بجان پاک و باقش،
 ۱۲ ادکه یارو در دست خون دارن
 و پاک کند خرمن خود را پس گرد
 کند کند مرا در خورینه و بسوزاند
 ۱۳ کاه باقش که نمیرد، ان زمان
 آمد ایشوع از جلیل سوی اردن
 پیش یوحنا تا ازو عماما گیرد،

Illo tempore exibat ad eum
 Hierosolyma, & omnis Judaea,
 & universa provincia circum-
 circa Jordanem. Et ab illo
 6 baptismum acceperunt in
 Jordane; & peccatorum
 suorum confessionem fece-
 runt. Cum videret quod
 7 multi ex Phariseis & Saddu-
 caeis venirent ad baptismum
 [suum] dixit iis, O filii vi-
 perarum, quis indicavit vobis
 viam fugiendi ab ira ventura?
 Ergo fructum date, qui
 8 dignus erit poenitentia. Et
 9 cogitationem ne feratis intra
 vos, & ne dicatis, quod
 patrem habeamus Abrah-
 amum: [sub] eò quod dico
 vobis, quod Deus potesta-
 tem habeat, ut ex his lapi-
 dibus filios in publicum
 producat pro Abrahamo.
 Posita est securis super
 10 radicem arborum; omnis
 arbor quæ non profert fru-
 ctum bonum excisa erit,
 & in ignem projecta fiet.
 Ego vos baptizatos facio in
 11 aqua propter poenitentiam,
 & ille qui venit post [ex]
 me, ille potentior est præ
 me, ipse ille est, cujus ego
 dignus [ille] non sum ut
 sulciperem calceamentum
 ejus; ipse baptizatos faciet
 vos (cum) Spiritu sancto,
 & (cum) igne. Ille, qui
 12 ventilabrum in manu suâ
 habet, & mundam facit
 aream suam: deinde undiqua-
 que collectum faciet triticum
 suum in horreum; & com-
 burerit paleam in igne, qui non
 morietur. Illo tempore ve-
 nit JESUS è Galilea ad Jor-
 danem ad Iohannem, ut abs illo
 13 baptismum accipiat. Tum

* l. quod
sing. MSS.
deest.

* MS. Can.

CAPUT QUARTUM.

فصل چهارم

- 1 ILLO tempore Spiritus sanctus JESUM duxit in desertum, ut tentatus sit à Diabolo. Et cum jejunium sumpisset quadraginta novidua [vñx. ðmupa] in postero eius famelicus erat. Deinde ad eam venit tentator, & dixit ei, si filius Dei es, mandatum facito, ut hi lapides fiant panis. Ille respondit & dixit, scriptum *existens* est; non per panem solum homo vivens est, at enim per omne verbum quod ex ore Dei procedit.
- 5 Tunc illum Satanas assumpsit in civitatem sanctam; & statuit eum super oram turris templi; & dixit ei. Si tu filius Dei es, te ipsum dejice, quia scriptum *existens* est, quod mandatum faciens fuerit Angelis suis de te, ut suscipiant te super manus, ut pes tuus in lapidem non veniat. Dixit ei
- 7 JESUS, Etiam scriptum *existens* est, quod non tentaveris Dominum Deum tuum.
- 8 Deinde assumpsit eum Satanas super montem excelsum valde (p. in perfectione) & indicavit ei omnia regna mundi, & gloriam illorum. Et dixit ei, Hæc omnia ad te dabo si mihi procidens adorationem feceris.
- 10 Tunc dixit ei JESUS,

ادهنكام جان پاكي ايشوع را
برون به بيابان تا از سوره
شون از شيطان، و چون روزه
كرفت چهل شبانه روز در اخرش
كرسنه شد، پس دريك او آمد
آزمائنده و گفت اورا اكر بن
الله هستي امر كن تا اين
سنگها شوند نان، او جواب
دان و گفت نبشته شده است نه
بنان تنها آدمي رفته باشد وليكن
بهر سخني كه از دهان خدائي آيد،
اذكه اورا شيطان ببرن بشهر
قدس و ايستاديدش بر كناره برج
هيكل و گفت اورا، اكر تو
پسر خدائي هستي خود را فرو انداز
كه نبشته شده است كه سپارش
كرده است ملايكي خود را بر تو
تا بر كيرد ترا بر دستهاي تا پاي
تو در سنگ ديابد، گفت بوي
ايشوع نيز نبشته شده است كه
ميازمائي خداوند خدائي ترا، پس
برونش شيطان بر كوهي بلند
بغايت و نمودش تمامت ممالك دنيا
و بزرگواري آنها، و گفت اورا اين
همه بتو دهم اكر افتاده سجده
كني، لاذكه گفت اورا ايشوع

Quale quid (non idem prorsus) Anglis est mel rosicidum, *mel* sive *mtl* deto; aliud, ros Syriacus sive Manna, Pharmacopolis: Sed hoc انكبين aliàs cum تر humidum præfixo ترديكبين dicitur, non ut apud CL. Raphallengium in Lexico ترديكبين quod Persicè Mannam in Alcorano designat, illam quidem Mosaicam; sic in verba Mahumedis والنزلنا عليكم المن والسلوى & demisimus super vos, [Israelitas] Mannam & coturnices. Perficus Paraphrastes, pag. 29. lin. 17. و فرستاديم بر شما ترديكبين و مرغى كه ارا كركى خوانند i. e. demisimus super vos Mannam & volatilia qua Cark appellant. Quin & per hoc انكبين sive Mel sive Mannam Mahumedes cohonestat Nectar & Ambrosiam Muslemannorum paradisi sui. *Surat.* عنكبوت nempe, in verba, مي رون زيرو درواهاي ان و درختان ان الانهار جوابها اب و مي انكبين decurrunt sub [paradiso] fluvij; amnesque illi; arboresque juxta [confluit]. fluvij autem notant torrentes aquarum, mustum & lac & انكبين ملل اذخون sive Mannam. vide igitur Persf. Comment. pag. 243. l. 10. Ergo Baptista ad mentem Persici interpretis, aut Mannam, aut Mel dulcedine Mannæ simillimum, si non ipsam Mannam, eundem quem Patres in deserto; 1 Cor. 10. 4. cibum spiritualem comedebar.

6. MS. Can. & Po. در رودخانه ارس in fluvij demo; Jordanis, sive gurgite, si rigidè vocem premere liceret. Sed Abdel Senarin pag. 236. lin. 8. in hist. CHRISTI Persicè, رودخانها flumina Persf. fluminis domus, i. e. fluctus in illam domum irruerunt. Ergone, ut Persia voluit, aut in ipso gurgite vel pleno amne. Johannes hæc Baptismi sacra peregit? quod licitum fuit, nec aliter facere, modò ad mentem institutionis CHRISTI fiat, illicitum.

7. Τὸν φαισιμαίον. MS. Can. از معتزله quasi de separatis [in cultum divinum, ut Rom. 1. 1.] ab عزل Arab. separare, uterque Hebræus מפרדים (unde Lat. Phariseus,) de Phariseis. Sed de secta المعتزلة Moatazalarum apud Arabas, vide CL. Pocockum in mores Arabum. pag. 211. 213, 214. 219. 232. 240.

8. Κατὸν ἀξιὸν ἢ μεταβολας. MS. Po. که تو بهرا شایب و بران و. qui [fructus] conversioni & dignitati [sc. Baptismi] conveniret: dignitati sc. quod me docet v. 11. MS. Po. * نمی برارم که بند کوش او را از پای او بکشایم non sum dignus ut ligamentum calcei ejus de pede ejus solvam.

11. Ἰσχυροτέρη μου, fortior me. MS. Can. کرامی تر honorabilior. Po. زو تر validior, vehementior; certè dignitas hujus Persone Baptismi variat dignitatem.

12. Σίτον αὐτῷ. MS. Sing. بدون خود را αὐτῷ. mirum! nisi eo consilio, ut doceant, si triticum est, (non palea,) Dei est: Ut certitudo æternæ Dei in nos misericordiæ à certitudine divinæ in nobis per gratiam suam reparatæ imaginis prorsus penderet.

14. Χερσὶν ἡμῶν ὡς οὐ βαπτισθῆναι. MS. Po. که بر دستى تو شستنه شوم ut per manum tuam lotus siem. sic v. 5.

17. Ὁ υἱός μου — من — دسر filius meus. Alcoranum (ut suprà dictum) ait EVANGELIUM (quod asserit Christum esse filium Dei,) instructionem, Lucemque esse: Ergo Mahumetanus qui negat CHRISTUM esse filium Dei & repugnat EVANGELIO, (quod tot tantisque præconiis extulit Mahumedes) & lucem EVANGELII pro virili extinguit.

- vidit; *Jacobum filium Zebedai*, & *Johannem fratrem ejus cum patre suo Zebedeo*, in navi; rete suum *bonum* (hoc est *sartum*) faciebant; & illos vocabat. Et illi in instanti rete & patrem reliquerunt; & [in] post eum abierunt. JESUS circumibat in tota *Galilea*; & doctrinam dedit in Synagogis illorum; & prædicationem fecit de nuntio Regni; & omnibus doloribus sanitatem dedit, & omnibus infirmitatibus quæ in populo erant. Et audita est fama ejus in tota *Samaria*; & ad illum adduxerunt omnes dolore affectos; qui erant in infirmitatibus, & doloribus variis; & illos, qui correpti *existentes* erant in tormento *Dæmoniaco*; & * domini tecti; & paralytici; & sanos reddidit illos.
- Et [in] post eum ibant populi multi è *Galilea*; & ex civitatibus decem & ex *Hierosolyma*; & ex *Judea*; & à transitu *Jordanis*.
- دید یعقوب بن زبدي و یوحنا برادرش با پدر خود زبدي در کشتي دام خود ديگ ميکردند و ايشان را بخواند، و ايشان در حال دام را و پدر را گذاشتند و در يي او رفتند، ايشوع ميکردند در تمام جليل و تعليم ميداد در محافل ايشان و دعوت ميکرد بمژده ملکوت و همه درنهارا شفا ميداد و همه رنهارا که در امتن بودند، و شنوده شد خبر او در تمامت شام و پيش او آوردند همه درنمندان را که بودند برنجه و درنهاي کوناگون و ايشان را که گرفتار شده بودند در عذاب ديواني و خداوندان با ما و شلادرا و شفا داد ايشان را، و در يي او رفتند جماعت بسيار از جليل و از شهرده و از اورشلیم و از يهودا و از گذاره اردن،

* i.e. versati
in tellis.

Note in cap. IV. S. Matthæi.

1. *τὸ πνεῦμα ἅγιον*. MS. Can. *Spiritus sanctus*, illū duxit. MS. Po. ادکه عیسی از روح القدس برده شد که از tunc JESUS à Spiritu sancto ductus erat, ut à diabolo virioso [Persico Arab. viriato,] tentatus sit. معتاب (ab Arab. عیب macula, vitium.) *ἐδαρτός, & ἐδαρμένος*. Perditus, profligatus, & ad profligandos alios naturā paratissimus.

3. *Εἰ γὰρ εἶ τοῦ θεοῦ*. MS. Can. dum verba minuit, mentem auget sic; *أكرتو الله هستي* si tu Deus es: nam esse filium Dei naturalem, & esse Deum, agnoscunt idem esse & *Judei*, & *Mahumetani*. quān ærumnosē & frustra ingeminat tritum illud *Mahumedes* ان ياخذ ولدا, nempe non convenit misericordi [Deo] ut assumat [eligat, adoptet,] filium, assumendo sc. in tempore alterum à se naturā distinctum, in essentiam suam;

بروای شیطان نبشته شده است
 که خداوند خدای ترا سجد کند
 و او را تنها پرستی، ادکه او را رها
 کن ابلیس و اینک نزدیک او
 شدند فرشتگان و خدمتش میکردند،
 و چون شنید ایشوع که یوحنا را
 بدست دادند رفت سوی جلیل،
 و شهر ناصره را گذاشته آمد و مقام
 گرفت در کفرناحوم بر کناره
 دریا در پیرامون زابلون و نفتالی،
 تا تمام شود آنچه گفته است ایشعیا
 پیغمبر، زمین زابلون و زمین
 نفتالی راه دریا کناره اردن جلیل
 کرو، خلف شسته در تاریکی
 روشنایی بزرگی دید و آنها که
 شسته بودند در سایه مرکب روشنایی
 برایشان تافت، و از آن هنگام
 ایشوع آغاز کرد به خدا کردن
 و گفتن توبه کنید که نزدیک
 آمده است ملکوت آسمان،
 چون میرفت ایشوع بر کناره دریای
 جلیل دید دو برادر شمعون که
 خوانده میشد پطرس و اندروس
 برادرش می انداختند دام در دریا
 زیرا که صیادان بودند، پس گفت
 ایشان را بیایید در پی من و شمارا
 صیادان آدمیان سازم، ایشان
 در حال دام خون بر جا گذاشتند
 و در پی او رفتند، چون از آنجا
 بگذشت دو برادران دیگر

Apage ô Satana; scriptum
 existens est, quod Domino
 Deo tuo adorationem fece- 11
 ris, & ei soli servieris. Tunc
 ei viam fecit (*hoc est, eum
 dimisit*), Diabolus, & ecce
 propè (vel ad) illum aderant
 Angeli, & ministerium ei 12
 exhibuerunt. Et cum au-
 diret JESUS quod *Johan-*
nem in manum tradidissent,
 abiit versus *Galileam*. Et 13
 civitatem *Nazaraam* relin-
 quens, venit, & locum ac-
 cepit in *Capernaum*, juxta
 oram *Maris* in confiniis *Za-*
bulon & *Nephthali*. Ut im- 14
 pletum sic id quod dicens
 erat *Isaias* Propheta. Terra 15
Zabulon, & terra *Nephthali*,
 via maris, transitus *Fordan-*
is, *Galilee* Gentium (p.
 populi;) Populus sedens 16
 in tenebris, lucem magnam
 vidit; & illis qui seden-
 tes erant in umbra mortis
 lux super illos resplenduit.
 Et ex illo tempore initium 17
 fecit JESUS prædicationem
 facere, & dicere, Pœ-
 nitentiam agite, quia propè
 veniens est Regnum celo- 18
 rum. Cum prodiret JE-
 SUS super oram maris
Galilee, vidit duos fratres,
Simonem, qui dictus fuit
Petrus; & *Andream* fratrem
 ejus; projecerunt rete in 19
 mare; propterea quod pi-
 scatores erant. Tum dixit
 iis, Venite [in] post me
 & vos piscatores homi- 20
 num faciam. Illi in in-
 stanti rete suum super locum
 relinquebant; & [in] post
 eum ibant. Cum ex illo loco 21
 præteriret, duos fratres alios
 vidit;

vos Coranum lingua tua [p. super l. 4.] & demisimus [illud] in Dialecto pura Alcoranum, ut Evangelizet per illud timentibus [Deum] Persa, ut gaudium efficias per hoc Alcoranum ipsis verecundis, qui tuum veracem sermonem percipiant, & ab infidelitate revertantur. Sed missis Alcoranicis, solas Evangelis amœnitates demiramur.

CAPUT QUINTUM.

- 1 **T**UM, cum videret multitudines, super montem ibat; cum sederet, ad illum venerunt discipuli ejus. Os suum aperuit, & docuit eos & dixit; Beatitudo pauperibus in spiritu; (sub) eo quod regnum coelorum illorum est. Beatitudo humilibus; (sub) eo quod in hereditatem accipient terram. Beatitudo [p. suavitas] iis qui fletum faciunt; (sub) eo quod indolentiam invenient. Beatitudo iis qui famelici & siticulosi sunt *justitia*; (sub) eo quod illi saturati fient. Beatitudo misericordibus; (sub) eo quod misericordia in illos erit. Beatitudo iis qui in puro corde sunt; (sub) eo quod ij deum videbunt. Beatitudo iis qui pacem ambiunt; (sub) eo quod filii Dei vocati erunt. Beatitudo iis qui vexati sunt propter justitiam; (sub) eo quod Regnum coelorum illis erit. Beatitudo vobis, cum convitium impingent vobis, & tormentum dabunt vobis; & dicent contra vos

فصل پنجم

- 1 پس چون دید ان جمع هارا
2 بالاي کوه رفت چون
3 دشت نردیک او آمدند تلامین او،
4 [و] دهان خون یکشان و می
5 اموخت ایشان را و میگفت، خنک
6 مسکنیان را بروح زدراکه ملکوت
7 آسمان ایشان راست، خنک
8 فروتنان را زدراکه ایشان بمیراث
9 میرسد زمین را، خوشا ایشان را
10 که گریه میکنند زدراکه بیغمی
11 یابند، خنک ایشان را زدراکه گرسنه
12 و تشنه اند دان کری را زدراکه
13 ایشان سیر شوند، خنک مهربان را
14 زدراکه رحمت با ایشان باشد،
15 خنک ایشان را که بدل پاک
16 اند زدراکه ایشان خدای را بینند،
17 خنک ایشان که اشتهی اند دارند
18 زدراکه پسران خدا خوانده شوند،
19 خنک ایشان را که رانده شوند
20 برای دان کری زدراکه ملکوت
21 آسمان ایشان را باشد، خنک
22 شمارا چون سرزدش کنند شمارا
و عذاب دهند شمارا و گویند بر شما

omnia

quod & nos utique agnoscimus; neque hoc affirmans ob id quidem, contra essentiam Verbi statuto tempore carne induti, cum Deo æternam, pugnabit: sed in locum Perficus interpres audiat, pag. 13. l. 4. ونباید هر چه را که کبرن فرزندی از بهر آنکه نماند هیچ کس بدو فرزند باین کی مانند باشد و او را مثل و مانند نیست هر که در آسمانها است hoc est, non convenit Deo [p. misericordi] ut assumat filium ex ullo [genere] quod non simile sit. Quisquis ei filius esset, convenit ut similis existat; Sed ei similis non est quicquid in cælis terrisque est creaturarum: verum dicat Alcoranum; Surar السما numquid verbum Dei, Spiritusque ejus JESUS CHRISTUS non tantum Deo ὁμοίου, naturā similis est, sed & ὅμοιον, æqualis propterea cum Deo ejusdemque naturæ? Quin & Mosi cum credant Mahumetani, sciant imaginem Dei in Adamo primo Gen. 5. 1. 3. naturā impressam, & peccato solo deturpatam; at in Adamo secundo JESU CHRISTO, ut S. Mariæ filio, (quem Mahumetani agnoscunt & natum esse, & vixisse absque peccato) Dei similitudinem intemeratam perstitisse. Huc quæ faciunt apud Perficum Alcorani interpretem, vide, pag. 35. lin. 1. à me cum Deo, suo loco, explicanda.

5. Ἐστὶ τὸ πῦρ. MS. Po. بر سر کوزه کشتی بر خیز آید. MS. Po. super summisatem [p. caput] turris templi: Bar Bahlul Syro-Arab. in صحر

inquit templi (sicut Barfaru) الهيكل arx sive turris templi, aliæque Celsitudo sive apex متشرفاته altitudinis ejus ala, sicut Barfaru, قرنا cornua, i. e. apices sive summis locorum. Sic CHRISTUM in summa extulit Diabolus, ut si per illum statet, lapsu rueret graviori: hinc v. 6. χεῖρ. MS. Po. از آید. MS. Po. de hac turri [te præcipita.]

10. Ἴπα. MS. Po. بروای ابلیس از پیش من. MS. Po. Abi ô Diabole à [coram] me; λατρεύουσ, MS. Po. بندگی کن. MS. Po. quasi servitutem præstato.

12. Ἰωάννης παρεδίδεν. MS. Po. که بزدان سپاردند. MS. Po. quod in carcerem tradiissent.

16. Ἐν χόρῳ. Po. در ولایت ستمگاه مرگی. MS. Po. in regione exitioso loco mortis. φῶς ἀνέτελεν αὐτοῖς. Po. روشنایی برای ایشان افروخته شد. MS. Po. Lux pro illis accensa est.

22. Ἐνδύως, rectè. MS. Can. & Ox. در حال. MS. Can. & Ox. in statu [temporis] ἐν ἐνέσῳ [χρόνῳ] statim. Po. هماندم eodem momento. ut v. 20. Can. دام خود. MS. Po. rete suum ἐνδύως super locum reliquerunt. Sic Personæ, tempus, locus, quicquid charum habetur, vocante CHRISTO, spernendum.

23. Πρεῖπον. MS. Po. در همه جلیل می گردید. MS. Po. & JESUS perpetuò per [alias in] totam Galilæam circumibat, versabatur; κατέβαινεν τὸ εὐαγγέλιον. MS. Po. و در مژده ملکوت منادی می زد. MS. Po. de Evangelio Regni prædicationem personis. [p. verberavit.] Arab. بشاره. MS. Po. de Evangelio: & læti de Regno cælorum privilegii per fidem & poenitentiam prædicatio, soli CHRISTO & suis peculiaris est: hunc Islamismo suo honorem ambit Mahumedes; nempe, Comment. Perf. pag. 13. lin. 17. Alcor. قانها یسرافه. MS. Po. بلسانک بس اسان گردانیدیم ما قرارداد بر زبان تو و فرون* فرستادیم بلغت بر لبش به المتقین تا شان کنی بدان قران ان برهیرکارانرا که قرار استن کوی داشتند و از کافرن باز

hoc est, aptavimus illud [Coranum] Perf: tum facile reddidimus

* cum ñ in MS.

* cum ñ in MS.

21	Dico vobis, si iustitia vestra major non evadat super [illam] Scribarum & Phariseorum, in Regnum cœlorum non intrabitis.	۲۱	میکویم شمارا اکر نیکوکاری شما افزون نیاید بر کاتبان و فریسیان در پادشاهی آسمان ده
22	Audivistis quod dictum sit antiquis, ne occide; & omnis qui occidit, debitū [is sc. reatus] erit super eum iudicium. Sed ego dico vobis,	۲۲	در ایچ، شنیدید که گفته شد پیشینیان را مکش و هر که بکشد
23	omni qui contra fratrem suum inanem iram concipiet æquabilitas iudicii erit super illum: & omnis qui dicit fratri suo, ô Raca [p. Rustice, ignave] dignus erit eo [merito] quod meriti sui concilium dabit: & omnis qui fratrem suum insipientem dicit, ille gehennalis (i.e. gehennæ incola) fiet. Si munus [tuum] ponens (fueris) super altare, & ibi in memoriam veniat, quod in corde fratris tui res (i.e. quid)	۲۳	واجب شود برو حکم، لیکن من میگویم بشما هر که بر برادر خود [باطل*] خشم گیرد سزاوار حکم باشد برو و هر که گوید برادر خود را پلید سزاوار باشد بدانکه جماعت سزای او دهد و هر که برادر خود را نادان گوید او دوزخی گردد،
* MS. Po.	24	۲۴	اگر قربان [خود را*] نهاده بر مذبح و اینجا بیادت آید که در دل برادرت چیزی بصد تست،
* MS. بشین malè.	25	۲۵	بگذار قربانت را همانجا پیش مذبح و برو نخست خشنودی برادرت طلب دار و ادکاء بیا و قربانت بگذار و سازگاری کن با
* MS. Po.	26	۲۶	خصم خون زود ما دام که هنوز با او در راه باشی تا مبادا خصم ترا بجاکم دسپار و حاکم ترا بخادم سپارد پس بزدان افتی،
	27	۲۷	راستی گویم با تو از اینجا بیرون نیایی تا ادکاء که بگذاری پسین بوی، شنیدید که گفته شد پیشینیان را
	28	۲۸	زنی ممکن، لیکن من
	29	۲۹	میکویم بشما هر که نظر
			D faciet

هر يدي [*سخنهاه] بدروغ براي من ،
 ۱۲ شاه و خرم شويد كه اجر شما
 بسمار شون در آسمان همچنان
 كه رادند پيغمبران را كه پيشتر
 ۱۳ از شما بودند ، شما نمك زمينيد
 اكر نمك قبه شون بچه چيز صلاح
 ۱۴ يابد ، همچي را نشايد مكر كه
 انداخته شون بيرون و پايمال مردم
 ۱۵ كردن ، شما دور عالميد نتواند
 كه شهري بر كوه ساخته باشند
 ۱۶ و او دهان ماند ، چراغ ده افروزد
 و او را زيرا غاري نهيد يلكه بر
 چراغها تا همرا كه در خانه باشند
 ۱۷ روشنايي دهد ، برين مثال
 روشنايي شما دور دهد پيش مردم تا
 به بينند كردارهاي ديك شما و
 ستايش كويند پدر شما را كه
 ۱۸ در آسمان است ، ميندازد كه
 من آمدم تا قوريت منسوخ كنم
 يا پيغمبران را قيامم كه باز شكالم
 ۱۹ ليكن بكمال كردام ، راست
 ميگويم بشما آسمان و زمين رايل
 شوند ويك حرف يا يك خط از
 قوريت كم نشود الا كه همه بكار
 ۲۰ آيد ، پس هر كه مهمل گذارد
 يكي ازين فرماهاي كوچك و
 چنان آموزد مردم را او كوچك خوانده
 شون در پادشاهي آسمان و هر كه
 بفعل ارن و اموزد اين بزرگ خوانده
 شون در ملكوت آسمان ،

omnia mala verba, in menda-
 cio, propter me. Gavisi, &
 12 lati estote, nam merces
 vestra magna erit in coelo;
 sic nempe persequabantur
 prophetas qui ante [p. an-
 teriores præ] vos erant.
 Vos sal terræ estis: si sal
 13 rancidus erit, per quam rem
 bonitatem inveniet? Ulli
 14 [rei] non convenit, nisi ut
 ejectus sit foras, & [p. pede]
 calcatus hominum fiat. Vos
 15 lux mundi estis; non potest
 [fieri] ut civitatem super
 montem ponant [p. ponen-
 tes sint] & ipsa latens maneat.
 Candelam non accendunt,
 16 & ipsam sub modio ponunt,
 sed sub candelabro [p. can-
 dela pede] ut omnibus qui in
 domo erunt, lucem daret.
 17 In hoc modo lux vestra
 lumen præbeat coram ho-
 minibus ut adspiciant opera
 bona vestra, & bene [p. lan-
 dem] dicant patri vestro
 qui in coelis est. Ne arbi-
 18 tremini quod ego vene-
 rim ut legem translatam faci-
 am, aut Prophetas; non veni
 ut denuo solvam, sed in com-
 19 plementum reducam. A-
 men dico vobis, coelum &
 terra caduca erunt; at una
 20 litera, aut una linea de lege
 deficiens non erit, quinimo
 tota in opus veniet. Ergo
 omnis qui neglectum præ-
 termittet novum ex his man-
 datis parvis, & sic docebit
 homines, is parvus vocatus
 erit in regno coelorum; &
 omnis qui in actionem re-
 feret & docebit, hic magnus
 vocatus erit in regno coe-
 lorum.

Dico

انسانم ؟
 An

* MS. با
sed malè.

- album facere aut nigrum.
37 Esto verbū vestrū, Etiam
etiam; Non non; omne
quod redundans super hoc
38 erit, ex malo est. Audivi-
stis, quod dictum fuit, Ocu-
39 lo oculus, denti dens. Sed
ego dico vobis, contra ma-
lum, adversum (quid) ne fa-
cite, verū si quis percutiat
te super genam [p. faciem]
dextram, tu coram dato ei
etiam genam [p. faciem]
40 alteram. Et omnis qui cu-
pit, ut tecum litem [p. judi-
cium] faciat, & tunicam tu-
am eriperet, vestimentum
etiam ei relinquant. Et omnis
41 qui unum milliare per vim
abducet te, duo alia cum illo
procedito. Omni qui abs
42 te postulabit donum, dato;
& alicui, qui amorem habet
(id est cupit) ut abs te scelus
exigat, prohibitionem ne
43 facito. Audistis quod di-
ctum fuerit (In) proximum
tuum amorem habeto; &
(in) inimicum inimicitiam
44 habeto. Verū ego dico
vobis; amorem habete (in)
inimicos vestros, & bene-
facite in illos qui vobis
malè volunt, & precem
facite pro iis qui vos
per vim exagitant, & per-
secutionem faciunt: Ut
45 filii patris vestri sitis qui
in cœlis est, qui resplende-
re facit solem suum super ju-
stos, & malos; & pluere
facit pluvias suas super bene-
46 ficos & maleficos. Si amo-
rem habetis (in) illos qui
(in) vos amorem habent,
quānam merces erit vobis?

سپید کردن * یا سیاه، باشد
سخن شما لری لری نه ده هر چه
روایت برین بود از شری-
ر است، شنیدید که گفته شد
چشم را چشم و دندان را دندان،
اما من میگویم بشما با شری-
ر برابری نه مکنید لیکن اگر
کسی بزده ترا بر روی راستی تو
پیش دار او را نیز روی دیگر،
و هر که خواهد که با تو داری
کند و پراهن تو ستاند جامه
نیز باو بگذار، و هر که
یک میلست بسخره بدن ترا دو دیگر
باوی برو، هر که از تو خواهد
عطا بدد و هر که دوست دارد تا از
تو وام کند منعش مکن،
شنیدید که گفته شد در یک
خود را دوست دار و دشمن را
دشمن دار، لیکن من میگویم
بشما دوست دارید دشمنان خود را
و دیکی کنید باها که شمارا
بد می خواهند و نماز کنید بر
ایشان که شمارا بزور برانند و
آوار کنند، تا پسران پدر
خون باشید که در آسمان است
آنکه می تابد افتاب خون بر
دیگان و بدان و می باران باران
خود را بر داند کران و گنه گاران،
اگر دوست دارید ایشان را که
شمارا دوستی دارند چه اجر باشد شمارا

کند بزني چنانکه ارزو شون
 اورا باوي در زمان رني کردن
 ۳۰ است در دل خون ، اکر
 رنج رساند بتو چشم راست تو
 بر کن اورا و از خون بینداز
 به باشد ترا که یک اندام از تو
 هلاکي شون و در دیفتد همه
 وجودت* در دوزخ ، و اکر
 دست راست تو رنجت رساند ببر اندرا
 و بینداز از خون سون تو باشد
 که یک از اعضاي تو هلاکي کردن
 و ده همه تن تو در جهنم رون،
 ۳۲ گفته اند هر که زن خود را
 ۳۳ گذارد خط طلاق دهد ، اما
 [اورا*] من میگویم بشما هر که
 زن خود را طلاق دهد مکر از سبب
 رني اورا بزنا کماشته باشد و هر
 که طلاق داد و را ستاند زناکار
 ۳۴ بون ، باز شنیدید* که گفته
 شد پیشینیان را بدروغ سوگند
 مخور و سوگند خون با خداوند
 وفا کن لیکن من
 میگویم بشما سوگند مخورید
 ۳۵ مطلقا ، ده با اسمان که
 ۷۹ کرسی خداست و ده بر زمین
 که سپردن جای قدمهایی
 ۸۹ اوست و ده باوریشلم که
 شهر ملک بزرگوار است ،
 ۹۱ بسر خون دیز سوگند مخور
 که یک قار موی تنوادی

faciet in mulierem, in modum ut concupiscentia sit ei [consuetudinis cum illa,] in (illo) tempore adulterium faciens est, in corde suo.

Si scandalum venire faciet in te oculus dexter tuus, foras facito illum, & à te abijce; bonum [exinde] erit tibi ut unum membrum ex te perditum sit, & non incidat [p. in non cadat] tota existentia tua in infernum: Quod si manus dextra scandalum tibi advenire faciat, abscinde illam, & abijce abs te; lucrum tuum erit quod unum ex membris tuis perditum fiat; & non totum corpus tuum in gehennam abeat. Dicentes sunt,

omnis qui uxorem suam dimittit, scedulam repudiij dato. Sed ego dico vobis; omnis qui uxorem suam dimissā dabit, nisi ex causa fornicationis, illam in fornicatione constituens erit; & omnis qui dimissam datam accipiet, adulter erit.

Rursus audivistis quod dictum sit antiquis (in) mendacio ne jurato; [p. in mendacio juramentum ne comedet] & juramentum tuum erga Dominum, impletum facito; sed ego dico vobis, ne jurate omnino [p. juramentū ne comedite simpliciter.]

Non per cœlum, quia thronus Dei est, & non per terram; quia dispositionis locus (i.e. scabellum) pedum ejus est & non per Hierosolymam; quia civitas Regis magni est. Per caput tuū quoq; ne jurato [p. juramentum ne comedet] quia unum pilū cæsariæ, non potes album

30

31

32

33

34

35

36

* MS. Can.
corpus.

[* اورا ei]
ut superfluum
reijce.

* MS. cum
in fine,
malè.

43. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν. MS. Po. *socium tuum adiutorem*; Christianum imprimis: hinc, *Tros Tyriusque mihi nullo discrimine habetur.*

45. Βρῆχας. non fortuitò pluit, non ut Homerus ait ὁ Ζεὺς, vel ut Cicero Jupiter, sed ὁ πατὴρ ὑμῶν. hinc MS. Sing. باران باران خود را pro *pluit*, L. *demittit pluvias suas. En beneficium!* non *pluviam*, sed *pluvias*. Et proprietatem, non nostras, sed *suas*; ut Pers. elegantissimi interpretes. Si ergo tu elurienti fratri tuo, inimico licet, *panem tuum* negabis, non mirum, si Deus ob illatam fratri sociòve tuo injuriám, *pluviam suam detineat.*

CAPUT SEXTUM.

فصل ششم

- I **P**ROvisionem facite (i.e. *vide*) quòd *justitiam* (vel *eleemosynam*) vestram in conspectu (p. ante) hominum non faciatis, ut visi effectis ab illis: quòd *sin* minus, merces non erit vobis coram patre vestro qui in cœlis est. Cum *justitiam* dederis clangorem ne facito *cum* bucina: (in) ante te, quemadmodum hypocritæ faciunt in Synagogæ locis, & in vicis, ut laudati sint ab hominibus; amen dico vobis, mercedem suam accipient. Verùm cum tu *justitiam* dederis, manus sinistra ne sciat quid faciat dextra tua: Ut cum *justitia* tua in occulto fuerit, etiam pater tuus qui in occulto videt, remunerationem *tuam* conferat publicè. Et cum precè faciaris, ne estote sicut hypocritæ illi qui amorem habent standi in medio synagogarum & angulis vicorum, in precem faciendam, ut visi sint hominibus; Amen dico vobis, quòd mercedem suam acceperint. Etenim tu cum

*MS. Can.

نظر کنيد که صدقه خود را در
پيش مردم نكنيد تا ديده
شويد از ايشان و اگر نه اجر
نباشد شمارا پيش پدر شما که در
اسمانست ، چون صدقه دهی با نك
مكن بيق در پيش خون چنانكه
منافقان میکنند در انجمن
گاهها و در بازارها تا ستوده شوند
از مردم راست گویم بشما اجر خود
گرفتند ، اما چون تو صدقه
دهی دست چپ تو دادد که چه
میکند دست راست تو ، تا چون
صدقه تو پنهان باشد و پدر تو
که در دهان می بیند پاداش
تو نهد [اشکارا] ، و چون نماز
کنید مباشید همچون منافقان
انها که دوست میدارند ایستادن را
در میان انجمنها و گوشه‌های
بازارها بنماز کردن تا دیده
شودن مردم را راست گویم بشما که
مردن خون گرفتند ، اما تو چون

ده این میکنند ری خواران نیز ،
 و اگر سلام دهید بر برادران
 خون تنها بچه زیادت باشد کردار
 شما ده که این میکنند حقیان*
 نیز ، پس باشید شما کامل
 چنانکه پدر آسمانی شما کامل
 است ،

nonne hoc faciunt usuræ
 comestores (hoc est publicani)
 quoque? Quod si salu-
 tem dederitis fratribus vestris
 solum, in quam amplitu-
 dine erit justitia vestra? non
 utique hoc faciunt hypocritæ
 quoque? Ergo estote vos
 perfecti quemadmodum pa-
 ter cœlestis vester perfectus
 est.

47

* rectius.

48

حنیغیان

Note in cap. V. S. Matthæi.

5. Πιστῆς. Lugentibus pro beatitudine خوشا suavis est; Et, Dulcia ne
 gustet qui non gustavit amara.

10. Δεδωγμένοι. MS. Po. راندن annon legendum راندن persecutionem
 passi, vexati.

11. Καὶ διδάσκει ὑμᾶς. MS. Po. vos concutatos
 facient: cum fitis sal terra, v. 13. & ob id non concutandi.

13. Ἄλλας μωρενδῆ. MS. Po. فاسد sal in se corruptus, & corrupt-
 pens alia. Hinc καταπατεῖσαι. MS. Po. پا زدن (cum) pede [vos] ver-
 berant. Hinc sal insipidus [i. e. ex Apostolo Apostata factus] MS. Po.
 concutatus eris. MS. Can. پا زدن cum pede illum
 percutiunt, hoc est, calcant, calcitrantque.

16. Λυχνία--Candelabrum. P. چراغیا candela per, fulcrum: cum پا
 (inquam) per, hinc corrige vitiosum codicem MS. quo usus erat CL. Ludo-
 vicus de Dieu, ut prodit hist. Christi Perf. pag. 211. atque hinc vitiata rudi-
 menta Perfica, pag. 63. ubi nec جا nec پا sed پا legendum.

19. ἵνα ὅτι ἡ μία γραμμή. MS. Po. یک کلمه یا یک سطر una dictio
 vel una linea; ut cum literis & vocibus, Doctrinæ imprimis, promissa min-
 que Sanctissimæ conseruentur.

23. Μωρὸς. MS. Can. ut Ox. ابلید Rustice, hebes, impolite.
 MS. Can. Et Ox. آوونت insipiens, Syrus, آوونت à N77 ایس آوونت.
 homo nihili. Hinc MS. Po. تا کس non aliquis: nemo.

26. ἵνα ἔσται. MS. Can. سازگاری کین pactum, pacem,
 vulgò compositionem facito. Anglis, compound. Po. از دشمن خود را برهیز
 ab inimico tuo cautelam, sive cautionem habeto.

36. Μίαν πύλα--MS. یک بکتاری موی سیاه را سفید کنی ut unum
 pilum casariæ album, nigrum facias, i. e. jurando nec album nigrum, nec
 verum falsum constitues.

41. Ἀπαγάγει μίλον. MS. Po. یک فرستک سخرو بون nam para-
 sangam [te] abducat [p. cogens erit.] Sed MS. Can. Et Ox. میل ut
 Angli hodie, mille vertunt. Sed ecclesia, ut vocibus, sic & moribus peregrinis
 studisque urgetur; quibus, modò licitis, ut pie honesteque vivatur, semper ceden-
 dum.

43. Αγαπίους

- 17 Verum tu cum jejunium habeas, caput tuum rasum facito; & faciem tuam lavato; ut visus non sis hominibus quod jejunium habens (sis.) Sed patri tuo qui in occulto est; & pater tuus qui videt in occulto, ille remunerationem dabit tibi.
- 18 Gazophylacium & thesaurum vestrum in terra ne facite (in) loco ubi corruptionem inducat tinea, & ærugo; neque (in) loco ubi fures foramen pertundunt, & furantur.
- 19 Sed thesaurum vestrum in coelo reponite (in) loco ubi nec tinea, neque ærugo corruptionem inducat neque fures foramen pertundunt, & furantur. (Sub) eo quod (in) loco quo thesaurus tuus (l. vester) est, cor tuum (l. vestrum) etiam ibi erit.
- 20 Candela corporis tui oculus tuus est, si oculus tuus simplex [p. purus] sit totum corpus tuum, lucidum erit.
- 21 Quod si oculus tuus malus sit, totum corpus tuum tenebrosum erit; Ergo si lux quæ in te est, tenebræ sit, tenebræ tuæ idèò quantæ erunt? Possibile non est, ut unus duobus Dominis ministerium faciat: propterea quod aut unum odio habeat, & unum amore; aut alterum honore habeat, & alterum contemptu; non potestis deo inservire, & concupiscentijs [vestris.] Propter hoc dico vobis, cogitationem ne facite pro anima vestra, quid ederetis; neque pro corpore vestro, quid indueretis; non utique anima
- ۱۷ اما تو چون روزه داري سر خود چرب کن و روی خود بشوي تا پيدا بشوي مردم را که روزه داشته ،
- ۱۸ بلکه پدرت را که پنهانست و پدرت که می بیند در نهانی او پاداش دهد ترا ، انبار و خزینه خود را بر زمین مکنید جایی که بریان گردد خورده و کرم و نه جایی که در آن تعب زند و بدزدند ، لیکن ذخیره خود را در آسمان دهید آنجا که نه خورده و نه کرم بریان گردد و نه در آن تعب زند و نه بدزدند ، زیرا که جایی که ذخیره تو باشد دل تو نیز آنجا باشد ، چراغ تن تو چشم تست اگر چشم تو خالص باشد جمله قنت روشن بود ،
- ۱۹ و اگر چشم تو بد باشد همه تن تو تاریک باشد پس اگر روشنی که در تست تاریک باشد تاریکی تو چون چند باشد ، ممکن نیست که یک دو خداوند را خدمت کند برای آنکه بایکی را دشمن دارد و یکی را دوست بایکی را کرامی دارد و یکی را خوار نمواند خدای را پرستیدن و خواسته هارا ،
- ۲۰ برای این گویم شما اندیشه مکنید برای جان خود چه خورید و نه برای تن شما چه پوشید نه که جان

نماز گنی در خانه خون رو و در
 خون به بند و نماز کن پدر ترا
 در نهایی و پدر تو که در نهان
 می بیند پاداش دهد ترا، و چون
 نماز بکنید هرزه مگویید همچو
 حنیفیان که می پندارند که به
 بسیار گفتن شهنه شود،
 مانند ایشان مشوید زیرا که پدر
 شما میداند در بایست شما پیش از
 ادکه بخواهید ازو، شما نماز
 چنین کنید ای پدر ما که در
 آسمانی پاکی باشد نام تو، بیاید
 بادشاهی تو شود خواست تو
 همچنانکه در آسمان نیز در
 زمین، بده مارا امروز نان
 کفاف روز مارا، و در گذار
 مارا گناهان ما بپزاند که ما نیز
 می گذاریم غممان مارا، و در
 اربابش مینداز مارا لیکن خلاص
 کن مارا از شریر امین،
 اگر بگذارید گناهان مردم را
 پدر آسمانی شما نیز شمارا بگذارد
 گناهایی شما، و اگر شما
 گناه کسی عفو نکنید پدر شما
 نیز گناهان شما عفو نکند بشما،
 و چون روزه دارید مباشید روی
 درم کردن مانند منافقان که
 روی از حال خون بگردانند تا
 ضایع مردم را که روزه داشته آید
 راست گویم بشما که من خون
 گرفته اند،

precem feceris, in domum
 tuam intra, & januam tuam
 adstringe, & precem facito
 patri tuo in occulto; & pater
 tuus qui in occulto videt,
 remunerationem dabit tibi.

Et cum precem feceritis,
 omne futile ne dicite sicut
 hypocritæ; quia opinantur
 quod per multiloquium
 auditi fuerint. Similes

illorum ne estote; (sub) eo
 quod pater vester novit de
 necessitate vestra, ante-
 quam petatis ab illo. Vos

precem sic facite. O Pater
 noster qui in cœlo (es) fan-
 ctum sit nomen tuum. Veni-
 niat Regnum tuum. Sit

voluntas tua sicut in cœlo,
 etiam in terra. Da nobis
 hodie panem sufficientie diei
 nostre. Et remitte nobis

peccata nostra, sicut nos
 etiam remittimus debitori-
 bus nostris. Et in tenta-
 tionem ne conjicito nos;

sed salvos facito nos ex malo;
 Amen. Si remittitis pec-
 cata hominibus, pater cœ-
 lestis vester etiam vobis

remittet peccata vestra.
 Quod si vos peccati ali-
 cui indulgentiam non faci-
 etis, pater vester etiam
 peccatorum vestrorum in-
 dulgentiam non faciet vobis.

Et cum jejunium habe-
 tis, ne estote faciem te-
 tricam facientes similes
 hypocritis; qui faciem à
 statu suo alienant, ut

videantur hominibus quod
 jejunium habentes sint.
 Amen dico vobis quod
 mercedem suam accepturi
 fuerint.

Verum

7

8

9

10

11

12

13

14 * vide anno-
 tationes.

15

16

In cap. V. recognita.

9. Ἐσπννοποιοὶ. MS. Can. & Ox. vertebam, qui pacem ambiunt. Sed lege ad verbum Projiciunt; hoc est, Seminant; Quod per contrarium docet מרננים ושלח ad verbum Mittit, Projici; ad sensum, seminant litigia. Pro. 6. 14. Quibus concinit S. Jacobus cap. 3. 18. ἡσπνός δὲ σπννο-
σύνος ἐν εἰρήνῃ σπννέται τοῖς ποῦσιν εἰρήνῃ.

II. Ὁνειδίσουσιν (vide hic obiter idem projicere.) MS. Po. و شمارا دکوهید کنند و براینند و سخنهای بد بر شما برای من اندازند & vos conculcatis reddunt, & super (vos, quod solent immanes bellæ) grassantur; Et verba mala super vos pro me, per mendacium conjiciunt.

31 Δότω αὐτῇ ἀποράσιν MS. Can. گفته شد هر که زن خود را طلاق Diſtum fuit, Omnis qui uxori sua repudium dat, Dotem suam (ei) dato. ποῖν αὐτῇ μοιχεύσαι—MS. Po. هر که بی سبب Omnis qui sine causa fornicationis uxori sua repudium dat, illam in fornicationem conjicit. [p. conjiciens est.]

Nota in cap. VI. S. Matthæi.

I. Τὴν ἐλεημοσύνην. Pers. MS. Sing. صدقه δὲ σπννοσύνην, justitiam: Sed Abdel Senarin ٥٢٢ & hic δὲ σπννοσύνην apud Hellenistas quid sit, haud satis gnarus, hist. CHRISTI pag. 228. lin. 9. δὲ σπννοσύνην vertit بونمى bonum, & ἐλεημοσύνην صدقه justitiam; sed quod Sp. S. idem vult, nos ne distinguamus.

9. Οὐτως ἐν πρῶτῳ λέγει ὑμῖν. Sic MS. Po. لیکن شما این چنین نماز کنید Sed vos hoc sic precamini: [p. hanc precem facite] hinc idem MS. hanc Dominice Orationi rubricam præstruit, viz. صورت نماز گفتن FORMATIONIS DICENDÆ. Nec qui formulas ab ecclesiis traditas solo magisterio fidei & spiritus instituti paululum variant, hanc tamen à JESU CHRISTO Ecclesiæ Universali dictatam aut nequiter negligere, aut immaniter interpolare metuant.

II. Τὸν ἄρτον ἡμῶν ὃ ἐπίσπον δὲς ἡμῖν σήμερον. MS. Po. نان مارا بده Panem nobis da illum qui Diei convenit: MS. Can. Syrum redolet, بده مارا از نان کفاف روز ما Da nobis de pane sufficiente Diei nostra. Sed Antithesin inter σήμερον hodie, & ἐπίσπον five crastinum, five in crastinum tendentem, nec Persæ, nec quidam alii animadvertunt; nec mirum, si precamur Dominum pro crastino, ut ab anxietate hodierna & crastina precando liberati, juxta mentem CHRISTI v. 34. & Petri 1 Pet. 5. 7. & Pauli, Phil. 4. 6. πῶς μὲν ἡμῶν in CHRISTUM conjiciamus; sed τὸν ἄρτον ἐπίσπον σήμερον—sic describit Servator hunc panem in crastinum, quasi pro curriculo brevis vitæ nostræ, nec in ulterius anxie rogandum, non sine suavissima allusione ad Mannam illam Exod. 16. 4. & in illa, ad immortalem illam in ætænum duraturam. Sed Aliud est דבר יום ביומו panis sc. de die in crastinum, posterum, & centesimum, usque transitorius; verum ἐπίσπον crastinum

فاضلتر است از قوت و تن فاضلتر
 ۲۶ از جامه، نظر کنید بمرغان
 آسمان که نمی کارند و نمی
 دروند و آذبار نمی سازند و پدر
 آسمانی شما ایشان را قوت می دهد
 نه که شما از ایشان افزون ترید،
 ۲۷ که تواند از شما اگر فکر
 کند بر بالای خون یک کز زیادت
 کردن، بهر چه غم پوشش دارید
 ۲۸ بنکردن بسوسنها صحرای جکونه می
 بالند رنج نمی بردن و نمیربندند،
 ۲۹ میگویم بشما که سلیمان
 با همه بزرگواری خون پوشید همچو
 ۳۰ یکی از ایشان، پس اگر
 گیاه را که امروز هست و بامداد
 در قنور افتد خدای چنین می
 پوشاند چند بیشتر شمارا ای کم
 ایمانان، پس دل در اندیشه
 ۳۱ مدارید و مگویید چه خوریم یا
 چه اشامیم یا چه پوشیم زیرا که
 ۳۲ این همه امتان خواهند، که
 پدر شما [که در آسمان است] میداند
 ۳۳ که با این همه محتاجید، پس
 نخست در خواهید ملکوت خدای را
 و دانگری او را و این همه شمارا
 ۳۴ زیادت شود، مخورید غم فردا که
 ۳۵ فردا غم خون خورن بسنده است
 روز را بدی خوش،

melior est quam esca, & cor-
 pus melius quam vestimentū?
 26 Adspēctum facite in vola-
 tilia coeli; quæ neque labo-
 rant, neque metunt, & hor-
 reum non faciunt, & pater
 celestis vester illis escam
 largitur, non utique vos
 præ illis majores estis? Quis
 27 potest è vobis, licet solici-
 tudinem fecerit, super alti-
 tudinem suam unius cubiti
 augmentum facere. Propter
 28 quid, curam integumenti
 habetis? confiderate de liliis
 agri, quomodo crescunt;
 molestiam non ferunt, ne-
 que nent. Dico vobis quod
 29 Salomon in omni magnifi-
 centia sua, non amiciatur
 sicut unus ex illis. Ergo si
 30 herbam, quæ hodie est, & in
 crastino in clibanum incidat,
 Deus sic amicit, quantò ma-
 gis vos ô minimè credentes.
 Ergo, cor vestrum in co-
 31 gitatione, ne habete, neque
 dicite; quid edemus? aut
 quid bibemus? aut quid in-
 duemus? (sub) eo quod hæc
 omnia gentes desiderant.
 Quia pater vester[qui in cœ-
 32 lo est] novit quod(in) his om-
 nibus indigeatis. Ergo, primò
 33 inquirete regnum Dei, &
 justitiam ejus, & hæc omnia
 vobis *auctarium* erunt. Ne
 34 comedite solitudinem (i. e.
 ne solliciti estote) crastini;
 nam crastina sollicitudo se
 comedit; sufficiens est diei
 malitia sua.

Qui, *Quod non est simulat, dissimulatque quod est.* nam cum سازکار quasi actor rei, (à ساختن vel سازن agere & کار opus, vel res) dicatur, hinc autor versionis, Abdel Senarin, lineâ sequenti *ὁ ἐν τῷ ὄρει ἐπιμαζεύων* sensum vocis aperte docet, in vocibus سازکاران *colorem inducunt* sicut *pietores*; hypocritæ, & Poetæ, سازکاران. Propriè: nam Pictoribus atque Poetis Horatii, videtur meminisse hic autor in hypocrita depingendo.

19. *Ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*. Petf. *وكم خورنده* sic MSS. Sed CL. Ludovicus de Dieu vitioso (haud dubium) MS. codice seductus, hist. Xavieriana pag. 231. *وكم خورنده* sic exhibuit, quin & pag. 230. *خورنده* orâ libri appoluit.

26. *Τίσις αὐτῷ*. MS. Po. *سازکاران* *Satura* [volatilia] exhibet, ut agnoscamus nimium, quicquid ultra saturitatem petimus.

28. *Ποιὶ ἐνδύματα*. MS. Po. *جراحیص می باشند بر کردن پوشش* *cur curiosi essis de accingendo vestimenta?*

31. *Ταῦτα γὰρ ὁ θεὸς ἐκζητεῖ*. MS. Po. *پاپولوس خلف همه ایلها خواهند* *populus hac omnia desiderat.* En interpretis severitatem; nam *Populum*, i.e. vulgus profanum *Ποπὺς* *Populum terra, quorum Deus venter est* Phil. 3. 19. *τῷ θεῷ Genes* appellat.

33. *Περὶ δὲ τῶν*. Perfico Arab. زیادت *nihil significantius; Auctarium*, Ciceroni *accessio*, *περὶ δὲ τῶν*, *ἐπιμαζεύων*, *ἐκζητεῖ*. Hujusmodi *περὶ δὲ τῶν* mens ingenua, ad refundendas gratias prompta & alacris amplectitur.

MS. Po. *و اینها همه را برای شما بیفراين* *hac omnia pro vobis adaugebit: sicut antè passivum per activum eleganter efferunt.*

CAPUT SEPTIMUM.

فصل هفتم

1. **J**udicium ne facite, ut judicatos vos [*nempe homines*] non faciant [*i. e. ne judicemini.*] In illo judicio quo judicium facitis, in eodem judicio facient super vobis, & in illa mensura, quam mensuratis, in eadem permenfurabunt pro vobis. Quare vides festucam in oculo fratris tui, & arborem illam [*i. e. trabem*] in oculo tuo non vides? Aur quare dicis fratri tuo, Sine ut festucam de oculo tuo foras feram, & ecce arbor in oculo tuo est?
5. O hypocrita! primò foras [*p. per januam*] facito arborem ex oculo tuo, & tunc conspicuum fiet tibi foras

مکنید تا داوری شما
دوران حکم
که حکم کنید بهمان حکم
کنند بر شما و بدان کیله که
بنمایید بهمان به بنمایید برای
شما، چرامی بینی خاشاک را در
چشم برادر ترا و درختی در چشم خود
نمی بینی، یا چرا میکویی
برادر ترا بگذار تا خاشاک را از
چشم بیرون آرم و اینک درختی
در چشم توست، ای منافق نخست
بدر کن درخت را از چشم خود
و آنکه پیدا کرد ترا بیرون

crastinum quotumcunque respicit. Hebr. sic verterem לַמָּחָר חֵן לָנוּ הַיּוֹם. Et Perficè non tam, *روز بروز*, de die in diem, quàm ad verbum memècque Servatoris sic *برای فردا* panem nostrum pro crastino, da nobis hodie. Sed ad origines delatendamus; *ἐπιούριον* non dici ab *ἐπὶ* & *ἐπι* & *ἔν* *ἔου* unde *ἐπὶ* substantia; tum enim *ἐπιούριον* fuisset; sed ab *ἐπὶ* & *ἐπι* eo, unde ab *ἔου*, Particip. Aorist. sic *ἔου*: hinc cum præpositione, *ἐπιούριον*, & *ἐπιούριον* qui panis *ἐστὶν* *ἀνθρώπων*, vel *ἐστὶν* *ἡμετέρον* *ἐπιούριον* in quemvis diem crastinum cum vita nostra transibit. Verùm hanc *τὴν ἐπιούριον* per *τὸν* crastinum expositionem, S. Hieronymus in Hebraico Nazarenorum exemplari testatur se vidisse.

13. *Εἰς πειρασμὸν*. MS. Po. * *وَمَارًا دَرِ اَز مَائِشَهایی بِلَا مِیْنَدَان* (non cum * ut in MS.) Et nos in tentationes probationis ne conjicito. Petrus aiunt, *عجب نیست از آنکه بیلایی مبتلا کردن عجب از است که* mirum non est ob id quòd quis per tentationem tentatus sit: mirum est quòd quis tentatus sit, & [ob id] delectetur. *ἀλλὰ πῶς*, MS. Po. *آلَا اَز بَدِی شَر نَظَاه دَار وِزِهَان* sed à malo damni *malam* dato, & defendito, i. e. Si non à tentatione, à malo tamen tentationis, peccato sc. nos tuere, exitumque *ἐκ* *ἐκ* *ἐκ* largire. vide 1 Cor. 10. 13. *ὅτι οὗ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις*. MS. Po. *برای آنکه ملکوت و نیرو مندی* Propterea quòd *و تَظَهَرَت اَز اَن تَوَسُّتِ اَمَنُون وَا اَبَد اَبَد اَمِیْن* *regnum, & potentia, & gloria [p. magnificentia] ex ipso te est, nunc & ad aeternitatem aeternitatis, Amen.*

Postremam hanc Periocham confidenter asserere dictatam Discipulis à Christo non fuisse, ingenii est ad minuendam scripturæ fidem valde proclivis; Cui Antiquissimam illam Ecclesiæ Antiochenæ Syriacæ versionem, & quæ illam sequitur, Arabicam Perficamque, cum aliis venerandam præ se ferentibus canticum, opponit Ecclesia.

Quin & cum patriam Gothicam Perficæ ex parte pro sua agnoscant, clausulam hanc è Gothicis à CL. Grutero (ut vir summus in Ecclesia RRs. Armachanus Ja. Usserius mihi indicavit) erutam, à grege CHRISTI sub Ulphilo Episcopo, circa annum CHRISTI plus minus CCC. recitari solitam, hic describere non supervacaneum duxi, viz. *Denn dein ist das reich, und macht, und heerlicheit in ewigkeith. Amen.* i. e. nam tuum est regnum, & potentia, & gloria, in seculum sempiternum. Amen. Gratum insuper sit concordiam Christianæ studiosis, quòd in Leiturgiâ Syriacâ sub Clemente VIII. Romæ editâ, hanc agnoscant Doxologiam Maronitæ, at nonnihil immutatam, pag.

O. verùm in libro ministri Missæ dicato Illustrissimo Gabrieli Paleoto, ipsa verba sanctius observant. nempe *ܡܠܟܘܬܐ ܘܥܠܡܐ ܘܥܠܡܐ*

ܡܠܟܘܬܐ ܘܥܠܡܐ ܘܥܠܡܐ Nam tuum est regnum &c.

16. *Μὴ γίνεσθαι ὡς τὴν ἀποκρίτην, συνθροῖναι*. MS. Can. *مباشید روی دِزَم* sicut Ox. *Ne estote faciem tetricam facientes sicut [p. similes] hypocrita.* *دِزَم* ait MS. Can. & Ox. tetricam [faciem] faciens: hinc *دِزَم* hist. CHRISTI pag. 231. lin. 4. legatur *دِزَم* ut MS. Can. & Ox. ut & mens loci & significatio rei postulat.

ὡς τὴν ὡς ὡς Perficæ Arab. *مُتَافِقَان* propriè *ἀδυντος* perdit; qui nihil, quod præ se ferunt boni, habent; at hist. CHRISTI ut ante, habet, si cum non ligas *بِسَازِ کَارَان* ut pag. 230. in ora libri, rectè emendavit CL. Lud. de Dieu. at de significatione addere liceat, *سَازِ کَار* propriè significare *Actorem*, qui in Scena Personam agit; Hypocritam sc. nam Hypocrita comicus est, Qui,

- (ia) iustus lupi rapientes sunt; à fructu ipsorum cognoscetis illos. Unquam (ne) pereat (quis) eis spina uvae / *supra* / aut (ex) tribulis suis? Sic omnis arbor quae bona est, fructum bonum dabit; & arbor quae mala (est) proventum malum dabit. Non potest arbor bona, fructum malum dare, neque arbor mala fructum bonum dare. Omnis arbor quae fructum bonum non dabit excisa erit; & in ignem coniecta fiet. Ergo, à fructu illorum cognoscetis illos.
- Non omnis qui dicit mihi, *ô Domine, ô Domine!* in regnum coelorum ibit; sed ille qui voluntatem patris mei, qui in caelo est, faciet, ille in regnum coelorum intrabit. Multi in illo die mihi dicent, *ô Domine, ô Domine!* non [ne] in nomine tuo prophetiam fecimus; & in nomine tuo Daemonia [per januam] egimus; & in nomine tuo miracula multa ostendimus.
- Illo tempore [p. momento] professionem faciam illis quod unquam vos non novimus; a me procul abestis vos qui malum operamini. Ergo omnis qui audiet haec verba mea, & juxta illa opus faciet, similis erit homini intelligenti qui habitabilem faciens erit domum suam super petram, [al. lapidem.] Et pluvia depluebat & fluctus [p. fluminis] domus fluens erat & venti perflabant; &
- در انديون كركيان ربانده
باشند، از ميوه ايشان شناخته
ايشان را هر كز خول از خار ادگر
بردارد يا [*از] خشك ادگر
همچنين هر درختي كه
باشد ميوه نيك دهد و درختي كه
بد [*باشد] بري بد دهد، نتواند
درختي نيك ميوه بد دادن و نه
درخت بد ميوه نيك دادن، هر
درخت كه ميوه نيك دهد بريده
شود و هر آتش انداخته كرده،
پس از ميوه ايشان شناخته
ايشان را، نه هر كه كوچك مرا
اي خداوند اي خداوند در ملكوت
آسمان رود ليكن ادكه خواست
يدر من كه در آسمان است
كند او در ملكوت آسمان در
آيد، بسيارن در ان روز جمع
كويند اي خداوند اي خداوند نه
بنام تو بيميري كويم و بنام تو
ديوان يهر كويم و بنام تو معجزات
بسيار نموديم، ان دم اقرار
كنم ايشان را كه هر كز شمارا
شناختم از من دور شويد شمايان
كه بد ميكنيد، پس هر كه
بشنود اين سخنهاي مرا و بدو كار
كند مانند باشد يمني هانا كه
عمارت كرده باشد خانه خوي
بر سنگ، و باران باري و ري
خانه روان شد و بادهاي و ري و

آوردن خاشاک از چشم برادران،
 ۴ مدهید بسکان باکی و میندازید
 مواریدهای شمارا در پیش خوکان
 تا مبادا بپا بمالند ادهارا و باز کردند
 و شمارا درند، بخواید و دان
 ۷ شود بشما بچوید و ببایید بگوید
 و کشان شود شمارا، هر که
 ۸ خواهد ستاده و هر که جوید یابد
 و هر که در گوید کشانند او را،
 ۹ یا کدامی مرد است از شما که
 اگر پسرش ازو دان خواهد کوی
 [* پدر بجای نان بفرزد] سنگش
 دهد، یا در خواهد ازو ماهی
 ۱۱ کوی مارش دهد، پس چون
 شما که بدان آیدید* میدادید عطای
 نیک بفرزدان خود دان پس
 چند بنسبت پدر شما که در
 آسمانست دهد نیکبها بخواندگان
 ۱۲ ازو، هر چه چشم دارید از مردم
 تا با شما کنند شما همان با ایشان
 کنید که اینست توری و ادبیا،
 ۱۳ در آیدید از در تنگ برای ادک
 دری که بهلاکت می برد یهناست
 و راهش فراخ است و بسیار اند در
 آیندگان بان، چه تنگست
 ۱۴ آن در ورنج رسان آن راه که
 ببردگانی میرساند و ادک اند
 ۱۵ یابند کافش، پرهیز کنید از
 پیغمبران دروغ ایشان که آیند
 بر شما در جامهای برهگان اما

ferre festucam ex oculo fra-
 tris tui. Ne date canibus
 [p. ad can.] s. sanctum;
 ۹ & ne projicite margaritas
 vestras (in) coram porcis, ut
 ne forte ~~can~~ pede conculcent
 illas, & re-vertantur, & vos
 lacerent. Rogate, & datum
 ۷ erit vobis [p. ad vos] quæ-
 rite & invenietis, pulsate &
 ۸ apertum erit vobis. Omnis
 qui rogat, accipiet; & om-
 nis qui querit, inveniet; &
 omni qui (in) pulsat, aperient
 ei. [i. e. aperietur.] Vel quis
 ۹ homo est ex vobis, qui, si filius
 suus abs illo panem rogat num
 [p. dic.] [* pater in loco panis
 ad filium] lapidem ei dabit;
 ۱۰ Vel [si] rogat abs illo pi-
 scem num serpentem ei
 dabit? Ergo, cum vos qui
 ۱۱ mali estis, nolitis munus bonum
 filiis vestris dare, tum
 multo magis [p. quantâ in
 proportionem] pater vester
 qui in cælo est, bona peten-
 ۱۲ tibus ab ipso (dabit).
 Omne quod velitis [p. oculo
 habeatis] ex hominibus,
 ut erga vos facerent, vos
 idem erga illos facite, quia
 hæc est lex & prophetæ.
 ۱۳ In-trate per (ex) portam
 angustam; propterea quod
 porta illa quæ ad perniciem
 ducit lata est, & via ejus spatio-
 ۱۴ sa est; & multi sunt in-trantes
 in illam. Quia angusta est illa
 porta, & molestiam venire
 faciens illa via, quæ ad
 vitam venire facit & pauci
 sunt in-venientes illam.
 ۱۵ Cautelam facite à prophæ-
 tis mendacibus, illis qui
 veniunt ad [p. super] vos
 in vestimentis agnitis sed
 (in)

* MS. Po.

* Sic MS.
al. آید

& confutationem injustitiæ: mentem CHRISTI Xavierus, ejusque Perficus non inelegans interpres. pag. 232. bene explicant sic وقاعين بيني ذكئيم & ut vitiorum spectatores non sumus [p. vitii visionem non faciamus] dixit, ne judicatis ut non judicemini: judicium in aliquem debitum ne facite, ut in vos judicium ob malum, factum non sit. Nota Alcoranicum illud. Surar الاعراف sic in gratiam veritatis fovendæ consuluit providentia, viz. وان كانت طايغة منكم امنوا بالذي ارسلت به وطايغة لم يؤمنوا فاصبروا حتى يحكم الله بيننا وهو خير الحاكمين. Quod si quidam inter vos credant in id quocum missus fui, & quidam non credant, tolerate donec judicaveris Deus inter nos; namque optimus iudicum existis.

3. Βλῆμης ὄψομαι. MS. Po. نگاه ميكني custodiam, i. e. observationem facis, tam cernis acutum quàm aut Aquila aut Serpens Epidaurinus.

4. Καὶ ἰδὲ ἡ δεξιὰ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου. MS. Can. واینک & ecce-mirum! quod oculus five capitis five conscientia, tenellum quid cum sit, sine particula monitrice ἰδὲ ecce, vide, videre nequeat. ut & Ox. درخت در چشم تست وستون را که در چشم لای اینک & MS. Po. absque واینک [o'citanter] prateris: arbor in oculo tuo est. & MS. Po. trabem qua in oculo tuo est [ut CL. Abdel Senarin. pag. 235. & in oculo tuo] [ut CL. Lud. de Dieu exponit] trabs est. annon جوب ghub aut baculus viatorius, aut manualis Mat. 10. 10. aut truncus five fustis manualis. Mat. 16. 47. Luc. 9. 3. & alibi.

5. Καὶ ὅτι διαβόλεως MS. Can. آنکه بیدار گرد ترا tunc conspicuum fiet tibi. Po. اذکے بتو نمودن شون cum tibi indicatum erit; cum trabs admitta, & vix per vim extorta, oculus pene excaverit, διαβόλεως, videbit quidem sed aliunde monitus, adjutusque; indicatum ait.

6. Τὸ ἀποστόλῃς σου. Perf. پاکي paki Sanctum cum ي Emphatico in fine, ut nō gr. quod in hac voce sanctius notandum.

7. Αἰτήτε καὶ δοθήσεται. MS. Po. بخواید تا داده شود rogare ut datum sit: & sic in ceteris تا docet & particulam finalem esse. verum si accipere sit finis, rogare autem five precari medium ad finem, hic non obtinebit Aristotelicum, τὸ ἔργον βέλτερον, cum exercitium precandi multò sit excellentius pane nostro quotidiano pro quo sæpe rogandum: Sed تا ta ut, non nisi ad FIAT VOLUNTAS TUA relatum, finem designat.

11. Πότερ ἢ ὑμῶν. MS. Po. شما که بر اسمانست از شما آخر که پدر شما که بر آسمانست و بدان کسان که از و چیزی خواهند بیشتر و تمام تر دهند Ergo nonne pater vester qui in [p. super] cælis est, quàm vos melior est? & illis personis qua abs illo quid rogant, Majus & perfectius dabit. Nota, melior quia melius dabit. Sic Psal. 119. 68. טוב אלה וחסד.

13. Εἰσπορεύονται εἰς αὐτὴν. MS. Can. بسیاری راند سپردن کانش multi intrantes [al. persequentes] in illam (sunt.)

15. Ἐν ὕδατι καὶ πυρὶ. MS. Can. ut Ox. at Po. بصورت بره از بیرون و باندرون و مانند گوگان *ریانده هسین in forma agni extorrisum, & introrsum similes lupis rapacibus sunt.

16. Εμπροσθεν αὐτῶν. MS. Can. شناسید حقیقت ایشان cognoscetis veritatem illorum, quasi diceret, forma externa posset fallere, interna verò minimè. vestes sc. agniam præ se ferunt innocentiam; sed opera testantur quod Astutam vapido servant sub pectore vulpem.

18. ἰδὲ δένδρον σατυρῶν. MS. Po. وهر درختی که شوم باشد میوه و در چشم شوم و در چشم شوم & omnis arbor que fatida est, fructum fatidam dabit.

19. καὶ ἡς πῶς βλάσται. MS. Po. و در آتش سوخته شون & in igne combusta eris,

*MS. cum
non, ن

*ریانده هسین
ut MS. Can.
& Ox.

۲۱ حمله کردند به آن خانه پس
 ۲۲ بیفتان زیرا که بنیادش بر سنگ
 ۲۳ بود، و هر که بشنود این سخنها
 ۲۴ مرا و بدو کار نکند مانند باشد
 ۲۵ بر مردی جاهلی که بنا کرده باشد
 ۲۶ خانه خود را بر ریزک، و فرو رود
 ۲۷ باران و روان شد رو خاها
 ۲۸ و وزید بادها حمله کردند بران
 ۲۹ خانه پس بیفتان و برون افتادش
 ۳۰ بر ریزک، چون ایشوع این
 ۳۱ سخنها را تمام کرد جماعتها از علم
 ۳۲ او در شگفتی ماندند برای آنکه
 ۳۳ می اموخت ایشان را همچو توانا
 ۳۴ و نه چون نویسندگان ایشان
 ۳۵ و فریسیین،

impetum faciebant in illam domum: deinde non cecidit, (sub) eo quod ædificium ejus super petram erat. Et 26
 omnis qui audiet hæc verba mea, & juxta illa opus non faciet, similis erit homini stulto illi, qui ædificium faciens est domus suæ super arenam. Et de super venit pluvia, 27
 & decurrentes erant fluctus [p. fluminis domus,] & perflabant venti, impetum facientes in illam domum; tunc cecidit; & erat casus ejus magnus. Cum 28
 JESUS his verbis finem fecisset, populi ex noticia ejus in admiratione persistebant; propterea quod docebat eos, sicut præpotens; & non sicut scribæ ipsorum, & Pharisei.

In cap. VI. recognita.

1. Περσὶ καὶ δίκαιοι. sic cum vetustissimis codicibus legendum: sensus est, cavete ne *justa vestra* tantum, sive *oblaciones*, sive *decimas*, sive sacrificia quæcunque-sic (quod antea judicabam) Perfico-Arab. صدقه me erudit Hebræorum דָּקָה atque inde δίκαιοι exponere: vide Persicum apud me MS. de vitis Sanctorum, pag. 296. lin. 10. ubi impium Cain fratricidam (quem Cabelil impropere) primum omnium *justa* Deo persolverisse tradit. sic autor ille, viz. صدقه دان اول کسی است که δίκαιοι *justitiam* (nec Deo, nec Parentibus Eleemosynam) persolvit. Sic صدقه ما *justa nostra*, hist CHRISTI. pag. 18. lin. 7. sacerdotibus sc. ex oblacionibus populi debita, non *jura* veruissimè.

Notæ in cap. VII. S. Matthæi.

1. Μη κρίνετε. MS. Can. داوری مکنید تا داوری شما ده کنند
 judicium ne facite, ut judicatos vos non faciant. Bar Bahlul. pag. 389. l. 9.
 ۱۰۰۱ ۱۰۰۲ ۱۰۰۳ ۱۰۰۴ ۱۰۰۵ ۱۰۰۶ ۱۰۰۷ ۱۰۰۸ ۱۰۰۹ ۱۰۱۰ ۱۰۱۱ ۱۰۱۲ ۱۰۱۳ ۱۰۱۴ ۱۰۱۵ ۱۰۱۶ ۱۰۱۷ ۱۰۱۸ ۱۰۱۹ ۱۰۲۰ ۱۰۲۱ ۱۰۲۲ ۱۰۲۳ ۱۰۲۴ ۱۰۲۵ ۱۰۲۶ ۱۰۲۷ ۱۰۲۸ ۱۰۲۹ ۱۰۳۰ ۱۰۳۱ ۱۰۳۲ ۱۰۳۳ ۱۰۳۴ ۱۰۳۵ ۱۰۳۶ ۱۰۳۷ ۱۰۳۸ ۱۰۳۹ ۱۰۴۰ ۱۰۴۱ ۱۰۴۲ ۱۰۴۳ ۱۰۴۴ ۱۰۴۵ ۱۰۴۶ ۱۰۴۷ ۱۰۴۸ ۱۰۴۹ ۱۰۵۰ ۱۰۵۱ ۱۰۵۲ ۱۰۵۳ ۱۰۵۴ ۱۰۵۵ ۱۰۵۶ ۱۰۵۷ ۱۰۵۸ ۱۰۵۹ ۱۰۶۰ ۱۰۶۱ ۱۰۶۲ ۱۰۶۳ ۱۰۶۴ ۱۰۶۵ ۱۰۶۶ ۱۰۶۷ ۱۰۶۸ ۱۰۶۹ ۱۰۷۰ ۱۰۷۱ ۱۰۷۲ ۱۰۷۳ ۱۰۷۴ ۱۰۷۵ ۱۰۷۶ ۱۰۷۷ ۱۰۷۸ ۱۰۷۹ ۱۰۸۰ ۱۰۸۱ ۱۰۸۲ ۱۰۸۳ ۱۰۸۴ ۱۰۸۵ ۱۰۸۶ ۱۰۸۷ ۱۰۸۸ ۱۰۸۹ ۱۰۹۰ ۱۰۹۱ ۱۰۹۲ ۱۰۹۳ ۱۰۹۴ ۱۰۹۵ ۱۰۹۶ ۱۰۹۷ ۱۰۹۸ ۱۰۹۹ ۱۱۰۰ ۱۱۰۱ ۱۱۰۲ ۱۱۰۳ ۱۱۰۴ ۱۱۰۵ ۱۱۰۶ ۱۱۰۷ ۱۱۰۸ ۱۱۰۹ ۱۱۱۰ ۱۱۱۱ ۱۱۱۲ ۱۱۱۳ ۱۱۱۴ ۱۱۱۵ ۱۱۱۶ ۱۱۱۷ ۱۱۱۸ ۱۱۱۹ ۱۱۲۰ ۱۱۲۱ ۱۱۲۲ ۱۱۲۳ ۱۱۲۴ ۱۱۲۵ ۱۱۲۶ ۱۱۲۷ ۱۱۲۸ ۱۱۲۹ ۱۱۳۰ ۱۱۳۱ ۱۱۳۲ ۱۱۳۳ ۱۱۳۴ ۱۱۳۵ ۱۱۳۶ ۱۱۳۷ ۱۱۳۸ ۱۱۳۹ ۱۱۴۰ ۱۱۴۱ ۱۱۴۲ ۱۱۴۳ ۱۱۴۴ ۱۱۴۵ ۱۱۴۶ ۱۱۴۷ ۱۱۴۸ ۱۱۴۹ ۱۱۵۰ ۱۱۵۱ ۱۱۵۲ ۱۱۵۳ ۱۱۵۴ ۱۱۵۵ ۱۱۵۶ ۱۱۵۷ ۱۱۵۸ ۱۱۵۹ ۱۱۶۰ ۱۱۶۱ ۱۱۶۲ ۱۱۶۳ ۱۱۶۴ ۱۱۶۵ ۱۱۶۶ ۱۱۶۷ ۱۱۶۸ ۱۱۶۹ ۱۱۷۰ ۱۱۷۱ ۱۱۷۲ ۱۱۷۳ ۱۱۷۴ ۱۱۷۵ ۱۱۷۶ ۱۱۷۷ ۱۱۷۸ ۱۱۷۹ ۱۱۸۰ ۱۱۸۱ ۱۱۸۲ ۱۱۸۳ ۱۱۸۴ ۱۱۸۵ ۱۱۸۶ ۱۱۸۷ ۱۱۸۸ ۱۱۸۹ ۱۱۹۰ ۱۱۹۱ ۱۱۹۲ ۱۱۹۳ ۱۱۹۴ ۱۱۹۵ ۱۱۹۶ ۱۱۹۷ ۱۱۹۸ ۱۱۹۹ ۱۲۰۰ ۱۲۰۱ ۱۲۰۲ ۱۲۰۳ ۱۲۰۴ ۱۲۰۵ ۱۲۰۶ ۱۲۰۷ ۱۲۰۸ ۱۲۰۹ ۱۲۱۰ ۱۲۱۱ ۱۲۱۲ ۱۲۱۳ ۱۲۱۴ ۱۲۱۵ ۱۲۱۶ ۱۲۱۷ ۱۲۱۸ ۱۲۱۹ ۱۲۲۰ ۱۲۲۱ ۱۲۲۲ ۱۲۲۳ ۱۲۲۴ ۱۲۲۵ ۱۲۲۶ ۱۲۲۷ ۱۲۲۸ ۱۲۲۹ ۱۲۳۰ ۱۲۳۱ ۱۲۳۲ ۱۲۳۳ ۱۲۳۴ ۱۲۳۵ ۱۲۳۶ ۱۲۳۷ ۱۲۳۸ ۱۲۳۹ ۱۲۴۰ ۱۲۴۱ ۱۲۴۲ ۱۲۴۳ ۱۲۴۴ ۱۲۴۵ ۱۲۴۶ ۱۲۴۷ ۱۲۴۸ ۱۲۴۹ ۱۲۵۰ ۱۲۵۱ ۱۲۵۲ ۱۲۵۳ ۱۲۵۴ ۱۲۵۵ ۱۲۵۶ ۱۲۵۷ ۱۲۵۸ ۱۲۵۹ ۱۲۶۰ ۱۲۶۱ ۱۲۶۲ ۱۲۶۳ ۱۲۶۴ ۱۲۶۵ ۱۲۶۶ ۱۲۶۷ ۱۲۶۸ ۱۲۶۹ ۱۲۷۰ ۱۲۷۱ ۱۲۷۲ ۱۲۷۳ ۱۲۷۴ ۱۲۷۵ ۱۲۷۶ ۱۲۷۷ ۱۲۷۸ ۱۲۷۹ ۱۲۸۰ ۱۲۸۱ ۱۲۸۲ ۱۲۸۳ ۱۲۸۴ ۱۲۸۵ ۱۲۸۶ ۱۲۸۷ ۱۲۸۸ ۱۲۸۹ ۱۲۹۰ ۱۲۹۱ ۱۲۹۲ ۱۲۹۳ ۱۲۹۴ ۱۲۹۵ ۱۲۹۶ ۱۲۹۷ ۱۲۹۸ ۱۲۹۹ ۱۳۰۰ ۱۳۰۱ ۱۳۰۲ ۱۳۰۳ ۱۳۰۴ ۱۳۰۵ ۱۳۰۶ ۱۳۰۷ ۱۳۰۸ ۱۳۰۹ ۱۳۱۰ ۱۳۱۱ ۱۳۱۲ ۱۳۱۳ ۱۳۱۴ ۱۳۱۵ ۱۳۱۶ ۱۳۱۷ ۱۳۱۸ ۱۳۱۹ ۱۳۲۰ ۱۳۲۱ ۱۳۲۲ ۱۳۲۳ ۱۳۲۴ ۱۳۲۵ ۱۳۲۶ ۱۳۲۷ ۱۳۲۸ ۱۳۲۹ ۱۳۳۰ ۱۳۳۱ ۱۳۳۲ ۱۳۳۳ ۱۳۳۴ ۱۳۳۵ ۱۳۳۶ ۱۳۳۷ ۱۳۳۸ ۱۳۳۹ ۱۳۴۰ ۱۳۴۱ ۱۳۴۲ ۱۳۴۳ ۱۳۴۴ ۱۳۴۵ ۱۳۴۶ ۱۳۴۷ ۱۳۴۸ ۱۳۴۹ ۱۳۵۰ ۱۳۵۱ ۱۳۵۲ ۱۳۵۳ ۱۳۵۴ ۱۳۵۵ ۱۳۵۶ ۱۳۵۷ ۱۳۵۸ ۱۳۵۹ ۱۳۶۰ ۱۳۶۱ ۱۳۶۲ ۱۳۶۳ ۱۳۶۴ ۱۳۶۵ ۱۳۶۶ ۱۳۶۷ ۱۳۶۸ ۱۳۶۹ ۱۳۷۰ ۱۳۷۱ ۱۳۷۲ ۱۳۷۳ ۱۳۷۴ ۱۳۷۵ ۱۳۷۶ ۱۳۷۷ ۱۳۷۸ ۱۳۷۹ ۱۳۸۰ ۱۳۸۱ ۱۳۸۲ ۱۳۸۳ ۱۳۸۴ ۱۳۸۵ ۱۳۸۶ ۱۳۸۷ ۱۳۸۸ ۱۳۸۹ ۱۳۹۰ ۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴ ۱۳۹۵ ۱۳۹۶ ۱۳۹۷ ۱۳۹۸ ۱۳۹۹ ۱۴۰۰ ۱۴۰۱ ۱۴۰۲ ۱۴۰۳ ۱۴۰۴ ۱۴۰۵ ۱۴۰۶ ۱۴۰۷ ۱۴۰۸ ۱۴۰۹ ۱۴۱۰ ۱۴۱۱ ۱۴۱۲ ۱۴۱۳ ۱۴۱۴ ۱۴۱۵ ۱۴۱۶ ۱۴۱۷ ۱۴۱۸ ۱۴۱۹ ۱۴۲۰ ۱۴۲۱ ۱۴۲۲ ۱۴۲۳ ۱۴۲۴ ۱۴۲۵ ۱۴۲۶ ۱۴۲۷ ۱۴۲۸ ۱۴۲۹ ۱۴۳۰ ۱۴۳۱ ۱۴۳۲ ۱۴۳۳ ۱۴۳۴ ۱۴۳۵ ۱۴۳۶ ۱۴۳۷ ۱۴۳۸ ۱۴۳۹ ۱۴۴۰ ۱۴۴۱ ۱۴۴۲ ۱۴۴۳ ۱۴۴۴ ۱۴۴۵ ۱۴۴۶ ۱۴۴۷ ۱۴۴۸ ۱۴۴۹ ۱۴۵۰ ۱۴۵۱ ۱۴۵۲ ۱۴۵۳ ۱۴۵۴ ۱۴۵۵ ۱۴۵۶ ۱۴۵۷ ۱۴۵۸ ۱۴۵۹ ۱۴۶۰ ۱۴۶۱ ۱۴۶۲ ۱۴۶۳ ۱۴۶۴ ۱۴۶۵ ۱۴۶۶ ۱۴۶۷ ۱۴۶۸ ۱۴۶۹ ۱۴۷۰ ۱۴۷۱ ۱۴۷۲ ۱۴۷۳ ۱۴۷۴ ۱۴۷۵ ۱۴۷۶ ۱۴۷۷ ۱۴۷۸ ۱۴۷۹ ۱۴۸۰ ۱۴۸۱ ۱۴۸۲ ۱۴۸۳ ۱۴۸۴ ۱۴۸۵ ۱۴۸۶ ۱۴۸۷ ۱۴۸۸ ۱۴۸۹ ۱۴۹۰ ۱۴۹۱ ۱۴۹۲ ۱۴۹۳ ۱۴۹۴ ۱۴۹۵ ۱۴۹۶ ۱۴۹۷ ۱۴۹۸ ۱۴۹۹ ۱۵۰۰ ۱۵۰۱ ۱۵۰۲ ۱۵۰۳ ۱۵۰۴ ۱۵۰۵ ۱۵۰۶ ۱۵۰۷ ۱۵۰۸ ۱۵۰۹ ۱۵۱۰ ۱۵۱۱ ۱۵۱۲ ۱۵۱۳ ۱۵۱۴ ۱۵۱۵ ۱۵۱۶ ۱۵۱۷ ۱۵۱۸ ۱۵۱۹ ۱۵۲۰ ۱۵۲۱ ۱۵۲۲ ۱۵۲۳ ۱۵۲۴ ۱۵۲۵ ۱۵۲۶ ۱۵۲۷ ۱۵۲۸ ۱۵۲۹ ۱۵۳۰ ۱۵۳۱ ۱۵۳۲ ۱۵۳۳ ۱۵۳۴ ۱۵۳۵ ۱۵۳۶ ۱۵۳۷ ۱۵۳۸ ۱۵۳۹ ۱۵۴۰ ۱۵۴۱ ۱۵۴۲ ۱۵۴۳ ۱۵۴۴ ۱۵۴۵ ۱۵۴۶ ۱۵۴۷ ۱۵۴۸ ۱۵۴۹ ۱۵۵۰ ۱۵۵۱ ۱۵۵۲ ۱۵۵۳ ۱۵۵۴ ۱۵۵۵ ۱۵۵۶ ۱۵۵۷ ۱۵۵۸ ۱۵۵۹ ۱۵۶۰ ۱۵۶۱ ۱۵۶۲ ۱۵۶۳ ۱۵۶۴ ۱۵۶۵ ۱۵۶۶ ۱۵۶۷ ۱۵۶۸ ۱۵۶۹ ۱۵۷۰ ۱۵۷۱ ۱۵۷۲ ۱۵۷۳ ۱۵۷۴ ۱۵۷۵ ۱۵۷۶ ۱۵۷۷ ۱۵۷۸ ۱۵۷۹ ۱۵۸۰ ۱۵۸۱ ۱۵۸۲ ۱۵۸۳ ۱۵۸۴ ۱۵۸۵ ۱۵۸۶ ۱۵۸۷ ۱۵۸۸ ۱۵۸۹ ۱۵۹۰ ۱۵۹۱ ۱۵۹۲ ۱۵۹۳ ۱۵۹۴ ۱۵۹۵ ۱۵۹۶ ۱۵۹۷ ۱۵۹۸ ۱۵۹۹ ۱۶۰۰ ۱۶۰۱ ۱۶۰۲ ۱۶۰۳ ۱۶۰۴ ۱۶۰۵ ۱۶۰۶ ۱۶۰۷ ۱۶۰۸ ۱۶۰۹ ۱۶۱۰ ۱۶۱۱ ۱۶۱۲ ۱۶۱۳ ۱۶۱۴ ۱۶۱۵ ۱۶۱۶ ۱۶۱۷ ۱۶۱۸ ۱۶۱۹ ۱۶۲۰ ۱۶۲۱ ۱۶۲۲ ۱۶۲۳ ۱۶۲۴ ۱۶۲۵ ۱۶۲۶ ۱۶۲۷ ۱۶۲۸ ۱۶۲۹ ۱۶۳۰ ۱۶۳۱ ۱۶۳۲ ۱۶۳۳ ۱۶۳۴ ۱۶۳۵ ۱۶۳۶ ۱۶۳۷ ۱۶۳۸ ۱۶۳۹ ۱۶۴۰ ۱۶۴۱ ۱۶۴۲ ۱۶۴۳ ۱۶۴۴ ۱۶۴۵ ۱۶۴۶ ۱۶۴۷ ۱۶۴۸ ۱۶۴۹ ۱۶۵۰ ۱۶۵۱ ۱۶۵۲ ۱۶۵۳ ۱۶۵۴ ۱۶۵۵ ۱۶۵۶ ۱۶۵۷ ۱۶۵۸ ۱۶۵۹ ۱۶۶۰ ۱۶۶۱ ۱۶۶۲ ۱۶۶۳ ۱۶۶۴ ۱۶۶۵ ۱۶۶۶ ۱۶۶۷ ۱۶۶۸ ۱۶۶۹ ۱۶۷۰ ۱۶۷۱ ۱۶۷۲ ۱۶۷۳ ۱۶۷۴ ۱۶۷۵ ۱۶۷۶ ۱۶۷۷ ۱۶۷۸ ۱۶۷۹ ۱۶۸۰ ۱۶۸۱ ۱۶۸۲ ۱۶۸۳ ۱۶۸۴ ۱۶۸۵ ۱۶۸۶ ۱۶۸۷ ۱۶۸۸ ۱۶۸۹ ۱۶۹۰ ۱۶۹۱ ۱۶۹۲ ۱۶۹۳ ۱۶۹۴ ۱۶۹۵ ۱۶۹۶ ۱۶۹۷ ۱۶۹۸ ۱۶۹۹ ۱۷۰۰ ۱۷۰۱ ۱۷۰۲ ۱۷۰۳ ۱۷۰۴ ۱۷۰۵ ۱۷۰۶ ۱۷۰۷ ۱۷۰۸ ۱۷۰۹ ۱۷۱۰ ۱۷۱۱ ۱۷۱۲ ۱۷۱۳ ۱۷۱۴ ۱۷۱۵ ۱۷۱۶ ۱۷۱۷ ۱۷۱۸ ۱۷۱۹ ۱۷۲۰ ۱۷۲۱ ۱۷۲۲ ۱۷۲۳ ۱۷۲۴ ۱۷۲۵ ۱۷۲۶ ۱۷۲۷ ۱۷۲۸ ۱۷۲۹ ۱۷۳۰ ۱۷۳۱ ۱۷۳۲ ۱۷۳۳ ۱۷۳۴ ۱۷۳۵ ۱۷۳۶ ۱۷۳۷ ۱۷۳۸ ۱۷۳۹ ۱۷۴۰ ۱۷۴۱ ۱۷۴۲ ۱۷۴۳ ۱۷۴۴ ۱۷۴۵ ۱۷۴۶ ۱۷۴۷ ۱۷۴۸ ۱۷۴۹ ۱۷۵۰ ۱۷۵۱ ۱۷۵۲ ۱۷۵۳ ۱۷۵۴ ۱۷۵۵ ۱۷۵۶ ۱۷۵۷ ۱۷۵۸ ۱۷۵۹ ۱۷۶۰ ۱۷۶۱ ۱۷۶۲ ۱۷۶۳ ۱۷۶۴ ۱۷۶۵ ۱۷۶۶ ۱۷۶۷ ۱۷۶۸ ۱۷۶۹ ۱۷۷۰ ۱۷۷۱ ۱۷۷۲ ۱۷۷۳ ۱۷۷۴ ۱۷۷۵ ۱۷۷۶ ۱۷۷۷ ۱۷۷۸ ۱۷۷۹ ۱۷۸۰ ۱۷۸۱ ۱۷۸۲ ۱۷۸۳ ۱۷۸۴ ۱۷۸۵ ۱۷۸۶ ۱۷۸۷ ۱۷۸۸ ۱۷۸۹ ۱۷۹۰ ۱۷۹۱ ۱۷۹۲ ۱۷۹۳ ۱۷۹۴ ۱۷۹۵ ۱۷۹۶ ۱۷۹۷ ۱۷۹۸ ۱۷۹۹ ۱۸۰۰ ۱۸۰۱ ۱۸۰۲ ۱۸۰۳ ۱۸۰۴ ۱۸۰۵ ۱۸۰۶ ۱۸۰۷ ۱۸۰۸ ۱۸۰۹ ۱۸۱۰ ۱۸۱۱ ۱۸۱۲ ۱۸۱۳ ۱۸۱۴ ۱۸۱۵ ۱۸۱۶ ۱۸۱۷ ۱۸۱۸ ۱۸۱۹ ۱۸۲۰ ۱۸۲۱ ۱۸۲۲ ۱۸۲۳ ۱۸۲۴ ۱۸۲۵ ۱۸۲۶ ۱۸۲۷ ۱۸۲۸ ۱۸۲۹ ۱۸۳۰ ۱۸۳۱ ۱۸۳۲ ۱۸۳۳ ۱۸۳۴ ۱۸۳۵ ۱۸۳۶ ۱۸۳۷ ۱۸۳۸ ۱۸۳۹ ۱۸۴۰ ۱۸۴۱ ۱۸۴۲ ۱۸۴۳ ۱۸۴۴ ۱۸۴۵ ۱۸۴۶ ۱۸۴۷ ۱۸۴۸ ۱۸۴۹ ۱۸۵۰ ۱۸۵۱ ۱۸۵۲ ۱۸۵۳ ۱۸۵۴ ۱۸۵۵ ۱۸۵۶ ۱۸۵۷ ۱۸۵۸ ۱۸۵۹ ۱۸۶۰ ۱۸۶۱ ۱۸۶۲ ۱۸۶۳ ۱۸۶۴ ۱۸۶۵ ۱۸۶۶ ۱۸۶۷ ۱۸۶۸ ۱۸۶۹ ۱۸۷۰ ۱۸۷۱ ۱۸۷۲ ۱۸۷۳ ۱۸۷۴ ۱۸۷۵ ۱۸۷۶ ۱۸۷۷ ۱۸۷۸ ۱۸۷۹ ۱۸۸۰ ۱۸۸۱ ۱۸۸۲ ۱۸۸۳ ۱۸۸۴ ۱۸۸۵ ۱۸۸۶ ۱۸۸۷ ۱۸۸۸ ۱۸۸۹ ۱۸۹۰ ۱۸۹۱ ۱۸۹۲ ۱۸۹۳ ۱۸۹۴ ۱۸۹۵ ۱۸۹۶ ۱۸۹۷ ۱۸۹۸ ۱۸۹۹ ۱۹۰۰ ۱۹۰۱ ۱۹۰۲ ۱۹۰۳ ۱۹۰۴ ۱۹۰۵ ۱۹۰۶ ۱۹۰۷ ۱۹۰۸ ۱۹۰۹ ۱۹۱۰ ۱۹۱۱ ۱۹۱۲ ۱۹۱۳ ۱۹۱۴ ۱۹۱۵ ۱۹۱۶ ۱۹۱۷ ۱۹۱۸ ۱۹۱۹ ۱۹۲۰ ۱۹۲۱ ۱۹۲۲ ۱۹۲۳ ۱۹۲۴ ۱۹۲۵ ۱۹۲۶ ۱۹۲۷ ۱۹۲۸ ۱۹۲۹ ۱۹۳۰ ۱۹۳۱ ۱۹۳۲ ۱۹۳۳ ۱۹۳۴ ۱۹۳۵ ۱۹۳۶ ۱۹۳۷ ۱۹۳۸ ۱۹۳۹ ۱۹۴۰ ۱۹۴۱ ۱۹۴۲ ۱۹۴۳ ۱۹۴۴ ۱۹۴۵ ۱۹۴۶ ۱۹۴۷ ۱۹۴۸ ۱۹۴۹ ۱۹۵۰ ۱۹۵۱ ۱۹۵۲ ۱۹۵۳ ۱۹۵۴ ۱۹۵۵ ۱۹۵۶ ۱۹۵۷ ۱۹۵۸ ۱۹۵۹ ۱۹۶۰ ۱۹۶۱ ۱۹۶۲ ۱۹۶۳ ۱۹۶۴ ۱۹۶۵ ۱۹۶۶ ۱۹۶۷ ۱۹۶۸ ۱۹۶۹ ۱۹۷۰ ۱۹۷۱ ۱۹۷۲ ۱۹۷۳ ۱۹۷۴ ۱۹۷۵ ۱۹۷۶ ۱۹۷۷ ۱۹۷۸ ۱۹۷۹ ۱۹۸۰ ۱۹۸۱ ۱۹۸۲ ۱۹۸۳ ۱۹۸۴ ۱۹۸۵ ۱۹۸۶ ۱۹۸۷ ۱۹۸۸ ۱۹۸۹ ۱۹۹۰ ۱۹۹۱ ۱۹۹۲ ۱۹۹۳ ۱۹۹۴ ۱۹۹۵ ۱۹۹۶ ۱۹۹۷ ۱۹۹۸ ۱۹۹۹ ۲۰۰۰ ۲۰۰۱ ۲۰۰۲ ۲۰۰۳ ۲۰۰۴ ۲۰۰۵ ۲۰۰۶ ۲۰۰۷ ۲۰۰۸ ۲۰۰۹ ۲۰۱۰ ۲۰۱۱ ۲۰۱۲ ۲۰۱۳ ۲۰۱۴ ۲۰۱۵ ۲۰۱۶ ۲۰۱۷ ۲۰۱۸ ۲۰۱۹ ۲۰۲۰ ۲۰۲۱ ۲۰۲۲ ۲۰۲۳ ۲۰۲۴ ۲۰۲۵ ۲۰۲۶ ۲۰۲۷ ۲۰۲۸ ۲۰۲۹ ۲۰۳۰ ۲۰۳۱ ۲۰۳۲ ۲۰۳۳ ۲۰۳۴ ۲۰۳۵ ۲۰۳۶ ۲۰۳۷ ۲۰۳۸ ۲۰۳۹ ۲۰۴۰ ۲۰۴۱ ۲۰۴۲ ۲۰۴۳ ۲۰۴۴ ۲۰۴۵ ۲۰۴۶ ۲۰۴۷ ۲۰۴۸ ۲۰۴۹ ۲۰۵۰ ۲۰۵۱ ۲۰۵۲ ۲۰۵۳ ۲۰۵۴ ۲۰۵۵ ۲۰۵۶ ۲۰۵۷ ۲۰۵۸ ۲۰۵۹ ۲۰۶۰ ۲۰۶۱ ۲۰۶۲ ۲۰۶۳ ۲۰۶۴ ۲۰۶۵ ۲۰۶۶ ۲۰۶۷ ۲۰۶۸ ۲۰۶۹ ۲۰۷۰ ۲۰۷۱ ۲۰۷۲ ۲۰۷۳ ۲۰۷۴ ۲۰۷۵ ۲۰۷۶ ۲۰۷۷ ۲۰۷۸ ۲۰۷۹ ۲۰۸۰ ۲۰۸۱ ۲۰۸۲ ۲۰۸۳ ۲۰۸۴ ۲۰۸۵ ۲۰۸۶ ۲۰۸۷ ۲۰۸۸ ۲۰۸۹ ۲۰۹۰ ۲۰۹۱ ۲۰۹۲ ۲۰۹۳ ۲۰۹۴ ۲۰۹۵ ۲۰۹۶ ۲۰۹۷ ۲۰۹۸ ۲۰۹۹ ۲۱۰۰ ۲۱۰۱ ۲۱۰۲ ۲۱۰۳ ۲۱۰۴ ۲۱۰۵ ۲۱۰۶ ۲۱۰۷ ۲۱۰۸ ۲۱۰۹ ۲۱۱۰ ۲۱۱۱ ۲۱۱۲ ۲۱۱۳ ۲۱۱۴ ۲۱۱۵ ۲۱۱۶ ۲۱۱۷ ۲۱۱۸ ۲۱۱۹ ۲۱۲۰ ۲۱۲۱ ۲۱۲۲ ۲۱۲۳ ۲۱۲۴ ۲۱۲۵ ۲۱۲۶ ۲۱۲۷ ۲۱۲۸ ۲۱۲۹ ۲۱۳۰ ۲۱۳۱ ۲۱۳۲ ۲۱۳۳ ۲۱۳۴ ۲۱۳۵ ۲۱۳۶ ۲۱۳۷ ۲۱۳۸ ۲۱۳۹ ۲۱۴۰ ۲۱۴۱ ۲۱۴۲ ۲۱۴۳ ۲۱۴۴ ۲۱۴۵ ۲۱۴۶ ۲۱۴۷ ۲۱۴۸ ۲۱۴۹ ۲۱۵۰ ۲۱۵۱ ۲۱۵۲ ۲۱۵۳ ۲۱۵۴ ۲۱۵۵ ۲۱۵۶ ۲۱۵۷ ۲۱۵۸ ۲۱۵۹ ۲۱۶۰ ۲۱۶۱ ۲۱۶۲ ۲۱۶۳ ۲۱۶۴ ۲۱۶۵ ۲۱۶۶ ۲۱۶۷ ۲۱۶۸ ۲۱۶۹ ۲۱۷۰ ۲۱۷۱ ۲۱۷۲ ۲۱۷۳ ۲۱۷۴ ۲۱۷۵ ۲۱۷۶ ۲۱۷۷ ۲۱۷۸ ۲۱۷۹ ۲۱۸۰ ۲۱۸۱ ۲۱۸۲ ۲۱۸۳ ۲۱۸۴ ۲۱۸۵ ۲۱۸۶ ۲۱۸۷ ۲۱۸۸ ۲۱۸۹ ۲۱۹۰ ۲۱۹۱ ۲۱۹۲ ۲۱۹۳ ۲۱۹۴ ۲۱۹۵ ۲۱۹۶ ۲۱۹۷ ۲۱۹۸ ۲۱۹۹ ۲۲۰۰ ۲۲۰۱ ۲۲۰۲ ۲۲۰۳ ۲۲۰۴ ۲۲۰۵ ۲۲۰۶ ۲۲۰۷ ۲۲۰۸ ۲۲۰۹ ۲۲۱۰ ۲۲۱۱ ۲۲۱۲ ۲۲۱۳ ۲۲۱۴ ۲۲۱۵ ۲۲۱۶ ۲۲۱۷ ۲۲۱۸ ۲۲۱۹ ۲۲۲۰ ۲۲۲۱ ۲۲۲۲ ۲۲۲۳ ۲۲۲۴ ۲۲۲۵ ۲۲۲۶ ۲۲۲۷ ۲۲۲۸ ۲۲۲۹ ۲۲۳۰ ۲۲۳۱ ۲۲۳۲ ۲۲۳۳ ۲۲۳۴ ۲۲۳۵ ۲۲۳۶ ۲۲۳۷ ۲۲۳۸ ۲۲۳۹ ۲۲۴۰ ۲۲۴۱ ۲۲۴۲ ۲۲۴

erat à lepra sua: Dixit ei JESUS, Vide ut ad aliquem (l. alicui.) ne dicas, verum abi, te ad sacerdotes ostende, oblationem facito [p. Corbanum] illam quam mandans est Moyses in testimonium illis.

5 Et cum JESUS in Capharnaum intraret ad [al. propè] illum venit quidam Dominus centuriæ (l. centurio) & ab

6 illo rogavit. Et dixit, O Domine! puerulus meus cadens est in domo, afflictus (&) tormentum patitur.

7 Dixit ad illum (l. illi,) JESUS, Ego accedam, & eum corpore sanum restituiam. Responsum dedit Dominus centuriæ, (l. centurio) & dixit, O Domine, dignus non sum ut

8 sub tecto domus meæ intres, at dic (in) verbo solum, & corpore sanus erit puerulus meus. Quia ego etiam homo quidam sum, sub [p. à coram] * Regimine, & (in) sub manu mea sunt milites, ad illum (lege huic) dico, Abi, & abit: & alteri, Veni, & venit, & servo meo,

9 Sic fac, & facit. Cum JESUS audiret, in admiratione mansit & dixit venientibus (in) post illum, Amen dico vobis, quod non invenirem in Israele hanc mensuram fidei. Et dico vobis, quod multi venerint ex oriente, & occidente, & sederint cum Abrahamo, & Isaaco, & Jacobo, in Regno Cælorum. Et filii Regni

10 foras facti erunt ad tenebras exteriores, illic loci erit

شد از پیسی خون گفت اورا

ایشوع بینی تا بکس دکویی ولی

برو خود را بکاهنان بنمان قربان

بکس آنچه فرموده است موسی

بگواهی ایشان را، و چون

ایشوع در کفرناحوم در آمد

در یک او آمد یکی میر صده

واو میخواست، و می گفت

ای خداوند کودک من افتاده

است در خانه مبتلا و عذاب می

کشد، گفت با او ایشوع من

بیایم و او را تن درست کردیم،

جواب داد میر صده و گفت ای

خداوند سزاوار نیستم که زیر سقف

خانه من در ایی اما بگو بگفتار

تو و تن درست شود کودک من،

که من نیز مردی ام از قبل

پادشاه و در زیر دست من هستند

شکریان باو بگویم برو [*و]

می رود و دیگر را بیا و می آید و

بنده خود را چنین کن و می کند،

چون ایشوع شنید در شکفت

مائد و گفت ایندگان را در پی

او راستی گویم بشما که دیافتم

در اسرایل این مقدار ایمان،

و می گویم بشما که بسیاران ایند

از مشرق و مغرب و نشینند با ابراهیم

و اسحاق و یعقوب در پادشاهی آسمان،

و دسراں ملکوت بیرون کرده

شوند سوی تاریکی بیرونی انجا باشد

* Mar. 6. 7.
MS. Can.
& Ox.

* MS. Can.

erit. ita in ignem coniecta non ut purgetur, sed ut jam inflammata semper ardeat.

22. Δαιμόνια ἐξέβαλον. MS. Po. ديمونيان را از مردم بدر آوردیم demonia ex hominibus foras eiecimus.

23. Ἐργαζόμενοι ἢ ἀγοράζοντες. MS. Can. ابي خدمتکاران کنایه *ministri*, vel *ministerium* sive *servitium* exhibentes peccato quasi ex professione. Κακῶργοι. & artifices peccati sunt, licet opera bona sua venditent. MS. Po. ابي بندگان ظالم *ō servi nequam*, sive *nequitia*.

24. Ἀνδρὶ ὁρῶντι. MS. Can. کسی مانند باشد مردی حکیمی *similis erit homini intelligenti*, (sive Docto) [و] *sapienti*. hinc Abdel Senarin. hist. CHRISTI. p. 216. 19. دانایان دین *Doctores legis* dicuntur.

Ἐπὶ ἢ πύργῳ. MS. Can. بر سنگ سخت *super petram duram*; ut stabile fidei vivæ fundamentum agnoscamus. MS. Po. بنیان خانه خود را بنهد *qui adificium domus suæ super (lapidem sive) petram tutò ponit*. sic فرست *minimè rursus in medio mari de Pharaone dicitur*; Comment. Perf. pag 29. lin. 7.

27. Καὶ ὑψίστην ἢ βροχὴν. MS. Po. و سیلابها برخیزند * و آب روان خاها *fluctus aquarum sur-rexerunt [à super] & aqua fluminum ampliata fuit*. ἢ ἡρώς αὐτῆς μεγάλη. MS. Can. و بون افغان دش *erat ruina ejus procellosa & ob id terribilis*. MS. Po. و بون فاک *magna & horrida fuit*.

28. Ἐξέπλησαντο ἐπὶ τῇ διδασκῇ αὐτοῦ. MS. Can. ut Ox. sed MS. Po. از تعلیم او در عجب مانند *pra doctrina ejus in admiratione perfruerunt*. ut qui fragore magno percussi, ἐκπληγῆς attoniti manent.

ὡς ἐξουσίαν ἔχον. MS. Can. همچو حاکم بر ایشان *sicut iudex super illos*. hoc est *judicaturæ exercentis auctoritatem*. hinc Mat. 9. 6. حکم *ἐξουσίαν potestatem* & *auctoritatem* denotat.

* Sic MS.

فصل هشتم

CAPUT OCTAVUM.

پس چون از کوه فرود آمد
در کبی او روان شدند
جماعتها بسیار، آن ساعت مردی
پیش او آمد و سجد کرد و
گفت ای خداوند اگر خواهی
توانی بر پاک کردن بدن مرا،
پس بکشای ایشوع دست خون و
مس کرد او را و گفت می خواهم
پاک شو، در آن ساعت پاک

DEIN, cùm de monte descendere, (in) post illum euntes erant populi multi. Illâ horâ homo Leprosus coram venit, ei adorationem fecit; & dixit; O Domine si vis, potes [p. super] mundum restituere me. Tum aperuit (vel extendit,) JESUS manum suam; & tactum fecit ei. (i. e. tetigit eum) & dixit, Volo; mundus esto. In illa hora mundus erat

پیش

- me; & per mitte mortuis,
 ut mortuos suos in sepul-
 23 crum ponant. Et cum ille
 super navem iret, postillum
 24 ibant discipuli ejus. Et
 ecce, in mari agitatio ma-
 gna fuit; in modum ut
 navis tegebatur à fluctibus;
 & erat JESUS in somno.
 25 Ad eum [p. aliàs propè]
 aderant, & vigilem eum
 fecerunt, Dixerunt; O
 Domine, salutem dato nobis,
 26 perituri sumus. Ad illos
 [l. illis] dixit, O in-fideles;
 quare metuistis? Illo tem-
 pore surrexit, & increpationem
 fecit ventis & mari;
 postea tranquillitas magna
 27 fuit. Omnino in admiratione
 erant populi; & dixerunt,
 Quis est hic cui venti
 & mare (ei) obedientiam
 28 ferunt. Et cum venisset
 in oram [p. transitum] regionis
 Gadarenorum, ad occursum
 obvenerunt ei duo dæmoni-
 aci: qui foràs prodibant è
 sepulcretis acres valdè in
 vehementiam; [p. perfectionem usque] ita
 ut ullus per illam viam non
 29 potens esset transire. Et
 ecce, clamorem edebant [p. verberabant] & dicebant;
 Quid est nobis & tibi ô JESU,
 fili dei: venisti huc loci
 ante (quam) tempus, ut nobis
 30 tormentum dares? Et erat
 haud procul ab illis, grex
 è porcis multis qui pasce-
 bant; expetebant ab illo
 dæmoni-aci, & dicebant, Si
 nos foràs egeris, mitte nos
 31 in gregem porcorum. Tum
 dixit illis, Abite; tum illi
 exeuntes intrabant in porcos;
- من و بگذار مردگان را تا
 مردگان خود را بگور دهند،
 و چون او بالای کشتی رفت
 عقب او رفتند تلامیضان او، و
 اینک در دریا جنبش عظیم شد
 چنانکه کشتی بپوشید از موجها
 و بود ایشوع در خواب، نزدیک
 او شدند و بیدارش کردند گفتند
 ای خداوند خلاصی ده مارا هلاک
 می شویم، با ایشان گفت ای کم
 ایمانان چرا می ترسید آن هنگام
 برخاست و زجر کرد بادها را و دریا را
 پس آرام عظیم شد، هرابنه در عجب
 شدند مردم و گفتند کیست این
 که بادها و دریا او را فرمان می برد،
 و چون آمد بگذار و لایست
 جزار دیان پیش باز آمدند او را و
 دیوانه که بیرون می آمدند از
 کورستان سخت بسیار ناغایتی
 که کسی در آن راه نتوانستی
 گذشتن، و ایک بانک زند و می
 گفتند چیست مارا و ترا ای ایشوع
 ابن الله آمدی اینجا پیش از هنگام
 تا مارا عذاب دهی، و بود ده دور از
 ایشان کله از خوکان بسیار
 که می جربدند در خواستند از او
 دیوان و گفتند اگر مارا بیرون
 می کنی بفرست مارا بکله خوکان
 پس گفت ایشان را بروید پس
 ایشان برآمده رفتند در خوکان

کریه و ساییدن دندانها ،
 ۱۳ و گفت ایشوع با میتر صدقه برو
 باشد ترا همچنان که صدق
 آوردی پس کودک او در آن
 ۱۴ ساعت ندرست شد ، و چون
 آمد ایشوع بخانه شمعون دید
 خسرو او افتاده و تب کرده
 پس من کرد دست او را و جدا شد
 ۱۵ او تب ، و برخاست و خدمت
 *شان میکرد ، چون شب
 ۱۶ هنگام شد پیش آوردند او را
 جماعتی دیوانگان و بدر کرد
 ارواح را بسخن و خوش کرد همه
 ایشان را که بحالتها بد بودند ،
 ۱۷ تا تمام شون آنچه گفته شد در
 ایشعیا پیغمبر ادکه گفت او
 برداشت درهای ما را و بر گرفت
 ۱۸ رجوری ما ، و چون دید ایشوع
 جماعتی بسیار کرد او فرمود
 ۱۹ تا سوی کذاره روند ، و نزدیک
 آمد یکی از کاتبان و گفت
 او ای بزرگ در پی تو بیایم هر
 ۲۰ کجا که تو میروی ، گفت
 او ایشوع روباهادرا غارهاست و
 مرغادرا اشیادها وابن البشر را
 جایکی نیست که سر بنهد ،
 ۲۱ و دیگری از قلامیدان او گفتش
 ای خداوند دستوری ده مرا نخست
 ۲۲ تا بروم و پدر مرا بگور دهم ،
 گفت بداد ایشوع بیا در پی

fletus, & stridor dentium.
 Et dixit JESUS ad domi-
 num [i. Domino] centuriæ,
 13 Abi; erit tibi, sicut fi-
 dem attulisti. Deinde
 puerulus ejus in illa hora
 corpore sanus fuit. Et cum
 14 intraret JESUS in domum
 Simonis, vidit socrum ejus
 jacentem [p. cadentem] &
 febris agitatem. Tum tactio-
 nem fecit manus ejus; &
 separata erat ab illa febris.
 Et surrexit, & ministerium
 15 illorum fecit. Cum noctur-
 num tempus esset, coram
 16 obtulerunt ei multitudinem
 Dæmoniacorum, & (in)foras
 fecit spiritus per verbum,
 & sanos [al. jocundos,
 lætos,] fecit omnes, qui
 in conditionibus malis erant,
 Ut impletum sit id quod
 17 dictum est in *Isaia* Propheta
 qui dixit, Ille sustinuit
 dolores nostros, & suscepit
 infirmitatem nostram. Et
 18 cum JESUS videret popu-
 los multos circa ipsum,
 mandavit ut ad oram [op-
 positam] irent. Et propè
 19 venit unus è scribis, & dixit
 illi, O Magister (in) post te
 ibo, quocunque loci,
 [p. omni-quò loci] tu
 20 abeas. Dixit ei JESUS,
 Vulpibus foveæ sunt, &
 volatilibus nidi; & filio
 hominis locus unus non est,
 21 quo caput reponat. Et
 unus è Discipulis ejus dixit
 ei, O Domine potestatem
 dato mihi primo, ut abeam,
 & patrem meum
 in sepulcrum ponam.
 22 Dixit ei [p. ad eum]
 J E S U S; Veni post
 me;

16 *MS. Can.
ایشان

16. Ἐθεγάμυσεν. MS. Po. خوش کردن *sanos*, aut *letos* aut *suaves* fecit. sic CHRISTUM dolores nostros aut omnino *auferre*, aut *suaves* reddere, idem est.

17. Ἀνάβα. MS. Can. برآوردن *super* & داشتن *habere* propriè ἀνάβα. ὄνους humeris impositum *sustinuit*, *sustulit*, majus quid quàm ὄνους substitit, quod & τὸ ἰσβάσαι exprimit; quod *bajulorum* vilissimorum & jumentorum est, vide apud *Isaiam* cap. 53. 4. סבל & נשא.

20. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. MS. Po. فرزند بشر *filius* hominis, à בשר carne nostrâ contemptibili & peccatrice sic dictus, vide *Gen.* 6. 3. & hîc pro uno de multis, de בני אדם non de בני אשכנז pauperimis, non ditissimis nostri causâ haberi se voluit, vide 2 *Cor.* 8. 9. & *Phil.* 2. 7. at huic appellationi τὸ *filius* hominis, quâ altissima CHRISTI humilitas, *Mat.* 16. 13. gavisâ est, *S. Petrus* v. 15. maximâ inter Apostolos fide conspicuus, alteram illam viz. *filius Dei viventis* adjecit. Quæ quidem fides viva CHRISTUM ἡμμανὺλ, & ἀνθρώπου amplexata fundamentum Ecclesiæ & Petra à CHRISTO dicitur.

φωλὺς. vide Ox. hinc vitiosum codicem CL. Ludovici de Dieu, in marg. p. 314. corrige & lege سراخاست *foramen* est. pro φωλὺς ὕψος. sic & MS. Can. hîc subobscurus, se clarius aperit, *Luc.* 9. 58.

22. Ἀπὸς τῶν νεκρῶν ἀΐσαι. Abdel Senarin. pag. 314. بکور کند کور MS. Po. بیا کنند *in sepul: ponant.* at *Separati Domino* Num. 6. 6. *Nazarai* sc. quales quadantenus erant CHRISTI *Discipuli*, nec cadavere se contaminant, nec f. culi negotiis, (quæ qui *vitam veram*, CHRISTUM sc. negligunt, *solicitant*) se implicant. vide 2 *Tim.* 2. 4.

25. Σὺ οὐκ ἀπολλύμεθα. MS. Po. مارا برهان و اگر نه هلاک شدیم *nos tuere: quod si non, perdit sumus.* vide hist. CHRISTI pag. 183.

26. Ὀλιγόπιστοι. MS. Sing. کم ایمانان *per* کم articulum defectum ex parte magis quàm ex toto *privationem* significantem. ut à ماية *firmitas* [quadam] fit کم ماية *infirmus*. راه *via*, کم راه *devius*, *sine via*. cur ergo ab ایمان *fides*, non fit کم ایمان *infidelis*, &c. Sed ut rectè CL. Ludovicus de Dieu vertit کم ایمانان *ô parum creduli*, non, ô *infideles*: quia *fides* licet tenuis, tamen CHRISTUM amore sincero verè *prelatum* amplexa, Christianum constituit verè *fidelem*, & à macula infidelitatis conservat; ut *manus tremula* æquè ac *robusta*, spe salutatis futuræ adjuta, accipit *medicinam* spiritus & vitæ *conservatricem*.

28. Γεγρασιν. MS. Po. غدرانیان *Gadarenorum*. quod MS. Can. & Xaviero pag. 184. deest. ἐκ τῶν μνημείων. MS. Po. از میان گورستان *è mediis* [p. ex inter] *sepulcretis*. ne vulgus è loco perperam intellecto νεκρομαντρίαν *sonnians* putaret animas defunctorum à Dæmoniis è *sepulcris* suis excitari.

29. Βασυνίσι. MS. Can. & Po. ut Ox. vide hist. CHRISTI pag. 184. آمدی پیش آن هنگام تا مارا عذاب دهی MS. Can. *venisti ante illud tempus*, [judicii sc.] *ut nobis tormentum dares.* 2 *Pet.* 2. 4. Jude 6. MS. Po. چون از مقام مارا بدر کردی *quare* [al. *quomodo*] de loco *nos foras ejicis?*

30. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν. MS. Po. ابلیسان و دیوان ازو خواستند *Diaboli & Damonia abs illo rogabant.* hist. CHRISTI *Satana.* ἐπιτεταγὸς ἡμῶν. MS. Can. دستوری *potestatem* (sive *licentiam*) dato. MS. Po. بدید *idem.* ex hominibus ejicit CHRISTUS *demonia*: at jam per vim ejecta, sponte suapte in porcos feruntur.

و اینک کله همه کله از بالای
کوهی افتادند بدربار و مردند در آب
شبانان گریختند و آمدند بشهر
و خبر کردند از همه و از ایشان
که دیو داشته بودند، و اینک
بیرون آمدند همه شهر باستقبال
ایشوع چون دیدندش خواستند
ازو که از پرامون ایشان نقل
کند،

& ecce grex totus omnino de
summitate montis ceciderunt
in mare; & mortui sunt
in aqua. Pastores fugerunt
& venerunt in civitatem,
& notitiam fecerunt de
omnibus, & de iis qui Dæ-
monium habentes erant.
Et ecce, foras ibat tota
civitas in occursum JESU,
quum videbant illum, pe-
tebant abs illo ut ex confinio
ipforum migrationem fa-
ceret.

33

34

Nota in cap. VIII. S. Matthæi.

2. Λεπρῶς ἐλθὼν. MS. Can. ut Ox. at MS. P. sinistro calamo pro *leprosus* in پیش *coram* vitiatum video, legatur ergo *leprosus* آمد *hominem* venit. Xavierus non malè conjicit sic. pag. 180. *hominem* *quendam fuisse, qui propter lepram à civitate ejectus, & in agris versatus in JESU incidit.*

περὶ αὐτοῦ. Can. ut Ox. at Po. ad illum pro *ad illud* ei: (licet hodie *Perfis* sonat *pro* usitatus;) non *ad*. Xavierus, de modo cultus, sic. rectè quoque. pag. 180. secutus S. Mar. c. 1. 40. vertens *προσκύνησάντων αὐτὸν*, *per* *ro* *afstan* S. Luc. c. 5. 12. *προὖν ἐπὶ προσώπῳ*, *primò* quidem, *flexis genibus*, deinde *in faciem prostratus CHRISTUM colebat.*

4. Ἐυδαῖος. MS. Po. *از* *تن* *او* *باکی* *شد*. eodem momento *lepra de corpore suo mundata* [p. *munda*] erat. *δείξον τὸ ἱερεῖ.* MS. Po. *reipsum ostende sacerdotibus* i. e. *presbyteris*. Abdel Senarin pag. 183. *bro* *ad sacerdotes* adi. *ἐξ αἰσχύνης τοῦ δαῖτος*. MS. Po. *کش* *و قربان پیش کش* & *sacrificium coram occide*. vide Lev. 14. 5.

9. ἐλθὼν τῷ. MS. Po. *بهر* *که* *کویم* *برو* *برون* *و بهر* *که* *کویم*. *cuicunque* [p. *omnis cui*] dico *Abi, abis; & cuicunque* dico *Veni, venit.*

13. οἱ ἑταῖροι. MS. Can. (*deleto* *ایمان*). sed discrimen docent *صدق* *ایمانکم* *ἐπέστω* *τὸ πνεῦμα* *ὁ πιστὸς ὁ ἴσως*, Col. 2. 5.

14. Πανδραπὴν αὐτοῦ. MS. Po. *مادر زن* *شیمعون را* *matrem uxoris Simonis*.

15. Ἔλατο τὸ χεῖρ αὐτοῦ. MS. Po. *دست در دستش نهاد تن او را*. *manum* [suam] in *manum ejus* posuit, & *febrim* dimissam [p. (in) *viam*] fecit. Abdel Senarin pag. 180. *مسیح* *فرد* *او* *ایستان* *Christus prope illam stetit, & febrim increpationem fecit, eodem tempore febris ab illa separata fuit.* vide Mar. 1. 29. & Luc. 4. 38, 39.

16. Ἐπεγένων

* Sic MS.

- 9 & laudem dixerunt deo, qui donavit hujusmodi
 9 ⁹ autoritatem homini. Et cum JESUS ex illo loco transfiret, vidit hominem quendam sedentem in medio luci
 10 ¹⁰ eforum (i. e. Publicanorum) Nomen ejus *Matthæus*, Dixit illi (p. ad eum) Post me veni, & surrexit, & (in)
 10 ¹⁰ post eum ivit. Cum in domo ejus sedentes erant venerunt multi ex usurae
 11 ¹¹ eforibus (i. e. Publicanis) & peccatoribus, dein sedebant cum JESU & discipulis ejus.
 11 ¹¹ Cum viderent Pharisei, dixerunt discipulis ejus, Omnino cur Magister vester cum usurae eforibus (i. e. Publicanis) & peccatoribus
 12 ¹² panem edit? Cum JESUS audiret, dixit, *Corpore* fani egentes medico non sunt; nisi illi qui in statu
 13 ¹³ malo sunt. Abite, discite *nempe*, quid rei est; Ego volo misericordiam, & non sacrificium, [p. corbanum] (sub) eo quod non veni ut
 14 ¹⁴ justorum vocationem facerem, (i. e. justos vocarem) sed peccatorum. Illo tempore [p. momento] ad
 14 ¹⁴ illum venerunt discipuli *Fo-hannis*; dixerunt, Quomodo est, quod nos & Phari-
 15 ¹⁵ sœi jejunium multum habeamus, & discipuli tui jejunium non habeant?
 15 ¹⁵ Dixit iis JESUS, Num [p. dic:] convenit homini sponsi, (i. e. paranymphe) tantisper dum sponsus cum illis fuerit, fletum facere? venient dies, quibus sponsus ab illis ablatu-
 15 ¹⁵ erit; &
- و ستایش گفتند خدا را که
 بخشید همچون حکم ب مردم، و
 چون ایشوع از آنجا گذشت دید
 مردی را نشسته در میان سون
 خواران نام او *متی گفت با آن
 پی من بیا و برخاست و در پی او
 رفت، چون در خانه او نشسته
 بودند آمدند بسیاران از پی خواران
 و کنه کاران پس نشستند با ایشوع
 و تلامیذ او، چون دیدند
 فریسمین گفتند تلامیذ او را بهر چه
 معلم شما با رومی خواران و
 کنه کاران نان میخورند، چون
 ایشوع شنید گفت تند رستان
 محتاج بطبیعی نیستند مگر ایشان
 که در حالت بد هستند، بروید
 بیمارید که چه چیز است من
 میخواهم مهربانی را و نه قربان
 زیرا که نیامدم تا نیکویمان را دعوت
 کنم لیکن کنه کاران را،
 ان دم نزدیک او آمدند
 تلامیذان یوحنا گفتند چگونه
 است که ما و معتزله روزه بسیار
 میداریم و شاگردان تو روزه
 نمیدارند، گفت با ایشان
 ایشوع گویی شاید مردم
 عروسی را مدام که داماد با
 ایشان باشد کرده گردن
 ببرند روزهایی که داماد
 از ایشان ستاده شوند و

tunc

31. καὶ ἰδὼν ὄμιλον. MS. Can. و آن کلمه بالایی گروهی رفتند و افتادند
 & ille grex super montem quendam ibant, & ruebant &
 moriebantur in aqua. MS. Po. و خود را در دریا انداختند & se in ma-
 re coniecerunt. quod aut porcorum, aut cacodamone percutorum est.

καὶ ἰδὼν πᾶσαν τὴν πόλιν. MS. Po. شهر تمام مردم omnes cives [p. homines
 civitatis.] En ruinam civitatis, illā porcorum formidabilem: Porci impellente
 Diabolo ruunt in mare; & possessores rejecto CHRISTO se ad inferos præcipi-
 tant. vide hist. CHRISTI Pers. 184.

فصل نهم

CAPUT NONUM.

بالاترین کشتی رفت و بگذشت
 پس بیامد بشهر خون،
 و اینک پیش او آوردند شلی
 افتاد بر بستر دید ایشوع صدق
 ایشان و گفت شل را دل قوی دار
 که امروزی شد ترا کناهان تو،
 و اینک گفتند مردی از
 نویسندگان در خون این کفر
 می گوید، و چون دید ایشوع
 اندیشه ایشان را گفت چرا اندیشه
 می کنید بدیرا در دلها شما،
 کدام یک اسان تر بود ادکه
 گفته شود کناشته شد ترا
 کناهان تو یا ادکه گفته شود
 برخیز و برو، پس تا بدانید که
 فرزند آدمی را حکم هست در زمین
 ادکه کناهان عفو کند ادکه
 گفت شل را برخیز و برگیر بستر
 ترا و روانه شو سوئی خانه تو، پس
 برخاست و بسوی خانه خون رفت،
 پس چون دیدند جماعتها بترسیدند

Super navem ibat, & per-
 tranſiit; tum venit in ci-
 vitem suam. Et ecce ad
 eum adduxerunt paralyticum
 jacentem super lectum; vidit
 JESUS fidem illorum; &
 dixit paralytico, Cor forte
 habeto, quia condonata sunt
 tibi peccata tua. Et ecce,
 dixerunt quidam homi-
 nes de scribis in seipſis;
 Hic blasphemiam loquitur.
 Et cum videret JESUS
 cogitationes illorum, dixit;
 Quare cogitationem facitis
 malam in cordibus vestris?
 Utrum [p. unum] (è duobus)
 facilius erat ut dictum fit,
 Remissa sunt peccata tua,
 aut dictum fit, Surge &
 abi? Tum, ut intelligatis,
 quod filio hominis auto-
 ritas sit in terra, ut qui
 peccatorum condonationem
 faciat, tum dixit paraly-
 tico, Surge, & suscipe lectum
 tuum; & abiens esto ad
 domum tuam. Tum sur-
 rexit, & ad-versus domum
 suam ivit. Tum, cum vi-
 derent populi, timuerunt;
 &

- dormiens est & deride-
bant eum, [p. ex vel
25 propter eum.] Et cum mul-
tudo foras acta esset,
in-tribat, & manum ejus
prensabat; & surgebat
26 filia. Et hæc fama di-
vulgata erat in omnem
27 illam terram. Et cum ex
illo loco re-verteretur J E-
SUS (in) post illum ibant
duo non videntes (lege
cæci) clamorem facientes,
& dicentes; O fili David,
28 miserere nostri. Cum in
domum intraret, coram ve-
nerunt cæci [p. non viden-
tes] dixit [p. ad] illis JESUS,
Fidem facitis, [i. e. creditis]
quod potestatem habeam super
hoc, quod hoc opus faciam
pro vobis? dixerunt ei, etiam
29 ô Domine. Illo tempore
manum admovit ad oculos
eorum, & dixit, Esto vobis
sicut [p. similiter] fides vestra.
30 Et in momento aperti
erant oculi eorum: dein in-
crepationem fecit illorum
JESUS, & dixit; Videte ut
quis non noverit, [al. intelli-
gat.] Sed foras ibant illi,
31 & famam fecerunt ejus, in
32 tota illa terra. Et cum illi
foras exirent, ecce ad illum
adduxerunt hominem mu-
tum; & erat in illo Dæ-
monium. Cum foras exi-
33 ret Satanas, mutus verbum
loquebatur: tum populus
in admiratione mansit &
dixerunt; unquam sic non
34 visum fuit in Israël. Ve-
rùm Pharisei dixerunt,
per principem Dæmonio-
rum *τῆς* Satanas foras agit.

خفته است و خندیدند
ازو، و چون جمع بیرون
کرده شد در آمد و دست او را
گرفت و برخاست و دختر، و
این خبر فاش شد در همه آن
زمین، و چون از آنجا باز
گروید ایشوع در پی او رفتند دو
نابینا بانگ می کردند و می گفتند
یا این داود پیامبر ما را، چون
بخانه آمد پیش آمده نابینایان
گفت با ایشان ایشوع باور می
کنید که توانایی دارم بر آنکه
این کار بکنم بشما گفتند او را
بلی ای خداوند، اگرمان دست
رسانید بچشمهای ایشان و گفت
باشد شما را مانند صدق شما،
و در حال کشاده شد چشمهای
ایشان پس زجر کرد ایشان را ایشوع
و گفت بتکرید تا کس دادند،
لیکن بیرون رفتند ایشان
و فاش کردند او را در همه آن زمین،
و چون ایشان بیرون رفتند اینک
پیش او آوردند مردی کنگ را و بود
درو دیو، چون بیرون رفت
شیطان کنگ سخن گفت پس
جماعتها در شگفت ماندند و گفتند
هرگز چنین ندیده شد در اسرائیل،
اما فریسیین می گفتند بهیتر
دیوان شیاطین را بدر میکند،

۱۶ آنکه روزی دوازده ، کس دهند آن
 رفته بارچه لک در جامه کهن
 زبیرا که میکشید قون او از جامه
 ۱۷ و پاره بزرگتر شود ، و نه دهند
 شراب دو در خیکها کهن تا
 دریده نشود خیکها و شراب درون
 و خیکها از کار رود لیکن
 خمر در در خیکهای نو نهند و
 ۱۸ هر دو بسلامت مانند ، درین
 میان که این سخنها میگفت
 با ایشان اینک آمد یکی از مهتران
 در یک او و سجد کرد او را و گفت
 ای خداوند دخترم همین دم مر
 و بیایدست [*خود] برو نه و زده
 ۱۹ شود ، برخاست ایشوع فریاد او
 میگفت و شاگردان او ، و
 ۲۰ اینک رفی که از وی خون میرفت
 از دوازده سال آمد از پس او و
 ۲۱ دست رسانید بکناره جامه او ، و برآید
 می گفت با خون اکر به جوشش
 او دست رسانم تنها شفا یابم ،
 ۲۲ باز پس کردند ایشوع و آن
 زن را دید گفت دل قوی دار
 ای دختر که صدق تو ترا خلاص
 کرد پس شفا یافت آن زن در
 ۲۳ ادباعت ، و چون آمد ایشوع
 بخانه مهتر و دید [*زمره] او
 ۲۴ جماعت بهم رفته در کرده و
 دوحه کری ، گفت دور
 شوید که دختر درده است بلکه

tunc jejunium habebunt.
 Aliquis non conjicit assu-
 mentum partis quæ recens
 (est,) in vestimentum vetus;
 (sub) eo quod avellit robur
 suum à vestimento; & scis-
 sura major fiet. Et non
 ponunt vinum novum in
 utres veteres, ut rupti non
 sint utres, & vinum effun-
 datur; & utres ab usu (p.
 opere) abeant: sed vinum
 novum in vasa nova ponunt;
 & ambo in integritate man-
 ent. Interea [p. in hoc
 medio, quo] dum hæc verba
 dicebat ad illos, ecce venit
 unus ex præpotentibus ad
 illum; adorationem fecit
 illi; & dixit; O Domine,
 filia mea hoc ipso momento
 moritur, quin veni, manum
 tuam super illam pone; &
 vivens erit. Surrexio J. E.
 19 S. I. S. (in) post illum abiit;
 & discipuli ejus. Et ecce
 20 mulier quædam ex qua [p.
 qua ex ipsa] sanguis abuit,
 à duodecim annis, venit (usq.)
 post illum; & manum admo-
 vit [p. venire fecit] in oram
 vestimenti ejus. (sub) eo
 21 quod dixit apud se Si in in-
 tegumentum ejus manum ad-
 moveam tantum, sanitatem
 inveniam. Rursus postea re-
 22 versus (est) JESUS; & illam
 mulierem vidit, dixit; Cor
 forte habeo, ô filia, quia fi-
 des tua tibi salutem fecit: cum
 salutem invenit illa mulier in
 illa hora. Et cum veniret JE-
 23 SUS in domum præpotentis;
 & videret tibicines & populos
 (in) luctus gemitusq; arifices,
 24 Dixit, longè abeste; nam
 filia non mortua est, sed
 dormiens

16 لك
 17 ليغني
 18 ليغني
 19 ليغني
 20 ليغني
 21 ليغني
 22 ليغني
 23 ليغني
 24 ليغني

* MS. Po;

* Vide anno-
 tationes.

JESUS circumivit omnes
civitates & pagos, & do-
cuit in Synagogis eorum,
& prædicationem fecit de
Evangelio Regni; & uni-
versis morbis sanationem
dedit; & omnibus infirmis.
Cum illas turbas videret,
super illos misericordiam
exeruit [p. fecit] (sub) eo
quod ærumnas contraxerunt,
& manentes erant similes
ovibus sine pastore. Tum
dixit discipulis suis, Revera
messis magna est, & ope-
rarii pauci. Rogate a Do-
mino messis, ut foras mitte-
ret operarios ad [alias, pro]
messes suam.

2. Τῆς αὐτῆς ἀποκρίσεως. MS. *quasi* ἁπλοῦς [?] *mōdos*] cer-
titudinēque : & Heb. II. I. *testamentum substantiam*; quæ τῇ ἐμπειρᾷ appa-
rentiz, & falsitati opponitur. Syrus ܩܠܕܝܬܐ *fidem illorum.* est autem
apud Bahlul. pag. 432. ܩܠܕܝܬܐ ܩܠܕܝܬܐ ܩܠܕܝܬܐ

فِي الْفِيءِ *fides infixio sive adhesio fundata* بِمَنْزِلَةِ تَصَدَّقُ بِهَا
 وَفِي الْفِيءِ *à notizia fiduciali, (orta) in anima (ex)*

amore veritatis. ἁγάπῃ τῆς ἀληθείας. Can. ut Ox. Sed *Ps.* دل خوش دار
cor sanum habeto, nam cor peccato insanum, corpori meri d' agnitudinem &
morbos à Deo accerfit, vide *Gen.* 38 21. *Joh.* 5. 14. & *1 Cor.* 11. 5. 30.

6. Ἐξουσίαν ἔχει. Can. ut Ox. حکم *judicium*; i. e. *judicandi potestatem*,
ἔξουσίαν. MS. Pa. سلطنت دار *Sultranat-Dominium habet.*

9. Καθίστορον. MS. Po. نشسته در میان سود خواران و ضامنان
sedentem in medio Publicanorum [p. *lucriflorum*] & *fideiussorum*, at Mat.
 13. 3. MS. Po. متي ضامن *Matthaeus fideiussor*, i. e. *Publicanus* dicitur,
 qualis quidem pro reo indigo, *lucris studio* spondebat. *Publicani* autem ut MS.
 Can. Mat. 6. 47. سدادان يك دى *unius Decime* (partis) *acceptores* di-
 cuntur. ἱνα τοι πληρωσιν. Syrus. ܠܡܠܟܐ ܕܡܝܬܐ *verro, inter Publicanos.*

Bahlul in Lexico. Syro-Arab. pag. 758. عشار عشر
 Moclo nempe decumanus, decimator, & ut Barfaru ait
 Moclo nempe decumanus, decimator, & ut Barfaru ait
 Moclo nempe decumanus, decimator, & ut Barfaru ait

STANT

duodecim Apostolorum: Primus, *Simon* qui dictus erat *Petrus*; & *Andreas* frater ejus. *Jacobus* filius *Zebedai*, & *Johannes* frater ejus, *Philippus* & *Bartholomæus*, *Thomas*, & *Matthæus* usuræ esor (*i. e.* *Publicanus*) & *Jacobus Alphaei* *Thaddæus*. *Simon* *Cana-næus*, & *Judas* *Iscariotes*, qui in manum dedit illum. Hos duodecim misit *JESUS*, auctoritatem dedit [p. fecit] iis, & dixit.

6 In viam gentium [p. hypocritarum] ne exite, & in civitatem Samaritanorum *intra* ne intrate, sed exite ad oves qui perditæ existentes sunt

7 è domo filiorum *Israelis*. Et cum exeuntis sitis, prædicationem facite, & dicite; Propè veniens est Regnum coelorum. Sanitatem date ægrotis, resuscitate mortuos, & mundos facite leprosos, foràs agite *Tu* *Satanas*: (pro) nihilo accepistis, (pro) nihilo date. Ne unquam habete aurum, etiàmque nec argentum; & æs etiam non in marsupiiis vestris, neque

10 peram in via. Neque fiat, [p. erit] ut sint vobis duæ tunicae, neque calceamenta, neque bacillum manuale, quia operario debita est esca sua. Et in

11 quamcunque [p. omnem] civitatem & pagum quem intratis, inquirete dignum [p. electum] in illo; & illic loci *unici* estote ad illud tempus quo foràs exeatis.

12 Et cum in domum intretis, date pacem ei; [*i. e.* *salutate*] & dicite, *pax huic domo*.

دوازده رسولان اول شمعون که خوانده میشود پطرس و اندراوس برادرش، یعقوب بن زبدي و یوحنا برادرش فیلفوس و برثلیمی توما و متی ربا خور و یعقوب الغی گادی، شمعون قنانی و یهود اسخریوطی که بدست واداد اورا، این دوازده را فرستاد ایشوع حکم کرد ایشان را و گفت، براه حنیفیان مروید و بشهر سامریان درون مروید بلکه بروید سوی کوسفندان که کم شده اند از خاذه بنی اسرائیل، و چون رفته باشید ندای کنید و بگوید در یک آمده است ملکوت آسمان، شفا دهید رنجوران را برادگیرید مردگان را و پاکی کنید بیسان را بیرون کنید شیاطین را رایگان گرفتید رایگان بدهید، نگاه مدارید زر و هم نقره و مس دیزنه در کیسه های شما و نه خرجین در راه، و نباشد که باشد شمارا دو برهن و نه موزه و نه چوب دست که کار کن را سزاوار است خورش او، و بهر شهری و دیهی که روید پرسیدن کزید را درو و آنجا یکی باشید تا ادکاه که بیرون آید، و چون بخاذه روید دهید سلام اورا و بگوید سلام این خاذه را،

17. ¹Οἶνον ῥέον. Sensum indigitat Rubrica. MS. Po. sc. ¹بر امتحان. De EXAMINATIONE five comparatione, RELIGIONIS NOVÆ CUM VETERI.

22. Θάρασι θογαπρ. MS. Po. ¹ای دختر دل خوش دار که ایمان. O filia, cor sanum habeto, nam fides tua te sanum fecit. vide v. 2.

23. ¹Αυλητής. Miror neminem de Persis vocem hanc notasse, nec notavit ipse Xavierus pag. 195. ex Arab. ergo (ne vel minimum de sacro oraculo hic desit) supplevi: ¹θουβύμβρον. MS. Cl. Pocockii. ¹نید خلایف و جماعت بسیار. vidis [JESUS] populos [hic ¹αυλητής celat] & turbam multam stantes & petitionem facientes: opus hic tibicinum sc. movere luctum, memorat; & in luctu epicedia quidem usui fuisse Judæis, docet Jeremias cap. 9. 17. vide Nab. 2. 7.

28. Πιστεύετε ἐν δυνάμει. MS. Po. ¹امین [ab] ایمان. fidem [ab] ¹پاور می کنید. potius firmitatem fidei habetis? MS. Can. ut Ox. ¹فاید [at immobilem] facitis? nam ita ¹پاور certitudo fidei. Præfat. Evāgel. MS. Cl. Pocockii. ¹τῷ ¹کمان شک. dubitationi & opinioni opponitur, in negotio fidei in creatorem. vide Xavier: pag. 196.

32. ¹Ανθρώπων κερδόν. MS. Po. ¹همانکه اورا مسیح بدید دیو بدر رفت. simul ac illum CHRISTUS viderat, demonium exibat.

33. Οὐδέποτε ἐφάνη ἕως. MS. Po. ¹از قدیم باز در میان ¹اسدیل ای. * ¹ab antiqua rursus in medio Israele, hinc similis aliquis visus non fuit.

* Sic MS.

35. ¹Εν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν. MS. Po. ¹in ¹در انجمنهای. in synagoga non memorat; quod miror: Locus ostendit CHRISTUM non novas zdes sacras, dirutis veteribus, extruere; sed veteres cultui suo, ut hodie apud nos, ¹ἐν πόλει καὶ κώμῃς, (atque utinam mansuras ad secundum CHRISTI adventum) dicandas voluisse. ¹διδάσκων & κηρύττων. ¹وعد. ¹تعلیم می دان و بشارت ملکوت وعد. ¹doctrinam dedit & in predicatione regni promissum fecit; i.e. electos per fidem in CHRISTUM salvandos. ¹πᾶσαν νόσον. MS. Po. ¹هر دردی و رنجی که. ¹omni dolori & infirmitati quam vidit, sanitatem dedit.

36. ¹Ἐσχυμένοι καὶ ἑρριμμένοι. MS. Po. ¹که خسته بودند و افتاد. ¹qui vulnerati erant & jacentes; [aliās cadentes.]

38. ¹Ὅπως ἐμβάλη. MS. Po. ¹که مردوران برای کشته خون بدر آورد. ¹ut homines sedulos, aut animosos, (sic ¹particulam hic explico) in [al. pro] messem suam introducat: Quamvis aliās ¹مردور hominem operarium significat.

فصل دهم

CAPUT DECIMUM.

¹خواند. ¹دوان. ¹تلامیخ خود را و دان. ¹شان حکم ادکه بیرون. ¹کنند ارواح نجسه و شفا بخشند همه. ¹در و رنجور را، و اینست نامهای

CONVOCAT duodecim discipulos suos, & dedit iis autoritatem, ut foras agerent spiritus impuros, & sanitatem darent omni morbo & longuori. Et hæc sunt nomina duodecim

* Sic MS.

Can.

al. ایشان

- 23 qui perdurabit in finem ille
salvus erit. Et cum (*in*)
post vos fuerint (*i.e.* persecuti
fuerint) in hac civitate, fu-
gite ad alteram. Amen dico
ad vos [*l. vobis*] in omnes
civitates Israelis non in-
trantes eritis donec veniat
24 filius hominis. Non est
discipulus major quàm
magister, neque servus
25 quàm dominus suus. Suf-
ficiens erit discipulo, quòd
sicut praeceptor ejus sit, &
servo, sicut dominus suus:
si domino domus [*l. patri*
familiàs] Principis dæmo-
niorum nomen imposue-
rint [*p. fecerint*] tum quid
26 erit domesticis suis? Ergo
ne timeatis ab illis; non ma-
nebit ulla res occulta, quæ ma-
nifesta non erit; & non tecta,
27 quæ, nota non erit. Id quod
dico ad vos [*l. vobis*] in tene-
bris, dicite in luce; & id quod
audivistis in aure, vociferemini
28 [*p. vocem habebitis*] su-
per tecta. Et ne timeatis ab
illis qui corpus occidunt, & a-
nimam non possunt occidere
[*p. animæ non possunt perni-
ciam facere:*] sed timete ab
illo qui potest corpori & ani-
mæ in inferno perniciem fa-
cere. Nonne venditi sunt
29 duo passerculi (*pro*) uno asse,
& unus quis ex illis sine pa-
tre vestro super terram non
30 cadet. Et vestri [*p. è vestris*]
usque omnes pili caesariæ ca-
pitis numerati *existentes* sunt.
31 Ergo, ne timete; quia, quàm
passeres multi meliores estis.
32 Omnem, qui confessus erit
de me coram hominibus,
ego etiam professus illum
ero
- که بشکيبد تا اخر او خلاص
شون، و چون در پي شما باشند
درين شهر کريزد به ديگر
راست کويم بشما در همه شهرها
اسراييل درفته باشيد تا بيايد ابن
البشر، ديست شاگرد فرودتر
از امورکار و ده بنده از خداوند
خون، بسند بشد شاگرد را که
همچو معلم خون شون و بنده را چو
خداوند خون اگر خداوند خادها را
مهمتر ديوان نام کردند پس چه
باشد عيالان او را، پس مترسيد
از ايشان ندانند هيچ چيز بنهان
که بيداشون و ده پوشيده که
معلوم نکنند، آنچه ميگويم
بشما در تاریکي بگويد در
روشنی و آنچه مي شنويد بکوش
بازگ داريد بر بامها، و مترسيد
از ايشان که تن را کشند و
جان را نتوانند هلاک کردن
بلکه بترسيد از ادک که تواند تن
و جان را در دوزخ هلاک کنند،
ده که فروخته مني شون دو
کنجشک بيک پل ويکي از
ايشان بي پدر شما بر زمين ديغند،
و از شما تا همه تارهاي موي سر
شمرده شده است، پس مترسيد
که از کنجشکان بسيار بهتر
هستيد، هر که معترف شون به
من پيش مردم من ذير مقر او

۱۳ و اگر سزاوار باشد آن خانه
سلام شما برو رسد و اگر ارزانی
نباشد سلام شما باز کرده بشما،
۱۴ و هر که شما را قبول نکند و
گفتار شما بشنود چون بیرون
آیید از خانه یا از شهر بیفشابید
۱۵ کف از پایهای شما، راست
گوییم بشما که زمین سدوم
و غامبر راحت بینند بروز قیامت
۱۶ بیشتر از آن شهر، اینک من
شمارا می فرستم مانند کوسغندان
میان کرکان پس باشید
حکیمان بسان ماران و سگ
۱۷ دلان همچو کبوتران، پرهیز
کنید از مردم که باجمنهای
حاکمان* شما بدست باز دهند
و در محافل ایشان شلاق رند،
۱۸ و در پیش قاضیان و پادشاهان
ببرند شما را برای من بخواهی
ایشان را و امتهارا، چون شما را
۱۹ سپرد باشند اندیشه میکنند که
چه طور یا چه سخن گویند
که در انصاعت دانه شود شما را
۲۰ که چه گویند، که نیستید
شما آن گوینده لیکن روح
پدر شما گویا باشد در شما،
۲۱ برادر برادر را بمرکب سیار و پدر
دسرا و برخیزند دسرا بر پدران و
۲۲* هلاکشان کنند، دزدان شما داشته
شوید از همه برای نام من اما هر

Quod si digna sit illa do-
mus, pax vestra super illam
veniat; at si digna non sit,
pax vestra rursus converta-
tur in vos. Et omnis qui
vos acceptos non facit,
& sermonem vestrum non
audit, cum exeatis è do-
mo, aut è civitate, ex-
cutite pulverem de pedibus
vestris. Amen dico ad vos
[i. vobis] quod terra
Sodoma & Gomorra quie-
tem viderint in diè resur-
rectionis prius quam illa ci-
vitas. Ecce, ego vos mitto
similes ovibus inter lupos;
ergo estote sapientes in mo-
dum serpentum, & simplices
cordibus, sicut columbæ.
Cautelam facite ex homi-
nibus, qui in conciliis *sapien-
tium vos in manum rursus
dabunt; & in Synagogis il-
lorum verberare percutient;
Et in præsentiam [p. in
ante] præsidum & Regum
adducent vos propter me in
testimonium illis & gentibus.
Cum vos tradent, [p.
tradentes erunt] cogitatio-
nem ne agitate, nempe quo
modo, aut quid verbi dixe-
ritis; quia in illa hora datum
erit vobis nempe quid dixe-
ritis. Nam non estis vos
illi dicentes, sed spiritus
patris vestri loquens erit in
vobis. Frater fratrem in
mortem tradet, & pater
filium, & assurgent filii ad-
versus patres, & perniciem
illorum facient. Quin &
odium nati [p. habentes]
eritis ab omnibus pro no-
mine meo; verum omnis
qui

* al. iudicium.

* Sic MS.

Note in cap. X. S. Matthæi.

* Sic exemplaria Græc.

1. Kal. MS. Po. *μετὰ τὴν ἐξοδὴν*. vide cap. præced. v. 38: τοὺς *ἑβραῖους*. Ut Salomoni typo **CHRISTI**, 1. Reg. 4. 6. **Mat. 19. 28**. Duodecim præfecti, super omnem Israel; *עשר נציבים* * *ἑκατοντάρχαι*-id est *ἑβραῖοι ἐπιστάται*, *ἐπιστάται*, ne dicam *ἱερόκομοι*. Nec de provinciis huic Apostolorum Collegio à Christo traditis flet Aukor Perficus apud me agens pag. 339. lin. 7. De propagando Evangelio: licet in permultis sine oraculo scripturarum, omnino delirat. *وبعد از يكماه ببي مريم مهتر عيسي را گرفته بطرف مصر شتافت و چون سي ساله كردين انجيل برو فازل شد بنا بران به بيت المقدس آمده خلق را دعوت فرموده غير از حواريين كسي ايمان اوراين ائين جماعت آن* *بود كه مهتر عيسي شاكرن بكر بزي بدن* viz. post unum mensem *Santa Maria principem* [al. *Dominum*, *Majorem*] *ESUM* accipiens, in confinium *Aegypti* festinabat: cum triginta annos egisset, evangelium super illum descendens erat; Idcirco [p. ad] *Hierosolymam* concedens humano generi [p. populo] prædicationem mandavit; præter Apostolos, (claudicante hic licet MS.) quidam fidem attulerunt; i. e. crediderunt: hic carnis ille fuit qui principis [five Domini] *JESU* *μετὰ τὴν ἐξοδὴν* *ἰς τὸ αἰγύπτου ἐναργεῖς*, *Discipulis in præconium* [Evangelii] fuerunt. Hactenus Persia.

2. Πρωτὸς Σίμων ὁ λεγομένης Κεφας. MS. Can. *Simon qui dictus est Cephas*, at voce اول *primus imprudenter omisiss.* Arabs خوانده شد صفا *Arabs الاول* و آقاهه sic *Judzorum versio: sic & editio Munsteriana* ו אקאה MS. Po. مهتر ایشان *Princeps illorum Simon* *qui Cephas vocauerat.* Xavierus hist. CHRISTI pag. 211. Hoc de آقاهه suo loco non omnino notavit; at hist. Petri pag. 8. oculatior *primatum* offendit. سمن ديدرويش كردن كمال عقیده خود را فزون S. Petrus (آقاهه)، hinc vertit *primus*, vel *primarius factus*, perfectionem confessionis sue ostendit.

3. φιλῶν MS. Can. ويلي لقب كروند
فليميوس وبرنلي ولي لقب كروند
قندي وثوما ومتي يعقوب اليفي [الفي L.] وشمعون غير
Philippus, & Bartholomaeus, & Lebbaeus cognomine dictus (p. factus) Thaddaeus,
& Thomas & Matthaeus, Iacobus Alphaei, & Simon Zelotes-Matthai ⲉ ⲡⲓⲗⲟⲩⲛ.
MS. Po. متي *Matthaeus fideiusjssor*: quales sunt apud nos Argentarii,
qui *questoribus* dum rogati pro sone satisfaciunt, *questus* suo naviter infer-
viunt:

5. Παρεργάας-MS. Can. & Po. سيارش كرون *traditionem* [& normam
vivendi docendique] *confirmat*. ἐκ ὁδῶν ἰδῶν. MS. Sing. دراه خنيقيان
in viam hypocritarum, at mentem quære ab خنيقي Arab: *specie iustus*; rigi-
dus sectæ Mahumetanicæ cultor: hinc Christiani Orientales eadem voce
ἰδῶν depingunt.

8. Κηρυξτε. MS. Po. *numinum date*, five legationem. *ad-*
versus. MS. Po. *و جدا میا نرا* *leprofos & separatos* [Ē]
medio purgate [p. *mundos facite*] ut quos rigor excluderet Mosaicus, CHRI-
 STI lenitas *reVocaret*; *διωξεν* uterque: *Judæus* hic bene, *חנם לקחם חנם*

باشم در پیش پدر من که در
 ۳۳۱ اسمادست ، و هر که منکر
 من شون پیش مردم من دیر
 منکر شوم او را پیش پدر من
 ۳۳۲ که در اسمادست ، میندارید
 که آدم تا اشتی اندازم در زمین ،
 ۳۳۳ دیامد ام تا اشتی اندازم لیکن
 شمشیر زهر که آدم تا جدا کنم
 ۳۳۴ پدر را از پدر خود و دختر را از مادر
 خود و عروس را از خسوف خود ، و
 ۳۳۵ دشمنان مرد غیالان او ، هر که
 دوست دارد پدر یا مادر یا بیشتر از
 ۳۳۶ من شایسته نباشد مرا و هر که
 دوست دارد پدر یا دختر را از
 ۳۳۷ دوستی من بیشتر او لایق من
 نیست ، و هر که بر ندارد صلیبی
 ۳۳۸ خود را و در پی من نیاید سزاوار
 من نباشد ، هر که جان خود را
 ۳۳۹ بیاورد هلاکش کرده بون و هر که
 برای من هلاک کند جان خود را
 ۳۴۰ او را یافته بون ، هر که شمارا
 قبول کند مرا قبول کرده باشد
 و هر که مرا قبول کند او را قبول
 ۳۴۱ کرده بون که مرا فرستاده است ،
 و هر که قبول کند پیغمبر را بنام
 ۳۴۲ پیغمبر من پیغمبر ستاند و هر که
 قبول کند دیوکاری را بنام دیوکار
 ۳۴۳ مرده دیوکار ستاند ، و هر که
 ۳۴۴ شربت آب خنک دهد یکی از من
 ۳۴۵ کوچک کار تنها بنام شاکر راستی
 گویم بشما که من او کم نشود ،

ero in praesentia [p. ante] patris mei qui in caelo est. 33
 Et omnis qui negans me 33
 erit coram hominibus, ego 34
 etiam negans ero illum co- 34
 ram patre meo qui in caelo 35
 est. Ne putetis quod vene- 35
 rim, ut pacem injiciam in 36
 terram. Non veni [p. ve- 36
 niens sum] ut pacem con- 37
 jiciam, sed gladium, (sub) 37
 eo quod veni ut separatim 38
 faciam hominem à patre suo, 38
 & filiam à matre sua, & 39
 nurum à socio sua. Et 39
 inimici hominis, alumni 37
 ejus. Omnis qui amore 37
 habet patrem aut matrem 38
 magis quam me, conveniens 38
 non erit mihi; & omnis qui 39
 amore habet filium aut fili- 38
 am præ amore meo magis, 39
 ille *apud* mihi non erit. Et 38
 omnis qui non *hauriat* [p. 39
 super non habet, *anxi*] 39
 crucem suam, & (in) post me 40
 non venit, dignus me non erit. 40
 Omnis qui animam suam 39
 invenit, interitum suum *fac-* 40
 ciens est; & omnis qui pro 40
 me interitum facit animæ suæ 41
 illam inveniens erit. Om- 40
 nis qui vos acceptos facit, 41
 me acceptum faciens erit, 41
 & omnis qui me acceptum 41
 facit, illum acceptum faciens 41
 est qui me *mittens* est. Et 41
 omnis qui acceptum habet 42
 prophetam in nomine pro- 42
 phetæ, mercedem prophetæ 42
 accipit; & omnis qui accep- 42
 tum habet justum in nomine 42
 justî, mercedem justî accipit. 42
 Et omnis qui potum aquæ 42
beata [i. e. benedicta] dat 42
 uni ex illis puerulis solum, in 42
 nomine discipuli, Amen dico 42
 vobis, [p. ad-] quod merces 42
 ejus deficiens non fuerit.

Frigida

ب

gratias (quia ex gratia, non merito) accepistis, gratis dabit. MS. Sing. *gratias* annon *pro nihilo*.

10. ἄξιον ἔστιν ἡμῶν. MS. Po. *dignus* ارزانی است بروزی مردود خون. *est operarius diario suo; propriè à روز dies. vide Exod. 19. 4. 12. vide notas in cap. 6. 11. at Comment. Perf. pag. 352. 14. in verba Alcoran. viz. ربهما يتوصلون & super dominum suum confident; Perficè اعتماد می کنند که ایشان را بر خدای خودش روزی دهد و کار ایشان کفایت کند viz. super deum suum stabilimentum [fidei] facient; namque illis diarium [τρεῖς ἡμέρας] dabit; & illorum questum [p. & ἔργον & ἱσχυρὰς] cum questu inde conquistato [sufficiens] curabit. meritis & meritum, ἱσχυρὰς, ἔργον, & ἱσχυρὰς se invicem denominant; necessum est ἱσχυρὰς ex opere suo کار ἱσχυρὰς, questumque expectet.*

13. Ἄξια. MS. Po. *si domus (de) pace vestra digna sit.*

15. Ἀναπαύετεσθαι. Hebr. Munster. קל קל leve-præ; Hebr. Rom. زمین سدوم و غامور *terra Sodoma & Gomorrha* راحت یبند بروز قیامت وان شهر را نباشد *requiem inveniet in die Resurrectionis & isti civitati [requies] non erit.* در روز داوری بر زمین سدوم و غامورا [غامورا 1]. Sic MS. Po. *in die judicii super terram Sodoma & Gomorrha requies erit, & super istam civitatem requies [Arabico-Perf. locus sc. requiescendi] non erit. Utrumque de Sod: & Gom: affirmativè, quod facium oraculum hic non affirmat. Xavierus pag. 271. زمین سدوم و غامور در روز قیامت از ان شهر راحت بیشتر است viz. in terra Sodoma & Gomorra in die Resurrectione præ illâ civitate quies major erit. [al. est] liceat mihi Græca sic Perficè ad verbum reddere; انسان تر *facilius* شون زمین سدومیان و غاموریان را بروز داوری از ان شهر *erit terra Sodomæ & Gomorrhæorum in die judicii quàm isti civitati.**

16. ὡς ὁ ἀγνός. MS. Can. *fimiles agno, vel agnis. MS. Po. sicut agni. Sic agnam simplicitatem, cum prudentia Serpentina CHRISTUS suis impertit.*

19. Τὸ λαλήσετε. MS. Can. *id quod utile vobis erit loqui.*

20. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ. MS. Po. *برای انکه بوقت سخن گفتن شما نیستید که سخن گوید الا جان پاک و روح القدس از *propterea quòd in tempore verbi dicendi vos non estis qui verbum dicitis, sed anima [Dei] pura, & Spiritus sanctus de lingua vestra verbum dicit.**

23. Ὅταν δὲ διώκωσιν. MS. Can. *cum vos agitados fecerint, & fugaverint, sive ejecerint.*

که همه شهرهای اسرائیل را *Quòd omnes civitates Israel prorsus [vel adhuc] non perfeceritis, [p. perfectas non facientes fueritis,] cum filius hominis venerit: [p. veniens fuerit:] nam vertendum hic هر آینه. ut Job. 10. 12. Abdel Senarin Xavier. interpres, pag. 272. تمام شهرهای اسرائیل هنوز تمام نساخته باشید که ان می زانده *omnino (sic Cl. Lud. de Dieu vertit pag. 73. 1. Licet hic (at quare nescio) Profectò) omnes urbes Israelis adhuc non absolveritis, [vel**

- 9 in domo Regum sunt. Et pro quo foras exiistis: ad videndum prophetam: dico vobis, [p. ad-] major quàm propheta est. Hic est (de) quo scriptum existens est de illo; (p. pro illo) Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, ut paratam (p. bonam) faciat viam tuam in ante te. Amen dico vobis [p. ad vos] *super* non surrexit è natis mulierum, major quàm *Johannes Baptista*; sed ille qui minor est in Regno cœlorum, major quàm ille est.
- 10 A tempore *Johannis Baptiste*, ad hunc terminum, Regnum cœlorum vim patitur, & rapaces rapiunt illud. Quia omnes prophetæ & lex, prophetiam (usq;) ad *Johannem* faciunt. Quod si vultis, ut acceptum faciat illud, ille *Elias* est, qui futurus (est) venire. Omnis, cui auris audiens est, audiat.
- 11 Ad quid similem faciam hanc generationem? similis est puerulis [p. ad-] qui sedentes sunt in foro, & vociferantur [p. sonum verberant] ad coetaneos, [p. ad simul æquales] & loquuntur. Canticum diximus pro vobis, & saltationem non fecistis; lamentationem fecimus, & ejulatum non fecistis. *Johannes* venit; neque edit, neque bibit; & dicunt, dæmonium habet.
- 12 Filius hominis venit; edit & bibit, & dicunt; ecce homo edax, & bibax vini; & amore complexus [p. habens] *lucris* efores, [i.e. publicanos,] & peccatores; &
- در خانه پادشاهانند، و برای چه بیرون آمدید بدیدن پیغمبر را گویم بشما افزونتر از پیغمبر است، اینست که دیشته شده است برای او اینک من میفرستم فرشته خود را پیش رویتو تا ذیک کند راه تو در پیش تو، راستی گویم بشما بر نخاست از راه زبان بزرگوارتر از یوحنا معبد لیکن ادکه کوچکتر است در پادشاهی آسمان بزرگتر ازوست، از روزگار یوحنا معبد تا این غایت پادشاهی آسمان ستم میکشد و ربایندگان می ربایندش، که همه پیغمبران و قهراة پیغمبری تا بیوحنا کردند، و اگر خواهید که قبول کنید او الیاس است که خواهد آمدن، هر که را کوش شنوا هست بشنود، بکه مانند کنم این قبیل را مانندست بکونکان که دیشته باشند در بازار و بانک زند بهمرا بران و گویند، سرون گفتیم برای شما ورقص دکردید و شیون کردیم و مویه دکردید، یوحنا آمد نمی خور و نمی اشامید و میگویند دیودان، فرزند آدمی آمد خور و آشامید و میگویند اینک من خورده و اشامنده شراب و دوستی دارده سون خواران و کنه کاران و

adscriptum habet تفسير صدیق یعنی مرد راست کنند est *Homorem faciens*. Ne verum ignavi & impoliti sub prætectu CHRISTI nominis prædicandi, summam injustitiam suam pro justitia venditent.

42. Ποσειον τυχον ποτον. MS. Po. اب خنک تنها بخوراند بنام شاکری *aquam benedictam, [vel præce sacram; omni amota gentili superstitione,] solum propinat in nomine discipuli.*

فصل یازدهم

چون تمام کرد ایشوع حکم
و ان تلامذین خود از انجا
نقل کرد تا بیاموزاند و دعوت
کند در شهرهای ایشان، اما
یوحنا چون شنید در زندان
کردارهای مسیح را فرستاد دو از
تلامذیان خود و گفت اورا،
تویی ادک که خواهد آمدن یا
چشم داریم دیگر را، جواب داد
ایشوع و گفت بایشان بروید
و بگویند یوحنا آنچه شنیدید
و دیدید، کوران می بینند
لنگان میگردند پیسان پاک می
شوند کوران می شوند مردگان
در می خیزند مسکینان را مژده
داد میشود، و خنک اورا که
بمن شک دیار، چون رفتند
آغاز کرد ایشوع بگفتن جماعتها را
از یوحنا برای چه بیرون آمدید تا
به بینید در صحرائی را که می جنب
از بان، برای چه بیرون آمدید
تا به بینید مردی را پوشش نرم
اینک ایشان که جامه نرم پوشند

CAPUT UNDECIMUM.

CUM consummatam fecisset JESUS auctoritatem duodecim Apostolorum suorum, ex illo loco migrationem fecit, ut doceret, & prædicationem faceret in civitatibus illorum. Verum *Johannes*, cum audiret in carcere opera CHRISTI, misit duos ex discipulis suis, & dixit ei. Tu es ille qui futurus est venire, aut expectamus [p. oculum habemus] alterum? Responsum dedit JESUS, & dixit iis, [p. ad illos] Abite & dicite *Johanni* id quod audivistis, & vidistis. Cæci vident, claudi *circumeunt, leprosi mundi sunt, furdi audiunt, mortui super (terram) resurgunt; pauperibus Evangelium Datum erat.

Et Beatitudo ei qui in me scandalum non accipit. [p. affert.] Cum abirent, initium fecit JESUS in dicendo populis de *Johanne*. Pro quo foras exiistis, ut adspiciatis in deserto? arundinem quæ agitur à vento? Pro quo foras exiistis, ut adspiciatis? hominem in amictu molli: ecce illi qui vestimentum molle induunt, in

* MS. Can. subdit. بما (cum) pede. MS. مسکینان را male.

- 28 Venite ad me omnes ipsi ۲۸
qui laborem tolerastis;
& (in) sub onere estis, & کشید و در زیر بار
ego requiem dabo vobis. هستید و من آسایش دهم شمارا،
- 29 Sustinete [p. ἀνέχete] ju- ۲۹
gum meum super vos, & بردارید لباده مرا برخون و بیاموزید
discite à me, quia mitis sum, از من که ارمیده‌ام و فروتن بدل
& humilis in corde; tum پس بیایید آسایش جان‌های
invenietis requiem anima- ۳۰
bus vestris; Quia jugum خودرا، که لباده من خوشست
meum suave est; & onus و بار من سبک،
meum leve.

Nota in cap. XI. S. Matthæi.

1. Διατάξων. MS. Can. تمام کرد وصیت. cum perfectum fecisset man-
datum, aliàs, legationem, testamentum. MS. Po. بسیار شهای خود را تمام کرد
traditiones suas [hoc est, doctrinas] finitas fecisset. κηρύσσων. MS. Po.
in civitatibus illorum Evangelium daret.

3. Περὶ ὁκώμην. MS. Can. ut Ox. sed Po. یا کسی دیگر را نگران
vel aliquem alterum agnoscentes erimus? ab Hebr. מְכַרְתִּים idem.

5. Καφοὶ ἀκούοντες. at MS. Po. muti loquaces fiunt:
παῖδες ἐναγγελίζονται. MS. Po. pauperes
beati fiunt. [al. sunt, erunt.]

6. Ἐὰν μὴ σκανδαλίσῃ ἐν ἐμοὶ. MS. Can. & Ox. که بمن شک دیار
qui de me dubitationem non attulerit. MS. Po. ادکه در من بکمان
qui in me in opinione non fuerit, utrumque optime; nam شک
dubitatio, & opinio τῆ βαρυ confidence & ἀντιποθεῖα opponun-
tur. Sic CHRISTUS Johannis dubitationem de Messia jam exhibito coram
discipulis duobus, redarguit; at jam decedentibus, coram populo laudavit. vide
hic, annotationes. cap. 9. 28.

7. Τοῖς ὀχλοῖς τοῖς Ἰουδαῖοις. hic MS. Po. suam Rubricam subnectit, notatu
dignum indigitans hoc à CHRISTO datum Johannis encmum. viz
LAUDAVIT JESUS JOHANNEM.

9. Πιστεῖς ὡς προφήτης. quam propheta Major hic est;
sed ut Major viris apud nos hodie Prætoris, sic Major viris Maximis, sanctis
nempe prophetis, imò ipsi CHRISTO à Persis, honoris gratiâ passim tributum.

11. Περὶ προσώπου σου. MS. Po. که راه را برابر تو استوار بدارن
qui viam coram te firmam exhiberet. ופנה דרך לפני sic uterque Hebr. è
Malachia, qui & ipse מלאך Angelus erat; at ille hunc sibi à Deo datum ho-
norem, in CHRISTUM autorem, transfert: ut Petrus Lapis, CHRISTUM
illum viventem lapidem agnoscit. 1 Pet. 2. 4.

11. Τὸ βάπτισμα. MS. Po. Johanne Lotore. uterque Ju-
dæus, יוחנן המטביל Johannes fullo; intingens sc. ὁ βαπτιστής.

12. Βιάσεται. vim patitur; at quidem, ne monerem Exod. 19. 24. tan-
gerent

همه کورکار شد حکمت از پسران
 خود، در آن وقت آغاز کرد
 سرزنش کردن شهرها را که
 معجزات بسیار کرده بودند ایشان
 زیرا که توبه نکردند، وای بتو
 ای کوربین وای ترا ای بیت صیدا
 که اگر در صور و صیدان می
 شد عجایب که در شما شد از*
 دیر بپلاس و خاکستر توبه می کردند،
 لیکن می گویم بشما صور و
 صیدان را در روز قیامت اسایش
 باشد بیشتر که شمارا، و تو
 ای کفرناحوم ایا تا با سمن بلند
 شوی تا بغایت پستی خواهی افتاد
 که اگر در سدوم معجزها که
 در تو شده است شدی شاید که
 تا امروز بماندی، لیکن می گویم
 ترا که زمین سدوم را اسایش
 باشد در روز حکم بیشتر که ترا،
 در آن وقت جواب داد ایشوع و
 گفت اقرار میکنم بتو ای پدر
 خداوند آسمان و زمین که
 پوشانیدی اینها از حکما و دانایان
 و اشکارا آنها کردی بطفلان،
 بلی ای پدر زیرا که چنین بودند
 خواست بنون تو، همه چیزی بمن
 داده شد از پدر من و هیچکس
 شناخت پسر را مگر پدر و نه کسی
 شناخت پدر را مگر پسر و آن را
 که* پسر خواهد پیدا کند،

justa fit. [al. fuit] sapientia
 à filiis suis. In illo tem- 20
 pore initium fecit incre-
 pationem facere civitates
 (in) quibus miracula plu-
 ra facta sunt in iis; (sub)
 eo quòd poenitentiam
 non fecerunt. Vae tibi 21
 [p. ad te,] Corazin, vae
 tibi Bethsaida; quia si in
 Tyro & Sidone fuissent
 miracula, quæ in vobis
 erant, à longo (tempore)
 in cilicio & cinere resipi-
 scentiam egissent. Sed 22
 dico vobis [p. ad vos]
 Tyro & Sidoni in die re-
 surrectionis quies erit prius-
 quàm vobis. Et tu ô Ca- 23
 pharnaum, num usque ad
 coelum exaltata [p. alta] es;
 usque in extremitatem ge-
 hennæ futura es cadere: quia
 si in Sodoma miracula quæ in
 te facta sunt, facta (essent)
 decuit, ut ad hunc diem
 mansisset. Sed dico tibi 24
 quòd terræ Sodoma quies
 fuerit in die judicii prius-
 quàm tibi. In illo tem- 25
 pore responsum dedit J.E-
 S U S & dixit, Confessio-
 nem facio ad te [p. tibi] ô
 Pater domine cœli & terræ;
 quia occultasti hæc à pruden-
 tibus & intelligentibus; &
 manifesta illa fecisti par-
 vulis. Ita ô Pater (sub) 26
 eo quòd sic erat volun-
 tas (in) apud te. Omnis
 res mihi [p. ad-] data est 27
 à Patre meo; & nullus
 quis non novit Filium nisi
 Pater; nec quis novit Patrem
 nisi Filius & ille cui Filius
 vult manifestum facere.
 Venite

شمار MS.
 malè.

* Sic MS.
 Can. Sed
 annon l.
 وان خرا

Dei spectatoribus atq; auditoribus inesse potuit; quam tamen, humana premit pervicacia, CHRISTUS hic acerrimè redarguit; Sed utinam omisso pruritu disputandi obstinatum hanc impœnitentiam, & crassissimam (ut Doctissimus Fennerus, ὁ μαργεῖν vocat) ἀνομιαν coram populo Dei, quantâ fieri posset modestiâ & perspicuitate, divinôque dicendi impetu aperirent, orôque damnarent.

Εν σάκκῳ & σποδί. MS. Can. بپلاس پوشیده و بر خاکستر نشستہ in cilicio vestiti, & super cinere sedentes. tacitam negationem cum affirmatione diversi implicat; hinc MS. Can. لا لاجرم & لاجرم scelus, piaculum, sine piaculo; at in affirmatione Arabibus, Persisq; ipsiq; Mahumedæ in asseveratione de notitia Dei usitatum; Azoar. لاجرم ان الله يعلم مايسرون sc. fine piaculo, [quasi dicat, piaculum est aliter sentire; hinc, verum enimverò] certe Deus novit quid celestis, quidque parefaciatis. ἀνεκτίεον ἔσται ἡμῶν χρίστος. MS. Can. در روز قیامت اسایش باشد و شمارا نه in die resurrectionis quies erit [Tyro & Sidoni] & vobis non: & MS. Po. در روز داوری درای صور و صیدا اسایش باشد و برای شما نباشد in Die judicii Tyro [p. ad- ex idiomate hujus MS.] & Sidoni quies erit, & vobis [p. ad vos] non erit; errant hic ut & v. 24. sed absit, quid, ut ἀνεκτίεον relecare; & sine oraculo scripturæ de impunitate Tyri & Sidonis affirmare: Græcum igitur sic reddo. اسان تر باشد صور و صیدان را tolerabilius erit Tyro & Sidoni quàm vobis. Xavier. p. 248. راحت بیشتر CL. Ludov. de Dieu vertit Major refocillatio; annon major requies?

23. Ἡ ἔως. Lege cum MS. Can. که تا باسمان بلند شوی que usque ad caelum excelsa es. ἔως & MS. Po. تا قعر فغلی دورخ فرو آفتی ad profunditatem abyssi inferni deorsum cades. MS. Can. تا بغایت درستی usque ad apicem [imum] in inferno. MS. Ox. ستي per se, sine infernum notat.

25. Ἐξομολογήματι σοι. MS. Can. confessionem facio. [annon] بشکر ترا in gratiarum actionem tibi. vñois. MS. Can. و کشای بر چمن طفلان & aperuisti his [p. ad-] parvulis; Discipulos per hic indigicans. MS. Po. و برای بچکان و کودکان & infantibus [p. ad-] & parvulis manifesta fecisti. اشکاری کردی

27. Παρεδόθη. MS. Can. ut Ox. rectius. MS. Po. بمن سپارد شد mihi [p. ad-] tradita sunt.

28. Οἰκονομήτης. MS. Po. Rubricam hic ponit ut rem notatu dignam designet. viz. خواندن مسیح خلعا برای راحت ای خستکی کشیدکان INVITATIO CHRISTI HOMINUM AD QUIETE M. خسته ای fracti, lassi, (ut boves jugum) trahentes onera gravia MS. Can. همه ماندکان و بر دارندکان بار کران omnes defessi, & sustinentes onus grave. MS. Can. بردارین لبان sustinete jugum meum super collum vestrum. مرا بر کردن خون

29. Ζυγόν με. MS. Po. یوغ من بر شما بهید Iugum meū super vos ponite. زیرا سبکی جان هستم و فروتن متواضع در دل خون quia mitis animā sum, & humilis; demissus in corde meo.

30. Ἐλαφρόν ἐστιν. MS. Po. بار من اندکی است onus meum exiguum est. Quod nobis fidem, studiūque p̄cis conscientiar solo CHRISTI sanguine purgata afferentibus, reliquit portandum.

gerent à Mose vetitum Israelitis *וְלֹא יִדְרֹסוּ לְעֵלְיוֹתָיו* sed hic, ut adspiciunt ad Regnum Dei ipso **CHRISTO** suffragante, novæ ecclesiæ commendatum.

MS. Can. *يَسْتَقْبَلُ رِبُوعَهُ مِي شِي وَوَشْدُو دَاشْتِكَا* [Regnum dei] per vim raptum est; & inimici [p. inimicitiam habentes, in Diabolum sc. mundique illecebras] rapiunt illud; ut Jacobus sacram vim, in luctu Deo inferens, Benedictionem Gen. 32. 24. Hof. 12. 4 MS. Po. *شون* per vim arreptum [al. attractum] regnum est. *شون* MS. Po. *كشيدگان* attrahentes, i.e. per vim arripientes. *ἀπὸ τῆς*

14. *Ἠλίας ὁ πρῶτος ἐρχεται*. MS. Can. ut Ox. *او الياس* ille Elias est, annon inter ceteros imprimis *βλασῆς* erat Elias? nam ut hic Johannes Baptista contra Herodem, & Phariseos, sic contra Ahabum & Baalitis contendebat. Xavierus pag. 244. *مخالف دجال ميدهد* de doctrina in *Antiebristum* à Baptista vibrata intelligit: At vide vim sacram Spiritus Dei in Elia, (qua regnum dei arripuit) contra Ahabum 1 Reg. 18. 18. & contra prophetas Baal, quadringentos & quinquaginta. 1 Reg. 18. 19. ut hic eandem vim in Johanne Baptista, contra Herodem Mat. 14. 3. gladio Spiritus distomo contendente; at hic sibi Herodem & Herodiam, ille Ahabum & Jesabelem, hostes acerrimos expertus est. vide Xavier. p. 247.

16. *Ἐν ἀγορᾷ*. MS. Po. *در كنار راه* in ora, sive circuitu viae. sic Pro. 8. 2. *בראש כרומים טלי דרך* in summitate excelsum juxta viam. ut hodie extulit, atque etiamnum vocem effert suam SAPIENTIA in Palatiis Dei juxta vias & bivia civitatum, quæ barbaries & feritas immanis ferrei sæculi, solo aquaret. *πῆς ἐπαγοῆς*. MS. Can. & Po. *باران خونا* sociis [sive adiutoribus] suis. Xavier. pag. 247. *دیکر کودگان را* aliis pueris.

17. *ὃ ἐκ ἡμῶν ἐσθ*. MS. Can. *و نوحه* & gemitum non fecistis. Sed MS. Po. *گرمید* petitionem [زاری] gemitum fecimus [زاری] (sive precem) non fecistis. Xavier. pag. 247. *فرد نه گرمید* *fletum non fecistis*.

18. *Ἀλεγυ*. MS. Can. & Xavier. *گفتند* dixerunt; sic Hebraeus uterque *אָמַרְוּ* & dixerunt cum Syro; ut Ox. at MS. Po. *گفتید* dixistis. male.

19. *Ἀλεγυ*. Sic ut suprâ, dicti interpretes omnes: at MS. Po. *گفتید* dixistis. *Ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ*. MS. Can. *از کردار خون* ex opere suo, sic MS. Po. *از کردارهای خون* ex operibus suis; ejusmodi enim filias filiasque, sc. bona opera parit sapientia; Sed verba CHRISTI amari retineamus.

20. *Ὁρῶσιν τὰς πόλεις*. MS. Po. Rubrica sua præfixa civitatum istarum oscitantiam merito perstrinxit, sc. *فکرین شهرها که بمسیح ایمان نهد* QUI IN CHRISTUM FIDEM NON ATTULERUNT. *Ὁρῶσιν* at modum MS. Po. notat nempe; *آنکه آغاز فکر عیسی بنکوهیدن آن شهرها که در ایشان بسیار* tunc initium fecit JESUS, i.e. occupavit spernere illas civitates (in) quibus ipsis multa miracula patravit: nam & per *نکوهیدن* quasi conculationem gravissimam discipulis etiam suis minitatus est CHRISTUS, si in salem insipidum degenerarent. vide notas in cap. 5. 11, 12, 13.

21. *Οὐαὶ σοι*. MS. Po. *وای بر تو* va super te: ut *NUD OMS* execrationis à Domino in civitates miraculorum CHRISTI contemptrices injectum. *πάλαι ἀν ματινόντων*. MS. Po. *کردند* *کردند* penitentiam egissent: Xavierus. pag. 248. *از نبرد* [jam tempore] resipiscentiam egissent: magnas solent turbas ciere in hæc verba salvatoris ingenia curiosa; tarditatem verò exerendæ virtutis, quæ per miracula & verbum Dei

- Convenitne sanum facere in die Sabbati? ut abs illo accusationem captarent [p. ferrent.] Ille dixit illis [p. ad illos] Quinam homo erit vobis cui ipsi ovis erit, & in die Sabbati in puteum incidet, numquid illam non prensat, & extra non effert?
- 11 Ergo ad quemnam apicem (excellentiæ) homo melior quàm ovis erit? per hanc Parabolam licitum erit opus bonum in die Sabbati. Tunc dixit homini, [p. ad hominem] Manum tuam extendam [p. longam] facito: tum manum extendit, & sana erat sicut manus altera.
- 12 Exierunt Pharisei, & consultationem fecerunt contra illum, nempe quonam modo interitum facerent ei.
- 13 JESUS novit, & abiit ex illo loco, & (in) post illum prohibant multi, dein sanitatem dedit illis omnibus. Et à publicatione facienda ejus (i. e. ne publicarent eum,) prohibitionem fecit. Ut impletum sit id quod dictum (existens) est, in *Esaiâ* Propheta, qui dixit. Ecce puerulus meus, quem ipsum elegi [p. suscepi,] dilectus meus [p. amorem habens meum] cujus desiderio plena est anima mea, *superillum*: ponam spiritum meum super illum, & mandatū [al. de mandato & obedientia] nuntiū dabit gentibus.
- 14 Contentionem non faciet, & clamorem non edet. [p. non verberabit,] & vocem ejus ullus in plateis non audiet. Arundinem pulsata
- شاید درست کردن در روز شنبه یا ازو شکایت بردند، او گفت با ایشان کدام مرد باشد از شما که او را غوجی باشد و در روز شنبه بجای افتد آیا او را دگیر و بیرون دیار، پس تا چه حد آدمی بهتر از غوج باشد برین مثال روا باشد کردار دیک در روز شنبه، اندک گفت برون دست خون هراز کن پس دست بکست و درست شده همچو دست دیگر، بیرون رفتند فریسیین و کنکاج میکردند و او که چطور هلاک کنند او را، ایشوع دانست و رفتی از آنجا و در پی او رفتند بسیاری پس شفا داد ایشان همه را، و از اشکارا کردن او منع کرد، تا تمام شود آنچه گفته شده است در ایشعیا بیغمبر اندک گفت، اینک کودک من که او را بر گرفته ام دوست داشته ام که از زمین شد جان من بروی هم روح خود را برو و از فرمان خبر دهی امتهارا، مجادلان دگند و بانک نرند و آواز او کس در بازارها نشنود، بی گرفته را

فصل دوازدهم

CAPUT DUODECIMUM.

در آن وقت میرفت ایشوع در
 میان مزرعها در روز شنبه
 بس شاگردان او کرسنه شدند و
 آغاز کردند بکشیدن خوشها
 و خوردن، چون فریسیین
 دیدند باو گفتند اینک تلامیذان
 تو کاری میکنند در شنبه که
 روا نیست، او با ایشان گفت
 نخواهید انچه داوود کن چون
 کرسنه شوی و ایشان که با او
 بودند، چون بخانه خدا در
 رفت و نانها نهاد بخورد و حکم
 دیون که بخورد نه او را و نه اتباع
 او را مگر امامان را تنها، یا
 نخواهید در تهریتی که در هیکل
 امامان شنبه را می کشایند و بیکناه
 هستند، [اکنون] میگویم
 بشما که انچه هستی بزرگوارتر از
 هیکل، و اگر میدادستین
 که چه چیزست مهربانی میخواهم
 و نه قربان ملامت دهید ایشا را
 که کنایه ندارند، زیرا که فرزند
 ان می خداوند شنبه نیز است، رفت
 از انجا ایشوع و آمد بالجمعا
 ایشان، و اینک مردی که سستش
 خورشیده بود و پرسیدند از او و گفتند

[N]illo tempore exivit JESUS in medium fatorum, in die Sabbati; tum discipuli ejus famelici erant; & initium fecerunt ad evellendum spicas, & vescendum. Cum Pharisei viderent, ei [p. ad eum] dixerunt, Ecce discipuli tui opus faciunt in Sabbato, quod licitum non est. Ille illis [p. ad illos] dixit, Nonne legistis id quod David fecerat, cum famelicus erat, & illi qui cum illo aderant? Cum in domum Dei intraret, & panes positos ederet, & autoritas non erat, ut comeder, neque ei, neque affectis suis, nisi solis sacerdotibus. Aut non legistis in lege, quod in templo sacerdotes [p. de peccatis] Sabbatum violent, & sine peccato sint? Nunc dico vobis quod hic loci sit major quam templum. Si quidem intellexissetis nempe, quam res sit, Misericordiam volo, & non sacrificium, reatum non fecissetis iis qui peccatum non habuerunt. (Sub) eo quod filius hominis dominus Sabbati etiam est. Abiit ex illo loco JESUS. & venit in Synagoga[m] [p. Synagogæ locum] illorum. Et ecce homo cui manus ejus arefacta fuit, & rogabant ab illo, & dicebant, Conventine

* MS. Po.

- 30 vasa ejus, nisi prius devinciat corde potentem; deinde ex illo per vim abducet domum ejus. Omnis qui mecum [p. cum me] non est, contra me est; & omnis qui mecum collectionem non facit, dissipationem facit. Propter hoc dico vobis [p. ad-] quod omne peccatum & blasphemia oralis, [p. cum ore] condonata fuerit hominibus; sed Spiritus blasphemia condonata non erit. Et omni qui contra filium hominis verbum dicet, remissum erit ipsi; sed omni qui contra Spiritum sanctum blasphemiam faciet, remissum non erit ipsi, neque in hoc mundo, neque in illo (sc. futuro) mundo. Aut facite arborem frugis, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum; (sub) eo quod arbor ex fructu nota est. O filii serpentum, quomodo potestis verbum bonum dicere, cum mali sitis? quia os ex abundantia cordis loquitur. Homo bonus est thesauris bonis, foras profert bona; & homo malus est thesauris malis, foras profert mala. Dico vobis; [p. ad-] quod omni verbo frustraneo quod loquentur homines, illi die resurrectionis rationem (aliàs) responsum dabunt. (Sub) eo quod è verbo tuo justus fies; & è verbo tuo scelestus fies. Illo tempore responsum dederunt ei quidam è scribis & Phariseis, & dixerunt; Cupimus [p. amorem habemus] (ò Magister,) ut videamus abs te signum.
- 31 هر که با من
32 فیست ضد منست و هر که با من
33 گون نکند پراکند میکند،
34 برای این مهکوم بشما که همه
35 گناه و دروغ باغی امروید شون
36 مرن مرا اما روح کفر امروید دشون،
37 و هر که بر فرزندان آدم سخنی
38 گوید امروید شون اورا الا هر که بر
39 جان باکی افترا کند امروید
40 دشون اورا ده درینجهان و نه در
41 انجهان، یا یکند درخت
42 خیر و میوه او نیک یا بسازید
43 درخت بد و میوه ان بد زیرا که
44 درخت از میوه دانسته شون،
45 ای فرزندان ماراغی جگونه
46 تواند سخن خیر گفتن چون
47 بد اید که همین از زیاده دل
48 گوید، مرن نیک از اندوختهایی
49 نیک بیرون ان نیکها و مرن
50 بد از اندوختهایی بد بیرون ان
51 بد های، مهکوم بشما که
52 هر سخنی هرزه که گویند
53 ان میان آن را روز قیامت جواب
54 دهند، زیرا که از سخن
55 خون نیکوکار کردی و از
56 سخن خون مجرم شوی،
57 آن هنگام جواب دادند اورا
58 بعضی از نویسندگان و فریسمین
59 و گفتند دوست میداریم ای
60 آموزگار تا بینیم از تو نشانه،

دشکند و جراحی بدرن رسیده
 ننشینید تا آن وقت که فرمان
 به پرزی بران، و بنام او
 امتان امید آرد، ادکه
 آوردن سوي او دیوانه که نابینا
 بود و لال هم بس اورا شفا دان جناحه
 سخن گفت و بینا شد، در عجب
 ماندند جماعتها همه و گفتند
 مگر اینست پسر داود،
 فریسیان چون شنیدند گفتند
 این بیرون ندیگند ابلهسان را
 مگر بعلزبوب مهتر دیوان،
 دانست ایشوع دیشهای ایشان
 و گفت با ایشان هر بادشاهی
 که منقسم شود ضد خون خراب
 شود و هر شهر یا خانه منقسم بضد
 خون نباید، بس [*جون] ۲۴
 هرگاه شیطان شیطانی را بیرون کند
 بضد خون منقسم شد بس بادشاهی
 او چگونه باید، بس اگر من
 دیوان را به بعلزبوب بدر میکنم
 دسران شما بجه بیرون میکنند
 برای اینست که ایشان بر شما
 حکم کنند، و اگر من بروج
 الله شیطان را میکنم بیرون بس
 در یک امده است بر شما
 بادشاهی خدا، چون تواند ۲۵
 مرد که در رون بخانه دلاوری
 تا بغارت بدن رختهای او مگر اول
 به بندن *دلاورا بس از ان بقاراج

non confringet; & candelam, ad exitum [p. ad mortem per *infin: mori*] accedentem, non extinguet; ad illud tempus quo mandatum [five obedientiam] in judicium [p. condemnationem] adducet. Et in nomen ejus gentes spem afferent. Tunc afferebant ad illum dæmoniacum, qui cæcus [p. non videns] erat & mutus quoq; deinde ei sanitatem dedit; ita ut verbum loquebatur vidensque erat. In admiratione perstiterunt populi omnes, & dixerunt; Siquidem hic est filius Davidis. Pharisei cum audirent dicebant, hic foras non facit diabolos, nisi per Baalzebub principem dæmoniorum. Novit JESUS cogitationes illorum, & dixit iis, [p. ad illos] Omne regnum quod divisum est contra se, vastatum erit; & omnis civitas, aut domus divisa (in) contra se, non stabit. [al. non pedem habebit.] Ergo si [p. cum] unquam [p. omni, vel ullo tempore] Satan as Satanam foras ager (in) contra se divisus est; ergo regnum ejus quomodo stabit? Ergo si ego dæmonia per Baalzebub per fores agam, filii vestri quomodo [p. per quid] foras agunt? propter hoc est quod si contra vos judicium fecerint. Quod si ego per spiritum Dei Satanam ejiciam foras, ergo propè veniens est super vos regnum dei. Quomodo potest homo (qui intrat in domum corde potentis) in [p. ut in] captivitatē ducere vasa

بروزی
 see
 بیروزی

* MS. Can.
 & Po.

* Sic &
 MS. Can.

- 47 & volebant, ut cum ipso verbum loquantur. Dixit ei [p. ad illum] homo quidam, Ecce mater tua, & fratres tui foris adstant, & volunt te.
- 48 Verum ille responsum dedit, & dixit illi [p. ad illum] nuncium, (five nunciantem,) Quenam est mater mea, & quoniam sunt fratres mei?
- 49 Et manus signum fecit versus discipulos suos & dixit; Ecce mater mea, & fratres mei.
- 50 Quia omnis qui voluntatem patris mei qui in coelis est exequitur, [p. in locum adducit,] ille est frater, & soror, & mater mea.
- وخواستند تا باو سخن گویند، گفت باو مردی اینکه مادرت و برادرانت بیرون می ایستند و می خواهند ترا، اما او جواب داد و گفت با آن گوینده که باشد مادر من و کیانند برادرانم، و دست اشارت کرد سوی تلامیذین خون و گفت اینکه مادر من و برادرانم، که هر که مرا پیغمبر که در اسماعست بجای آن او باشد برادر و خواهر و مادر من،

Nota in cap. XII. S. Matthæi.

1. "Ἐξ αὐτῆς τῆς αὐτῆς λέγουσιν. MS. Can. دست میزدند خوشه کنند (in) manu fricabant spicas tritici, per 2v δὲ διὰ τοῦτο vellebant, & fricabant; Quod ē Lucæ 6. 1. videndum, MS. Po. addit. τῶν κορυμνῶν κορυμνῶν spicas tritici vellere & (in) manu fricare, τὸ κορυμνῶν κορυμνῶν faciebant; flutu sc. ventilando, à folliculo & gluma excutientes edebant: licitum certè cuiusvis Israelitæ, ē Den. 23. 25. quando magis Domino Sabbati, omniumque Satorum totiusque mundi; antequam Tritico Scripturæ, Lolium figmentorum suorum, (ut laqueos CHRISTO, & Christianis inijcerent) immiscuissent Pharisæi? vide Xavier. pag. 204.

4. 'Εἰς τὸ οἶκον τοῦ θεοῦ. MS. Can. addit, ماچده خداوند را دیدن اینجا بخورون, anthon rectè conjiciunt aliquor, & Dominum mensa Messiam per fidem & vidisse, & degustasse: siquidem, ut Bahlul in Lexico Syro-Arabico asserit panes in formam crucis (quod perpende an verum necne) ut in cenà domini Panis Eucharisticus in Ecclesia Maronitarum dispositos. in formam crucis, inquit: vide Bahlul pag. 675. lin. 3.

τὸν ἀπὸ τοῦ θεοῦ. MS. Po. و نان حیران خدای را خورد, panem novellum dei edebat. 1 Sam. 21. 6. panem calidum, i. e. recens coctum, & Domino sacratum. Arab. خبز التقدمة panem presentie 1 Sam. 21. 6. panem facierum, quia Exod. 25. 30. quia 1 Sam. 21. 6. coram facie Domini (1 Sam. 21. 6. coram me, vel in presentia mea ait Dominus) semper collocandum.

3. 'Αὐτοὶ οὐκ εἰσὶν. MS. Can. super illos macula, five culpa non accusandi; MS. Can. کناه نیست super illos peccatum non est.

۳۹ او جواب داد با ایشان و گفت ایمن
 قبیله پلید و زناکار نشان می
 خواهد و نشان دانه دشون او را
 ۴۰ مگر نشانه یونان بیغمبر ، که
 همچنان که یونان بود در شکم
 ماهی سه شبانه روز همچنان پسر آدمی
 در دل زمین باشد سه شبانه روز ،
 مردم دینوی برخیزند در حکم
 با این قبیله به داوری و [*ایشان را]
 پروز آید زیرا که توبه کردند
 بتعلیم یونان و اینک اینجا هست
 برقرار در * است از یونان ،
 ۴۱ ملکه جنوب برخیزد در حکم
 داوری با این قبیله و پروز آید
 پروز زیرا که آمد از دهایت زمین
 تا شنود حکمت سلیمان و اینک
 اینجا یکه است فروتر از سلیمان ،
 جان پلید چون از آن سی ۳۲
 بیرون رون بگردد بجایها خشک
 و طلب اسایش کند و بیابد ،
 ۴۳ ادکه کوید بگردم سوی خانه
 خود از اینجا که بیرون آمدم بس
 ۴۰ بیاید و بیابدش قهی رفته و اراسته ،
 برو در آن وقت و بخون گیرد هفت
 روح دیگر بتر از خود و درو رود
 و مقام گیرد اینجا بس باشد آخر
 کار آن مرد بتر از نخست بدین
 شیوه این قبیله رشترا بود ، چون
 ۴۴ با جماعهها خطاب کرد اینک
 ماموش و برادران بیرون ایستادند

39 Ille responsum dedit iis
 [p. ad.] Hæc generatio tur-
 pis & adultera signum vult;
 & signum datum non erit
 ei, præter signum *Jona*
 40 Prophetæ. Quia, quem
 admodum nempe *Jonas* erat
 in ventre piscis tria *noctidua*,
 sic filius hominis in corde
 41 terræ erit tria *noctidua*. Ho-
 mines Ninivæ assurgent in-
 judicio cum hac generatione
 in lite, & condemnabunt illos,
 (sub) eo quod poenitentiam
 egerunt ad prædicationem *Jona*,
 * MS Pos
 & ecce hic loci major est quàm
 42 *Ionas*. Regina Austri affurget
 in judicio litis contra hanc ge-
 * *ἡ βασιλεύς*
 * Vide 1 Cor
 4. 3.
 43 nerationem, & condemna-
 bit in judicio [*p. in die,]
 (sub) eo quod venit à *fine*
 terræ ut audiat sapientiam
Salomonis; & ecce hic loci
 unus est major quàm *Salomon*.
 44 Spiritus impurus, cum ex
 homine foras exeat, circum-
 it in loca arida; & inve-
 stigatorem quietis facit,
 & non invenit. Tunc di-
 cit; Revertar ad domum
 meam, unde [p. ex illo loco
 quo] foras veneram: post-
 ea venit, & invenit illam
 vacuum, mundatam, &
 ornatam. Abiit in illo
 tempore, & secum duxit
 septem spiritus alios peiores
 quàm ipse; & in ipsam in-
 trabant, & mansionem ca-
 piebant illi: ergo erit po-
 46 stera conditio [p. opus] pe-
 jor quàm prima; in hoc statu
 huic generationi turpi erit.
 Simul ac cum populis col-
 loquium fecisset, ecce mater
 ejus & fratres foris stabant;
 &

رفتنه رفت
 ۴۴

sive controversias non faciet; ut se sciant, qui controversias foveant in Ecclesiis CHRISTI infrugiferas & noxias, à Spiritu CHRISTI alienos esse. Sed vide *Aff.* 8.32. *Esaia* 53.7. ἐν τοῖς ματαίαις. Xavier ejusque interpres, Abdel Senarin. p. 208. در شاه راهها in Regiis viis. ad sensum; ut Reges Orientis, Evangelium J E S U Regum mandatis impiis & profanis adversari intelligant.

ἐν ματαίαις. MS. Can. در بازارها in vicis nundinalibus; nec non in Prætoriiis, & pro tribunalibus, nisi ברצוצ foris intelligendum, extra pomeria Ecclesie Judæorum: vide *Esaia* 42. 2. annon inter arundines, peccatorum reatu fractas gentiliū? non inter Scribas & Phariseos hypocritas fastu elatos, vide *Mat.* 23. 13. & *Pro.* 8. 1.

20. Καλαμὸν σπασσάμενον. MS. Po. קנה 3. *Esaia* 42. 3. ענוחני וכקנה דענוחלם וחבר ענוחלם calamm pulsatum, quassatum. Chaldeus וחבר ענוחלם humiles qui instar calami fracti sunt non comminuet. ἀνὸν τοῦ καλαμῶνος ὁ σπῆσιν. MS. Can. چراغي بمرتن رسيدن ده نشين candelam ad mortem accendentem, non exstinguet. p. non subsidere faciet. MS. Po. نخساند dormire non faciet. *Esaia* 42. 3. פסחה כזה linum obscure lucens, fumans sc. locutio peccato laborantibus, (quibus non omnino extincta est gratia resipiscenzæ,) tributa: pergit Propheta v. 4. ירוצ לא יכזה ולא ירוצ non fumabis, [ut linum, cum lux sit, solem ipsum illustrans:] & non frangetur, [ut calamus, peccator reatu fractus] i. e. qui fumantes irradiat, qui fractos restituit, nec fumabis ipse, nec frangetur; silentio quippe & tolerantia, ut ovis coram tonsore, ἐκβάλλει οὐκ ἐκείνους τὸν κρῖνον, emittendo oracula, doctrinas regni sui, & judicia, victoriam reportabit. MS. Po. تا اذكه كه حكم به پروزي بدر ايد ad id temporis, quo judicium in victoriam veniat.

21. Ἐλπίου. MS. Can. مرد دهنند nuncium [latum sc. Evangelii] dant; indicium & lux, spemque aliorum, per illorum prædicationem, in CHRISTUM confidentiaz.

24. Φαρισαῖοι ἀκούοντες. MS. Can. معترلة امامان principes Phariseorum.

25. Βασιλῆα μελεῖσθαι. MS. Can. هر بارشاهی كه با خون موافق omne regnum quod sibi [p. cum vel in se] consentiens non fuerit. MS. Po. كه بر خون بریشان باشن quod contra [p. super] se modo τοῦ τυραννικοῦ, modo διακαρτερικοῦ tumultuatum, & distractum fuerit. vide & Abdel Senarin p. 256. qua contrarietatem, five altercationem in se habet. ἐν πᾶσι τοῖς οἰκίαις. MS. Can. هر خانه یا شهری كه میان omnis domus aut civitas in quam [p. quæ inter illas] altercatio inciderit, corrupta [tabe sc. malitiz serpentinâ] erit.

27. Ἐν βασιλείᾳ. vide Xavierum. p. 256. οὐκ ἐν ἑσθίᾳ καὶ ποτῇ. illi sunt [sc. filii vestri] qui vos judicabunt. p. [in vos] judicium facient. id est, si filii vestri Deum invocando Dæmonia ejiciunt, cur non & ego multò magis? ipsi vos resellent.

29. Οἰκίαν αὐτῷ διαρπῶσι. MS. Po. تا ختن کند [ingressus] ut domum conscissam five laceratam faciat. vide *Esaia* 49. 24.

30. Κατ' ἐμὴν ἰσ. MS. Po. با من برآبري مي کند mecum, vel in me, ἀντιμαχίας ex adverso & bellum facit.

31. Ὁ μὲν συνάγει. MS. Po. فراهم ديارون omnis qui mecum simul [sc. in unum locum.] non affert, non congerit. vocem * فراهم in se perplexam extricat comment: Peri: in Coranum, pag. 29. lin. 11. فرعون در دريا در آمد و سياه او اب دريا همه آميخته شون Pharaone in mare ingresso, ejusque exercitum, aqua maris universa commista fuit, simulque in unum venit, omnesque [Ægyptios] ingurgitavit.

7. Καὶ ὁ θυσιάζων. MS. Po. که قربان شغقت می خواهم کشته volo misericordiam (al. conservanda vita studium,) non sacrificium mactatum. nam sine hostia mactata & sanguinis effusione χυὸς αἱματιχυοῦς nulla remissio, Heb. 9. 22. at nec morte belluarum, nedum Davidis inedia, jam sine pane Dei contabescens, misericors Deus deletatur.

10. Ἰνα καταρῃσων αὐτὸν. MS. Can. تا بيازما بندش ut tentarent illum. Sed MS. Po. انکه پروي نکته کردند ut (in) prae-textu puncti (Anglice in the least point, in punctulo licet minimo) [illum] caperent; si mentem rectè assequor.

11. Περιβαλὼν ἑν. MS. Po. یک کوسدنι unao vis, ut Syrus: at Arab. agnus unus: numquid non ergo aridam manum habens fraterculus, medicā manu Salvatoris sanandus?

14. Συμβάλιον ἔλαβον. MS. Po. مشاورت کردند consilium agebant, i. e. agitabant. Xavierus pag. 208. subdit, مصاحبت می کردن cum sociis, i. e. affectis Herodis pactum fecerunt, ut ei quocunque modo perniciem facerent.

16. Επιμύνην αὐτοῖς, ἵνα μὴ παύνην MS. Can. ut Ox. sed MS. Po. mandatū fecit. rectius ad verbum Abdel Senarin cum Xaviero. p. 208. سرزنش کردني increpationem fecit. i. e. minitendo vetuit. Syrus || non ut interpretes Lat. prohibuit, sed ut Bahlul Syro-Arab. || زجر Arab: increpavit.

18. Ἰδὲ ὁ παῖς μου. MS. Po. اینک بدمن Ecce servus meus. Perficè vinctus meus; vinctus, ut suos solvat; absolvatque. MS. Can. اینک بدمن Ecce servus filius meus. ut Psal. 2. 7. tu es filius meus, sic Att. 13. 33. Heb. 1. 5. sed nota Judæos locum Isaia cap. 42. 1. hujus fontem, de CHRISTO intelligere sic. Chald. Paraphr. מַלְאכִי שְׁפָחוּ עָלַי נְדָבָה ecce servus meus CHRISTUS; hinc Evangelista locum ut notatu dignum premit, & ad Messiam applicat. Quin & Xavier, pag. 208. videndus.

Ὁν ἐπέλεξα ad verbum MS. Can. که اورا برگزیدم quem ipsum (super) elegi. cum emphatica بر super anpon, super quem electum jam innitar? sed Hebr. Isaia 42. 1. וְאֶנְכִּי מְשַׁחֵם suffulciam me, ipso; hinc hoc ut faciam cum prensavi. Chald. אֶקְרִיבֵנּוּ (illum) ad me appropinquare facio: ad me recipio, ἐπέλεξα Eligo, sive Elegi. MS. Po. که اورا پسندیدم quem ipsum autarē sufficientem habeo.

ὁ ἀγαπῶν μου. MS. Can. دوستی داشته ام amorem habens meum, (i. e. amicus meus.) MS. Po. دوستی من amor, sive amicus meus: οἱ δὲ ἰουδαῖοι ὁ ψυχῇ μου MS. Po. انکه جان من بدو آرام گرفتن illi quo anima mea in ipso complacentiam [p. tranquillitatem] sumit, جان من بروي بنهم animam meam [ἵνα τὸ πνεῦμά μου ἐν αὐτῷ] (al. spiritum meum) super illum ponam. Nec dubium est, gratiam illam quā Israelē Deus Pater complexus est, (sc. Esaiā 41. 8. sempe, וְאֶנְכִּי מְשַׁחֵם tu Israel servus meus, & tu Jacob quem elegi; semen Abraham amici mei,) ex hoc fonte immenso charitatis Dei Patris in filium quem unice dilexit JESUM CHRISTUM, emanasse; vide & Esaiā 43. 1. & 44. 1, 2.

χρὴς τοῖς ἔθνεσσιν. MS. Po. بيا موزادن populos justitiam docebit. MS. Can. دهه امتهارا mandatum dabit gentibus, hoc sensu, מִשְׁפָּט צְדָקָה מִצְוָה חֶק, & similia, ut sola CHRISTI institutio, accipienda.

19. Οὐκ ἔστιν. MS. Can. ut Ox. ES. Po. مریایه دکنند altercationes, sive

Et frustra jactat radicem, & pinguedinem olive, qui ipse oleaster sit, vide Rom. 11. 17. nec palmes paradisi ipsius fructum feret, qui in CHRISTO non manserit. Ioh. 14. 4.

34. Ex γὰρ τῶ ἀριστονότη & ἐξεδίας. Xavieri interpretes Abdel Senarin. pag. 235. از پری de plenitudine cordis; sed μελαρμα & πλεγμα, ἀρίστημα & plenitudinem & residuum significat; Syrus optimè, لول و لول de superfluitatibus cordis; numero sc. multitudinis; sic Bahlul لول est فضل ἀρίστημα residuum, & exuberantia excellentie, ut Syrus in Mat. 15. 37. fragmenta micaque; convivii opipari, cui quid redundet, testimonia. Hebræus uterque מלך de affluentia, vox propriè plenioris annis restitutionem ἀφελαν & ἀφελαν significat, cum ripam superet. MS. Po. از افزونی درون دل de exuberantia intra cor: cor ergo nondum repletum amore Dei, nedum planè vacuum לא ירע Laudes Dei haud poterit sponte suapte eructare.

36. Ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, MS. Po. ut Græc. در روز داوری in die judicii. at diem hunc MS. Cap. ut Ox. notant esse روز قیامت diem resurrectionis.

40. Ὁσὸν ἦν Ἰωνᾶς. Jonæ historiam autor Persicus apud me, in vitis Sanctorum, suo modo corruptè recenset. pag. 334 lin. 3. nempe. یونس بن متی علیه السلام بمادر منسوب است و از اولاد لوی بن یعقوب میشود گویند که چون ساکنان دینیوی بسخن او عمل نمودند دعا کرد و خور بنهان شد قوم بدر کاه حق سبحانه و تعالی تضرع و زاری بسیار کردند چنانچه ان بلا از ایشان دفع شد و یونس بمجادب دریا فرار نمود در بحر افتاد و بعد از چهل شب روز که کلمه لا اله الا انت سبحانک انی كنت من الظالمین بر زبان رانده از شکم ماهی برآمده در میان قوم رفت viz. Ionas filius * Mattai beata memoria [p. super illum pax] è materno stemmate Ἰωνᾶς υἱὸς ματταὶ habitus est: nec non de filiis Levi filio Iacobi fuit: Aiuunt nempe cū incola Ninivæ, juxta verbum ejus, opus non ostenderent, predicabat; ipse in occulto erat; aliquot (in) tempore legem Gloriosi & excelsi supplicatione & oratione multa usi exequabantur, ita ut ista calamitas ab illis propulsata esset; & Ionas in partes Oceani fugam capessens in mare incidit; dein post quadraginta noctidua, cū verbum, NON EST DEUS PRÆTER TE GLORIOSE, Ego fui peccator [p. de sceleratis] super Linguam persequeretur, (hoc est, ad extremum usque suspirium, ut Mahumetani hodie ingeminarent,) de ventre pifeis exiens, in medium populum prodibat. Ex his quædam ab autore Mahumetapico perperam recitata, ad veram historiam Jonæ à Spiritu sancto traditam revocata, faciliè corrigentur.

τῶν ἡμερῶν & τῶν νυκτῶν. Persæ Hebraismum enucleant per suum روز شبانه & tria sc. noctidua; à media nocte (neque si ita, nimium σιωποχρητῆς,) ad mediam noctem spatium τῶ νυχθήμερον metientes; nam ut annus, à principio ascendentis semicirculi zodiaci, sic & Dies à principio ascendentis semicirculi sui, à media sc. nocte ad meridiem tendens, rectius incipit. Sed componendi licentia ut in voce Pers. روز شبانه noctiduum indigentes Hebræi τῶ νυχθήμερον, (quo S. Paulus 2 Cor. 11. 25. conjungit,) per copulam quasi disjungunt, scilicet, ערבובקר vespere & aurora; atque hoc nobis hic, majorem parit difficultatem.

* dixisset
امتی A-
mistai Jon.
I. I.

Ἡ δὲ τῆ πνεύματος βλασφημία. MS. Po. لا افكري كـ برجان
 باشد *sed convicium sive blasphemia* quæ contra [p. super] Spiritum
 sanctum [p. animam puram (Dei)] erit. Hoc autem peccatum quid, quale,
 & quantum fuerit, S. Marcus c. 3. 22. 30. disertè docet; viz. Homines
 Hierosolymitanos, & confimiles, fidem cultumque Dei professos, dicere *Iesum*
CHRISTUM immundum Spiritum habere. Caveant ergo impuræ bestię
 apostatæ, qui quidvis b'asphemix in Iesum CHRISTUM, in Patrem, & Spiritum
 sanctum, *impunè atque licenter* evomere non reformidant. Sed *κατὰ τὴν οὐ-*
τὴν ἀνθρώπου. MS. Can. بر فرزند بشر & MS. Po. بر فرزند مردم
 utrumque, idem; *contra filium hominis*. verbum *filius hominis* à CHRISTO
 prolatum, atque oppositum ut hic, Spiritui S. annon de solo CHRISTO
 intelligendum? ad quem imprimis S. Marc. 3. 30. retulisse manifestum est:
 verum Cl. Grotius hæc verba, *κατὰ τὴν οὐτὴν ἀνθρώπου*, in quemvis hominem
 simpliciter non in CHRISTUM solum à *Servatore* dicta affirmavit.

32. οὐτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, οὐτε ἐν τῷ μέλλοντι. MS. Can. ut Ox. نه در این جهان
 جهان و نه در آن جهان *neque in hoc mundo, neque in illo mundo.*
locutionem hanc cum inferni cruciatu, (è quo, cum vitulo Ecclesię CRISTI
 arantes Persæ nullum agnoscunt exitum) sic describit Comment: Persicus in
 فاعبدوا ما شئتم من دونه شما-3,4. Corani. pag. 412.
 ببرستيد انچه خواهيد از فرون خدای اين برو جـ
 تهديدست نه امر قل ان الخاسرين الذين خسروا
 انفسهم بكونا محمد كى اين زبان كاريدست
 ادكسهارا كه زبان كردند مرتهاي خوشرا واهليهم
 يوم القيامة وقوم وقرابات خوشرا روز قيامت الا ذلك هو
 الخسران المبين بدانيد كه اين زبان كاري بزرگ
 است وبيزايي كه اين جهان وان جهان هردو
 ازيشان بشون لهم من فوقهم ظلم من النار كي مر
 كافران مكهرا اندر دوزخ از زير ايشان بوششي باشد
 از انش و من تحتهم ظلم از زير ايشان اندر زير بستريهاي
 انشين باشد و مرادكسهارا كي از فرون ايشان باشد مرايشانرا

باشد *Quin colite quicquid vultis præter illum; [Deum sc.] Hoc*
in se quedam comminatio est non præceptum; Dic quod perisuri sint, qui
sunt perdituri animas suas. P. Dic ô Adabumeda quod hic ornatus [igneus
amicus sc.] merces sit futura illis quicunque ornatum corporibus suis fece-
runt; & domesticis suis, Die Resurrectionis. Populo sc. & propinquis suis
Die Resurrectionis, numquid non hoc damnum est manifestum? scitote quod
hic ornatus [igneus sc. amictus] merces magna sit, & incorrupta; namque in
hoc mundo & illo mundo, utroque sc. illorum, iis à parte superna integumenta,
igneis infidelibus Mecca incolis in inf. rno: à tergo autem illis vestitus ignitus
erit; & infra, operculum illis interque lectisternia, igneum erit; & homini-
bus istis qui sub illis erunt istis (inquit) vestitus [ignitus] erit.

34. Πονηρὴ ὁρτίς. MS. Po. جوړ بنیان واصل شما بدست *cum fun-*
damentum & radix vestra mala sit, ad sensum optinè; at Christus, & fides
 in CHRISTUM, radix & fundamentum est. Mat. 16. 18. c. 7. 24. 1 Cor. 3. 11.
 Et

* Textum
 hunc v. 32.
 memorat.

utroque Hebræus וַיִּשְׁטוּ יָדָיו עַל תַּלְמִידָיו & extendit manum super discipulos suos. Abdel Senarin pag. 259. و نظر بر سولان خون کرد & intuitum in discipulos suos faciens.

CAPUT XIII.

فصل سیزدهم

- 1 IN illo die foràs exiit JE-
 2 SUS è domo, & sedit juxta
 litus maris. Undique vene-
 runt ad eum populi multi
 valde [p. ad vehementiam]
 ita ut super navem iens fede-
 ret; & totus populus in la-
 bio maris fedebat. Et cum
 illis colloquium fecit (de)
 rebus multis, in parabolis;
 & dixit; Ecce fator foràs
 exiit, ut (in spargendo semi-
 4 ne) operetur. Cùm semen
 conjiceret, ex illo pars [p.
 res, quid,] cecidit super ca-
 put viæ: dein venerunt vo-
 latilia coeli; & illud ede-
 5 bant. Altera (pars) ceci-
 dit super petram, locum quo
 (i. e. ubi) terram multam
 non habuit; & succrevit
 in tempore (brevi sc.) cùm
 terræ suæ profunditas ulla
 6 non esset, et sol super il-
 lam incideret, uritur; & cum
 radicem non haberet, exa-
 7 ruit [p. arida fuit.] Altera
 quædam (pars) cecidit inter
 spinas; dein supervenerunt
 spinæ, & illam suffocatam
 8 fecerunt. Et altera quædam
 (pars) cecidit super terram
 quandam bonam: postea su-
 peraddidit pars quædam
 centesimum; & pars quædam
 sexagesimum; & pars trice-
 9 simum. Omnis cui auris est
 ut per illam audiat, audito.

* Sic MS.

در آن روز بیرون آمد ایشوع
 از خانه و نشست بر کناره
 دریا، که آمدند سوی او
 جماعتی بسیار تا غایتی که بالای
 کشتی رفته نشست و همه جماعت
 بر لب دریا می ایستاد، و با
 ایشان خطاب میکرد چیزهای
 بسیار بمثلهای و گفت اینک کشاورز
 بیرون رفت تا بکار، چون
 تخم انداخت از آن چیزی افتاد بر
 سر راه بس آمدند مرغ های آسمان
 و آن را خوردند، دیگری افتاد
 بر سنگ جایی که زمین بسیار
 داشت و رست در وقت چون
 زمینش را دغولی دیون، و افتاب برو
 افتاد سوخت و چون بیخ
 داشت خشک شد، دیگری
 افتاد در خارها بس بر آمدند خارها
 و آن را خفه کردند، و دیگری
 افتاد بر زمینی صالح بس برداد
 چیزی صد و چیزی شصت و چیزی
 سی، هر کرا کوش هست
 که بدان شوند بشنون،

41. Καταχρινῶσιν αὐτὸν. MS. Po. وایشانرا بر کتاپ الزام کنند & illos super peccatum constrictos sive detentos [p. adhaerentes] facient. & illos ad zām adhaerere, idem quod teneri, Græcum ἐροχὴ detentio, ad poenam obligatio appositè explicat. εἰς τὸ κήρυγμα ἰσχυρὰ. MS. Can. بروستر یوحنا. MS. Po. بوعظ یونس [p. in] hortatu, monitu, & consilio Iona. و عطا hortari, concionari, ab Hebræorum ו' consiliū dare, manat. Ergo تعليم doctrina (vide Ox.) & عطا hortatio sola unica illa prædicatio est, quæ homines ducit ad poenitentiam.

42. Βασιλεῖσα νόβη. MS. Can. & Abdel Senarin pag. 260. ut Ox. Sed ibi pro ملكه lege ملكة Regina. MS. Po. ملكة تيمس Regina Teman. ἐκ τῶν περὶ τὸν Ἰσραὴλ : terra sc. Asiaticæ Australis; annon ἐν τῇ ἐξόχῃ αὐτῆς ad extremam partem Arabiæ FÆLICIS Philostrato? sed consule hic Geographos, imprimis opus p. r. quàm Eruditum CL. Samuelis Bocharti nuper editum: MS. Po. از آن سوی زمين. ex illa parte terra; sic cogitans CHRISTUM jam Hierosolymis stantem, illum tractum terræ Australem indigitasse.

43. καταχρινῶσιν αὐτὸν. MS. Po. واوران موجب کتاپ اندازن & illam in reatum peccati conjiciet, propriè εἰς τὸ ὀφείλημα ἀμαρτίας. nam reatus est obligatio ad poenam aut ob rem alterius surreptam aut justitiam legemque violatam, Majoribus nostris gylt. (à zylloan solvere) quod solvendum est.

τὴν σοφίαν Σολομών. MS. Po. حکمت سليمان sc. ut audiret sapientiam Salomonis; & Philosophiam Ethicam, Physicam, & Musicam, Sapientiam Salomonis, nam 1 Reg. 4. 29. Dedit Deus sapientiam Salomoni, & prudentiam multam; nec non ut audiret Parabolas ejus; Regum & Reginarum delicias; quatum v. 32. tria millia, & carminum quinque millia conscripsit, si d vide locum: Hanc à Deo sapientiam tributam Davidi & Salomoni meminit suo modo Mahumedes, Az. و لقد اتينا داود و سليمان علما. nempe, العلم. و قالا الحمد لله الذي فضلنا علي كثير من عباده المؤمنين. modo enim (sic Deum voluit dixisse) dedimus Davidi & Salomoni scientiam; & dixerunt [David & Salomon] Laus Deo qui excellere nos fecit super multos servorum suorum fidelium; sed historiam sacram fabulis suis turpiter vitiavit: nempe, يا ايها الناس علمنا منطع الطير & Homines [sic fingit Salomonem dixisse] intelligimus avium eloquentiam: Quin & fingit insuper de avibus suis unam quandam, upupam sc. الهدده famam Regina Saba Salomoni retulisse. Sed commenta hæc luce verbi sui Christus refellet; & populum Orientalem ad notitiam Evangelii suo tempore perducet.

44. Ἐστὶ πνεῦμα. MS. Can. ut Ox. & Abdel Senarin, pag. 259. و است یک روح. septem alios [spiritus] turpiores. & alius corpus. Hinc personam; nec non individuum rem aliquam notabit. τῇ γενεῇ ταύτῃ τῇ πονηρῇ. و شتر پونره flagitiose, Comment. Pers. in Coranum. pag. 243. lin. 20. Scelus pessimum omnium, quod & justissimam Loti vexabat animam, exprimit. و شتر ان معصيت زشت vos rebellio-nem flagitiosam perpetratis: locus زشت quid sit, explicat.

τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πονηρῶν. MS. Po. و اخر ان مرد شومتر شون & postrema illius hominis [conditio] pejor erit priori, huc refer 2 Pet. 2. 20. Job. 1. 14. شوم τὸ σαρῶν putridum, & rancidum, interdum significat, vox ad fæces sordisque loci impuri describendas vel maxime accommodata.

45. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα. MS. Can. ut Ox. MS. Po. دست خون سوي. manum suam versus Discipulos suos extendit. و دست خون سوي شاگردان خون دراز کرد [p. longam fecit] Arab. اومي بيدہ innuebat manu sua quasi ἐχνεοδύκην.

uterque

- 18 Etenim vos audite parabolam
 19 de satore. Omni qui audit
 verbum Regni, & non in-
 telligit [p. invenit] accedit
 maleficus & rapit id quod
 satum est in cor ejus; id
 quod cecidit super viam,
 20 illud est. Et id quod se-
 minatum est super petram,
 ille est qui audit verbum, &
 receptum facit (i. e. recipit)
 in momento cum gaudio:
 verum in se radicem non
 habet; sed temporarius est.
 21 Ergo cum difficultas ma-
 nifestò venerit, aut perse-
 cutio pro verbo, protinus
 scandalum accipit, [p. affert.]
 22 Et id quod inter spinas
 seminatum est, ille est qui
 (ipse) audit verbum, & cura
 hujus sæculi & fallacia opu-
 lentie suffocatum facit ver-
 bum, & infrugiferum ma-
 23 net. Et id quod in terra
 bona seminatum est, ille est
 qui verbum audit, & intelli-
 git, [p. invenit] tum fru-
 ctum dat; pars (una) cen-
 tesimum; & pars (altera)
 sexagesimum; & pars (alte-
 24 ra) tricesimum. Parabolam
 alteram coram attulit illis
 & dixit; Simile est Re-
 gnum cœlorum homini (cui-
 dam) qui semen bonum
 conjecit in agrum suum.
 25 Cum homines dormirent
 venit inimicus ejus; & se-
 mentem fecit in medio tri-
 tici, *amarum frumentum*,
 26 & abiit. Postea, cum her-
 ba succresceret, & fructum
 ferret, illo tempore amarum
 frumentum etiam conspicu-
 27 um fuit. Propè aderant
 operarii domini domus;
- فاما شما بشنوید مثل بررگر،
 هر که بشنود سخن ملکوت
 و در نیاید بیاید بدکار و بر باید
 آن چه کشته شد در دل او
 ادکه افتاد بر راه او باشد، و ادکه
 کشته شد بر سنگ آدست که
 بشنود سخن را و قبول کند در دم
 بشناسی اما در خون بیخ ندارد اما
 ز مادیست، پس چون دشواری
 پیدا آید یا عقوبتی برای سخن
 زود شک آورد، و ادکه در
 خارها کشته شد آوست که
 او بشنود سخن را و غم این
 جهان و فریب توانگری خبه
 کند سخن را و بی میوه ماند
 و ادکه در زمین نیک کشته
 شد آدست که سخن را بشنود
 و در یابد پس میوه دهد
 چیزی صد و چیزی شصت و چیزی
 سی، مثل دیگر بیش آورد
 ایشان را و گفت می ماند
 ملکوت آسمان بمردی که
 تخم نیک اداخت در ده خون،
 چون مردم خفتند آمد دشمن
 او و کشت کرد در میان
 گندم تلخ داده و رفت، پس
 چون گیاه بالید و میوه آورد
 آن هنگام تلخ داده نیز
 ظاهر شد، نزدیک شدند
 خدمتکاران خداوند خاد

۱۰ در يك او شدند شاگردان و با
 او گفتند بهر چه با ایشان
 ۱۱ بمثلها سخن میگوید، جواب
 داد و گفت ایشانرا شمارا بخشیده
 شد که بدانید اسرار پادشاهی
 آسمان فاما ایشانرا بخشیده
 ۱۲ نشد، زیرا که هر که دارد
 داده شود اورا و افزاید و هر که
 ندارد آنچه دارد از او سته شود،
 ۱۳ برای این با ایشان بمثلها
 سخن میگویم زیرا که می
 بینند و نمی بینند و میشوند و نمی
 ۱۴ شنود و در نمی یابند، و تمام
 میشود در ایشان دیوت ایشیا
 ادکه گفت می شنوید بشنوای
 و در نه یابید و بدیدن ذکرید
 ۱۵ و نه بینید، که سخت شده
 است دل این امت و در
 کوشهای ایشان کرانی آمده
 است و بهم نهاده اند چشمهای
 ایشان تا هرگز نه بینند چشمهای
 و بشنود بکوشهای و در یابند
 بدل و باز کردند و من ایشانرا
 ۱۶ شفا دهم، اما خنک چشمهای
 شمارا که می بینند و کوشهای
 ۱۷ شمارا که می شنود، راست
 گویم بشما که بسیاران از
 بیغمبران و پاکان ارزومند شدند
 تا به بینند آنچه [شما ندیدید]*
 و ندیدند و بشنود آنچه می
 شنوید و نشنیدند،

Ad illum venerunt [p. 10
 erant] discipuli & ei
 [p. ad eum] dixerunt;
 Quare cum iis in parabolis
 verbum loqueris? Respon- 11
 sum dedit, & dixit iis;
 Vobis datum est, ut
 noscatis mysteria Regni
 coelorum; etenim illis
 datum non est. (Sub) 12
 eo quod omni qui habet,
 datum erit ei & abunda-
 bit; & omnis qui non habet,
 id quod habet abs illo ab-
 latum erit. Propter hoc 13
 cum illis in Parabolis ver-
 bum dico, (sub) eo quod
 videant, & non videant; &
 audiant, & non audiant,
 neque intelligant; [p. (in) 14
 non inveniant.] Et imple-
 tum fit in iis Prophetia
Isaie, qui dixit; Audietis
 in auditione, & (in) non
 invenietis; & videndo
 sciētis, & non videbitis.
 Nam durum existens 15
 est cor hujus populi, &
 in auribus suis surdus
 evadens est; & in unum
 positi (i. e. clausi) sunt
 oculi eorum, ut unquam non
 viderint [p. cum] oculis,
 & audierint [p. cum] auri-
 bus, & invenerint [p. cum]
 corde, & re-vertantur, &
 ego illis sanitatem darem.
 Sed beati oculi vestri 16
 qui vident; & aures vestrae
 quae audiunt. Amen dico 17
 vobis [p. ad vos] quod
 multi ex Prophetis & fan-
 ctis [p. puris] cupidi sunt
 ut adspiciant id quod vide-
 tis, & non viderunt; &
 audiant id quod audivistis,
 & non audiverunt.
 Etenim

* MS. Po.
 sed MS. Can.
 می بینند
 perperam.

- 35 Ut impletum sit id quod dixit propheta qui dixit ; Os meum aperiam in parabolis , & manifesta faciam occulta à fundamento mundi.
- 36 Illo tempore dimisit populos , & venit in domum & propè aderant discipuli ejus ; & dixerunt , Lucidam facito nobis [p. ad nos] parabolam amari frumenti agri. Responsum dedit , & dixit illis ; Ille qui semen bonum seminat ,
- 37 filius hominis est ; Et ager mundus est : & semen bonum filii Regni sunt : & amarum frumentum filii mali. Et inimicus qui illud seminat , Satanæ est ; messis , finis mundi est ; & messores Angeli sunt. Ergo , sicut amarum frumentum colligitur , & in igne comburitur ,
- 40 ita erit in fine mundi. Mit- tet filius hominis Angelos suos ; & congregabunt e Regno suo omnia scandala & malefactores ; Et in ca-
- 42 minum ignis projicient illos ; ibi erit fletus & stridor dentium. Illo tempore lu- cidi erunt justi , sicut sol in Regno patris eorum ; omnis cui est auris audiens ,
- 43 audiat. Aliàs , Simile est Regnum coelorum thesauro [qui] absconditus erat in agro quodam , illumque invenit homo , & abscondit ; & præ gaudio ipsius abiit , & vendidit omne quod habuit ; & emit illum
- 45 agrum. Aliàs , simile est Regnum coelorum homini mercatori ; scrutinium fecit

* MS. Can. 44

تا تمام شود انچه گفته است بیغیر
ادكه گفت دهن خود کشایم بمثلها
و پیدا کنم پنهانها از بنیان جهان ،
آن هنگام گذاشتی جماعتها را
و آمد بخانه و در یک شدند فلانمندان
او و گفتند روشن کن بما مثل
تلخ داده ها ، جواب داد و گفت با
ایشان ادكه تخم نيك كشت
فرزند آدمي است ، و ده جهادست
و تخم نيك فرزندان ملكوت اند
و تلخ داده فرزندان بد ، و دشمن
كه آن را كشت شیطانست درو
پایان جهان است و درندگان
فرشتگان اند ، بس همچنانكه
تلخ داده جیده شود و در آتشی
سوزن همچنان باشد در پایان
جهان ، بفرستد فرزندان آدمي ملائكه
خون و برگیرند از ملكوت خود جمله
شكها و بد كرداران را ، و در
تور آتش اندازند ایشان را انجا باشد
گریه و ساییدن دندانها ، اذهنگام
روشن شوند نيكوكاران همچو
افتاب در ملكوت پدر ایشان هر كرا
هست كوش شنوا بشنود ، [*ديكر]
میباید ملكوت آسمان بكنج
پنهان بود در دهی و آن را یافت مرعي
و پنهان كرد و از شادي خود رفت
و فروخت هر چه داشت و خرید آن
درا ، ديكر مي ماند ملكوت
آسمان بمرح بازرگاني كه طلب میکند

و با او گفتند ای خداوند ده ما تخم
 نیک کاشتیم در ده تو بس از
 ۲۸ خجاست او را تلخ داده ، گفت
 ایشان را مری دشمن این فعل
 کرده است گفتند خدمتکاران
 او می خواهی که برویم و بر
 ۲۹ کیریمش ، گفت نه مبادا
 چون تلخ داده بچینید کندم
 دیز بان برکنده کنید ،
 ۳۰ بگذارید تا هردو باهم ببالند
 تا هنگام درو و وقت درو بگویم
 درودکان را جمع کنید تلخ
 داده را بیشتر و اهارا دستها به
 بندید برای سوختن و کند مرا
 ۳۱ بگذارید سوی خورزبهای من ،
 مثلی دیگر بیش آرد با
 ایشان و گفت ماضی است ملکوت
 آسمان بداده خردل که کاشت
 مری در ده خود او کوچکترین
 ۳۲ همه دافه است ، بس چون بالا
 کرد او بزرگترین همه رسته
 شد و درخت شد چنانکه بیایند
 مرغان آسمان و مکان کنند
 ۳۳ در شاخهای او ، گفت با
 ایشان مثلی دیگر می داد
 ملکوت آسمان بخیر مایه که
 ادرا زن گرفت و دهان کرد در
 سه کویر آرد تا خیر تمام گرفت
 ۳۴ این همه ایشوع خطاب میکرد با
 جماعتی و بی مثل با ایشان نمیگفت ،

& ei [p. ad-] dicebant, Non
 ne nos semen bonum sevi-
 mus in agro tuo? ergo unde
 [p. à quo loco] est ei ama-
 rum frumentum? Dixit illis, 18
 Homo inimicus *quidam* hujus
 operis autor [p. *faciens*] est.
 Dixerunt operarii ejus, Visne
 ut abeamus, & suscipiamus
 illud? Dixit, Non; ne forte 19
 cum amarum frumen-
 tum colligatis, tritici etiam
 cum illo effossionem faci-
 atis. Sinite, donec ambo 30
 simul crescant usque ad tem-
 pus messis; & tempore
 messis dicam messoribus;
 Collectionem facite amari
 frumenti primò; & illud
 (in) in manipulos [p. pl.
 manus] colligate ad com-
 burendum; & triticum col-
 ligite in horrea mea. Parabolam 31
quandam alteram coram
 protulit illis & dixit, Simile
 est Regnum cœlorum grano
 sinapis, quod seminavit
 homo quidam in agro suo;
 illud minimum omnium
 granorum est. Postea, 32
 cum staturam nactum esset,
 illud maximum omnium
 olerum est, & arbor, ad-
 eò ut venirent aves cœli,
 & nidos [p. locum] facerent
 in ramis ejus. Dixit iis 33
 parabolam *quandam* alteram;
 Simile est Regnum cœlorum
 fermenti virtuti; quod
 ipsum mulier assumpsit, &
 abditum fecit in tribus sa-
 tis farinae, ut fermentum
 totum occupet. [p. capiat.]
 Horum omnium JESUS 34
 colloquium fecit ad popu-
 los; & sine parabola cum
 illis non locutus est.

Ut

- 56 Et nonne sorores ejus omnes apud nos sunt? Ergo unde [p. è quo loco] sunt
 57 hæc omnia ei? Et scandalum attulerunt in illo; dixit JESUS, Contemptibilis non erit Propheta nisi in civitate sua, & in
 58 domo sua. Et illic loci miracula multa non fecit propter in-credulitatem illorum.
- ونه خواهران او همه پیش ما می باشند پس از کجاست این همه او را، و شک می آوردند درو گفت با ایشان ایشوع خوار نباشد بیغمبر مگر در شهر خون و در خانه او، و اینجا معجز بسیار ذکرند برای بی صدقی ایشان

Note in cap. XIII. S. Matthæi.

1. Παρὰ τὴν θάλασσαν. MS. Can. ut Ox. sed MS. Po. بر لب دریا
super labium maris, ut uterque *Judeus*, בין הים והים idem: licet *Syrus*,
جانب من *juxta manum* [i.e. litus, five latus] maris.

2. Συνήχθησαν αὐτῷ. MS. Can. ut Ox. MS. Po. پیش او فراهم شدند
apud illum unâ adierant. Syr. vox συνήχθησαν, συναγωγὴν suâ dio constituit;
 locum vel ipso CHRISTO sacante; nempe اجتمعوا
congregata sunt congregationes, ne dicam Synagogæ.

καθίστατο εἰς ἑκλήν. CHRISTO *sedenti* ad docendum, ad audiendum *adstabat*
 populus: quod cum Græco, & Syro notat MS. Ox. nempe نشست — ایستاد
sedit CHRISTUS; *adstabat* populus; urgente loci natura; at audiendi studio
 minuyente lassitudinem.

3. Ἐξῆλθεν δὲ ἀπείραν ὄψις ἀνθρώπων. MS. Po. کشاورز نخم می کاشتند
sator triticum sevis. Sed τὸ ἐξῆλθεν, (quod innuit CHRISTUM è domo
 ad mare piscandi capiendique homines studio exiisse) prætermisit. Sed نخم
triticum supplet, spirituale sc. ne mirentur fatui populos sapientiores ad tri-
 ticum spirituale colligendum confluisse. vide Xavier. pag. 263.

5. Ἐν τῷ πετρώδῃ. MS. Po. در کوه و سنگ *super montem & petram*:
 montes enim *superbi* semen verbi, triticum licet, fastidiunt; repellunt *petra*;
valles humiliores avidè accipiunt, succoque vivaci foveant.

6. Ἐξηχθῆναι. MS. Can. ut Ox. at MS. Po. نگاهش دارن *aspectum*,
 hoc est; superficiem [terra] *habuit*, occupavit, deiciente sc. terræ profunditate.
 Xavier. p. 264. سر راه *caput viæ*. CL. Ludovicus de Dieu vertit, viæ super-
 ficiem & pag. lin. 10. pro سر راه *super caput viæ legendum*.

8. Ἐν τῇ γῇ τῇ καλῇ. MS. Can. ut Ox. Sed MS. Po. در زمین پاک و پاک
in terram bonam & puram. nec petrosam sc. nec ipinosam, sed
 terram simplicem, & puram.

ἐν δὲ καρπῷ. MS. Can. & Ox. بردان *at vestitus* Abdel Senarin pag. 263,
 و بکمال رسیدن *ad perfectiorem venit*. nam *judicium perfectionis*, est *frugem* bonorum operum ex
 radice & medulla fidei proferre; quod si boni sint, humano generi *benefecerint*.

II. Τῶν δίδωται. MS. Can. & Ox. شمارا بخشیدند *vobis do-*
natum est; vox quoque & *donare* & *condonare* significat.

۴۶ کوه‌های نیک ، و چون یافت
 یک کوه بلند قیمت رفت و فروخت
 هر چه داشت و آن را خرید ،
 ۴۷ دیگر می داد ملکوت آسمانی
 بدایم اداخته بدی که کرد
 ۴۸ آورد از هر گونه ماهی ، چون
 در شد بیرون آوردند و بساحل دریا
 نشسته آنچه نیکو بود در اغارها
 نهادند و بیشتر بیرون اداختند ،
 ۴۹ همچنان باشد در پایان جهان
 بیرون آیند ملائکه و جدا کنند
 بدان را از میان نیکان ،
 ۵۰ و اندر آمد ایشان را در تنور آتش
 آنجا باشد کربه و ساییدن
 ۵۱ بداند ، [* گفت ایشانرا ایشوع]
 در یافتید این همه گفتند او را
 ۵۲ بلی [* ای خداوند ما] گفت با
 ایشان برای این هر نویسنده
 اموخته شده در ملکوت آسمان
 ماضی دارد برتری که خدای
 خانه که بیرون آمد از انداخته‌ای
 ۵۳ خود نور و کهنه را ، چون
 تمام کرد ایشوع این مثلها را از
 آنجا نقل کرد ، و آمد بشهر
 ۵۴ خود و می اموخت ایشانرا در
 الجینهای ایشان تا حدی که در
 شکفت شدند و می گفتند این
 حکمت و این کرامتها از کجا
 ۵۵ دارند ، نه این پسر درون کراست
 نه نام مادرش مردم است و برادران او
 یعقوب و یوشا و شمعون و یهوذا ،

margaritas bonas. Et cum
 46 invenerit unam margaritam
 sublimis pretii, abiit & ven-
 didit omne quod habuit,
 47 & illam emit. Aliàs, simile
 est Regnum coelorum sage-
 nae projectae in mare, quae
 simul eduxit ex omni ge-
 48 nere piscium. Cum plena
 esset, e-duxerunt, & in li-
 tore maris sedentes, id quod
 bonum erat, in vasa reposue-
 runt; & rancidum, foras
 49 projecerunt. Sic erit in
 fine mundi; ex-ibunt An-
 geli, & separatos facient
 malos à medio bonorum;
 Et conjicient illos in cam-
 50inum ignis; ibi erit fletus;
 stridorque dentium. Dixit
 51 illis JESUS, Intelligitis [p.
 invenitis] haec omnia: dixe-
 runt ei, Etiam o Domine
 52 noster. Dixit eis; Pro-
 pter hoc omnis scriba doctus
 existens in Regno coelorum;
 similitudinem habet cum
 homine patre familias, qui
 foras profert è thesau-
 ro suo nova & antiqua.
 53 Cum impletas fecisset
 JESUS has parabolae,
 exinde migrationem fecit.
 Et intravit in civitatem
 54 suam, & docuit illos in
 synagogis illorum; eò us-
 que (i.e. ad apicem) ut
 in admiratione erant & dice-
 bant; Hanc sapientiam, &
 55 has virtutes unde [p. è quo
 loco] habet? Nonne hic
 filius fabri est? nonne
 nomen matris ejus Ma-
 ria est? & fratres ejus
 Jacobus & Joses, & Si-
 mon, & Judas?
 Et

* Sic MS.
Can.

* MS. Po.

27. Οἱ δούλοι τοῦ δεσπότου-MS. Po. آمدند بندگان و بخداوند *venerunt servi* [Po. vincti, vernæ] & ad dominum sive possessorem seminis locuti sunt. Arab. فجاء عبيد رب الحقل *venerunt servi agricola*; ad verbum, domini agri: nam soli possessori agrorum ratio agriculturæ reddenda est.

28. Ἐχθρὸς ἀνθρώπου MS. Po. کسی بدشمنی انداخته باشد *aliquis per inimicitiam conjicte* [p. conjiciens fuit.]

30. Ἀφίτε. MS. Po. دستوری ده تا نلخ دادند از شما جدا کنیم. *poteſtatem dato, ut amarum frumentum abs illo separatim faciamus.* & lolium à tritico commissum licet, medulla propria distinguit; sic bonos à malis gratia si non determinat loco, at forte discriminat.

Μήποτε ἐκρίθησιν. MS. Po. نباید که در میان ما این ضایع شود *ne triticum unâ cum illò [lolio] perituum sit*; MS. Can. برکنده شود *effossum sit.*

Ἐρῶ τοῖς δούλοις. Heb. uterque *ut MS. Po. بمن و بران درو بگویم* *conductitiis [famulis] messis [i. e. messoribus] τοῖς μισθοῖς.*

31. Μᾶζον τῶν λαχάνων ἐστὶ. MS. Po. مازون بلندتر *altius, procerius*: horum *proceritatem* in Judæa ætas Salvatoris novit; ut patebit infra.

Κόκκον σινάπης. MS. Can. ut Ox. Syrum sequitur. viz. *grano sinapis; de quo sic *Bahlul Syro-Arab: مازون و مازون*

pro chardelo, Serug: vocat Lephto, i. e. Rapum. & *granum Rapi, Anglis, rapeseed*; unde oleum quoddam exprimunt; celebriter notum est: sed magis ad rem facit quòd Majemon dicat *גדל הכוכבים וגדל החרדל בתכלית* *orbem stellarum ambitum habere extremum*; בתכלית החרדל & granum sinapis, minimum. vide in More par. 1. cap. 56. nec non prodit Talmud Hierosolymitanum (quod & CL. Buxtorfius *Peab* cap. 7. notavit) ramum unicum caulis *Sinapis* tugurium figulorum texisse; ut *tantille fidei tantam vim inesse agnoscamus.*

33. Ζύμη. MS. Po. ut Can. & Ox. خمير *fermenti virtuti*: eis ἀλεύρου πάντα τρία MS. Po. در سه بیامانه *in tria sata sive modios*: in totam farinam spargendum fermentum est; tria tantum sata accipiunt saporem: tria sata Abrahami, *Gen. 18. 6.* hic recolenda.

Κατασκηνοῦν. MS. Po. و زیر سایه اشیا سازند *& sub ramo vel ramis nidos faciunt.* Arab. *volatile [i. e. volatilia] cœli يستظل* obumbrant se. *ἀποσκιάζει.*

36. Τῶν ζιζανίων ὅς ἐστι. MS. Can. و نلخ دانه *parabolam agri, & amari frumenti.* MS. Po. و نلخ دانه و دهر *parabolam amari frumenti, & agri, per & copulam*; ut Syrus; Arabs non item, nec Latinus.

38. Ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος. MS. Can. & Po. این جهان است *quali ἔστι ὁ κόσμος.* hic mundus, omnes gentes; *non sola India.*

καλὸν σπέρμα. MS. Can. کاشته نیک *MS. Po. کاشته نیک* cum *Elif nempe σπορὰς sive σπορὰ καλὴ, sive σπείριμον.* *pro semine.*

Ἱστοὶ ὅς ἐστι. MS. Can. و دشمن *filii ὅς ἐστι mali, & inimici.* MS. Po. و شرور *filii ὅς ἐστι telerati & improbi sunt*; hæc à maligno fatore in agrum Domini sparsa sunt *lolia.*

39. Ὁ σπείρων αὐτὰ. MS. Can. که کاشته است *qui amarum frumentum seminans est.* MS. Po. که آن دانه نلخ را انداخت *qui*

Τὰ μυστήρια. MS. Can. & Po. راز secretum ut, Syr. [19] idem: in se velatum, sed cap. 11. 25. τοῖς νηπίοις infantibus CHRISTI discipulis, revelatum. vide Xavier. pag. 263.

12. Περὶ αὐτοῦ θύσεται. MS. Can. افرون ausus, vel audior, (supple شون) erit. sic CL. Ludovicus de Dieu vertit. p. 264. MS. Po. بيقز ايد quæ vox Luc. 12. 25. περὶ αὐτοῦ θύσεται & Mat. 6. 33. ex MS. Po. περὶ αὐτοῦ θύσεται. exprimit.

13. Βλέποντες ἢ βλέπουν. MS. Po. مي نكردن و نكي بينند و مي يابند cernunt & non vident, audiunt & non intelligunt. [p. non inveniunt.]

14. Ἀκοῇ ἀκούσῃ. MS. Po. Mutatâ personâ شنيدني بشنوند و در نيايبد و عيان ببينند و داند دل اين قوم تاريك شد و بكوش خون كران شنيدند و چشم خود را بستند و بكوش نشنوند و بدل خون در نيايبد پيس من نكردند و ايشاد را شفا دهم audiendo audient & non invenient, & oculis videbunt & non intelligenti cor huius populi tenebrosus est; & [p. cum] aure sua graviter audiunt, & oculum suum claudunt, & [p. cum] aure non audiunt, & [p. cum] corde suo non intelligunt; [p. non inveniunt;] ad me non revertuntur, ut [p. &] illis sanitatem darem.

19. Καὶ μὴ συνίητε. MS. Po. و در نيايبد و اگاه نشون & non intelligit [p. in non invenit] & cognitum non est ei. mens è v. 13, 14, 15. petenda est.

Ἐρχεται ὁ πονηρὸς. MS. Po. شر بيايد و ان كلمة كه در دل او malignus venit, & illud verbum quod in corde ejus satum existens est eripit. uterque Hebr. ושרוף & rapit, vel excerpit, Xavier. pag. 264. و مرغ ربايند شيطانست avis rapax Diabolus est.

20. Ἐνδὺς. MS. Po. و همان ساعت & eadem hora. sc. in momento. ut MS. Can. & Ox. verisimilius est. Judæus, Ἰουδαῖος subitò. μὲτὰ χαρᾶς. MS. Po. و بشادي قبول كند cum gaudio acceptum facit.

Γενούμενος δὲ θλίψεως. MS. Po. اذكه چون دشخواري بشون tunc cum difficultas, sive ærumna adfuerit. annon à Græc. δυσχεραίνω, cui & sono & sensu non multum dissimile.

22. Καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλάτου. MS. Po. و ضلالت مکسبي اصل كلمه را & fallacia opum κτημάτων radicem verbi suffocatam facit, ἀγροῦ. MS. Po. و او بي ثمره و بي ميوه بماند & illud sine fruge, & sine fructu mansit, uterque Hebr. בלי פרי Xavier. p. 267. و ميماند & ille homo [p. quis, vel persona] sine fruge & sine lucro mansit. inhians lucro, lucrum perdit.

24. Καλὸν σπέρμα. MS. Po. و باكي بکاشت semen purum seminauit.

25. Ἐσπυρε ζιζάνια. MS. Can. در ميان تخم باكي زيوان انداخت inter semen purum zizania coniecit; hoc est, amarum frumentum. MS. Can. در ميان كندم inter triticum.

26. Ὅτι δὲ ἐβλάδην. MS. Po. چون كشت بكمال رسيد و ميوه دان cum sevisset, in perfectionem venit, fructumque dedit. Sed MS. Can. پس چون كشته باليد و خوشه كردن ان هنگام تلخ دانه ديز بر رست postea cum seminatum crevisset, & spicam tulisset, [p. fecisset,] illo tempore amarum frumentum quoque succrevit. sic & Mar. 4. 5. ἐξανθήσονται, per بر رست succrevit reddidit interpretes, unde & رسوها olera Mat. 13. 33. λαχάνα, sic dicuntur.

* Sic MS.
Can. & Ox.

* MS. Po.

* è Græco
quod sing.
MSS. de-
erat, sup-
plevi.

* è Græco
supplevi.

est *Johannes Baptista*; ille à mortuis resurgens est; atque idè [p. ex parte hujus] hæc miracula ab illo edita sunt. 3 Verùm *Herodes Johannem* prensavit, & alligavit illum; & in vincula *actus fuit* ob causam *Herodiadis uxoris* [*Philippi**] fratris sui. Quoniam 4 *Johannes* dixit ei, [p. ad-] licitum non est tibi, ut illum habeas. Ergo voluit occidere illum, sed à multitudine 5 populi timuit (sub) eo quòd eum sicut Prophetam agnov- 6 verunt. Cùm dies natalis *Herodis* esset, filia *Herodiadis* in medio *salutationem* fecit; *He-* 7 *rodi suavis* obvenit. Propter filiam, juramentum testationis [p. memoriæ] fecit, & dixit; omne quod abs illo 8 peteret, dabit. Illa à matre docta existens, dixit; Volo dares [*hic] mihi in disco caput *Johannis Baptista*. Rex 9 autem corde correptus erat; verùm ob causam juramenti & propter eos qui cum illo sedebant, jussit, ut traditum 10 sit. Et misit; & caput *Johannis* in carcere absciderunt. 11 Et in disco adduxerunt, & dederunt filia; deinde filia adduxit ad matrem suam. 12 Et venerunt discipuli *Johannis*, susceperunt corpus, & sepulcro condiderunt illud; dein acceperunt, & ad J E- 13 S U M famam retulerunt. Cùm J E S U S audiret, ex-inde solus migrationem fecit in navicula, ad locum desertum: postea & cùm populi audirent, (in) post illum ibant pedites è civitatibus.

است یوحنا معقد او از مردگان
برخاسته است و از جهت این این
معجزات از او پیدا میشوند، اما
هیرو دیس یوحنا را گرفت و بست او را
و در حبس کرد: چون از سبب هیرونیا
زن [فیلبوس]* برادرش، چرا که
یوحنا می گفت با او روانیست ترا که
او را داری، پس میخواست کشتن
او را و از جماعت عام می ترسید زیرا که
او را همچو پیغمبری میدانستند،
چون روز راییدن هیرون دیس
بود دختر هیرونیا در میان رقص کرد
و هیرون دیس را خوش آمد، [*بس] برای
دختر سوگند یاد کرد و گفت
هر چه از تو خواهد بدهد، او از
مادر اموخته شد گفت میخواهم
تا بدهی [*انجا] مرا بر طبقی سر یوحنا
معقد، و ملک دلگیر شد لیکن
بسبب سوگند و جهت انا که
باو می نشستند فرمود تا داده
شود، و فرستاد و سر یوحنا را در
زدان بردند، و بر طبق
آوردند و دادند بدختر پس دختر
آورد پیش مادر خود، و آوردند
تلامیذان یوحنا بدن داشتند تن را
و کور کردند او را پس آوردند
و با ایشوع خبر کردند، چون
شنید ایشوع از انجا تنها نقل کرد
در کشتی سوی جای صحرا بس
و چون جماعتها شنیدند در پی او
رفتند پیاده از شهرها،
Et

qui frumentum amarum seminat, sive projicit.

Oi δὲ θηρίαι. MS. Po. درو فرشته کاندند *societas messorum* [p. messoris] *Angeli sunt.* vid. Xavier. pag. 268.

41. Σχίσματα. MS. Can. رنج رسانانرا *offendiculum afferentia.* MS. Po. اشغاکیهارا *participiale in* کی *ab* اشغتن *indignari, conturbari;* & σκώματα, σχίσματα παρὰ τὴν διδασχὴν *Rom. 16. 17. & hæresum lolium; opi-umque blasphemiarum.*

42. Βρυγμὲς τῶν ὀδόντων. MS. Po. در دندانها برهم ساویدن *quasi dentium susculi quadam, & compressio, σύνθλιψις, indeque stridor.* vide Xavier. 268.

Oi δίκαιοι. MS. Po. صدیقان و راستان *justi & recti.* quibus ad integritatem, & ἀπόστα, per fidem in CHRISTUM sc. nihil deest: qui conversi convertunt fratres suos. vide *Dan. 12. 3.*

44. Ὅσα ἔχει πωλῶ. MS. Po. هر چه داشت فروخت *omne quod habuit, vendidit.* sc. ὁ πῶρ *concupiscentiam malam, mundi illecebras; gloriæque quæ fluxa est, desiderium.* & ἀρχὴν ἐκλήνον. MS. Can. ut Ox. at Xavier. pag. 268. ان دیکرا خرید *illam villam (sive agrum) emit.* Sed πάλιν-MS. Can. per دیگر *alias* effert.

46. Ὅς εὐρὺν ἔνα. MS. Po. و ن اده مروارید *& granum margaritarum.* bonus est *fructus meus præ auro signato purgatoque.* Prov. 8. 9. 10. πολύτιμον-MS. Can. ut Ox. بلند قیمت *vide.*

47. Σαγήνη. & MS. Po. ماهی بدام *reti piscatorio.* πύαλλον *sive everriculum* dicamus quia *ex παντὸς γένους-دریا در* از هر جنسی جنسها کان دریادر *ex omni genere substantiarum maritimarum (in) reti concludis:* sc. è mari everrendo. βλινθείση-MS. Can. که افتاد *quod incidit in mare.*

48. Σωσάμενοι τὰ χυλὰ. MS. Po. در دند *omne quod bonum fuit maculatum fecerunt.* pilces boni, Electæ animæ, Deliciæ CHRISTI sunt.

49. Ἀποεῖσι τὸς πονηρὸς. MS. Po. و نار استرا از صدیقان *homines corruptos & iniquos à justis separatos faciens.*

50. Τὸ πυρὸς. MS. Po. آتش جاوید *ignis æterni.*

52. Μαθητευθεὶς. MS. Can. که شاکردنی ملکوت آسمان کند *Qui discipulos regni calorum facit.*

54. Ἐδίδασκεν. MS. Po. دان *doctrinam dedit, hoc est ἐξέδωκε, edidit.*

Πόθεν & αὐτὸς διδάσκει. MS. Po. این از کجا دارن حکمت و نیرمندی *hic unde [p. è quo loco] habet sapientiam quasi διδάσκων ἀπὸ τῆς αὐτῆς, à τῆς αὐτῆς virtus διδάσκει, & مندی nota possessionis naturalis, soli CHRISTO tribuenda.*

56. Πόθεν MS. Po. این سخن از کجا دارن *hoc verbum, [eloquium sive eloquentiam] unde [p. è quo loco] habet?*

57. Ἄνυθ. MS. Po. نکوهیدن *vili pretio habitus, ut sal insipidus.* vide *Mat. 5. 11, 12.*

فصل چهار دهم

CAPUT XIV.

در آن روزگار شنید هرودیسی
صاحب رنج خبر ایشوع،
و گفت بندگان خود را این

IN illo tempore audivit
Herodes Tetrarcha [p.
Dominus Quaternionis]
famam JESU S. Et
dixit servis suis, Hic
est

* Sic MS.

tionem faceret; cùm te-
 24 nebræ essent, ibi [p. illic
 loci] solus erat. Et navis
 in medio maris agitabatur,
 quod accidebat à fluctibus,
 25 propterea quòd *ventus con-
 trarius erat*. In quarta vi-
 gilia [p. in tempore quartæ
 partis] de nocte, super mare
 26 ambulavit; Et ad illos
 venit; cùm ejus discipuli vi-
 derent quòd super mare
 ambularet, turbati erant &
 dicebant, quòd phantasma sit
 27 mendax. Et præ timore cla-
 morem edebant: colloquium
 fecit cum iis JESUS in illo
 tempore [p. momento,] &
 dixit, Cor forte habetote; e-
 28 go sum; ne metuite. Respon-
 sum dedit *Petrus* & dixit, O
 Domine si tu es, mihi manda-
 tum dato ut ad te veniam,
 29 super faciem aquæ. Ille dixit,
 Veni; *Petrus* è navi de-
 scendebat; [p. deorsum
 ibat,] & super aquam ambu-
 lans, erat ut, ad JESUM
 30 accederet. Et cùm impe-
 tum venti videret, me-
 tuebat; cùmque cœpit [p.
 initium fecit] demersum esse
 vocem extulit & dixit, ô Do-
 31 mine saluum facito me. In
 momento extendit JESUS
 manum, eumque prensavit,
 & dixit ei, O exiguæ fidei!
 quare dubitationem attulisti?
 32 Cùm super navem veni-
 rent, ventus sedatus erat.
 33 Et venerunt illi qui in na-
 vi erant; dein ei adoratio-
 nem fecerunt, & dixerunt, in
 34 veritate tu Filius Dei es. Et
 cùm euntes essent, venerunt
 35 in terram Gennēsaret. Et
 cùm eum novissent homines

کند چون تاریکی شد اینجا
 ۲۴ تنها بودند، و کشتی در میان
 دریا در *شوردن کی افتاد از
 موجها برای آنکه بان برابر می
 ۲۵ بودند، در هنگام چهارم پاس از
 شب بالای دریا می رفت، و
 با ایشان آمد چون دیدند [تلامیذ
 او*] که بالای دریا میرفت مضطرب
 شدند و میگفتند که خیالیست از
 ۲۷ دروغ، و از ترس بانک زدند
 خطاب کرد با ایشان ایشوع در
 آن دم و گفت دل قوی دارید
 ۲۸ منم مترسید، جواب داد بطرس
 و گفت ای خداوند اگر تویی مرا
 فرمان ده تا سویی توایم بر روی آب،
 ۲۹ او گفت بیا و بطرس از کشتی
 فرو رفت و بر آب روان شد تا بیش
 ۳۰ ایشوع رون، و چون دستخواری بان
 دید ترسید و چون آغاز کرد غرق
 شدن بانک زد و گفت ای خداوند
 ۳۱ خلاص کن مرا، در دم دست
 گسترده ایشوع او را گرفت و
 گفت او را ای کوچک ایمان
 ۳۲ چرا شک آوردی، چون بالای کشتی
 رفتند بان ساکن شد، و آمدند
 ایشان که در کشتی بودند پس
 او را سجده کردند و گفتند به
 ۳۳ حقیقت تو ابن الله هستی، و
 چون روانه شدند رسیدند بزمین
 ۳۴ جادیسر، و چون او را شناختند مردم

M

illius

و بیرون آمده دید جماعتهای ۱۴
 بسیار امزید ایشادرا و خوش کرد
 رجوران ایشادرا ، چون ۱۵
 شبهنگام شد در یکی او شدند
 تلامیذان او و گفتند اینجا یک
 بیابانست و ههنگام گذشته است
 دستوری ده جماعتها را تا سوی دیهها
 روند و برای خون قوتی خردند ،
 بس گفت با ایشان ایشوع ۱۶
 احتیاج دیست ایشادرا رفتن شما
 بدهید ایشادرا تا بخورد ، گفتند ۱۷
 باوی نداریم اینجا مگر پنج نان
 و دو ماهی ، گفت با ایشان ۱۸
 بنارید ادهارا بدینجا بمن ، و ۱۹
 فرمود جماعتها را تا بر کیا نشینند
 و بر گرفت آن پنج نان و دو
 ماهی را و بسوی آسمان دکه
 کرد و برکت کرد و شکست و
 بشاکردان نان بادهارا و شاکردان
 جماعتها ، پس بخورد همکنان ۲۰
 و شیر شدند و برداشتند آنچه
 افزون بود از پارها دوازه و دویل
 پر ، عد ایشان که خوردند ۲۱
 بود [چنانچه] پنجهزار مرد غیر
 زنان و کودکان ، در آن ۲۲
 دم ایشوع فرمود تلامیذان را
 تا در کشتی بالا روند و بیشتر
 روند سوی گذاره تا جماعتها را براه
 کند ، و چون جماعت را روانه ۲۳
 کرد بالای کوه رفتی تنها تا نماز

Et foras prodiens vidit 14
 populos multos; misertus
 est illorum; & fanos fe-
 cit languidos illorum. Cum 15
 nocturnum tempus esset,
 propè illum aderant discipu-
 li ejus, & dixerunt; hic locus
 quidam desertus est; & tem-
 pus præteritum est, licentiam
 dato populis ut in vicos
 exeant; & pro se escam
 emanant. Dein dixit iis 16
 JESUS, Opus non est
 illis abire; vos date illis
 ut edant. Dixerunt ei, Non 17
 habemus hic nisi quinque
 panes & duos pisces.
 Dixit iis, Afferte illos huc 18
 [p. in hunc locum] ad
 me. Et jussit populis, ut 19
 super herbam sederent, &
 suscepit illos quinque pa-
 nes, & duos pisces, & ad-
 versus cœlum ad spectum
 fecit, & benedictionem fe-
 cit & fregit, & discipulis
 dedit panes; & discipuli 20
 populis. Tum comedebant
 universi, & saturi
 erant; & abstulerunt id
 quod redundans erat è
 reliquiis, duodecim cophi-
 nos plenos. Numerus illo- 21
 rum qui edebant, erat [*quasi*]
 quinque millia virorum;
 præter mulieres & par-
 vulos. In illo momento 22
 JESUS jussit discipulis
 ut in navem adscenderent
 [p. super eant] & præ-
 cederent ad oram (oppositam)
 ut populos dimittat
 [p. in viam faciat.]
 Et cum populos abe- 23
 untes fecisset, super mon-
 tem ibat solus, ut preca-
 tionem

22. 2. Græco
 supplevi,
 cum singulis
 desit MSS.

ἀλλὰ δὲ τὸς ὄρκους. MS. Can. لیکن بسبب سوگند و حاضران
Sed ob causam juramenti & presentium. MS. Po. الا براي سوگند که
Sed ob juramentum quod in conventu
coram populo accepit. [p. comedens fuit.]

12. Ἐδωκαν MS. Can. بخاک سپردند tegebant. Xavier. p. 279.
pulveri tradiderunt. MS. Po. Hæc innuit in ἡγαν τὸ σῶμα tantum. اورا
برداشتند corpus ejus sumpserunt. quod MS. Can. & Ox. notant per
sustulerunt; humeris sc. quam vocem ὑψώσαι Luc. 1. 52. significare cernimus.

13. Εἰς ἔρημον τέπον. MS. Can. & MS. Po. و آمد در ولایت ویران
& abiit in regionem vastatam, vacuum. vide Gen. 1. 2.
قهي و ویران
inanis & vacua; frugibus sc. & pabulo animantium: hunc desertam,
hominibus derelictam. ἀπολειμμένην, ἢ ἐρημωμένην.

Πεζῶν. MS. Po. پیاده per aridam (terram) πεδῶν terrestri i. e. pedestri
usq. itinere. πεζοπόροι. MS. Po. و پیاده را ایضا ذرا شفا داد
agrotis illorum
sanitatem dedit.

15. Ὁ Ἰησὺς δὲ ῥομύων. Hic Rubricam rei per quam admiranda indicium
præponit MS. Po. اینجا که از پنج نان و دو ماهی پنج هزار مرد را
Hic nempe quod DE QUINQUE PANIBUS ET DUO-
BUS PISCIBUS QUINQUE MILLIA HOMINUM
SATURAUERIT.

Ἀπὸ λυσιών. MS. Can. & Ox. دستوری دست
manus, & nota plenitudinis, cum subditi τὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ κυρίου à manu domini in
manum, sive potestatem suam traditi sint. nam vox, ἀνεῶν, ἐξουσίαν apprimè
significat; ΠΝΩΡ Rabbinis. MS. Po. جماعت خلايفرا از ان کن
multitudinem populorum liberam, i. e. solutam facio.

16. Βρώματα. MS. Po. برای خون قوشه بخورند propterea ut sibi edu-
cium emanent.

19. Ἐπὶ τὸν χορτόν. MS. Can. نشینند ut Syrus [قد]
ut super terram [quia sc. super gramen] sederent.

20. Τὸ πλεονέχον τῶν κλασμάτων. MS. Can. ut Ox. فضیلت بار که
superfluitatem [à فضل Arab. & excellere, & superfluum esse]
fragmentorum quæ supererant.

21. Ὅτι πανταχόθεν. Nemo Persarum, ne Abdel Senar in quidem pag. 283.
ὡς exprimit: textum consulto.

22. Ἠνάγκασεν ὁ Ἰησὺς. Persæ Sing. per فرمود jussit verterunt, ad sen-
sum optimè. nam CHRISTI mandatum Christianos suaviter impellit, trahit,
cogit. quid ni ut Luc. 14. 23. الزام کردن coactos, sive constriictos fecit.
ἐπείγει. aut ut Adai. 5. 41. بسخره بران sacra quasi vi in navem adduxit.

Aliàs Ἠνάγκασεν est ut Luc. 14. 23. الزام کردن constriictos vi et oisque
constituit. ἐπείγει impulsit, & quid si hic verterem بسخره بران vi adduxit; ut cap.
6. 48. sc. vi in navem compulsi.

23. Ἀπολύουσιν. MS. Can. ut Ox. Sed MS. Po. دستوری دان licentiam dedit ut
v. 15. Περιούξασθαι. MS. Can. ut Ox. MS. Po. بفرمان گذران ut orationem transi-
gat: quam ut rem seriam persolvat, absolvatque.

24. Τὸ δὲ πλοῖον ἦν μέσον τῶν θαλάσσης. Hinc subdit MS. Po. و کشتی
navis parafangs mul-
tas à terra longe existens fuit.

25. Τίτρεται δὲ φυλακῇ. MS. Can. در هنگام چهارم از شب

ان جا يک فرستادند بهمه ان
ولایت و حاضر کردند اورا همه اناکه
در بلاهاي بودند، و در خواستند
ازو که باري کنار جامه او مس
کنند و هر اناکه مس کردند شفا
يافتند،

illius loci, miserunt in to-
tam illam provinciam;
& praesentes sistebant ei
omnes qui in morbis fue-
runt. Et expetebant abs
illo ut vel semel oram ve-
stimenti ipsius tactionem
facerent; & omnes illi qui
tactionem fecerunt sanitatem
invenierunt.

Nota in cap XIV. S. Matthæi.

1. ὁ πρῶτος. MS. Can. چهارم πῆρτος. quod ex ἀρχῆς. MS. Po.
هيروډيس اربانساق ربع مملکت خبرهاي عيسی را شنيد
Herodes Gubernator quaternionis Regni rumores [nisi dicitur] JESU audivit.

2. Τοῖς παῖσιν αὐτοῦ. MS. Sing. خرد بندگان servis suis
band Anglice, vinculum) sive vinctis, fœderis lc. & legis patris obsequio.
Αἰ δυνάμεις. MS. Po. خیر و مندهاي virtutum quasi plenitudines.
potentia & plenitudinis nota.

3. Ἐν φυλακῇ. MS. Can. در بند کشیدن in vincula pertrahens. MS. Po.
انداخته در زندان in carcerem conjiciens. Hinc Judæorum versio,
דדיתו בביה דמסורין dedit illum in domum vinctorum. & ܡܨܡܝܬܝܢ. MS. Sing.
رواقيست زن in domum Hebræorum. Huc MS. Po. رواقيست زن
legitima nequaquam femina sive uxor sua est.

5. ὡς ἀπεφθῆναι αὐτὸν ἀρχόν. MS. Po. بجزو بيمبر اورا قبول کردند
sicut prophetam, illum acceptum habuerunt [p. facientes fuerunt.]

6. Γενεθλῶν. MS. Can. او بود آمد
دختر هيروډيا در بيش هيروډيس بهمهاني رقص کردن
cum dies ineuntis [p. capitis] anni & natalis ejus esset, intrabat filia Herodiadis,
in praesentia [p. coram] Herodis saltationem fecit.

در روز يهايدن هيروډيس هيروډيا
in Die natali Hero-
dis, Herodias coram throno triumphali [p. in sede lætitiæ] è regione Herodi
saltationem fecit.

7. Μὲν δὲ ὅτε. MS. Can. ut Ox. Sed MS. Po. با دختر سوگندها خورد
cum filia juravit, [p. juramenta comedebat;] Anglice tho swallowd down many
an oath.] vide v. 9.

8. Προβιβασθῆναι. MS. Po. براي اناکه مادر بدختر اموز نیده بود
propterea quod mater filiam erudiens fuit. & hic caput; sed particulam
hic ἡμαρτηκώτερον, cum singulis defuit MS. è Græco supplendum curavi.
ἐν πιάτῳ. MS. Po. در طبقي نهاده in patina posuim (caput); vide &
Xavier. p. 276.

9. Ἐλαυνῆν. MS. Can. سخت آمد grave evasis, graviter tulit, Sed MS. Po.
ملک را سخت ناخوش آمد Regem grævedo insuavis invasis. & ܡܨܡܝܬܝܢ
αὐτὸς αὐτὸν ἐπῆλθεν.

CAPUT XV.

- 1 IN illo tempore, ad illum
venerunt scribæ & Phari-
sæi ab Hierosolymis, &
2 dicebant; Quare discipu-
li tui transgrediuntur à
præcepto seniorum? (sub)
eo quod manus non lavant
in tempore panis edendi.
3 Ille responsum dedit, &
dixit iis; [p. ad.] Quare
vos quoque à mandato dei
transgredimini, propter *con-*
sensum vestrum? (sub) eo
4 quod Deus dixit, Hono-
rem exhibe patri & matri;
& omnis qui patrem &
matrem contemptibilem ha-
bet [p. facit] morietur (in)
5 morte; Verùm vos dicitis,
Omnis qui dicit patri aut ma-
tri, [p. ad.] omne donum quod
ex me est, tibi utilitatem adfe-
ret, Et honorem non ex-
6 hibet patri suo; ergo [p.
postea] irritum facitis
decretum Dei per [p. con-
7 sensum] vestrum. O bi-
frontes, bene Prophetiam fe-
cit de vobis *Esaias*, cùm di-
8 ceret, Hic populus in la-
bio suo mihi honorem exhibet;
verùm cor eorum à
9 me longè abest. In vano
me colunt, cùm ii doceant
scientias, & judicia hominum.
10 Et convocationem fecit populi ad se, &
dixit iis; [p. ad.] audite &
intelligite.

فصل پادشاه

- 1 در آن هنگام نزدیک او
آمدند کاتبان و فریسیان
از اورشلیم و گفتند، چرا
4 شاگردان تو در میگذردند از
وصیت پدران زبدا که دست نمیشویند
در وقت نان خوردن، او جواب
3 داد و گفت با ایشان چرا شما نیز
از فرمان خدای میگذرید برای
اجماع شما زبدا که خدا گفته است،
4 کرامی دار پدر و مادر را و هر
که پدر یا مادر را خوار کند
5 بمیرد بمرگ، اما شما میگویید
هر که بگوید به پدر یا بمادر
هر قربانی که از من است ترا
4 فایده میرساند، و کرامی ندارد
پدر خود را یا مادر خود را
بس باطل کردند حکم
7 خدای را برای اتفاق شما، ای
دورویان خوب بیغمبری کرد بر شما
8 ایشعیا چون گفت، این امت
بله خود مرا کرامی میدهد
اما دل ایشان از من دور است،
9 بیاطل مرا می پرستند چون ایشان
می آموزند دانش ها و احکام مردم را،
10 و دعوت کرد جماعتها را سوی خود و
گفت بایشان بشنوید و دریابید،

in tempore quarto noctis, [p. de nocte] & MS. Po. در چهارم نوبت in quarta inclinatione partis noctis, i. e. quarta jam parte noctis inclinante. quare? Quia Judæorum aliquot in Gemara sua super Beracoth תלש ששחרות tres vigiliis esse statuunt; alii autem quatuor; ergo Persæ Christiani, ne parti alterutri contradicerent, media insistunt via. at nimium hic cedunt Persæ Judæis, cum Messias ipse quatuor jam vigiliis adstruens, dirimerit controversiam.

26. 'Αὐτὸν μετὰ τὴν ὕδατος. MS. Can. similitudinem ejus; quasi fluminis ipse super aquas non ambularet. apagè. rectius MS. Po. که مسیح در روی quod Iesus super faciem maris circumquaque ambularet.

28. Θαρσύνετε. MS. Po. ἐμπανκὸς καὶ παμπνικὸς exprimit. دل استوار دارید. cordis stabilitatem ἡσθίας βεβαιώσιν habete; Ego sum, Ego sum, ne metuite.

30. Καταποντίζεις. MS. Po. و در آب فرو می رفت in aqua gurgitem descendit; [p. in aquæ descensum venit.]

Σωθὸν με. MS. Po. مرا برهان me defende, saluum firmumque constitue. Sic in Alcoranicum يا بني اسرائيل قد اجهناكم من عدوكم اي فرزندان اسرائيل بر هادیدیم ما من شمارا از Com: Perf. p. 29. 113. o filii Israel jam defendimus vos ab inimico [Pharaonem intelligit] vestro.

31. 'Εὐδίας. MS. Can. دست گسترده ایشووع manum (projiciens) extendit. Abdel Senarin, pag. 284. حضرت ایشووع دست خود را دراز کرد همانکه خداوند. EJU manum suam longam fecit. MS. Po. و او دست دراز کرد eodem [momento] Dominus noster manum longam fecit.

'Εἰς τὴν ἐσθίας. MS. Po. چرا در کمان و پریشان شدی quare in opinione & errore [p. distractione] fuisti?

32. 'Εμβάρτω. MS. Po. و چون بالای کشتی رفت cum super navem ascenderet, [p. iret,] quasi ἐμβάρτω ἰνσά tantum: quia ille tantum absque Petro, ventum sedabat: sed ἐμβάρτω ἀσθενήσας retinendum.

33. Πεποικνισμένοι αὐτοῦ. MS. Can. ut Ox. sed expressius MS. Po. و او را سجدون کردند etique adorationem prestiterunt.

Θεὸς υἱὸς Θεοῦ. MS. Po. Sed rectius quidem codices MS. Can. & Ox. ابن الله هستي in filius Dei es. voce ابن Arabibus, Persis, Turcis, cunctisque Mahumecanis notissima usi.

34. 'Εἰς τὴν γῆν Γεννησάρετ. MS. Can. ut Ox. MS. Po. و از اجابزمیرین ex illo loco in terram Gennesaret [p. Kennesareth] venerunt. Abdel Senarin pag. 284. جاناसर Gonosar appellat.

35. 'Εμπερίστη. MS. Po. شنیدند. eis εἰς τὴν τὴν μέχρον ἰαλόν, مردم آن ولایت فرستادند همه دیهها که کرب بر کرد. MS. Can. homines illius ditionis mittebant in omnes villas, qua circumquaque illis fuerunt. Abdel Senarin, pag. 284. در شهرها و دیههای حوالی in urbes & pagos circumjacentes hanc famam sparserunt [p. miserunt]

Τὸς ἡρώδης ἔχοντες. MS. Can. و [و] دشواری omnes illos qui in arumnis [و] anxietate erant. cum و copula melius foret supplenda.

36. Πλασθέντες αὐτὸν. MS. Po. او شدند تا بکنار جامه او برسند prope illum aderant ut ad fimbriam vestimenti ejus accederent. pro tangerent.

- miserere mei (p. super me)
 23 *δ Domine, δ fili Davidis,*
filia mea à Satana in tor-
mento est. Ille ad unam
literam responsum ei non
 dedit; ad eum venene-
 runt discipuli ejus: pete-
 bant abs illo, & dicebant,
 Illam dimissam facito, quia
 vocem edit in post nos.
 24 Ille responsum dedit, &
 dixit, Ego missus non sum
 nisi ad oves quæ perditæ
 [p. deficientes sunt] è
 25 domo Israelis. Verum
 accessit illa foemina & ado-
 rationem fecit ei, & dixit,
 26 O Domine! mihi auxilium
 dato. Ille responsum dedit,
 Non bonum est sumere pa-
 nem filiorum, & projicere
 27 ad canes. Verum illa mulier
 dixit, Etiam δ Domine!
 canes quoque à micis, quæ
 28 à mensis dominorum suorum
 cadunt, comedunt. Tunc
 responsum dedit JESUS,
 & dixit ei, O mulier! magna
 est fides tua; sit tibi sicut
 voles: & ex illa hora
 filia ejus sanitatem invenit.
 29 Et migrationem fecit JE-
 SUS ex illo loco; &
 venit juxta oram maris
 Galilææ; & super mon-
 tem *fursum* ascendebat &
 30 *illuc loci* sedebat. Et ad
 [p. propè] illum aderant
 populi multi, qui aderant
 cum illis; muti, & cæci, &
 claudi, & paralytici, &
 præter illos multi; dein
 31 projecerunt illos coram [al.
 ad-] pedes ejus; & eis sa-
 nitatem dedit. Ita ut mirati
 erant populi, cum viderent

به‌خشای بر من ای خداوند ای
 پسر داوود دختر من از شیطان
 در عذابستی، او یک حرف
 جواب او را نداد فرزیک او آمدند
 شاگردان او در خواستند او و
 گفتند او را کسبل کن که
 بانک می دارد در دی ما، او
 جواب داد و گفت من فرستاده
 دشمن مکر سویی کوسفندانی
 که کم شدند از خانه اسرائیل،
 اما بیام آن زن و سجون کرد او را
 و گفت ای خداوند مرا یاری ده،
 او جواب داد نه دیک باشد شدن
 نان پسران و انداختن بسکان،
 اما آن زن گفت بلی ای
 خداوند سکان نیز از خرده‌های
 که از مایدهای خداوندان ایشان
 افتد می خوردند، انگاه جواب داد
 ایشوع و گفت او را ای زن بزرگستی
 ایمان تو باشد ترا چنانچه میخواهی
 و از آن ساعت دخترش صحت یافت،
 و نقل کرد ایشوع از آنجا و آمد بر
 کنار دریا جلیل و بر کوه بالا رفت
 و آنجا نشست، و در دیک او شدند
 جماعتهای بسیار که بیه با ایشان
 کنکان و کوران و نه‌کان و
 شلان و غیر ایشان بسیار پس
 بینداختند ایشانرا بیش قدمهای او و
 ایشانرا صحت داد، چنانکه عجب
 شدند جماعتهای چون دیدند

۱۱ نه آن چیز که در دهان رود
 آدمی را نجس کند بلکه آنچه از
 دهان بیرون می آید این آدم را
 ۱۲ نجس میگرداند ، ان هنگام
 در یک آمدند تلامیذان او و گفتند
 او را دانی که فریسمین چون شنیدند
 این سخن را بر ایشان دشوار
 ۱۳ آمد ، اما او جواب داد و گفت
 هر نهالی که آن را بدر اسمانی
 ۱۴ من نشاند بر کند ، ایشان را
 بگذارید کوراند کشنده کوران
 و نابینا چون رهبر نابینا باشد بس
 ۱۵ هر دو در چاه افتند ، پس جواب
 داد پطرس و گفت او را روشن کن
 ۱۶ مارا این مثل را ، او گفت شما
 ۱۷ نیز تا این غایت بی عقل آید ، در
 نمی یابید که هر چه در دهان
 آید بشکم میرون و بیرون انداخته
 ۱۸ میشود ، اما آن چیزها که از
 دهان بیرون آیند از دل بیرون
 می آیند و اینها آدمی را پلید کنند ،
 ۱۹ ردرا که از دل بیرون می آیند
 اندیشه های بد کشتن زناکاری درونی
 ۲۰ کواهی دروغ کفر ، اینها آن
 چیزاند که پلید میکنند آدمی را
 اما دست نداشتن خوردن آدمی را
 ۲۱ نجس نمیکند ، و بیرون رفت ایشوع
 از آنجا و آمد بحدود تیرو و صیدان ،
 ۲۲ و اینک زنی کنعانی از آن مرزها
 بیرون آمد بانک میزد و میگفت

Non illa res quæ in os
 intrat, hominem turpem facit;
 sed id quod ex ore exit,
 hominem turpem constituit. Illo tempore propè
 ۱۲ venerunt discipuli ejus, & dixerunt ei, Nosti quod
 Pharisei, cum audirent hoc verbum, super illos
 (i. e. illis) scandalum ob-
 ۱۳ venerit. Verùm ille responsum dedit, & dixit;
 Omnis planta quam ipsam pater cœlestis meus non
 plantavit, effossa erit. Illos mittite; cæci sunt duces
 ۱۴ cæcorum; & non videns cum viæ dux non videntis fue-
 rit; tum [p. postea, ergo,] ambo in puteum cadunt.
 Dein responsum dedit
 ۱۵ Petrus & dixit ei; Lucidam facito nobis hanc parabolam.
 Ille dixit, Vos etiam eò us-
 ۱۶ que [p. ad hunc apicem] sine intelligentia estis? Non-
 ۱۷ ne invenitis quod omne quod in os intret, in ventrem
 abeat, & foràs projectum sit. Sed illæ res quæ ex ore ex-
 ۱۸ eunt, è corde ex-eunt; & illæ hominem turpem constitu-
 ۱۹ unt. (Sub) eo quod è corde ex-eunt cogitationes malæ,
 homicidium, adulterium, furtum, testimonium fal-
 ۲۰ sum, blasphemia. Hæ illæ res sunt, quæ turpem constituunt hominem; sed
 manibus illotis edere, hominem scœdum non constituit. Et foràs exiit JESUS
 ۲۲ ex illo loco, & venit in fines Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Cananæa ex
 illis finibus foràs exiit: vocem exulit, & dixit;
 Misere

Nota in cap. XV. S. Matthæi.

2. Παρεβαίνουσιν τὴν παράδοσιν. MS. Can. در میکنند از موافق کردن با بزرگان. *Discedunt à consensu præstando cum senioribus.* συνδύκω à senatorum consilio, & communibus suffragiis dicitur sic; & Perficere quidem aliàs سپارش *παράδοσις*; Talmudistis מסורה cui ἀντιστοίχον est sive לקח ἀπὸ τῶν ἁγίων ab accipiendâ voce traditâ doctrinâ, *Deu. 32. 2.* & ὁμιλία, familiare quasi colloquium, quali usus erat CHRYSOSTOMUS in Homiliis, ut vel aniculæ intelligant, *Pro. 7. 20.* sive קבלה Cabbala, à S. Paulo Gamalielis Discipulo, ἀποδοχὴ dicta, *1 Tim. 1. 15.* nam πρὸς λόγος sive verè dicta παράδοσις מסורה est, (atque utinam hodiè arrigerent aures suas Judæi) quod jam *Messias Χριστὸς Ἰησοῦς ἡλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι* לקח & ἀποδοχὴ קבלה nomen hoc imponunt ii, qui sermonem hunc πρὸς λόγος læti accipiunt. Sed rationem vocum מסורה παράδοσις traditio & ἀποδοχὴ קבלה traditionis receptio, & in manus successorum translatio, à Judæis ipsis audiamus. Sic R. Juda ob excellentiam personæ & הנשיא princeps, & הקדוש הקדוש משה קבל תורה מסיני ומסרה sic פרקי אבות מסורה מסורה לאנשי כנסת הגדולה ליהושע ויהושע לוקנים וקנים לנביאים ונביאי מסורה לאנשי כנסת הגדולה i. e. *Moses accepit legem à Sinai tradiditque illam Iosua; Iosua autem senioribus, & seniores Prophetis; & Propheta tradiderunt illam viris Synagoga Magnæ; Sic recenset Elias Levita præfatione ad Maforam Hammalforeth. pag. 50.* ואנשי כנסת הגדולה שהם חנו וזכריה מלאכי דניאל חנניה מישאל ועזריה עזרה נחמיה מרדכי ורובכל ועוד גלוי קלוהם חכמים מהחוש והמסגר עד השלמה מאה ועשרים ארץ כתובים על פי הקבלה שהיה בידם שמה רבינו עזרא קרא הסדרה ההיא בכתיבתה לסוד אחדסן הסוחר היועץ להם שמרעו מסר ליהושע ויהושע לוקנים וקנים לנביאים ונביאי כתיבתה בחזק בקרואתה i. e. *Es viri Synagoga Magnæ erant Haggæus, & Zacharias, Malachias, Daniel, Hanania, Misael, Azaria, Ezra, Nehemiah, Mordochæus & Zerubabel: nec non adjuncti illis Sapientes (ex illis qui calaturam artēque fabrilem perfectè callebant) centum & viginti viri: scripseruntque ab ore acceptam doctrinam, קבלה Cabbala hinc dictam: quam in manibus penes se habuerunt. Cujus Moses Dominus Noster à magistris dictionem ullam nec legit nec scripsit ab exemplari variantem, ob mysterium quoddam præfatis sapientibus notissimum; quam Doctrinam Moses Dominus Noster à magistris tradidit Iosua, & Iosua Senioribus, & Seniores Prophetis, &c. scripseruntque illam extra filium; lectione sive קרי altera, in oram libri rejecta; Ezra autem (in hoc concilio) scriba extitit.*

3. Ὅτι ἀποκριθεὶς. MS. Can. جواب دان ايشوع *responsum dedit JESUS.* & MS. Po. پاسخ دان بدیشان *illis ἀποκρίθην loquendi vicem dedit.* Ὁ θεὸς ὁ ἐν τοῖς ἁγίοις MS. Can. خدای تعالی گفته است *Dens excelsus.* *Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, dixit; [p. dicens est.] τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ.* MS. Po. بر سبارش *super traditionem Dei transitis pro traditionibus vestris.*

4. Τίμα ἡ μήτηρ σου. MS. Can. کرامی دار مادر و پدر خود را *honorem exhibeto matri & patri tuo, & omnis qui matrem & patrem suum contemptibilem faciet: vocibus matrem & matrem ut vides, honoris ergo antepositis. vide. Pro. 1. 8. & c. 6. 20. & 10. 1. & 23. 22.*

کنکان که سخن میگویند و
 لنکان که میروند و کوران
 که می بینند و ستایش کردند خدای
 اسرائیل را ، بخواند ایشوع تلمیذان
 خود را و گفت من رحمت میگویم
 جمع را زیرا که بیش من مقام گرفته
 اند مدت سه روز و دیست ایشان را
 چیزی که بخورند و نخواهم که بره
 کنم ایشان را بروزه تا *ضعیف نشوند
 در راه ، گفتند تلامیذان او را
 پس از کجا مارا در بیابان نان ها
 جندان تا این قدر جماعت را
 سیر کنیم ، گفت با ایشان
 ایشوع چند نان هست شمارا ایشان
 گفتند هفت و اندکی ماهی خرد ، و
 فرمود جماعت را که در زمین
 بنشینند ، و گرفت هفت نان
 و ماهی را و تسبیح کرد و شکست
 و داد بشاکردان *خون و شاکردان
 دادند جماعت را ، پس خوردند همه
 و سیر شدند و جدا شدند آنچه زیادت
 آمد از خردهای نان هفت سبد پر ،
 ایشان که خوردند بودند چهار
 هزار مرد غیر کودکان و زنان ،
 چون جماعت را کسید کرد بر
 کشتی رفت و آمد بسر حد
 جندان ،

mutos quòd verbum loque-
 rentur, & claudos quòd
 ambularent, & cæcos quòd
 viderent, & gratias [p. lau-
 dem] agerent Deo Israelis.

Convocavit J E S U S 32
 Discipulos suos, & dixit;
 Misericordiam dico mul-
 titudini, (sub) eo quòd
 apud me mansionem sum-
 pserunt [p. sumentes sunt]
 ad spatium tridui; Non est
 iis quid [p. res] quod comedant,
 & nolo ut dimittam
 [p. in viam faciam] illos in
 jejunio; ut debiles non sint
 in via. Dixerunt discipuli 33
 ei; Ergo unde [p. ex quo
 loco] nobis in deserto pa-
 nes tot; ut hanc quantita-
 tem populi saturam facia-
 mus? Dixit iis J E S U S, 34
 Quot panes sunt vobis? ij
 dixerunt, septem, & paucos
 pisces minurulos. Et jussit 35
 populo, ut super terram fe-
 derent. Et accepit septem 36
 panes, & pisces, & gratias
 egit & fregit; & dedit dis-
 cipulis suis; & discipuli
 dederunt multitudini. Dein 37
 edebant omnes, & saturi
 erant; & susceperunt id
 quod superfluum obvenit,
 è micis, septem sportas
 plenas. Ij qui edebant, 38
 erant quatuor millia virorum
 præter puerulos & mulie-
 res. Cùm populum di-
 missum fecisset, super na-
 vem ibat, & venit in fines
 [p. in caput-] Magedan. 39

* MS. cum
 ص male.

* MS. خورد
 pessimè.

ὁ ἁπολογῶν. MS. Po. *scomma* sive opprobrium dederis; sed Exod. 21. 17. מלעדיך *maledicens*, propriè allevians, levi pendens: contrarium תן Exod. 20. 12. quasi gravi pretio habeto: ut & gravi contrà supplicio multentur, qui contrarium doceant faciàntve. Abdel Senarin. pag. 291. *id quicquid portionis inveneris, beneficium est à me; & honorem non exhibet nec patri nec matri: vide versionem Arab. Sed & honor hic completitur debitam personarum parentum reverentiam, & vitæ sustentationem: neque secus exponendum* *ὁμοίως πῦς* 1 Tim. 5. 17. siquidem Patres in CHRISTO animarum nostrarum duplum & Honorem & Honorarium meriti sunt; atque utinam accepissent: sed mens loci annon hæc est? tantum in Phariseos eorumque discipulos invaluit larvata sanctitas & avaricia, ut (modò in simulatum Dei cultum luxuriamque sacerdotum alendum munificentis principum vitiorum transferri queat) *μωπιδρωται* & plane *ἀσχητοι* facti, immunitatem quandam naturæ (quam vel bestiz diffugiunt,) nec metuant profiteri modestius, nec populum docere.

5. ἄρον. MS. Po. این جز [جیز] که بشما می دهم از من منت است و نمی گذارید که آدمی پدر و مادر خود حرمت دارد *Hac res quam vobis do, à me gratia est; & non permittitis ut patri & matri sue honorem præstaret.* MS. Can. *اینکه پدر می دادی نیکوکاریست از من و گرامی نداری نه پدر و نه مادر را* *id quicquid portionis inveneris, beneficium est à me; & honorem non exhibet nec patri nec matri: vide versionem Arab. Sed & honor hic completitur debitam personarum parentum reverentiam, & vitæ sustentationem: neque secus exponendum* *ὁμοίως πῦς* 1 Tim. 5. 17. siquidem Patres in CHRISTO animarum nostrarum duplum & Honorem & Honorarium meriti sunt; atque utinam accepissent: sed mens loci annon hæc est? tantum in Phariseos eorumque discipulos invaluit larvata sanctitas & avaricia, ut (modò in simulatum Dei cultum luxuriamque sacerdotum alendum munificentis principum vitiorum transferri queat) *μωπιδρωται* & plane *ἀσχητοι* facti, immunitatem quandam naturæ (quam vel bestiz diffugiunt,) nec metuant profiteri modestius, nec populum docere.

6. καὶ ἠυρεσάμεθα. MS. Can. پس باطل گردید سخن خدای را *ergo irritum fecistis verbum Dei per traditionem vestram.* [p. consensum vestrum.] MS. Po. *کلیه خدا باطل گردید برای* *verbum Dei irritum fecistis pro traditionibus vestris; de sacrificiis dictum à recto fine in sinistrum distrahendis: ac quibusdam cultuum umbris succedebant in Ecclesia CHRISTI* *ἀσχητοι* oblationes, solutiones decimarum, ecclesiarum prædis, principum & populi CHRISTIANI *ἀσχητοι* in Deum pignora; ne irritum omnino fiat prudenter dici solitum à Rabbiniis. *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *Omnia sacrificia irrita, i. e. abrogata erunt; ac sacrificium laudis non erit irritum in æternum.*

9. ἀδελφότητες διδασκαλίας. MS. Po. این خلف بلای خود مرا حرمتی دارند و من ایشان از من عظیم دوستی و قدس مرا می برینند بدانکه تعلیم و سبارشهای خلف می آموزند *Hic populus cum labio suo mihi honorem exhibent, & cor suum à me per quam longè abest; & dolose me colunt; propterea quod doctrinam & traditiones populi docent.* Sed vide originem, ex Esaiæ 29. 13. *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *quod si Judæi (non necessario, ἀσχητοι) post S. Hieronymi ætatem puncta dedissent, cur non legendum* *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *ut mens sit, Timorem illorum quo timent me, præceptum hominum docet: verum absit mihi mutandi puncta licentia, quali vir magnus Cl. Munsterus in hunc locum usus est, dum legat* *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *affligitur populus pro* *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *accedit: cum spiritus S. pungat & exponat per S. Matthæum* *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *quin & lectionem* *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *(per contrarium* *ὅτι ὅλα τὰ ἑσπερία ἡμεῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους* *sc. si δὲ ἡγεσία πῶς ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ ἐστὶν) sana ratio comprobavit. Sed quandoque bonus dormitat Homerus.*

12. Ἐκείνη ἡ ἁρμύνη. MS. Can. *sed lege cum Ox.* *super illos arumna sive perturbatio invasit.*

13. Ἐκείνη ἡ ἁρμύνη. MS. Can. *که آنرا پدر آسمانی تشنه از من* *quam ipsam (plantam) pater coelestis non plantavit, à filio excisa erit.*

فصل شانزدهم

CAPUT XVI.

* MS. Can.

1 D Ein ad eum venerunt
Pharisæi & Sadducæi,
& per tentationem ab illo ro-
gabant, ut ostenderet illis
2 signum à coelo. Ille re-
sponsum dedit, & dixit iis;
Cum nocturnum tempus sit,
dicitis, quòd coelum serenum
[p. purum,] foret esse. (sub)
eo quòd coelum rubicundi
3 coloris sit. Et in maturino
dicitis, Hodie tempestas futu-
ra est, (sub) eo quòd coelum
rubicundum est. *Avari,*
nōstis distinctionem facere
faciei coelorum, & nō
nōstis distinctionem facere
4 signorum temporis? Hæc
generatio mala, & adultera
signum petit; & signum
datum non erit ei, nisi fig-
5 num *Iene* Prophetæ. Tum
illos reliquit, & abiit; cū
discipuli ejus venirent in
oram (oppositam) obliti sunt,
[p. oblivionem fecerunt]
6 ut panem afferrent. Tum
dixit iis [p. ad illos] Cavete,
[p. cautelam facite] a
fermenti virtute Pharise-
orum, & Sadducæorum;
7 Illi cogitabant apud se, &
dicebant, Quoniam panem
8 non accepimus. Dein no-
vit JESUS, & dixit,
Quid cogitationem agitaris
in vobis, ô exigue fidei,
quia panes non habetis?

* cum non
sic MS.
Can. & Po.

بسی نزدیک او آمدند فریسیین
و سادوسیین و با ایشان
از سوال کردند تا نماید ایشان را
نشانی از آسمان، او جواب
داد و گفت با ایشان چون
شب هنگام باشد میگویید که
آسمان پاک خواهد شدن زیرا که
آسمان سرخ رنگست، و در
صبح میگویید که امروز سرما
خواهد بود زیرا که آسمان سرخ
است تشریف میدادید جدا کردن
روی آسمان را و نمی دادید جدا
کردن نشانه های (ماده را)، این
قبیله بد و زناکار نشانه میخواهد
و نشان داده نشود او را مگر
نشانه یونا بیغمبر، پس ایشان را
بگذارشت و رفت چون تلامیذان
او رسیدند بگذاره فراموش کردند
تا نان بر گیرند، پس گفت
با ایشان ملاحظه کنید و بر*هیز
کنید از خمیر مایه فریسیین و
سادوسیین، ایشان اندیشه میکردند
با خود و میگفتند که نانها ذکر فتم،
پس بدانست ایشوع و گفت چه
اندیشه میکنید در خون ای
اندکی ایمانان که نانها ندارید،

micas deciduas quæ de mensa Domini sui cadunt, aliter fragmenta Hist. CHRI-
STI Perf. pag. 294. infra à Mat. 27. 40. *از بره های* MS. Can.
edunt & vitam agunt; sic MS. Po. subdit
& vivunt. [p. *viventes erunt*] sic & Syr. interpretes.

28. Μεγάλη σε ἡ πίστις. MS. Can. *بزرگست صدق ایمان تو* magna est
veritas fidei tua: quamvis aliàs صدق pro veritate apud Persas accipiat. MS.
Ox. & Po. non dissentiunt; fides filiâ Jacobi sive Israelis digna, de femina
Gentili, CHRISTIANAM constituens: fides cum Deo luctata, & prævalens.
vide Gen. 32. 28. & ἰδὲν. MS. Can. *صحت یافت* sanitatem invenit.
ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκείνης. MS. Can. *در آن ساعت* in illa hora. MS. Po. هماندم
eodem momento. Abdel Senarin. pag. 295. *در زمان* in, id est, ex tempore.

30. Χάλας. MS. Can. *و گنگان و شلانی و غیر ایشان* claudor, & cacos, & multos, & paralyticos. Huc refer Esaiæ 35. 5.
Παρεὰ τὰς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Sic MS. Can. *بیش قدمهای ایشان* ad, vel
coram pedibus IESU. MS. Po. *بیش پای مسیح* coram pede Messie
sive CHRISTI.

31. Ὅτι θαυμάσι. MS. Po. *چونکه مردم حیران همی شدند*
in modum ut homines obstupescerent omnes fierent. & post, & πολλὰς ἀλμπνίας
addit. MS. Can. *و شلانی که کندرست میشوند* & paralyticos, quod
sani corpore facti sint. Et MS. Po. *و مجیدمان پاک می شدند*
leprosos & ariditate contractos, quod mundi fierent.

32. Μίμνητε ἐκλυθεῖν. MS. Can. *تا مردم نشوند در راه* p. ut morientes
non sint in via. MS. Po. *تا مردم در راه افکار شوند* ne forte in via cogita-
bundi, i.e. solliciti πολυκήμενοι sint.

33. Ἐν ἔρημῳ. MS. Can. *در این بیابان* in hoc deserto. MS. Po.
درین ویران in hac inanitate. vide Gen. 1. 2. & Tawusi
versione, quia ad manum tibi est. ἀπὸ τοῦ τοῦτοῦ ὅχλου τοῦτοῦ. hanc elegantiam,
& vim sermonis nemo Persarum attigit. MS. Can. *درین بیابان نان*
in hoc deserto panes, ita ut hac tota
فان درین ویرانی که این همه آبوه multitudo satura fiat. MS. Po.
panes in hac inanitate, ut hic omnis populus satur fiat. annon ad
verbum کنند نانها چندان چنانکه جند آبوه سیر شوند
ut tot populos saturos faciant?

35. Ἀναποσειν ἐπὶ τῇ πύλῃ. MS. Po. *که از پای بنشینند*
[p. à pede] federent.

36. Οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ. MS. Can. *و شاگردان نهادند در پیش اجتماع*
& discipuli apposuerunt (in) coram populo. MS. Po. *و بشاگردان خود را تا*
& discipulis suis dedit ut hominibus divisionem facerent.
Sed Abdel Senarin. pag. 296. *تا پیش مردم گذاردند* ut hominibus propo-
nerent. sic Cl. Ludovicus de Dieu vertit. Sed annon propriè ut è Mat. 18. 25, 26.
Luc. 19. 8. ἵνα ἀποδῶν, ut hominibus à se traderent, sive transmitterent.

38. Χωλε. MS. Can. *prater mulieres, & par-
vulos, nec dissentit* MS. Po.

39. Καὶ ἀπολύουσ. MS. Can. ut Ox. Sed MS. Po. *و چون خلع را دستوری*
cum populo potestatem
[abeundi] dedisset super navem furtum adscendit, & in oras Magdelæ [p. Magad]
abiit. MS. Can. *و آمد بسر حد مغدو* & abiit in fines [p. in caput finium]
Mageddo.

- 19 Tibi [p. ad-] dabo claves Regni cœlorum; & omne quod super terram ligabis, in [p. super] cœlis etiam ligatum erit; & omne quod in terra *aperies*, in cœlis etiam *apertum* fiet. Illo tempore iussit discipulis suis, ut alicui non dicerent, quod ille JESUS Christus esset. Et ex illo tempore cœpit JESUS notum facere discipulis suis, quod conveniens esset ipsi adire Hierosolymam; & pati afflictionem multam a senioribus & scribis, & principibus sacerdotibus; & occisum esse; & in die tertio resurgere. Et Petrus assumpsit eum, & initium fecit in increpationem facien- dam ei, & dixit, Longè ab- sit à te ô Domine; hoc non erit tibi. Ille retrò (se) convertit, & dixit Petro; Post me vade ô Satana, lo- cò offendiculi ad impingen- dum [p. invadendum] es mihi; (sub) eo quod non nosti illas res quæ ex deo sunt, sed illas res quæ ex hominibus. In illo tem- pore dixit JESUS disci- pulis suis; Si quis vult, ut post personam meam *sequelam* mei faciat, desertionem sui dicat, & crucem suam sus- cipiat; & in post me veniat.
- 25 (Sub) eo quod omnis qui cupit ut animæ suæ salutem faciat, perniciem faciet ei; & omnis qui animæ suæ pro me perniciem faciet, inveniet illam. Quid lucri adhibebit homini, quum in manum adferat totum
- ۱۹ بتو دهم کلیدهای مملکت آسمان و هر چه بر زمین به بندی بر آسمان نیز بسته شود و هر چه در زمین بکشایی بر آسمان نیز کشاده کردن، آن هنگام فرمود تلامیذ خود را تا کسی را نگویند که او ایشوع مسیح است، و از آن وقت آغاز کرد ایشوع معلوم کردن تلامیذان خود را که در بایست است او را رفتن با اورشلیم و کشیدن رنج بسیار از پیران و نویسندگان و بزرگان امامان و کشته شدن و در روز سیم برخاستن، و پطرس گرفت او را و آغاز کرد بزجر کردن او را و گفت در باد از تو ای خداوند این نباشد ترا، او باز گردید و گفت به پطرس پس من برو ای شیطان جای بسر در آمدن هستی مرا زیرا که نمی فهمی آن چیزها که از خدا اند بلکه آن چیزها که از مردم، در آن وقت گفت ایشوع تلامیذان خود را اگر کسی خواهد که پیروی من کند ترک خون بگوید و صلیب خون بپوشد و در پی من آید، زیرا که هر که خواهد که جان خود را خلاص کند هلاک کند اما و هر که جان خود را برای من هلاک کند بیابدش، چه سود میدارد مردی را جون بدست آورد همه

mundum,

۹ تا اکنون در دیافته اید و یاد نمی
 لرید پنج خاها را برای پنج هزار نفر
 ۱۰ و چند سبد برداشته اند و ده آن
 هفت نان برای چهار هزار و چند
 ۱۱ ربیبیل گرفتید ، بس چگونه
 در نمی یابید که من از جهت
 نان با شما خطاب کردم محافظت
 کنید خود را از خمیر مایه فریسم
 ۱۲ و سدوسین ، ادکه در یابند که
 از خمیر مایه نان دگفت و
 لیکن از علم فریسمین [*و]
 ۱۳ سدوسین ، و چون آمد ایشوع
 بولایت قیسریه فیلیغوس می پرسید
 از تلامیذ خود و میگفت چه
 میگویند مردم که هست این
 ۱۴ البشر ، گفتند ایشان کسانی
 میگویند که یوحنا معبد و دیگران
 الیا و کسانی ایرمیا یا یکی از
 ۱۵ انبیا ، گفت ایشوع با ایشان
 چه میگویند که من هستم ،
 ۱۶ جواب داد شمعون پطرس و گفت
 تویی مسیح ابن الله الحی ،
 ۱۷ جواب داد ایشوع و گفت اورا
 خنک بتو ای شمعون پسر یونا
 که گوشت و خون ترا آشکارا
 نکرد لیکن پدر من که در
 ۱۸ آسمانست ، من نیز میگویم
 ترا که تویی پطرس و برین سنگ
 آبادان کنم کلیسای مرا و
 درهای دستی برو غالب نشوند ،

Ad huc [p. ad nunc] non
 intelligentes estis, & in me-
 moriam non affertis quin-
 que panes pro quinque
 millibus, & quot sportas
 suscepistis? Neque illos
 ۱۰ septem panes pro quin-
 que millibus, & quot co-
 phinos sumpstistis? Ergo,
 ۱۱ quomodo non invenitis quod
 ego de causa panis cum vo-
 bis colloquium non feci-
 rim? cautelam facite vobis
 à fermenti virtute Phariseo-
 rum, & Sadduceorum. Tunc
 ۱۲ invenerunt quod de fer-
 mento virtutis panis non
 dixerit; sed de doctrina
 [p. noticia] Phariseorum
 & Sadduceorum. Et cum
 ۱۳ veniret JESUS in pro-
 vinciam Cæsareæ Philippi,
 rogavit à discipulis suis, &
 dixit: *Quid dicunt homines,*
 * *quisnam sit filius hominis?*
 ۱۴ Dixerunt illi, *Quidam di-*
cunt quod Johannes Baptista;
& alii, Elias; & Quidam, Je-
remias aut unus è Prophetis.
 ۱۵ Dixit JESUS illis, *Quid*
dicitis, quisnam ego sum?
 ۱۶ Respondum dedit Simon
 Petrus, & dixit, *Tu es Chri-*
stus, filius Dei viventis.
 ۱۷ Respondum dedit JESUS
 & dixit ei, *Beatus ad*
te (spectat,) Simon fili (A. Bar)
Petrus, quia caro & san-
guis tibi manifesta non
fecit; sed pater meus qui in
 ۱۸ *cælo est. Ego etiam dico*
tibi quod tu sis Petrus,
& super hunc lapidem
ædificium faciam ecclesiæ
mihi; & portæ inferni in
illam victrices non erunt.
 Tibi

* MS. Can.

 * MS Can.
 & Po. برای
 من de me.

13. *Tira ya λίγαν*. MS. Can. چه میگویند مردم از برای من که
 Quid inquit homines de me, qui sum filius hominis?
 MS. Po. که جماعت مردم برای و من چه میگویند که کیستم
sc. multitudo, & homines quid dicant nempe quis sim Ego. Sed omisso FI-
 LIUS HOMINIS, Quod ad FILIUS DEI VIVENTIS referri
 debeat, non animadvertit interpretes, mysterium unionis hypostaticæ divinæ natu-
 ræ cum humana, hic includi; cujus confessionem Apostolicam ab Apost. lo
 Simonē pronunciatam, CHRISTUS Ecclesiæ suæ Petram, (unde Petrus,
 confessor dictus est) disertè adstruit.

17. *Ματθαι & Σίμων*. MS. Can. خنک بتو ای شمعون پسر یونا
Beatitudo tibi; [p. ad te] ô Simon fili Jonæ: vide Xavier. Hist. Christi pag. 301.
 at imprimis, historia S. Petri, pag. 9. MS. Can. in v. 18. *Καὶ ὁ ὢν πετρά,*
ἐπ' οὗ ἔτι θεμέλιον. من نیز میگویم ترا که تویی سنگ سخت محکم
 و برین سنگ ابادان کنم کلیسای مرا و درهای بستی او را ستیم
Ego quoque dico tibi quod tu sis Lapis gravis firmatus; & super hunc la-
*pidem ædificium faciam Ecclesiæ mihi; & porta *inferni, ei injuriam [al. vim]*
non inferent. [p. venire non facient.] at MS. Po. in v. 17. خنک جان تو
 ای شمعون صفا پسر یونا که خون و کوشش تو این سر را اشکارا
Beatus spiritus tu es ô Simon Cepha fili Jonæ; quia sanguis & caro
 و من *tua, hoc mysterium manifestum non fecit. in v. 18, 19. sic & MS. Po.*
 بتو میگویم تویی صخره دین من یعنی سنگ و بنیان
 کلیسای من بر تو عمارت کنم و درهای دوزخ او را
 خراب نکنند و کلیدهای ملکوت آسمان بتو می دهم
 و هرچه تو در زمین ببندی در آسمان بسته شود و هرچه
 تو در زمین بکشای در آسمان کشاده شود
viz. Et ego tibi [p. ad te] dico, Tu es Petra fidei mea; id est lapis, & fun-
damentum Ecclesiæ meæ super te ædificabitur; [p. ædificium, sive habitatio facta
erit;] & porta inferni, devastationem non facient: Et claves Regni ca-
lorum tibi [p. ad te] dabo; Et omne quod tu in terra ligaveris in celo ligatum
erit; & omne quod tu in terra solveris [al. aperueris] in celo solutum [al.
apertum] erit. Sed hæc in gratiam optimi lectoris ad singulos usque apices
fideliter descripsisse, & vertisse non gravabar, dum is singula æquâ judicii lance
perpendens, versionem illam quæ CHRISTI verba sanctius exprimat, re-
tineatque, expulso cavillandi studio, (Quod Catholicæ mentis est, semperque
fuit,) diligenter exploret, & ingenuè amplectetur.

20. *Ὁν αὐτὸς ἔτι*. MS. Can. & Po. *Quod ipse Mes-*
sias sit, voce JESUS omissa; quia in solo investigando Messia res agebatur.

21. *Ὁν δὲ αὐτὸν ἀπλῶς*. MS. Can. *quod ne-*
cesse abire habeat. necesse Arabico-Perf. debitum, & multam quam pro nobis
sustinuit. Abdel Senarin aptè quidem. MS. Po. quod futurus esset abire:
judicio necessitatis prætermisso.

Ἀπὸ τῶν ἀποβυτίων. quod magis generale est & magnificentius nomen
 præponit. MS. Po. *واذ يبران و سروران امامان و نویسندگان*
à Senibus [unde Senatores sic dicendi] & prin-
cipibus Sacerdotum [proprie αἱρεῖται, qui præesse & rectius αἱρεῖται debe-
bant] multum injuriæ perpeti debeat.

* loco humi-
 li & infimo
 dictum Luc.
 18. 14. hinc,
 & پست
 بلند
 & humilis
 opponuntur.

جهان را و جان خود را زیان
 کند یا چه دانه شود انمی را
 بجای جان خود ، که فرزند
 انمی خواهد آمدن در ستایش
 پدر خود با ملائکه خون وادکه
 سزا دهد هر یک را موافق عمل خود ،
 راست کویم بشما بعضی هستند
 از ایشان که اینجا می ایستند
 که مرک نجشند تا وقتی که
 معاینه بینند این بشر را اینده در
 بادشاهی خود ،

mundum, & animæ suæ
 damnum operetur? aut quid
 daturus erit homo, in loco
 animæ suæ? Quia filius
 hominis futurus est venire
 in gloria [p. aliàs laude]
 Patris sui cum Angelis suis;
 & tunc justum [p. dignita-
 tem, meritum,] dabit, con-
 veniens operi suo. Amen
 dico vobis, quidam sunt ex
 illis qui hic loci adstant, qui
 mortem non gustabunt,
 donec [p. ad tempus quo]
 intui, viderint filium homi-
 nis venientem in Regno
 suo.

Nota in cap XVI. S. Matthæi.

1. Πηδζοντες. MS. Po. واورا می ازمودند. Et illumentabant.
 σημεϊον-MS. Can. & Ox. idem. MS. Po. که این بدیشان بنمایند
 ut signum illis ostenderet.

2. 'Eudia. MS. Can. ut Ox. MS. Po. یعنی که روز بی بارانست
 Quod serenitas, i. e. Quod dies sine pluvia fuerit. quod
 serenus futurus sit. vide Xavier. pag. 296.

3. σνρνδζον. MS. Can. که سرخی آسمان بسپاهی میگردید
 rubiendum in nigrum sive luridum conversum fuerit. Hinc Hist. Petri. pag. 12.
 in ora libri Cl. Ludovicus de Dieu, Servos Nigretas dictos, recte asserit.
 i. e. μελαγχροεις سپاهیان σήμερον χειμων. MS. Po. امروز زمستانی است
 hodie hyems sit.

4. 'Τποκριται. MS. Can. ای منافقان. & quo ad sanctiatis
 gratiam, planè αποτοι. Chald. ܐܬܪܐ & Arab. نفع vide.

5. 'Ιωνά. MS. Can. یونس Sed MS. Po. magis græcissar. Jonas
 Pro Gen. Jonæ.

6. 'Αρτους λαβειν. MS. Can. که بر کبرند. ut in comitatu suo panem acciperent. vide Xavier. p. 299.

7. 'Ουπω νοιτε. MS. Can. که اکنون quasi isti τὸ νῦν-MS. Po.
 ساعت ad hanc horam.

8. Πλοες απορίδας. MS. Po. چند سینه ویکزیر بر داشتند. Quot por-
 tas alias plenas (suscepistis; sic & v. 10.

9. 'Εἰς τὰ μέρη Καισαρείας. Hic, ut in gravioribus doctrinis solet, MS. Po.
 Rubricam appendit suam. sc. اقرار کردن شمعون و صفتن توبی فرزند خدا
 CONFESSIO SIMONIS DE
 CHRISTO ET ASSERTIO; TU ES FILIUS DEI.

CAPUT XVII.

فصل هفدهم

1 **ET** post sex dies assum-
psit **JESUS** *Petrum &*
Jacobum, & Iohannem &
fratrem ejus: illos duxit so-
los super montem excel-
sum; Statum suum mutavit
2 coram illis; postea resplen-
duit vultus ejus sicut sol;
& alba sunt vestimenta ejus
sicut fulgur. Et ecce, visi
3 sunt iis *Moses & Elias*, qui
cum illo verba faciebant.
4 *Petrus* responsum dedit &
dixit [p. ad.] **JESUM**, O Do-
mine! bonum est ut nos hic
loci adsumus; si vis, hic
loci faciemus tria *umbracula*:
unum tibi, & unum *Mosi*, &
5 unum *Eliæ*. In illo inter-
medio (*tempore*) quo verba
dixit, ecce nubes lucida su-
per illos *umbraculum* expan-
debat; & ecce vox è nube,
quæ dixit; Hic est filius
dilectus meus [p. amorem
habens meum] *quo ipso* com-
6 placui; abs illo audite. Cum
audirent discipuli, in faciem
suam procidebant, & gravi-
7 ter timebant. Propè ade-
rat **JESUS**, & tacitionem
fecit illorum, & dixit illis,
[p. ad.] surgite & ne ti-
8 mete. Et cum sursum ha-
berent oculos suos, præter
JESUM solum, hominem
9 alterum non viderunt. Cum
de monte in infimum vene-

و بعد شش روز گرفت ایشوع
پطرس و یعقوب و یوحنا
برادرش را ایشان را برن تنها بالای
کوه بلند حال خود را کردند
برابر ایشان، پس بتافت رویش
همجو افتاب و سبید شد جامهای
او همجو برق، و اینک دیده شد
ایشادرا موسی و الیا که باو سخن
میکفتند، پطرس جواب داد و
گفت با ایشوع ای خداوند خوب
باشد که ما اینجا باشیم اگر
خواهی اینجا بسازیم سه سایه بان
یک ترا و یک موسی را و یکی الیا را،
درین میان که سخن میگفت
اینک ابری روشن برایشان سایه
گستران و اینک آواز از ابر که
میکفت اینست پسر دوست داشته
من که بوی خوشنودم ازو بشنوبد،
چون شنیدند تلامیضان بروی
خود افتادند و سخت ترسیدند،
در یک شد ایشوع و مس کرد
ایشادرا و گفت با ایشان برخیزید
و مترسید، و چون بالا داشتند
چشمهای خود بغیر ایشوع تنها انمی
دیگر ندیدند، چون او کوه بزبر

22. Ἰαὸς οὐ. MS. Can. دور بان از تو *absit tibi*. p. longè sit abs te. MS. Po. حاشا deprecandi, sive excipendi particula Arabibus. sic in verbo حاشي منهم فلاقا *exceptis illorum aliquem*. sic CHRISTUM Petrus ab hoc periculo ἐξαίρειν *exceptisse* voluisset.

23. Ταῦτα ὁμῶς μου Σατανᾶ. MS. Po. برو از پیش من اي بي ايمان *abi de coram me o sine fide*. quasi in hoc mihi, tibi, ecclesiae meae adversarie & parum fidelis: nec ad probrosum nomen τῷ Satanae, sive Diaboli, qui Syriacè norunt, vocem distorquebunt; σάταν μὲν MS. Can. کة تو جاي بسر در آمدن. *quia tu offendiculum* [p. locus impingendi. ad verbum in caput ejus invadendi] es mihi. Sed MS. Po. براي من بای بند هستي *pro me sive ad me vel mihi pedis vinculum, hoc est, laqueus es*.

Ὁν ὁ φρονεῖ τὸ τοῦ θεοῦ. MS. Can. کة اندیشه از الهه خدای راست *quia cogitationem i. e. consilium, de illo Deo quod hoc est, de eo quod Deo conveniat, non agis*.

Ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. MS. Po. بلکه در خواستن انسانست *sed corporalia & verba hominum*. MS. Can. *sed de eo quod proprium sive proprietas hominis est*. vide Xavier. pag. 303.

24. Ὅτις μου ἐλάττω. MS. Can. هر کة خواهد کة بیروني من کند *omnis qui velit ut comitatum p. sequelam meam curet, [p. agat] desertionem anima sua pronunciet [p. dicat]*.

Ἀπερνησάτω. MS. Po. کة در بی من بیاید از نفس خود دور شون *qui post me [p. in post me] veniet, ab anima sua, i. e. à se, longè abest*. vide Xavier. pag. 303.

25. Τὸν ψυχὴν αὐτοῦ σώσει. MS. Can. هر کة خود را زنده کند بپیراند *omnis qui se [p. viventem faciet,] perdet se [p. mori faciet se]* MS. Po. *argutè quidem*. و هر کة خواهد کة جان خود را زنده کند *omnis qui velit ut animam suam viventem faciat, corpus suum p. corruptum faciet. i. e. corrumpet perdet*.

26. Ἐάν τις κόσμον ὅλον. MS. Can. ut Ox. vide Xavier. pag. 303. sed MS. Po. کة همه دنیا را سون کند و با جان سون نکند چه چیز انمی را *si totum mundum *lucrum faciat, & cum anima lucrum non faceret; Quanam res homini, commutatio animæ erit? ἀντάλλαγμα* MS. Can. *ad sensum*. خون جاني جان *in loco animæ*. Anglo-Normannis *in lieu*.

27. Μὴν γὰρ. MS. Can. کة فرزند انمی غزم آمدن دارن *quia filius hominis propositum veniendi habet*. Ergò μὴν ἔρχεται.

Κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. MS. Po. و بهر کسی تعدن کردارش جزا دهد *& omni cuique (juxta) numerum sive computum operis sui retributionem dabit*. si تعدن in MS. satis ambiguum, rectè assequar.

28. Ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. MS. Can. نا وقتي کة مهاینه بینند *ad temp. quo contemplati, viderint filium hominis in Regno suo*, omitta adventus mentione. Cl. Grotius ad Resurrectionem, adscensum, & Sp. S. missionem refert. verum ἐν τῷ ὄρει ὁραβότου, ut hic ait, tres secum in Montem Tabor ducit, ut S. Marc. c. 9. 2. docet, Petrum Jacobum & Johannem; quibus in transfiguratione sua, radios quosdam regni sui, ipso sole millies centuplo illustriores ostendit.

- 18 Tum increpuit eum JESUS, & foras exiit ex illo Satanas, & sanatus erat puerulus ex illa hora.
- 19 Illo tempore venerunt discipuli ad JESUM solum, & dixerunt; Quare nos non potuimus illum longè *amovere*; [p. *facere*].
- 20 Dixit iis [p. ad-] JESUS, propter defectum fidei vestræ; In veritate dico vobis [p. ad-] Quod si fidem sicut granum sinapis habentes sitis, huic monti diceretis, migrationem facito ex hoc loco in illum locum, & migrationem faciet; & ulla res vobis impossibilis non erit. Etenim hoc genus foras non exit nisi per precem, & jejunium. Et interea [p. *in illo medio*] dum erant in Galilæa cum illis dixit JESUS illis, [p. ad-] filius hominis traditus erit in manum hominum. Et illum occident; Et in tertio die resurget; tristes erant multum. Cùm Capharnaum venirent, coram venerunt ii qui acceperunt duo didrachma, tres drachmas *in tributum ad præsentiam* [p. ad apud] *Petri*; & dixerunt ei; Magister vester nonne solvit *didrachma?
- 25 Dixit, Etiam; & cùm in domum intraret, de improvviso JESUS ei dixit, Quid tibi videtur [p. quomodo vides] O *Simon*? Reges terræ à quo recipiunt tributum, aut censum? à filiis suis, aut Ab alienigenis? Et dixit, ab alienigenis; Dixit JESUS ei;
- 26

* al. duas
drachmas.

۱۸ بس زجر کرد اورا ایشوع و بیرون رفت ازو شیطان و تندرست شد

۱۹ آمدند تلامهذان نزدیک ایشوع تنها و گفتند چرا ما نتوانستیم اورا دور کردن، گفت با ایشان ایشوع برای کم ایمانی شما براستی گویم بشما که اگر صدق همجو داده خردل داشته باشید این کورا بکوید نقل کن از اینجا یک با اینجا یک و نقل کند و هیچ چیز شمارا محال نشود، فاما این گونه بیرون درون مکر بنماز و روزه، و در آن میان که می بودند در جلیل با ایشان گفت ایشوع ایشانرا ابن البشر سپردن شون بدست مردم، و اورا بکشند و در سیم روز برخیزند و اید و هکین شدند بسیار، چون بکفرناحوم آمدند بیش آمدند ایشان که می ستند دو دو درم سه درم جزیره را بیش نزد پطرس و گفتند اورا معلم شما نمی دهد دو درم، گفت بلی و چون در خانه آمد ناگاه ایشوع با وی گفت چگونه می بینی ای شمعون بادشاهان زمین از که می ستانند جزیه یا خراج از فرزندان خون یا از بیگادکان، و گفت از بیگادکان گفت ایشوع اورا

۲۰

۲۱

۲۲

۲۳

۲۴

۲۵

۲۶

مي آمدن فرمود ايشادرا ايشوع
 فاش دکنيد اين ديد را بيش
 کسي تا ادکاه که برخيزن اين
 ۱۰ البشر از مردگان ، برسيدند
 ازو نلامدان و گفتند چيست
 اين که ميگويند فوبسندگان
 که بايد که اليا بيايد از نخست ،
 ۱۱ جواب داد و گفت ايشوع ايشادرا
 بد رستي الياس خواهد آمدن و همه
 جيز را باز بحال خون رساند ،
 ۱۲ ليکن ميگويم بشما که اليا
 آمد و ندانستند اورا بلکه باوي
 هر آنچه خواستند کردند همچنين
 ۱۳ ابن البشر ديز خواهد رنج کشيدن
 از ايشان ، ادکه در يافتند
 شاگردان که يوحنا معبد بونه
 است مران اوازين که گفت
 ۱۴ با ايشان ، چون بسوي جمع آمد
 در يک او رسيد مرد ي بزانو
 [در افتان] در بيش او و گفت ،
 ۱۵ اي خداوند بخشاي بسر مرا
 که در بام دارم و سخت رنج
 ميکشد زيرا که بسيار مرتبه در
 ۱۶ انش مي افتان و بسيار نوبت در اب ،
 و بيش شاگردان تو اوردم اورا
 و نتوانستند که اورا شفا دهند ،
 ۱۷ جواب داد ايشوع و گفت اي
 قبيله نامومن و بد تا کي باشم
 بيش شما تا کي بر دارم شمارا
 بياريد اورا در يک من اينجا ،

runt iussit illis JESUS,
 Publicum ne facite hoc co-
 ram aliquo, donec [p. ad
 illud tempus quo] resur-
 gat filius hominis à mor-
 tuis. Rogabant abs illo 10
 discipuli ejus, & dicebant;
 Quid est hoc quod dicant
 scribæ, quòd *conveniat* ut *Eli-*
as veniat in [p. de] primis.
 Responsum dedit & dixit 11
 JESUS illis; *In veritate*
Elias futurus est venire,
 & omnem rem denuò in
 statum suum venire faciet;
 Verùm dico vobis quòd 12
Elias venerit, & non no-
 verunt illum; sed in illum,
 omne id quod voluerunt,
 fecerunt; sicut filius ho-
 minis etiam futurus est af-
 flictionem pati ab illis.
 Tunc invenerunt disci- 13
 puli, quòd *Johannes Ba-*
pista esset significatio verbi
 [p. vocis] hujus quod lo-
 cutus est ad illos. Cùm ad 14
 populum venirent, ad illum
 accessit homo; in genu pro-
 cidit coram illo, & dixit.
 O Domine miserere filii 15
 mei qui morbum recti ha-
 bet, gravèmq; afflictio-
 nem patitur; (sub) eo
 quòd multis vicibus in
 ignem cecidit, & multis vici-
 bus in aquam. Et ad disci- 16
 pulos tuos adduximus illum;
 nec poterant ut ei sanita-
 tem darent. Responsum 17
 dedit JESUS, & dixit,
 O generatio incredula &
 mala! usquequo ero ap-
 ud vos? usquequo to-
 lerabo vos? afferte illum ad
 [p. aliàs, propè] me huc loci.
 Tum

* MS. Can.

de Elia dictum vertunt LXX. ἀποστασίου. *Mal.* 4. 6. & S. Lucas, de Johanne Baptista, ἡμετέρι. vide *Luc.* 1. 16. 17. quomodo? in veritatem Regis Messie jam jam adventantis notitiam per præconem utique præconem adducendo: ut lites jam demum inter patrem & filium de Messie adventu agitari solite, à Baptista dirimantur; & via fiat per obsignaculum juramenti quasi, at irrevocabilis Sacramenti Baptismi sc. perque Doctrinam fidei & respiciencia jam perfectè à signaculo Prophetarum Johanne Baptista traditam, & ab Ecclesia acceptam; ad accipiendum quoque ipsum Messiam. Quin & vide Xavier. pag. 304.

15. Ὅτι σαρραζήται. MS. Can. ut Ox. که دسر من درون بام دارم. quod filius meus morbum recti habeat. quia Syrus sic. *Al.* که درون بام دارم annon cui ipsi est extra tecta vagandi morbus. Hinc ne evagentur σαλυνταὶ ὁδοῖσι *Mar.* 3. 4. vinculis constricti, domi tenentur. Sed MS. Po. ای خداوند من بر من رحمت کن که فرزندی دارم که دیو بروی مسلط استی O Domine mi, super me misericordiam exequere [p. facio] quia filium habeo quem in ipsum Dæmonium dominatum est.

17. ὅτι ἡ γένεσις ἀνθρώπων. vide 20. MS. Can. هلاکي بان ترا ای قبیله دشخوار. perniciēs sit tibi o generatio difficilis, infidelis. Sed apage malefida versio! quæ gentilem patris loquendi morem, at minimè Christianum sapit. MS. Po. ای دونه که ایمان نمی آورید خم و پیچیده را generatio, qui fidem non astulistis, foetida & distorta. Sic پیچیده versio. Quasi δυσσεμὴν à γένεσι non, vel sine, & *Mar.* 2. 23. avellere, retorquere; gens obdura, adeò distorta, ut à curvo vix retorquenda. Sic autumo.

18. Ἐξέλαθ' ὁ δαίμων. MS. Can. ut Ox. at MS. Po. عیسی باد که بروی زن IESUS ابلیس ازو بگریخت و آن جوان همان دم خوش شد simulatque in illum increpuit Diabolus ex illo fugit, & ille juvenis eodem momento sanus factus est. *apō* 7. *ἡ γένεσις* ἐκείνης. MS. Po. همان دم eodem momento.

18. Ἐξέλαθ' ὁ δαίμων. MS. Can. illum sc. lunaticum, sanum facere. vide Xavier. pag. 130.

20. Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. MS. Can. برای ادکه صدق [at MS. Po. quia fidem non habetis. *ἡ γένεσις* αὐτῶν ἀπιστίας. MS. Can. si quantum si aker چند یک دانه خردل در شما صدق ایمان باشد fit unum granum sinapis, in vobis veritas fidei sit. MS. Po. بقدر دانه خردل باشد ad quantitatem grani sinapis, fides fuerit. vide Xavier. p. 308. *Ἀδωκατισ*. MS. Can. هیچ چیز شما را قهر نکند in vos nulla res victoriam non faciet, i.e. vincet, ut Cl. Munsterus, in *Dan.* 46. כל רל לא נאם כל omne arcanum non superat te. Perficet, سرخرا قهر نکند, هیچ nullum mysterium, in te p. tibi victoriam non acquireret p. faciet. LXX. καὶ μυστήριον ἢ ἀδωκατίσ. Sic *Luc.* 1. 13. καὶ πᾶν ῥήμα i. e. ὁ δαίμων. MS. Po. و چیزی بر شما دشوار نباشد & res [nulla] vobis [p. super vos] difficilis non erit.

21. Τὸ πνεῦμα τὸ κακόν. MS. Can. Etenim hoc genus Dæmoniorum. MS. Po. از این شیوه و جنس بیرون نیاين ex hac conditione & genere non evadet. facinorum sc. & ob facinora, cacodæmoniorum.

22. Ἀναστροφόμενον. MS. Can. در آن میان که ترن و میگردند. interea dum retardaret, & versarentur in Galilæa, sic Perficum respicit τὸ ἀναστροφόμενον.

23. MS. Can. Discipuli multum, i.e. perquam, tristes erant. MS. Po. شاگردان را عظیم دشخوار آمد. *μαγάλη ἀγανάκτησις* (quam significationem vide *Mat.* 21. 15.) magna anxietas invasis. *ἐπλάζε*.

پ۷ پس پسران از آمدند ، وليكن تا ايشان را رفيع درسانيم برو سوي دريا و نام را درآيد از نخستين ماهي كه بزايد بكير و دهانش بكشا بيابي استاري بستان ان را و بده براي من و براي تو ،

Ergo filii liberi sunt. Et enim, ut offendiculum non afferamus, vade ad mare, & rete projicito; & primum piscem qui emergit, suscipe; & os ejus aperi; invenies staterem; sume illum & dato pro me, & pro te.

37

Nota in cap. XVII. S. Matthæi.

2. Μετεμορφώθη. MS. Can. *de statu suo mutatus erat.* MS. Po. برابر ايشان در جلوت عيسي خورا *coram illis in transfiguratione, IESUS se alium ostendit. [p. alio more, aliis colore, fecit.]*

3. Ὁρῶντες αὐτοῖς. MS. Po. و نمودن شد كه موسي و ايليا با او *ostensum, i. e. visum est, quod Moyses & Elias cum ipso adstantes essent.*

4. Ὡς περὶ σκῆνᾶς-Idè περί τῶν σκηνῶν ἐπορεύθησαν-Hoc est ἀσχυρῶν. quasi, faciamus hic tria umbracula, & ecce nubes illis umbraculum conflagavit. MS. Can. اینجا بنسازیم سه سایه بان بر آمد اجبي روشن برایشان *hic loci faciamus tria umbracula & supervenit nubes splendida; super illos umbram expandens: rectissime; ut & Arabs بنسازیم و. 5. faciamus tria umbracula; & ecce nubes lucida obumbravit illos: sed hic ducem se præbuit Syrus interpres, quem consulito.*

5. Ἐν αὐτῷ λαλήσῃ. MS. Po. همانا كه هنوز سخن مي گفت *eodem (momento) quo adhuc verbum dixerat, nubes lucida super ipsos umbram conflagavit.*

Ἐυδύκῃ. MS. Po. كه بدو پسندم *quo in ipso, αὐταρκῇ sufficit mihi. sic inculcat Mahumedes quosdam dicentes. كه خدای بر بند خودیش را quasi Deo, in servo suo (mahumedem vult) non sufficeret; in verba Alcoranica, كه الله بكاف عبد quasi ὅτι αὐταρκῇ ἐν δούλῳ αὐτοῦ; vide Com. Perf. pag. 415. lin. 19. 'Αὐτῷ ἀκούει-MS. Can. ut Ox. ازو بشنوين. quasi diceret, præ hoc Moïse, & Elia, ipsum audite. Sic Moïses Deu. 18. 15. Ait. 3. 22. non Josuam; nisi in Josua, Jesum audite.*

7. Προσλαβὼν δὲ Ἰησοῦς. MS. Po. عيسي نزد يك رفت و ايشان را بيش خود *prope accessit; illisque ad se adduxit, & præ metu ἡσυχῆς οὐκ ἔδιδόκει, in mentem revocavit.*

9. Ἐκ νεκρῶν ἀνάστῃ-MS. Po. تا انكه كه فرزند انمي از میان *ad id [temporis] quo filius hominis à mediis mortuis resurrexeris.*

II. Ἀποκαταστήσει πάντα. MS. Can. تا تمام شود همه چیزی *ut perfecta sit omnis res. Sed MS. Po. تا هر چیزی تمام کند ut omnem rem perfectam constituat: omnia corda imprimis, parentum filiorumque; sic*

حال

* al. revelatione.

de

illud erit, ut molaris lapis
 7 asinarius injectus esset in col-
 lum ejus, & demersus esset
 in Profundo maris. Væ in
 mundum, propter tentationes,
 omnino non resistentia
 est ne accendant tentationes.
 Verum væ in illum homi-
 nem, cujus per manum
 8 ipsius bellum accide-
 rit. Si scandalum afferet tibi
 manus tua, aut pes tuus, ab-
 scinde eum, & projice à te
 Melius (P. bonum) est tibi
 ut in vitam intres, & sis man-
 9 cus aut unius manus, quàm
 ut sint tibi duæ manus, aut
 duo pedes, & in ignem æternum
 projectus sis. Quod si
 10 offendiculum afferat tibi
 oculus tuus, effodito illum,
 & projice à te. Melius [p.
 bonum] erit tibi ut in vitam
 intres cum uno oculo, quàm
 ut sint tibi duo oculi & in
 gehennam ignis projectus
 sis. Videte (provisionem p.
 11 facite) convicium ne conji-
 ciatis in unum ex illis parvulis,
 dico vobis quod Angeli
 sui in cælo, omni tempore,
 12 adspectant faciem patris mei
 qui in cælis est. Quia filius
 hominis venit, ut salvâ faciat
 rem, quæ perdita existens
 13 est. Quomodo (vobis) videtur
 (p. videtis) si cui centum capita
 ovium sint, & una ex illis de-
 ficiens fuerit: nonne demit-
 tet (p. in viam ager) nona-
 ginta novem in montibus, &
 abiit ad quærendum illam
 14 perditâ. Quod si inveniat il-
 lam, Amen dico vobis, quod
 gaudium futurum sit ob illam
 magis, quàm ex illis nona-
 ginta novem quæ perditæ

باشد که اسبیا سنگ خر او دخته
 بود در کردن او و غرق شده در
 ۷ رثی دریا، وای بر عالم از
 فتنها هراینه ناجارست از افتادن
 فتنها اما وای بدان مرد که بردست
 او اشد واقع شود، اگر رنج رسادت
 دست تو پای تو یا بهر اندر و بیند ار
 از خون به است ترا که برد کادی
 درایی و باشی لنگ یا یک دستی ار
 ادکه باشد ترا و دست یار و پای و
 در اتش جاوید انداخته شوی،
 ۹ و اگر رنج رسادت ترا چشمت بر
 کنش و بیند ار از خون به باشد ترا
 که برد کادی در روی بیک چشم
 از ادکه باشد ترا و چشم و در جهنم
 اتش انداخته شوی، نظر کنید عیب
 ۱۰ مکنید بردگی از یمن کون کان
 میگویم بشما که فریشتگان
 ایشان در اسمان همه وقتی بینند
 روی پدر من که در اسمانست،
 ۱۱ که ابن البشر آمد [* تا] خلاص
 کند چیزی را که کم شده بود،
 ۱۲ چون می بینند اگر مردی را صد سر
 کوسفند باشد و یکی از آن
 کم شود ده که رها کند و
 ده را در کوهستان و روم جستجو
 ۱۳ آن کم شده را، و اگر
 بیابدش راستی گویم بشما
 که شان شود بدو بیشتر که
 از آن نود و ده که کم
 P non

اشوب

Sic M. S.
Can.

24. 27. Οἱ τὸ δίδραχμα-MS. Po. Hic Rubricam ut rei admirandæ indicem ponit. nempe, اینجا که شمعون از دهم ماهی چهار درم برای جزیه بیرون آورد HIC LOCI NEMPE SIMON EXORE PISCIS QUATUOR DRACHMAS PRO TRIBUTO EXTRAHIT. CHRISTUS dum humilis solvat tributum Cæsari, mare cum piscibus CHRISTO, terræ, maris totiusque mundi DOMINO tributum, (quod negant Cæsari,) persolvunt.

25. Τὸν ἡμίονον-MS. Can. ut Ox. Sed MS. Po. بهر و جیمیه سر portionem & tributum capitationis [Cæsari debitum] Anglis subsidij, in Regis, Patria, nostrique, subsidium solvendum. بهر autem pars illa quam hic aut pater patriæ, aut ipsa patria, quàmque c. 15. 5. parentes vendicant. at Persicus Syri (سور) لزم لزم Didrachma sequitur. Hinc دو duo, ut لزم repetitum cernis: quod viritum solvere debebant. τὸν ἡμίονον, merces stipendiaria quod est πρὸς finis operis; stipendium si militi multò magis Cæsari, idque juxta censum (unde ἡμίονον dictum) solvendum.

27. Σπέντζα-MS. Can. ut Ox. at MS. Po. Explicans valorem numi Sic. چهار درم درو بیایي انرا بیاور عوض من و عوض تو بده quatuor drachmas in illo invenies: illas afferens, pro me & pro te dato.

فصل هزدهم

CAPUT XVIII.

در وقت آن ساعت نزدیک آمدند
تلامیذان پیش ایشوع و
گفتند کرا می پنداری که
بزرگوارست در ملکوت آسمان،
خواند ایشوع کون کی را و در میان
ایشان ایستادید و گفت، راست
گویم بشما اگر باز نکرید و
همچو کون کان بشوید در دروید
بملکوت آسمان، بس هر که
خود را فروتن ساخت همچو این
کون کی او بزرگی باشد بملکوت
آسمان، و هر که قبول کند
یکی مانند کون کی را بنام من
مراقبول کند باشد، و هر که
رنج رساند بیکی ازین طفلان
کروید کان بمن بهترش ان

IN illa hora coram venerunt discipuli ad JESUM & dixerunt; Quem putas qui major sit in Regno coelorum? Compellabat JESUS puerulum; & in medio illorum sistebat, & dicebat, Amen dico vobis; [p. ad-] si rursus non convertemini, & sicut pueruli non eritis, non intrabitis in Regnum coelorum. Ergo, omnis qui seipsum humilem faciet sicut hunc puerulum, ille magnus erit in Regno coelorum. Et omnis qui acceptum facit unum confimilem puerulum in nomine meo, me acceptum faciens erit. Et omnis qui offenculum adferet uni ex his parvulis credentibus in me, melius ei illud

- 24 regnum coelorum homi-
ni regis, qui voluit ut
à servis suis rationem exi-
gat. Et cum initium fe-
cisset flagitare rationem,
coram adduxerunt ad eum
quendam, qui debitor e-
rat ei [p. super eum] de-
cem millium talentorum.
- 25 Quum non erant ei facul-
tates, (p. modi,) ut
solveret, iussit Dominus
ejus ut venditus sit ipse &
uxor ipsius, & filii & om-
ne quod habet; & (u) ²⁶
foenus solvat. In faciem
procidit ille servus; &
petitionem ostendit & dixit;
Spatium dato mihi & sol-
vam tibi omnia: tum mi-
serecordia erat Domino er-
ga illum, & dimisit (p. in
viam fecit) illum; & re-
misit debitum super illum
- 27 (incumbens.) Dein foràs
exiit ille servus, & invenit
unum ex conservis suis, qui
habuit penes illam personam
centum denarios, & illum
prensans suffocatum fecit,
et dixit; Dato mihi id quod
debitum est mihi penes
te. Procidit conservus eti-
am super pedes ejus, &
obsecravit ab illo & dixit;
mihi tempus dato, & om-
nia tibi reddam.
- 29 Verùm
ille noluit sed abiit; Eum-
que in carcerem misit, do-
nec debitum postea solve-
ret.
- 30 Et conserui illi cum
viderent id quod erat, per-
quàm tristes fuerunt; &
abierunt, & notum fece-
runt Domino suo de om-
ni quod factum fuit. Tum
- بمزدی پادشاه که خواست تا از
بندگان خون حساب خواهد
و چون آغاز کرد بخواستن
حساب در یکی آوردند بیش او
شخصی که واجب شده بود برو ده
هزار بدره، چون نبود او را
تا بگذارن فرمود خداوند او
که فروخته شود او و زن او و
فرزندان و هر چه دارن و قرض
خون بگذارن، بروی در افتادن
ان بنده و در خواست نمود و
گفت مهلت بده مرا و بگذارم
ترا همه بس شفقتی شد خداوند را
برو و رها کرد او را و بگذاشت
وامرا برو، بس بیرون آمد ان بنده
و یافت یکی را از همدمه کاران
خون کنه داشت بر ان شخص
صد دینار و گرفته خفا میکرد و
میکفت بده بمن آنچه
واجبستی بر تو، افتادن
همدمه کار و بر قدمها او
و در خواست میکرد ازو و
میکفت مرا زمان ده و همه
بتو باز دهم، اما او
دخواست بلکه رفت و او را بردن
فرستان تا وامرا را بس دهند، و
همدمه کاران ایشان چون دیدند
انچه می شن بسیار عکین شدند
و آمدند و آگاه کردند خداوند
خون دهر چه شده بود، بس

۱۴	شده اند، همیجان فیستی خواست	non erant. Eodem modo	14
	بیش بدر شما که در اسمانستی	non est voluntas antepatrem	
	که یکی ازین کونکان هلاک	vestrum qui in cœlo est ut	
10	شود، اگر بدی کند با تو	unus ex his pusillis perditus	15
	برادرت برو و سر زش کن اورا	fit. Si malefecerit in te	
	میان تو و او تنها اگر ار تو	frater tuus abi & correc-	
۱۶	شنید خلاص کردی باربر خود را،	tionem facito ei inter te	16
	و اگر ار تو دشمنید با خون بستان	& cum solum: si ex te	
	یکی یا دو تا از دهن دو یا سه	audiat, saluum fecisti fra-	
۱۷	کولهان ثابت شود هر گفتاری،	trem tuum. Quod si à te	17
	اگر دشمن ایشاد را بکوی جماعت را	non audiet, tecum sume	
	اگر ار جماعت نیز دشمن ترا باشد	unum aut duos; ut ex ore	
۱۸	همجو حنفي یا سونخوار، راست	duorum aut trium testium	18
	کویم بشما هر چه در زمین به بندید	firmum sit omne verbum.	
	بست باشد نیز در اسمان و هر	Si non audiet illos, dic	
	چه در زمین بر بکشاید کشاد	ecclesiæ (p. congregati-	
۱۹	باشد نیز در اسمان، کویم	oni;) si ex ecclesia etiam	19
	بشما نیز که اگر موافقت کنند دو	non audiet: tibi esto sicut	
	ار شماییان در زمین بر هر چیزی	Ethnicus, aut Publicanus	
	که خواست کنند میسر شود ایشاد را	(p. lucrifor.) Amen di-	
۲۰	از بیش بدر من که در اسمانستی،	co vobis, omne quod in	20
	که اینجا که باشند دو نفر یا سه	terra alligabitis, ligatum	
	بهم آمده بنام من اینجا که میان	erit etiam in cœlo, & om-	
۲۱	ایشان باشم، در آن وقت آمد	ne quod in terra solvetis (p.	21
	در یک او بطرس و گفت باو ای	aperietis,) solum (p. aper-	
	خداوند چند توبت اگر بدی کند	tum) erit etiam in cœlo.	
۲۲	برادر من با من عفو کنم تا هفت بار،	Dico vobis etiam, quod si	19
	گفت ایشوع اورا دکویم با تو هفت	consensum facient duo &	
۲۳	توبت بل که تا هفتاد بار هفت،	vobis in terra super omni	22
	برای این می ماند ملکوت اسمان	re, quam rogabunt, facile	
		erit eis à presentia patris	
		mei qui in cœlis est. Ubi	
		(p. quo in loco) duo ho-	
		mines aut tres in unum con-	
		venerint in nomine meo,	
		illic loci inter illos adero. In	
		illo tempore venit ad il-	
		lum Petrus, & dixit ei,	
		ô Domine, quotis vici-	
		bus si malefaciet frater me-	
		us in me, condonabo?	
		ad septem vices? Dixit	
		Jesus ei, non dico tibi	
		ad septem vices, sed ad	
		septuaginta vices (&) sep-	
		tem. Propter hoc simile est	
		regnum	23

- 6 Et erunt duo in unam carnem; eò quòd duo non sunt, sed una caro: ergo omne quod Deus conjunctum fecit, homo se-
- 7 junctum ne faciat. Dixerunt ei; ergo cur Moses jussit ut libellum repudii darent, & dimitterent; (p. in viam agerent;) Dixit
- 8 eis; Moses propter duriciem cordis vestri potestatem dedit ad repudium dandum uxoribus vestris; verum à principio sic non
- 9 existens est. At dico vobis, quòd omnis qui uxorem suam relinquit nisi propter causam fornicationis, & uxorem alteram ducat, adulter est; et omnis qui dimissam [p. in viam actam]
- 10 ducet, adulter est. Dixerunt ei Discipuli ejus, si ita sint negotia hominis cum uxore, tum uxorem ducere non expedit. Dixit
- 11 eis non omnes personæ capaces sunt hujus verbi; sed illi quibus datum est ipsis.
- 12 Sunt Eunuchi (p. Casti) qui à ventre matris sic nati sunt; & sunt Eunuchi qui ex hominibus facti (p. alias parati) sunt; & sunt Eunuchi qui seipsos (sic) fecerunt propter regnum coelorum: omnis qui potest onus portare, onus suscipiat. Illo momento obtulerunt ei parvulos, ut manum super illos imponeret, et precem faceret; deinde, laborem faceiebant illis discipuli ejus. Dixit
- 14 eis Jesus, Sinite parvulos
- و شوند دو در یک گوشت زیرا که دو نیستند مگر یک گوشت پس هر چه خدای جفت کردن آدمی جدا نکند، گفت او را چرا موسی فرمود که کاغذ طلاق بدهند و رها کنند، گفت با ایشان موسی برای سختی دل شما داستوری داد بطلاق دادن زنان شما را اما از آغاز چنین نبود است، لیکن کویم شما که هر که زن خود را بگذارد مگر با بهانه زده و زنی دیگر ستاند زناکار شود و هر که رها کرده را ستاند زنا کرده باشد، گفتند با او تلامیذان او اگر چنین است معامل مرد با زن پس زن ستادن نباید، گفت با ایشان ده همه کس قبول میکنند این سخن را مگر ادا که بخشوده بشود ایشان را، هستند برهیزکاران که از شکم مادر چنین رانده شدند و هستند برهیزکناران که از مردم ساخته شدند و هستند برهیزکاران که خود را ساختند از برای ملکوت اسماع هر که تواند باز بدن باز بدن، اندم بیش او رده موسی او طلاق دادست بر ایشان دهد و دعا کند پس تعبیه کردند ایشان را شکردان او، گفت با

۳۲ خداودش او را بخواند و گفت
 او را ای بنده بد * گذاشتم ترا همه
 وامرار از بین جهت که در خواست
 ۳۳ کردی از من ، بس دبایستی ترا
 نیز بر همخدمتکار خون مهربانی
 کردن چنانکه من نیز بر تو رحم
 ۳۴ آوردم ، بس خشم گرفتی صاحب او
 و بغیبت دهنده گمان باز دان تا
 ۳۵ بگذارن هرچه برو دارن ، همچنان
 نیز کند پدر من اسمانی اگر
 دیامرزید هر یکی از دل خون
 برادر خود را ،

dominus ejus cum compellabat, & dicebat ei; o serve male; remisi tibi totum debitum, ex illa parte (sc. ex parte illius rei,) cujus petitionem fecisti à me. Ergo nonne necesse est tibi quoque in conservum tuum misericordiam exercere, sicut ego etiam in te misericordiam obtuli. Dein iram concepit dominus ejus, & poenam infligentibus rursus tradidit eum, donec solveret omne suum quod penes illum habebat. Sic Etiam faciet pater meus celestis, si non condonabitis unusquisque de corde suo, fratri suo.

32

*M. S. Gan.
 گذاشتم
 remisi.

33

34

بعقوبت

35

فصل نوزدهم

CAPUT. XIX.

۱ و چون تمام کرد ایشوع این
 سخنهارا رفت از جلیل و آمد
 در یرامون ایهود سوی گذار
 ۲ اردن ، و در پی او آمده
 ۳ جماعتها بسیار و ایشانرا همانجا
 صحت دان ، و در یک او آمده
 ۴ فردیسین و امتحان میکردند او را
 و میگفتند شاید که کسی زن
 خود را طلاق دهد بر هر بهانه ، او
 ۵ جواب داد و گفت با ایشان نخوانده
 این که آنگاه آدم را از نخواست
 ساخت در و ماده آوردن ایشانرا ،
 و گفتی از برای این بگذارن پدر
 و مادر را و برن خود بیفودن ،

ET cum perfecisset Jesus hæc verba, Abiit de Galilæa, & venit in fines Judææ, ad oram Jordanis. Et post pedem ejus venerunt populi multi, & illis ibi loci sanitatem dedit. Et ad illum venerunt Pharisei & tentationem fecerunt ei, & dixerunt; convenitne ut quis uxori suæ repudium daret super omni causa. Ille responsum dedit & dixit illis [p. ad.] nonne legentes estis, nempe quod hominem à principio fecerit marem & feminam creator illorum. Et dixit, propter (p. à, ex, propter) hoc relinquetur pater & mater, et uxori suæ adjungetur.

1

2

3

4

5

Et

نخواست

- introitus cameli in foramen
acus facilius sit quam
introitus fortunati in Reg-
num Cœlorum. Tunc
25 mirati permanserunt Dis-
cipuli; cum audirent hæc
verba, et dixerunt; Quis
erit, qui salvatus potest
26 esse? Adspexit eum
Jesus, et illis dixit; Ap-
ud homines hoc impossi-
bile est; sed omnis Res
apud Deum possibilis est.
27 Tunc (p. illo tempore)
Responsum dedit Petrus
et dixit ei; Ecce nos
reliquimus omnes res, et
post te venimus; ergo
28 nobis quid erit? Dixit
eis Jesus, Amen dico
vobis, Quod vos qui
post personam meam ver-
sati estis, cum filius ho-
minis in Mundo novo
sederit super thronum ma-
jestatis suæ; vos etiam
super duodecim sedes se-
deritis; & judicaveritis
duodecim tribus Israelis.
29 Et omnis qui reliquerit
domum, aut fratres, aut
sorores, aut patrem, aut
matrem, aut uxorem,
aut filios, aut villas (p.
pagos) propter nomen
meum, inveniet unus-
quisque (illorum) cen-
tuplum; et in heredita-
tem accipiet vitam æternam.
30 Et multi de pri-
mis novissimi erunt; et
(de) novissimis primi.
- دشخوارست تواند کرد را به ملکوت
آسمان رفتن، باز بگویم بشما
که در رفتن اشتر بسوراخ سوزن
آسان تر است از رفتن منعم به
ملکوت آسمان، پس عجب
مادند تلامیضان چون شنیدند
ان سخنها را و گفتند که باشد
که خلاص تواند بودن، نظر
کرد ایشوع و با ایشان گفت در
مردمان این محال است لیکن
همه چیزی بیش خدای ممکن است،
انگاه جواب داد بطرس و گفت
اورا اینک ما گذاشتیم همه چیزها را
و بی تو آمدیم پس ما را چه باشد،
گفت با ایشان ایشوع راست میگویم
بشما که شما که بی روی من
کردید چون فرزند آدمی در جهان
دو بنشیند بر عرش بزرگوار خد
شما نیز بر دوازده کرسی بنشینید
و دواوری کنید دوازده شبط اسرایل را،
و هر که ترکی کند خانه یا برادران
او یا خواهران یا پدر یا مادر یا
زن یا فرزندان یا دیها برای نام
من دید هر یک را صد و بمیراث
ستادند و دکانی جاوده را، و بسیاران
از پیشینیان پسینیان شوند و
پسینیان پیشینیان،

ایشان ایشوع بگذارید کودکان را
تا در یک آیند ایشان را باز مدارید
که ملکوت آسمان ادکسار
باشد که همچو این کودکان
شوند، و دست خود بر ایشان
دهان و از انجا روانه شد، و
اینک یکی نزدیک شد و گفت
اورا ای امورکار دیکوکار چیکنم
از دیکوکاری تا مرا باشد
رددگانی جاوید، و گفت
اورا چرا بدن میگوی دیکوکار
دیکوکار یک است خدا اگر
دوست میداری رسیدنرا بزددگانی
فرمانها نگاه دار، گفت اورا
کدام گفت ایشوع کشش مکن
زنا مکن دردی مکن کواشی
بدروغ مد، بدر و مادر خودرا
گرامی دار و در یک خودرا دوست
دار همچو خودرا، گفت جوان
اورا این همه را از وقت جوانی نگاه
داشته ام هنوز مرا چیست باقی،
گفت با او ایشوع اگر میخواهی
که بکمال باشی برو بفروش هر
چه داری و به مسکینان ده و
کدج باشد برای تو در آسمان و
بیا و بی روی من بکن،
چون این سخنرا جوان شنید
برفت دلتنگ برای ادکه مال بسیار
داشت، گفت ایشوع تلا میدان
خودرا راست گویم بشما که

ut prope accedant; illos
retro ne prohibete; nam
Regnum cœlorum illarum
personarum est, qui sicut hi
parvuli sint. Et manum
suam super illos imposuit;
et ex illo loco decessit. Et
ecce unus propè aderat, et
dicebat ei, ô Magister bo-
ne, Quid faciam de bono
ut mihi sit vita æterna? Et
dixit ei, Quare me vocas
bonum? bonus unus est
Deus. Si amas (p. amorem
habes) introitum in vitam,
mandata custodita habeas.
Dixit ei, Quænam?
Dixit Jesus; homicidium
ne facito. Adulterium ne
facito, furtum ne facito. Testi-
moniû falsum [p. per menda-
cium ne dato.] Patri et ma-
tri tuæ honorem exhibeto
et proximo tuo amorem
exhibeto, sicut tibi ipsi.
Dixit adolescens ei, omnia
horum à tempore adole-
scentiæ custos (p. custodi-
am habens) sum.) Ad-
huc mihi quid est reliquum?
Dixit ei Jesus, si velis ut
in perfectione sis, vade,
vende [p. depone] omne
quod habes, et pauperibus
dato; et thesaurus erit pro
te in cœlis, et veni, et
famulitium meum [p. post
personam meam] facito.
Cum hoc verbum juvenis
audiret, abiit corde angustus
propterea quod opulentiam
multam habuit. Dixit Je-
sus discipulis suis, Amen dico
vobis, quod difficile sit diviti
in regnum cœlorum intrare.
Rursus dico vobis, quod
foramen

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

- 10 denarium. Cum convenissent primi, opinati sunt quod plus futuri fuissent accipere; verum singuli denarium acceperunt illi
- 11 quodque. Ergo cum accepissent, cavillum attulerunt adversus patrem familias. Et dixerunt; hi qui in præfenti (tempore) venerunt, una hora operati sunt; illos nobiscum æquales fecisti, qui onus diei et æstum pertulimus. Verum
- 13 ille responsum dedit uni ex illis, et dixit; ô Socie mi! adversum te injuriam non facio, nōne mecum conventio (p. verbum) tua
- 14 unus denarius erat. Tolle statutum tibi, et abi; volo ut darem huic novissimo etiam sicut tibi. Nonne sum iudex (meorum) ut id quod volo faciam; aut malus est oculus tuus ob hoc quod beneficus sim.
- 16 Per hanc parabolam erunt novissimi primi et primi novissimi; nam vocati multi sunt, et electi pauci. Cum
- 17 Jesus Hierosolyman adscenderet, assumpsit duodecim discipulos clam, et
- 18 dixit eis; Ecce Adscendimus Hierosolymam; et filius hominis traditus erit principibus sacerdotum, et scribarum; et inflictam super illum facient mortem.
- 19 Et in manum hominum Gentilium tradent illum, ut contemptum illum faciant; et flagellis verberent; et patibulo affigant: et tertio die resurget.

- ۱۰ دینار، چون آمدند بیشینیان کمان بردند که بیشتر خواهند بستند اما یکیک دینار گرفتند
- ۱۱ ایشان دیز، بس چون گرفتند شکایت می بردند بر کدخدای خانه، و گفتند اینان که بیش آمدند یکساعت کار کردند ایشانرا با ما برابر کردی که کرای روز و کرمی کشیده ایم، اما او جواب داد بیکی از ایشان و گفت ای یار من بر تو حیف نمیکنم نه با من قول تو یک دینار بود، بستان حق خود و برو میخواهم که بدهم با من بسین
- ۱۰ دیز جناد که بقو، نیستم حاکم تا آنچه میخواهم کنم یا رشت است چشم تو از من که من سخی ام، بر من مثل شوند بسینان
- ۱۴ بیشینیان و بیشینیان بسینان که خواندگان بسیار اند و نزدیکان اندکی، چون ایشوع باوریشلیم بالا میرفت گرفت دوازده غلامیدان بنهان و گفت با ایشان، اینک بالا میرویم باوریشلیم و این البشر سبزه شون ببرزگان کاهنان و نویسندگان لازم کنند
- ۱۴ برو مرکرا، و بدستی مردم غیر اهیل کتاب سباردش تا خوارش کنند و شلاق رند و بر دار کنند و بروز سیم بر خیزن،

فصل بیستم

CAPUT XX.

۱ بادشاهی آسمان مانند است
 ۲ که بیرون رفتن بامداد تا بمرن
 ۳ کیرن فعله ار برای باغ خون، و
 ۴ قرار داده هر مزدور را یک دینار در
 ۵ روز و فرستاد ایشان را بباغ خون،
 ۶ و بیرون رفته در ساعت سیوم بدید
 ۷ دیگران ایستاده در بازار بیکار،
 ۸ و گفتی با ایشان بروید شما نیز
 ۹ بباغ و بدهم شمارا ایستاده واجب باشد
 ۱۰ ایشان رفتند، باز بیرون رفت
 ۱۱ در ساعت ششم و هفتم و همچنین
 ۱۲ کرد، و در یازدهم بیرون رفت
 ۱۳ و یافت دیگران ایستاده و گفت
 ۱۴ ایشان را چرا اینجا می ایستید همه
 ۱۵ روز بطل، گفتند با او ردرا که
 ۱۶ ما را کسی برون نگیرد گفت
 ۱۷ ایشان را بروید شما نیز سوي باغ،
 ۱۸ چون شب هنگام شد گفت خداوند
 ۱۹ باغ خرینه دار خود را بخوان مزدوران
 ۲۰ را و بدیشان بده اجر و آغاز کن
 ۲۱ از بسینان تا پیشینیان، پس
 ۲۲ چون آمدند آنها که در یازدهم
 ۲۳ ساعت آمده بودند شدند یکیک

1 Regnum coelorum simili-
 2 le est homini patrifami-
 3 lias, qui foras exiit manē
 4 ut mercede conducatur ope-
 5 rarios pro vinea sua. Et
 6 conventionem (p. confessionem)
 7 dedit unicuique con-
 8 ductio unum denarium
 9 dietim (p. in die) et misit
 10 illos in vineam suam. Et
 11 foras exiit in hora tertia,
 12 vidit alios stantes in foro
 13 otiosos. Et dixit iis, abire
 14 vos etiam in vineam; et
 15 dabo vobis id quod debitum
 16 erit; ii abierunt. Rursus,
 17 foras exiit in hora sexta
 18 et nona, & similiter fecit.
 19 Et in undecima foras exiit,
 20 et invenit alios stantes et
 21 dixit iis; quare hic statis
 22 totum diem otiosi. Di-
 23 xerunt ei, eo quod
 24 nos aliquis mercede non
 25 conduxit: Dixit iis, abire
 26 vos etiam in vineam. Cum
 27 nocturnum tempus esset,
 28 dixit dominus vineæ expen-
 29 sori suo, voca conductitios,
 30 et illis dato mercedem; et
 31 initium facito à primis, us-
 32 que ad novissimos. Ergo
 33 cum convenissent illi qui
 34 in undecima hora vene-
 35 runt, acceperunt singuli
 36 denarium.

- 29 pro multis. Et cum foras
exirent ii è Jericho post
illum ibant congregatio
30 multitudinis. Et ecce duo
cæci (p. non videntes) su-
per caput viæ sedebant :
audiebant quòd Jesus præ-
teriret, & vocem effere-
bant, & dicebant; mise-
recordiam exere in nos,
ô fili Davidis Domine.
31 Multitudo illos increpabat
ut silentium agerent; ve-
rùm illi vehementius in
altum extulerunt vocem;
et dixerunt; miserecordi-
am exere in nos, ô Do-
32 mine fili Davidis. Tum
adstitit Jesus, et compella-
vit eos, & dixit; quid
amatis (p. amorem habe-
tis) ut erga vos faciam.
33 Dixerunt ii, ut oculi no-
stri aperti fiant, ô Domine.
34 Tum misertus est illorum
Jesus, & tetigit oculos
illorum, & in momento
videbant, & post illum
sequebantur.
- ۲۹ برای خلاص بسیاران ، و چون
بیرون رفتند ایشان از اریحا در
۳۰ بی او میرفتند جماعتی اندوه ، و
اینک دو نابینا بر سر راه نشسته
بودند شنیدند که ایشوع در میگذرد
و بانگ زدند و گفتند رحمت کن
بر ما ای ابن داوود خداوند ،
۳۱ جماعت ایشان را زجر کردند تا
خاموش شوند اما ایشان زیادت بلند
میگردد اوارزا و میگفتند رحمت
کن بر ما ای خداوند ابن داوود ،
۳۲ پس ایستاد ایشوع و خواند ایشان
را و گفت چه دوست دارید که
۳۳ با شما بکنم ، گفتند ایشان
که چشمها ما کشان شود ای
خداوند ، پس امرید ایشان را
ایشوع و مس کرد چشمهای ایشانرا
و در حال دیدند و در بی او
رفتند .

CAPUT. XXI.

فصل بیست و یکم

- 1 ET cum propè Hieroso-
lymam adessent, et ve-
nirent Bethphage ad mon-
tem Oliveti; misit Jesus
duos viros è Discipulis suis.
2 Et dixit eis; intrate
in pagum qui ex adverfo
vobis est; et in momento
videbitis fæminam asinam
& pullum cum ipsâ. Sol-
- ۱ و چون نزدیک اورشلیم شدند
و آمدند به بیت فاگی بکوه
زیتون فرستاد ایشوع دو نفر از
۲ تلامذین خود ، و گفت ایشان را
بروید بنده که برابر شماست و در
حال بیابید مانه خری
بسته و کر با او بکشایید

۲۰ ان هنگام نزدیک او شد مادر
 بسرائر زبدي با بسرائر خون و سجون
 ۲۱ کرد و خواست ازو چیزی ، او
 گفت او را چه میخواهي گفت او را
 خواهم بگوئي تا نشينند اين دو
 بسرائر من يكي از دست راست تو و
 يكي از سوي چپ در بادشاهي تو ،
 ۲۲ پس جواب داد ايشوع و گفت
 نميدانيد كه چه مي خواهيد بتوانيد
 آشاميدن جامي را كه من خواهم
 چشيدن گفتند او را ميتوانيد ، گفت
 ۲۳ با ايشان جام من نوشيد [و رنگ من
 نوشيد اما] نشستن از راست من و
 چپ از ان من نيست كه بشما دهم
 مگر انكسان را كه با ايشان
 ۲۴ ساخته شده است از پدر من ،
 چون شنيدند ده خشم گرفتند بر
 ۲۵ دو برادر ، پس خواند ايشان را ايشوع
 بسوي خون و گفت ميدهايد كه
 ۲۶ سروران مردم صاچبي ميكنند بر
 ايشان و آنها كه بزرگترند حكم
 ۲۷ مي كنند بر ايشان ، ميانه
 شما جنين نباشد ليكن هر كه
 ۲۸ خواهد در ميانه شما بزرگ باشد
 خدمتكار شما باشد ، و هر كه
 خواهد در ميانه شما كه پيش رو شود
 ۲۹ بنده شما باشد ، همچنانكه فرود
 آسمي ديآمد براي انكه خدمت
 كنند او را مگر براكه خدمت
 كند و بدهد جان خود را فدائي

Illo tempore propè illum
 20 aderat mater, et filii Ze-
 bedæi cum filiis suis,
 et adorabat; et petebat
 21 ab illo quid. Ille dixit
 illi, quid velis; Dixit
 illi, velim dicas, ut se-
 deant hi duo filii mei, unus
 à manu dextra tua, et unus
 à sinistra in Regno tuo.
 22 Tum Responsum dedit
 Jesus, et dixit, non no-
 stis quid rogetis, potestis
 bibere calicem quem ego
 volo: Dixerunt ei; pos-
 23 sumus. Dixit eis, cali-
 cem meum bibetis, (et
 * MS. Can. colore meo amiciemini,
 sc. baptismo sanguinis.) sed
 24 sedere dextra mea et sinistra
 mea non sunt mea ut vo-
 bis darem; sed illis per-
 25 sonis quibus parata sunt à
 patre meo. Cum audirent
 26 decem, iram concepe-
 runt in duos fratres.
 Tum vocavit illos Jesus,
 27 ad se, et dixit, nosis
 quodd principes hominum
 dominium exerceant super
 28 ipsos, et ii qui majores
 sunt judicium exequantur
 in illos? Inter vos sic
 non erit; sed omnis qui
 29 vellet in medio vestri ut
 Major sit, minister ve-
 ster erit. Et omnis qui
 30 vellet in medio vestri, ut
 præses (p. ante faciem.)
 sit, servus vester esto.
 Sicut filius hominis non
 venit propter id, quodd mi-
 nisterium præstet ei; sed
 propter illud, ut ministe-
 rium præstet, detque ani-
 mam suam redemptionem
 pro

- iis scriptum est; Domus mea Domus orationis vocabitur, & vos fecistis illam speluncam latronum.
- 14 Ad illum venerunt in templum coeci (p. non videntes) claudique et illos sanos restituit. Et cum viderent principes sacerdotum, et Scribæ, miracula quæ fecit, et parvulos qui vocem efferebant in templo, & dicebant, Hosanna filio David, illis perturbatio obvenit. Et dixerunt ei, audisne quid dicant hi? dixit Jesus illis etiam; nonne legistis unquam, quod ex ore parvulorum, et lactentium paraveris majestatem. Et reliquit illos & foras ivit, extra civitatem in Bethaniam; ibique mansit. In matutino cum rursus rediret ad civitatem, famelicus erat, Et videbat arborem ficum, prope viam; ad illam ibat, et in illa rem non invenit, nisi folia tantum, et dixit ei, unquam non erit de te fructus in æternum: tum arida erat illa arbor ficus eadem hora.
- 20 Cum discipuli vidissent, in admiratione permanserunt, et dixerunt, quomodo arida fit in hora. Respondum dedit Jesus et dixit eis; Amen dico vobis si in vobis fides sit, et dubitationem non affertis, non tantum (hoc) facietis de ficu; verum si huic monti etiam dixeritis trajectus esto in mare,
- ایشان نبشته است خانه من خانه نماز خوانده شود و شما ساختیدش
- ۱۴ عار در آن، بیش آمدند سوي او در هيكل تا بينايان لنكاس و ايشادرا درست كردايد، و چون ديدند بزرگان كاهنان و كاتبان عجايبهارا كه كرد و كودكان را كه بانك ميروند در هيكل و ميگفتند اوصنا بسر داودرا ايشان را دشخوار آمد، و گفتند اورا مي شنوي كه چه ميگويند اينان گفت ايشوع با ايشان بلي، نخواوده ايد هر كز كه از دهان كودكان و شيرخواران ساختي بزرگواري را، و گذاشت ايشادرا و بيرون وقت بيرون شهر سوي بيت عنيا و انجا ماند، بامداد چون باز كرديد سوي شهر كرسته شد، و ديد درختي انجیر در نزديك راه سوي اورفت درو جيزي نيافت مگر بر كهائي تنها و گفت ان راهر كز نداشت از تو ميوه تا جاويد بس خشك شد آن درخت انجیر همان ساعت، چون قلاميزان ديدند در تعجب ماندند و گفتند چگونه خشك شد در ساعت، جواب داد ايشوع و گفت با ايشان راست گويم بشما اكر در شما ايمان باشد و شك نياوربد نه هيچ كديده از انجیر

و بیايد بمن ، و اكر كسي
 بشما جيزي بگويد بگويد كه
 خداوند را اينها در بايست اند و در
 حال ميگذارد اينها را ، و اين
 شد براي اكه تمام شد انچه گفته
 شده است در بيغمبر اكه گفت ،
 بگويد دختر صهيون را اينك ملك
 تو مي آيد بيش تو فروتن و بر
 خري دشمنه و بر كره خري ، رفتند
 شاگردان جان كردند كه
 ايشان را فرمود ايشوع ، و آوردند
 ماده خر و كره و نهادند بر انها
 جامها خون و بالا نشاندن اورا ، و
 بيشتر جماعت مي كستردند جامها
 خود را بر راه و ديكران مي بردند
 شاخها از درختان و مي انداختند
 در راه ، اما جماعته كه بيش
 در ميرفتند و از بي بانك ميزدند و
 مي گفتند اوصنا بسر داوود را
 مباركست آينده ينام خداوند اوصنا
 در بلند بها ، و چون باوريشليم
 در رفت همه شهر در جوش آمد و
 و گفتند كيست اين ؟ و
 جماعته ميگفتند اينست ايشوع
 بيغمبر از ناصري جليل ، و در رفت
 ايشوع در هيكل خدائي و بيرون
 ميكرن همه ايشان كه مي فروختند
 و مي خريدند در هيكل و بر
 غلطايدن طبقهاي صرافان و تختهاي
 كبوتر * فروشان ، و گفت با

vite et adducite ad me.

Quod si quis vobis quid
 (p. rem) dicat , dicite
 quod Domino hi condu-
 cant , & in momento sol-
 vet eos. Et hoc erat prop-
 terea ut impletum sit id
 quod dictum est apud pro-
 phetam , qui dixit. Dici-
 te filiæ Sionis , ecce filius
 tuus venit ad te humilis ,
 et super asinum sedens et
 super pullum asini. Abie-
 runt Discipuli ; sic fece-
 runt , prout illis mandavit
 Jesus. Et pertulerunt fa-
 minam Asinam , & pullum
 et imposuerunt super illos
 vestimenta sua : et super
 sedere fecerunt illum. Et
 plurimæ turbæ straverunt
 vestimenta sua super viam ,
 et alii excidebant ramos
 de arboribus , & projecie-
 bant in via. Verum tur-
 ba quæ ante ibant , & quæ
 post vocem efferebant , et
 dicebant , Hofanna , fili
 Davidis ; Beatus est veni-
 ens in nomine Domini :
 Hofanna in Altis. Et
 cum Hierosolymam intra-
 ret , tota civitas in con-
 fluxum venit et dixerunt
 Quis est hic ? Et turbæ
 dixerunt , hic est Jesus
 Propheta de Nazareth Ga-
 lilææ. Et intravit Jesus in
 templum Dei , & foras e-
 jecit omnes illos qui ven-
 debant et qui emebant
 in templo ; et deturbavit
 mensas (p. cellas , repo-
 sitoria) numulariorum ;
 & cathedras , columbas
 vendentium. Et dixit

etiam, ô Domine; et
 31 non abiit. Ergo quis (e-
 rat) unus ex illis duobus
 (id e. uter duorum) in-
 tentionem patris perfecit:
 dixerunt ei, Prior; dixit
 iis Jesus, Amen dico vo-
 bis, quod Publicani (p.
 decimæ unius (Partis)
 perceptores) et Adulteri
 citius quàm vos in reg-
 num Dei intrabunt. (Sub)
 32 eo quòd *Johannes* venit
 ante vos in via rectitudi-
 nis; & ex illo non cre-
 didistis; sed Publicani (p.
 lucri efores) & Adulteri
 crediderunt ei: & vos
 postquam vidistis, pœni-
 tentiam non egistis, ut
 33 credatis ei. Audite parabolam
 alteram: homo erat do-
 minus domus; vineam plan-
 tavit, (p. posuit,) et undique
 circa illam sepem circum-
 fixit; et in illa torcular
 fecit; et ædificavit (p.
 habitabilem fecit) turrem;
 et locavit (p. tradidit)
 illam agricolis, & peregrè
 34 exiit. Cum tempus pro-
 ventus fructuum esset, mi-
 sit è servis ad agricolas
 ut acciperent fructus ejus.
 35 Prenlarunt illi vineatores
 servos ejus; quosdam
 verberarunt, et quosdam
 occiderunt; quosdam la-
 36 pidarunt. Rursus misit
 servos alios, plures prio-
 ribus; et sic fecerunt in
 37 illos. Misit *postremò* filium
 suum ad illos, & dixit;
 erit ut verecundiam habe-
 ant præ filio meo. Ergò
 38 cum vineatores filium vide-
 rent, cum altero alter dice-

دیگر رسید و گفت همچنان و
 او جواب داد و گفت بلی ای خداوند
 و درقت، پس کدام یک از این هر
 دو کام پدر کرد گفتند با او
 نخستین گفت با ایشان ایشوع
 راستی گویم بشما که نه یک ستانان
 و زناکاران زودتر از شما به ملکوت
 ۳۱ خدای رسند، زیرا که یوحنا آمد
 پیش شما برای راستی و ازودگرویدید
 لیکن سونخواران و زناکاران
 باور کردند او را و شما آخر چون
 دیدید بشما دشمنید تا بگروید
 ۳۲ بوی، بشنوید مثلی دیگر مری
 بون خداوند خادع باغی نشاد و
 کرد اکرن آن دیوار کشید و
 دیو جرسی کند و عبارت کرد برجی
 و سیرن ادر ابرو ستایان و بسفر
 ۳۳ رفت، چون وقت رسیدن میوها
 بون فرستان از بندگان بیش روستایان
 تا بستانند میوهایی آن، گرفتند آن
 ۳۴ باغبانان بندگان او را بعض را زدند
 و بعض را کشتند بعض را سنگسار
 ۳۵ کردند، باز فرستان بندگان
 دیگر بیشتر از نخست و همچنان
 ۳۶ کردند با ایشان، فرستان بعد
 آخر بسر خود را بیش ایشان و گفت
 باشد که شرم دارند
 ۳۷ از بسر من، پس
 چون باغبانان بسر را
 دیدند بایکدیگر گفتند

bant,

انرا بروسنایان

لیکن اکریا این کوه نیز بگوید
 بر کند شوه بدریا* درافت بشون ،
 ۲۲ و آن هر چه خواهید بنماز و ایمان
 ۲۳ ستانید ، و چون بهیكل آمد
 می اموخت و نزد یک او شدند
 بزرگان کاهنان و پیران امت
 با او گفتند بکدام بادشاهی اینها
 میکنی و بتو که دان است این
 ۲۴ سلطنت ، جواب دان ایشوع و
 گفت با ایشان می پرسم از شما
 من نیز یک سخن اگر جواب
 من بدهید شمارا من نیز بگویم
 که بکدام بادشاهی میکنم اینها
 ۲۵ عمانه یوحنا از کجا بود از آسمان
 یا از مردمان ایشان اندیشه
 ۲۶ میکردند با خود میگفتند ، اگر
 بگویم از آسمان بگوید مارا چرا
 ازو باوار دکرید و اگر گویم
 از مردم از جماعت می ترسیم زیرا
 که همه جماعت یوحنا را به تبعی
 ۲۷ می شناسند ، جواب دادند با ایشوع
 و گفتند نمیدانیم او نیز گفت با
 ایشان من نیز نگویم بشما که
 بکدام تواناهی میکنم این
 ۲۸ کردارها را ، چه می بندید مردی
 دو پسر داشت نزد یک نخستین شد
 و گفت با او ای پسر برو امروز
 ۲۹ کار کن در باغ من ، او جواب
 داد و گفت نخواهم اما بعد از این
 ۳۰ بشیمان شد و برفت ، نزد یک

fiet, Et id omne quod petie- 22
 rit in oratione, et fide, 23 * q^r
 accipietis. Et cum in tem-
 plum venisset, docuit,
 et ad illum aderant prin-
 cipes Sacerdotum, et se-
 niores populi, ei dixerunt,
 quonam Regimine hæc
 facis? & tibi quis dedit
 hanc authoritatem (po-
 testatem.) Responsum 24
 dedit Jesus et dixit eis,
 Rogabo à vobis ego etiam
 unum verbum: si respon-
 sum mihi dabit, vobis
 ego etiam dicam nempe,
 sub quo regimine faciam
 hæc. Baptismus Johannis, 25
 è quo loco est? è caelo,
 aut hominibus, illi ratio-
 cinabantur intra se [et] 26
 dicebant; Si dixerimus è
 caelo dicet nobis, Quare
 abs illo fidem non fecistis,
 quod si dixerimus, ex
 hominibus, à populo me-
 tuimus; (sub) eo quod
 omnes populi Johannem
 in Prophetam agnoscunt.
 Responsum dederunt tum 27
 Jesu, et dixerunt, non
 novimus: ille etiam dixit
 illis, ego etiam non dico
 vobis, quanam authoritate
 faciam hæc opera. Quid 28
 puratis? Quidam duos
 filios habuit: propè pri-
 orem aderat, et dixit
 ei; ô fili! abi hodie,
 operare in vinea mea.
 Ille responsum dedit,
 et dixit, Nolo, verum 29
 postea pœnituit eum; et
 abiit. Ad alterum venit 30
 et dixit similiter: et ille
 responsum dedit, et dixit,
 etiam,

- 2 Simile ^{ὅτι} est regnum
 celorum cuidam Regi,
 qui pro filio suo con-
 3 vivium fecit. Et ser-
 vos (p. pueros) suos
 misit ut vocandos vocarent
 ad convivium; et nolue-
 4 runt venire. Rursus misit
 servos alios, et dixit,
 Dicite vocandis; ecce esca
 mea parata est; boves mei
 et volatilia occisa (sunt);
 5 venite ad convivium. Illi,
 contemptui habuerunt; et
 abierunt quidam ad villam
 suam; et quidam ad mer-
 6 caturam suam; Et qui-
 dam prenserunt servos e-
 jus: (quos) contemptu
 7 afficientes occiderunt. Cum
 Rex audiret, iram conce-
 pit; et misit exercitus
 suos, et illos homicidas
 perdidit, et civitatem illo-
 8 rum inflammavit. Tum
 servis suis dixit; convivi-
 um paratum est; et illi
 quos vocavimus idonei non
 9 fuerunt. Ergo, abite ad
 caput viarum, et omnes
 quos invenietis, vocate ad
 10 convivium. Et foras exi-
 erunt servi (p. pueri) ejus
 ad vias, et undiquaque
 adduxerunt omnes, quos-
 cunque invenerunt de bonis
 et malis; et repletus erat
 locus convivii discumben-
 11 tibus. (p. sedentibus.) In-
 travit Rex, ut videret dis-
 cumbentes, et vidit inibi
 quendam, qui veste nuptiali
 12 non vestitus erat. Illi
 dixit, ô socie! quomodo
 intraisti hunc locum, cum
 tu vestem nuptialem non
- ۱ م مانند شده است ملکوت آسمان
 ۲ بر روی ملکی که برای پسر خود
 ۳ مهمانی کرد، و غلامان خود
 فرستاد تا خواندگان را بخوانند
 ۴ بمهمانی و درخواستند آمدن، باز
 فرستاد بندگان دیگر و گفت
 بگوئید بخواندگان اینک خوردنی
 ساخته شده است کاوان من و
 طیران کشته و همه چیز آماده
 ۵ بیایید بمهمانی، ایشان خوار
 داشتند و رفتند بعضی بده خود و
 ۶ بعضی بیزارگانی خود، و باقی
 گرفتند بندگان او را خوار کرده
 ۷ کشتند، چون ملک شنید خشم
 گرفت و فرستاد سخرها خود را و آن
 ۸ کشته گان هلاک کرد و شهر
 ایشان را سوخت، اندک به بندگان
 ۹ خون گفت مهمانی ساخته است و
 ایشان را که خوانده بودند شایسته
 ۱۰ نبودند، پس بروید سوی سر راهها
 هر که را بیابید بخوانید بمهمانی، و
 ۱۱ بیرون رفتند غلامان او سوی راهها و
 کردند آوردند هر که را که یافتند از
 ۱۲ نیک و بد و پر شد مقام مهمانی از
 نشینندگان، در آمدن ملک تا
 ۱۳ بیست و نشینندگان را و دید نجات مردی
 که جامه مهمانی نبوشیده
 ۱۴ بود، با او گفت
 ای یار چون در آمدی
 اینجا و تو جامه مهمانی

اینست میراث ستان بیایید اورا
 بکشیم و میراث اورا بر گیریم ،
 بس اورا گرفتند و بیرون باغ
 انداختند و کشتند ، بس جون
 خداوند باغ بیاید بان باغبانان
 چه کند ، گفتند اورا بد کشت
 بد افر و بد هد باغ خود را بروستایان
 دیگر که دهند اورا میوه را در
 هنگام خون ، گفت با ایشان
 ایسوع بخوانده اید در کتاب هر
 کز سنگی را که خوار داشته
 بنایان سرکوشه شد این از پیش
 خداوند شد و شکفت آمد در
 چشمان ما ، از بهر این گویم
 بشما که بختی شود از شما ملکوت
 خدای و دانده شود بامتی که میوه
 او دهد ، و هر که بر این سنگ
 بیفتد خرد شود و بر هر که افتان
 ناجیزش کند ، سرداران کاهنان
 و فریسمین جون شنیدند مثلها
 اورا در یافتند از ایشان میگفت
 که عزم کردند بر گرفتن اورا
 لیکن از جمعه فرسیدند برای
 ادکه اورا همچو بیغمبری میگرفتند ،

bant hic est hæreditatis pos-
 sessor; venite, eum occida-
 mus; & hæreditatem ejus
 accipiamus. Tum cum
 39 prenlarunt, et extra vine-
 am ejecerunt, & occiderunt.
 Ergo cum Dominus vineæ
 40 veniet, in illos vineatores
 quid faciet? Dixerunt ei,
 41 malè occidet malos, &
 dabit vineam suam Agric-
 olis aliis qui dabunt ei fructū
 in tempore suo. Dixit eis
 42 Jesus, nonne legistis in scrip-
 tura unquam, lapis quem
 contempui habuerunt ædi-
 ficatores caput anguli factus
 est. Hoc à Domino fuit, &
 mirabile evadit in oculis
 43 nostris. Hinc de omni hoc
 dico vobis quòd ablatum
 fuerit a vobis regnum Dei,
 datumque fuerit populo,
 44 qui fructum ejus dabit. Et
 omnis qui super hunc lapi-
 dem cadet in micæ (p. mica)
 erit: et super quem cunque
 cadet in nihilum fiet. Prin-
 45 cipes Sacerdotum et Phari-
 sæi, cum audirent parabolas
 ejus, quod de illis diceret,
 institutum habuerunt ut cap-
 tarent illum: sed à turbis
 metuerunt, propterea quòd
 eum ut prophetā duxerunt.

فصل بیست و نهم

CAPUT XXII.

جواب دان ایسوع دیگر بار با
 ایشان بمثلها و گفت ،

R Esponsum dedit Jesus
 alia vice ad illos in
 Parabolis, et dixit.

Simile

- 24 bant & Magister, *Moses* ای معلم موسی گفت اگر کسی
dixit, si quis moriatur, & بمیرد و او را فرزند نباشد برادرش زن
uxorem ejus ducat; ut se- او را ستاند تا فصل برادر خود را بدید
men fratri suo in lucem (p. visibile) producat. آن، چون پیش ما هفت برادر و
25 Erant apud nos septem نخستین زن ستد و مرد چون
fratres: & primus uxorem بسر گذاشت زن را به برادر
duxit, et mortuus est, cum filium non haberet گذاشت، همچنان برادر دوم و
26 uxorem fratri reliquit. Sic سوم تا هفتم، باخر همه زن نیز
frater secundus & tertius, مرد پس در قیامت از آن کدامین
usque ad septimum. In از هفت زن چون همه ستدند افراد
27 postremo omnium, uxor خواب داد ایشوع و گفت با
etiam mortua est: ergo in ایشان کم راه می شوید برای
resurrectione illorum, quo- آنکه میداند کتابها را و ده قوت
rum è septem uxor (erit) خدای را در زیرا که در قیامت
cum septem duxissent illam. مردان زنان را ستانند و نه
28 Responsum dedit Jesus زنان ستانند مردان را و
& dixit eis, erratis (p. لیکن باشند همچو فریشتگان
deficientes) in via estis, خدای در آسمان، اما بر
propterea quod non nostis زنده شدن مردگان نخواهد
29 scripturas neque potentiam اید که چه گفته است خدا بشما
Dei. (Sub) eo quod in آن هنگام که گفت، منم
resurrectione mortuorum خدای ابراهیم و خدای ایسح
uxores viri non accipiunt و خدای یعقوب خدای نباشد
neque uxores accipiunt vi- مردگان را بلکه زندگان را،
ros, Etenim erunt Sicut چون شنیدند جماعتها در عجب
30 Angeli Dei in cælo. Sed ماندند از علم او، چون فرستین
de Resurrectione futura شنیدند که سدوسین را
mortuorum nonne lectores خاموش کرده است با هم
estis, quid dicat Deus آمدند، و یکی از ایشان
vobis illo tempore qui dix- که دانستند بود در توراتی برسدند
32 — Ego sum Deus *Abra-*
hami, et Deus *Isaaci*, &
Deus *Jacobi*, Deus non est
mortuorum sed viventium.
33 Cum audirent populi in
admiratione persisterunt,
propter scientiam ejus.
34 Cum Pharisei audirent,
quod Sadducæis Silentium
imposuisset, in unum con-
venerunt. Et unus ex illis
qui scientissimus erat in
lege sciscitatus est ab illo

۱۳ نداری آن خاموش شد ، ادکه
گفت ملک به بدن کان خون به
بندید دست و پای او و اندازید او را
سوی تاریکی بیرونی ادجا باشد کردید
۱۴ و ساییدن دندان ، دراکه بسیارند
خواندگان و کزیدگان اندکی ،
۱۵ ادکه رفتند فریسیان بگمکاج کردن
تا گیرندش دشمنی ، پس فرستادند
۱۶ سوی او شاگردان خود با مردم
هیرودیسی و گفتند ای امورکار
میدانیم که بر حقی و براه خدای
تعلیم میدهی برآستی و برو نداری از
کسی و دراکه روی کسی دمی
۱۷ بینی ، پس باما بگو چون می بینی
روا بشد زکات بقیصر دانان یا نه ؟
۱۸ ایشوع بدی ایشانرا دانست و گفت
مرا چرا متحار می کنید ای منافقان
۱۹ دمایید بمن یک دینار زکات ایشان
حاضر کردند او را یک دینار ، گفت
۲۰ با ایشان ایشوع این صورت
کیست و بپشته گفتند او را از
۲۱ قیصر ، ادکه گفت با ایشان
پس بدیهد ادجه از آن قیصر است
بقیصر و ادجه از آن خداست
۲۲ خدای ، چون شنیدند در عجب
ماندند و او را بکن اشتند و برفتند ،
۲۳ در آن روز نزدیک او آمدند
سدوسین ایشان که میگویند
۲۴ که مردگان زنده نخواهند شدن
و برسدند ازو ، و گفتند

habeas ille mutus (p. filens)
erat. Tunc dixit Rex servis
13 suis, adliga e manū & pe-
dem ejus, & injicite illum in
tenebras exteriores: ibi erit
fletus, stridorq; dentium. (sub)
14 Eo quod multi sunt vocati,
et electi pauci. Tunc
15 abierunt Pharisei, in con-
cilium congregandum, ut
caperent illum in sermone.
16 Ergo miserunt ad eum
discipulos suos, cum ho-
minibus Herodianis, &
dixerunt, ô Magister! sci-
mus quod in veritate (p.)
et Dei doctrinam edas
in veritate, & curam non
habes de aliquo (i.e. non
curas aliquem) & (sub) eo
quod personam alicujus non
respicis. Ergo nobis dic,
17 quid videtur? (p. quomodo
vides?) licitumne erit cen-
sum (p. gratuitum) Cæsari
dare, aut non? Jesus ne-
18 quitiam illorum novit et
dixit, mihi quare tentationē
intentatis ô hypocritæ (p.
perditi.) Ostendite mihi
19 unum denarium census,
illi præsentem exhibu-
erunt ei unum denarium.
Dixit eis Jesus, hæc figura
20 cujus est, et inscriptio, dixe-
runt ei, de Cæsare est. Tum
21 dixit iis, ergo date id quod
ipsius Cæsaris est Cæsari, &
id quod Dei est Deo. Cum
audirent in admiratione per-
manserunt, et illum relinqui-
erunt et abierunt. In illo die
22 propè illum venerunt Sadu-
cæi illi qui dicant quod mor-
tui vivinon futuri (sini) et sci-
23 scitabantur ab illo. Et dice-
bant,

CAPUT XXIII.

فصل بیست و ششم

1 IN illo tempore colloqui-
um fecit Jesus cum popu-
lis, et cum discipulis suis.
2 Et dixit, super Cathedram
Mosis sedent scribæ
3 et Pharisei. Ergo, omne
quod vobis mandabunt
custodia habere et facite,
verum secundum (p. con-
sentiens) opera eorum,
ne facite, quia dicunt, et
4 non faciunt. Alligant
onera gravia, quæ non
potis (est quis) ferre: et
ponunt super humeros hominum,
sed nolunt move-
re illa per digitum suum.
5 Omnia opera sua faciunt
ut visa (p. ostensa) sint hominibus;
lata faciunt phylacteria (p. soteria) pre-
culas (sc. salutiferas) illorum
et longas circumducunt fim-
brias et limbos. Et amant
6 fastigium conventus in conviviis,
et primariam sedem
7 in Synagogis. Et salutationem
(p. salutem, five pacem dare, &c.) in foro;
Et ut vocati sint ab hominibus,
8 Magister. Quia vos nolite
ut vocati sitis Magister;
Magister vester unus est;
et vos omnes fratres estis.
9 Et vos in terra aliquem patrem,
ne vocate; quia pater vester unus est;
et ille in cœlis est. Et vocati

1 ایشان در میان ^{و ایشان} خطاب کردن ایشان را
2 جماعتها و با شاگردان
3 و گفت با کرسی موسی
4 دشمنان نویسنده کتاب و فریسیان
5 پس هر چه بشما فرمانند فکاه دارند
6 و بکنید فاما موافق کردن اربانی
7 ایشان میکنند که میکنند و
8 نمیکنند، می بندند بارهای
9 کردن که نمیتوان بردن و می دهند
بر دوش مردمان اما نمی خواهند
10 جنبانید آنها را با دکشت خون، همه
11 کردن آنها خون میکنند فاموده شود
12 بپوشن بهنا در میکنند تعویذهای
ایشانرا و هزار میکنند ریسادهای
13 و طبلسادهای، و دوست میدارند
14 صدر انجمن را در مهمانیها و اول
15 کرسی در جماعتها، و سلام
16 دادن در بازار و آذک خوانده
17 شود از مردمان معلم، فاما شما
18 نخواهیم که خوانده شوید معلم
19 معلم شما یک است و شما همه برادران
20 هستید، و شما در زمین کسی
21 را پدر نخواهید که پدر شما
22 یک است و او در آسمان است و خوانده

۳۶ اردو با متحان ، ای معلم کدام
 است فرمان بزرگ در توریستی ،
 ۳۷ گفت با او ایشوع دوست داری
 خداوند خدای ترا از همه دل و
 از همه جانت و از همه اندیشهات ،
 ۳۸ اینست فرمان بزرگوار نخستین
 و دوم مانند اینست ادکه دوستداری
 ۳۹ نزدیک را همچو خود را ، بدین
 دو فرمان بسته است تمام توریست و
 ۴۰ پیغمبران ، در ادکه که
 ۴۱ فرستادن جمع شده بودند پرسید از
 ایشان ایشوع و گفت ، ۴۲
 میگوید در مسیح بسر کیست
 ۴۳ گفتند او را بسر داوود ، گفت
 با ایشان پس چون داوود از روح
 او را خوانده است خداوند ادکه
 ۴۴ گفته است ، گفت خداوند
 خداوند من بنشین بر
 دست راست من تا بنهالان
 دشمنان ترا زیر پایها تو ،
 ۴۵ پس اگر داوود او را خداوند
 خوانده چگونه بسر اوست ،
 ۴۶ و هیچ کس جواب نتوانست
 دادن یک سخن و بعد از این
 روز نتوانست کسی دیگر او
 سوال کردن ،

inter tentandum. O Magister ! Quodnam est mandatum magnum in Lege ?
 36
 Dixit ei Jesus, Ama (p. amorem habe) Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota cogitatione tua. Hoc est mandatum maximum, & primum.
 37
 Et secundum simile huic est, illud nempe : Ama (p. amorem habe) proximum tuum, sicut teipsum. In illis duobus mandatis comprehensa est tota lex et Prophetia.
 38
 Interea dum Pharisei congregati essent, percontatus est ab illis Jesus, et dixit. Quid dicitis de Christo, filius cujusnam est ? Dixerunt ei filius Davidis. Dixit illis, ergo cum David de Spiritu illum vocaverit Dominum qui nempe dixit ; Dixit Dominus Domino meo, sede ad manum (p. super) dextram meam, donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis. Ergo si David illum Dominum vocat, Quomodo filius ejus est. Et
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

- 19 versatur. O cæci (p. sine oculo!) utrum majus est munus! aut altare quod sanctificans munus est?
- 20 omnis qui jurat (jur-edit) per altare per illud jurat, et omne quod super illud est. Et omnis qui juramentum edit per templum, juramentum edit et per illud et per eum qui habitans est in illo. Et omnis qui juramentum memoriale facit per cælum per thronum dei juramentum edit, et per id quod super illud sedet.
- 23 Væ vobis ô Scribæ et Pharisei Hypocritæ, quia decimam unam menti et anethi et cymini datis, et graviora negligitis, judicium, misericordiam, et fidem: hæc, oportet ut faciatis, et illa non omittatis. O Duces cæci, in arctum conjicitis culicem, et camelum deglutitum geritis. Væ vobis Scribæ et Pharisei hypocritæ, quia mundum facitis calicis (partem) et patinæ; et intus pleni estis rapina et turpitudine. O Pharisei cæci (p. non videntes) mundum facito primum (quod) intus est calicis, et patinæ ut id quod extra est, mundum sit. Væ vobis ô Scribæ et Pharisei Bifrontes, quia similes sepulchris albis estis, quæ de foris pulcra (p. bona) ostensa sunt hominibus; et intus plena ossibus mortuorum, et omni spurcitie. Sic vos etiam extra visi estis hominibus justi et intus pleni estis hypocrisi, et

کدام بزرگتر است قربان یا مذبح که مقدس قربانست، هر که سوگند بمنج بخورد بدو سوگند خورده باشد و هر چه برو برد، و هر که سوگند خورد بهیكل سوگند خورد و برو و بر اندک ساکنست درو و هر که سوگند یان کند باسمان بکرسی خدای سوگند خورد و بداندک بالای او می نشیند، وای بشما ای نویسنندگان و فریسیمن منافقان که نه یک بودینه و شست وزیر می دهید و کامیهای شریعت میگذارید داورای و مهری و ایمان را این شاید که کنید و ادهارا بگذارید، ای کشندگان کور بخیر می اندازید بشعرا و شتر را فرو می بردند وای بشما ای نویسنندگان و فریسیمن منافقان که باک می کنید بیرون جام و کاسرا و اندرون بر هستید از درونی و نجاست، ای فریسیمن ثبنا باک کن نخست اندرون کاسه و جام را تا آنچه بیرون است باک باشد، وای بشما ای نویسنندگان و فریسیمن دورویان که مانند کوره های سدید گریه آید اندک از بیرون خوب نموده شوند بیرون و از اندرون بر از استخوان های مردگان و همه بلیدی، همچنان شما نیز از بیرون

peccato.

* Annon, cum
spuito?

معلم که معلم یکيست و او مسيح
 است، ادکه بزرگی شما يادش باشد
 خادم شما، ادکه خود را بلند کند
 بست کرده و ادکه فروتنی نماید
 بلند گردد، وای بشما نویسندهگان
 و فریسمین منافقان که می بندید
 ملکوت آسمان پیش مردم و شما
 در نه روید و ایشان را که در
 نه روید نمیکنارید که در آیند،
 وای بشما ای کاتبان فریسمین
 درویشان که میخورید خانه ها بیوه
 زنان به دراز کشیدن شمارهای
 این ریاضه حکم بیابید و وای
 شمارای نویسندهگان و فریسمین
 درویشی که دریا و خشکی را
 میگردید تا بکنید یک بیکا در
 و چون حاصل می شود او را بسر
 جهنم میکنید بمضعیف از شما،
 وای بر شما ای کشندهگان کور
 ادکه میگوید هر که سو کند
 خورن به هیکل باکی نداشته اما هر
 که برر که در هیکل است
 سو کند یان کند او بزه کار باشد،
 ای نادان و کوران کدام
 بزرگوارتر است زر یا هیکل که
 باکی کننده زرست، و هر که
 بمذبح سو کند کند چیزی نیست
 لیکن ادکه سو کند یان کند
 بقربان که برو باشد بزه کار
 است؛ ای بی جشمان

ne estote Magister, quia
 Magister unus est, et ille
 Christus est. Qui major
 vestrum est, erit minister
 vester. Et ille qui seipsum
 altum fecerit depressus fiet;
 et ille qui humilem (se)
 indicabit, altus fiet. Vae
 vobis Scribae et Pharisei
 hypocritae (p. profligati,) quia
 obseratis Regnum coe-
 lorum coram hominibus,
 et vos intra non itis; &
 illos qui intra ire vellent,
 non finitis ut intrarent.
 Vae vobis o Scribae (&
 Pharisei Bifrontes, quia
 comeditis domos viduarum
 saeminarum, in longum
 producendo orationes: Hoc
 aggravationem iudicii inve-
 nientis. Vae vobis o Scri-
 bae et Pharisei hypocritae
 (p. Bifrontes,) quia mare
 et terram (p. aridam (ter-
 ram) circuitis ut faciatis u-
 num profelitum etcum fiat,
 illum filium Gehennae fa-
 citis duplo praevobis. Vae
 in vos duces caecorum qui
 dicitis, omnis qui jurat (jur-
 edit) per templum insons
 non erit; verum omnis qui
 per aurum quod in templo
 fit, juramentum memoriale
 faciet, ille rei inutilis reus
 erit (p. in futili opere erit.)
 O insipientes & caeci! u-
 trum majus est aurum, aut
 templum quod sanctum fa-
 ciens aurum est. Et omnis
 qui per altare juramentum
 facit, nihil est, verum ille
 qui juramentum memoriale
 fecit per munus quod super
 illud erit, in vili opere

versatur.

39 Dico vobis, quod ex hoc tempore rursus non videritis me, ad illud (*usque*) tempus quo dicetis benedictus est ille qui venit in nomine Domini.

همچنان که ماکیان کرن اورن
فروجگان خود را زیر بال و تحواستی
اینک خانه شما کن داشته شون شما
را ویران، میگویم شما را که ازین زمان
باز نه بینید مرا تا آن وقت که گویند
خجسته است ائکه می اید بنام
خداوند،

CAPUT XXIV.

فصل بیست و جهان

1 ET foras exiit Jesus de templo, et profectus est; ad illum venerunt discipuli ejus ut ostenderent,
2 ei aedificia templi. Ille Responsum dedit, et dixit illis; num videtis hæc omnia? Dico vobis, relictus non erit hic lapis super lapidem, nisi (*qui*) destructus fuerit. Et cum sederet super montem Oliveti, propè illum aderant Discipuli clam, et dixerunt, dic nobis, Quando erunt hæc res? et quid erit signum adventus tui, et in consummationem (p. caput) adventus seculi. Responsum dedit Jesus, et dixit eis, cavete, ut seductio (p. defectio, vel error viæ) non fiat vobis. Quia multi venient in nomine meo et dicent, ego sum Christus, et multis errorem viæ creabunt. Futuri estis audire de bellis, et narrationibus præliorum, videte

و بیرون آمد ایشوع از هیکل و
میرفتی دژن یک شدند تلامیذان
او تا بنمایند او را عمارات هیکل،
او جواب داد و گفت با ایشان
می بینید این همه را گویم شما
کن داشته شون اینجا سنگ بر سنگ
الا خراب شون، چون دشت بر
کوه زیتون دژن یک او شدند
تلامیذان بنهان و گفتند یگو
با ما کی باشد این چیزها و چه
باشد نشانه آمدن تو و بسر آمدن
جهان، پاسخ داد ایشوع و گفت
با ایشان حذر کنید تا کمره
دکند شما را کی، که بسیاران
ایند بنام من و گویند منم مسیح
و بسیارانرا کم ره کنند، خواهید
شنیدن جنکها و خبرها جنکها
بنکرید که شورید نشوید زیرا

S

quod

نموده می شوید مردم را نیکوکاران
 و از اندرون درید از ثقیاب و کناه ،
 وای بر شما ای نویسنده کان و ۲۹
 فرستین دورویان که می سازید
 کورها بیغمبران و می ارایید تربها
 پاکان ، و میگوید اگر در ۳۰
 روزگار بدران خود می بودیم نمی
 بودیم ابا از ایشان در خون
 بیغمبران ، گواهی میدیدید بر ۳۱
 خون که فرزندان ایشان هستند
 که بیغمبران را کشتند ، و ۳۲
 شما بر کنید بیمانه بدران خون ،
 ای ماران دجکان ماران افعی ۳۳
 چگونه کربزید از دانه خواستن
 دوزخ ، از برای این ایتمک می ۳۴
 فرستم من سوی شما بیغمبران و
 حکیمان و نویسنده کان و از
 ایشان بعضی را بکشید و بر دار ۳۵
 کنید و بعضی را در مجمع خون
 شلاق زدید و آواره کنید از شهری
 بشهری ، تا بیابد بر شما همه خون ۳۶
 نیکوکار که ریخته شود بر زمین
 از خون هابل دانگر تا خون ۳۷
 نکر با بسر برخیا ادکه کشتید
 میان هیکل و مذبح ، راست ۳۸
 میگویم بشما این همه زمین قبیل
 خواهد آمدن ، اورشلیم اورشلیم ۳۹
 کشنده بیغمبران و سنگسار کننده
 فرستادن کان سوی تو چند نبوت
 خواهم تا کرد اورم فرزندان ترا ۴۰

peccato. Vae in vobis o 29
 Scribae et Pharisei Bifron-
 tes; quia facitis sepulchra 30
 prophetarum et ornatis mo-
 numenta Sanctorum. Ec-
 dicitis si in tempore pa-
 trum nostrorum fuissetis ,
 non fuissetis socii illorum 31
 in sanguine prophetarum.
 Testimonium perhibetis in
 vosiplos, quod filii illorum 32
 fitis, qui prophetas occide-
 runt. Et vos plenam faci-
 citis mensuram patrum 33
 vestrorum. O Serpentes ,
 fœtus serpentum viperarum
 Quomodo fugietis ab aqua 34
 postulatione Gehennae?
 Propter hoc ecce mitto
 ego ad vos prophetas, &
 sapientes et scribas, et ex 35
 illis quosdam occidetis &
 super patibulum agetis; et
 quosdam in synagogis ve-
 stris flagellabit, et perse-
 quemini de civitate in 36
 civitatem. Ut veniat super
 vos omnis sanguis justus
 qui effusus erat super ter-
 ram à sanguine Abel iusti,
 ad sanguinem Zachariae fi-
 lii Barachia, quem occidi-
 stis inter templum et altare.
 Amen dico vobis, hæc 37
 omnia in hanc generatio-
 nem futura sunt venire.
 Hierusalem, Hierusalem,
 occidens prophetas, &
 dilapidatione obruis mis-
 sos ad te; quota vice
 volui, ut congregarem
 filios tuos quemadmodum
 Gallina congregat pullos
 suos sub alas; et noluisti.
 Ecce Domus vestra reli-
 cta erit vobis deserta 38

Dico

- 20 diebus in prægnantes et in lactantes. Preces facite, ut ne sit fuga vestra in hyeme, neque in Sabbato
- 21 Quia in illo tempore, difficultas magna erit, prout qualis non erat ab initio mundi tam vehemens (p. ad hunc apicem) neque erit. Et nisi concisi essent illi dies, salva (p. vivens) non maneret omnis caro (p. omnis Dominus (sive habens) carnem sed concisi sunt illi dies propter electos. In illo tempore si quis vobis dixerit, ecce Christus in hoc loco est, vel illo loco, fidem ne adhibete. Quia futuri sunt conspicui esse Christi falsi, et Prophetæ falsi, et signa multa et miracula ostendent, adeo ut errorem creaverint, si possibile fuerit electos etiam. Ecce antea (jam)
- 26 vobis dixi, Ergo si vobis dixerint, ecce in deserto est, foras ne exeatis, ecce in penitrali est, fidem ne adhibete. Verum sicut fulgur festinanter oritur in oriente, et visum est in occidente, sic erit etiam adventus filii hominis. Illo loco quo corpus erit eundem in locum, aquilæ congregatæ venient. Et post tribulationem illorum dierum sol obscuratus erit, et luna lumen suum conspicuum non faciet, et stellæ de cælo cadent, et in unum venient exercitus cælorum. Et in illo tem-
- نباشد که ریختن شما در زمستان و در شبیه، که در آن هنگام دشواری عظیم باشد چنانکه مانند آن دیوه باشد از آغاز عالم تا این غایت و باشد، و اگر نه کوتاه بودی آن روزها و در آن روزها هر خداوند کوششی لیکن کوتاه شوند آن روزها برای کزیدگان، در آن زمان اگر کسی بشما گوید اینک مسیح اینجا است که خواهند پیدا شدن مسیحان دروغ و بیغیران کاذب و نشانهها بزرگی و عجایبات نمایند چنانکه کمرا کنند اگر ممکن باشد کزیدگان را بپزد، اینک پیشی شما را گفتیم: بس اگر بشما گویند اینک در ویرانه است بیرون مروید اینک در کنجینه باوار مکنید، لیکن همچنانکه در قی بدو رخشد بمشرق و دیده شوند بمغرب چنان باشد نیز آمدن این البشر، اینجا که تن باشد همدجا کرکسان کرد آیند، و در پی سختی آن روزها و واقعات تاریک شوند و ماه روشنی خود پیدا نکند و ستارگان از آسمان بیفتند و بهم روند شکریان آسمان، و در آن زمان دیده شود نشانه این البشر در آسمان و در آن وقت کسری کنند همه قبیلها زمین و بینند این البشر آینه برابر

که ناچار اینان شدن لیکن

هنوز بایان نیست ، بخیرن قومی

بر قومی و بادشاهی بر بادشاهی

و باها و قحطها و زلزله باشد در جای

جای ، و آینهها همه آغاز درنهاد

باشند ، آن هنگام بسیارند

شمارا سختی و بکشند شمارا و

دشمن داشته شوید از همه امتهای

برای نام من ، در آن وقت در

شک آیند بسیاران و یکدیگر

را بدست دهند و دشمن دارند

یکدیگر را ، و بدید آیند پیغمبران

بسیار بدروغ و همراه کنند

بسیارادرا ، و از بسیاری جور سر

شود دوستی بسیاران ، اما که

بشکیند تا آخر او زندگانی یابد ،

و منادی شود این الجیل ملکوت

در همه عالم برای کواهی همه امته

و ادکه بیاید بایان ، پس چون

به بینید بلیدی خرابی را ادکه

گفته شده است از دانیال پیغمبر

ایستاده در جایکه پاک ادکه

بخواند فهم کند ، این وقت

کریزد ایشان که در ایهمدد

بگوها ، و ادکه بر بام بشین

نیاید بهر شدن چیزی از خانه

خون ، و هر ادکه در خرمن باز

نکردن تا جامه خون ستاند ، وای

در آن روزهای برابستان و بر

شیرندکان ، نماز کنید تا

quod commoti ne sitis ,
(sub) eo quod necesse est
hæc fieri , sed adhuc finis
non erit. Consurget gens
in gentem , et regnum in
regnum , et pestilentia ,
et fames , et terræ motus ,
erunt , per loca universa (p.
loca loca.) Et hæc omnia
initium dolorum erunt.

Illo tempore tradent vos
in tribulationes , et occident
vos ; et odio habiti eritis
ab omnibus gentibus pro
nomine meo. In illo tem-
pore in scandalum venient
multi ; et alter alterum
in manum tradet. Et visi
erunt (i. e. apparebunt ,)
prophetae multi mendaces ,
et seductionem creabunt.

Et propter abundantiam ,
iniquitatis , frigidus erit
amor multorum. Verum
omnis qui perdurabit in
finem , ille salutem (p. vi-
tam) inveniet. Et prædi-
catum erit hoc Evangelium
Regni in universo mundo
pro testimonio omnium
gentium , et tunc advenit
finis. Ergo cum videritis
abominationem desolatio-
nis , quæ dicta *oīlos* est
à Daniele Propheta , stantem
in loco sancto , ille qui
legit intelligat. Illo tem-
pore fugient illi qui in Ju-
dæa sunt , in montes ; Et
ille qui super tectum est ,
in inferiora non veniet , ad
aliquam accipiendam rem
de domo sua. Et omnis
qui in agro , rursus non
revertatur ad vestem suam
tollendum. Væ in illis

diebus

ان

- 41 pago; unus assumptus erit, et unus relictus. Et duæ fæminæ in mola molent; una assumpta erit, et una relictæ.
- 42 Ergo vigilantes estote *sub* eo quod non noſtis nêpe in quora hora venerit dominus vester: hoc noſcite quod ſi dominus domus noverit in quo tēpo- re fur venerit, vigil eſſet neq; permitteret ut in domum ſua- am foramen faceret. Propter hoc vos etiā parati eſtote quia in hora, qua non noſtis, veniet filius hominis. Quis eſt (*dic*) ſervus conſtans et prudens, conſtituet eum dominus ſuus ſuper familiam ſuam, ut det cibum illis in tempore. Beatitudo illi ſervo, quem, cūm venerit dominus ſuus illum in tali opere inveniet. Amen dico vobis, quod præfecerit eum ſuper omne quod habet. Verum ſi dixerit ille ſervus nequam in corde ſuo, quod dominus meus in longum protrahat adventum. Et inciperet percutere conſervos ſuos, et manducare et bibere futur⁹.
- 49 Tum dominus illius ſervi veniet in die, quo cogitationem *adventus* non concepturus e- rit, et hora qua non novit.
- 50 Illum diviſum faciet, et partem ei cum hypocritis diſponet, ibi erit fletus, et ſtridor dentium.
- ستده شود و يكي گذاشته،
بس بيدار شويد زيرا كه نبي دديد
كه در کدام ساعت مي ايد
خداوند شما اين بدانيد كه اكر
خداوند خانه بد استي كه در کدام
هنگام درمي ايد بيدار شدي و
دگذاشتي كه در خانه او نهد
زني، براي اين شما ديز ساخته
كار بشيد كه در ساعتی كه
ددايد بيايد اين البشر، كيست
كوبي باشد بنده معتد و حكيم
ايستاييد او را خداوند او برخانه خون
تا بدهد قوت ايشان را بوقت،
خنك ان بنده را كه چون بيايد،
خداوند او را اجنين كردار بيايد
راست گويم شما كه بكمارد او را
در هر چه دارن، اما اكر كوید ان
بنده بد در حال خون كه خداوند من
دیر كشد در آمدن، و آغاز
كند بر من همجنسكاران خود را
و بخورن و اشامیدن هستان
باشد، بس خداوند ان بنده
بيايد در روزي كه كمان نبرده
باشد و ساعتی كه ندادن، او را
مغزول كند و بهره او را با منافقان دهد
الجا باشند كربه و سايدن ددان،

cum
tu

اسمان * بنیدرگو و بز رکواری عظیم ،
و فرستان ملائکه خود را بصورت باواز
بزرگی و کوه دارند کزیدگان
اورا از وزیدن بانها چهار کاده
از کنار اسمان تا کنار اش ،
از درخت انجیر بدادید مثل را که
جون شاخها او دراز شوند و برگهاش
سبز گردد میدادید که در یکی
استن قباستان ، همچنان شما نیز
جون به بینید همه اینها بدادید که
در یکی است در درها ، راستی
کویم بشما که گذردن این قبیل
تا این همه بیدا گردد ، آسمان
و زمین بگذرد سخنان من ده
بگذرد ، اما آن روز و آن ساعت
را کسی نداند و نه ملائکه اسمان
نیز الا پدر تنها ، و چنان که
در روزگار نوح بران مثل باشد
آمدن ابن البشر ، که همچنانکه
در روزها بدیش از طوفان می خوردند
و می اشامیدند و زن می ستدند
و جنکاح میدادند تا آن روز که
نوح در کشتی رفت ، و نه
دادستند تا آنکه طوفان آمد و
ایشان همه را گرفت همچنان
باشد آمدن ابن البشر ،
آنکه باشد دو کس در یک
یکی ستمه شود و یکی
کنده است ، و دو زن
در اسیا می ساینند یکی

pore conspectum erit signum filii hominis in cœlo et in illo tempore gemitum luctus (i.e. luctuosum) facient omnes nationes terræ, et videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli, cum potentia, et maiestate multa. Et misit Angelos suos quoad formam in voce magaa; et congregabunt electos ejus à flatu ventorum quadripartitorum: ab ore cœlorum ad oras ejus. Ab arbore fici intelligite parabolam, quod cum rami ejus excrecentes (p. longi) fuerint, et folia ejus viridia facta sint, nostis quod propè adsit æstas. Sic vobis etiam cum videatis omnia hæc, sciatis quod propè adsit ad (p. in) fores. Amen dico vobis, quod non præteriret hæc generatio, donec hæc omnia conspicua fiant. Cœlum et terra præteribunt, verba mea non præteribunt. Verum illum diem et illam horam quis non novit, neque Angeli cœlorum etiam, nisi pater solus. Et sicut in tempore Noe ita (p. juxta illam similitudinem) erit adventus filii hominis. Quia sicut in diebus ante diluvium edentes et bibentes, et uxorem ducentes, et nuptum dantes, ad illum diem quo Noe in arcam [p. navem] intrabat; Et non norunt ad id (temporis) quo diluvium venerit, et illos omnes absumpserit, sic erit adventus filii hominis. Tunc erunt duæ personæ in uno

* q.
ف. نیرو

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

- 12 & dixerunt; ô domine ô domine, aperi nobis. Verum ille responsum dedit & dixit, Amen dico vobis
- 13 vos nescio. Ergo vigiles estote, quia non nostis diem, neque etiam horam.
- 14 Et sicut homo qui profectioem suscepit, & convocavit servos suos, et tradidit illis substantiam suam. Et uni dedit quinque talenta; & alteri duo; & alteri unum; unicuique secundum mensuram facultatis suæ; & profectioem suscepit in illa hora. Abiit ille qui quinque talenta acceperat: & mercaturam exercuit per illa, deinde quinque talenta alia lucratus est. Et similiter qui
- 17 possessor (p. Dominus) duorum talentorum mercaturam exercuit. Verum ille qui unum talentum accepit, abiit & defodit in terra, et occultavit pecuniam domini sui. Post spatium multum venit dominus illorum servorum, et ab illis rationem exegit.
- 19 Coram venit ille qui quinque talenta accepit, & coram obtulit quinque alia et dixit, ô domine, dedisti mihi quinque talenta, ecce quinque alia lucratus sum.
- 21 Dixit ei dominus ejus, ô serve bone, et fidelis; fidelis fuisti in substantia exigua, super substantiam multam tibi negotiationem trado: Intra in gaudium domini tui. Et coram venit quoque ille qui duo
- 12 گفتند ای خداوند ای خداوند ۱۲
بکشا بیا، اما او جواب داد و گفت
راست گویم بشما شمارا نمی شناسم،
۱۳ پس بیدار باشید که نمیدانید روز را
۱۴ و ده هم ساعت را، و همچنانکه
مردی که سفر کرد و بخواند
بندگان خود را و سپرد با ایشان
۱۵ مال خود را، و یکی را ده پنج
بدره و دیگری را دو و دیگری را
یک هر یک را بر مقدار طاقت خود
۱۶ و سفر کرد در آن ساعت، رفت
اذکه پنج بدره گرفت و بازرگانی
کرد بانها پس پنج بدره دیگر
۱۷ سود کرد، و همچنین خداوند
دو بدره بازرگانی کرد و دو دیگر
۱۸ سود کرد، اما اذکه یک بدره
گرفت رفت و بکند در زمین و
پنهان کرد مال خداوند خود را،
۱۹ بعد از مدتی بسیار آمد خداوند آن
بندگان و از ایشان حساب خواست،
۲۰ پیش آمد اذکه پنج بدره گرفته
بود و پیش آورد پنج دیگر و گفت
ای خداوند دانی بمن پنج بدره
ایتک پنج دیگر آن سود کردم،
۲۱ گفت او را خداوندش ای
بنده نیک و امین امین
بودی بر مال اذکی بر مال
بسیار ترا عمل دهم در
پشانی خداوند خود،
و در یک آمد نیز اذکه دو
talenta

فصل بیست و پنجم

CAPUT XXV.

۱ آنکه میبندند ملکوت آسمان بدو
 ۲ دختر بکر آنها که بر
 ۳ گرفتند چراغها خود را و برابر داماد
 ۴ و عروس رفتند، پنج از ایشان
 ۵ نادان بودند و پنج دانا، اما
 ۶ پنج نادان چراغها گرفته روغن با
 ۷ خون بر دگر گفتند، و نادانان
 ۸ روغن در اغارها خون بر داشتند با
 ۹ چراغها، چون داماد دیر شد غمزد
 ۱۰ همه و بخفتند، بس در دیم شب
 ۱۱ آواز افتاد که اینک داماد می آید
 ۱۲ بیرون روید تا استقبال او، آن
 ۱۳ هنگام همه آن دوشیزگان برخاستند
 ۱۴ و چراغها خود را ساختند، بس نادان
 ۱۵ گفتند * بفرادکان بدهید ما را از
 ۱۶ روغن شما که چراغها ما می میرند،
 ۱۷ جواب دادند نادانان و گفتند مبادا
 ۱۸ که ما را و شما را بس دباغد لیکن
 ۱۹ بروید شما سوي فروشندگان و
 ۲۰ بخردن برای شما، چون رفتند تا
 ۲۱ بخردند داماد رسیده و آنها دختران
 ۲۲ که ساخته کار بودند با او در
 ۲۳ رفتند بهمیانی و در بسته شد، آخر
 ۲۴ آمدند دیر دوشیزگان دیگر و

بفرزانت

TUM Simile est Regnum
 1 coelorum decem virgi-
 2 nibus (p. filiis) illis quæ
 3 susceperunt lampadas suas;
 4 et obviam sponso et sponsæ
 5 exierunt. Quinque ex illis
 6 insipientes erant, et quinque
 7 sapientes. Verum quinque
 8 insipientes lampadas accipi-
 9 entes, oleum secum non
 10 susceperunt. Et sapientes
 11 oleum in vasis suis habue-
 12 runt cum lampadibus. Cum
 13 sponsus cunctator (p. lon-
 14 gus) esset, quieverunt
 15 omnes, & dormitarunt.
 16 Dein, in media nocte,
 17 clamor accidit, quod ecce
 18 sponsus veniat; foras exite
 19 in occursum illius. Illo
 20 tempore omnes illæ virgines
 21 surrexerunt et lampadas
 22 suas pararunt. Tum insi-
 23 pientes dixerunt sapientibus
 24 date nobis de oleo vestro
 25 quia lampades nostræ mor-
 26 tuæ sunt. Responsum de-
 27 derunt sapientes et dixerunt,
 28 ne fortè nempe nobis &
 29 vobis sufficiens non sit,
 30 verum ire vos ad vendentes
 31 et emite pro vobis. Cum
 32 exirent ut emerent, sponsus
 33 venit; verum illæ virgines
 34 quæ paratæ erant, cum illo
 35 intrarunt ad convivium, &
 36 janua obserata fuit. Postea
 37 venerunt etiam virgines aliæ
 38 &

* q.

- et feverabit unum ab altero
 sicut pastor qui oves ab
 33 hœdis separat. Et consti-
 tuct oves à manu dextra
 sua, & hœdos a manu
 34 sinistra. Illo tempore dicet
 rex illis qui à manu dextra
 ejus sunt, coràm venite ô
 benedicti patris mei, in
 possessionem accipite reg-
 num quod paratum est pro
 vobis à constitutione muni-
 35 di. (sub) Eo quòd famelicus
 eram, & me cibastis, si-
 tiens fui, & mihi aquam
 dedistis, hospes eram, &
 36 mihi locum dedistis. Nu-
 dus, & me operuistis;
 infirmus, visitationem mei
 fecistis, In carcere fui, ad
 37 invisendum venistis. Illo
 tempore responsum dabunt
 ei iusti, et dicent, ô do-
 mine, Quando vidimus te
 famelicum et escam dedi-
 mus? sitientem, et aquam
 38 propinavimus tibi. Quan-
 do vidimus te in peregrina-
 tione, & locum dedimus,
 aut nudum, et te operui-
 39 mus. Aut quando vidimus
 te ægrotum, sive in carcere,
 40 et ad te venimus. Respon-
 sum dabit Rex, et dicit
 illis, Amen dico vobis,
 omne quod uni ex illis fra-
 tribus parvulis meis fecistis,
 41 mihi fecistis. In illo
 tempore dicet etiam illis
 qui à manu dextra sunt,
 longè abeste à me, ô
 Maledicti in ignem æter-
 num, qui pro Diabolo,
 & Angelis (p. exercitu)
 42 ejus paratus est. Quia famelicus eram,

جدا کند یک را از دیگر مانند
 جوان که غوجان را از بزبان
 جدا کند، و بایستاده غوجان را از
 دست راست خود و بزبان را از دست
 چپ، ان زمان بگوید ملک
 ایشان را که از دست راست او
 باشند بیش ایید ای خجسته گان
 بدر من بمرات گیرید ملکوت را
 که امانه است برای شما از بیداش
 جهان، زیرا که کرسنه شدم
 و مرا خوراندید تشنه بودم و مرا
 آب دادید غریب بودم و مرا جای که
 دادید، برهنه و مرا پوشانیدید
 بیمار بعیات امید در زندان بودم
 بزیارت امید، ادکاه جواب
 دهند با او دیگر کاران و گویند
 ای خداوند کی دیدیم ترا کرسنه
 و غذا دادیم تشنه و آب دادیم ترا،
 کی دیدیم ترا غریب و جای که
 دادیم یا برهنه و ترا پوشانیدیم، یا که
 دیدیم ترا زنجور و یا در زندان و
 بیش تو امیدیم، جواب دهد ملک
 و گوید با ایشان راست گویم
 بشما هر چه با یکی را از من
 برادران کوچک گان من کردند
 بمن کردند، دران وقت گویند
 دیز ایشان را که از دست چپ
 باشند دور شوید از من ای ملعوفان
 سوي اتش جاويدان ادکاه برای
 ابلیس و شکر او امانه است،

بدره گرفته بود و گفت ای خداوند
 دو بدره بمن دادی ای یک دو دیگر
 بیرون کردم، گفت با او خداوند
 ای بنده نیک و امانت دار بر اندکی
 امین بودی بر بسیاری کامر در
 ای پشانی خداوند خود، و در یک
 آمد ادکه یک بدره گرفته بود و
 گفت ای خداوند میدادم ترا که
 مری سختی بدروی جای که
 دکاشته و کن اری جای که
 درخته، بس بترسیدم و رفتم و
 در زمین دفن کردم بدره ترا اینک
 مال تو، جواب داد خداوند او
 و گفت او را ای بنده بد و کاهل
 میدادستی که دروم جای که
 دکاشته ام و کن می ارم اینجا
 درخته ام، بس بایستی ترا مال من
 بصرافان گذاشتن تا می آمد و
 مال خود را بسون میکردم، بس
 بکردن ازو بدره را و بخداوند
 بدره دهید، که بهر که دارن
 داد شود و افزون شود و بادکه دارن
 ان نیز که دارن ازو ستم شود
 و بیرون کنین بنده بطل را سوي
 تاریکی بیرونی اینجا باشد کرد و
 ساییدن دندان ها، و چون
 بیاید ابن البشر در بزرگی خون
 و همه ملائکه با او بنشینند ان
 هنگام بر تخت بزرگوارى خون،
 و کن آیند همه امتان پیش او و

talenta accepit et dixit,
 ô Domine, duo talenta
 mihi dedisti; ecce duo ta-
 lenta lucratus sum. Dixit
 ei Dominus, ô serve bo-
 ne & fidem habens, super
 paululum fidelis eras; super
 multum te constitutum:
 intra in gaudium Domini
 tui. Et propè venit ille
 qui talentum accepit, &
 dixit; ô Domine novi te
 quod homo durus (sis,)
 metis ubi non seminasti;
 & colligis ubi non sparsisti.
 Ergo metui, et abi, et
 in terra abscondi talentum
 tuum: Ecce pecunia tua.
 Responsum dedit domi-
 nus ejus & dixit ei, ô
 serve nequam & ignave!
 nosti quod metam ubi non
 seminam, & colligam ubi
 non sparsi. Ergo oportuit
 te pecuniam meam nummu-
 laris committere; donec
 veniam et pecuniam meam
 cum lucro recipiam. Ergo
 tollite ab illo talentum, &
 domino (i.e. possessori)
 decem talentorum date.
 Nam omni qui habet,
 datum erit, & abundan-
 tior erit; & illi qui non
 habet, illud etiam quod
 habet, ab illo sublatum erit.
 Et foras ejicite servum
 inutilem in tenebras exte-
 riores, ibi erit luctus &
 stridor dentium. Et cum
 venerit filius hominis in
 majestate sua, et omnes An-
 geli cum ipso, sedebit illo
 tempore super thronum ma-
 jestatis suæ. Et congrega-
 bunt omnes gentes ad eum,

et

in festo non oportuit, ut
 in congregatione populi
 6 tumultus non fiat. Cum
 Jesus in Bethania in domo
 7 Simonis leprosi esset. Ad
 illum venit mulier quacum
 erat alabastrum olei suavis
 odoris, gravis pretii, &
 effudit super caput ejus,
 8 qui recumbens fuit. Cum
 viderent discipuli ejus, gra-
 ve obvenit illis, & dice-
 bant, propter quid hoc
 9 damnum. Potuit, ut
 venditum sit pro pretio
 multo, & donent pauperi-
 10 bus. Jesus novit, et iis
 dixit, quare molestiam
 facestis huic mulieri? in
 me operis boni effectrix
 11 erat. Quia omni tempore
 pauperes apud vos sunt,
 etenim me non habetis
 12 omni tempore. Hæc, quod
 projecit hunc suavem o-
 dorem super corpus meum,
 13 ideo in sepulchrum conden-
 dum me, ostendit. Amen
 dico vobis, (in) omni lo-
 co quo hoc Evangelium
 prædicatum erit in toto
 mundo, dictum erit etiam
 ibi hoc quod fecit; et
 mentionem facient ejus.
 14 In illo tempore abiit u-
 nus ex duodecim, (nomen
 inditum (erat) Judas Isca-
 rima,) ad principem sacer-
 15 dotum. Et dixit iis, quid
 vultis dare mihi, et ego
 illum vobis tradam? in se
 receperunt ii, ut ei darent
 16 valorem trigintadenariorum
 de argento. Et ex tem-
 pore denuo occasionem
 quaesivit, ut in manum

در عید نباید تا در جماعت امت
 ۶ غوغا باشد، چون ایسوع در بیت
 عینا بمخاضه شمعون بیستی بسود،
 ۷ درونیک او آمد رفی که بود با او
 *قاروره روشن خوشبوی گران بهای
 و بر سخت بر سر او که *تکیه کرد
 ۸ بود، چون بدیدند شاگردان
 او سخت آمد ایشانرا و گفتند برای
 ۹ چه این زبان، توانستی که
 فروخته شدی به بهای بسیار و
 ۱۰ میدادند بمسکینان، ایسوع
 دانست و با ایشان گفت چرا رنج
 میرسانید این زن را بمن کردنار
 ۱۱ دیک کرده است، که همه وقتی
 مسکینان با شما باشند فاما مرا
 ۱۲ ندارید همه وقتی، این که
 انداخت این خوشبوی را بر تن
 ۱۳ من *سر بکمر نهاده من نمود،
 راست گویم بشما هر جا که این
 مرد بداشود در همه جهان گفته
 شود نیز انجا این کرده است و
 ۱۴ یان کنندش، تا از آن وقت رفت
 یکی از دوازده نام کرده یهو
 اسخریطی سوی بزرگ کاهنان
 ۱۵ و گفت با ایشان چه میخواهید
 دهن مرا و من او را بشما بسیار
 ۱۶ بر خوه گرفتند ایشان که او را
 دهند مقدار سی دینار از
 ۱۷ نقره و از وقت باز
 فرصت می طلبید تا بدست

که کرسنه بوم و ددانین خورش
 مرا تشنه بوم و اب ددانین مرا ،
 در غریب بوم و جایکه ددانین
 مرا برهنه و نه پوشانیدین مرا بیام
 و در زندان و دیدیدین مرا ، جواب
 دهند اورا ان هنگام و ایشان نیز
 بگویند ای خداوند کی دیدیم
 ترا کرسنه یا تشنه یا بیکانه یا
 برهنه یا رنجور یا در زندان و ترا
 خدمت دکریم ، انکه جواب
 دهد ایشانرا و گوید راست گویم
 بشما همچنانکه دکریدین با یکی
 ازین خردان بمن نیز دکرید ،
 پس بروند اینان سوی عذاب جاوید
 و دیگرکاران در دکانی بایند ،

et non dedistis cibum mihi,
 esuriens fui et aquam non
 dedistis mihi. In peregrinati-
 one fui, & locū non dedistis
 mihi nudus, et non operuistis
 me; infirmus et in carce-
 re, et non invistis me.
 Responsum dabunt ei illo
 tempore et ii quoque di-
 cent, ô Domine! Quando
 vidimus famelicum, aut siti-
 entem, aut alienigenam, aut
 nudum, aut ægrotum, aut
 in carcere, & tibi ministe-
 rium non præstitimus?
 Tunc responsum dabit
 illis & dicet, Amen dico vo-
 bis, quemadmodum non
 fecistis in unum ex illis
 parvulis, in me etiam non
 fecistis. Tum ibunt hi ad
 supplicium æternum, &
 iusti in vitam sempiternam.

43

44

45

46

فصل بیست و ششم

CAPUT XXVI.

این همه سخنهارا تمام کرد
 گفت تلامیدان خودرا ،
 میدادید که فصیح بعد از روز خواهد
 بودن و ابن البش بدست داده
 شون تا بر دار کنند ، ان دم
 کرد آمدند بزرگان کاهنان و
 کاتبان و پیران امتی بخانه بزرگ
 کاهنان نام دهانه قیافا ، و
 کنکاج کردند تا ایشوعرا بگیرند
 بغریب و بکشند ، و می گفتند

CUM his omnibus ser-
 monibus finem fecisset,
 dixit Discipulis suis. No-
 stis quod pascha post bidu-
 um futurum sit, et filius
 hominis in manum traden-
 dus sit, ut super patibulum
 (enim) constituent. Illo
 momento in unum venerunt
 principes Sacerdotum,
 Scribæ, & seniores populi
 in domum principis Sacer-
 dotum; nomen impositum
 (est) Caiaphas. Et con-
 cilium fecerunt ut Jesum
 caperent per dolum, & in-
 terficerent. Et dixerunt,
 in

1

2

3

4

5

- 27 suis, et dixit; accipite
 et comedite; hoc est
 corpus meum. Et accepit
 calicem & gratias egit, &
 28 ipsis dedit, & dixit; bi-
 bite omnes de hoc, Quia
 hoc est sanguis meus
 foederis novi quod effusum
 est pro multis pro remissi-
 29 one peccatorum. Et dico
 vobis non edam ab hora
 denuo de genimine vitis,
 ad illum (usque) diem quo
 ederim de novo vobiscum
 30 in regno Patris mei. Tum
 gratiam agebant, & foras
 exhibant ad montem oliva-
 31 rum. Tunc dixit iis Je-
 sus, vos omnes in hac
 nocte scandalum affertis
 super me (sub) eo quod
 scriptum est, percutiam
 pastorem, et dissipatae
 32 erunt oves gregis. Verum
 postquam resurrexero, an-
 te vos in Galilæam ibo.
 33 Responsum dedit Petrus
 et dixit ei; licet omnes
 in te scandalum accipiant
 ego unquam scandalum
 34 non accipiam. Dixit Je-
 sus ei, Amen dico tibi,
 quod illa nocte priusquam
 gallus vocem extulerit,
 35 tribus vicibus abnegator
 mei eris. Dixit Petrus illi,
 si in usum (p. opus) fue-
 rit, ut tecum ad mortem
 exeam, abnegator non
 36 ero tui; sicut etiam om-
 nes Discipuli dixerunt.
 Tunc Jesus ad illos ve-
 nit ad villam quam ipsam
 vocarunt Gethsemanam; &
 dixit discipulis suis, sedete
 hic donec illuc abeam, et

خون و گفتی بستانید و بخورید
 اینست تن من، و گرفت قدح
 و شکر کرد و با ایشان داد و
 ۲۸ گفت بیاشامید همه ازین، که
 اینست خون من از وصیت تو که
 ریخته شود برای بسیاریان برای آمرزیده
 ۲۹ گناهان، و میگویم بشما بخورم
 ازین ساعت باز از بالونه زر تا اندروز
 که بخورم تو با شما در ملکوت پدر
 من؛ پس تسبیح کردند و
 بیرون رفتند سوی کوه الزيتون،
 ۳۱ ادکه گفتی با ایشان ایشوع شما
 همه در امشب شک آرید بر من
 زیرا که دبسته شده است بر من جوابدار
 و برانگنده شوند کوسفندان آن رمة،
 ۳۲ اما بعد از ادکه برخیزم پیش از
 شما بجلیل روم، پاسخ داد بطرس
 و گفت او را اگر همه با تو شک
 ۳۳ آرند من هرگز شک آرام، گفت
 ایشوع او را راست گویم بدو که در
 امشب پیش از ادکه خروس بانک
 زند سه توبت منکر من شوی،
 ۳۴ گفت بطرس او را اگر در کار
 باشد که با تو بمرکز رسم
 منکر نشوم از تو همچنان
 ۳۵ دیز همه تلامیذان گفتند،
 ادکه ایشوع با ایشان آمد
 تا ده که آن را می گفتند
 جد سامان و گفتی تلامیذان
 خود را بنشینند اینجا تا اینجا بروم و

۱۷ *دادند اورا، و در نخستین روز
از بيموس نزد يك ايشوع شدند
تلاميذان و گفتند گچامي خواهي
که ساخته کنيم ترا تا فصیح خوري،
۱۸ گفت با ايشان بشهر برويد بيش
فلان و با او بگويد معلم مي
گويد هنگام من رسیده است بيش
تو خواهم فصیح کردن با شاگردان
۱۹ من، و چنانکه فرمود ايشوع
تلاميذان او کردند و کارسازي
۲۰ فصیح ساختند، و چون شب
هنگام شد نشستند با دوازه تلاميذان
۲۱ خود، و در آن که ايشان
مي خوردند گفت راست ميگويم
بشما که يک از شما مرا بدست
۲۲ دادند، ايشان دلتنک شدند و
اغاز گفتن کردند يکيک از
ايشان مکر منم اي خداوند،
۲۳ او جواب داد و گفت آنکه
دستی يا من در کاسه ارن او باشد
که مرا بدست دهد، و فرزند انمي
۲۴ برون چنانکه برو نبشته شده است
فاما واي بران مردی که بدست او
سپرده شود ابن البشر به بوني اورا
۲۵ اگر زادي ان مرد، جواب داد
بهردا آنکه اورا سپرد و گفت مکر
منم اي معلم گفت اورا تو گفتي،
۲۶ و در *اينا ان که ايشان مي
خوردند گرفت ايشوع نان و برکت
خواند و شکست و داد بشاگردان

traderet eum. Et in proximo die de Azymis ad Jesum venerunt discipuli, & dixerunt, quo loco vis ut paratū faciamus tibi ut Pascha comedas. Dixit illis, in civitatem ite ad quendam, & ad eum dicitis, Magister ait, tempus meum venit: apud te volo pascha manducare cum Discipulis meis. Et sicut mandavit Jesus Discipulis suis, fecerunt & preparationem Paschatis fecerunt. Et cum nocturnum tempus esset, sedebat cum duodecim Discipulis suis. Et interea dum illi comedebant dixit, Amen dico vobis, quod unus de vobis me in manum tradiderit. Illi corde tristes, (p. angusti) erant, & initium dicendi fecerunt unusquisque illorum, siquidem ego (sum) o Domine. Ille responsum dedit, et dixit, ille qui manum mecum in discum infert, ille erit qui me in manum tradet. Et filius hominis vadit sicut de ipso scriptum est, verum vae super illum hominem, cujus per manum (ejus) traditus erit filius hominis, bonum fuisset illi si priusquam natus mortuus fuisset. Responsum dedit Judas, ille qui ipsum tradidit, et dixit, nūquid ego sum o magister? dixit ei, tu dixisti. Et in tempore illo quo illi comedebant, accepit Jesus panem, et benedictionem recitavit, et fregit, & dedit Discipulis suis

46 ventura est hora, et filius
 hominis tradendus est in
 manum peccatorum. Sur-
 gite, eamus, ecce ille, qui
 47 me in manum fururus est
 tradere, venit. Et cum
 in sermone esset, ecce Ju-
 das unus è duodecim ve-
 nit, et cum illo multi cum
 gladiis et fustibus manuali-
 bus missi à (p. ab ante)
 principibus sacerdotum, et
 48 senioribus populi. Et ille
 qui eum in manum de-
 dit, signum dedit illis
 et dixit, cui osculum
 dabo, ille est, illum capite.
 49 Statim (p. in statu) ad
 Jesum venit, et dixit, pax
 ô Magister, illi osculum
 50 dedit. Dixit Jesus ei, in
 quid venisti ô Socie? illo
 tempore coram venerunt,
 et prensarunt Jesum, et
 51 ligarunt illum. Et ecce
 unus ex illis qui cum Jesu
 erant manum extendit, et
 gladium suum strinxit, &
 percussit. servum principis
 sacerdotum et aurem ejus
 52 abscidit. Tunc dixit Je-
 sus illi, denuo converte
 gladium tuum in locum su-
 um; ob id quod omnes
 qui gladium accipient, per
 53 gladium morientur. Num
 putas quòd ego non pos-
 sim rogare à patre meo,
 et dabit pro me nunc plu-
 res quàm duodecim legio-
 54 nes Angelorum? Ergo,
 quomodo impletum erit
 id quod in Scripturis scrip-
 tum est, quòd sic oport-
 55 teur ut sit. In illa hora
 dixit Jesus populis, sicut

راسیده است ساعت و ابن البشر
 سپرده شود در دست گناهکاران،
 ۴۶ برخیزید برویم اینک ادکۀ مرا بدست
 ۴۷ خواهد دادان راسیده است، و چون
 در سخن بود اینک یهودا یکی از
 دوازده آمد و با او جماعتی بسیار
 بشمشیر و جوب دستها فرستاده از
 بیش بزرگان کاهنان و پیران
 ۴۸ امت، و ادکۀ او را بدست داد او
 دشاده داد بود ایشان را و گفت
 آن را که بوسه دهم او باشد او را
 ۴۹ بگیرید، در حال نزدیکی ایشوع
 آمد و گفت سلام ای معلم و او را
 ۵۰ بوسه کرد، گفت ایشوع با او
 بچه آمدی ای یار آن هنگام بیش
 آمدند و گرفتند ایشوع را و
 ۵۱ بستند او را، و اینک یکی از
 ایشان که با ایشوع بودند دست
 کرد و شمشیر خون کشید و ز
 بر خدمتکار بزرگ کاهنان و
 ۵۲ گوش او برید، ادکۀ گفت
 ایشوع با او باز کردان شمشیر
 خون را بجای خون زیرا که همه ایشان
 که شمشیر گرفته باشند بشمشیر
 ۵۳ میزدند، می بندازی که من نتوانم
 خواستن از پدر من و دهد برای من
 اکنون بیشتر از دوازده لایفون از ملائکۀ
 ۵۴ پس چگونه تمام شوند کتابها
 نوشته است که چنین می باید که
 ۵۵ شوند، در آن ساعت گفت ایشوع

۳۷ نماز کنیم و بپوشانیم را با خود بود
 و بپوشانید و بپوشانید و بپوشانید
 بد لکیر و اندوه کمین شدن ،
 ۳۸ ادکاه گفتی با ایشان نمکین
 شده است جان من به غایتی مرکب
 اینچای که باشید و بی خوابی کشید
 ۳۹ با من ، و در رفت اندکی و بروی
 خود در آمد و نماز میکرد و میگفت
 ای پدر من اگر ممکن است بگذرد
 از من این جام لیکن نشود چنانکه
 خواهم من الا چنانکه خواست
 ۴۰ تست ، و آمد سوی تلامیذان
 خون و یافت ایشان خفته بس گفت
 با بطرس همچنان بخواستید
 یکساعت که با من بخواب
 ۴۱ باشید ، بیدار شوید و نماز کنید
 تا در آزمایش بیفتید جان ساخته
 کار است لیکن کوشش ضعیف
 ۴۲ است ، رفت باز دوم و نماز کرد
 و گفت ای پدر من اگر بخواهد
 بود که این جام از من بگذرد
 مگر که ادرا بیاشامم باشد خواست
 ۴۳ تو ، باز بیاید و یافت ایشان را
 خفته و بر آنکه چشمهای ایشان
 ۴۴ کمران شده بود ، بس بکذاشت
 ایشانرا و باز بر رفت و نماز کرد
 سوم ثوبت و بار اعانت کرد گفتار
 ۴۵ خواهر ، آمد اندم سوی تلامیذان
 خود بس گفت با ایشان بخسبید
 اکنون و اسایش کنید اینک

& precationem faciam.
 Et Petrum secum duxit, 37
 & filios Zebedai utrosque
 et incipit corde tristem
 & maestum esse. Illo 38
 tempore dixit illis, an-
 xia est anima mea ad
 punctum mortis; hoc
 loco adeste et infom-
 nes perdurate mecum.
 Et longius abiit paulu- 39
 lum, et in faciem suam
 venit, et precationem
 fecit, et dixit; ô Pater
 mi, si possibile sit, tran-
 seat à me hoc poculum,
 sed ne sit sicut volo ego,
 sed sicut voluntas tua est.
 Et abiit ad discipulos 40
 suos, & invenit illos dor-
 mientes; tum dixit Pe-
 tro, si non potuistis,
 unam horam ut mecum
 infomnes adfueris. Vigiles 41
 estote, et precationem
 facite ut in tentationem
 ne incidatis, spiritus para-
 tus est, sed caro infirma
 est. Abiit vice secunda, 42
 et precatus est, et dixit
 ô Pater mi, si non possit
 fieri ut hoc poculum à me
 transeat, quin ut illud
 bibam, fiet voluntas tua.
 Rursus venit, et invenit 43
 illos dormientes; ob id
 quod oculi eorum graves
 erant. Tum reliquit il- 44
 los, et iterum abiit, et
 precatus est tertia vice,
 et denuò additionem fe-
 cit sermonis ejusdem.
 Venit illo momento ad 45
 Discipulos suos: Tum
 dixit illis; vigilate nunc
 et requiem carpite, ecce

ventura

repetitionem

dormite

- 64 Dixit Jesus illi, tu dixisti: sed dico vobis ex hoc tempore denuò videbitis filium hominis sedentem à manu dextra virtutis; & venientem in nubibus cœlorum. Illo tempore (in) partes dedit princeps Sacerdotum vestem suam, et dixit, Blasphemavit; nunc quid opus est testibus? ecce nunc audivimus blasphemam dictionem ejus.
- 66 Vos de hoc quid putatis? (p. videtis) Responsum dederunt ei et dixerunt;
- 67 Dignus occisione est. Illo momento in faciem ejus sputum injecerunt, & colaphis percusserunt illum; et alii faciem ejus verberarunt.
- 68 Et dixerunt, prophetiam facito nobis ò Christe, quis est ille qui te percussit? Et Petrus sedens erat foris in atrio. Ad illum venit ancilla, et dixit, tu etiam cum Jesu Galilæo eras. Verum ille abnegator erat coràm illis omnibus, et dixit, non novi quid dicis. Et cum foràs exiret in vestibulum, vidit illum famina altera, et dixit illis qui cum illo erant; hic etiam erat cum Jesu Nazareno. Et denuò negavit cum juramento, quòd non noscam hunc hominem; Post paululum coràm venerunt illi qui adstantes erant; tum dixerunt Petro, revera tu etiam ex illis es; ob id quod loquela tua etiam manifestum facit te.

گفت ایسوع با وی تو گفتی لیکن میگویم بشما از این وقت باز به بینید فرزند آدمی را نشسته از دست راست قدرت و آینده برابر آسمان، از زمان باز کردن بررگی کاهنان جامه خود را و گفت کفر گفت اکنون چه حاجتست از کواهان اینک اکنون شنیدید کفر گفتن او را، شما درین چه می بینید جواب دادند با او و گفتند سزاوار قتلست، این لحظ در روی او خیره کردند و طباچه میزدند او را و دیگران بروی میزدند، و می گفتند بیغمبری کن مارا ای مسیح کیست ادک ترا که زد، و بطرس شسته بدن بیرون در صحن در یک او آمد کنیز و گفت تو نیز با ایسوع جلیل بودی اما او منکر شد بیش ایشان همه و گفت ندانم چه میگوی، و چون بیرون آمد سویی دهلیز دیدش زنی دیگر و گفت با ایشان که باو بودند این نیز بود با ایسوع ناصری، و بار منکر شد بسو کنند که دمی شناسم این مرد را، بعد از اندکی بیش آمدند ایشان که ایستاده بودند بس گفتند بطرس را بهر شکی تو نیز از ایشان زده که گفتار تو نیز پیدا میکند ترا،

جماعتها را همچون بدزدی بیرون	in furem foras exiistis,	
آمدید بشمشیرها و جوبها تا بکیرید	gladiis et fustibus, ut capi-	
مرا هر روز با شما نشسته بودم در	piat's me: Omni die vobiscum	
هیكل و می اموختم و مرا ذکر فتید،	sedebam in templo & docebam;	56
این همه شد تا بکمال برسید	& me non prenastis. Hæc omnia erant	
کتابهایی بیغمبران اندک رها	ut in complementum veniant	
کردندش قلامیندان همه و	Scripturæ Prophetarum: Tunc in	
کریختند، اما ایشان ایشوع را	viam agebant (i.e. relinquebant)	57
ستند و بودندش بیش قیافا بزرگ	illum Discipuli omnes, & fugie-	
کاهنان اینجا که بودند کاتبان	bant. Verum illi Jesum capiebant,	
و بدران کرد آمد، فاما بطرس	& ducebant illum ad Caiapham	58
عقب او می رفت از دور تا صحن	principem Sacerdotum; bi erant	
سرور کاهنان و در رفت و نشست	Scribæ et seniores congregati.	
با سرهنکان تا به بیند بایان را،	Etenim Petrus post illum venit	59
اما سروران کاهنان (و* بدران)	de longè ad atrium principis	
و همه جماعت می خواستند کواهی	Sacerdotum, & intravit, et sedit	
باطل بر ایشوع تا او را بمرک دهند،	cum ministris, ut inspiceret	60
و نمی یافتند اگر چه حاضر آمدند	finem. Sed principes Sacerdotum,	
بسیاران کواهایی بدروغ، باخر	et seniores, et totus populus	
بیش آمدند دو کواهان بدروغ و	quærebant testimonium falsum	
گفتند این گفت توانای دارم	contra Jesum, ut illum in mortem	61
که شکانم هیكل خدا را و بعد	darent. Et non invenerunt; etiam	
از سه روز ابادان کنم اذرا، پس	si impræsentiarum conveni-	
برخاست بزرگ کاهنان و گفت	runt multi testes mendaces.	
او را تو هیچ جواب نمی دهی این	In postremo coram venerunt	62
چیزها را که کواهی میدهند اینان	duo testes falsi, & dixerunt,	
بر تو، ایشوع خفوش بود پس	Hic dicit, potestatem habeo ut	
بگفت با او بزرگ کاهنان سوگند	destruam Templum Dei, et post	
میدهم ترا بخدای زده تا بیایکویی	triduum ædificium faciam illud	63
تویی مسیح این الله،	(i.e. reædificabo.) Tum surrexit	
	princeps Sacerdotum, et dixit	
	illi: Tu ullum Responsum non	
	dabis his rebus, quarum testi-	
	monium perhibent hi contra	
	te? Jesus silens erat; tum	
	dixit illi princeps Sacerdotum	
	juramentum exhibeo tibi, per	
	Deum viventem, ut mihi	
	diceres; Tunc Christus filius	
	Dei. Dixit	

- 6 Tum argentum acceperunt principes sacerdotum in summam (*satisfactionis*), et dixerunt, æquum non est ut in domum Corbanæ recondamus, ob id quod pretium sanguinis sit.
- 7 Concilium fecerunt, et emerunt illo agrum figuli pro sepulchreto peregrinorum. Et ob illam causam nomen impositum erat illi agro in hodiernum diem *Haceldama*, id est,
- 9 ager sanguinis. Illo tempore in complementum venit (p. fuit) dictum Prophetæ, qui dixit; Acceperunt triginta denarios argenti pretium illius venditi, quod pretium fecerunt filii Israelis. Et dederunt illos pro agro figuli, sicut Iussit mihi dominus; Et Jesus coram Iudice stetit, et rogavit ab illo Iudex et dixit; tunc es Rex Iudæorum.
- 12 Dixit ei Iesus, tu dicis, et cum principes sacerdotum, & seniores adversus eum, malum dicerent, ullum responsum non dedit. Illo momento *Pilate* illi dixit, nonne audis quot testimonia dent
- 14 contrate? Et illi responsum non dedit, neque uno quidem verbo; adeo ut valde miratus Iudex esset.
- 15 Consuetudinem habuit Iudex in die festi; unum incarcerationum solutum fecit, illum (*nempe*) quem ipsi voluerunt.

۶ پس *بسامه ستند و بزرگان
کاهنان مبلغ را و گفتند روا نیست
که در خانه قربان دهیم زیرا که
۷ بها خودست، کنکاج کردند
و خریدند بدان دستکری دمردول
۸ برای کورستان غربیان، و از
ین سبب نام کردند آن دستکری
تا امروز عاکل دمان یعنی ده
۹ دستکری خون، آن زمان
یکمال شد گفتار ارمیا بیغمبر که
گفت قبض کردند سی دینار نقره
بهای آن مبیع که بها کردند بودند
۱۰ بنی اسرائیل، و دادند آنها را
برای دستکری دمردول همچنانکه
۱۱ فرمود بمن خداوند، و ایشوع
در پیش حاکم ایستان و برسد
ازو حاکم و گفت تویی پادشاه
۱۲ یهودان، گفت ایشوع تو
میگویی و چون بزرگان
کاهنان و بیرون برای او
بدی میگفتند هیچ جواب ندان،
۱۳ اندم قیلاطوس با او گفت نمی
شنوی که چند کواهی
۱۴ میدهند بر تو، و او را
جواب ندان و نه بیک سخن
۱۵ چنانکه سخنی عجب ماند
۱۰ حاکم قاعده داشت حاکم
که در روز عید یک زندانی
بجماعت از آن کند ادرا که
ایشان خواهند،

۷۴ آنکه آغاز کرد ببلعت کردن و
 سوگند خوردن که نمی شناسم
 این مرد را و هر آن سلطنت خروس
 ۸۰ با آنکه کرد ، پس یاک اورن بطرس
 سخن ایشوع را که گفته بود بیش
 از با آنکه خروس منکر شوی بمن
 سه قوت و بیرون رفت و تلخی
 بگریستن ،

Tunc initium fecit ex-
 crationem facere, & jura-
 mentum comedere, quod
 ego non noverim hunc
 hominem, & in illa hora
 gallus vocem extulit.

Tunc memoriam revo-
 cavit Petrus, de verbo Ie-
 su, qui dixit: ante can-
 tum (p. vocem) galli ab-
 negator eris mei tribus vici-
 bus, & foras exiit, et amare
 flevit.

74

75

فصل بیست و هفتم

CAPUT XXVII.

۱ چون با مداد شد مشورت کردند
 همه بزرگان کاهنان
 و پیران امت بر ایشوع با او
 ۲ بمرک دهند، پس بستند و بر گرفتند
 او را به بنسی فیلاطوس سپردند
 ۳ که والی بود، آنکه چون
 بدید یهودا بدست دهنده او که
 بر ایشوع بمرک جزمی کردند
 بیشیمان شد و برفت و آن سی
 دینار نقره از باز کرد اید بزرگان
 ۴ کاهنان و پیران، و گفت
 خطا کردم بدست دادم خون
 بیگناه گفتند با او مارا چه تو
 ۵ دایی، پس بپنداخت آن نقره را
 در هیكل رفت و خود را خفه کرد،

CUM mane esset con-
 cilium agitarunt omnes

principes Sacerdotum, et
 Seniores populi contra Ie-
 sum, ut illum in mortem

traderent. Tum ligarunt &
 2 susceperunt illum, &

Pontio Pilato tradiderunt qui
 Præses erat. Tum, cum

3 videret Judas, in manum
 traditor ejus, quod contra

Iesum in mortem (traden-
 dum) decisionem fecissent

pœnitens fuit; et illos tri-
 4 ginta denarios argenteos,

de novo restituit principibus
 Sacerdotum, & seniorum.

Et dixit, peccatum per-
 4 petravi, in manum tradi-

di sanguinem innocentem
 dixerunt ei, Nobis quid? tu

5 vide (p. scito,) Tum pro-
 jecit illud argentum in tem-
 plum et abiit, & sese strangu-

latum dedit.

Tum

- 25 Omnes populi responsum dederunt et dixerunt; sanguis ejus super nos et super
26 filios nostros. Illo momento liberum fecit *Barabam*, et Jesum flagellatum crucifigendum tradidit ipsum. Tunc susceperunt milites Judicis Jesum, & duxerunt in prætorium (p. aliàs Porticum) et unà congregarunt cohortem militum. Et nudum fecerunt illum, et amicuerunt illum veste coccineâ. Et plecebant coronam de spinis, et ponebant super caput ejus, et in manum dextram ejus arundinem; et per genu ad eum inceserunt et in eum ludificarunt et dixerunt, Pax super te Rex Judæorum.
- 30 Et sputum in faciem ejus conjecerunt; arundinem sumserunt; & in caput ejus percusserunt. Cùm ludos fecissent illum, abstulerunt abs illo vestem coccineam, et amicuerunt illum vestibus suis; et duxerunt illum ut super patibulum agerent. Et cùm foras prodirent, invenerunt hominem *Cyrenæum*, cui nomen ejus *Simon* erat, illum per vim prensarunt ut crucem ejus susciperet.
- 33 Et venerunt in locum quem ipsum *Golgotha* dixerunt: expositio calvariae locus est.
- 34 Et acetum (quod dederunt ei mixtum erat cum felle, ut biberet,) cùm gustaret, noluit potare.
- همه جماعت جواب دادند و گفتند
خون او بر ما و بر فرزندان ما ،
ادم ازان کون براباس را و ایشوع
* شلاق زدند بر او بصلیب کردن سبزدش ،
ادکمه گرفتند شکربران حاکم
ایشوع را و بردند سویی رواق و کون
کردند جمع شکربران ، و برهنه
کردندش و پوشادیدندش جامه
قرمز ، و بافتند اکلیله از خارها
و نهادند بر سر او و در دست
راست او نی و برانو بیش او در
امدد و برو استهزامی کردند و
می گفتند سلام بر تو ای ملک
یهودان ، و خیو در روی او
می اداختند نی راستدند و بر
سرش زدند ، جون تسخر کردند
اورا بر کردند ازو جامه قرمزبر و
پوشادیدند اورا جامها خون و بردند
اورا تا بر دار کنند ، و جون
بجرون رفتند یافتند مردی قیرینی
که نام او شمعون بود اورا بسخر
گرفتند تا صلیب اورا بر گیرند ،
و امددند بجایگی که
انرا کل کله می گفتند
تغیرش کله جا باشد ،
و سر کله دادندش
آمخته بصبر تا بیاشامد
جون چشمه نخوآست
اشامیدن ،

- ۱۶ Habuit illo tempore in carcere unam personam famosam, quem ipsum *Barabam* dixerunt. Ergò, cum una convenissent ii, Dixit 16
- ۱۷ *Pilatus*, quemnam vultis, quem liberum facerem pro vobis, *Barabam* aut Iesum, quem ipsum Christum vocarunt? Quoniam novit quod ex invidia illum, in manus tradidissent. Et cum ille super thronum iudicii sederet, nuntium misit ad illum uxorem (p. fœmina) ejus, & dixit; caveto abs illo iusto; quia multas res hodie in somno propter illum passa sum. Rogationem fecerunt principes sacerdotum, et seniores in populo, propter illum quem *Barabam* vocabant, et Iesu perditionem patrarunt. 17
- ۱۸ Responsum dedit Iudex, & dixit illis utrum vultis ut liberum faciam pro vobis, ex duobus illis? dixerunt *Barabam*. Dixit illis *Pilatus* postea Iesu quid faciam cum illo qui dictus est Christus, 18
- ۱۹ Dixerunt omnes super patibulum actus esto. Dixit illis Iudex, quid fecit mali? illi vocem extulerunt, et vehementius dixerunt, Crucifixus esto. Ergo, cum videret *Pilatus* quod lucrum non nactus esset, sed clamorem majorem fecissent, aquam accipiens, manus lavabat coram populo et dixit, Ego innocens sum à sanguine hujus iusti; vos confiderate. (p. scitote.) 19
- ۲۰ Omnes
- ۲۱ میداشت از زمان در زندان یک شخص مشهور که او را براباس 20
- ۲۲ گفتند، بس چون کرد آمده بودند ایشان گفت فیلاطوس که 21
- ۲۳ خواهید که از ان کنم برای شما براباس یا ایشوع که او را مسیح خوانند، زیرا که میدانستی که از 22
- ۲۴ حسودی او را بدست دادند، و چون او بر تخت حکومت نشست بیغام فرستاد پیش او زدن و گفت برهیز 23
- ۲۵ کن از ان نیکوکار که بسیار چیزها امروز در خواب برای او 24
- ۲۶ کشیدم، رغبت کردند بزرگان کاهنان و پیران جماعت ها 25
- ۲۷ بر آنکه براباس را بخوانند و ایشوع را هلاک کنند، جواب داد حاکم 26
- ۲۸ و گفت با ایشان که می خواهید که از ان کنم برای شما از دو ایشان 27
- ۲۹ گفتند براباس را، گفت با ایشان فیلاطوس بس با ایشوع 28
- ۳۰ که کنم آنکه خوانده میشوند مسیح گفتند همه بز دار کردن شون، 29
- ۳۱ گفت با ایشان که حاکم چه کرد؟ است از بدی ایشان بآنکه می زدند 30
- ۳۲ بیشتر و گفتند بصلب کردن شون، بس چون دید فیلاطوس که سود 31
- ۳۳ ندید از لیکن فریاد بیشتر می کنند آب کرفه دست بداشتن برابر 32
- ۳۴ جماعت و گفت من بیگناهم از خون این نیکوکار شما دادید، 33

- 45 Per totam terram tenebræ
erant à sex a hora diei
46 ad nonam horam. Et in
nona hora vocem extulit
Jesús voce altâ et dixit,
Eli, Eli, lama Sabachthani,
quod significat: Deus mi
Deus mi, cur me dereliquisti.
47 Ergo, cum audirent
homines qui adstantes erant,
ibi dixerunt, Hic Eliam
48 vocat. Et in illa hora cucurrit unus ex iis; accepit
spongiam, & implevit illam
aceto, quam et posuit
super arundinem, &
49 dedit ei ut bibat. Et alii
dixerunt, sine, videamus
si Elias veniet ut illum salvet.
50 Rursus vocem extulit
Jesús voce altâ; & spiritum emisit (p. tradidit.)
51 Et in instanti (tempore) scissum erat velum
templi in duas partes à
summo ad imum; & contremuit terra et petrae scissæ
52 sunt. Et sepulchra aperta
sunt tum, et resurrexerunt
corpora multa sanctorum.
53 qui dormiebant. Et foras
exierunt post resurrectionem
ejus, venerunt in civitatem
sanctam, et visi erant multis.
54 Verum præses Centuriæ, et illi qui cum
eum ipso erant, & custoditum habebant Jesum
cum (terra) motum viderent,
illosque status rerum quæ fuerunt,
graviter metuebant et dicebant,
hic revera filius Dei erat.
- ۴۵ بر همه زمین تاریکی شد از شش
ساعتی روز تا ده ساعت، و
۴۶ در نهم ساعت بادک زد ایشوع بیادک
بلند و گفت ای الی لاما ساباثنانی
یعنی خدای من خدای من چرا مرا
۴۷ گذاشتی، پس چون شنیدند
مردمان که ایستاده بودند آنجا
۴۸ گفتند این الیا را میخواهد، و در
آن ساعت روید یک از ایشان
گرفت اسفنجی و در کوبش
بسرکه و نهان بر فی و
۴۹ میدادش تا بیاشامد، و
دیگران میگفتند بگذار به
بینیم مگر الیا می آید تا او را
۵۰ برباهد، باز بادک زد ایشوع
بیادک بلند و جان سپرد،
۵۱ و در حال شکافته شد بدن
هیكل بدو نیم از بالای تا
پایین و بلرزد زمین و سنگها
۵۲ شکافته شدند، و گورها
کشاده شدند و برخاستند تن
بسیاران از باکان که خفته
۵۳ بودند، و بیرون آمدند و بعد
از برخاستن او در آمدند بشهر
باک و دیده شدند بشیاران را،
۵۴ فاما میز صد و اندک با او بودند
و نگاه می داشتند ایشوع را چون
لرزه را دیدند و آن خیالها که شد
سخت ترسیدند و گفتند این
راستی این الله بون،

۳۳۰ چون صلب کردند او را جامه‌های
 را بخش کردند بقرعه دادند تا تمام
 شون نوشته بیعبر آنگاه گفت
 بخش کردند برای خون جامه‌ها مرا
 و بالایی جامه من قرعه دادند
 ۳۳۱ و نوشته نگاه داشتند او را و
 بالایی سر او نوشته نهادند سبب مرگی
 او اینست ایشوع ملک جهودان ،
 ۳۳۲ این زمان با او دودن بردار کردند
 یکی از دست راست و یکی از
 ۳۳۳ دست چپ ، و آن کسان
 که برو می گذاشتند تسخر
 میکردند او را و سرهای خون
 ۳۳۴ جنبادیدند ، و می گفتند ای
 باز شکننده هیکل و بنا کننده
 آن خانه روز خود را برهان اگر
 تو ابن الله هستی از صلیب بزیر
 ۳۳۵ ای ، همچنان نیز بررکان
 کاهنان و تسخر میکردند با
 نویسندگان و با بیران و میگفتند ،
 ۳۳۶ آنگاه دیگران را خلاص کرد
 نتواند خود را خلاص کردن اگر
 ملک اسرائیل است فروید اکنون
 ۳۳۷ از صلیب و بگرویم او را ، توکل
 کرده است به خدای او را خلاص
 کند اکنون اگر میخواهد زیرا که
 ۳۳۸ گفت که من ابن الله هستم ،
 و همچنان نیز مردان که با او
 بردار بودند سر زدند کردند او را

35 Cum crucifixissent eum,
 vestimenta divisa fecerunt,
 sortem miserunt ut imple-
 ta sit scriptura Prophetæ,
 qui dixit ; Divisa fecerunt
 pro se vestimenta mea, &
 pro veste mea sortem pro-
 jecerunt ; & sedentes cu-
 stoditum tenuerunt illum.

36 Et super caput ejus inscrip-
 tionem posuerunt causam
 viz. mortis ejus ; HIC
 37 EST JESUS REX
 JUDÆORUM. Illo
 tempore cum illo duo fu-
 res super patibulum extul-
 lerunt ; unum a manu dex-
 tra et alterum à manu si-
 38 nistra. Et illæ personæ
 quæ juxta illum transibant
 ludos fecerunt illum , &
 39 capita sua nutarunt. Et
 dixerunt ô rursus destruens
 templum , & ædificium
 restituens illud per triduum
 teipsum salva : si tu filius
 Dei sis à cruce descende
 (p. in inferiora veni.) Sicut
 40 etiam principes sacerdotum
 et ludificaverunt cum Scribis,
 et cum senioribus dixerunt.

41 Ille qui alios salvos fa-
 cit ; non potest seipsum
 salvum facere ; si Rex
 Israel sit descendat (p.
 de-veniat) nunc à cruce
 et credemus ei. Fiduciam
 42 ponens est in deo ; illum
 salvum faciat ; nunc si
 vult : Quoniam dixit ,
 Quod ego filius Dei sum,
 43 Et pariter etiam fures
 qui cum illo super pa-
 tibulum erant , capi-
 tis nutum fecerunt ei.

Per

resurrexerit et error novissimus pejor erit primo.
 65 Dixit *Pilatus* illis, custodes habetis, (et) custodiam habetis ut noſtis, tum abierunt illi, & firmum fecerunt sepulcrum, et obſignationem fecerunt super lapidem cum custodibus.

پرخاست و كمرهي بیسین در
 شون از نخستین، گفت فیلاطوس
 با ایشان با سبانیان دارند دكا
 دارند چنانكه دانید بس رفتند
 ایشان و ممكن كرده كوررا
 و مهر كردند بر سنگ به
 با سبانیان،

40

CAPUT XXVIII.

فصل بیست و هشتم

1 ET in nocte sabbati quæ
 crastina primæ sabbati erat, venit *Maria Magdalena*,
 et *Maria* altera, ut uideant
 2 sepulchrum. Illo momento erat motus (terra) magnus; quoniam Angelus
 Domini descendit, (p. devenit) è caelo, et adfuit; et
 3 revolvit lapidem, et super illum sedebant. Erat a.
 spectus ejus sicut fulgur, et vestimentum ejus sicut
 4 nix. Et ex timore ejus timuerunt illi qui custodiam habuerunt; et sicut
 5 mortui fuerunt. Tum dixit Angelus mulieribus, vos ne timete; quia novi quòd Jesum quæ-
 ratis, illum qui crucifixus est.

و در شب شنبه كه بامداد
 يكشنبه باشد آمد مریم
 مجدلیه و مریم دیگر تا به بینند
 ۲ كوررا، اذین شد لرزه بزرگ
 زیراكه فرشته خداوند فرو آمد از
 آسمان و نزدیك شد و غلطانید
 ۳ سنگ را و بر آن نشست، و بود
 دیدار او همچو برق و جامه او همچو
 ۴ برف، و از ترس او ترسیدند
 ایشان كه دكه میداشتند و همچو
 ۵ مرده شدند، بس گفت فرشته
 به زدهارا شما ترسید كه میدانم
 كه ایشوع را می طلبید اذكه
 صلح كرده شد،

۵۵ و انجا بودند زنان بسیار از دور
 نگاه میکردند او ایشان بودند
 که آمده بودند در بی ایشوع از
 جلیل و خدمت میکردند او را،
 ۵۶ و در میان ایشان بود مریم
 مجدلیه و مریم مادر یعقوب و یوشا
 و مادر بصران زبدي، چون
 ۵۷ شب هنگام شد آمد مردی
 نوادگر ارمیتی نام یوسف که
 او نیز شاگرد ایشوع بود، این
 ۵۸ مرد یک فیلاطوس شد و درخواست
 بن ایشوع را ادکه فرمون فیلاطوس
 ۵۹ تا تن را بوی دهند، یوسف
 یوسف تن را و *بیدارش در لفافه
 ۶۰ پاک، ۱ و دهانش در کور نو
 از آن خون که در کف بود در
 سنگ بس سنگی بزرگی تهاه بر
 ۶۱ در کور و رفت، و انجا بود
 مریم مجدلیه و مریم دیگر نشسته
 ۶۲ برادر کور، و بعد از آن روز که
 بس از آن بیدار کردند آمدند
 بزرگان کاهنان و فریسیان
 ۶۳ پیش فیلاطوس، و گفتند ای
 خداوند بیاد آوریم که آن
 کم را کننده می گفت در وقت
 زندگی خود که بعد سه روز بر
 ۶۴ خیزد، بس فرمان ده تا نگاه
 کنند کور را سه روز مبادا بیایند
 در شب قلا میزدان او را بدزدند
 و بگویند بامت که از مردگان

Et ibi erant mulieres mul-
 tae à longè, custodiebant
 (i. e. observabant) illum;
 illae erant quae venerunt
 post Jesum a Galilaea; mi-
 nisterium praestabant ei:

Et in medio illarum erat
 Maria Magdalena, et Ma-
 ria mater Iacobi et Ioseph,
 et mater filiorum Zebedaei.

Cum nocturnum tem-
 pus esset, venit homo po-
 tens Arimathaeus, nomine
 Iosephus qui ipse quoque
 Discipulus Jesu erat. Hic
 ad Pilatum aderat, et ro-
 gabat corpus Jesu, tunc iussit

Pilatus ut corpus ei darent
 Iosephus corpus,
 et involvit illum in fasciis
 mundis. Et locavit illum
 in sepulchrum novum de
 illo suo quod excidit (P.
 effodit); in petra; tum sa-
 xum magnum posuit super
 januam sepulchri, et abiit.

Et ibi erat Maria Magda-
 lena, & Maria altera se-
 dens contra sepulchrum.

Et post illum diem quae
 statim à praeparatione fuit;
 una convenerunt principes
 sacerdotum, et Pharisei
 coram Pilato. Et dixerunt
 ô domine, in memoriam
 revocamus, quod ille se-
 ductor (p. defectum via
 faciens) dixerit in tempo-
 re vitae suae, quod post tri-
 duum resurrexero. Ergo

64 mandatum dato ut serva-
 tum faciant sepulchrum ad
 triduum ne forte veniant per
 noctem Discipuli ejus, et
 illum furentur; et dicant
 populo, quod è mortuis

resurrexerit

- 16 Etenim Discipuli undecim
abierunt ad *Galilaam* in mon-
tem quia ibi (p. illum locum)
17 constituit illis Jesus. Et
cùm viderent illum, adora-
tionem fecerunt; & quidam
ex illis dubitationem admit-
tebant. Tum prope aderat
18 Jesus, et colloquium fecit
cum illis, et dixit, datum est
mihi Regimen in coelo & in
19 terra. Ergo exite, Docete,
(p. doctrinam date) omnes
Gentes, Baptizate (p. Bap-
tismum facite) illos in no-
mine Patris, & Filii, et Spiritus
20 Sancti. Et docete illos
ut custodiant (p. custodiam
habeant) omne id quod vo-
bis mandavi: et ecce ego
vobiscum sum omnes dies ad
consummationem (p. ad pro-
cessum, sive durationis, exi-
stentiam) mundi.

۱۶ قاما تلامیذان یازده رفتند بسوی
جلیل بمکه که اینجا *نعمه دان
۱۷ ایشان را ایشوع، و چون
دیدند او را سجد کردند و بعضی
از ایشان شک آوردند، پس نزدیک
شد ایشوع و لخطاب کرد با ایشان
و گفت دانده شد مرا هر با دیشای
در آسمان و در زمین، پس
بروید تعلیم دهید همه امتان را و
عماد کنید ایشان را بنام پدر و
پسر و جان باکی، و امور آیدید
ایشان تا دکاه دارند هر آنچه
بشما فرمودم، و اینک من
بشما ان همه روزها تا سوری
شدن جهان،

X 2

EVAN-

اینجا نیست که برخاست
 و بنیاد که گفته بود بیایید
 و بنکرد اینجا که را که
 بود خداوند ما دهان در آن، و
 بزودی بروید بگویید بتلامیذان
 او که برخاست و اینک از شما
 بجلیل بیشتر خواهد رفت اینجا به
 بینیدش اینک بیشتر گفتم شما،
 بس رفتند به عجل از کور بترس
 و بیم عظیم روان شدند تا بگویند
 تلامیذان او را، ادم ایشوع برابر
 ایشان شد گفت سلام بر شما
 دزدیک شدند ایشان و گرفتند
 قدمها او را و سجده کردند او را،
 ادکاء گفت ایشان را مترسید
 بروید بگویید برادرانم را تا بجلیل
 روند اینجا مرا بینند، بس چون
 رفتند ایشان اینک بعضی از باسباندان
 سوی شهر رفتند و خبر کردند
 به بزرگان کاهنان بهر چه شد،
 بس کن آمدند با بدران و ملصحت
 کردند و دادند باسباندان را مال
 بسیار، و گفتند بگویید تلامیذان
 او بشب آمدند و او را دزدیدند
 در حالتی که ما خفته بودیم،
 و اگر این خبر بحاکم برسد
 ما او را خاطر* نشان کنیم و شمارا
 امین سازیم، چون ایشان مال را
 سزدند انجنادکه اموخته شده بودند
 کردند و فاش شد این سخن پیش
 جهودان تا امروز،

Hic non est; quia resur-
 rexit sicut dictum est; ve-
 nite et videte illum lo-
 cum in quem erat Domi-
 nus noster positus (in
 illum.) Et protinus ite
 dicite Discipulis ejus quod
 resurrexerit; et ecce a
 vobis in Galilæam ante
 (vos) futurus est incede-
 re: ibi videbitis illum;
 ecce prædixi vobis. Tum
 exiebant cum festinatione
 è sepulchro cum metu, et
 timore magno currebant,
 ut nuntiarent Discipulis
 ejus. Illo momento Je-
 sus ex adverso illis aderat
 dixit pax vobis: Coram
 aderant ii, et prensarunt pe-
 des ejus, et adorationem
 præstiterunt ei. Tunc di-
 xit iis, ne timete; abite;
 dicite fratribus meis ut in
 Galilæam abeant; ibi me
 videbunt. Tum cum abi-
 issent ii, ecce quidam de
 custodibus in civitatem i-
 bant et nunciabant princi-
 pibus Sacerdotum de omni
 quod accidit. Dein con-
 venerunt cum senioribus,
 foedus constituerunt, de-
 derunt custodibus pecuniam
 multam. Et dixerunt di-
 cite Discipuli ejus noctu ve-
 nerunt; et illum furati sunt;
 in statu (temporis) quo nos
 dormituri fuimus. Quod
 si hæc fama præfidi adve-
 nerit, nos ei excusationem
 (p. figmentum) significabi-
 mus, et vos securos faciemus.
 Cum illi pecuniam accepis-
 sent, sicut doctierant, fecerūt
 et divulgatū erat hoc verbū
 apud Judæos ad hunc diem.
 Etenim

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

ما را؟

- 6 Et Johannes vestitus erat
vestitu de pilis camelorū
et vincta erat media (pars)
ejus corrigiā pelliceā, et
esca ejus locusta et mel a-
7 gresse fuit. Et prædicationem
fecit et dixit, post
me venit ille potentior
quā ego; ille cujus dignus
non sum, ut curvus
sim, et solvam corrigias
8 calceorum ejus. Ego baptis-
mum facio vobis in aqua,
verū ille vobis Baptismum
facit in Spiritu Sanctitatis.
9 Et in illis diebus factum
est; venit Jesus à Nazareth
Galilæe; et Baptismum
accepit à Iohanne in flumine
10 Jordanis. Et cum ex
aqua exiret, intuitum fecit
ad coelum quod scissum
erat, et Spiritus sicut columba
descendit. (p. devenit) et mansit
super illum.
11 Et vox erat à coelo, tu
es filius dilectus (p. amorem
habens) meus, in te
complacui. Et statim (p. in statu
præsenti) Spiritus
illum foras duxit in desertum.
12 Et ibi erat in deserto
quadraginta noctibus, et
tentatus à Satana; et
erat ibi cum feris, et Angeli
ministerium ejus præstabant.
13 Et postquam Iohannem
in manum tradidissent, venit
Jesus ad Galilæam, et prædicationem
fecit de evangelio (p. nuncio)
regni coelorum. Et dixit,
51 quod tempus in
complementum veniens sit,
et accedens sit regnum Dei:
rescipientiam agite, et fidē
habete (afferte) in Evangelium.
- و یوحنا پوشیده بود پوشش از بشم
شتران و بسته بود میانش بدوالی از
بوست و خورش از ملخ و ادکبین بیابان
بود، و ندا میکرد و میگفت
بس از من آید ادکه قوی تر است
از من ادکه شایان آن نیستم
که خم شوم و بکشایم دوالها موزلی
اورا، من عمادامی کنم شمارا
باب اما او شمارا عماداکند بروح
القدس، و (جون) در آن روزها
(بود) آمد ایشوع از ناصره جلیل
و عمادا گرفت از یوحنا در رودخانه
اردن، و جون از آب بیرون
آمد نظر کرد سوی آسمان که
شکافته شده بود و روح همچو کبوتری
فرو آمد و ماند بروی، و آوازی
شد از آسمان تویی بسر دوست
داشته من بقو خوشنودم، و در
حال روح او را بیرون برد بیابان،
و اینجا بود در بیابان چهل شبانه
روز و از مونه می شد از شیطان و
بود اینجا با حیوانات و ملائکه خدمت
او میکردند، و بعد از ادکه
یوحنا را بدست دادند آمد ایشوع
سوی جلیل و ندا میکرد بمرده
ملکوت خدای، و میگفت
که زمانه بکمال آمده است
و رسیده است ملکوت خدای
توبه کنید و ایمان آرید
به انجیل،

Et

EVANGELIUM PERSICE,

Secundum S. Marcum.

بنام پدر و پسر و روح پاک
یک خدا الجیل مقدس ایشوع
مسیح جناحه درشته است مرقوس
یکی از هفتاد و دو تلامذ او

فصل اول

سر الجیل ایشوع ابن الله ،
جناحه درشته است در ایشعیا
النبي اینک من میفرستم قرشته
خود را در پیش روی تو که راه تو
نیک گرداند پیش تو ، آواز که
دادنک میدان در بیابان ساخته
کنید راه خداوند را و درست سازید
هنجار او را ، بون یوحنا در بیابان
عباد میگرد و دنا میگرد بنعمون
به توبه برای آمرزیدن گناهها ،
و بیرون می آمدند سوی او همه
کروه ایهودا و جمله فرزندان
اورشلیم و ایشان را عبادا میگرد
در رودخانه اردن اندر وقتی که
اعتراف میگردند گناههای
خود را ،

IN nomine Patris & Filii
et Spiritus Sancti unici Dei,
Evangelium Sanctum Jesu
Christi; sicut scripsit Mar-
cus unus ex septuaginta duo-
bus Discipulis ejus.

CAPUT I.

Principium Evangelii Je-
su, filii Dei. Sicut scrip-
tum est in Isaia propheta,
Ecce ego mitto Angelum
meum ante faciem tuam,
qui viam tuam planam (p.
bonam) convertet ante te.
Vox (ejus) qui clamabat,
(p. vocem habuit) in de-
serto: Paratam facite vi-
am Domini, et rectam fa-
cite semitam ejus. Erat
Johannes in deserto Bap-
tismus faciens, et prædi-
cationem faciens de Bap-
tismo rescipiscentiæ, prop-
ter remissionem peccatorum.
Et foras exibant ad illum
omnes populi Judæorum,
et universitas filiorum Hi-
erusalem et illis Baptismum
fecit in flumine Jordanis,
quando (p. inter, vel in tem-
pore quo) confessionem fa-
ciebant peccatorum suorum.
Et

- 27 Et mirati perstiterunt omnes, adeò ut inter se inquirerent et dicerent; hoc quid rei est? hoc quid novitiae novae est? Quòd cum autoritate mander Spiritibus impuris, et obediētes ei sint. In instanti fama ejus nota est per totam regionem.
- 28 Et in (ea) hora è cætu (synagoga) exierunt, & venerunt in domum Simonis et Andrea cum Iacobo et Iohanne. Et socrus Simonis decumbens erat ex febris; statim (p. in instanti) ei dixerunt de illa
- 31 Tum propè aderat, & manum ejus prensavit, & surgere fecit illam: et febris ejus ablata fuit in (ea) hora; et illis ministerium exhibuit. Cùm nocturnum tempus esset, et Sol occideret (p. deorsum iret) afferebant ad illum omnes correptos morbis, et Dæmoniacos. Et omnes ci-
- 33 ves congregati erant juxta januam. Tum sanes corpore fecit multos qui erant in infirmitatibus variis, & foràs ejecit multa de Dæmoniis, et non permisit Dæmoniis ut verbum facerent quoniam sciebant illum.
- 35 Et surrexit manè valde; tum abiit ad locum quendam in adverso et precationem fecit ibi.
- 36 Et Simon et omnes qui cum illo aderant, illum quærebant. Cùm invenissent illum dixerunt ei, quòd omnes tui inquisitionem faciāt.
- 27 و عجب در مالدن همه جنادکه با خون پرسیدند و میگفتند این چه چیز است این چه علم خواست که بکم میفرماید ارواح نجس را و مطیع او میشوند، در حال خبر او معلوم شد در همه زمین جلیل، و در ساعت از جماعت بیرون رفتند و آمدند بخانه شمعون و اندروس با یعقوب و یوحنا، و خسره شمعون افتاده بود از تب در حال با او گفتند از آن، پس در یک شش و دست او گرفت و برخیزادیدش و تب او بریده شد در ساعت و ایشان را خدمت کرد، چون شب هنگام شد و آفتاب فرو رفت آوردند سویی او همه گرفتاران رنجها و دیوانگان، و همه شهریان جمع شده بودند بر در، بس تندریست کرد بسیارادرا که بودند در بیماریهایی مختلف و بیرون کرد بسیاری از دیوانگان و همه گذاشت دیوانرا تا سخن گویند و براه می شناختندش، و برخاست بامداد بکه بس رفت سویی جایگاهی بیابانی و نماز میکرد آنجا، و شمعون و هر که با او بودند او را میخواستند، چون یافتندش گفتند با او که همکنان ترا تفحص میکنند،

Tum

۱۶ و چون میگذشت نزدیک دریا جلیل
 دیدن شمعون و اندرووس برادرش را
 که می انداختند دامهای بدریا
 ۱۷ و برآ که صیادان بودند، گفت
 با ایشان ایشوع بیایید در بی من
 و شمارا صیادان آدمیان سازم،
 ۱۸ پس در حال ایشان گذاشتند
 دامهای و روانه شدند در بی او، و
 ۱۹ چون از اجارفت اندکی دید
 یعقوب بن زبدي و یوحنا برادر او را
 که ایشان نیز در کشتی دامها
 ۲۰ خود راست میکردند، پس ایشان
 در ساعت طلبید بگذاشتند بدر
 خون زبدي را در کشتی با
 ۲۱ مردوران و روانه شدند در بی او،
 و در کفرناحوم رفت و در ساعت در
 انجمن ایشان در آمده در روزها
 ۲۲ شبیه تعلیم میداد بایشان، ایشان
 در عجب می ماندند از علم او
 و برآ که ایشان را همچو حاکم
 ۲۳ اموخت نه چون نویسندگان،
 و بود در انجمنگاه ایشان مردی
 که درو بود روح نجس و بافک کرد،
 ۲۴ و گفت چیست مارا و ترا ایشوع
 ناضری آمده تا مارا هلاک کنی
 می نهانم که کیستی ای باک
 ۲۵ خدای، او را ایشوع زجر کرد
 و گفت کنک شو و بیرون رو
 ۲۶ ازین مرد، پس روح نجس او را
 بپنداخت و بافک زد باواز بلند ازو
 بدر رفت،

Et cum transiret propè mare Galileæ vidit Simonem, et Andream fratrem suum qui injecerunt retia in mare, quia piscatores erant. Dixit illis Jesus, venite post me et vos piscatores hominum faciam. Tum in instanti, illi reliquerunt retia sua, et euntes erant post illum. Et cum ex illo abiisset paululum, vidit Jacobum filium Zebedæ, et Iohannem fratrem ejus; quia illi quoque in navi retia sua facta faciebant. Tum illos in (ea) hora vocavit; reliquerunt patrem suum Zebedeum in navi cum conductitiis, et euntes erant post illum. Et in Capharnaum intrabat et in (ea) hora in Synagogam illorum intrans in diebus Sabbati doctrinam exhibuit illis. Illi in admiratione persistenterunt ob scientiam ejus, quoniam illos sicut Judex docuit non sicut Scribæ. Et erat in Synagoga illorum homo, cui inerat spiritus impurus, et vocem extulit. Et dixit quid est nobis & tibi Jese Nazarenè? veniens (ea) ut nobis perditionem facias? Novi quisnam sis, & sancte Dei. Ei Jesus increpationem fecit et dixit; mutus esto et foras exito ex hoc homine. Tum Spiritus impurus illum projecit; & vocem efferens in voce altâ; ex illo exiit (p. per foras venit.)

Et

CAPUT II.

فصل دوم

- 1 **P**ost dies tot, intravit
Jesús in *Caphernaum*.
2 Tum cum audirent quod
in domo esset, multae mul-
titudines venerunt ad abun-
dantiam (*usque*) ita ut lo-
cus non maneret qui illos
caperet, neque ante januam;
et verbum loquebatur iis.
3 Et venrunt ad eum cum
paralytico, quem bajulan-
tes erant quatuor personae
4 (p. corpora.) Cum possi-
bile non esset ut propè il-
lum adfuit pro multis po-
pulis, super tectum ibant
susceperunt tectum domus
in qua fuerit, & sub-
miserunt grabatum (p. vesti-
mentum, five pannos fomi-
ni) in quo fuit paralyticus
5 decumbens. Ergo, cum
videret Jesús fidem ipsorum
dixit paralytico, ô fili pec-
cata tua condonata sunt tibi.
6 Et erant ibi quidam ex
Scribis sedentes, et cogi-
tationem facientes in cordi-
bus suis. Nempe, quare
7 sic verbum loquitur: hic
blasphemiam loquitur, quis
potest qui peccata remittat
8 præter Deum Unicum. Jesús in
instanti novit in Spiritu suo,
quod illi sic cogitationem
facerent in se; dixit il-
lis, Quid est hoc,
quod cogiteris in cordibus
vestris.

بعد از روزهاي چند در رفت ايشوع
در كفرناحوم، پس چون
شنيدند كه در خانه است بسياران
جمع آمدند تا بفايدي كه جا يكه
نماند كه ايشان را مي داشت نه بيش
در و سخن مي گفت با ايشان،
و آمدند در يكي او با شلي برداشته
بودندش چهار تن، چون محال
نشود كه در يكي او شوند از بسياران
جماعت بالاي بلم رفتند و برداشتند
سقف سراي را كه درو بود و فرو
گذاشتند جامه خواب كه درو بود
شل افتاد، پس چون ديد ايشوع
ايمان ايشان گفت شل را اي بسر
كناهان تو امروزه شده ترا، و
بودند انجا بعضي از كتابيان
نشسته و اندیشه مي كردند در
دلهاي ايشان، كه چرا جنين
سخن مي گويد اين كفر مي گويد
كه تواند كه كناهان را امروزه
بجز خداي الواحد، ايشوع در
حال نداشت بروح خود كه ايشان
جنين اندیشه مي كنند در خود
گفت با ايشان چيست اينكه
مي انديشيد بدله شما،

بس گفت با ایشان برویم سوي
 دیهها و شهرهاي تاندا كنم
 انجا كه ديز كه براي آن آمدم،
 و دعوت ميكنم در اجمنهائي ایشان
 در همه جليل و بيزون ميكنم
 شيطان را ، و بيايم سوي او
 بدستي و در خواست ازو و نسر
 رانم ايستاده ميگفت او را اكر
 خواهي توانايي داري بر باكي
 كرده ايدن مرا ، امروز بيا او را
 ايشوع و دست خون كشيد و او را
 مسح كرد و گفت او را ميخواهم
 باكي شو ، همين گفت و در
 ساعت بدستي او را بل شد ازو و
 باكي كرديد ، بس او را زجر
 كرد و در حال وداع كرد او را ،
 و گفتش بنكر تا بكنم دكوي
 ليكن برو خود را به كاهنان
 بنماي و قربان كن براي باكي
 شدن خون همچنانكه موسي وصيت
 كرده است براي كواهي ايشان را ،
 بس چون بديرون رفت آغاز كرد به
 باكي بلند ددي كردن و فاش
 كردن سخن تا حتي كه امكان
 نماد ايشوع را كه در شهر اشكار
 آيد بلكه بديرون بود در جايها
 بيابان و مي آمدند بيش او از
 هر جاي ،

Tum dixit iis , abeamus
 in vicos et civitates ut
 prædicationem faciam ibi
 quoque ; nam propter il-
 lud veni. Et prædicationem
 fecit in Synagogis il-
 lorum per totam Galilaam
 et foras ejecit Satanas.

Et venit ad eum leprosus
 et petiit ab illo , et genu
 flexit (p. super summitate)
 genu stans. Dixit ei , si vis ,
 potestatem habes in sanum
 convertendum me (l. ut sanum
 restituas me.) Misertus est
 Jesus , & manum suam extendit
 (p. detraxit) et ei tactio-
 nem fecit , & dixit ei ,
 volo ; mundus esto.

Tantum dixit ; et in (ea)
 hora , lepra ejus decedens
 erat ab illo , et mundus
 factus est. Tum ei incre-
 pationem fecit , et in instanti
 relaxationem fecit ei. Dixit
 ei , vide ut alicui ne
 dicas ; sed abi ; te sacer-
 dotibus ostende : et oblationem
 facito pro sano facto
 te sicut Moyses mandatum
 faciens est , propter testi-
 monium ipsis. Deinde cum
 foras exiret , initium fecit
 voce altâ prædicationem
 facere , & divulgationem
 facere verbi eò usque (p.
 ad apicem) ut locus non
 maneret Jesu , ut in civi-
 tatem palam intraret ; sed
 foris erat in locis desertis ;
 et prodibant ad illum ex
 omni loco.

- cum Publicanis et peccatoribus Magister vester.
- 17 Cum hoc verbum audiret Jesus, dixit iis, opus non est (*corpore*) sanis medico sed illis, qui afflicti (*p. tentati*) sunt malo: non veni ut vocationem iustorum faciam; sed peccatorum. Discipuli Iohannis et Pharisei jejunium habuerunt: venerunt et dixerunt ei; quomodo est quod discipuli Iohannis & Phariseorum jejunium habeant, et Discipuli tui jejunium non habeant.
- 18 Dixit illis Jesus, unquamne possunt filii sponsi jejunium habere tantisper dum Sponsus cum illis erit: ad tempus quo Sponsus cum illis sit, non possunt jejunium habere. Venient dies, quibus abreptus erit Sponsus ab illis; et illo tempore jejunium habebunt.
- 21 Unquam aliquis assummentum panni rudis in vestimentum vetus non conijcit; ut non contrahat vetus, & scissura (*p. pars, divisio*) amplior fiat. Et non ponit quis vinum novum in lagenas antiquas ut ruptas non faciat vinum lagenas, et vinum effusum sit, & lagenæ perditæ: sed vinum novum in lagenas novas oportet (*quis*) ponat. Et rursus interea dum Jesus ibat die sabbati inter sata, et Discipuli ejus initium progressus fecerunt, et vellere spicas tritici.
- ربي خواران و کنه کاران استان
شما، چون این سخن شنید
ایشوع گفت با ایشان احتیاج
نباشد قند رستادرا بطبیعت بلکه
ایشان را که مبتلا شده اند ببدی من
دیادم تا دعوت دیگران کنم لیکن
کنه کاران، تلامیذان یوحنا
و فریسمین روزه می داشتند آمدند
و گفتند او را چونست که تلامیذان
یوحنا و فریسمین روزه می دارند و
شاگردان تو روزه نمی دارند،
گفت با ایشان ایشوع هرگز
توانند فرزندان عروسی روزه داشتن
ما دام که داماد با ایشان باشد
تا وقتی که داماد با
ایشانست نمی توانند روزه داشتن،
آیند روزهای که بر گرفته شود
داماد از ایشان و آن هنگام
روزه دارند، هرگز کسی روزه
بارجہ * لک برجامه کهنه بیندازد
تا شکست تو کهنه را و پارچه زیاده
شود، و نهد کسی شراب تو
در خیکها کهن تا باره دكد
خمر خیکها را و شراب ریخته شود و
خیکها خراب گردند بلکه خمر
تو در خیکها تو باید نهان و
باز در آن میان که ایشوع
مهرقتی در روز شنبه میان
کشته ها و شاگردان او آغاز رفتن
کردند و * جیدن خوشه های کردم،

۹ کدام اساتذ است که گفته شون
 شل را امرزیده شد ترا کناهان شو
 یا گفته شون برخیز و جامه خواب
 ۱۰ خود بستان و برو، بس تا
 معلوم کردن بیش شما که این
 البشر حاکمست در زمین بر
 ۱۱ امرزیدن کناهان گفت بشل،
 بتو میگویم برخیز بستان جامه
 خواب خود و برو سوی خانه خود،
 ۱۲ و در ساعت برخاستی او و بر رفتی
 جامه خواب خود و بیرون رفتی برابر
 همه ایشان و همه در شکفتی ماندند
 و ستایش خدای کردند و میگفتند
 ۱۳ که هرگز چنین ندیدیم، و
 بیرون رفت باز سوی دریا و همه
 جماعت می آمدند بیش او بس
 ۱۴ ایشان را علم میداد، و در میان
 که در مرفت دید لوی بن حلفی را
 نشسته میان ده یک ستانان بس
 گفت با او بیا در بی من و
 ۱۵ برخاستی و روانه شد بی او، چون
 در خانه او نشست بسیاران از ده
 یک ستانان و کناکاران بهم
 می نشستند با ایشوع و تلامیذان او
 زیرا که بسیاران بودند اندک در
 ۱۶ بی او رفته بودند، چون بدیدند
 نویسندگان و فریسیان
 که میخورد با ربی خواران و
 کناکاران گفتند با تلامیذان
 او چون می خورد و می آشامد با

9 Utrum facilius est, ut
 dictum sit Paralytico,
 condonata sunt tibi peccata
 tua, vel (ut) dictum sit,
 surge, et grabatum (vesti-
 mentum somni) tuum tolle
 et vade. Ergo ut notum
 10 fiat coram vobis, quod fi-
 lius hominis potestatem ha-
 beat (p. Judex sit) in
 terra, in remissionem pec-
 catorum, dixit paralytico.
 11 Tibi dico, Surge, tolle
 grabatum tuum; & abi
 12 ad domum tuam. Et in
 (ea) hora surrexit ille, &
 suscepit grabatum suum &
 foras exiit coram omnibus
 illis; et omnes in admira-
 13 tione perstiterunt, et laudem
 deo praestiterunt; et di-
 xerunt, quod unquam sic
 non viderimus. Et foras
 14 exiit rursus ad mare, &
 omnes populi venerunt ad
 illum; tum illis doctrinam
 (alias notitiam) exhibuit.
 Et interea, dum exhibat,
 15 vidit Levi filium Alphaei
 sedentem inter Publicanos
 (p. decimae unius recepto-
 res) tum dixit illi, veni
 post me, et surrexit, &
 vadens erat post eum. Cum
 16 in domo ejus sederet, mul-
 ti à Publicanis et peccato-
 ribus una sedebant cum Je-
 su, et Discipulis ejus, quo-
 niam multi erant illi qui
 post illum euntes erant.
 Cum viderent Scribae
 & Pharisei quod ederet
 cum Publicanis (p. lucri-
 esoribus) et peccatoribus
 dixerunt Discipulis ejus,
 Quomodo edit et bibit

cum

- 4 Et dixit illis licitumne est in sabbato bonum facere aut malum? vivam facere animam aut perditam (alias perditionem) facere? sed ii
5 silentes erant. Et intuitum fecit in eos cum ira et tristis (p. corde angustus) erat, ob cæcitatem cordis ipsorum; & dixit homini, extende manum tuam, tum extendit et sanata est manus ejus.
6 Et foras exierunt Pharisei in illa hora ad Societatem (p. domum) Herodis; consilium ceperunt in caulam (hanc) ut quomodo perditionem ejus faterent. Et abiit Jesus cum discipulis suis ad mare, post illum ibant homines multi à Galilæa, & à
8 Judæa. Et Hierusalem et ex Idumæa, et è transitu Jordanis; et è Tyro et Sydone; et venerunt ad eum populi multi, qui auditores erant operum bonorum
9 (p. operis boni) ejus. Et dixit Discipulis suis, ut coram ducerent ad illum navem; in id quod multitudines eum compressum non facerent. Quia ille
10 sanitatem (p. suavitatem, lætitiā) fecit multis ad abundantiam, qui in eum conjecerunt se; ut ei tagionem facerent: Omnes illi quibus inerat iis languores. Et Spiritus impuri, cum viderent illum ad pedem procidebant. & vocem efferebant, et dicebant, Tu es filius Dei.
- و گفت ایشانرا روا باشد در
شنبه نیکی کردن یا بدی زدن
کردن نفسی را یا هلاک کردن
اما ایشان خاموش شدند، و
نظر کرد با ایشان بخشم و دل تنگ
بود از کوری دل ایشان گفت
مردمرا بکستران دست ترا بس
بکستراید و راست شد دست او،
و بیرون رفتند فریسمین در ادساعت
با آل هیرونیس مشورت کردند
بسبب تا چگونه هلاکش کنند،
و رفتن ایشان با قلامیدان خون
سوی صریا و بی او رفتند مردم
بسیار از جلیل و از یهودا، و
اورشلیم و از ادوم و از گذاره اردن
و از تیر و صیدان و آمده بیش
او جماعت بسیار که شنیده بودند
کردار نیک او، و گفت
قلامیدان خونرا تا بیش آرد سوی
او کشتی را برای ادکه تا جماعت
اورا مزاحمه نکنند، که او خوش
میگردد بسیاران را تا غایتی که
برو می انداختند خودرا تا اورا
مس کنند همه آنها
که بودند بدیشان کوفتها،
و ارواح نجسه چون
دیدندش بر پای می
افتادند و بانگی میکردند
و می گفتند تویی ابن
الله،

۲۴ گفتند با او فریسیان ده بیمن
 چه میکنند در شنبه ایچه روا
 ۲۵ نیست ، گفتی با ایشان
 نخواهند آمد که داوود چه کرد
 آن هنگام که حاجت داشت
 و گرسنه شد او و ادا که با
 ۲۶ او بودند ، چون در رفت بخانه
 خدا وقتی که بزرگی کاهنان
 ابیثار بود و بخورد نان بیس
 ۲۷ نهاده کی اندک رواند او را خوردن
 مگر کاهنان را و بدان با ایشان
 که با او بودند ، و گفت با ایشان
 شنبه برای آدمی افریده شد ده
 ۲۸ آدمی برای شنبه ، پس اکنون
 این بشر نیز خداوند شنبه
 است ،

Dixerunt ei Pharisei, vide 24
 Quid faciant in Sabbato;
 id quod licitum non est.
 Dixit iis, nonne lecto- 25
 res estis quid David fa-
 ceret illo tempore quo
 opus habuit, et famelicus 26
 fuit, ille et illi qui cum
 ipso erant. Quomodo in-
 travit in domum Dei,
 tempore quo princeps sa-
 cerdotum Abiathar erat,
 et comedit panem in
 conspectu (p. ante) po-
 situm; quem licitum non
 erat ei manducare, nisi
 Sacerdotibus, & dedit eis
 qui cum eo aderant. Et 27
 dixit iis, Sabbatum pro
 homine factum est, non
 homo propter Sabbatum.
 Ergo nunc filius homi- 28
 nis etiam Dominus Sab-
 bati est.

فصل سیوم

CAPUT III.

۱ باز ایشوع سوی جماعت رفت
 و ایجا بود مردی دست
 ۲ خشیده ، چشم میداشتند تا ده
 بینند مگر در شنبه شفا میدهند
 ۳ تا عیبت او کنند ، پس
 گفت با آن مرد خشیده
 دست در میان برخیز ،

Rursus Jesus in Syna- 1
 gogam ibat et ibi
 erat homo manus aridæ,
 Oculum intendebant (p. 2
 habebant) ut viderent,
 siquidem in Sabbato fa-
 nitatem daret, ut crimen
 ei impingant. Tum di- 3
 xit illi homini aridæ
 manus; in medium sur-
 ge.

Et

- 24 Quoniam si divisum sit Regnum in se, illi regno residuum non manebit.
- 25 Quòd si domus divisa sit, possibile non erit ut illa
- 26 domus conveniat. Quòd si Satanás in se (p. in animam suam) contrarietatem faciat; tum divisus est; & non potest ut constans (p. pedem habens) maneat; sed
- 27 finis ejus erit. Non potest quis, ut in domum fortis (p. cor habentis) intret, & in captivitatem ducat vasa ejus, nisi priùs fortem vinciat, et tunc captivam ducat domum ejus. Amen
- 28 dico vobis, Quòd omnia peccata et Blasphemia hominibus condonata fuerit;
- 29 Etenim omnis qui in Spiritum Sanctum blasphemiam dixerit; ei remissio non erit in æternum, sed dignus peccati (i.e. reatus) æterni ille erit. Propterea quòd dixerunt, in eo spiritus immundus est.
- 31 Et venerunt mater ejus & fratres; tum adstabant foris: et miserunt ad eum, ut eum alloquantur. Erant undique circa illum turbæ sedentes: tum dixerunt ei; Ecce mater tua & fratres tui foris te quærunt
- 33 Responsum dedit iis, Quæ est mater mea et fratres mei?
- 34 Et initium fecit in illos qui sedentes erant circa eum, & dixit, Ecce mater mea, & fratres mei.
- 35 Quia, omnis qui opus dilectum Deo fecerit, hic frater meus, et soror mea et mater mea erit.
- هم زيرا که اگر منقسم باشد پادشاهی
در خون آن پادشاهی را بجا نماند،
و اگر خانه مختلف شود ممکن
نباشد که آن خانه بپاید، و
اگر شیطان بنفس خود مقاومت
کند پس منقسم شد و نتواند که
باید از ماند لیکن آخر او را باشد،
نتواند کسی که در خانه دلاوری
در رود و بغارت برنجامها او را مگر
اول دلاوری به بدن و اندک غارت برن
خانه او را، راست گویم بشما که
همه گناهان و کفر مردم را
امریزه شود، فاما هر که بد روح
القدس کفر گوید او را غفران
نباشد تا جاوید بلکه سزاوار
گناه جاویدان باشد، برای
آنکه میگویند درو روح پلید
هستی، و آمدند مادر او و برادران
پس ایستادند بیرون و فرستادند
پیش و تا او را بخوانند، و بودند
گرفتار او و جماعت دشسته پس
گفتند با او اینکه مدرت و برادران
بیرون ترا میطلبند، جواب داد
با ایشان که باشد مادر من و
برادران من، و نظر کرد سوی
ایشان که دشسته بودند کرد او
و گفت اینکه مادر من و برادران
من، که هر که کار دوست
داشته خدا کند این برادر من
و خواهر من و مادر باشد،

- ۱۲ و ایشان را زجر کرد بسیار تا ۱۲
 ۱۳ اشکاره نکنند او را، و بالا رفت ۱۳
 بکوه و بخواند بیش خون هر کرا
 دوستی داشت بهی بیامدد در او، ۱۴
 ۱۴ بس درگزید دوازده تا در صحبت ۱۴
 او باشند و تا بفرستد ایشان را
 که دعوت کنند، و دان ۱۵
 ایشان را که باشند حاکمان بر
 ادکه بیماران شفا دهند و بیرون ۱۶
 کنند دیوان را، و شمعون را ۱۷
 نام نهان بطروس، و یعقوب بن
 زبدي و یوحنا برادر یعقوب و نام
 نهاد ایشان را بواپسشش که ترجمه ۱۸
 این باشد ابنا الرعد، و اندراوس
 و فیلیفوس و برتولمی و متی و
 توما و یعقوب بن حلفی و تدي ۱۹
 و شمعون قنایی، و یهودای ۱۹
 اسخریوطی ادکه بدست دان او را، ۲۰
 و آمدند بخانه بسی جمع آمدند باز
 جماعتهای که ممکن نبود ایشان را
 تا نان خوردن، و چون شنیدند ۲۱
 خویشان او بیرون آمدند تا او را
 بستانند زیرا که می گفتند که از
 عقل خون بدر رفته است، و ۲۲
 کاتبان ایشان که بزیر رفته
 بودند از اوروشلیم می گفتند که
 درو بعزوبوب هست و بهتر شیاطین
 بیرون میکند ابلیسان را، بس بخواند ۲۳
 ایشان را و گفت با ایشان بمثل چون
 تواند شیاطین شیطانی را بیرون کند،

Et illis increpationem fecit multam ut manifestum non facerent eum. Et ascendit in montem; et vocavit ad se quemcumque voluit; tum venerunt ad illum. Tum elegit duodecim, ut in societate ejus adessent; & ut mitteret illos qui prædicationem facerent. Et dedit illis ut essent prævalentes usque ut infirmis sanitatem darent, et foras ejicerent dæmonia. Et *Simoni* nomen imposuit, *Petrus*. Et *Jacobum* filium *Zebedai*, & *Iohannem* fratrem *Jacobi*, & nomen imposuit iis *Boanerges*, cujus interpretatio ipsius est, Filii tonitru. Et *Andream*, & *Philippum*, & *Bartholomæum*, & *Matthæum*, & *Thomam*, & *Jacobum* filium *Alphai*, & *Thaddæum*, & *Simonem Cananæum*. Et *Ischariotam* illum, qui in manum tradidit eum. Et intrabant in domum; dein in unum convenerunt rursus turbæ; ita ut possibile non esset illis ut panem manducent. Et cum audirent cognati ejus, foras exhibant ut eum caperent, quoniam dixerunt, quod amens esset, (p. à mente sua) quasi per januam exiens esset.) Et Scribæ illi qui in infimam regionem venientes erant ab *Hierusalem*; dixerunt, quod in ipso Beelzebub esset: et per principem Satanarum foras ejiciat Diabolos. Tum vocabat eos & dicebat iis in parabola: Quomodo potest *Satanas* *Satanas* foras ejicere.

Quoniam

- 10 Cum solus esset, ab illo rogabant illi qui cum illo aderant, ex duodecim parabolâ.
- 11 Dixit iis, vobis datum est nosse mysterium Regni Dei; etenim extraneis omnia in parabolis dicta sunt. Ut videntes (p. visionem facientes) videant et non certant; et cum audirent non audiant; et non invenient, ut iterum non convertentur, & condonata sint peccata sua. Et dixit iis, non ne scitis has parabolâs? ergo quomodo scietis omnes parabolâs. Ille qui sementem fecit, verbum coniecit. Et id quod super caput viæ cecidit, ii sunt, qui cum verbo (auribus) inciderit, & audiverint, in instanti Satanas venit et verbum quod in cor illorum factum erat, aufert. Et eodem modo ille qui super petram ceciderunt, ii sunt qui cum verbo audiverint in instanti cum gaudio receptionem faciunt ejus. Et non est iis radix intus, sed in tempus sunt; ergo cum mutatio acciderit et afflictio conspicuè obvenierit, pro verbo scandalum affecerunt continuo. Illi qui jacti sunt inter spinas, ii sunt qui audiunt verbum. Postea intrat cogitatio mundi, et seductio opulentiæ et reliquæ concupiscentiæ etiam suffocatum reddunt illud; ergo fit infrugiferum.
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51
- 52
- 53
- 54
- 55
- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61
- 62
- 63
- 64
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 71
- 72
- 73
- 74
- 75
- 76
- 77
- 78
- 79
- 80
- 81
- 82
- 83
- 84
- 85
- 86
- 87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100
- 101
- 102
- 103
- 104
- 105
- 106
- 107
- 108
- 109
- 110
- 111
- 112
- 113
- 114
- 115
- 116
- 117
- 118
- 119
- 120
- 121
- 122
- 123
- 124
- 125
- 126
- 127
- 128
- 129
- 130
- 131
- 132
- 133
- 134
- 135
- 136
- 137
- 138
- 139
- 140
- 141
- 142
- 143
- 144
- 145
- 146
- 147
- 148
- 149
- 150
- 151
- 152
- 153
- 154
- 155
- 156
- 157
- 158
- 159
- 160
- 161
- 162
- 163
- 164
- 165
- 166
- 167
- 168
- 169
- 170
- 171
- 172
- 173
- 174
- 175
- 176
- 177
- 178
- 179
- 180
- 181
- 182
- 183
- 184
- 185
- 186
- 187
- 188
- 189
- 190
- 191
- 192
- 193
- 194
- 195
- 196
- 197
- 198
- 199
- 200
- 201
- 202
- 203
- 204
- 205
- 206
- 207
- 208
- 209
- 210
- 211
- 212
- 213
- 214
- 215
- 216
- 217
- 218
- 219
- 220
- 221
- 222
- 223
- 224
- 225
- 226
- 227
- 228
- 229
- 230
- 231
- 232
- 233
- 234
- 235
- 236
- 237
- 238
- 239
- 240
- 241
- 242
- 243
- 244
- 245
- 246
- 247
- 248
- 249
- 250
- 251
- 252
- 253
- 254
- 255
- 256
- 257
- 258
- 259
- 260
- 261
- 262
- 263
- 264
- 265
- 266
- 267
- 268
- 269
- 270
- 271
- 272
- 273
- 274
- 275
- 276
- 277
- 278
- 279
- 280
- 281
- 282
- 283
- 284
- 285
- 286
- 287
- 288
- 289
- 290
- 291
- 292
- 293
- 294
- 295
- 296
- 297
- 298
- 299
- 300
- 301
- 302
- 303
- 304
- 305
- 306
- 307
- 308
- 309
- 310
- 311
- 312
- 313
- 314
- 315
- 316
- 317
- 318
- 319
- 320
- 321
- 322
- 323
- 324
- 325
- 326
- 327
- 328
- 329
- 330
- 331
- 332
- 333
- 334
- 335
- 336
- 337
- 338
- 339
- 340
- 341
- 342
- 343
- 344
- 345
- 346
- 347
- 348
- 349
- 350
- 351
- 352
- 353
- 354
- 355
- 356
- 357
- 358
- 359
- 360
- 361
- 362
- 363
- 364
- 365
- 366
- 367
- 368
- 369
- 370
- 371
- 372
- 373
- 374
- 375
- 376
- 377
- 378
- 379
- 380
- 381
- 382
- 383
- 384
- 385
- 386
- 387
- 388
- 389
- 390
- 391
- 392
- 393
- 394
- 395
- 396
- 397
- 398
- 399
- 400
- 401
- 402
- 403
- 404
- 405
- 406
- 407
- 408
- 409
- 410
- 411
- 412
- 413
- 414
- 415
- 416
- 417
- 418
- 419
- 420
- 421
- 422
- 423
- 424
- 425
- 426
- 427
- 428
- 429
- 430
- 431
- 432
- 433
- 434
- 435
- 436
- 437
- 438
- 439
- 440
- 441
- 442
- 443
- 444
- 445
- 446
- 447
- 448
- 449
- 450
- 451
- 452
- 453
- 454
- 455
- 456
- 457
- 458
- 459
- 460
- 461
- 462
- 463
- 464
- 465
- 466
- 467
- 468
- 469
- 470
- 471
- 472
- 473
- 474
- 475
- 476
- 477
- 478
- 479
- 480
- 481
- 482
- 483
- 484
- 485
- 486
- 487
- 488
- 489
- 490
- 491
- 492
- 493
- 494
- 495
- 496
- 497
- 498
- 499
- 500
- 501
- 502
- 503
- 504
- 505
- 506
- 507
- 508
- 509
- 510
- 511
- 512
- 513
- 514
- 515
- 516
- 517
- 518
- 519
- 520
- 521
- 522
- 523
- 524
- 525
- 526
- 527
- 528
- 529
- 530
- 531
- 532
- 533
- 534
- 535
- 536
- 537
- 538
- 539
- 540
- 541
- 542
- 543
- 544
- 545
- 546
- 547
- 548
- 549
- 550
- 551
- 552
- 553
- 554
- 555
- 556
- 557
- 558
- 559
- 560
- 561
- 562
- 563
- 564
- 565
- 566
- 567
- 568
- 569
- 570
- 571
- 572
- 573
- 574
- 575
- 576
- 577
- 578
- 579
- 580
- 581
- 582
- 583
- 584
- 585
- 586
- 587
- 588
- 589
- 590
- 591
- 592
- 593
- 594
- 595
- 596
- 597
- 598
- 599
- 600
- 601
- 602
- 603
- 604
- 605
- 606
- 607
- 608
- 609
- 610
- 611
- 612
- 613
- 614
- 615
- 616
- 617
- 618
- 619
- 620
- 621
- 622
- 623
- 624
- 625
- 626
- 627
- 628
- 629
- 630
- 631
- 632
- 633
- 634
- 635
- 636
- 637
- 638
- 639
- 640
- 641
- 642
- 643
- 644
- 645
- 646
- 647
- 648
- 649
- 650
- 651
- 652
- 653
- 654
- 655
- 656
- 657
- 658
- 659
- 660
- 661
- 662
- 663
- 664
- 665
- 666
- 667
- 668
- 669
- 670
- 671
- 672
- 673
- 674
- 675
- 676
- 677
- 678
- 679
- 680
- 681
- 682
- 683
- 684
- 685
- 686
- 687
- 688
- 689
- 690
- 691
- 692
- 693
- 694
- 695
- 696
- 697
- 698
- 699
- 700
- 701
- 702
- 703
- 704
- 705
- 706
- 707
- 708
- 709
- 710
- 711
- 712
- 713
- 714
- 715
- 716
- 717
- 718
- 719
- 720
- 721
- 722
- 723
- 724
- 725
- 726
- 727
- 728
- 729
- 730
- 731
- 732
- 733
- 734
- 735
- 736
- 737
- 738
- 739
- 740
- 741
- 742
- 743
- 744
- 745
- 746
- 747
- 748
- 749
- 750
- 751
- 752
- 753
- 754
- 755
- 756
- 757
- 758
- 759
- 760
- 761
- 762
- 763
- 764
- 765
- 766
- 767
- 768
- 769
- 770
- 771
- 772
- 773
- 774
- 775
- 776
- 777
- 778
- 779
- 780
- 781
- 782
- 783
- 784
- 785
- 786
- 787
- 788
- 789
- 790
- 791
- 792
- 793
- 794
- 795
- 796
- 797
- 798
- 799
- 800
- 801
- 802
- 803
- 804
- 805
- 806
- 807
- 808
- 809
- 810
- 811
- 812
- 813
- 814
- 815
- 816
- 817
- 818
- 819
- 820
- 821
- 822
- 823
- 824
- 825
- 826
- 827
- 828
- 829
- 830
- 831
- 832
- 833
- 834
- 835
- 836
- 837
- 838
- 839
- 840
- 841
- 842
- 843
- 844
- 845
- 846
- 847
- 848
- 849
- 850
- 851
- 852
- 853
- 854
- 855
- 856
- 857
- 858
- 859
- 860
- 861
- 862
- 863
- 864
- 865
- 866
- 867
- 868
- 869
- 870
- 871
- 872
- 873
- 874
- 875
- 876
- 877
- 878
- 879
- 880
- 881
- 882
- 883
- 884
- 885
- 886
- 887
- 888
- 889
- 890
- 891
- 892
- 893
- 894
- 895
- 896
- 897
- 898
- 899
- 900
- 901
- 902
- 903
- 904
- 905
- 906
- 907
- 908
- 909
- 910
- 911
- 912
- 913
- 914
- 915
- 916
- 917
- 918
- 919
- 920
- 921
- 922
- 923
- 924
- 925
- 926
- 927
- 928
- 929
- 930
- 931
- 932
- 933
- 934
- 935
- 936
- 937
- 938
- 939
- 940
- 941
- 942
- 943
- 944
- 945
- 946
- 947
- 948
- 949
- 950
- 951
- 952
- 953
- 954
- 955
- 956
- 957
- 958
- 959
- 960
- 961
- 962
- 963
- 964
- 965
- 966
- 967
- 968
- 969
- 970
- 971
- 972
- 973
- 974
- 975
- 976
- 977
- 978
- 979
- 980
- 981
- 982
- 983
- 984
- 985
- 986
- 987
- 988
- 989
- 990
- 991
- 992
- 993
- 994
- 995
- 996
- 997
- 998
- 999
- 1000

فصل چهارم

CAPUT III.

۱ باز آغار کرد بتعليم در كناره
 دريا پس كرد او آمدند
 جماعتی ابدیه تا حدی كه بالایی
 كشتی رفت و نشست بدریا پس همه
 جمعت ایستاده بودند در زمین
 ۲ بكناره دریا، و تعليم میداد
 ایشان را بسیار چیزها بمقلها و
 ۳ می گفت ایشانرا در تعليم خسون،
 بشنویید اینك كشت كنند بیرون
 ۴ رفت تا كشاورزی كند، چون
 راعی كرد از تخم چیری دريك راه
 افتاد و مانع آسمان و آمدند آفر در
 ۵ جیدند، و دیگری در سنگ افتاد
 جایی كه خاک بسیار نبود و در
 ۶ حال در رستی و از سبیل اندك
 فغولی نه داشت، و چون افتاد
 بر آمد بزمره شد و چون بیخ
 ۷ نه داشت خوشید، و دیگری در
 خاها افتاد و پس خار بلندی گرفت
 ۸ و او را خفه كرد و میوه نهان، و
 دیگری افتاد در زمین دريك پس
 بلند شد و بیالید و میوه نان یکی
 سی و یکی شصت و یکی صد،
 ۹ و گفتی هر كه دو گوش دارن
 كه بدان بشنود بشنود،

Iterum initium fecit in
 doctrina juxta litus maris,
 tum circa eum venerunt
 turbæ multitudinis eò usque
 ut super navem iret et se-
 deret in mare: tum omnes
 populi adstantes erant super
 terram in litore maris. Et
 doctrinam edidit illis mul-
 tarum rerum in parabolis
 et dixit iis in Doctrina sua.
 Audite. Ecce sementem
 faciens foràs exibat ut ja-
 ctum seminis faciat. Cum
 sationem faceret de semine,
 pars juxta viam cecidit, et
 volucres cœli venerunt &
 illa absumebant (p. collige-
 bant. Altera (pars) super
 petram cecidit, ubi terra
 (q. pulvis) multa non fuit
 et in instanti exaruit, ob
 causam illam, quòd pro-
 funditatem non habuit.
 Cum Sol superveniret,
 marcescens fuit, et cum ra-
 dicem non haberet exaruit.
 Et altera, super spinas (p.
 spinam) cecidit, et tum spi-
 næ altitudinem noctæ sunt,
 illamque suffocarunt et fru-
 ctum non dedit. Et altera
 cecidit in terram bonam,
 tum alta fuit et excrevit, &
 fructum dedit una trigesimū
 et una sexagesimum, et una
 centesimum. Et dixit,
 Omnis qui duas aures haber,
 ut per illas audiat, audiro.

Cùm

- 31 Sicut granum sinapis, quod sparsum est in terra minimū ex omnibus feminibus est ;
 32 quæ in terra sunt. Et cum factum sit, sursum vadit, & majus quàm omnia olera fit, producit ramos magnos, ut possibile fiat quod volucres cœli in umbra ejus sedeant. Et confimilibus hisce similitudinibus, cum illis colloquium fecit, juxta id quod poterant audire. Et colloquium non fecit cū illis sine parabolis, verū Discipulis suis, cū in secessu esset, interpretationem fecit omnis rei. Et dixit iis in illo die, cum nocturnum tempus esset, transeamus fretum. Tū reliquerunt turbas, et receperunt eum in navem; prout accidit: et erant cum illo naves aliæ. Tum ortus est ventus vehemens, et fluctus incidebant in navem, adeo ut propè advenit quod impleta esset navis. Et ille dormivit super lectum in angulo navis, tum vigilem fecerunt illum, et dixerunt ei, Tibi cura non est ô magister noster, quod perituri simus? Surrexit, et increpationem fecit vento, et dixit mari filens esto et mutum sis: ventus factus est tranquillitatem, et quies magna fit. Et dixit iis, Quare vos metuitis adhuc in vobis fides non est? postea timuerunt timore magno. Et dicebat alter alteri, Quis est (dic) hicce, cui morem gerit ventus atque mare?
- همچو دانه خردل اذكه افشاده شود
 در زمین کوچکتر از همه تخمهاست
 که بر زمین باشد، و چون کشته
 شود بالا میروند و بزرگتر از همه سبزیها
 گردند و برارند شاخهای بزرگی تا
 ممکن گردند که مرغ آسمان در
 سایه او نشاند، و بمثل این
 مثلها با ایشان خطاب می کرد موافقت
 آنچه می توانستند شنیدن، و خطاب
 نمی کرد با ایشان بی مثلها فامه
 قلامیدان او را چون خلوت می بود
 تفسیر میکرد همه چیز، و می گفت
 با ایشان در آن روز چون شبهه کام
 شد بکناریم گذار، پس ترکی
 کردند جماعتها را و گرفتند او را در
 کشتی همچنین که بود و بودند
 با او کشتیها دیگر، پس برخاست
 بادی سخت و موجها می افتاد در
 کشتی تا آن حد که نزدیک آمد
 که پر شود کشتی، و او خفته
 بود بر بستر در گوشه کشتی
 پس بیدار میکنند او را و میگویند
 او را ترا غم نیست ای بزرگ ما اذكه
 هلاک میشویم، برخاست و زجر کرد
 باد را و گفت دربارا خاموش باش و
 كنك شو باد آرام گرفت و سكوتی
 عظیم شد، و گفت با ایشان چرا شما
 میترسید هنوز در شما صدق نیست
 پس بترسید ترسی بزرگ، و میگفت
 یک بان گرد گیش کوی این
 که فرمان او می بردن باد و دریا،

۲۰ و آنچه کاشته شد در زمین نیک
ایشان باشند که سخن را شنوده
۱۱ و قبول کنند و بدهد میوه یکی
۲۱ بی یک شصت یکی صد، و
گفت با ایشان آیا چراغ آید تا
۱۲ دهان شود زیر کیله یا زیر رخت
کریمی نه که تا بر چراغ با دهان
۲۲ شود، هیچ چیز پوشیده نباشد
که پیدا کردن و نه در دهان شد
۲۳ چیزی که آشکار شود، اگر
کسی را در گوش شنود هست
۲۴ بشنود، و گفت با ایشان نیک
۱ نظر کنید چه می شنوید بدان کیله
که می بینید بدهد شود شمارا
۲۵ و افزوده، زیرا که هر که دارد
داده شود او را و هر که ندارد آن
۲۶ نیز که دارد از او سته شود، و
گفت همچنین ملکوت خدای
همچو مردی که تخمی در زمین
۲۷ اندازد، و بخیسند و بر خیزد شب
و روز و آن گشت بیالند و دراز
۲۸ کرد وقتی که او دادند، زیرا که
زمین خد میوه اول سبز بعد از
آن خوشه و باخر کنند بکمال
۲۹ در خوشه، پس چون میوه ده
در حال داس می اندازد زیرا که
۳۰ وقت درو رسید، و میگفت
بچه می مانند ملکوت خدای
و بسکدام مثال مانندش
کنیم

20 Et id quod factum est in
terra bona, illi sunt qui
verbum audiunt, et recep-
tionem faciunt, et dat
fructum, unum trigesimalum,
unum sexagesimalum, unum
centesimalum. Et dixit illis
21 Num candelabrum venit ut posi-
tum sit sub modio, aut sub
lecto (suppellectilis reposito-
rio), nonne quod super
candelabrum posita sit?
22 Nulla res abscondita non
erit, quae conspicua non
fiet; neque in occulto est
res quae conspicua non e-
rit. Si cui duae aures au-
23 dientes sunt, audiat. Et
dixit illis: Bonam cautelam
(p. visionem) facite: quid
audiat; in illa mensura
qua mensuratis mensuratum
erit vobis, et ampliatum.
24 Quoniam, omni qui ha-
bet, datum erit ipsi; &
omni qui non habet, illud
etiam quod habet ab ipso
ablatum erit. Et dixit,
25 Tale Regnum Dei, qualis
homo qui semen in ter-
ra projicit. Et dormivit
26 et surrexit nocte et die: et
illud semen excrevit, &
procerum sit tempore quo
ille non novit. Quoniam
27 terra sua dat primo herbam
postea spicam, et in po-
stremo, triticum in perfe-
ctione, in spica. Tum
28 cum fructum det, in instan-
ti falcem mittit, quoniam
tempus messis venit. Et
29 dixit, cui Simile regnum
et quam parabolam con-
simile illud faciemus?

Sicut

10 Et petitionem fecit ab illo mulctum, ut foras non mitteret illos, extra regionem. Ibi erat in uno latere montis grex porcorum magnus, qui pascebant.

12 Et petebant ab illo Diaboli, & dicebant; Nos mitte in porcos, ut in illos intremus. Et Jesus in instanti veniam dedit illis;

13 tum foras exierunt spiritus impuri, et in porcos intrarunt, cum impetu ille grex et in mare inciderunt, ad multitudinem duorum millium; et in aqua suffocati erant. Et illi qui pascebant porcos, fugerunt; et famam ediderunt per civitates et per vicos.

15 Et foras venerunt ut videant id quod clare factum est, et venerunt ad Jesum; Tum viderunt possessorem Dæmoniorum sedentem, vestitum, et in mente sana; & timuerunt.

16 Et narrationem fecerunt iis, illorum quæ videbant; nempe, quomodo fiebat possessori dæmoniorum; et de argumento illorum porcorum.

17 Et expetebant ab illo, ut à confinio illorum exiret.

18 Cum super navem iret, rogavit ab illo ille qui à Satana ærumnas passus est, ut cum ipso maneret, &

16 non relinqueret eum. Sed dixit ei, Abi (ad) domum tuam, ad homines tuos; et narrationem dato iis, de eo quod tibi adfuit à Domino; quodque tui miseratus sit.

و در خواست می کرد ازو بسیار

تا بیرون نفرستد ایشان را از

ولایت، الجا بود در یک سوی

کوه کله خوکان بسیار که

میچریدند، و خواستند ازو

ایلیسان و گفتند ما را بفرستی بر

خوکان تا در ایشان در رویم،

و ایشوع در حال دستوری داد

ایشان را پس بیرون رفتند ارواح نجسه

و در خوکان در رفتند بشتافت

ان کله و در دریا افتادند مقدار

دو هزار و در آب خفه شدند،

و ایشان که میچرا میدند خوکان را

کریختند و خبر دادند در شهر و

در دیهها، و بیرون آمدند تا به

بینند آنچه پیدا شده است و رسمند

بیش ایشوع پس دیدند خداوند

شیاطین را دشمن پوشیده و بقتل

دوست و ترسیدند، و قصه کردند با

ایشان آنها که دیدند که چگونه

شد خداوند شیاطین را و بسبب آن

خوکان، و در خواستند ازو تا از

برامون ایشان بیرون، چون برکشتی

رفت در خواست ازو ادکه از شیطان

معتها کشیده بود تا با او باشد و

دکداشت او را، له کن گفت

او را برو سوی خانه خود بیش مردم

خون و خبر ده بایشان آنچه

با تو شد از خداوند و ترا

امرزدن،

Tum

فصل پنجم

CAPUT V.

۱ و آمدند آن گذاره دریا سوی
 ۲ ولایت جذرینان، پس چون
 بیرون آمد از کشتی در حال
 برابر او آمد یک مرد از میان
 کورستان دروی بود روح نجس،
 ۳ و مقام گرفته بود در کورستان
 و کس نمیتوانست که او را به بند
 ۴ بسلاسل، زیرا که بسیار اوقات
 چون محکم بسته می شد به بندها
 و به سلاسل می شکست بندها را
 و باره میکرد زنجیرها و نمیتوانست
 ۵ کسی او را زیر کردن، و در
 جمیع وقتها شب و روز می بود در
 ۶ کورستانها و کوهها بانک میکرد
 و خود را میزد بسنگها، و چون
 ۷ ایشوع را از دور دید دوید و سجود
 کرد او را، و بانک زد باوازی
 بلند و گفت چیست مرا و ترا ای
 ایشوع ابن الله العلی سوکنند
 ۸ میدهم ترا بخدای که مرا عذاب
 ۹ ندی، و میگفت او را بدر رو
 ای روح نجس از من، و می
 پرسید از او که چیست نام تو
 گفت او را نام من
 لغیون است زیرا که بسیارم،

1 ET venerunt ii trans ma-
 re ad regionem Gadare-
 2 norum. Ergo cum foras
 exiret de navi in instanti
 contra illum venit quidam
 homo è sepulchretis in quo
 inerat spiritus impurus.
 3 Et locum cepit in sepulchre-
 tis, et quis nequivit ut il-
 lum vinciat compedibus.
 4 Quoniam multis vicibus,
 cum peritè ligatus esset, cum
 vinculis, tum compedibus,
 rupit vincula, et in partes
 minuit catenas, et nequi-
 vit quis eum subjugare.
 5 Et per omnia tempora no-
 cturna et diurna erat in se-
 pulchretis et montibus vo-
 cem efferens, et seipsum
 percutiens lapidibus. Et
 6 cum Jesum à longè vide-
 ret, cucurrit, & adorati-
 onem fecit ei. Et clamo-
 7 rem excitavit voce altà, &
 dixit, Quid est mihi & ti-
 bi ô Jesu fili Dei altissimi?
 juramentum exhibeo tibi
 per Deum, ut mihi tor-
 mentum non inferas. Et
 8 dixit illi, foràs, foràs ô
 spiritus impure, ex homine
 9 Et rogavit ab illo, quod-
 nam est nomen tuum? di-
 xit ei, Nomen meum le-
 gio est, quoniam multi
 sumus.

Et

- 31 Dixerunt ei Discipulieius
vides populum quod com-
pressum faciet te, et dic-
tis, Quis est qui propè
32 me venit? Et adipexit ut
videret quis esset qui hoc
33 opus fecisset. Verum mul-
lier timens & tremens, cum
nosset, quid sibi obveniret
venit, et prociat coram
ipso, et dixit ei omnem
34 veritatem. Tum ille dixit
illi, & Filia fides tua te
salvum fecit: in pace abi
et esto liberata à plaga tua.
35 Cum inter verbum pro-
loquendum esset venerunt
ad principem synagogæ, &
dixerunt, Quod filia tua
mortua sit; quare Magi-
stru in perturbationem con-
36 jicis? Tum, cum audi-
ret Jesus illud verbum, di-
xit illi principi synago-
gæ (p. Ecclesiæ) ne me-
tuas, fidem firmam habe
37 Et non permisit alicui, ut
cum ipso intrarent nisi Pe-
tro, & Jacobo, & Iohanni
38 fratri Jacobi. Et venit in
domum principis Synagogæ
vidit illos in unum conflu-
entes, et luctum facien-
tes. Intra ibat, et illis
39 dixit, Quare vos tumultu-
osi estis, et fletis, Filia
non mortua est, sed in
40 somno est. Tum irride-
bant eum, sed ille foras
eiecit illos omnes et assu-
psit patrem et matrem fi-
liæ, et illos qui cum
ipso erant, et intrabant ad
illum locum in quo filia
erat decubens.

*MS. Cant.

لوله

گفتند با او تلامیذان او می
بینی جماعتی را که مزاحمه میکنند
ترا و میگویند کیست که در یک
من آمد، و نظر میکرد تا به
بیند کیستی که این فعل کرده
است، اما من ترسان و لرزان
چون بدامستی بدانچه او را حاصل
شد آمد و افتاد در پیش او و گفت
با او همه راستی، پس او گفت
او را ای دختر ایمان تو ترا خلاص
کرد بسلامت برو و شو آزاد از
خستگی نخور، چون در سخن
گفتن بود آمده پیش بزرگ
جماعت و گفتند که دخترت مرد
چرا امور کار را زحمت می آیداری،
پس چون شنید ایشوع آن گفتار را
گفت با آن بزرگوار کلیسه
مترس ایمان استواری دار، و
نکن اشته کسی را که با او اندرون
رون الا بطرس را و یعقوب و یوحنا برادر
یعقوب، و آمد بخانه بزرگوار
جماعت بدید ایشان را بهم رفته و
گریه و لوله می کردند، اندرون
رفت و با ایشان گفت چرا شما
بریشان میشوید و میگریید دختر
مرد است بلکه در خواب است،
پس ایشان مجندیدند از او اما او
بیرون کرد ایشان همه را و گرفت بدر
و مادر دختر را و ایشان را که با او
بودند و در رفتند تا آنجا که دختر
بود افتاده،
Et

waq An pro
دوله
Bysanti
mor?

۱۰ پ. بس برقی و آغاز کرد فاش کردن
 در ده شهر هر آنچه کرد ایشوع
 ۱۱ او را و همه عجب می ماندند، بس
 چون گذشت ایشوع در کشتی
 سوي کذاره کرد آمدند برو
 جماعتهای بسیار و او برکناره دریا
 ۱۲ بود، بیش او آمد مریدی نام او
 یاریس از بزرگان کلیسه چون
 دیدش در بیش او برو در آمد،
 ۱۳ و خواست از او بسیار و میگفت
 دختر من در آخر است بیای دست
 برو نهی تا درست کردن و زنده شود،
 ۱۴ بس برفت با او و بی او میرفت جماعت
 بسیار و او را مزاحمه میکردند،
 ۱۵ و زنی که بود بخون رفتن از
 ۱۶ دوازده سال باز، و رنج کشیده
 بود بسیار از طبیبان بسیار و خرج
 کرده بود هر چه داشت و سوسون
 ۱۷ دیافته بجیری بلکه افزون می شد
 بیداری او، چون شنید ایشوع را
 آمد در ادبوی جماعت از بس و
 ۱۸ دست بجامه او رسانید، ربراکه
 میگفت اگر همین شون که
 ۱۹ بجامه او رسم خلاص کردم، بس
 خشک شد چشم خون او در حال
 دریافت بتن خون که شوش شده
 ۲۰ است از شستنی، بدادست ایشوع
 در حال بنفش خون که قوتی ازو صادر
 شده است باز بس نگاه کردن سوي
 جمع و گفت کیست که بجامه من
 رسید،

20 Tum abiit, et initium fecit
 palam facere in Decapoli
 omnia illa quæ fecit Jesus
 ei; et omnes mirati per-
 stiterunt. Tum, cum
 21 transiret Jesus in nave ad
 oram; congregati venerunt
 ad eum turbæ multæ; &
 ille juxta litus maris erat.
 22 Ad eum venit quidam
 (nomen ejus *Fairus*) è prin-
 cipibus Synagogæ cum vi-
 derit eum, in præsentia ejus,
 23 in faciem procidebat. Et
 rogabat ab illo multum,
 et dixit; filia mea in ex-
 tremo est; veni, manum in
 illam pone, ut sana fiat, et
 24 viva fit. Tum abiit cum il-
 lo, & post illum abiit mul-
 tudo magna, et ei compres-
 sionem fecerunt. Et mulier
 25 quæ fuit in sanguinis fluxu,
 à duodecim annorum vicissi-
 tudine. Et molestiæ passa
 26 est multum à medicis multis;
 et expensū fecit omne quod
 habuit, & lucrum non inve-
 nit in re aliqua; verum aucti-
 or erat infirmitas ejus. Cum
 27 audiret Jesu, venit per mul-
 titudinē populi à tergo, ma-
 nūq; in vestimentum ejus
 28 admovit. Quoniam dixit si
 modo fiat, ut ad vestimentū
 ejus accedam, sanus fiam. Tū
 29 aridus factus est fons sangui-
 nis ejus in instanti; et in-
 venit in corpore suo, quod
 levata facta sit à plaga.
 Novit Jesus in instanti in
 seipso quod virtus ex ipso
 manans esset; rursus, re-
 tro adspexit ad multitudi-
 nem, et dixit, Quis est qui in
 vestimentum meum irrult.

Dixerunt

خستنی جان
 30 ut postea.

- 5 Et non potuit, ut eo loco miraculum præstaret, nisi quòd super paucissimos manum posuerit de infirmis, et iis sanitatem reddiderit.
- 6 Et in admiratione perstitit ob defectum fidei ipsorum, et circumibat pagos qui in finibus illis erant, et doctrinam edidit. Et convocavit duodecim, et fecit initium emittendi illos, Binos, et dedit iis regimen in Spiritu impuros. Et mandatum dedit iis nempe, ut non acciperent in viam præter unam baculum solum neque peram, neque panem in marsupio ipsorum. Pedibus induant calceamenta, neque amicianur duobus vestimentis. Et dixit iis, in omnem domum quam intretis, inibi estote, ad id temporis quo exinde foras prodeatis.
- 11 Et omnis qui vos acceptos non facit, (i. vos non accepit,) et vos non audit, cum inde exeatis, pulverem à pedibus vestris excutite in testimonium illis. [Amen dico vobis, Quòd Sodomæ et Gomerre in die iudicii quies erit, et illi civitati non erit.] Et foras prodibant, et prædicationem faciebant, ut homines poenitentiam agant. Et foras eiecerunt Satanas multos, et unxerunt multos infirmos oleo, et sanos fecerunt. Audivit Herodes rex, Quoniam divulgatum erat nomen ejus, et dixit quòd Iohannes Baptista

و دمي توانست که آنجا مقرر کند الا بر اندکی اندکی دشت دهان از بیماران و ایشان را شفا داد، و در عجب می ماند از کم ایمانی ایشان و میگردیدند بیها و تعلیم میداد، و بخواند و وارده را و آغاز کرد بغرسیدن ایشان دو دو و ده ایشان را پادشاهی بر ارواح نجسه، و لصیت کردن ایشان را که تا دستاوند بر راه جز یک عصا همین ده توپره و ده دان و ده مس در کیسه ایشان لیکن پای پوشند بنعلهای و بیوسند دو پراهن، و گفت با ایشان بهر خانه که در روید آنجا باشید تا آنکه که از آنجا بیرون آیید، و هر که شمارا قبول نکند و از شما دشمن چون از آنجا بیرون آیید کردن از قدمهای شما بیفشاید بکوهی ایشان را (*راست گویم بشما که شدوم و غامورا در روز حکم راحت باشد و آن شهر را دباشد) و بیرون رفتند و دعوت کردند تا مردم توبه کنند، و بیرون میکردند شیاطین بسیار را و می مالیدند بسیار بیماران را بروغن و خوش میکردند، شنید هیرودیس ملک زیبا که فاش شده بود نام او و میگفت که یوحنا معبد

شفا

۴

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

۱۳

۱۴

* His septis
inclusa sup-
plevimus è
Cod. Cant.

و گفتی دایستی دختر را و گفتی
 او را تلیحه گویی که ترجمه آن
 اینست ای دختر مرا میگویم برخیز،
 پس برخاستی دختر کی در ساعت و
 می رفتی و بود دوازده ساله و تعجب
 عظیم متعجب بودند و وصیت
 کرد بسیار با ایشان تا هیچکس
 این را نداند و گفتی بدهندش
 چیزی تا بخورند،

Et prensavit manum filiae
 et dixit ei, Talitha Cumi
 Cujus interpretatio ipsius
 hæc est, ò filia tibi dico
 Surge. Tum surrexit fili-
 ola in (illa) hora, & am-
 bulavit: eratque duodecim
 annorum, & in admirati-
 one magna mirati sunt.
 Mandatum dedit plurimum
 iis, ut aliquis hoc non
 noscat, & dixit, Dent
 ei aliquid, ut manducet.

41

42

43

43

44

45

فصل ششم

CAP. VI.

و از آنجا بیرون آمد و بشهر
 خون آمد و تلامیذان او در
 بی او میرفتند و چون بدو رو
 شبانه آغاز کرد بتعلیم دادن در
 جماعت و بسیاران که شنیدند در
 عجب شدند و میگفتند از کجاست
 این را این همه و کدام حکمت
 است ادکه داده شده است او را و
 قوتها که روان می شود از دست او،
 در این پسر بحار است پسر مریم
 برادر یعقوب و یوحنا و یهودا و شمعون
 ده که خواهران او نیز اینجا اند
 بیش ما و در شک می افتادند از او،
 و گفت با ایشان ایشوع خوار کرده
 دشو پیغمبری الا در شهر خون و در
 خانه خون و میان خود بسشاوران خود،

ET ex illo foras Iexit, &
 in civitatem suam venit,
 & discipuli ejus post illum
 venerunt. Et cum dies sab-
 bati esset, initium fecit in
 doctrinam edere in Synago-
 ga, et multi qui audiebant
 in admiratione erant, & di-
 cebant, A quo loco sunt huic
 hæc omnia? & quam
 sapientia est, quæ data est ei?
 & virtutes quæ prodeuntes
 sunt à manu ejus. Nonne
 hic filius fabri est filius Ma-
 ria, frater Jacobi, et Johannis
 et Iuda, et Simonis, nonne
 et sorores ejus etiam quo-
 que (in) hoc loco sunt apud
 nos? et in scandalum inci-
 derunt ob hoc. Et dixit
 iis Jesus, Contempribilis
 factus non erit Propheta,
 nisi in civitate sua, et in
 domo sua: et inter cog-
 natos suos.

1

2

3

4

Et

- 24 Tum foras exiit Filia e-
 jus & dixit matri suæ,
 Quid rei petam: ipsa di-
 xit, Caput Johannis Bap-
 tistæ. In (illo) tempore
 25 intrabat cum festinatione
 ad Regem; & petitionem
 instituit, & dixit, Volo
 ut des mihi in hac hora in
 disco caput Johannis Bap-
 26 tistæ. Rex melancholicus
 erat, & ob causam
 quam juramentum memo-
 riæ effecit, et ob digna-
 tionem eorum qui unâ se-
 debant, noluit ut eam
 contristaret (p. corde cor-
 reptam (aut contractum)
 27 faceret. Sed misit Rex in
 instanti carnificem, et jussit
 nempe ut afferat caput ejus
 28 in disco. Tum adduxit
 eum in domum victorum
 et attulit in disco, et filia
 29 dedit; et filia matri suæ
 dedit. Cum hoc audirent
 discipuli ejus, venerunt, et
 abstulerunt corpus ejus,
 et in sepulchrum posuerunt
 30 illud. Et congregati ve-
 nerunt discipuli ad Jesum,
 et ei dixerunt omnia quæ
 fecerant et omnia quæ do-
 31 cuerunt. Et dixit iis ve-
 nite soli in solitudinem (p.
 agrum,) et requiescite pau-
 lulum: quoniam euntes et
 redeuntes multi fuerunt:
 et locum ad comedendum
 quoque non habebant.
 32 Tum ascendebant in na-
 vem, ibantque soli ad locum
 33 privatum. Et videbant il-
 los populi cum abiissent,
 multi cognoverunt, et cu-
 currerunt per aridam ex
- ۲۴ پس بیرون رفتند دختر و گفت مادر
 خور را چه چیز خواهم او گفت سر
 ۲۵ یوحنا المعمدان در وقت در آمد
 بزودی سویی ملک و درخواست کرد
 و گفت خواهم که بدی بمن
 درین ساعت بر طبقی سر یوحنا
 ۲۶ معمدا، پادشاه اندوهگین شد و
 از سبب آنکه سوگند یاد کرده
 بود و بخاطر آنها که بهم می
 نشستند درخواست که او را دلگیر
 ۲۷ کند، لیکن فرستاد ملک در
 حال سیاف را و فرمود که تا بیار
 ۲۸ سر او را بر طبق بر پس برد سر
 او را در خانه اسیران و او را
 بر طبق و بدخترکی داد و دختر
 ۲۹ به مادر خود داد، چون این
 شنیدند تلامهذان او آمدند و
 بر گرفتند تن او را و بگور
 ۳۰ کردند او را، و جمع آمده
 رسولان سویی ایشان راوی گفتند
 هر چه کردند و هر چه اموختند،
 ۳۱ و گفت با ایشان بیایید تنها سویی
 صحرا و اسایید اندکی بپراکند
 ایندگان و رودگان بسیاران
 بوده اند و جایکه برای خوردن
 ۳۲ دیر داشتند، پس بلارفتند بگشتی
 و رفتند تنها سویی مقام و دران،
 ۳۳ و دیدند ایشان را جماعت چون
 میرفتند و بسیاران شناختند و
 دویدند در خشکی از

برخاست از مردگان و از سبب
 این معجزات ازو ظاهر می شد،
 ۱۰ دیگران می گفتند که الیا است
 و دیگران می گفتند که یسعیا است
 ۱۱ همچون یکی از پیغمبران، چون
 شمعون هیرون یس گفت یوحنا ادک
 من سرش بردم او برخاست از
 ۱۲ مردگان. زیرا که هیرون یس
 فرستاده بود و گرفته یوحنا را و در
 زندان بسته برای هیرون پادشاه
 ۱۳ فیلفوس برادر خود زوگه شده بود
 او را که یوحنا می گفت
 هیرون یس را روا نیست ترا که زن
 ۱۴ برادر ترا بستانی، و هیرون یس
 او می بود و میخواست که او را بکشد
 ۱۵ و نمی توانست، زیرا که هیرون یس
 میترسید از یوحنا که می دانست او را
 ۱۶ مژدی نیکوکار و پاک و ازو
 اندیشه کردی و از شنیدن او
 بسیار جیرها می کردی و به لذت
 ۱۷ ازو می شنیدی، و چون بود
 روزی مشهور هیرون یس مهمانی کرد
 ۱۸ در روز مولود او بزرگان و شکریان
 و سروران جلیل را، پس در وقت
 ۱۹ دختر هیرون پادشاه کردن و خوش آمد
 به هیرون یس و به ایشان که دشت
 بودند با او گفت ملک بدختر از من
 ۲۰ هر چه بخواهی و بدهم بتو، و سوگند
 ۲۱ بداد کردن برای او که هر چه بخواهی
 ترا دهم تا غایت دیم پادشاهی من،

resurrexerit à mortuis, &
 ob causam hujus, miracula
 ab illo manifesta sunt.
 15 Alii dixerunt quod Elias
 sit, & alii dicunt, Pro-
 pheta est, sicut unus è Pro-
 phetis. Cum audiret He-
 16 rodes, dixit, Iohannes cu-
 jus ego caput ipsius abscidi,
 ille surrexit à mortuis.
 Quoniam Herodes mittens
 17 fuit, & prensans Iohannem,
 & in carcere ligans prop-
 ter Herodiadem uxorem
 Philippi fratris sui, quoniam
 duxerat illam. Nam Iohan-
 18 nes dixit Herodi, illicitum
 non est tibi, ut uxorem
 (p. l. foeminam) fratris tui
 accipias. Et Herodias per-
 19 sequebatur eum (p. post.)
 voluitque ut illum occideret,
 & non potuit. Quoniam
 20 Herodes metuit à Iohanne
 quia novit illum, virum
 justum et sanctum, &
 ex illo mentem formavit,
 & (ex) audiendo illum,
 21 multas res egit, et cum ju-
 cunditate ab illo audivit.
 Et cum esset dies solen-
 nis, (alias comitorum)
 Herodes convivium fecit
 in die natali suo principibus
 & centurionibus (p. mili-
 22 tibus) & præfulibus Gal-
 ilæ. Tum intravit Filia
 Herodiadis, et saltavit, & ju-
 cundum erat Herodi, et illis,
 qui sedentes erant cum ipso:
 Dixit rex filiæ, Roga ex me
 omne quod vis et dabo tibi.
 Et iuramentum memoriale
 23 fecit pro illa, Quod omne
 quod vis, tibi dederim, usque
 ad dimidium regni mei.
 Tum

Verbum desit

42 Tum ederunt omnes et
 43 saturi erant. Et suscep-
 44 erunt residuum, duode-
 45 cim cophinos plenos de mi-
 46 cis, et fragmentis panum
 47 et de piscibus. Erant illi
 48 qui sedebant quinque millia
 49 virorum. Et cum instanti
 50 conditionem indicavit Di-
 51 scipulis suis, ut super na-
 52 vem sederent, utque irent
 ante illum per fretum (p.
 transitum) ad Bethsaidam,
 ad id temporis quo popu-
 46 los dimissos faceret. Tum
 cum illos dimissos fecisset
 abiit in montem, ut pre-
 47 ces faceret. Et cum no-
 cturnum tempus esset, na-
 vis in medio mare fuit.
 48 Vidit illos in lucta in re-
 migio navis, propterea quod
 ventus contrarius illis erat
 tum ad illos venit in vigi-
 lia (p. parte) quarta no-
 ctis super aquam ambulans
 voluitque ut ab iis pertran-
 49 sret. Verum illi cum e-
 um viderent ambulantem
 super aquam cogitationem
 versabant, nempe, num-
 quid visio esset mendax; &
 50 vocem efferebant. Quo-
 niam omnes viderunt eum
 et conturbati sunt, et in
 illa hora cum ipsis verba
 fecit, dixitque illis, ani-
 51 mosi estote, Ego sum, ne
 timere. Et super summi-
 ratem navis ibat; tum ven-
 tus sedatus erat, magisque
 in admiratione perstabant
 52 intra se. Quoniam ratio-
 cinationem non fecerunt de
 panibus; quoniam cor-
 eorum tenebrosum erat.

۴۲ پس خوردند همه کسان و سیر شدند
 ۴۳ و بر گرفتند باقی را دوازده
 ۴۴ بر از خرد و شکسته نان و از
 ۴۵ ماهی ها خوردند پنج هزار مرد و در حال
 ۴۶ تکلیف بود نلامیدان خود را چو
 ۴۷ بالای کشتی نشینند و بروند در پیش
 ۴۸ او در گذار سوی ایلی صاید تا
 ۴۹ آن وقتی که جماعتها کسبل کند
 ۵۰ پس چون ایشانرا کسبل کرد رفت
 ۵۱ سوی کوه تا نماز کند و چون
 ۵۲ بشهنگام شد کشتی در میان
 دریا بود و او تنها در زمین دید
 ایشانرا در عذاب براندن کشتی
 برای آنکه باد در مقابله ایشان
 بود پس سوی ایشان آمد در پاس
 چهارم از شب بر آب روان و خواست
 ۴۹ تا از ایشان بگذرد اما ایشان
 چون او را دیدند روان بر آب همان
 بودند که مکرر دیدار بست دروغ
 و بانگی زدند و بر آنکه همه دیدند
 او را و مضطرب شدند و در آن ساعت
 با ایشان سخن کرد و گفت
 ایشان را دلور شوید منم مقربین
 ۵۱ و بر بالای کشتی رفت پس باد
 ساکن شد و بیشتر در عجب
 ۵۲ مالدند بحسب عظیم و حیران
 شدند زیرا که فهم نکرده
 بودند از نان زیرا که دل
 ایشان تیره بود

همه شهرها بتعجیل تا آنجا و از ایشان

بیش رسیدند، و بیرون آمده ۳۴

ایسوع دید جماعتها بسیار و رحم

آورد بر ایشان زیرا که بودند مثل

کوسفندان که بی جواب باشند

و آغاز کرد به قلم دانستن ایشان را

چیزها بسیار، چون زمانی بسیار ۳۵

بر آمد نزدیک آمدند تلامیذان و

گفتند ایمن جای که بیابان است

و هنگام کنشتی، دستوری ۳۶

ایشان را تا بروند سوی دیبها که

کردا کرد ما هست و برای خود نان

خرید (برای ادکه جبری دارند تا

بخورند) جواب داد و گفت با ۳۷

ایشان شما ایشان را بدیدید که

بخوردند گفتند او را برویم بدو بست

دینار نان بخوریم و بدیم ایشان را

تا خورند، گفت ایشان را چند ۳۸

نان هست اینجا بیش شما بروید و

به بنهند چون دیدند گفتند نشانه

بنج نادان و دو ماهی، و فرمود ۳۹

ایشان را مردمان را بر زمین بپاشند

بر علف انجمن انجمن، پس ۴۰

نشستند صد صد بجای بنجاه، و ۴۱

سعدان بنج نادان و این دو ماهی را

و دگر بست سوی آسمان و برکت

خوادم و شکفتند نان را و داد

تلامیذان خود تا بنهند بیش ایشان

و بخش کرد آن دو ماهی را

بر همه،

nibus civitatibus, cum cele-
ritate ad illum locum, et
ex ipsis coram venerunt.

Et foras exiens Jesus vi-
dit populos et miserecor-
diam exieit in illos,
quoniam erant sicut oves
qui sine pastoribus erant,
et initium fecit in doctri-
na exhibenda illis, rerum
multarum. Et cum tem-
pus serotinum (p. multum)

veniret, prope venerunt
Discipuli, & dixerunt, Hic
locus desertus est, et tem-
pus præterit.

Licentiam
da illis, ut eant in vicus qui
circum circa nos erant, et
pro se panem emant quem
comedant, quoniam quid
(p. rem) non habebant
quod manducarent.

Re-
sponsum dedit, et dixit eis,
vos illis date quod come-
dant; dixerunt ei, Esamus
cum ducentis denariis pa-
nem emamus, et demus
eis, ut manducent.

Di-
xit eis, Quot panes sunt
hic apud vos? ite et vide-
te: viderunt, dixerunt, (nisi)
numerus (p. signum) quin-
que quoad panes, et duos
pisces. Et iussit eis, ut ho-
mines super terram sedere
facerent per fenum (p. in
morem) synagogæ, synagogæ.

Tum sedebant per centenos
et quinquagenos. Et ac-
cepit quinque panes, & illos
duos pisces et intuens fuit ad
cælum et benedictionem re-
citavit, fregitq; panem, et de-
dit Discipulis suis, ut dispo-
nerent coram illis, et distri-
butionem fecit illorum duo-
rum piscium illis.

Tum

34

35

36

37

38

39

40

41

5 Rogabant abs illo Phari-
sæi et Scribæ, quare Di-
scipuli tui ambulantes non
sunt secundum traditiones
(p. positiones) seniorum :
6 sed edunt panem manibus
communibus. Ille respon-
sum dedit et dixit iis, be-
ne prophetiam edidit de
vobis Isaias Propheta. Hy-
pocritæ, sicut scriptum est,
hic populus labiis suis mihi
honorem exhibent, etenim
7 cor eorum à me longè
abest. Colunt me in vanum
8 itque doctrinam edunt no-
tionum; & præceptorum
hominum. Quoniam de-
seruistis mandatum dei, &
9 tenuistis mandatum homi-
num, de lotione calicum
et urceorum, et multas res,
quæ his similes sunt, facitis.
9 Et dixit iis, Bene in tum
fecistis præceptum Dei,
ut custoditis habeatis tra-
ditiones (p. additiones)
10 vestras. Quoniam Mo-
ses dixit; honorem exhi-
be patri et matri tuæ, et
omnis qui execrationem in-
11 jecerit patri et matri, mo-
rietur mortem. Et vos
dicitis, si quis dixerit ma-
tri aut patri, Omne cor-
ban quod oblatio est quæ
à me erit, commodum
12 dabit tibi. Et non per-
mittitis ei ut quid faceret
erga patrem aut erga ma-
13 trem suam. Et refecatis
verbum Dei, per placita
quæ legem facitis et mul-
tas res facitis quæ his con-
similes sunt.

0 بس برسیدند از و فرستین و کاتبان
1 چرا تلامیدان تو روان نمیشوند
2 بر نهادهای بیرون لیکن میخورند
3 نان بدستها عام، او جواب داد
4 و گفت با ایشان خوب بیغیبری
5 کرد بر شما ایشعیا بیغیبری منافقان
6 همچنان که بسته شد این امت
7 بلبلها خوب مرا گرامی میدارند
8 فاما دل ایشان از من دور است،
9 می پرستند مرا باطل و ایشان تعلیم
10 میدهند علمها و وصیتها انبیان،
11 زیرا که ترک کرده اید فرمان خدا را
و تمسک کرده اید وصیتها مردمان
از شستن کاسا و کوزهها و بسیار
چیزها که بدین مادم میکنند،
2 و گفت با ایشان خوب باطل
3 میکنید امر خدا را فادکاه دارید
4 ربتها شمارا، زیرا که موسی
5 گفت گرامی دار پدر و مادر
6 خود را و هر که دشنام دهد پدر و
7 مادر را بمیرد مردنی، و شما
8 میگویید اگر کسی گوید
9 بمادر یا پدر هر قربانی که
10 هدیه ایست که از من باشد
11 فایده میدهد ترا، و نمیکنارند
12 او را که چیزی کند پدر یا مادر
13 خون، و می برید سخن
خدا را برویدی که سنت
کرده اید و بسیار چیزها
میکنید که بدین مادم،

و چون گذشتند گذار را آمدند
 ۵۳ بر زمین جنسار، و چون
 ۵۴ از کشتی بیرون آمدند در ساعت
 ۵۵ او را شناختند، پس شناختند سوي
 همه آن زمین و آغاز کردند
 باوردن بیش او بیماران بر جوی
 بد بر بسترها تا جایکی که می
 ۵۶ شنیدند که او در آنجاست، و
 هر کجا که در می شد از شهرها و
 دیهها می نهادند رجوان را در
 بازارها و ازو میخواستند که همین
 قدر باشد که مس کنند کنار
 خانه بس ایشان که او را مس
 میکردند همه صحت می یافتند

Et cum transisset fretum, vene-
 53 nerunt in terram Geneza-
 54 reth. Et cum de mari ex-
 irent in (illa) hora cum
 55 noverunt. Et festinabant
 in omnem illam regionem
 et inceperunt afferre ad il-
 lum egrotantes morbis
 malis, super lectos, ad loca,
 quibus audiverant, quod ille
 ibi esset. Et cuicumque
 56 loco inerat, civitatum, et
 vicorum, ponebat infir-
 mos in Plateis, et ab
 illo petebant, ut tan-
 tum potestas esset, ut tan-
 gerent oram vestimenti,
 rum ii qui illum tetigerunt
 sanitatem invenerunt.

فصل هفتم

CAPUT VII.

و جمع شدند پیش او فریشتین
 و بعضی از کاتبان آنها که
 ۲ آمدند از اورشلیم، و چون
 دیدند بعضی از تلامیذان او که
 میخوردند نانها بدست عام یعنی
 ۳ داشتند ملامت کردند، زیرا که
 فریشتین و همه جهودان نادمست
 نشویند طعام بخوردن برای تمسک
 ۴ قاعدها ببران، و از بازار بخوردن
 اگر نشویند و دیگر چیزها بسپارد که
 نهاده بر ایشان که قبول کنند همچو
 شستن اغارها و التها و اودها و بسترها،

ET congregati aderant
 1 apud illum Pharisei, et
 quidam de Scribis, i nem-
 2 pe qui ex Hierusalem ve-
 nerunt. Et cum viderent
 quosdam e discipulis ejus,
 quod manducarent panes
 in manibus communibus,
 hoc est, illotis, conviciaban-
 3 tur. Quoniam Pharisei &
 omnes Judæi, quamdiu ma-
 num non laverit, cibum non
 edunt, pro observatione
 constitutionum Seniorum.
 Et à foro non edunt, si non
 4 lavent, & alia res multæ sūt
 quæ tradiderunt illis ut acci-
 perent, sicut lorio vasorum
 et utensilium, et aramento-
 rum et lectorum.

Rogabunt

- 25 In instanti, audivit de illo mulier, cujus inerat filia Spiritus immundus, venit, in faciem procidit
- 26 coram pedibus ejus. Et illa mulier genere erat è Phœnicia Syria, et petiit ab illo ut foràs ejiceret Satanam de filia sua. Tum dixit ei Jesus, sine ut primò filii saturi fiant, quia licitum non est panem filiorum sumere, & canibus projicere. Verùm illa responsum dedit, et dixit ei, Etiam, ô Domine! verùm canes etiam à micis quæ de mensa filiorum cadunt, manducant. Et dixit ei, Abi, pro hoc verbo foràs exiit Satan de filia tua. Tum cum abiret ad domum suam, invenit filiolum decumbentem super lectum & foràs exiit ex illa Satanas. Et postea exiit è finibus Tyri & Sydonis; et venit ad mare Galilæe in confinium Decapolis (p. decem civitatum.) Et ducunt ad eum surdum et mutum, et rogabant ab illo, ut manum super illum imponeret.
- 33 Distraxit eum solum de turba, et posuit digitos suos in aures ejus: tum sputum ejecit, et tetigit linguam ejus. Et in cœlum intuitum fecit, spiritum (p. animam) duxit et dixit ei, Ephatha, id est, aperiatis. Et in instanti apertæ erant aures ejus, et solutum erat vinculum linguæ ejus, tum verbum fatus est bene.
- 35

در حال شنید او بی که بود در
دختری روح نجس پیامد بروی در
افتاد پیش قدمهای او، و آن
زن جنیسی بود از حبص شام و در
خواست میگرد او تا بیرون کند
شیطانرا از دخترش، پس گفت
او را ایسوع بکنار ناخست بسران
سیر شود زیرا که روا نباشد نان
بسران گرفتن و بسکامن
ادداختن، اما آن جواب داد و
گفت او را بلی ای خداوند اما
سکامن دیم از خرد * زبدهای
که از خوران فرزندان افتد می
خورند، و گفت او را برو برای این
سخن بیرون رفت شیطان از دخترش،
پس چون رفت سوی خانه خود یافت
دخترک را افتاده بر بسترو بیرون
رفته بود ازو شیطان، و بعد از
آن بیرون رفت از حدون تیر و صیدان
و آمد بدریا جلیل سوی مرز ده شهره
و بیاورند او را کرب و کنکی و
خواستند ازو تا دست برو دهد،
بکشید او را تنها از جماعت و دهان
ادکشت خود را در گوشها او پس گفت
ادداخت و مس کرد زبان او را، و
باسمان نگاه کرد و نفس بر او
و گفت او را افتح یعنی کشاده شو،
و در حال کشاده شد گوشها
او و کشاده شد بند زبان او
پس سخن گفت خوب،

و زبده
زبده
رختن
Tandis affun-
dore

۱۴ و بار بخواند همه جماعت را و گفت
با ایشان بشنوید از من همه و
۱۵ در یابید، هیچ چیزی نیست
بیرون از آدمی که چون درون
او رون ممکن باشد که او را نجس
کند لیکن آنچه از بیرون آید
آن برون که آدمی را نجس کند،
۱۶ اگر کسی را دو گوش شنوا هست
۱۷ بشنود، و چون در رفت از
جماعت بخانه پرسیدند از وی که
۱۸ او را مثل، و گفت با ایشان
شما نیز چنین بشنود آید نمیدانید
که هر چه بیرون در آدمی رون
ممکن نباشد که او را نجس
۱۹ کرده اند، زیرا که در دل او
در نهی آید و لیکن بسوی شکم
میرون و بیرون می افتد و پاک می
۲۰ کند جمله خورسهارا، و می گفت
که الجیرها که از آدمی بیرون
می آید امانند که نجس کنند
۲۱ آدمی را، زیرا که اندیشای پلید
از درون دل مردم بیرون آیند و
۲۲ حرام کشتن، و زنی حرص
بدی مکر* جرگنت چشم بد کفر
۲۳ عجب حماقت، این همه بدیها
از درون بیرون می آید و نجس
می کند آدمی را، برخاست از آنجا
و آمد بمرز قید و صیدن او بخانه
رفت درخواست که کسی را معلوم شود
و ممکن شد که بنهان بماند،

Et rursus convocabat totum populum, et dixit
14 iis; audire ex me omnes,
et intelligite. Ulla res
15 non est extra hominem,
quæ cum intra eum incedat,
possibile est ut mundum
immundum faciat; sed id
quod ex illo foras exit,
hoc hominem immundum
fecit. Si cui duæ aures
16 audientes sint, audiat. Et
17 cum exiret à turba in domum,
discipuli eius de Parabola.
Et dixit iis, vosne etiam sic imprudentes
18 estis? nonne scitis quod omne
quod de homine exit,
possibile non est ut hominem
immundum reddat.
Quoniam in cor ejus non
19 intrat; etenim in ventrem
vadit, et foras excidit, &
purgatus facit omnes escas.
Et dixit quod illæ res
20 quæ ex homine foras exeunt,
illæ sunt quæ immundum
faciunt hominem.
Quoniam cogitationes
21 turpes quæ ex intimo
corde hominis foras exeunt,
adulteria, fornicationes,
22 homicidium, Furta,
avaritiæ, malitia, dolus,
lascivia, oculus malus,
blasphemia, superbia, stultitia.
23 Hæc omnia mala ex intimo
foras exeunt, & immundum
hominem faciunt. Surrexit
exinde, & 24 venit in confinium Tyri et
Sydonis, & in domum intravit,
noluit ut alicui notum
sit; et possibile non erat,
ut occultus maneret.

- 7 Et habuerunt paucos pisces parvos; ipsis etiam benedixit, iussitque ut coram disponerent. Et edebant et saturi fuerunt, et susceperunt septem sportas de fragmentis (p. micis.)
- 8 Et erant homines qui edebant, quatuor millia virorum; et illos dimissos fecit. Et ascendit (p. supra venit) cum Discipulis suis in navem in instanti, et venit in provinciam Dalmanutha.
- 9 Et foras venerunt Pharisei, initium sci sciendi fecerunt cum illo rogabant ab illo inter tendendum, unum signum e coelo. Tum in se, in dolo abiit in spiritu, & dixit, Quid petit hæc generatio signum? Amen dico vobis, datum non erit huic generationi signum.
- 10 Et reliquit illos, et ascendit in navem; abiitque in illam (oppositam) oram freti. Et oblivioni tradiderunt ut panem susciperent, & nisi secum in nave unum panem, non habebant.
- 11 Præcepit iis, et dixit, Videte et cavete à fermenti virtute Phariseorum, & à fermenti virtute Herodis.
- 12 Et cogitationem agitabant alter in alterum, et dicebant, nempe, Panes non habemus. Cum sciret Jesus, dixit iis, Quare cogitationem agitis quod panem non habeatis? ad hoc tempus non nostis, neque intelligitis? adhuc cor vestrum cæcum est.
- و داشتند اندکی ماهی خرد ادرا
برکت کرن و فرمود تا بیش دهند،
و خوردند و سیر شدند و برداشتند
هفت سبد از خرده ها، و بودند
مردمان که خوردند چهار هزار
نفر و ایشان را کسیل کرن،
و بالا رفتی با قلامیذان خرد
بکشتی در حال و آمد بولایت
دلمانوتا، و بیرون آمدند
فریسیین अगर بحث کردند با او
خواستند ازو بامتحان یک
دشاده از آسمان، بس در
خون بتاب رفت بروح و گفت
جرامی خواهد این قبیله دشاده
راستی گویم بشما داده نشود
این قبیله را ایت، و گذاشت
ایشان را و بالا رفتی در کشتی
و رفتی با آن جاذب گذار،
و فراموش کردند که نان در
کیردند و بغیر با خون در کشتی
یک نان دان داشتند، فرمود با
ایشان و گفتی نظر کنید و حذر
کنید از خمیر مایه فریسیین و از
خمیر مایه هیرونیسی، و اندیشه
کردند با یکدیگر و گفتند که
ندادها نداریم، چون دانست ایشوع
گفت با ایشان چرا اندیشه
میکنید که نان ندارید
تا این زمان ندیدادید و در نمی
یادید هنوز دل شما کورست،

۳۶ و فرمود ایشان را تا بکس
 بگویند اما چند اذکے بسیار
 میکنند ایشان بیشتر بسیار فاش
 ۳۷ میکنند و بسیار عجب شدند
 و می گفتند همه چیز خوب کرد
 کران را شنوا کرد و کنکان
 کویا،

Et iussit iis ut alicui ne
 36 dicerent; verum quāto
 ille præceptum fecerit, ii
 37 tanto magis divulgationem
 fecerunt. Magisque mi-
 rati erant, et dixerunt,
 omnem rem probè fe-
 cit; surdis auditum fe-
 cit; et mutis loque-
 lam.

فصل هشتم

CAPUT VIII.

۱ و در آن روز کاران چون جمع
 بسیار بودند و دیون چیزی که
 خوردند خواند تلامیذان را و گفت
 ۲ با ایشان، رحمت میکنم جماعت
 زیرا که اینک ماندند بیش من
 سه روز و ندارند چیزی که خورند،
 ۳ و اگر ایشان را کسبیل کنم
 سویی خانه خود بدین حال که
 بروزه اند عاجز شوند در راه زیرا که
 بعضی از ایشان از دور آمده اند،
 ۴ جواب دادند با او تلامیذان او از
 کجا درین بیابان تواند کسی
 ۵ بنان ایشان را سیر کند، و
 پرسید از ایشان چند تا نان
 ۶ هست بیش شما، ایشان گفتند
 هفت و فرمود جماعت را تا بر زمین
 ۷ جای کردند و گرفت آن هفت نان را
 و برکت کرد و شکست و داد بتلامیذان
 خود تا بیش ایشان دهند پس نهادند،

IN illis diebus cum turba
 1 multa esset, & non erat
 quid quod manducent, con-
 vocavit Discipulos et dixit
 2 iis; Misericordiam exero
 in turbam, quoniam ecce
 3 perstiterunt apud me tridu-
 um, neque habent quid
 quod manducent. Quod
 4 si illos demissos facerem ad
 domum suam in hoc instan-
 ti quo jejunio sunt, defi-
 5 cientes erunt in via: quo-
 niam quidam illorum de
 longè venerunt. Respon-
 6 sum dederunt ei Discipuli
 ejus, E quo loco in hoc
 solitudine potest quis pane
 illos saturos facere? Et
 rogavit ab iis, quot pa-
 nes sunt apud vos? Ii di-
 xerunt, Septem; et iussit
 populo, ut super terram
 locum sumerent et accepit
 illos septem panes, et be-
 nedixit et fregit, et dedit
 Discipulis suis, ut coram
 illis disponderent; tum dis-
 posuerunt.

Et

- 29 Tum dixit eis, verum vos
quid dicitis nempe quis ego
sum? Responsum dedit Pe-
trus et dixit ei, Tu es Chri-
stus. Tum increpationem
fecit illis, ut alicui ne diceret
de conditione ipsius. Et
incepit notum facere illis ut
oporteret quod filius homi-
nis afflictionem patiatur mul-
tam: et contemptui habitus
sit a Presbyteris, et a princi-
pibus Sacerdotum, et a Scri-
bis, usque occisus fuerit, et
in die terrio resurrexerit. Et
verbū palam loquebatur tum
prehendit illum Petrus, et in-
crepavit eum. Et convertit
(se) et intuitus est Discipulos
suos, et increpationem fecit
Petro, et dixit, vade post me
ô Sarana, quoniam cogitati-
onem non agitas rerum quæ
a Deo, sed rerum quæ ab ho-
minibus sunt. Et convocat
turbam cum discipulis suis, et
dixit eis, si quis vult, qui se-
quelam meam faciat, et sui deserti-
onem faciat, et crucem suam
tollat et post me veniat. Nā
omnis qui amat ut animam
suam vivam faciat, jacturam
faciet, et omnis qui pro me, et
pro prædicatione, animæ suæ
jacturam facit, conservator
eius erit. Quid lucris habet
homo, qui totius mundi lu-
crum fecerit animæ autem
suum damnum? Aut quid
daturus erit homo in comu-
tationem animæ suæ? Om-
nis qui pudens erit mei et
verbi mei in hac generatio-
ne adultera et peccatrice, fili-
us hominis etiam pudens fi-
erit illius, cum venerit in gloria
patris sui cum Angelis san-
ctis suis.
- ۳۹ اذ كه گفت با ایشان اما شما چه
میگویید که منم جواب داد بطرس و
۳۰ گفت اورا تو یی مسیح، پس زجر کرد
ایشان را تا بکس نگویند از حال او،
۳۱ و آغاز کرد بمعلوم کردن ایشان را که
باید که ابن البشر رنج کشد بسیاری
و خوار و آغشته شد از بیز و از بزرگان
کاهنان و از نویسندگان و کشته
شود و در روز سوم برخیزد، و سخن را
۳۲ اشکارا می کرد پس گرفتش بطرس
و زجر کرد اورا، و العاقبت کرد و
۳۳ دید تلامیذان خود را و زجر کرد بر
بطرس و گفت برو بس من ای شیطان را
زیرا که اذ بشته نمی کنی چیزها که
از خداوند لیکن چیزها که از
۳۴ مردم اند، و خواند جماعت را ب تلامیذان
خود و گفت با ایشان اگر کسی
خواهد که بیروی من کند خود را
ترک کند و صلیب بستاند و در پی من
۳۵ آید، که هر که دوست دارد که
جان خود را زنده کند هلاکش کند
و هر که برای من و برای بشارت جان
خود را هلاک کند زنده اش باشد، چه
۳۶ سود دارد ان می را که همه دنیارا سود
کند و جان خود را زیان کند، یا
۳۷ چه دارد ان می بعوض جان خود،
۳۸ هر که خجل شود بمن و سخنها من
درین قبیله فاجر و کنه کار ابن البشر
دیز خجل کند بدو چون بیاید
بستایش بدر خود با ملائکی خود،

۱۸	دارید چشمها و نمی بینید و گوشها	Habetis oculos et non videtis, et aures habetis &	18
۱۹	دارید و نمی شنوید، یان نمیدارید	non auditis; Recordationem non habetis, cum frangerem illos quinque panes quinque millibus, &	19
۲۰	چون شکستم آن پنج نان پنج هزار را چند زبیل بر از شکستها بر	quot corbes plenos de fragmentis sustulitis? Dixerunt ei, Duodecim. Et in tempore septem panum quatuor millibus minorum quot sportas sustulistis de micis? Dixerunt ei, Septem, et dixit iis quomodo est, quod ad hunc apicem (temporis) non intelligatis? Et venerunt Bethsaida et obtulerunt ei cæcum et petierunt ab illo, ut ei manum admoveeret.	20
۲۱	داشتید گفتند او را نواز، و در وقت هفت نان چهار هزار نفر را	Tum prensabat manum, non videntis, et foras duxit extra vicum & sputum eiecit in utrosque oculos ejus. Imposuit manus suas & ab illo sciscitatus est ecquid rei vides? Tum vidit et dixit, Video homines sicut arbores ambulantes. Et rursus imposuit manus super oculos ejus, & initium fecit videndi, et in instanti illo eò processit, ut omnes res clarè videret.	21
۲۲	چند سبد گرفتید از خردهها، گفتند او را هفتی و گفت با ایشان چونست	Misit illum ad domum suam dixit ei, ut in vicum ne intret et nemini dicat. Et foras abiit Jesus, et Discipuli ejus in castella Cesarea Philippi, & sciscitabantur à Discipulis suis in via et dixit iis, quid dicunt homines, quis ego sim. Ii responsum dederunt ei & dixerunt nempe, Johannes Baptista, & alii Elias, et alii, sicut unus de Prophetis.	22
۲۳	که با این غایت در نمی یابید، و آمدند به بیت صیدا و آوردندش	Tum	23
۲۴	ضربری و خواستند ازو که او را دست رساد، پس گرفت دست نا بینا		24
۲۵	و بیرون بردش از ده و خیر کرد بر هر ده و چشم او نگاه دستها		25
۲۶	خون و ازو پرسید که چیزی می بینی، پس نظر کرد و گفت		26
۲۷	می بینم مردمان را همچو درختان که میروند، و بار نگاه دستها		27
۲۸	بر چشمها او و اغار کرد بدیدن و بحال آمد چنانکه همه چیزها		28
۲۹	روشن میدید، و فرستادش سوی خانه خون و گفتش تا در ده نرو		
۳۰	و بکس نگوید، و بیرون رفت ایشوع و تلامذیان او به قریهها		
۳۱	قیساریه فیلیس و پرسید از تلامذیان خون در ده و میگفت با ایشان چه		
۳۲	میگویند مردمان که من هستم، ایشان کجواب دادند او را و گفتند که		
۳۳	یوحنا و دیگران الیا و دیگران همچو یکی از پیغمبران،		

- 9 Et cum de monte in infima veniret, ipsis iussit ut alicui non dicerent, nisi tempore quo resurrexerit filius hominis è mortuis.
- 10 Et occultum fecerunt hoc secretum in animo suo, et inquirebant quid rei esset, quomodo resurgeret à mortuis. Et rogabant ab illo & dicebant, quid dicunt Scribæ quod *Elias* oportet ut prius veniat. Responsum dedit et dixit iis, *Elias* cum primum venerit, omnem rem in statum suum restituet, et quomodo scriptum est de filio hominis, ut multas res passus fuerit, et vilis fiat.
- 13 Sed dico quòd jam venerit, & fecerunt cum illo omne quod voluerunt, juxta illum modum, quo scriptum est de illo. Et cum venisset ante Discipulos suos vidit ante eos turbam multam et Scribas cum eis quæstiones facientes.
- 15 Et in instanti viderunt omnes populi Jesum: tum obstupesci erant, et cum festinatione venerunt et salutationem fecerunt. Et rogabat a Scribis, nempe, quid quæritis inter vos? (p. in medio vestri?) Responsum dedit & dixit unus è populo, ô magister, affero filium ad te, quia in illo est spiritus mutus. Ut ubicunque loci illum arripit, allisionem ejus afferat, & abundantiam spumæ emit, et dentes simul com-
- و چون از کوه بزیر آمدند ایشانرا فرمود تا بکس نگویند آنچه دیدند الا وقتی که برخیزد این البشر از مردگان، و بنهان کردند آن را از در جان خون و می جستند که چه چیز است چون برخیزد از مردگان، و برسیدند از او میگفتند که چه می گویند نویسنندگان که الیا باید که نخست آید، جواب داد و گفت با ایشان الیا چون نخست آمده باشد همه چیز را بحال خود باز گرداند و چه طور دوشته شده است از این البشر تا بسیار چیزها کشد و جفیر کردن، لیکن میگویم بشما که نیز الیا آمد و کردند با او هر چه خواستند بران موجب که فرشته شد از او، و چون آمد پیش تلامیضان خون دید پیش ایشان جماعت بسیار و نویسنندگان با ایشان بحث میکردند، و در حال دیدند همه جماعت ایشانرا پس بیهوش شدند و بتعجیل رفتند و سلام کردند، و می برسید از نویسنندگان که چه بحث میکنند در میان خون، جواب داد و گفت یکی از جماعت ای معلم آوردن ام بسر خون سوی تو که درو هستی روح کنک، و هر کجا او را میگیرند کوفتش و کف بر می آرند

فصل نهم

CAPUT IX.

و گفت با ایشان راست گویم
 بشما که این جای بعضی
 هستند ایستاده که ایشان مرگ
 نباشند تا آن وقت که ببینید ملکوت
 خدای را آید و بنیری، و بعد از
 شش روز سید ایشوع بطرس و
 یعقوب و یوحنا و بالائی که بلند
 بدن ایشان را تنها و از حال خود
 کردند برابر ایشان، و جامهای
 او می در خشید و سید بسیار
 همچو برف بحدی که کارش نتواند
 که چندان سید کند بر زمین،
 و دیده شد ایشان را الیا با موسی
 که سخن میگفتند با ایشوع،
 جواب داد بطرس و گفت با ایشوع
 ای معلم خوب باشد که ما اینجا
 باشیم و بسازیم سه سایه باریک
 ترا و یک موسی را و یک الیا، و
 ندیدم دستی که چه میگوید و چرا که
 در بیم بودند، و ابرای پیدا شد
 و در ایشان سایه کرد و آوازی از
 ابر آمد و گفت اینست بسردوست
 داشته من ازو بشنوم، و چون
 در حال نظر کردند کسی را
 ندیدند بجز ایشوع تنها
 با ایشان،

ET dixit illis, Amen di-
 co vobis, quod hoc lo-
 co quidam sint adstantes
 qui ipsi mortem non gusta-
 bunt, ad id temporis quo
 videbunt regnum Dei veni-
 niens in virtute. Et post
 sex dies assumpsit Jesus
 Petrum, & Iacobum, & Iohan-
 nem, et super montem ex-
 celsum duxit illos solos;
 et de statu suo mutatus
 erat coram illis. Et vesti-
 menta ejus resplenduerunt
 et albuerunt multum sicut
 nix, in eminentiam, ut
 fullo non posset ut tantam
 albedinem faceret super
 terram. Et conspectus e-
 rat iis Elias cum Moyses, qui
 verba faciebant cum Jesu.
 Responsum dedit Petrus
 et dixit Jesu, o Magister,
 bonum erit ut nos hic fi-
 mus; et faciamus tria
 tabernacula (p. umbracula)
 unum Tibi, et unum Mo-
 ysi, et unum Elie. Et non
 novit quid diceret, quo-
 niam in metu erant. Et
 nubes visa erat, et super
 illos tabernaculum (p. um-
 braculum) fecit; et vox e
 nube venit, et dixit, hic
 est filius dilectus (p. a-
 mans) meus; ex illo au-
 dite. Et cum in instanti
 adspicerent, nullum non
 videbant præter Jesum so-
 lum cum illis.

Et

- 27 Etenim Jesus prensabat
manum ejus, et crexit
28 illum, et surrexit. Et
cum in domum intraret,
sciscitabantur ab illo Di-
scipuli ejus seorsim, Quare
nos haud potuimus, ut
foras ejiceremus eum?
29 Dixit iis, hoc genus pos-
sibile non est ut foras exe-
at, nisi per precem et jejuni-
um. Et cum exirent ex-
inde è Galilæa pertransi-
bant, et noluit, ut notum
30 sit alicui. Et docuit Di-
scipulos suos et dixit iis,
Quod filius hominis traden-
dus fuerit in manum homi-
num, & occiderint eum;
& occisus resurrexerit die
tertio. Verum illi non
31 intellexerunt hunc sermo-
nem; et timuerunt per-
contari ab illo. Et intra-
bant in Caphernaum, &
cum hospitio receptus esset
rogabat ab iis, Quid cogi-
tabatis in via? Illi silen-
32 tes erant ex eo quod con-
certationem fecerunt inter
se in via, nempe; Quisnam
unus ex illis princeps esset.
33 Sedebat & convocabat
Duodecim, et dixit eis,
Si quis vult ut primus sit,
novissimus sit ex omnibus
34 et minister omnium. Et
accepit puerulum, & fi-
stebat eum in medio ipso-
rum, & postquam susce-
pisset eum in ambas manus
suas: dixit iis. Omnis qui
35 receptionem facit unius ex
hujusmodi puerulis in no-
mine meo, mei receptionem
fecit; et omnis qui recep-
- فاما ايشوع گرفت دست او را و
ايستاييد او را و برخاست، و چون
در خانه در آمد پيرسيدد ازو،
تلاميذ ان او تنها چرا ما نتوانستيم
که بيرون کنيم او را، گفت با
ايشان اين جنين ممکن نباشد
که بيرون رون مگر بنماز و روزه،
و چون بيرون آمدند از انجا
از جليل ميکنشند و نحواست
که معلوم شود کسي را، و
مي انويخت تلاميذ ان خون را و
مي گفت با ايشان که ابن
البشر سپرده شود بدست مردم و بکشند
او را و گشته برخيزد روز سيموم، اما
ايشان در رمي يافتند آن سخن را
و مي ترسيدند از پرسيدن ازو،
و در آمدند بکفر ناحوم و چون
منزله بون پيرسيد از ايشان چه مي
اند يشيديد در راه، ايشان خاموش
شدند از آنکه نزاع ميکردند در ميان
خون در راه که کدام يک از ايشان
بزرگي باشد، دشست و خواندن وارث را
و گفت با ايشان اگر کسي
خواهد که پيشوا باشد پسين شود
از همه و خدمتکار همه، و گرفت
کودکي و ايستاييد او را در ميان
ايشان و بعد از ان که در ان شمش
برون دستي خون گفت با ايشان، هر
که قبول کند يکي را از جنين کودکان
بنام من مرا قبول کرده بون و هر که

و دادند بهم میساید و خشک میشوند
و گفتیم بتلامیدان تو تا بدر کنند
۱۹ اورا و ممکن شد ایشان را، جواب
داد با ایشان و گفت ای فیله بی
ایمان تا * کی باشم با شما تا * بکی
بر قائم شمارا در من بیارید اورا،
۲۰ پس آوردندش و چون دید اورا روح
گرفت آن را در ساعت و افتاد بر زمین
۲۱ و می غلطید و تف بر می آورد، و
پرسید از پدر او که چند وقت باشد
۲۲ که چنین است، گفت با او از
کودکی باز و بسیار وقتها انداخته
است اورا در آتش و آب تا هلاکش
کند اما یاری نه مارا اگر ممکن
باشد ترا و بر ما رحمت کن،
۲۳ پس گفت اورا ایشوع اکبر مملکت
شود که ایمان آری همه چیزی
ممکنست هر کسی را که ایمان
۲۴ آرد، و در ساعت باندک زن بدر کرد
و میگریست و میگفت مومنم ای
خداوند یاری نه ضعفی ایمان مرا،
۲۵ و آن هنگام که دید ایشوع امترا
که شتاب میکردند بجر کردن آن
روح نجس و گفت اورا ای روح ک
و کنک من امر میگویم بتو
۲۶ بیرون رواز و بعد ازین دیرو برو،
۲۷ پس باندک زن و بسیار عذاب داد
اورا و بیرون رفت ازو بسیار
۲۸ هجو مرده تا غایتی که گفتند
بسیاران که مرده است،

primit, et aridus fit: Et dixi Discipulis tuis ut eji-
cerent (p. per fores face-
rent) eum, et possibile
non erat illis. Responsum
dedit iis (*Iesus*) et dixit, *o*
generatio infidelis, quous-
que ero vobiscum? quous-
que tolerabo vos? ad me
afferte illum. Tum attule-
runt eum, et cum videret
eum, spiritus illidebat eum
in (*illa*) hora; et cadebat in
terram, et volutabat, &
abundantiam spumæ emisit
Et rogabat à patre ejus,
nempe, Quantum temporis
fuit, ex quo sic erat. Dixit
ei, Ab infantia, iterum et
multis vicibus projecit eum
in ignem et aquam ut per-
niciem ei inferat; verum o-
pem da nobis si possibile sit
tibi, et in nos miserecordiam
exequere. Tum dixit ei
Jesús, si tibi possibile sit, ut
fidem afferas, omnis res pos-
sibilis erit unicuique qui fi-
dem affert. Et in (*illa*) hora
vocem extulit pater pueruli,
et flevit, et dixit, Credo, *o*
Domine; opem dato imbe-
cillitati fidei meæ. Et illo
tempore quo vidit Jesús po-
pulum, ut festinationem fa-
ceret, increpabat illum spi-
ritum impurum & dixit ei, *O*
spiritus surde et mute, ego
mandatum eloquor tibi, for-
as exi ab illo, et postea ne
intra in illum. Tum vocem
extulit: et multam afflic-
tionem attulit ei, et foras exiit
ex illo; mansitque sicut
mortuus, adeo ut dicerent
multi, Mortuus est.

Etenim

- 46 Ubi vermis illorum non morietur, & ignis non extinguetur. Quòd si oculus tibi offendiculum afferat, ejice illum; bonum erit tibi, ut in regnum Dei intres cum unico oculo; quàm ut duo oculi tibi sint & in Gehennæ ignem in-
- 48 jectus sis. Ubi nempe non moritur vermis eorum; & penitus non moritur ignis.
- 49 Omnis per ignem falsus factus erit; & omne sacrificium, per salem, salem dabit. Bonum est sal, ergo si absque sapore fiat sal, per quam rem, falsus factus erit? In vobis fit sal, et tranquillitatem habeatis in medio vestri.
- 47 رنج رساد برکن ان را به باشد ترا که در مملکت خدای روی بیک چشم از ادکه دو جشمت باشد و در جهنم آتش اداخته شوی، ادجا که
- 48 نمیرد کرم ایشان و فرو نمیرد آتش، همه باتش نمک کرده شوند و هر قربانی
- 49 بنمک نمک داده شوند، خوبست نمک بسا اگر بی جاشنی شود نمک بجه چیز نمک کرده شوند، در شما باشد نمک و آرام دارید در میان خود،

CAPUT X.

قصص دهم

- 1 ET surrexit inde et venit in confinium Judææ in transitu Jordanis: tum congregati erant rursus ad eum populi, et docebat illos quoque secundum consuetudinem suam. Et coram venerunt Pharisei, et rogabant ab illo, ut eritne homini autoritas, ut uxoris suæ desertionem faciat: & tentabant illum. Verum ille responsum dedit, & dixit iis, quid iussit vobis Moses? Illi dixerunt, potestatem dedit nobis, ut exaremus libellum (p. paginam) repudii, & in viam dimittamus. (p. faciamus)
- 2 و برخاست از انجا و آمد به مرز یهودا سوی گذاره اردن بس جمع شدند باز سوی او جماعت های و می اموختن ایشانرا نیز بر قاعده خون، و پیش آمدند فریسیین و می پرسیدند ارو باشد مرد را حکمی که زن خود را ترک کند و می ازمودند او را، اما او جواب داد و گفت با ایشان چه فرمودن شمارا موسی، ایشان گفتند دستوری داد مارا که بنویسیم کاغذ طلاق و رها کنیم،

قبول کند قبول کردن مرا
 نیست بلکه این را که مرا
 فرستاده است، جواب داد او
 یوحنا گفت ای معلم دیدیم
 مردی که ابلیسان بیرون
 میگردانید تو او را منع کردیم
 از آن جهت که بی رویی ما
 نمیکرد، گفت ایسوع منع
 نمکنید او را فیاض کسی که
 بنام من معجز کند و تواند
 بود از من بد گوید، هر که
 ضد فیاض شما را دایب شماست،
 و هر که یک شربت آب دهد بشما
 بنام من از بجهت که از مسیح هستید
 راست میگویم بشما که من او کم
 دشمن، و هر که رنج رساند بیک
 از این کوچکان که بمن
 میگویند نه باشد او را که
 او بخت شدی در کردن او اسباب
 خردی و انداخته بدی بدی،
 اگر رنج رسند بگو دست تو بر
 این را بد هست ترا که برده گاهی
 رسی شل شده از آنکه سوزی جهنم
 بآتش دهر روی با دست، آنجا که
 گرم ایشان دهر و آتش فرو میرود
 دشمن، و اگر رنج رساند ترا پایدی
 جدا کن او را دیگر بود ترا که هر
 ده گاهی جاوید روی بیای لنگ از
 آن که بجهنم آتش دهر انداخته
 شوی بدو پایدی،

receptionem facit, accipiens
 me non est (santum) sed
 illum qui me mittens est.

Respondit ei Jo- 38
 hannes & dixit, o Magi-
 ster, pro certo vidimus
 quendam Diabolum ejicien-
 tem in nomine tuo, ei pro-
 hibitionem fecimus; ex illa
 causa, nempe quod sequelam
 nostri non faciat. Dixit Je- 39
 sus, prohibitionem ne facite
 ei; non erit quis qui in no-
 mine meo virtutem facit, po-
 testque ut circa me malum
 loquatur. Omnis qui ad- 40
 versarius non erit vobis, vi-
 carius vester erit. Et omnis 41
 qui unum potum aquae dabit
 vobis in nomine meo, ex eo
 quod ex Christo sitis, Amen
 dico vobis, quod merces ejus
 deficiens non fuerit. Et 42
 omnis qui scandalum afferet
 uni ex his puerulis, qui in me
 credunt, bonum erit ei, quod
 suspensa esset in collo ejus
 mola asinaria, et projectus
 sit in mare. Si offendicu- 43
 lum afferat tibi manus tua,
 abscinde illam, bonum est
 tibi ut in vitam intres debilis
 existens, quam ut in gehem-
 nam, in ignem non moritu-
 rum intres, aut duas manus
 habens. Ubi nempe, ver-
 mis illorum non morietur,
 et ignis penitus mortuus non
 erit. Quod si scandalum
 afferat tibi pes tuus, se-
 paratum facito illum, bo-
 num est tibi ut in vi-
 tam aeternam intres cum pe-
 de claudas, quam ut in gehem-
 nam, in ignem non moriturum in-
 jectus fueris cum duobus pedi-
 bus

Ubi

بادو
 بدو

- 17 Et interea, dum per vi-
am ibat, ad illum festina-
bat quidam et genu flectens
(p. in genu accedens) co-
ram illo, inquisitionem fe-
cit ab illo et dixit, ô Ma-
gister bone quid faciam ut
percipiam vitam æternam?
- 18 Dixit ei Jesus, Quare
dicis me bonum? non est
bonus nisi unus, Deus.
- 19 Mandatum nosti, in sa-
cratum (alteri) ne intres:
homicidium ne facito; fur-
tum ne facito; testimonium
in mendacio ne facito;
fraudem ne facito; hono-
rem exhibe patri et matri
tuæ. Ille responsum de-
dit, et dixit ei, ô Domi-
mine, hæc omnia ab in-
fanzia mea custodita habui
- 21 (p. habens sum.) Respe-
xit ad eum; & amorem
exhibuit ei Jesus, et dixit
ei, Tibi unam rem alteram
convenit facere: Abi om-
ne quod habes vende, &
pauperibus da, & tibi the-
saurus erit in cælo; et ve-
ni, & sequelam mei facito,
& crucem tuam susci-
pito. Ille homo post il-
lud verbum personam con-
tinuò abduxit, & melan-
cholicus abiit; quoniam
concupiscentias multas ha-
buit.
- 23 Tum respexit Je-
sus, et dixit Discipulis su-
is, quàm difficile est Do-
mino concupiscentiarum ut
in regnum Dei intret. Tum
- 24 mirati perstiterunt Discipu-
li præ verbis ejus; et rur-
sus responsum dedit Jesus
et dixit iis, ô filii, quam
- ۱۷ و در آن میان که براه میرفتن پیش
او بشتافتن مرده و بزانو در آمده
پیش او در خواست میکرد از او
میگفت ای معلم دیک چه کنم تا
۱۸ ستانم زندگی جاوید را، گفت
با او ایسوع چرا می خوانی مرا دیک
دیست صالح مگر یکی خدای،
۱۹ فرما دهارا دانستی بحرام مرو کشش
مکن در می مکن کواچی بدروغ
مده فریب مکن کرامی دار پدر
۲۰ و مادر خود را، او جواب داد و
گفت اورا ای معلم اینها همه را
۲۱ از کودکی نگاه داشته ام، نظر
کرد سوی او و دوست داشت اورا
ایسوع و گفت اورا ترا یک چیزی
دیگری می باید کردن برو هر
چه داری بفروش و بمسکینان
۲۲ ده و ترا ذخیره باشد در آسمان
و بیا و بی روی من بکن و
صلیب خود بزرگیر، این مرد
ازین سخن روی بهم آورد
و اندوگین بروی ریزا که
۲۳ خواستهها بسیار داشت، بس
نظر کرد ایسوع و گفت بیا
شکر دان خود چه دشوار است
بر خداوندان خواستهها که در
۲۴ ملکوت خدای روند، بس
عجیب مانده اند تلاشدن از سخنان
او و بان جواب داد ایسوع و گفت
با ایشان ای مسرکان چه

difficile

- ۵ جواب داد ایشوع با ایشان و گفت
 برای سخت دلی شما نوشتن شما را
 ۶ موسی این وصیت، فاما از خدمت
 افریدنش خدای افرید ایشان را درو
 ۷ ماده، و از این سبب ترک کند
 مرد پدر و مادر خود را و پیوندن زن
 ۸ خود، و باشند دو در یک تن،
 ۹ پس نیستند دو مگر یک تن پس
 ۱۰ هر چه را خدای حقت کرده است
 ان می جدا کند، پرسیدند ازو
 ۱۱ تلامیذان او دیز در خانه برای این،
 و گفت با ایشان هر که بکذارن
 ۱۲ زن خود را و دیگری ستاند و
 می کند بدو، و اگر زنی شوهر
 ۱۳ خود را رهی کند و دیگری را شون
 حرام شده باشد، و بیش آوردند
 سوي او کون کان تا دست بر
 ایشان رساند اما تلامیذان رجر
 ۱۴ می کردند ایشان را که پیش آوردند،
 چون دید ایشوع ایشانرا بد آمد
 او را و گفت با ایشان بکذارند
 کون کان را که بیایند پیش من
 و منع نکنید ایشان را که مثل
 ۱۵ ایمان راست ملکوت خدای راست
 گویم شما هر که قبول نکند
 ۱۶ ملکوت خدای را همچون کون کان
 در درو درو، و هر کنار گرفت
 ایشان را و دست بر ایشان
 نهان و برکتی کرده
 ایشان را،

Responsum dedit Jesus illis,
 et dixit, propter duritiam
 cordis vestri scripsit vobis
 Moses hoc mandatum.
 Etenim à principio Creator
 Deus creavit illos marem
 & feminam. Et ex hac
 causa desertionem faciat
 homo patris sui, & matris
 suae; et conjugatur ux-
 ori suae. Et erunt duo in
 una carne. Ego non sum
 duo, sed una caro; ergo
 omnes quos Deus conjun-
 ctionem faciens est, homo
 separatos ne faciat. Roga-
 bant ab illo Discipuli ejus
 quoque in domo, De (p.
 propter) hoc. Et dixit
 illis, Omnis qui relinquit
 uxorem (p. feminam)
 suam et alteram ducet, a-
 dulterium perpetrat adver-
 sus illam. Quod si uxor
 maritum suum dimittet &
 alterius fiet in prohibitam
 intrat. Et coram adduxe-
 runt ad illum puerulos, ut
 manum super illos admove-
 ret, sed Discipuli increpati-
 onem fecerunt iis, qui co-
 ram adduxerunt. Cum
 videret Jesus illos, male
 obtigit illi, (i.e. displicuit)
 dixit illis; finire puerulos
 ut venirent ad me, & pro-
 hibitionem ne facite iis, quia
 similes hisce apti (ad) reg-
 num Dei (sunt.) Amen
 dico vobis, omnis qui recep-
 tionem non facit regni Dei,
 sicut puerulus, intro non
 ibit in illo. Et in ul-
 nas suscepit illos, & ma-
 num super illos imposuit, et
 benedictionem fecit illis.

Et

اینها است

- incipit dicere illis, omne
quod futurum esset esse:
33 Ecce ascendimus Hieroso-
lymam, & filius hominis
traditus erit in manum prin-
cipum Sacerdotum & scri-
barum, et Presbyterorum
& adjudicatum (p. fixam)
facient in eum mortem;
34 tradent eum gentibus. Et
ludificationem facient in
illum, et in illum sputum
conicient, & flagella im-
pingent ei, et occident
illum & in die tertio re-
surret. Et ad illum vene-
35 runt Jacobus & Johannes,
filii Zebedai, et dixerunt
ô Magister amorem habemus
ut faceres erga nos
id quod volumus. Ipse
36 dixit illis, Quid vultis, ut
erga vos facerem? Et di-
37 xerunt, Da nobis ut sede-
amus, unus à manu dex-
tra tua, et unus iuxta
manum sinistram tuam
38 in maiestate tua. Tum
dixit illis Jesus, non no-
tis quid petatis, potestis
bibere calicem quem ego
bibō, vel illum baptismum
(nempe) quem ego accipio,
accipietis? dixerunt illi ei,
39 Possumus. Dixit iis Je-
sus, Retra calicem quem
ego gusto, gustabitis, &
baptismum quem ego acci-
40 pio, accipietis. Verum
sedere à manu dextera mea,
et vel à manu sinistra, me-
um non est ut darem vo-
bis, sed illis, quibus pa-
41 ratum est. Cum audirent
Duodecim, ceperunt in ira
esse in Jacobum et Johannem.

multiples

Tum

دشوار است بر ایشان که اعتماد
 کنند بر مان خون که در روند
 ۲۵ بملکوت خدای، اسان تر باشد
 شتر در رفتن بسوراخ سوزن از
 ۲۶ در رفتن توادکر بملکوت خدای،
 در شکفتن افزون می شد و
 ۲۷ می گفتند در میان ایشان و کیست
 ادکه ممکنش باشد که زنده گانی
 ۲۸ یابد، پس نظر کردند سوی ایشان
 ایشوع و گفت محالست پیش مردم
 ۲۹ اما نه پیش خدای زیرا که همه چیز
 ممکن است پیش خدا،
 ۳۰ پطرس آغاز کرد بگفتن او را اینکه
 ما ترک کردیم همه چیزی و در پی
 تو آمدیم، جواب داد ایشوع و
 ۳۱ گفت راستی گویم بشما باشد
 کسی که او ترک کند خانه یا
 برادران یا خواهران یا پدر یا مادر
 یا برادران یا دایهها بسبب من و
 ۳۲ برای انجیل، که او نستاند
 یکی را صد اکنون درین زمانه
 خانه و برادران و خواهران و
 مادران و برادران و دایهها بشورشها
 و در جهان آینده زنده گانی جاوید،
 ۳۳ که بسیار پیشینیان پسینان شوند
 و پسینان پیشینیان، و در راه
 بودند و بالایی رفتند سوی اورشليم
 ایشوع پیشتر میرفت از ایشان و
 در عقب ماندند و در پی او میرفتند
 قریب و باز دوازده را گرفت و

difficile est illis qui funda-
 mentum facient super di-
 virias suas, ut intrent in
 regnum Dei. Facilius erit 25
 Camelum intrare in fora-
 men acus quam introitus
 divitis in regnum Dei. In 26
 admiratione magis erant,
 & dicebant inter se, & quis
 est ille, cui possibile erit ut
 salutem (p. vitam) inveniat?
 27 Tum respexit ad illos Je-
 sus, et dixit, Impossibile
 est apud homines, sed non
 apud Deum; Quoniam
 omnis res possibilis est apud
 Deum. Petrus incepit di- 28
 cere illi, ecce nos deser-
 tionem fecimus omnis rei et
 post te venimus. Respon- 29
 sum dedit Jesus et dixit,
 Amen dico vobis, non erit
 qui ipse desertionem faciet
 domus, aut fratrum, aut
 sororum, aut Patris, aut
 matris, aut filiorum, aut
 villarum in causa mea;
 & pro Evangelio. Qui 30
 ipse non accipiet unum
 centuplum nunc in hoc
 tempore, domos, et fra-
 tres, et sorores, et ma-
 tres, et filios, et villas,
 cum ærumnis, et in mun-
 do venturo vitam æter- 31
 nam. Quia multi primi
 novissimi erunt; et no- 32
 vissimi primi; Et in via
 erant, et ascendebant (p.
 sursum ibant) versus Hi-
 erosolymam, Jesus præ-
 cedebat ante illos, et
 in admiratione perstite-
 runt, et post (p. in) illum
 iverunt metuentes, et tur-
 sus Duodecim assumpsit, et
 incipit

51 **R**esponsum dedit Jesus, et dixit ei, Quid vis (p. amorem habes) ut erga te faciam; dixit ei non videns Volo ut videns fiam, o
52 **M**agister mi. Dixit Jesus illi, Vide, nam fides tua tibi salutem fecit: et in instanti vidit, et securus fuit post illum in via.

01 جواب داد ایشوع و گفت اورا
جه دوستداری که با تو کنم گفت
اورا ببینا می خواهم که بینا شوم
02 ای معلم من، گفت ایشوع با
او به بین و ایمان تو ترا خلاص
کره و در حال بدید و روانه
در پی او در راه،

CAP UT XI.

فصل یازدهم

1 **E**T cum propè accessis-
sent (ad) Hierosolymam,
et Bethaniam, ad montem
2 Olivarum misit duas per-
sonas (p. corpora) de Di-
scipulis suis. Et dixit eis
intrate (in) illum vicum qui
ex adverso vobis est; et
in (illa) hora qua intra-
tis, invenietis pullum asini
ligatum super quem ad-
huc ulla persona non se-
dens est; Solvite, et ad-
ducite: Quod si quis dixe-
rit vobis, Quid facite, Dici-
te quod Dominus in neces-
sitate sit: et in (illa) hora
3 solvet illum in illo loco.
4 Et Abierunt et invenerunt
asini pullum, qui ligatus
erat, extra, ante portam
in bivio; et solvebant il-
lum. Et dixerunt iis qui-
dam ex illis qui eodem
loco stabant, Quid facitis
5 quod solvatis pullum? Di-
xerunt iis Discipuli, sicut
illis mandaverat Jesus, tum
6 dimittebant illos.

1 و چون در نیک آمدند سوی
اوروشلیم و بیت عینا سوی
2 کوه زیتون فرستاد دو تن از
تلامیضان خود، و گفت با
ایشان بروید سوی آن ده که
برابر شماست و در ساعت اندرون روید
بهایی که خری بسته که هنوز هیچکس
نشسته باشد اورا زیرها بکشایید
و بپارید، و اگر کسی گوید
بشما چه میکنید بگوئید که خداوند
در بایستاست و در ساعت بگذارند
اورا با اجازت و رفتند و یافتند
خری که بسته بود بیرون پیش
دروازه در دروازه و کشاد اورا، و
گفتند با ایشان بعضی از ایشان که
هموچا می ایستادند چه میکنید که
می کشایید خر را، گفتند ایشانرا
تلامیضان جناحه بایشان فرموده بود
ایشوع پس گذاشتند ایشانرا،

۴۳ پس بخواند ایشان را ایشوع و گفت
 ۴۴ با ایشان میدادید که انا که
 مینمایند که سروران امتهای من
 باشند صاحبی بر ایشان میکنند
 و بزرگان ایشان حکم دارند بر
 ایشان ، اما میان شما چنین
 نیست لیکن هر که خواهد در شما
 که بزرگی باشد خدمتکار شود ،
 و هر که دوستی دارد در شما که
 پیشوا شود بنده همه کس شود ،
 ۴۵ زیرا که ابن البشر نیز قیامت را
 خدمتش کنند الا تا خدمت کند
 و فدی کند جان خود را برای خلاص
 ۴۶ بسیاری ، و آمدن بزرگها و
 چون بیرون شد ایشوع و تلامیذان
 او و جماعتی بسیاری از اورشالیم
 بود بر طبعی بسر طبعی نابینا نشسته بر
 ۴۷ سواره و می خواست ، او چون
 شنید که ایشوع قاضی است بانک
 ۴۸ رحن گرفت و میگفت ای ایشوع
 ابن داوود بخشا بر من ، و
 او را زجر میکردند بسیاری تا
 خاموش شود اما او بیشتر بسیار
 ۴۹ بیادک میگفت یا ابن داوود رحمت
 کن بر من ، پس اسکان
 ایشوع و فرمود تا او را در خواند
 بخواند نایبش را و گفتند با او
 دلور شو چرا می خواند او ،
 ۵۰ انداخت جامه خود و برخاست و
 آمد نزد ایشوع ،

Tum vocabat illos Jesus
 & dixit illis, Nostis quod
 illi qui videntur, ut praefides
 gentibus sint (*fueri*)
 dominium in illos exequantur,
 & principes illorum
 auctoritatem habeant super
 illos. Verum inter vos
 sic non erit sed omnis qui
 vult in vobis, ut princeps
 esset, minister esto. Et
 omnis qui amorem habet
 in vobis, ut primus sit,
 servus omnis personae esto.
 Quoniam filius hominis
 etiam, non venit ut ministerium
 ei praestet, sed
 ut ministerium praestet
 & redemptionem faciat
 animam suam pro salute
 multorum. Et venerunt
 Jericho, & cum foris
 esset Jesus, & Discipuli
 eius, & populi multi extra
 Jericho, erat Bartimeus
 filius Timaei, non videns
 sedens juxta caput viae,
 et mendicabat. (p. roga-
 bat.) Et cum audiret
 quod Jesus Nazareus
 esset, vocem efferre incepit
 et dixit, o Jesu fili David,
 miserere mei. Eum
 que increpabant multi ut
 silens esset, verum ille
 multo magis per clamorem
 dixit, o fili David, mi-
 sererecordiam exequere erga
 me. Tum adstiterit Jesus,
 iussitque ut eum compella-
 rent, compellabant non
 videntem dicebant ei, ani-
 mo esto, te compellat.
 Abiecit vestimentum su-
 um, & resurrexit, et venit
 ad Jesum.

Responsum

- 17 Et docuit et dixit iis, nunquid non scriptum est, Quod domus mea domus orationis dicta sit omnibus gentibus: verum vos speluncam
- 18 furum illud fecistis. Cum hoc verbum audirent principes Sacerdotum et Scribarum in disquisitione versabantur, ut si quomodo ei perniciem crearent; quoniam metuerunt ob causam hanc; quia totus populus ob doctrinam ejus in admiratione perstiterunt.
- 19 Et cum nocturnum tempus esset, extra civitatem ibat. In mane cum venirent, arborem ficuum viderunt, quod arida esset à radice. Et recordationem reduxit Petrus, et dixit, ô Magister, Ecce arbor ficuum cui execrationem
- 22 fecisti, arida fit. Respondit Jesus et dixit iis, Habete fidem Dei.
- 23 Amen dico vobis, Quod omnis qui dixerit huic monti; effossus sit, in mare incidat, et dubitationem non attulerit in corde suo; sed fidem habuerit, quod facile fuerit, omne id quod dicet fiet ipsi. Propterea dico vobis, Fidem adducite, quod ad votum evenierit, & vobis præsens erit, omne quod in oratione quæritis. Et
- 25 cum in oratione adstetis, remittite si rem contra aliquem habeatis, ut remittat vobis etiam Pater vester qui in coelo est peccata vestra.
- و مي اموخت و مي گفت ايشانرا
ايا نه دبشته شده است كه خافه
من خانه نماز خوانده شون همه
امتان را اما شما غار دزدان سازيديد،
چون اين سخن شنيدند بزرگان
كاهنان و نويسندگان در
طلب مي بودند تا چگونه هلكش
كنند زيرا كه مي ترسيدند از
سبب اين كه تمام جماعت از تعليم
او در شكفتي مانده بودند، و
چون شب هنگام شد بيرون شهر
رفت، بامداد چون در مي
آمدند درخت انگير راديدند كه
خشك شده بود از بيه، و پان اورن
بطرس و گفت اي معلم اينك
درخت انگير كه لعنش كردي
خشك شد، جواب دان ايشوع و
گفت با ايشان بداريد ايمان
خدا، راستي گويم بشما كه هر
كه گويد بدمين كوه بركند
شود هر دريا بيفت و شك ديوان در
دل خون بلكه ايمان داشته باشد
كه *ميسر شون هر آنچه بگويد
شون اورا، براي اين ميگويم
بشما ايمان آريد كه بكام رسد و
شمارا حاصل شون هر چه بنماز طلبيد،
و چون در نماز ايستيد بگذاريد
اگر چيزي بر كسي داريد تا
بگذارن شمارا فيز بدر شما كه
در آسمانست كنه هاي شمارا،

۷ بس آوردند خرکرها در ایشوع و
 انداختند جامهای خون برو بس
 ۸ دشت برو، و بصیاران جامهای
 خرد را در راه می کستند و
 دیگران شاخها از درختان می
 ۹ بریدند و بر راه می انداختند، و
 آنها که در پیش او بودند و ایشان
 که از بس می آمدند بانک می
 زدند و میکفتند اوصنا خجسته است
 ۱۰ آینده بنام خداوند، مبارکی است
 آن بادشاهی بدر ما داود که می
 ۱۱ آید اوصنا در بلند بها، و در رفتن
 ایشوع به اورشلیم در هیکل دید
 همه چیز بس چون شبهنگام شد
 بیرون آمد با دوازده سوی بیت
 ۱۲ عینا، و چون روز دیگر از
 بیت عینا بیرون آمدند گرسنه شد،
 ۱۳ و چون دید درختی الجیر از دور
 که درو برکها یک سوی او رفت تا
 درو چیزی بیابد و چون آمد سوی
 او بیابد بجز برک را که دیو وقت
 ۱۴ الجیر، و جواب داد و گفت او را
 نخورن کسی از تو میوه از این وقت
 باز تا جاوید شنیدند تلامیذان لو،
 ۱۵ و آمدند باورشلیم در رفت ایشوع
 به کل آغاز کرن بیرون کردن
 فروشندگان و خریداران در هیکل
 و بر کردن طبقهای صرافان و دختها
 ۱۶ فروشندگان کبوتران، و دکان داشت
 کسی را که اغاری بسوی هیکل بره،

Tum duxerunt alii pullū
 ad Jesum, et iniecerunt vesti-
 menta sua super illum, tum
 8 sedit super illum. Et multi
 vestimenta sua in via expan-
 derunt, alique ramos de ar-
 boribus exciderunt et in via
 9 conjecerunt. Et ii qui ante
 illum erant, et ii qui post
 venerunt, vocem extulerunt
 et dixerunt, Hosanna, Bene-
 dictus est veniens in nomine
 Domini. Benedictum est il-
 10 lud regnū patris nostri David
 quod venit, Hosanna in ex-
 celsis. Et intrabat Jesus in
 11 Hierosolymam in templum:
 vidit omnes res: tum cum
 nocturnum tempus esset,
 foras venit cum Duodecim
 12 (in) Bethaniam. Et cum
 die postero de Bethania foras
 13 venirent, efuriens erat. Et
 cum videret arborem ficum
 de longē, quod in illa folia
 essent, ad illam ibat, ut
 in illa re quid inveniret,
 & cum veniret ad illam,
 ibat ut in illa re quid inve-
 niret, et cum veniret ad il-
 lam non invenit quid præ-
 14 ter folia, quoniam non e-
 rat tempus ficuum. Et re-
 sponsum dedit et dixit ei,
 Ne comedat quis de te
 fructum ex hoc tempore
 denuò in æternum: audi-
 15 verunt Discipuli illud. Et
 venerunt in Hierosolymam,
 intravit Jesus in templū, coe-
 pit foras ejicere vendentes
 et ementes in templo, et e-
 vertit mensas nummulariorū
 et cathedras vendentium co-
 16 lumbas. Et non permisit
 alicui, ut vas in templū ferat.

Et

CAPUT XII.

فصل دوازدهم

1 INCIPIT VERBA FACERE CUM
illis in parabolis; Qui-
dam vineam plantabat, &
murum circa illam duxit,
et torcular in ea effodit,
& turrem ædificavit (hab-
itabilem fecit) et Agri-
colis tradidit illam, et per-
e grè exiit. Tum misit
servum suum in tempore
proventus fructuum, ad
Agricolas, ut de fructibus
vineæ acciperent ab Agri-
colis. Illi prensarunt il-
lum, ceciderunt, et va-
cum manu rursus illum
relegarunt. Rursus servum
alterum misit ad illos, cum
illum dilapidatum dederunt,
caput minuerunt et convi-
cia (ei) impeerunt. Et
rursus alterum misit, et
illum occiderunt; et alios
servos complures; Quos-
dam ceciderunt, et quos-
dam occiderunt. Adhuc
filium habuit unicum aman-
tem, misitque illum quo-
que ad illos novissimum
omnium, inquit, erit quod
ob filium meum verecun-
diam tenuerint. Agricola-
e alter alteri dixerunt, Hic
hæreditatem accepit, veni-
te, illum occidamus, et
hæreditas nobis erit. Et
prensarunt illum et occide-
runt, et extra vineam ex-
tulerunt. Ergo Dominus
vineæ quid faciet? veniet,
et Agricolis perditionem
faciet, et vineam aliis tradet.

1 آغاز کردن سخن گفتن با
ایشان بمنظور مری باغی
نشاند و دیواری بدو در کشید و
چرخی بکند و در و چرخی عبارت کردن
و به بذرگران سپردن و بسفر رفتن،
پس فرستان بنده خود را در وقت
رسیدن میوه ها سوی بذرگران تا
از میوه ها باغ ستاند از بذرگران،
ایشان گرفتند او را زدند و قهی داشت
بارش فرستانند، باز بنده دیگر
فرستان پیش ایشان پس او را سنگسار
کردند و سر شکستند و خوار بها
کردند، و باز دیگر را فرستان و
او را کشتند و دیگر بندگان بسیار
و بعضی را زدند و بعضی را کشتند، هنوز
پسری داشتی یکانه دوست داشته
و فرستان او را نیز سوی ایشان پس
از همه گفتی باشد که از پسر من
شرم دارد، بذرگران بیگانه
گفتند این میراث ستانست بیاید
او را بکشیم و میراث ما را
باشد، و گرفتند او را و
کشتند و بیرون باغ بردند،
پس خداوند باغ چکند بیاید
و بذرگران را هلاک کند و
باغ را بدیگران سپارد،

۲۶ و اگر شما را دکنید پدر شما
 ۲۷ نیز که در آسمان است
 را دکنند بشما خاطاها شما، و
 باز آمدند باورشليم و چون ميرفت
 در هيكل آمدند پيش او بزرگان
 ۲۸ كاهنان و كتابان و پيران
 و با او گفتند، بکدام پادشاهي
 اين چيزها ميکني و که ترا
 ۲۹ داد اين پادشاهي تا اين چيزها
 کني، جواب داد ايشوع و گفت
 با ايشان من نيز از شما يك سخن
 مي پرسم بگوييد بمن و من
 ميگويم بشما که بکدام حکم
 ۳۰ اين چيزها ميکنم، عبادا يوحنا
 از آسمان بود يا از مردم جواب دهيد
 ۳۱ بمن، اما ايشان در خون
 اندیشه کردند و گفتند اگر
 بگويم از آسمان خواهد گفتن
 ۳۲ پس چرا ازو باور نکرديد، و اگر
 بگويم از مردم از جماعت امت مي
 ترسيدند چرا که همه معترف يوحنا
 ۳۳ بودند که نبي بون برآستي، پس
 جواب دادند و گفتند با ايشوع
 نميدانيم جواب داد ايشوع و گفت
 با ايشان من نيز نميگويم بشما
 که بکدام حکم ميکنم اين
 چيزها

Quod si vos (*in viam*)
 non dimiseritis, (p. fece-
 ritis,) Pater vester etiam
 qui in caelis est (*in viam*)
 non dimittet vobis peccata
 27 vestra. Et rursus venerunt
 in Hierosolymam, & cum in-
 traret in templum, venerunt
 ad eum principes Sacerdo-
 tum, & Scribarum, &
 28 Presbyterorum, et ei di-
 xerunt. Quanam autori-
 tate (p. regno, regimine,)
 has res facis, & quis tibi
 dedit hanc auctoritatem,
 29 ut has res facias? Respon-
 sum dedit Jesus et dixit iis,
 Ego quoque a vobis unum
 verbum rogabo, dicite mi-
 hi, & ego dico vobis nem-
 pe, qua auctoritate has res
 30 faciam. Baptismus Johan-
 nis è caelo fuit aut ex ho-
 minibus? Responsum da-
 31 re mihi. Verùm illi in se
 cogitationem agitant, &
 dicebant, si dixerimus è
 caelo, vult dicere, ergo,
 32 Quare ab illo fidem non fa-
 citis? Quod si dixerimus ex
 hominibus, à multitudine
 populi timebāt, quoniā om-
 nes rati Iohannem erant pro-
 phetam fuisse, revera. Tum
 33 responsum dederunt et dixe-
 runt Jesu, nescimus: Re-
 sponsum dedit Jesus et di-
 xit iis, Ego etiam nec di-
 co vobis quam auctori-
 te faciam has res.

- 19 O Magister, *Moses* scribit, quod si frater personae moriatur, et uxorem relinquat, et liberos non habet, frater ejus uxorem illius ducat, & fratri suo semen vivum constituat.
- 20 Ergo erant septem fratres & primus uxorem duxit, et obiit, & semen non reliquit.
- 21 Et secundus illam duxit et obiit et hic quoque semen non reliquit, et tertius similiter. Similiter septem duxerunt illam, & semen non reliquerunt, post illos familia quoque mortua est.
- 22 Ergo in resurrectione cum resurrexerint, de his cujusnam solius (*de illis*) erit, cum omnes septem duxerint illam in uxorem. Responsum dedit et dixit illis, Nonne haec est causa quod devii sitis quia scripturas nescitis, et etiam, neque potentiam Dei? Cum a mortuis resurgant uxorem non ducunt, et uxoris etiam viri non erunt; sed erunt similes Angelis in coelo.
- 23 Nonne legistis in libro *Mosis* de mortuis ipsis quod resurrexerint, sicut dixit ei Deus de arbore spinæ, cum diceret, Ego sum Deus *Isaaci*, & Deus *Jacobi*.
- 24 Deus mortuorum non est sed viventium; ergo multum devii estis. Et propè venit unus Scribarum, qui audivit quod concertatione instituerent, et vidit quod bene ipse responderit illis, rogavit ab illo nempe, Quodnam mandatum primum ex omnibus esset.
- 19 ای معلم موسی نوشته است ما را که اگر برادر شخصی بمیرد و زن بگذارد و فرزندان ندارد برادرش زن او بمستادن برادر خود را تخم زنده کند و پس بدهد هفت برادر و اول زن ستاند و مرد و تخم بگذاشت، و دومین آن را ستاند و متولد شد و این هم تخم بگذاشت و سیم همین طور، همچنان هفت ستاندش و تخم بگذاشتند بعد از ایشان زن دیز مرد، پس در قیامت چون باز زنده شود از آن کدام یک از اینها باشد چون همه ستاندش برنی، جواب داد ایشوع و گفت ایشان را نه اینستی سبب که کمره میشود که کتابها میدید اید و هم نه توانای خدا، چون از مردگان برخیزند زن ستاندند و برنان دیز مردان نباشند لیکن باشند مانند ملائکه در آسمان، بخواندین در کتاب موسی بر مردگان ادھا که برخیزند چگونه گفت با او خدای از درخت خار چون گفت منم خدای ایشوع و خدای یعقوب، خدای از مردگان نیست الا از زندگان پس بسیار کمره میشود، و نزدیک آمد یحیی از دوستان کان افکه شنید ایشانرا که مناظره میکردند و دید خوبی جواب او با ایشان پرسید از و که کدام فرمان پیشتر از همه باشد.

R esponsum

۱. بخواندین این نوشته را که آن
 سنگ را که بنایان خوار داشتند
 ۲. این سر کوشه شد، این از
 پیش خداوند شد و شکفته است
 ۳. در چشمها ما، و خواستند که
 او را بکشد و از امت ترسیدند
 زیرا که دانستند که این مثل
 ایشان را گفتی پس رهش کردند
 ۴. و رفتند، و فرستادند پیش او
 بعضی فریسیان و از خانه هیروودیس
 ۵. تا او را بکشند و سخن می، پس
 آمدند و گفتند او را ای معلم
 مردم، دانیم که تو بر حقی بروا از
 کسی نداری زیرا که روی مردم نمی
 بینی لیکن بر راستی تعلیم میدهی
 ۶. چرا خدای روا است که زکات داده
 شود بقصر یهودیم، و بدادست
 ۷. تودوی ایشان گفت با ایشان چرا
 مرا نمی از ما میدی یک دینار بپرداز تا
 ۸. بدی، ایشان آوردند او را و گفت
 ۹. با ایشان این مثل و کتابت از
 ۱۰. کیست، گفتند او را از
 ۱۱. قیصر است جواب داد ایسوع و
 ۱۲. گفت با ایشان پس هر چه از آن
 قیصر است بقیصر دهید و آنچه از
 ۱۳. خداست بخدای و در شکفت
 ۱۴. ماندند ازو، و آمدند پیش او
 ۱۵. سدوسیم که منکر قیامت
 ۱۶. میشوید و پرسیدند ازو
 ۱۷. و گفتند،

Nonne legistis hanc
 scripturam? nempe, Hi-
 le lapis quem aedificatores
 contempnui, habuerunt hic
 caput Anguli factus est.
 Hoc è Domino fuit, et mi-
 rabile est in oculis nostris.
 Et quærebant ut illum
 caperent, et à populo timu-
 erunt, quoniam noverunt
 quod hanc parabolam illis
 dixerit, tum in viam eum
 dimiserunt, et abierunt.
 Et miserunt ad eum quos-
 dam Phariseorum, & de
 domo Herodis, ut illum
 caperent in sermone. Tum
 venerunt et dixerunt ei, O
 Magister, Novimus quod
 tu in veritate (fisi) curam
 ullius non habeas, quoni-
 am personam hominis non
 vides, sed in veracitate
 doctrinam communicas, in
 viam Dei: licitumne est
 ut tributum (p. justitia,)
 datum sit Casari, vel non
 dabimus? Et novit hy-
 pocritarum ipsorum, dixit il-
 lis, Quare me tentatis?
 unum denarium afferte ut
 videam. Illi attulerunt ei
 et dixit illis, Hæc simili-
 tudo et inscriptio, cujus
 est? Dixerunt ei Casaris
 est, responsum dedit Je-
 sus et dixit eis, Ergo om-
 ne quod Casaris est, Ca-
 sari date, et id quod Dei
 est Deo, & in admirati-
 one perstiterunt ob illum.
 Et venerunt ad illum
 Sadducei, qui abnegan-
 tes Resurrectionem sunt,
 et rogabant ab illo, &
 dicebant,

- 37 Ergo idem David cum
Dominum vocat unde est
filius ejus: et tota mul-
tudo audivit ex illo cum
voluptate. Et dixit iis
38 in doctrina sua, cautelam
facite à Scribis illis, qui
amorem habent ut in stolis
(p. vestimentis) fastum o-
stentent, et ut iis salutem
39 impertiantur in vicis. Et
in synagogis principem lo-
cum occupent. Et primos
discubitus confessuum in
conviviis. Illi qui comede-
40 runt domos viduarum fæ-
minarum, in prætextu o-
rationis proluxa, hi con-
demnationem majorem vi-
debunt. Et cum federet
41 Jesus contra gazophylacium
adspexit nempe quomodo
injicerent populi in gazo-
phylacium aë: & multi di-
vites multas res injecerunt.
42 Et cum ueniret fæmina vi-
dua pauperula, duo mi-
nuta injecit. Convocabat
43 Jesus Discipulos suos, iisque
dixit: Vobis dico in veri-
tate, quod hæc vidua fæ-
mina pauperula, plus quàm
omnes homines qui in ga-
zophylacium injicientes e-
44 rant, injecit. Quoniam
omnes ex abundantia inje-
cerunt; verùm hæc ex
inopia sua injecit omne id
quod habuit, totum con-
victum suum.
- پس همان داوود او را خداوند می
خواند از کجا باشد پسر او و
همه جماعت می شنیدند ازو بلندتر
و می گفت با ایشان در
تعلیم خون برهیز کنید از کتابیان
ایشان که دوستی دارند که
بجامهائی فاخر کردند و بایشان
سلام دهند در بازارها، و در
مغفلها صدر نشینند و اول تکیه
*کها در مهمادیها، ایشان
که میخورند خانه بیوه زنان
بیاده شمار دراز اینها عقوبت زاید
بینند، و چون نشست ایشوع
برابر خزینه نظر میکرد که چگونه
می اندازند جماعتها در خزینه مسرا
و بسیار توانگران بسیار چیزی
انداختند، و چون آمد زنی
بیوه بیچاره دو پول انداخت، خواند
ایشوع شاگردان خود را و با
ایشان گفت با شما کویم
براستی که این بیوه زن بیچاره
بیشتر از همه مردمان که در
خزینه انداخته بودند انداخت،
زیراکه همه از افزونی انداختند اما
این از مفلسی خون انداخت
هر آنچه داشتی تمام میعشت خود،

۲۹ جواب داد ایشوع اورا که اول حکم
 از همه اینست بشنو ای اسرائیل
 خداوند خدای تو یک خدا است ،
 ۳۰ و دوست داری خداوند خدای ترا
 از همه دل خون و از همه جان خون
 و از همه اندیشه خون و از همه توانایی
 خون اینست فرمان اول ، و دوم
 بدین مانند است دوست داری
 ۳۱ نزدیک خود را همچو خود را فارمائی
 دیگر بزرگتر از اینها نیست ،
 ۳۲ گفت با او کاتبه خوب ای معلم
 بر راستی گفتم که خدا یکست و
 ۳۳ بجز او را دیگری نیست ، و ادکه
 دوست داشته شود از همه دل و از
 همه عقل و از همه جان و از همه
 توانایی و دوست داشتن نزدیک را
 همچو خود را افزون تر است از همه
 ۳۴ عبادتها و قربانها ، و ایشوع چون
 دیدش که جوابی بحکمت داد
 ۳۵ گفت او را دمیستی دور از مملکت
 خدای و دلیلی نکرد کسی که
 ۳۶ تا ارو به برسد ، و جواب داد
 ایشوع و گفت در این میان
 که تعلیم میداد در هر یکل چگونه
 میگویند نویسندهگان که مسیح
 ۳۷ پسر داود است ، که همان
 داود بروج القدس گفته است
 خداوند گفت خداوند مرا
 بنشین از دست راست من تا بنهم
 دشمنان ترا زیر قدمهای تو ،

29 Responsum dedit Jesus
 ei, quod primum manda-
 tum ex omnibus hoc fit,
 Audi o Israel, Dominus
 Deus tuus, unus Deus est.
 30 Et amorem habe Domi-
 ni Dei tui, ex toto cor-
 de tuo, et ex tota ani-
 ma tua, et ex tota virtu-
 te tua: hoc est mandatum
 primum. Et secundum
 huic simile est: Amorem
 habe proximi tui, sicut
 tui ipsius, mandatum alte-
 rum majus quam hoc non
 est. Dixit ei Scriba, Be-
 ne o Magister, in veritate
 dixisti; Quod Deus unus
 fit, & præter illum alter
 non fit. Et ille qui a-
 mandus (p. amorem ha-
 bens, vel amorem habi-
 tus,) fit ex toto corde, &
 ex toto intellectu, et ex
 tota anima, et ex tota
 virtute, et amorem habere
 proximi majus est omnibus
 servitiis et sacrificiis. Et
 34 Jesus cum videret eum
 quod responsum cum sa-
 pientia dederit, dixit ei,
 non es procul a regno Dei
 et audaciam non habuit
 quis, nempe, ut ex illo
 sciscitetur. Et responsum
 35 dedit Jesus et dixit interea
 dum doctrinam dederit in
 templo, quomodo dicunt
 Scribæ, quod Christus
 filius Davidis fit. Quia
 36 idem David in spiritu san-
 cto dicens fit, Dominus
 dixit Domino meo, Sede
 à manu dextra mea, do-
 nec ponam inimicos tuos
 scabellum pedum tuorum.

Ergo

- 9 Ergo ; Prospicite vobis ۹
 ipsis, tradent vos in confi-
 liis, & in Synagogis, ver-
 bera comedetis, & adsta-
 bitis coram iudicibus, &
 regibus pro nomine meo
 in testimonium illorum.
- 10 Et Evangelium antea o-
 porteret ut prædicatum sit
 11 in omnibus gentibus. Er-
 11 go cum vos adduxerint &
 in manum dederint, præ-
 cogitationem illius ne ha-
 bete, nempe quid loquemur,
 sed hoc dicite quod datum
 erit in illa hora vobis, quia
 non estis vos loquentes, sed
 12 Spiritus Sanctus. Frater
 tradet fratrem in mortem, et
 pater filium, & concita-
 ti erunt filii in patres : &
 13 ipsis perditionem patrabunt.
 Et eritis odio habiti ab
 omni persona, propter no-
 men meum ; omnis qui
 patientiam aget ad finem
 usque, hic salvus (p. vi-
 14vens) erit. Cum videri-
 tis turpitudinem desolatio-
 nis [illam quæ dicta est in
 Daniele Propheta] adstantem
 in locis, quibus licitum
 non est ; (ille qui legit in-
 telligat,) In illo tempore
 fugiant illi qui in Judæa
 15 sunt, ad montes. Et ille
 qui super tectum desuper
 ne veniat in domum, &
 intra ne veniat, ut rem
 16 tollat de domo sua. Et
 omnis qui in agro est, de-
 nuò ne redeat in tergum ut
 vestimentum suum accipi-
 17 ar. Væ in pregnantibus in
 illo tempore, & in lactan-
 tes (p. lac præbentes.)
- ۹ پس بتربید شما خود را بسپارد شمارا
 در جماعتها و در انجمنها شلاقها
 خوردن و بایستید در پیش حاکمان
 و پادشاهان برای من بکواهی
 ۱۰ ایشانرا، و انجیل پیشتر باید
 که منادی کرده شود در همه امتها،
 ۱۱ پس چون شمارا آورند و بدست
 دهند پیشی اندیشه آن مکنید که
 چه گوئیم لیکن این گوئید که داده
 شود در آن ساعت شمارا که دیستید
 شما گویند لیکن روح القدس،
 ۱۲ در آن بسپارد برادر را بر مرکب و پدر
 پسر را و انگیخته شوند پسران بر برادران
 و ایشانرا هلاک کنند، و
 ۱۳ باشید دشمن داشته از هر کسی
 بهر نام من هر که شکایت می
 کند تا آخر این رندی کردن،
 ۱۴ چون به بینید پلیده خرابی را
 (انکه گفته شده است در ادیال
 بیغمبر) ایستاده در جایکهها که
 روا نیست انکه بخواند در یابد در
 آن وقت بگریزد ایشان که در
 ۱۵ بهون باشند بکوه ها، و انکه
 بر بام فرو نیاید بخانه و در دیاید
 که چیزی دستاند از خانه
 ۱۶ خود، و هر که در میدان
 باشد بار نکرده سویی پس
 ۱۷ تا جامه خود ستاند، وای
 بر بارداران در آن زمان و بر
 شیر دهندگان،

قصه سیزدهم

CAPUT XIII.

و چون بیرون آمد از هیکل
 گفت با او یکی از تلامیذان
 او ای معلم بنکر چه سنگها و چه
 عمارتها ، جواب داد ایشوع و
 گفت با او می بینی این همه اینها
 بزری را سنگ بر سنگ گذاشته
 دشمن که خراب دکرند ، و
 چون دشمنی در کوه ریتون برابر
 هیکل پرسیدند او پطرس و یعقوب
 و یوحنا و اندراوس تنها ، بگو
 باما کی باشد اینها و چه نشانه
 باشد وقتی که این همه اغار
 به پایان شدن ، جواب داد
 ایشوع و آغاز کرد بگفتن با
 ایشان بنکرید تا کسی شمارا
 بازی دهد ، که بسیاریان آیند
 بنام من و گویند که منم و بازی
 دهند بسیاریان را ، پس چون
 شنوید جنگها و خبرها از جنگها
 مترسید زیرا که این چیزها خواهد
 شدن اما هنوز پایان نه ، برخیزند
 قوم بر قوم و ملک بر ملک و بیفتند
 لرزها بجاجا و کرسنکیها و
 شورشها اینها باشند ابتدا
 دردها ،

ET cum foràs exiret de
 Templo, dixit ei unus
 de Discipulis suis, ô Ma-
 gister, Vide quanam lapi-
 des, et quanam ædificia.
 Respondum dedit Jesus et
 dixit ei, Vides hoc omne
 ædificium magnum, lapis
 super lapidem relictus non
 erit qui destructus non fiet.
 Et cum sederet in mon-
 te Olivarum, è regione
 templi, sciscitabantur ab
 illo Petrus, & Jacobus, &
 Johannes, & Andraas Geor-
 sim. Dic nobis, Quando
 erunt hæc, et quodnam
 signum erit temporis, quo
 hæc omnia incipient (p.
 initium facient) ad finem
 esse. Respondum dedit Je-
 sus, et initium fecit dicen-
 di illis, Videte ut quis vo-
 bis seductionem non daret.
 Quia multi venient in no-
 mine meo, et dicent, quòd
 ego sim, & seductionem
 dabunt multis. Ergo cum
 audiveritis bella, & ru-
 mores de bellis, ne metu-
 eritis, quoniam hæc res fu-
 turæ sunt esse, sed adhuc
 finis non. Insurgiet po-
 pulus contra populum, &
 regnum contra regnum, &
 accident (terra) motus per
 loca, et inedia, & con-
 turbationes: hæc erunt
 initium dolorum.

Ergo,

- fuerit ramos ejus, et supervenerint folia ejus, scitote quod aestas propè fit.
- 39 Sic vos etiam, cum videritis quod hæc visa fuerint, scitote quod propè fit in foribus: Amen dico vobis, Quod non pertransierit hæc generatio, donec hæc omnia fuerint.
- 31 Coelum & terra transibunt, sed verba mea non transibunt. De illo die & hora, aliqua persona non novit, neque Angeli in coeli, etiam ne Filius, sed Pater. Adspicite, vigilantes estote, et præces facite, quia non nostis tempus quando fuerit. Sicut homo qui peregrinationem facit, & domum suam relinquit, & auctoritatem concedit servis suis de omni opere, & janitori ut vigil existat. Ergo vigilantes estote, quoniam non nostis quo tempore venerit Dominus domus; nocturno tempore, aut media nocte, aut juxta Gallicinium aut in mane.
- 36 Ut cum veniret, ex improviso, non inveniat vos dormientes. Id quod dico vobis, omnibus dico, Vigiles estote.
- 37

شود شاخ او و برآید برگهای او
بدانید که تابستان در یکسوی،
همچنان شما نیز چون به بینید
که اینها پیدا شد بدانید که نزدیک
است صر صفا، راست گویم بشما
که هر گذاره این قبیله تا این
همه شود، آسمان و زمین
بگذارد اما سخنان من بگذارد،
از این روز یا ساعت هیچکس
نداند نه فرشتگان در آسمان
و نه من به بشر الا پدر، به بینید
بیدار شوید و نماز کنید که
نمیدانید زمانه کی است، همچو
مردی که سفر کرد و خانه خود
گذاشت و حکم داد به بندگان
خود بهر عملی و حکم کرد در باران
تا بیدار باشد، پس بیدار شوید
زیرا که نمیدانید چه وقتی آید
شب هنگام یا نیم شب یا نزدیک
یا نزدیک کوهن خروسان یا بامداد،
تا چون بیاید نگاه دیاید شمارا
خفته، آنچه میگویم بشما همه را
میگویم بیدار باشید،

CAPUT XIV.

- 1 Post biduum erat pascha et azyma; & quærebant principes sacerdotum et scribarum quomodo caperent eum per dolum, & occiderent.

فصل چهارم
بعد از دو روز بود قصه و طبری می
خواستند بزرگان
کاهنان و نویسندگان چگونه
گیرند او را بغریب و بکشند،

Dixerunt

۱۸ نماز کنید تا باشد کز خجین
 ۱۹ شما در زمستان، زجرا که در
 این روزگار چنین دشواریها که
 نبوده باشد مباد آنها از آغاز آفرینش
 که خدا میداد اگر تا این زمان
 و نخواهند بود، و اگر نه این
 بودی که خداوند کوتاه کرد
 است روزها را سلامت میداد بی هر
 کوششی لیکن برای برکزدن کار
 که برکزیده است کوتاه کرد
 ۲۱ روزها را، و در آن وقت اگر
 بگوید شما کسی اینک
 اینجا است مسیح یا اینجا باور میکنید،
 ۲۲ بدید آیند مسیحیان شروع و ادبیا
 کذاب و دهند نشانهها و شکفتهها
 تا کمره کنند اگر مکر کرده
 ۲۳ گوید کان را دیز، پس شما
 نکرید اینک پیشی گفتم بشما همه
 ۲۴ چیزی، در آن روزها بعد از آن
 سختی افتاب تاریک شود و ماه
 ۲۵ روشناهی خود دهد، و ستارگان
 آسمان بیفتند و قوتها که در
 ۲۶ آسمان اند* بجوشند، آن هنگام
 به بینند این البشر را که می آید در
 اجرا با قوا الهی عظیم و با برکباری،
 ۲۷ آن هنگام بفرستد ملائکه
 خود را و جمع کند کزیدگان
 خون را از چهار باد از سر زمین تا
 ۲۸ سر آسمان، از درخت الجیر
 بیاموزید مثل را که چون کشید

18 Precem facite ut ne fiat
 fuga vestra in hyeme.
 19 Quoniam illo tempore
 tales tribulationes quibus
 non erant similes ipsis, ab
 initio creationis quam De-
 us fecit ad hoc temporis
 neque futurum erit. Quod
 si illud non esset, quod
 Dominus breves faciens ef-
 fet dies, salva non perstitis-
 set omnis caro, sed pro
 electis qui electi sunt, bre-
 ves fecit dies. Et in illo
 21 tempore, si dixerit vobis
 quis, Ecce hic loci est
 Christus, vel illic loci si-
 dem ne faciatis. Visibiles
 22 venient Christi fallaces &
 Prophetæ mendaces, &
 dabunt signa, et mirabi-
 lia, ut devios facerent si
 possibile fiat electos etiam.
 23 Ergo vos videte, Ecce
 prædixi vobis omnes res.
 24 In illis diebus post il-
 lam gravitatem (alias
 duritiam,) Sol obtene-
 bratus erit, et Luna lu-
 men suum non dabit.
 25 Et stellæ cœli decident
 & virtutes quæ in cœlis
 sunt movebuntur. Illo
 26 tempore adspicient filium
 hominis, qui veniet in
 nubibus, cum potentia
 magna, et cum majesta-
 te. Illo tempore mitter
 Angelos suos, et con-
 gregatos faciet electos suos
 a quatuor ventis, & sum-
 mitate terræ, ad sum-
 mitatem cœli. Ab arbore
 ficus discite parabolam,
 nempe, cum extendens

جسیدند

جسیدند

- 11 Cum illi audirent, gaudio gavisi sunt; et pollicitationem fecerunt ei ut darent ei pecuniam; tempestivatem quaesivit ut traditionem compleat ipsius
- 12 cum opportunitate. In primo die Azymorum, illo nempe in quo macabant pascha, dixerunt ei Discipuli, quo in loco amorem habes ut eamus, et paratum faciamus pro te, ut manduces Pascha. Misit duos viros è Discipulis suis, et illis dixit, Abite in civitatem, & veniet contra vos homo qui bajulans erit vas aquae: post illum sequemini. Et (in) illo loco quem intrabit, dicite domino domus, Magister dicit, quoniam locus est ubi (p. quo in loco) manducabo Pascha cum Discipulis meis. Et ille ostendet vobis coenaculum magnum stratum, et ibi parate pro me. Et Discipuli ejus abierunt, et venerunt in civitatem sicut dictum fuit illis; & paratum fecerunt Pascha. Et cum nocturnum tempus esset, venit cum Duodecim
- 18 Et in tempore quo recubitum fecerant ii, & cibum sumpserunt, dixit Jesus, Amen dico vobis, quod unus ex vobis, ille qui mecum comederit, ille me in manum tradet.
- 19 Illi occaeperunt in tristitia versari, eique dicere, alter alteri, Numquid ego sum?
- 11 چون ایشان شنیدند شاد شدند و وعده کردند او را تا بدهندش ثقی و وقت می جست تا تسلیم کند او را
- 12 بفرستی، در اول روز فطیر اندک که درو میکشند فسخ را گفتند با او تلامیذان کجا دوست میداری که رویم و ساخته کنیم برای تو که بخوری فسخ را، فرستاد دو نفر را از تلامیذان خون و با ایشان گفت بروید سوی شهر و بیاید برابر شما مردی که بدن داشته باشد غاری آب در بی او بروید، و اینجا که در رون بگویید بخداوند خانه معلم میگوید جایی که هست که اینجا بخورم
- 13 فسخ را با تلامیذان خون، و او بنماید بشما کوشکی بزرگ کستره و اینجا بسازید برای ما، و تلامیذان او رفتند و آمدند سوی شهر و یافتند جناد که گفته بود با ایشان و ساخته کردند فسخ را، و چون شبهنکام شد آمد با
- 14 دوازده، و در حال تکیه کردن ایشان و خوردن گفت ایشوع راست گویم بشما که یکی از شما یان اندک با من میخورد او مرا بدست
- 15 دادند، ایشان آغاز کردند در غم شدن و با او گفتن یکان یکان مکرر منم،

پ می گفتند که در روز عید تا نیتند
 ۳ اشوب در جماعت، و چون بون
 ۴ در بیت عینا در خانه شمعون بیستی
 و تکیه کرده بون آمد زنی که
 بون با او قرابه بلورین و درو روغن
 خوش بوی از روغن دارهین کران
 ۵ بها بلند و شکست بلورین را و ریخت
 بر سر او، بودند مرد می که
 ۶ دشوار آمد ایشان را در درون خون
 و گفتند چرا این بوی خوش را زبان
 ۷ شد، تو ادست که فروخته می شد
 به بیشتر از سیصد دینار و داده می
 شد بمسکینان و آن را زجر
 ۸ میکردند، گفت ایشان بگزارید
 او را بهر چه رنج میزنید بوی کردار
 ۹ دیک کرده است با من، شمارا
 همه وقت مسکینان یافته میشود و
 هر وقت که خواهید توانید که با
 ایشان دیک کنی اما مرا همه
 ۷ وقت ندارد، آنچه او را بدست
 میزنید بکار او نمود و بیش تن
 ۸ مرا خوش بوی کرد برای دفن
 ۹ کردن من، راست میگویم
 بشما هر گجا ندی کرده شود این
 انجیل در همه جهان خبر داده شود
 ۱۰ نیز از آنچه این کرده برای یان
 کردن او را، و یهو
 اسجوطی یلی از دوازه رفتن بیش
 بزرگان کاهنان تا او را بدستی
 دادند با ایشان،

Dixerunt non in die fe-
 sti ut non accidat tumultus
 (aliàs bellum) in populo.

Et cum esset in *Bethania*
 in domo *Simonis* leprosi, et
 recubitus faceret, venit
 mulier quacum erat pyxis
ChrySTALLINA; & in illa o-
 leum suavis odoris, de o-
 leo *Nardi*, gravis pretii
 (۶) *excelsi*; et fregit
chrySTALLINUM, & effudit
 super caput ejus. Erant
 quidam, quibus scandalum
 obvenit ipsis, in intimo
 suo; & dixerunt, Quare
 hujus odoris suavis jactura
 fuit? Potest (p. potens
 est) ut venditus sit pluris
 quam trecentis denariis, &
 datus sit pauperibus, ei-
 que increpationem fecerunt.

Dixit *Jesus* finite illam,
 quare molestiam facistis
 ei? operis boni effectrix
 est erga me. Vobiscum
 omni tempore pauperes in-
 venti sunt, & omni tem-
 pore quo vultis, potestis
 erga illos bonum facere,
 verum me omni tempore
 non habetis. Id quod ipsi
 in manum obvenit, in ope-
 re ostendit, & in corpus
 meum suave odoramentum
 composuit, pro sepultura
 instauranda mea. Amen
 ۹ dico vobis, ubicunque lo-
 ci prædicatum factum hoc
 Evangelium in omni mun-
 do, historia edita erit etiam
 de eo quod hæc fecit, pro
 commemoratione celebra-
 da ipsius. Et *Judas Iscario-*
 ۱۰ *tes* unus è duodecim exiit
 ad principem sacerdotum
 ut illū in manū tradant illis.
 Cum

۲۰	گفت با ایشان یکی از دوازه ادکه با من دست در کاسه دهد،	Dixit iis, Unus è Duode- cim ille qui mecum ma- num in patinam ponet.	20
۲۱	و ابن البشر بروم هم چنانکه برو دبشته است اما وای بدان مرد که بر دست او داده شود ابن البشر به دوش او را اگر آن مرد فرزندی،	Et filius hominis abit quo- que sicut de illo scriptum est; sed vae illi homini cu- jus per manum ipsius, tra- ditus erit filius hominis, bonum fuisset ei, si ille homo non natus fuisset.	21
۲۲	و در حالت خوردن ایشان گرفت ایسوع نان و برکت کرد و شکست و با ایشان داد و گفت	Et in tempore comestio- nis ipsorum, accepit Je- sus panem, et benedicti- onem fecit et fregit & di- xit, Sumite, hoc est cor- pus meum. Et accepit ca- licem, et gratias egit, et	22
۲۳	بستادید اینست من، و گرفت جامه و شکر کرد و با ایشان داد	iis dedit, et biberunt ex illo omnes. Et dixit	23
۲۴	و ایشانمیداد از و همه، و گفت با ایشان این خون منست از عهد که ریخته شود برای بسیاری،	iis, Hic est sanguis meus de foedere novo qui ef- fusus est pro multis.	24
۲۵	راست گویم بشما که بخورم از آنچه بر آید از زر تا آن روز که اورادو بخورم بملکوت خدای، و	Amen dico vobis, Quod non manducaverim de eo quod proveniat ex vite ad illum diem quo illud de novo manducaverim in Regno Dei. Et laudati-	25
۲۶	تسبیح کردند و بیرون رفتند سوی کو، زیتون، و گفت با ایشان ایسوع همه امشب شک آرید	onem (Deo) peragebant, et exibant ad montem Oliva- rum. Et dixit iis Jesus,	26
۲۷	بمن که دبشته است بر من جوابان را و بریشان شودد کوسغندان، و	Omnes hac nocte offendicu- lum admittunt propter me quia scriptum est, Percutiam Pastorem, et dispersi sunt o- ves. Etenim, cum resur-	27
۲۸	لیکن چون برخیزم بیشتر از شما بجلیل روم، گفت با او بطرس اگر همه شک آرند اما من نه،	rexerim, ante vos in Galila- am ibo. Dixit ei Petrus, Si- quidem omnes offendiculum admittent, tamen ego non.	28
۲۹	گفت با او ایسوع راست گویم بتو که تو امروز درین شب پیش ادکه خروس دو صوت بآدک کند منکر شوی سه دفعه، اما او بیشتر می	Dixit ei Jesus, Amen dico tibi, quod tu hodie in hac no- cte, prius quā gallus duabus vicibus vocem extulerit, ne- gator eris tribus vicibus. Ve-	29
۳۰	گفت اگر باید که بمرگ رسم	rūm ille antea dixit, si obve- nerit quod in mortem veniā tecum	30
۳۱			31

- 54 Etenim Petrus venit post illum à longè, usque ad interius domus Principis sacerdotum; et sedebat cum ministris contra ignem; et
- 55 calidus fiebat. Et princeps Sacerdotum, et concilium ipsorum totum, testimonium quærebant aduersus Jesum, ut in mortem tradant eum. Verum non inueniunt, quoniam testimonium exhibentes erant in illum multi; et consententia non erant testimonia ipsorum. Et assurgebant quidam, et convicia in eum coniecerunt, et dixerunt, Nos audivimus ex illo nempe; Ego dissolvam hanc domum factam per manus; et in triduo ædificium faciam alterum, quod manu non factum est. Et testimonia eorum sufficientia non erant. Tum surrexit princeps Sacerdotum interea, et sciscitatus est à Jesu, et dixit; Responsum non dabis ad res, quas in te narrant? Et silens erat et responsum ei non dabat ad ullam rem; rursus rogabat eum princeps Sacerdotum et dixit ei; Tunc es Christus filius Dei benedicti? Dixit ei Jesus, Ego sum; et videbitis filium hominis sedentem juxta manum dextram potestatis, et venientem cum nubibus cæli. Tum scidit princeps Sacerdotum vestimenta sua et dixit, Propter quid testimonia desideramus nunc?

*Ex MS.C.

Sic Arab.

۵۴ فاما بطرس مي آمد ار بي او دور تا اندرون خانه بزرگي كاهنان و نشست با خدمتكاران برابر آتش

۵۵ و گرم مي شد، و بزرگان كاهنان و جماعت ايشان همه كواهي ميطلبيدند براي شوع تا بمرگ سبازند

۵۶ اورا، اما قمي يافتند زيرا كه كواهي داده بودند برو بسياران بدروغ و موافق ديودند كواهي ايشان و برخاستند مردمي و كواهي بهيمان برو ميدادند و ميگفتند، ما شنيديم از او كه من باز شكافم اين خانه ساخته را بدست و در سه روز آبادان كنم ديگري كه دست بساخته باشد، و كواهي ايشان بسنده شد، پس برخاست بزرگي كاهنان در ميان و برسيدار ايشوع و گفت جواب نديده هي بچيزها كه بر تو ميگويند، و خاموش بود و جوابش نديدان بهيچ چيز باز برسيدش بزرگي كاهنان و گفت اورا تو بي مسيح بسر خدا خجسته، گفت با او ايشوع منم و بينيد فرزند آدمي نشست بر دست راست قدرت و آينده

۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳

۶۳ بابر آسمان، پس شكافت بزرگي كاهنان جامه هاي خود را و گفت براي چه كواهي ميخواهيم اكنون،

برخیزید برویم اینک نزد یک است ۴۲
 ادکه مرا تسلیم میکند، و این ۴۳
 سخن میگفت که آمد یهو
 اسخریوطی یکی از دوازده و باو
 امتی بسیار با شمشیرها و جوبها از
 قبل بزرگان کاهنان و کاتبان
 و پیران، و دان و نون تسلیم کنند ۴۴
 او با ایشان شاده و گفته بون هر
 ادکه او را بوسه دهم او باشد بگیری
 و ببرید بملاحظه، و چون آمد ۴۵
 در ساعت باورسید و گفت ای معلم
 و بوسه کن او را، ایشان ۴۶
 انداختند برو دستها و ستدندش،
 برکشید یکی از حاضران شمشیری ۴۷
 و زن بر بند بزرگی کاهنان و برید
 گوش او را، ایشوع جواب دان و ۴۸
 گفت با ایشان همچنانکه بر نزدی
 بیرون آمده اید بشمشیرها و جوبها
 که مرا بگیری، همه روز با شما ۴۹
 بودم که تعلیم میدادم در هیچک
 و مرا دگرفتید تا تمام شون نبشته
 بس قلامیدان او را گذاشتند و همه ۵۰
 کریختند، و یک جوان در بی ۵۱
 او برهنه بون جاسری برخون گرفته
 و او را گرفتند، اما او جاسر را را ۵۲
 کن و کریخت برهنه از
 ایشان، ایشوع را بیفش ۵۳
 بزرگی کاهنان بردند کن
 آمدند همه بزرگان کاهنان و
 نویسندگان و پیران،

Surgite, eamus, ecce 42
 prope est ille qui me tra-
 ditum faciet. Et hoc ver- 43
 bum dixit, dum venit Iu-
 das Iscariota unus è Duo.
 decim, et cum illo po-
 puli multi cum gladiis, et
 baculis, à præsentia prin-
 cipum Sacerdotum, et 44
 Presbyterorum. Et dedit
 traditionis factor ipsius,
 illis signum, dixitque
 cuicunque ipsi osculum
 dederò, ipse erit; capi-
 te illum, et abducite
 cum inspectione. Et cum 45
 veniret in illa hora ad il-
 lum venit et dixit; ò Ma-
 gister, et osculum impegit
 ei. Et injecerunt in eum 46
 manus, et rapuerunt eum.
 Distrinxit unus è præsenti-
 bus gladium, & percussit 47
 (super) servum principis Sa-
 cerdotum, et amputavit
 aurem ejus: Jesus Respon- 48
 sum dedit et dixit iis, Sicut
 in furem foràs prodeuntes
 estis, cum gladiis et fustibus
 ut me rapiatis? Quotidie 49
 vobiscum eram ut doctrinam
 communicem in templo, et me non prenfastis, ut
 implerè fiant Scripturæ.
 Tunc Discipuli eum relinqui- 50
 runt, omnesque fugerunt.
 Et quidam juvenis post illum
 nudus erat: findonem assump-
 sit, eumque prenfarunt.
 Verum ille findonem abje-
 cit, fugitque nudus ab illis.
 Jesum ad principem Sacer-
 dotum duxerunt: venerunt 53
 omnes principes Sacer-
 dotum et Scribarum, et
 presbyterorum.

Etenim

فصل پانزدهم

CAP. UT XV.

1 ET citò, propè diem concilium fecerunt principes
Sacerdotum, & Presbyterorum cum Scribis, et toto
2 concilio; et sumpserunt Jesum & duxerunt; et tradiderunt Pilato. Rogabat
ab illo Pilatus, Tunc es rex Judæorum? ille responsum
3 dedit et dixit ei, tu dixisti. Et accusationem ejus
4 fecerunt principes Sacerdotum in rebus multis. Rogavit ab illo Pilatus altera
5 vice, & dixit, aliquid responsum non das? adspice quantas res dicunt contra te.
6 Et Jesus magis, aliquid responsum non dedit, adeo ut Pilatus in admiratione per-
7 stiterit. Ei mos erat in die festi unum de incarcerationis solutum facere quemcun-
8 que illi voluerunt. Et erat in carcere persona, nomen ejus Barabbas victus factus,
9 cum seditiosis illis qui in tumultu et seditione homicidii perpetrabant, & cum in al-
10 tum ascenderet multitudo Caput rogare prout semper apud illos fecisset. Et
responsum dedit Pilatus illis, & dixit, vultis ut solutum faciam pro vobis regem Ju-
dæorum. Quoniam novit quod ex invidia eum in manum tradiderunt principes
Sacerdotum.

پروند در يك روز مشورت کردند
بزرگان کاهنان و پیران
با دوستان کان و همه جماعت و
بستند ایشوع را و بردند و سب کردند
بقیلاطوس، پرسید ازو قیلاطوس
۲ تری ملک جهودان او جواب داد و
گفت با او تو گفتی، و عیبت
۳ او میکردند بزرگان کاهنان
بچیزها بسیار، پرسید ازو
۴ قیلاطوس دیگر دوتی و گفت چیزی
جواب دهی به بین چند چیزی
۵ میکنند بر تو، و ایشوع بیشتر
همچ جواب داد چنین قیلاطوس
۶ در عجب ماند، اورا عادت بود در
روز عید که یکی از زندانیان
ازان کند هر کرا ایشان خواهند،
۷ و بود در زندان شخص نام او
برابس بند کرده * با چرا میان
ادکه در غوغا و فتنه کشش
کرده بود و چون بالا رفته بود
۸ جماعت، अगर کرد درخواستن
جناحه همیشه با ایشان میکرد،
۹ و جواب داد قیلاطوس با ایشان
و گفت خواهید که ازان کنم برای
۱۰ شما ملک جهودان را، زیرا که
میدانست که از صوری اورا بدست
دادند اند بزرگان کاهنان،

Principes

شنیدید کفر را چه می بینید حکم
 کردند ایشان همه بر آنکه سزاوارستی
 بقتل ، و آغاز کردند بعضی خیمه
 انداختن درو و پوشانیدن روی او را
 و طباحه زدن او را و کفتن او را
 بیغمبری کن و سرهنکان بر جانها
 او میزدند ، و چون بطرس زجر بداد
 در صحن آمد یکی از کنیزکان دوری
 کاهنان ، و چون بطرس را دید
 که کرم می شد دظر کرد درو و
 گفت تو دیزبا ایشوع نامی بودی ،
 او منکر شد و گفت هم دادم و هم نه
 دریافتم چه میگوید و بیرون صحن
 رفت بد هلیز و خروس بانک کرد ،
 باز دظر کرد سوی آن کنیزک و شروع
 کرد بکفتن ایشانرا که ایستاده
 بودند این از ایشانراست اما او منکر
 شد دیگر باز ، بعد از اندکی زمان
 باز گفتند ایشان که ایستاده بودند
 به بطرس به حقیقتی از ایشانرا که
 دیز جلیلی هستی ، و آغاز کرد
 بلعنت کردن و سوگند خوردن که
 نمی شناسم این مرد را که میگوید
 بس خروس باز بانک کرد در آن ساعت
 و یاد آورد شمعون سخن ایشوع را که
 گفته بود او را بدش از آنکه خروس
 دو بار بانک کند سه دوبت منکر
 شوی پس و آغاز کرد بکفر
 کردن ،

Audivistis Blasphemiam , 64
 Quid decernitis ? sententi-
 am tulerunt illi omnes, su-
 per hoc, quod dignus sit oc- 65
 cisione. Et inceperunt qui-
 dam sputum conjicere in
 illum, & velare faciem ejus,
 & colaphos impingere ei, &
 dicere ei, Prophetiam facito;
 et ministri super genas ejus
 percusserunt. Et cum Pe- 66
 trus infra esset in aula, venit
 una ex ancillis principis Sa-
 cerdotum. Et cum Petrum 67
 viderat, qui calefacturus se
 erat, adspectum conjecit in
 eum et dixit, Tu quoque cum
 Jesu Nazareno fuisti. Ille 68
 negator fuit, dixitque etiam
 Non novi, atque etiam non
 intelligo quid dicas, & extra
 aulam abiit in vestibulum, &
 gallus vocem extulit. Rur- 69
 sus intruens in illum ancilla,
 & incæpit asserere illis qui
 adstantes erant, hic ex illis est
 verum ille negator fuit alte-
 ra vice. Post paululum 70
 temporis, rursus dixerunt illi
 qui adstantes erant, Petro, In
 veritate tu ex illis es, quoni-
 am etiam Galilaus es. Ille 71
 inceperat execrari, et juramen-
 tum vorare, nempe, non no-
 vi hunc hominem, quem di-
 citis. Tum gallus denuo 72
 vocem extulit in illa hora, &
 recordatus est Simon verbum
 Jesu quod dixit ei, antequam
 gallus duabus vicibus vocem
 extulerit, tribus vicibus ne-
 gator eris mei, et initium fe-
 cit fletum faciendi.

- 22 Et adduxerunt illum ad Golgotha locum, cuius expositio ipsius, Locus poculi capitis est. Et dederunt vinum mixtum cum myrrho ut bibat, et non accepit. Et cum super patibulum exegissent illum, vestes ejus diviserunt, & super illas sortem projecerunt, nempe, quis quid rei sumeret. Erat crucifixio ejus in hora tertia. Erat causa actionum (sc. accusatio) ejus inscripta, REX JUDÆORUM. Et super patibulum exegerunt cum ipso duos latrones; unum à manu dextra, et unum à manu sinistra. Et impleta erat Scriptura illa quæ dixit, Et cum maleficis numeratus est. Et ii qui præterierunt in eum blasphemiam fecerunt, & caput suum nutarunt et dixerunt; Vah! Ipse qui destruis templum, et in triduo reedificas.
- 30 Vivum fac teipsum, & de cruce descende. Sic etiam principes Sacerdotum ludificationem fecerunt, et Scribæ alter alteri dixerunt, Alios salvos facit, seipsum non potest salvum facere. Christus Rex Israel descendat (p. infra veniat) nuuc à cruce ut videamus, & fidem afferamus, & illi qui cum illo crucifixi erant, ludibros fecerunt illum.
- 33 Cum hora sexta esset, obtectæ erat tota terra tenebris ad nonam horam. Et in hora tertia vociferatus est Jesus voce altâ, et dixit,
- ۲۲ و آوردندش سوی کلمکته جاکھی که تفسیر او جایگاه کاسه
- ۲۳ سراسست، و دادند خمی آمیخته
- ۲۴ بتخمی تا بیاشامد و نسمد، و چون بزوار کردند او را جامه‌هاش بخش کردند و بر آذنها قرعه انداختند
- ۲۵ که چه چیز بزرگیرند، بون صلیب
- ۲۶ کردن و در ساعت سیوم، بون شنبی معامله او نوشته ملک جهودان،
- ۲۷ و بزوار کردند با او و دوزن یکی را از دست راست و یکی را از دست
- ۲۸ چپ او، و تقام شد دشته اذک
- ۲۹ میگویند با بندکران شمره شد، و ایشان که در می گذاشتند برو کفر میکردند و سر خود را جنبانیدند و می گفتند آه اذک می شکافد هیکل را و در سه روز عمرت میکند، زنده کن خود را و از صلیب فرو آئی، همچنین نیز برکان کاهنان استهزا میکردند و کاتبان بیکدیگر میگفتند دیگران را خلاص کن خود را ندیده خلاص کردن، مسیح ملک اسرائیل فرو آید اکنون از صلیب تا به بینیم و ایمان آریم و اناذک با او صلیب شده بودند استهزا میکردند او را،
- ۳۰ چون ساعت ششم شد پوشیده شد همه زمین بقاریگی تا دهم ساعت، و در ساعت دهم یادک کرد ایشوع باوایی

۱۱ سروران کاهنان جماعت را برین
اورند که ازان کند برای ایشان
۱۲ برابرا، باز جواب داد فیلاطوس
و گفت بایشان پس چه میخواهید
۱۳ که بملک جهودان بکنم، باز
فریاد کردند ایشان بردارش کن،
۱۴ میگفت فیلاطوس با ایشان چه
کرده است از بدی ایشان بیشتر
۱۵ باندک میکردند بردارش کن، و
خواست فیلاطوس تا بمران جماعت
کار کند پس خلاصی داد برابرا
و ایشوع را شلاق داد با ایشان
۱۶ سبزه بردار کنند، پس سباهیان
اورا بصرح خانه بردند که مجلس
حکم بود و در خوانده همه شکرپاد را،
۱۷ و پوشانیدندش جامه قرمز و
ساختند اکلیل از خار و بر سرش
۱۸ نهادند، و آغاز کردند بسلام
کردن برو سلام بر تو ای ملک
۱۹ جهودان، و میکردند سرش بنی
و درخو میکردند و بزادو بیش
۲۰ او در شجون می آمدند، چون
استهزا برو کردند بر کردند ازو
۲۱ جامی قرمز را و پوشانیدندش
جامهای خون و بیرون بردند اورا تا
۲۲ بردارش کنند، و یکی را که
میکذاشت بشعر گرفتند که از
۲۳ می آمد نام او شمعون قوریانی
پدر اسکندر و رؤفین تا
صلیب او بردارند،

Principes Sacerdotum populum ad hoc adduxerunt, ut solutum faceret pro illis *Barabbam*. Rursus responsum dedit *Pilatus*, et dixit iis, Ergo quid vultis, ut cum rege Judæorum faciam? Rursus clamorem fecerunt ii, Super patibulum illum exige. Dixit *Pilatus* illis, quid fecit de malo? ii magis vocem extulerunt, super patibulum illum exige. Et voluit *Pilatus*, ut ad arbitrium populi rem gerat, ideo salvum dedit *Barabbam* & Jesum flagellatum iis tradidit, ut super patibulum exigant. Tum *Sacerdotes* eum in atrium domus eduxerunt, quod thronus judicii erat, & convocarunt omnes cohortes. Et induerunt eum vestimento coccineo, & complicarunt coronam spineam, & super caput ejus posuerunt. Et inceperunt salutem imperitari super eum, Salus super te ô Rex Judæorum. Et percusserunt caput ejus cum arundiner & sputum iniecerunt, eique genua flectebant, Cum ludificationem in eum fecissent, exuerunt ab illo vestem coccineam et induerunt eum vestes suas, & foras duxerunt illum ut super patibulum exigant. Et quendam qui paeteriit, per vim prelarunt, qui è villa venit, nomen ejus *Simon Cyrenæus*, pater *Alexandri* & *Rufi*, ut crucem ejus susciperet.

Et

- 44 Miratus erat Pilatus præ-
celeritate mortis ipsius; &
compellabat dominum cen-
turiz, & rogabat ab illo
45 an mortuus modò sit. Et
cùm à domino Centuriz
notum haberet, corpus
46 dedit Iosepho. Emit Iose-
phus sindonem, & desuper
deduxit illum, & in illo
involvit, & posuit illud
in sepulchrum excisum in
petra, et imposuerunt la-
pidem super ostium sepul-
47 chri. Etenim Maria Mag-
dalena & Maria mater Iose-
ph, videbant locum quo
positus erat.
- عجب شد فیلاطوس از زود مردن
او و خزانده میرصدارا و پرسید از
او که مرده شده است، و چون از
میرصدای معلوم کردند که مرده است،
خریدند یوسف لافافه و بزبر
آوردش و دران بجبه و نهادهش
در کوری بکند در سنگ
و نهادهش سنگی بر در کور،
فامه مریم مجدلیا
و مریم مادر یوسه
می دیدند انجا را
که نهاده شد،

CAPUT XVI.

فصل شانزدهم

- 2 CUM Sabbatum præ-
teriret, emit Maria Mag-
dalena, & Maria mater
Jacobi & Salome, odora-
mentum suave; ut veni-
rent et Jesum ungerent.
- 3 Tum multo mane, die
primo Sabbati, venerunt
ad sepulchrum ad ortum so-
4 lis. Dixerunt secum, Quis
suscipiet lapidem pro nobis
ab ostio sepulchri. Intui-
tum fecerunt, et viderunt
lapidem qui denuò amotus
modo est; et valde mag-
5 nus erat. Tum in sepul-
chretum intrarunt, et vi-
derunt juvenem sedentem
à manu dextra, amictum ve-
ste candida, ideo admirati
erant.
- چون شد بینه گذشت خرید
مریم مجدلیه و مریم مادر
یعقوب و شالوم بوی خوش تیارند و
ایشوع را بمالند، پس بسیار صبح
روز یکشنبه آمدند درن کور تا
بر آمدن افتاب، می گفتند با
خود که بر گیرن سنگ را برای ما
از در کور، نظر کردند و
دیدند سنگ را که بار کردند
شده است و سخت بزرگی بود،
پس در کورستان در آمدند و دیدند
جوانی را دشسته از دست راست پوشیده
جامه سپید پس متعجب شدند،

بلند و گفت الوي الوي لما سابحتالي
 که ترجمه او هست بخداي من خدای
 ۳۵ من مرا چرا گذاشتی و بعضي
 مردم که شنیدند از ایشان که
 ایستاده بودند می گفتند اینک الیانا
 ۳۶ می خواند پس دوید یکی و
 اسقنجی بر کمر او سر و بستش
 بر نی و بخوردنش میداد و می گفت
 بگذارید به بنهم باشد که بیاید
 ۳۷ الیانا او را فرو گیره پس بر
 او را ایشوع اواز بلند و جان تسلیم
 ۳۸ کرد و شکافته شد در ده هیکل
 ۳۹ بدو دم از بالا تا بزیر چون دید
 میزدند آنکه بون ایستاده در برابر
 او که همچنین بانک زن و جان
 تسلیم کرد و گفت ای من برآستی
 ۴۰ پسر خدا بون و از دور بودند
 زنان که می ذکر بستند در میان
 ایشان بون مریم مجدلیه و مریم یعقوب
 ۴۱ کوچک و یوسف و شالوم و
 وقتی که در جلیل می بون در پی
 او می رفتند و خدمت او می کردند
 و دیگر زنان بسیار که همراه
 بالا آمدند بودند با او سوی اورشلیم
 ۴۲ چون شب هنگام شد از جهت آنکه
 بریشوی می بود که بیش از شنبه
 ۴۳ است آمد یوسف از اریتمی مردی
 کرامی که او نیز حشم داشت
 ملتزم خدای را و بدلیری در آمد پیش
 فیلاطوس و خواست تن ایشوع را

Eloi, Eloi, Lama Sabachthani,
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 Miratus

cuius interpretatio ipsius
 est, Deus mi, Deus mi,
 me quare deseruisti? Et
 quidam homines qui audi-
 verunt ex illis qui adstantes
 erant, dixerunt, Ecce
 Eliam compellat. Tum
 cucurrit unus, & spongi-
 am plenam fecit aceto, et
 ligavit illam super arundi-
 nem, et bibendam illam
 propinavit, & dixit, mit-
 tite: adspiciamus; erit,
 ut venerit Eliam, ut eum
 desuper suscipiat. Tum e-
 misit Jesum vocem altam
 & animam tradidit.
 Et scissum erat velum
 templi in duas partes, à
 summo usque ad imum.
 Cum videret dominus Cen-
 turia, qui è regione illius sta-
 bat, quòd sic vocem extru-
 lerit, animamque tradiderit,
 tum dixit, Hic homo revera
 filius Dei est. Et à longè
 erant mulieres quæ aspicie-
 bant, in medio illarum erat
 Maria Magdalena, & Maria
 Jacobi minoris et Iosephi (ma-
 ter) et Salome. Et tempore
 quo in Galilaea fuit, post illum
 exierunt, & ministerium ei
 prastiterunt, & aliæ feminae
 multæ quæ comites viæ a-
 scenderunt cum ipso (ad) Hi-
 erosolyman. Cum noctur-
 num tempus esset, ex par-
 te ejus quòd Parascheue
 erat, quæ ante sabbatum ve-
 nit. Iosephus ab Arimathea
 homo nobilis qui ipse etiam
 expectabat regnum Dei, &
 cum animo intravit coram
 Pilato, et postulavit corpus
 Jesu.

- 15 Et dixit iis, exite in totum mundum, & prædicationem facite de Evangelio omni creaturæ. Omnis qui convertitur, & baptismum accipit, salvus (p. vivens) erit; et ille qui fidem non affert, ille condemnatus erit. Et signa quæ annexa erant etiam illis personis quæ fidem afferent, ejusmodi erunt, in nomine meo Dæmonia foras ejicient, (in) linguis novis verbum eloquentur.
- 16
- 17
- 18 Serpentes capient, quod si potum mortiferum biberint, illis nocumentum non faciet manum super infirmos imponent, et sanitatem invenient. Et postquam dominus Jesu sermonem cum illis fecisset, ad coelum ascendit, et sedit à manu dextra Dei. Et ii abierunt, et præconium fecerunt in omni loco; et Dominus illorum opem contulit, et confirmata fecit verba ipsorum miraculis quæ facta sunt.
- 19
- 20
- 10 و گفت با ایشان بروید سوی تمام عالم و دعوت کنید به انجیل همه خلقت، هر که بگردد و عبادت گیرد زنده شود و ادکّه ایمان دیار او* مواخذ باشد، و دشادها که بیوده به ادکسان که ایمان ارد چنین باشد بنام من دیوان بیرون کنند بر بادها دو سخن گویند، ماران را گیرند و اگر زهر مرگی بیاشامند ایشان را رجان نکند دست بر جبران دهند و شفا یابند، و بعد از ادکّه خداوند ایشوع خطاب بنا ایشان بگردد سوی آسمان بالا رفت و نشست از دست راست خدای، و ایشان رفتند و دعوت کردند بهر جای و خداوند ایشانرا یاری میداد و ثابت میکرد گفتارهای ایشان را ببعجزان که میکردند،
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51
- 52
- 53
- 54
- 55
- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61
- 62
- 63
- 64
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 71
- 72
- 73
- 74
- 75
- 76
- 77
- 78
- 79
- 80
- 81
- 82
- 83
- 84
- 85
- 86
- 87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100

۶ گفت با ایشان مترسید ایشوع
 ناصري مصلوب را طلب مي كنيد. بر
 خاست اينجا ديستى اينكه
 جايكاه كه دهان بدهدش اجا،
 ۷ اما برويد بگويد بشاكرتن او
 و ببطروس كه بيشتر آيد از شما
 سوي جليل اجا بنيند او را
 ۸ همچنانكه گفت با شما، بس
 ايشان بيرون آمدند و كزيختند
 ار كور رتراكه لرزه بر ايشان
 افتاد. بون و جيت و بكس هيچ
 چيز نگفتند رتراكه ترسيد بوند.
 ۹ و در صبح رور يكشنبه برخاست
 و ديدند شد نخست مريم مجدليه را
 ادكه بيرون كرد بون ازو هفت
 ۱۰ شيطان، ان برفت و مرنه دان
 ايشان را كه باو بوند اندرود كين
 ۱۱ و در كربه، بس باور نكردند
 ايشان چون شنيدند كه رنده
 ۱۲ است و ديدند است او را، بعد
 از ان ديدند شد بصوره ديكر نو
 ۱۳ فورا از اينها كه ميرفتند و ايشان
 ميرفتند سوي ده، و ايشان
 رفتند و ديكران را خبر كردند
 از ايشان تيز باور نكردند،
 ۱۴ و باخر اين همه بيدا شد يارن را
 و ايشان دشسته بودند و سرزنش
 كرد كم ايماني ايشان را و سختي
 دل را چون اعتقاد نكردند بر ايشان
 كه ديدند بودند او را كه برخاسته بون،

Dixit iis, ne timeate, Je- 6
 su Nazareni crucifixi in-
 quisitionem facitis: surrexit,
 hîc loci non est. Ecce lo-
 cum, in quem ponentes 7
 erant ipsum inibi. Verum
 abite, dicite discipulis ejus
 & Petro qui præcessit vos
 in Galileam; ibi loci vide-
 bitis illum, sicut dixit vo- 8
 bis. Tum illi foras ve-
 nerunt, et fugerunt è se-
 pulchro, quoniam tre-
 mor super illos incidens
 erat, timorque, & alicui
 ullam rem non narrarunt
 quoniam timentes fuerunt.
 Et in aurora diei primæ 9
 surrexit, visusque erat pri-
 mò Maria Magdalena illi
 è qua ejiciens erat, sep- 10
 tem satanas. Illa exiit, &
 narrationem dedit iis qui
 cum illo erant tristes &
 in luctu. Tum fidem 11
 non fecerunt ii, cum au-
 dirent quòd vivens esset,
 & visus esset ei. Postea 12
 visus erat in forma altera.
 duobus viris ex illis qui
 prodibant, et ii prodi-
 bant ad villam. Et ii 13
 prodibant, et aliis narra-
 tionem fecerunt: ex illis
 etiam (quidam) fidem non
 fecerant. Et in fine ho- 14
 rum omnium visus erat
 undecim, iique sedentes
 erant; & increpationem
 fecit defectus fidei ipso-
 rum, et duritiam cordis,
 cum fidem non fecissent
 super iis qui videntes
 erant illum, quòd presur-
 gens esset.

Et

- 7 Et illis filius non erat, quoniam *Elisabetha* sterilis erat, & ambo annorum edaces erant in diebus suis.
- 8 Et in alternatione illa qua in ordine ministerii præstandi sui, erat coram Deo. Secundum consuetudinem sacerdotii, vices ejus venerunt, ut odorem suave incenderet, intravit in templum Domini. Et tota multitudo populi in prece erat foris,
- 9 in tempore suffitus: Visus erat ei Angelus Domini adstans à manu dextra altaris suffitus. Et conturbatus erat *Zacharias*, cum videret, metusque in illum dominatus erat. Tum dixit ei Angelus, ne metue, o *Zacharia*; quoniam precatio tua audita est, & pariet pro te *Elisabetha* uxor tua filium, & nomen ejus
- 10 vocabis *Johannem*. Gaudiumque erit tibi, et lætitia; multisque natali ejus, gaudio gaudebunt. Quoniam ille magnus erit coram Domino; & vinum non bibet; et omne quod ficeram conflatur, non bibet, plenusque erit Spiritu Sancto, in illa hora cum adhuc in ventre matris suæ fuerit. Et rursus convertet multos de filiis Israel ad Dominum Deum ipsum.
- 16 Et ipse procedens erit in ante illum in Spiritu et virtute *Elia*; ut rursus convertat cor patrum in filios; & illos qui non credant, ad intelligentiam justorum; & paratum faciet Domino populum in perfectione.
- 8 وایشادرا فرزند نبود زیراکه ایصابات عاقر بودند و هر دو سالخورده بودند
9 هر روزکار خود و در اثنای آن که در مرتبه خدمت کردن خود بود پیش خدا، بعادت کهنوت
10 دیوتی او رسیدن که بوی خوش سوزاند در آمده در هیكل خداوند، و همه جماعت امتی در نماز بودند بیرون
11 در وقت بخور، دیده شد او را قرشتمه خداوند ایستاده از دست راست مذبح بخور، و شوریده نکر با
12 چون دید و ترس برو مستولی شد، پس گفتی او را ملک مقرر ای
13 نکر با زیرا که نماز تو شنیده شد و بزاید برای تو ایصابات زن تو بسری و دام او خوالی یوحنا، و شادی باشد ترا و خرمی و بسیاران
14 بولادت او شان شوند، زیرا که او بزرگ باشد پیش خداوند و خبر بخور و هر چه مستی کند بخور و بر شود بروح القدس دران
15 حالتی که هنوز در بطن مادر خود باشد، و باز کرداند بسیاران را از بنی اسرائیل سوی خداوند خدای ایشان، و او روانه شود در پیش او بروح و بقوت الیا تا بار کرداند دل بدران بر بصران و آنها که نمی کردند سوی دانش نیکوکاران و ساخته کردند خداوند را امتی بکمال،

EVANGELIUM PERSICE,

Secundum S. Lucam.

بدر و بسر و روح القدس
بنیاد یک خدا الجمیل ایشوع مسیح
جنانچه نوشته است لوقا یکی از
هفتاد دو و تلامیذ او،

*IN nomine Patris, & Filii,
& Spiritus Sancti, unici Dei:
Evangelium Sanctum Jesu
Christi: Sicut scriptor est Lu-
cas, unus de septuaginta duo-
bus & Discipulus ejus.*

CAPUT I.

فصل اول

چون سعی کردند بسیاران تا
بنویسند قصه کارها که در ما
بکمال رسیدند، چنانکه بسا
تسلیم کردند ایشان که دیدند
از نخست و خدمتکاران سخن
بودند، دیده شن مرا نیز چون
همه چیز را در یافته ام بکوشش از
آغاز که نویسم برای تو به ترتیب
ای تیوفیله نیک، تا بدانی حقیقت
ان سخنان که تلمیذ آنها شدی،
بود در روزگار هیرودیس پادشاه
یهود یک کاهن نام او نکریا
از آل ابیا و زن او از دختران
هارون و نام او ایصابات، بودند
هر دو زن خدای نیکوکاران
و روان در همه فرمانها و در
دادن کربها خداوند بپیمایمت،

*Cum conatum fecerint
multi, ut scribant narra-
tionem rerum quæ inter nos
ad complementum perve-
nerunt. Quemadmodum
tradiderunt illi qui viderunt
à principio, & ministri ver-
bi fuerunt. Visum erat
mihi quoque, cum om-
nis rei investigator (alias
inventor) essem cum dili-
gentia (alias, studio) à prin-
cipio, ut describam prop-
ter te in ordine, ô Theophile
optime! Ut scias verita-
tem illorum verborum quo-
rum Discipulus ipsoꝝ eras.*

*Fuit in diebus Herodis
Regis Judææ, quidam Sa-
cerdos, nomen ejus Zache-
rias de domo Abia, et u-
xor ejus è filiabus Aaron,
et nomen illius Elisabetha.*

*Erant uterque apud De-
um justî, & procedentes in
omnibus mandatis, & bonis
operibus Domini inculpatis.*

Et

- 27 Ad virginem desponsatam
modò viro cuius nomen
ipsum *Iosephus* erat, de
domo *Davidis*, nomén-
que virginis *Maria*. In-
gressus est Angelus ad il-
lam, et dixit, Pax tibi ô
plena (de) gratiâ, Domi-
nus tecum, Beata tu in
mulieribus. Cùm audisset
solicitudinem concepit (p.
edit, voravit) propter ver-
ba ejus, et cogitationem
agebat, quid rei esset hæc
salutatio. Tum ei dixit,
Angelus, ne metue ô *Maria*,
quoniam invenisti grati-
am apud Deum. Ecce
concepis in utero, et pa-
ries filium, et vocabis no-
men ejus *Jesum*. Hic mag-
nus erit, et filius altissimi
vocatus erit; dabitque illi
Dominus Deus thronum
Davidis Patris. Et ille re-
gnator erit in Domo *Iacobi*
in æternum; regnôque
ipsum non erit finis. Di-
xit *Maria* Angelo, Quo-
modo erit hoc, quo-
niam virum non cognosco?
28 Responsum dedit etiam
Angelus et dixit ei, Spi-
ritus Sanctus veniet super
te, & virtus Altissimi super
te umbraculum futurus est
facere; propter hoc illud
sanctum genimen tuum
29 filius Dei vocatus erit.
Et ecce *Elisabetha* cogna-
ta tua, ipsa etiam conci-
piens modò fuit cum filio
in senectute sua, et hic
mensis sextus est ei, quam
30 vocant ipsam sterilem. Pro-
pterea quòd difficile non erit
apud Deum quid.
- سوی بکر نامرن کرده مری را که
نام او یوسف بود از خاندان داوود و نام
بکر مریم، در رفت فرشته پیش
او و گفت سلام ترا ای پراز نعمت
خداوند با تو خجسته تو در زنان،
چون شنید برهم خورد از سخنان
او و اندیشه میکرد چه چیزست
این سلام، پس با وی گفت
ملک مفرس ای مریم زیرا که یافته
نعمت بنزه خدای، اینک
بارداری در شکم و بزایی
پسری و بخوانی نام او
ایشوع، این بزرگ باشد و
پسر بلندترین خوانده
شود و بدهدش خداوند
خدای کرسی داوود پدر را، و
او مالک شود در خانه یعقوب تا
جاوید و پادشاهی او را نباشد پایان،
گفت مریم فرشته را چگونه باشد
این زیرا که مرد ندانم، جواب
دان فرشته و گفت با او روح
القدس آید بر تو و قوت بلندترین
بر تو سایه خواهد کرد بهر این
آن باکی زان تو این الهه
خوانده شود، و اینک ایصابات
خویشاوند تو او نیز باردار
شده است نه پسری در پیری
خون و این ماه ششم است او را
ادکه خواندش عاقر، برای
ادکه شخوار شود خدای بر چیزی،

۱۸ ذکرها گفت بفرشته چگونه دانم
این را که من بپرم و زن من
۱۹ سالخورده در روزها خون، جواب
دان ملک و گفت او را منم جبرئیل
ادکه می ایستم در پیش خدا و
فرستاده شدم تا با تو سخن گویم
و بشارت دهم ترا از این چیزها،
۲۰ و اینکه باشی خموش و توانایی
نباشد بر سخن گفتن تا آن
روز که اینها حاصل شوند زیرا که
بآور ذکر می سخنهای مرا تا ادکه
۲۱ تمام شوند در هنگام خون، و
بود جماعت که چشم می داشتند
ذکرها را و در حیرت بودند از دیر
۲۲ شدن او در هیکل، پس چون
بیرون آمد می توانست با ایشان
سخن گفتن و در یافتند که
دیداری دیده است در هیکل و او
اشارت میکرد سوی ایشان و ماند
۲۳ کنک، پس چون تمام روزها
خدمت کردند روانه شد سوی خانه
خون، و بعد از این روزهای ابستین
۲۴ شد زن او الیصابات و بنهانی می
کرد خون را تا پنج ماه و میگفت
۲۵ که این طور خداوند برای من
کرد در روزهای که نظر کرد تا
*تنک ار من بر کین در میان
۲۶ مردم، و در ماه ششم فرستاده
شد جبرئیل ملک از خدای سوی شهر
جلیل که نام او ناصره بود،

Zacharias dixit Angelo, 18
Quomodo sciam hoc? quia
ego senex sum, & uxor
mea annorum vorax in di-
ebus suis. Responsum de-
dit Angelus & dixit ei, e-
go sum *Gabriel* ille qui ad-
sto coram Deo, & missus
sum, ut tecum verba di-
cerem, præconiūque da-
rem tibi de his rebus. Et
20 ecce eris mutus, & non
erit tibi (*copia*) verbum
loquendi in illum diem
quo hæc comparuerint,
quoniam fidem non facis
verbis meis ad illum (*diem*)
quo impleta erunt in tem-
pore suo; Et erat popu-
lus qui expectabat *Zacha-
riam*, et in metu erant præ
longa mora ejus in templo.
Tum cum foras exiret non
21 potens erat cum iis verbum
dicere, et intellexerunt
quod visionem videns esset
in templo; isque nutum
fecit verſus illos, manſit-
que mutus. At cum im-
plerentur dies ministerii
22 præstandi ejus, profectus
est ad domum suam. Et
23 post illos dies gravis erat
uxor ejus *Elisabetha*, &
occultam fecit seipsam in
quinque menses et dixit.
Quia hoc modo Dominus
24 pro me fecit in diebus qui-
bus respectum fecit, ut
opprobrium à me auferat
in medio hominum. Et
25 in mense sexto missus erat
Gabriel Angelus à Deo ad
civitatem *Galilea*, cujus
nomen ipsius *Naẖareth*
fuit.

Ad

Sic Cap. I.

- 51 Robur patravit in brachio
suo, dispersos fecit magni-
ficos in cogitatione cordis
52 sui. Detraxit præpotentes
de throno; extulitque hu-
53 miles. Saturos fecit esu-
rientes bonis, & præmissos
facit prædivites vacuos ma-
54 nu. Suscepit *Israelem* pu-
erum suum, memoriâ re-
colens misericordiam su-
55 am. Sicut verbum elo-
cutus est cum patribus no-
stris *Abrahamo*, & semine
56 ejus in æternum. Et lo-
cum accepit *Maria* apud
illum propè tres menses,
& denuò reversa est ad
57 domum suam. Venit tem-
pus puerperii *Elisabethæ*,
58 peperitque filium. Et au-
diverunt vicini, & propinqui
ejus quòd Dominus ampli-
averit misericordiam suam
cum, illa gaudiòque gavisi
59 sunt cum illa. Cum esset
dies octavus, venerunt in
circumcidendum puerulum
& vocarunt illum juxta
nomen patris sui *Zacharia*.
60 Et responsum dedit mater
ejus, & dixit, Non; sed
61 vocatus erit *Johannes*. Et
dixerunt ei, ullus inter cog-
natos tuos non est qui in
hoc nomine vocatus est.
62 Nutum fecerunt ad patrem
suum, nempe, Quomodo vis
ut ei nomen imponamus?
63 Et postulavit pugillarem,
scripsitque et dixit, Nomen
ejus *Johannes* est; ergo in
admiratione erant universi.
64 Et in momento os et lingua
ejus aperta sunt, et verbum
locutus est et gratias agebat
Deo.

دیرومندی کردن بپازوی خون برآکنده
کردن متکبران را بپادشاه دل خون،
فرو کشید دیرومندانرا از کرسی و
برداشت فروتادرا، سیر کردادید
کرسنه کادرا از خیرات و کسبیل
کرد توادکردا تهی دست، هر
گرفت اسرائیل جوان خوشترایان
کنان از مهربانی خون، چنانکه
سخن گفت با بدران ما ابراهیم
و ذریعت او تا جاوید، و مقام
گرفت مردم بیش او در یک سه
ماه و بار کردید سوی خانه خون،
رسید زمان زاییدن ایصابات را
و بزاد بسری، و شنیدند همسایگان
و اقارب او که خداوند افزون مهربانی
خون با او و شان شده با او،
چون بود روز هشتم آمدند برای
ختنه کردن کودک را و می
خواهند او را بنام پدرش دکر با،
و جواب داد مادرش و گفت نه
لیکن خواهد شون یوحنا، و
گفتند با او کسی در خویشان
ندیدست که بدین نام خواهد شون،
اشارت کردند سوی پدر او که
چگونه خواهی که او را نام دهیم،
و درخواست خخته و نوشت و گفت نام
او یوحناست پس در عجب شدند
همگنان، و در حال دهان و زبان او
کشاده شد و سخن میگفت و
تسبیح میکرد خدای را،

۳۸ گفت مریم اینک کنیزک خداوند
 باشد مرا موافق گفتار تو و رفت
 ۳۹ فرشته از پیش وی، و برخاست
 مریم در آن روزها و بزودی رفت
 سوی کوهستن سوی شهر یهودا،
 ۴۰ و در رفتی بخانه زکریا و سلام
 ۴۱ کرد بر ایصابات، چون شنید
 ایصابات سلام مریم را خوشحال شد
 بچه در شکم او و پرسید از روح
 ۴۲ القدس ایصابات، و بادک
 کرد با او از بلند و گفت تو
 خجسته در زنان و مبارک میوه
 ۴۳ شکم تو، و از کجا مرا این
 که بیاید مادر خداوند من سوی
 ۴۴ من، که اینک چون افتاد
 ۴۵ اواز سلام تو در کوشهای من
 خوشحال شد بچه در شکم من
 ۴۶ بشادی، و خنک او را که باور
 کرد زیرا که تمام شود الحجه از پیش
 ۴۷ خداوند گفته شد با او، پس
 گفت مریم بزرگ میکند جان
 ۴۸ من خداوند را، و شان شد جان
 من بخدای خلاصی دهنده من،
 ۴۹ زیرا که نظر کرد سوی قوتی
 کنیزک خون اینک از اکنون
 ۵۰ خدای دهنده مرا همه قبیلها، چرا
 که کرد بزرگی ها به من از که
 دیرمندست و پاک نام او، و
 مهربانی او از کرسی بکرسیها
 برای فرسندگان او،

Dixit Maria, Ecce ancilla Domini, erit mihi secundum (p. consentiens) verbum tuum, & abiit Angelus à præsentia ipsius. Et surrexit Maria in illis diebus, citòque abiit ad montana, ad civitatem Iudææ. Et intravit domum Zachariæ; & salutationem dixit super Zachariam. Cum audiret Elisabetha salutationem Maria, subleuit infans in ventre ejus et plena fuit Spiritu Sancto Elisabetha. Et vocem extulit ad eam in altum et dixit, Tu beata inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et ex quo loco mihi hoc, quòd accedit mater Domini mei ad me? Quia ecce cum incideret vox salutationis tuæ in aures meas, subleuit infans in ventre meo præ gaudio. Et beatitudo ei qui fidem facit, quoniam impletum erit id quod à præsentia (p. ante) Domini dictum fuit de ipso. Tum dixit Maria; Magnificat anima mea Dominum. Et gavisâ fuit anima mea in Deo salutis datore meo. Quoniam respectum fecit ad humilitatem ancillæ tuæ: ecce, ex inde (p. ex nunc) beatum facient me omnes generationes. Quoniam fecit magnalia in me ille qui præpotens est, & sanctum (est) nomen ejus. Et misericordia ejus à sæculo in sæcula, protinentibus ab ipso.

3

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

Elisabetham

Robur

- 78 Perviscera misericordiae Dei nostri illius qui in se visitationem fecit nostri descendens ex alto. Ut lucem daret iis qui in caligine, et in umbra mortis sedentes sunt, ut rectitudinem faciat pedibus nostris in via pacis. Et puer adolevit, roburque nactus est in spiritu, et in deserto erat ad diem comparentiae suae Israeli.
- 79
80
- ۷۸ برحمتی مهربانی خدای ما اذ که بدو ملاقات کرد بما برآمده از
۷۹ بلندی، تا روشناهی دهد ایشان را که در تاریکی و در سایه مرکب نشسته اند تا راست کند قدمهای ما در راه سلامت،
۸۰ و کوهنکمی بالید و نیرومیکرفتی بروح و در بیابان می بود تا روز بیدا شدن او اسرایل را،

CAPUT II.

فصل دوم

- 1 IN illo tempore exiit edictum a *Casare Augusto*, ut descriptus sit totus mundus. Hæc prima descriptio fuit quæ facta fuit in manu *Cyrenii* Judicis *Syria*. Et uniuersi abierunt unusquisque ad civitatem suam, ut descriptus sit. Et adscendebat *Ioseph* à *Nazareth* civitate *Galilee* ad *Iudæam*, in civitatem *Davidis* cui nomen impositum est *Bethlehem*, quoniam de domo, & cognatione *Davidis* erat. Ut illo loco descriptus esset cum *Maria* desponsata sua, quæ gravida habens erat. In illo tempore quo ibi loci erant dies puerperii venerunt. Et peperit filium primogenitum suum in pannis, posuitque illum in præsepe, quoniam locus non erat illis quo descenderent.
- ۱ در آن روزگار بیرون آمد حکم از قیصر اغوستوس تا دیشته شوند تمام عالم، این نخستین نوشتن بود که کرده است بدست قیرینوس حکم شام و همکنان می یافتند هر یکی سوی شهر خود تا دیشته شوند، و بالا رفت یوسف از ناصره شهر جلیل سوی یهودا بشهر داوود که نام دهان شد بیت لحم زیرا که از خانه و از قبیله داوود بود، تا اینجا نوشته شود با مردم نامزد خود که باردار بود، در آن وقت که اینجا بودند روزها زادن رسید، و زک پسر بکر خود و دوریدش به بارها و نهان او را در آخر زیرا که جایگاه نبود ایشانرا اینجا فرو آمدند،

۴۵ و ترس افتاد همسایگان ایشان
 و در همه کوهستانان یهودا فاش
 شدند این همه سخنها، و ایشان
 جمله که شنیدند اندیشه میکردند
 در دل ایشان و می گفتند چه می
 بتداری که خواهد شدن ایمن
 کودک زیدراکه بود دست خداوند
 با او، و پر شد پدر او ز کربا
 از جان پاک پس جوت کرد و
 گفت، مبارک خداوند خدای
 اسراییل زیدراکه ملاقات کرد و خلاصی
 دان امت خود را، و نصیب کرد
 برای ما شاخ خلاصی در خانه داوود
 بنده او، همچنانکه گویا شد
 بیغبران پاک خون که از روزگار
 اند، خلاصی از دشمنان ما و از
 دست همه بد خواهان ما برای مهربانی
 کردن با بداران ما و یان آوردن
 بیمان پاک خون، سو کند که
 یان کردن بود ابراهیم پدر ما را که
 بدهد خود را بما، تا بی ترس از
 دست دشمنان خون خلاصی شده
 خدمت کنیم او را، به نیکوکاری
 و دادگری در پیش او همه روزگاران
 ما، و تو ای کودک بیغبر اعلی
 *علیهن شوی چرا که روانه شوی
 پیش روی خداوند تا راست کنی
 راهها او را، برای بخشیدن
 امت او را دانش زندگانی به
 امرزش کناهان ایشان.

Et metus incidit vicinis
 illorum, et in omnes mon-
 tanas regiones Judææ di-
 vulgantes erant hæc omnia
 verba. Et ii omnium quæ
 audiverunt cogitationem a-
 gebant cum corde suo, &
 dixerunt, Quid putas fu-
 turus est ille puerulus, quo-
 niam erat manus Domini
 cum illo. Et plenus erat
 pater ejus Zacharias (de)
 Spiritu Sancto, tum vati-
 cinium fecit, dixitque.
 Benedictus Dominus De-
 us Israelis quoniam visita-
 tionem fecit & salutem
 dedit populo suo. Et su-
 scitatum fecit pro nobis
 cornu salutis in domo Da-
 vidis servi sui. Sicut lo-
 cutus est per os Prophe-
 tarum sanctorum suorum,
 qui à sæculis erant. Sa-
 lutem ab amicis nostris,
 & ab omnibus malevolis
 nostris, Pro misericordia
 facienda cum patribus no-
 stris, & in recordatio-
 nem repetendam fœderis
 sancti sui. Juramenti quod
 attestatus olim fuit Abrahæ
 patri nostro, ut daret
 se nobis. Ut sine timore
 è manu inimicorum nostro-
 rum salvi facti, ministerium
 præstemus ei. In boni
 operis exercitio, et justitia
 coram illo omnes dies no-
 stros. Et tu, puerule! Pro-
 pheta Altissimi vocatus eris,
 quoniam iturus es ante faci-
 em Domini ut rectam facias
 viam ejus. Pro danda po-
 pulo suo notitia salutis in re-
 missionem peccatorum ipsorum.

- 20 Et reversi sunt pastores ;
laudationem et gratias di-
centes Deo , de omnibus
quæ audiverunt et viderunt
sicut ad ipsos dicta sunt.
- 21 Et cum puerulo octo dies
advenissent , ut circumcisis
actu esset , impositum erat
nomen ejus , Jesus , quod
ab Angelo dictum est , prius
quàm conceptus esset in u-
tero.
- 22 Et cum dies impletæ
essent dies purificationis suæ
secundum legem Moysi ,
adduxerunt illum in Hiero-
solyman , ut fisterent eum
coram Domino.
- 23 Sicut
scriptum est in lege Domi-
ni , Omnis mas qui aper-
it uterum , nomen erit ,
SANCTUM DOMINO ,
- 24 Et ut darent pro illo ob-
lationem , par turturum ,
aut duos pullos columba-
rum , sicut scriptum est in
lege Domini . Et ecce erat
homo in Hierusalem , no-
men ejus Simeon , & hic
homo justus , Deum ti-
mens , spemque habuit so-
latii domus Israelis , et erat
in illo Spiritus Sanctus.
- 26 Et responsum inveniens fu-
it à Spiritu Sancto , quod
mortem non videret si pri-
us non videret Christum Do-
minum.
- 27 Venitque per spi-
ritum in templum , et in
illo tempore quo intra por-
tabant Jesum puerulum , pa-
ter et mater ejus , eò usque
fecerunt pro illo , secundum
consuetudinem legis . Et
- 28 ille accepit eum in ulnas &
benedictionem fecit Deo ,
et dixit .
- و باز گشتند جوانان تمجید و
تسبیح گوینان خدا را بر همه که
شنیدند و دیدند همچنانکه بر
ایشان گفته شد ، و چون
کودک را هشت روز بر آمد تا ختنه
کرده شون دهان شد نام او ایسوع
انکه از فرشته خوانده شد بیش از
انکه بار داشته شون در شکم ،
و چون تمام شد روزهای باکی او
موفق تربیت موسی بردند او را اورشلیم
تا ایستادنش در پیش خداوند ،
چنانکه نبشده است در تربیت خداوند
که هر دری که کشاید عضو نام
کرده شون باکی خداوند را ، و
تا بدهند برای او قربان جفت قمری
یا دو بچه کبوتر همچنانکه گفته
است در تورات خداوند ، و اینک
بون مردی باورشلیم نام او شمعون
و این مرد دان کر و خدا ترس و
امید میداشت بیغمی آل اسرائیل را
و بون درو روح القدس ، و جواب
یافته بون از روح القدس که مرک
ده بیند اگر اول ده بیند مسیح
خداوند را ، و آمد بروح بهر کل
و در آن گاه که اندرون
مهربود ایسوع کودک را پدر
و مادر او تا کنند برای او
موفق عادت تربیت ، و او
گرفت او را بدستها خون
و برکت کرد خدای را و گفت ،

۷ و بودند در همان مقام جویدانان
 بیدار که نوبتها شب نگاه میداشتند
 ۹ بالا رفته خون، و اینک فرشته
 خداوند نزد ایشان ایستاد و نور
 خدا بر ایشان تابان و ترسیدند
 ۱۰ بترسی بزرگ، و گفت با ایشان
 ملک مقرب که اینک مرده میدهم
 شمارا بشناسی بزرگی که باشد همه
 ۱۱ امرا، زیرا که زاده شده است
 شمارا امروز خلاصی دهند انکه
 مسیح خداوند است در شهر داوود،
 ۱۲ و این نشان باشد بشما بیابید
 طفلی بچیده در جامها و دهان در
 ۱۳ آخر، و دیده شد داکا با ملک
 بسیاری از شکریان اسمانی تسبیح
 کنندگان خدا را و گویندگان،
 ۱۴ بزرگوار خدای را در بلندیا و در
 زمین اشتهی مردم خیراندیش
 ۱۵ و چون رفتند از ایشان فرشته کان
 باسمان گفتند جویدانان باهم
 دیگر برویم سوی بیت لحم و به
 بینیم این گفتار را که شد ما را،
 ۱۶ پس پیامدند به تعجیل و یافتند مریم
 و یوسف و طفل را دهان در آخر،
 ۱۷ چون دیدند دانستند سخن را که
 گفته شد با ایشان ازین کونگی،
 ۱۷ و در عجب ماندند ایشان همه که
 شنیدند از انکه جویدانان گفتند
 ۱۹ با ایشان، و مریم نگاه میداشت این
 گفتارها و قیاس میکرد بدل خون،

Erantque in eodem loco
 pastores vigiles, qui vigili-
 as noctis custoditas tenuerunt
 super gregem suum.
 Et ecce Angelus Domini
 juxta illos adstitit, et lux
 Dei super illos resplenduit
 & timuerunt in timore magno.
 Et dixit illis Angelus
 Ne timete; nam ecce nuncium
 do vobis de gaudio magno,
 quod erit populo. Quoniam natus
 modò est vobis hodie salutaris
 dator ille qui Christus Dominus
 est in civitate David.
 Et hoc signum erit vobis,
 Invenietis puerulum involu-
 tum in pannis (aliàs, vestibus)
 & positum in præsepi. Et visi
 erant subitò cum Angelo multi
 de militibus cœlestibus, gratias
 agentes Deo, & dicentes.
 Magnificencia Deo in altissimis,
 et in terra pax, inter homines
 benevolentia (p. bona cogitatio).
 Et cum abirent ab illis
 Angeli in cœlum, Dixerunt
 pastores simul alter (alteri)
 Eamus (ad) Bethlehem,
 & adspiciamus hoc verbum
 quod factum est etiam nobis.
 Tum venerunt cum celeritate,
 & invenerunt Mariam & Josephum
 & puerulum positum in præsepi.
 Cum viderent intellexerunt
 verbum quod dictum erat iis
 de hoc puerulo: Et in admiratione
 manserunt illi omnes qui audiverunt
 de eo quod pastores dixerunt
 illis. Et Maria custoditum re-
 nuit hoc verbum, et rationem
 fecit in corde suo. Et

- 40 Et puerulus adolevit, roburque nactus est, et plenus fuit in sapientia, et gratia Dei fuit cum illo. و کودک می بالید و نیرو می گرفت و پر می شد بحکمت و نعمت خدای
- 41 Et pater et mater ejus in anno adibant Hierosolymam, in festo magno Paschæ. و پدر و مادر او در سال می رفتند باورشلیم در عید بزرگ
- 42 Et cum duodecim annorum, esset ascendebat ad Hierosolymam die festi, secundum consuetudinem قاصح، و چون دوازده سال شد بلا رفتند باورشلیم روز عید موافق
- 43 diei festi. Et cum dies impleti essent reversi sunt mansitque Jesus puerulus in Hierosolyma, et non venerunt pater et mater ejus. قاعده روز عید، و چون روزهای سیمي شد باز گردیدند و ماند ایشوع کودک در اوریشلیم و
- 44 Cogitabant quod ille in turba esset; et unius diei iter venerunt: et illum inquisiverunt inter cognatos et familiares. و بعد از آنکه او در جماعت گمان بردند که او در جماعت است و یک روز راه آمدند و او
- 45 Et cum non invenissent, rursus postea reversi sunt ad Hierosolymam, ad inquisitionem illius. طغص می کردند میان خویشاوندان و اشایان، و چون نیافتند باز
- 46 Post tres dies invenerunt eum in templo sedentem inter doctores, qui ab illis auscultavit, et percontatus پس گشتند سوی اوریشلیم در طلب او، بعد سه روز یافتندش در
- 47 est ab illis. Et omnes qui auscultarunt ab illo in admiratione perstitērunt, præ sapientia ejus, et præ responsis ejus. هیكل دشسته میان آموزگاران که از ایشان می شنید و می
- 48 Ergo cum viderent, attoniti erant; et dixit mater ejus ei, ô fili! Quare nobiscum sic fecisti? ecce pater tuus et ego cum perturbatione te inquisivimus. Et dixit (cum) illis, Quare me inquisivistis? nonne nostis quod me oporteret, ut in illis rebus quæ ex patre meo sunt, essem. Et ii non intellexerunt (p. non invenerunt) illud verbum quod dixit (cum) illis. پرسید ایشان، و همه که می شنیدند از او در عجب می ماندند از حکمت و از جوابها او، پس چون دیدند حیران شدند و گفت مادرش او را ای پسر چرا با ما چنین کردی اینک پدرت و من بسورش
- 49 inquisivimus. Et dixit (cum) illis, Quare me inquisivistis? nonne nostis quod me oporteret, ut in illis rebus quæ ex patre meo sunt, essem. Et ii non intellexerunt (p. non invenerunt) illud verbum quod dixit (cum) illis. و ترا طلب می کردیم، و گفتی با ایشان چرا مرا در خواست می کردند
- 50 sem. Et ii non intellexerunt (p. non invenerunt) illud verbum quod dixit (cum) illis. و بعد آنستید که مرا شاید که در این چیزها که از پدر خود اند باشم، و ایشان در نیافتند آن سخن که گفت با ایشان،

۲۹ اکنون روانه می کنی ای خداوند
 ۳۰ بنده را موافق گفتار تو بامنی،
 چرا که دیدند چشمان من خلاصی
 ۳۱ ترا، ادکه امانه کردی در روی
 ۳۲ همه امت های، دور برای روشنایی
 امتان و بزرگواری امت ترا
 ۳۳ اسرائیل، یوسف و مادر او * متحیر
 بودند از چنانکه گفته میشد
 ۳۴ برای او، و برکت کن ایشانرا
 شمعون و گفت پدرم مادر او
 اینک این نهاده شد بافتن و
 برخاستن بسیاران در اسرائیل و
 بنشاند که باو مخالفت کرده شون،
 ۳۵ و بکردن در جان تو شمشیر
 ظاهر شون اندیشه های از دل های بسیار،
 ۳۶ و بود حنه نبیه دختر قنوبیل از قبیله
 اسرائیل سالخورده بودنی روزهای
 بسیار و بود با شوهر خود از بکری
 ۳۷ خون هفت سال، و این بیوه
 شد تا هشتاد و چهار سال و از
 ۳۸ هیچکس دور نمی شد و عبادت میکرد
 و روزه و نماز در شب و روز، و
 این آمد در آن ساعت و اعتراف
 میکرد خداوند را و سخن میگفت
 از او با همه ایشان که امید میداشتند
 ۳۹ خلاصی * اسرائیل را، پس
 چون تمام کردند هر چیزی
 موافق توبه خداوند باز
 کشند سوی جلیل به ناصره
 شهر ایشان،

Nunc abeuntem facis, ô
 Domine servum tuum se-
 cundum verbum tuum in
 securitate. Quoniam vide-
 runt oculi mei salutem tu-
 am; Quam paratam fecisti
 coram facie omnium popu-
 lorum. Lucem pro lumi-
 ne gentium, & magnificen-
 tiam populi tui Israelis.
 33 Josephus et mater ejus at-
 toniti erant propter illa quæ
 dicta sunt de illo. Et be-
 nedictionem fecit illis Si-
 meon, & dixit Maria ma-
 tri ejus, Ecce hic positus
 fuit in ruinam, & resur-
 rectionem multorum in Is-
 rael; & in signum quod
 in ipsum contradictio facta
 erit. Transibit in animam
 tuam gladius, ut manife-
 stæ fiant cogitationes è cor-
 dibus multis. Et erat An-
 na prophetissa filia Phanuel
 de tribu Aser annorum sa-
 tura fuit per dies multas,
 eratque cum marito à vir-
 ginitate sua septem annos.
 37 Et hæc vidua erat ad octo-
 ginta et quatuor annos; et
 à templo non longè aberat
 & cultum præstabat et je-
 junium et orationem in no-
 cte & die. Et hæc venit
 in illa hora et confessio-
 nem fecit Domino, et ver-
 bum dixit de illo, cum
 omnibus illis qui spem ha-
 bebant salutis Hierosolymo-
 rum. Tum cum perfectas
 fecissent omnes res secun-
 dum (p consentientes,)
 legem Domini reversi sunt
 ad Galilaam in Nazareth
 civitatem suam,

Et

* Can.
اورشليم را 39

- 6 Et videbit omnis caro sa- و بیند هر گوشت خلاصی
7 lutem Dei. Tum dixit po- خدای را، پس میگفتن جماعتها
pulus illis qui advenerunt ut انهارا که بر می آمدند تا
abs illo baptismum sume- ازو عبادا گیرند ای بچکان
rent, O parvuli serpentum مران افعی که نمون شمارا
viperarum quis ostendit
8 vobis fugere ab ira ventu- کرختن از خشم آیند،
ra? Ergo facite fructus پس کنید میوهای شایسته توبه را
convenientes resipiscentiæ, و اغار دکنید بکفتن باندرون
& initium nè facite ad di- خون پدر داریم ابراهیم را زیرا که
cendum in intimo vestro, میگویم بشما که خدای توانا هستی
Patrem habemus *Abraha-* دارن که ازین سنگها بدید اده
mum, propterea quod di- پسران ابراهیم را، اینک قبر بر
co ad vos quod Deus po- بیخ درختان نهاده شد هر درختی
tentiam habeat ut ex his که میوه نیک دهد بریده شون و
lapidibus visibiles produ- هر اش انداخته، پس جماعتی
9 cat filios *Abrahamo*. Ecce می پرسیدند ازو و میگفتند پس
securis super radicem arbo- چه کنیم، جواب داد و گفت
rum posita est, omnis ar- با ایشان هر کران و پراهن باشد
bor quæ fructum bonum 10 بدهد ادرا که دارن و هر که قوتی
non dat, excisa erit, & in دارن همچنین کند، آمدند
ignem coniecta. Tum po- دیز نه یک ستانان تا معبد شوند
pulus sciscitati sunt abs 11 و گفتند او را چه کنیم ای آموزگار،
illo, et dicebant ergo quid گفت با ایشان مکنید چیزی
12 faciemus? Responsum de- زیادت براد که فرموده اند بشما،
dit, & dixit ad illos, و پرسیدند ازو دیز شکریان و
Omnis cui duæ tunicæ sunt, گفتند ما دیز چه کنیم گفت با
det ei qui non habet, et 13 ایشان کسی را مرکید و بر کسی
omnis qui escam habet, ite- ظلم مکنید و قناعت کنید بمشاهره
dem faciat. Venerunt 14 خون، و چون امت کمان بردن
etiam Publicani ut bapti- و همه ایشان فکر میکردند در دل
zati sint, et dixerunt ei
15 Quid faciemus ô Magister? tionem
Dixit ad illos, Nè agite
quid amplius, super ea quæ
mandata sunt vobis. Et
sciscitati sunt ab illo etiam
milites et dixerunt, Quid
etiam (est) quod faciemus?
dixit ad illos, Ullum nè per-
cutite: et in aliquem inju-
riam nè facite, et con-
tentationem facite cum sti-
pendio vestro. Et cum
populi opinionem concipe-
rent, et omnes illi cogita-

و فرو آمد با ایشان و آمد بناصره
و ایشان را فرمان برداری میکرد،
و مادر او این همه سخنها را بدل
خود نگاه میداشت، و ایشوع
می بالید در حکمت و سن و
نعمت بیش خدای و مردم،

Et defendebat cum iis,
et venit in *Nazareth* et iis
obsequium exhibuit. Et
mater ejus hæc omnia ver-
ba in corde suo custodivit.
Et Jesus crevit in sapi-
entia, et ætate, (p. an-
nis) et gratia, coram Deo
et hominibus.

51

52

53

فصل سیم

CAPUT III.

در سال پانزدهم از پادشاهی
طیباربوس قیصر و حاکمی
فندیوس فیلاطوس در یهودا چون
هیرونیس مهر چهارم حصه بود در
جلیل و فیلفوس برادرش مهر چهارم
در ایطوری و ولایت طراخونا و لسانیا
مهر چهارم در ابلینه، در پدر بزرگان
کاهنان حنا و قیافاشد سخن
خداوند بر یوحنا بن زکریا در
بیابان، بس بیامد همه ولایت
آردن و بادک میزد بعباد توبه بامرزش
کناهان جناد که دبشته شد در
کتاب کفتار ایشعیا پیغمبر،
کواری که بادک میکند در بیابان
ساخته کنید راه خداوند را
درست سازید راههای او را، همه
در بر شود و جمله کوهها و
بشتهای بستی گردن و کجها راست
گردن و دشخوارها راههای هموار،

IN anno quintodecimo re-
giminis *Tiberii Cæsaris*,
& præside *Pontio Pilato* in
Judea, cum *Herodes Te-
trarcha* esset in *Galilea*, &
Philippus frater ejus *Te-
trarcha* in *Iturea*, & di-
tione *Trachonitidis*, & *Lis-
anias* *Tetrarcha* in *Abilina*.
Subprincipibus Sacerdotum
Anna & *Caipha* erat ver-
bum Domini super *Johan-
nem* filium *Zacharie* in de-
serto. Tum venit in totam
regionem *Jordanis*; vocem
que extulit in Baptismum
pænitiæ in remissionem
peccatorum, sicut scriptum
est in libro sermonum (p.
sermonis) *Isaia* prophetæ.
Vox clamantis in deser-
to, Paratam facite viam
Domini, rectas facite vi-
as ejus. Omnis vallis ple-
na erit, & omnes montes
& colles humiles fient, &
curva recta fient, et hor-
ridæ viæ planæ.

1

2

3

4

5

Et

- 26 Qui fuit ex Maathi, qui fuit ex Mattathia, qui fuit ex Semel, qui fuit ex Iosepho, qui fuit ex Iuda. ۲۶
- 27 Qui fuit ex Iohanna, qui fuit ex Rhesa, qui fuit ex Zorobabele, qui fuit ex Salatiele, qui fuit ex Neri, ۲۷
- 28 Qui fuit ex Melchi, qui fuit ex Addi, qui fuit ex Cosam, qui fuit ex Elmodam, qui fuit ex Er, qui fuit ex Iosa, Qui fuit ex Eliezer, qui fuit ex Iorim, qui fuit ex Matthat, qui fuit ex Levi, Qui fuit ex Simeone, qui fuit ex Iuda, qui fuit ex Iosepho, qui fuit ex Ionam, qui fuit ex Eleacimo, Qui fuit ex Melea, qui fuit ex Mainano, qui fuit ex Mattatha, qui fuit ex Nathane, qui fuit ex Davide, Qui fuit ex Iessa, qui fuit ex Obed, qui fuit ex Booz, qui fuit ex Salmon, qui fuit ex Naasson, Qui fuit ex Aminadab, qui fuit ex Aram, qui fuit ex Esrom, qui fuit ex Phares, qui fuit ex Iuda, Qui fuit ex Iacobo, qui fuit ex Isaaco, qui fuit ex Abrahamo, qui fuit ex Thara, qui fuit ex Nachor, Qui fuit ex Saracho, qui fuit ex Ragan, qui fuit ex Phaleco, qui fuit ex Heber, qui fuit ex Sala, ۲۸
- 36 Qui fuit ex Cainane, qui fuit ex Arphaxad, qui fuit ex Sem, qui fuit ex Noa, qui fuit ex Lamech, Qui fuit ex Methusala, qui fuit ex Henoch, qui fuit ex Iared, qui fuit ex Ma-
- ادکے ہون از مہات ادکے ہون از مطیمہ ادکے ہون از شعی ادکے ہون از یوسف ادکے ہون از یھودا، ادکے ہون از یوحنا ادکے ہون از ریسا ادکے ہون از ربابل ادکے ہون از سلاتیل ادکے ہون از ناری، ادکے ہون از ملکی ادکے ہون از آنی ادکے ہون از قوسام ادکے ہون از الہونن ادکے ہون از ہیر ادکے ہون از ہوشا، ادکے ہون از العیزار ادکے ہون از یھیرم ادکے ہون از متات ادکے ہون از لاوی، ادکے ہون از شمعون ادکے ہون از یھودا ادکے ہون از یوسف ادکے ہون از یونا ادکے ہون از الیاقیم، ادکے ہون از ملکا ادکے ہون از منی ادکے ہون از مطنا ادکے ہون از حاکان ادکے ہون از داوود، ادکے ہون از ایسی ادکے ہون از عربید ادکے ہون از باغار ادکے ہون از سلمون ادکے ہون از نحسون، ادکے ہون از عمینان اب ادکے ہون از ارام ادکے ہون از خضروم ادکے ہون از فرص ادکے ہون از یھودا، ادکے ہون از یعقوب ادکے ہون از ایلھحق ادکے ہون از ابراھیم ادکے ہون از طرح ادکے ہون از فاحور، ادکے ہون از ساروغ اگلہ ہون از رعو ادکے ہون از فالع ادکے ہون از ہیرم ادکے ہون از سلی، ادکے ہون از قینان ادکے ہون از رفحشد ادکے ہون از سیم ادکے ہون از نوح ادکے ہون از لمتک، ادکے ہون از مقوسلی ادکے ہون از حنوخ ادکے ہون از یارد ادکے

خون از یوحنا مکر او مسیح است،
 ۱۶ جواب دان یوحنا و گفت بجهت
 بدرستی من شمارا عبادا میکنم
 باب و بیاید قوی تر از من اذک
 شایسته ان نیستم که بکشایم دوال
 مور او او عباد کند شمارا بروح القدس
 ۱۷ و یاقش، اذک بار و در دست او و پاک
 کند خرمن خون و کون کند کند مرا
 در خورزی خون و می سوزاند کارا
 ۱۸ باتشی که دیرن، و جیره های دیگر
 بسیار میاموخت امت و بشارت میدان،
 ۱۹ و هیرون یس خداوند رفیع برای اذک سر
 زدنش کرد می شد ازو بسبب هیرون یا
 زدن برادر خون و از سبب همه بدیها
 ۲۰ که هیرون یس کرد، بر همه اینها افزون
 و حبس کرد یوحنا را در خانه اسیران،
 ۲۱ و چون جماعت همه عبادا گرفتند
 ایشوع نیز عبادا گرفت و دران میان
 که نماز میکرد گشاده شد آسمان،
 ۲۲ و فرون آمد روح القدس بصورت جسمانی
 مانند کبوتری برو و آوازی بر آمد از
 آسمان توبی بسر دوست داشته من بتو
 ۲۳ خشنودم، ایشوع بود درن یک سی ساله
 و کمان بدن می شد که او پسر یوسف
 است اذک بود از هیلای، اذک بود از
 ۲۴ مطت اذک بود از لاوی اذک بود از
 ملعی اذک بود از یانی اذک بود از
 ۲۵ یوسف، اذک بود از متیتا اذک بود
 از عاموس اذک بود از ناحوم اذک
 بود از حسلی اذک بود از ناغی،

tionem agerent in corde suo
 de Iohanne, siquidē ille Chri-
 stus esset. Responsum dedit 16
 Iohannes, et dixit omnibus, In
 veritate ego baptismum facio
 in aqua, et veniet potentior
 quā ego, ille, cujus dignus
 non sum, ut solvam corrigiam
 calcei ejus, ipse baptismum
 faciet vobis, cum Spiritu S.
 et cum igne. Ille cujus ven- 17
 tilabrum in manu ejus, & mun-
 dum faciet agrum suum, et
 triticum simul faciet in hor-
 reum suum, et comburet pa-
 leam in igne, qui non morietur.
 Et res alias multas do- 18
 cuvit populo, et prædicationem
 dedit. Et Herodes Dominus
 Centuriae pro eo quod cor- 19
 reptus modò erat ab illo, ob
 causam Herodiadis uxoris tra-
 ctis sui, et ob causam malorū
 quæ Herodes fecit. Super om- 20
 nia hæc addidit, & ligatū fe-
 cit Iohannem in domo vin-
 ctorum. Et cum populus
 omnis baptismū accepissent, 21
 Jesus etiam baptismum acce-
 pit, et in illo spatio quo præ-
 cationem fecit, aperti erant
 coeli. Et de super venit Spi- 22
 ritus S. in forma corporali
 similis columbæ super illum,
 et vox super venit e cælo, Tu
 es filius dilectus meus, in te
 complacitus sum. Jesus erat 23
 circiter triginta annorum, &
 putabatur quod ille filius Jo-
 sephi esset, qui fuit ex Heli,
 Qui fuit ex Mattai, qui fuit 24
 ex Levi qui fuit ex Melchi,
 qui fuit ex Ianna, qui fuit ex
 Iosepho, Qui fuit ex Mattathia,
 qui fuit ex Amoso, qui fuit ex 25
 Naumo, qui fuit ex Esli, qui
 fuit ex Naggi,

Qui

- 9 Et adduxit ad Hierosolimam & constituit illum super pinnam templi, & dixit ei, Si tu filius Dei es, teipsum ex hoc loco desuper conjice; Quia scriptum est, Mandatum fecit Angelis suis ob causam tuam, ut tui custodiam habeant; ut tui custodiam habeant;
- 10 Et in manibus susciperent, ut in lapidem non incedant pedes tui. Tum responsum dedit Jesus et dixit ei, Scriptum est, ne tentes Dominum Deum tuum.
- 11 Et cum finem fecisset Satanus torius tentationis, ab illo longè absuit ad tempus. Et rursus reversus est Jesus in virtute Spiritus [ad] Galilæam; & fama pervenit de illo in omnem regionem. Et ipse docuit in Synagogis illorum, & glorificatus fuit ab omni persona. Et venit in Nazareth, (in) eum locum quo educatus fuit, et intrabat in synagogam, sicut consuetudo ejus erat in die sabbati; & surrexit ut legeret. Et dederunt ei librum Isaiæ Prophetæ, tum, cum librum aperuisset, invenit illum locum [in] quo scriptum erat de ipso, Spiritus Domini super me; propter hoc est, quod unxit me ut prædicationem darem pauperibus; & misit me ut sanationem darem fractis [in] cordibus.
- 12 Et nuncium darem iis qui in captivitatem abducti sunt de remissione; & non videntibus, de visu; et ut mittam impotentibus de condona-
- و اورن اورا باوریشلیم و ایستادیدش
بر کنار هیکل و گفتش اگر
تو این الله هستی خود را از اینجا
فرو آنداز، که نوشته است
سپارش کرد ملائکی خون را بسبب
تو تا ترا نگاه دارند، و بدستها
بر دارند تا بسنگ در دیاید قدمهای
تو، پس جواب داد ایشوع و
گفت اورا گفته شد میزمای
خداوند خدای ترا، و چون تمام
کرد شیطان همه آزمایش او
دور شد تا زمانی، و باز کردید
ایشوع بقوت روح سوي جلیل و خبر
بر آمد ازو در همه ولایت، و
او اموخت در مجامع ایشان و
مدح کردند می شد از هر کسی،
و آمد در قاصره اینجا که بروی شد
و در رفت بمجامع جناد که عادت او
بود در روز شنبه و برخاست تا
بخواند، و دادندش کتاب
ایشعیا بیغمبر پس چون کتاب را
بکشان یافت اینجا که نوشته بود
درو، روح خداوند بر من برای
اینست که مالید مرا تا بشارت دهم
مسکین را و فرستاد مرا تا
شفا دهم شکفته دلدارا، و خبر
دهم ایشان را که بشارت
برده شدند از امروز بدان
و تا بینایان را از بیناهایی
و بغرستم تا توانارا بغرودند

۳۸ ادکه بون ار ملایل ادکه بون
 ار قینان ، ادکه بون از حنوت
 ادکه بون ار شیت ادکه بون ار
 آدم ادکه بون از خدا ،
 halaleel , qui fait ex Cai-
 man , Qui fuit ex He-
 nos , qui fuit ex Setho ,
 qui fuit ex Adamo , qui
 fuit à D E O .

38

فصل چهارم

CAPUT IV.

۱ و چون پر شد ایشوع از روح
 القدس بار کردید ار اردن
 و گرفتش روح سوی بیابان ،
 ۲ چهل روز تا ارموده شون از ابلیس و
 جبری نخورن دران روزها چون تمام
 ۳ کردش گرفته شد ، بس گفتی
 با او ابلیس اکر تو ابن الله
 هستی بگو یا این سنگ تا نان
 ۴ شون ، و جواب دان ایشوع با او
 دشته است که بنان تنها زنده
 ۵ باشد ادبی لیکن بهمه سخن
 خدای ، و بکوهی بلند بردش
 ۶ شیطان و نمودش همه ممالک زمین
 باد کی زمان ، و گفت با او
 ۷ بتو دهم این همه بادشاهی و برکوار
 انهارا که بمن تسلیم شده است
 و بهر که خواهم بدهم انهارا ،
 ۸ بس اکر تو پیش من سجونی
 کنی ار تو بشود همه ، و جواب
 ۹ دان ایشوع و گفت اورا دشته
 است خداوند خدای سجون کنی
 و اورا تنها برستی ،

ET cū plenus esset Je-
 sus ex Spiritu Sancto ,
 rursus reversus est à Iordane;
 & abstulit eum Spiritus in
 desertum, Quadraginta
 dies ut tentatus esset à Dia-
 bolo, & rem non comedit in
 illis diebus, & cū exple-
 tos fecisset illos, esuriens
 erat. Tum dixit ad eum
 Diabolus, Si tu es filius
 Dei; Dic ad hunc lapidem
 ut panis fiat. Responsum
 dedit Jesus ad illum, Scri-
 ptum est quod per panem
 solum vivens non fuerit
 homo, sed per omne ver-
 bum Dei. Et in montem
 excelsum portavit illum
 Sathanas, & ostendit ei om-
 nia regna terræ in exiguo
 tempore. Et dixit [ad] ei,
 [ad] Tibi dabo hæc omnia
 regna, et majestatem illo-
 rum; nam mihi tradita mo-
 dō sunt, & omni, cui vo-
 lo, dabo illa. Ergo si tu
 ante me adorationem facies,
 tua (p. ex te) erunt omnia.
 Et responsum dedit Je-
 sus et dixit ei, Scriptum
 est, Domino Deo tuo a-
 dorationem facies; et ei
 soli servies.

Et

- 28 Cùm audirent hæc verba
omnes ii qui aderant in
synagoga pleni erant ex
29 iracundia. Et surrexerunt
& illum ex civitate foràs
egerunt; & portabant eum
ad caput montis; cui, ci-
vitatìs suæ ædificium fece-
runt (p. facientes erat) su-
per illum, ut præciperent
30 illum. Etenim ille per-
transiit inter illos, & abiit.
31 Et descendit (p. infra ve-
nit) ad *Caphernaum* civita-
tem *Galilee*; & illos do-
cuit ibidem loci, in diebus
32 sabbati. Et attoniti erant
ob doctrinam ejus; quo-
niam sermo ejus in auto-
33 ritate exitit. Et in Syna-
goga homo erat, nempe
in quo spiritus impurus
inerat; & clamorem fecit
cum voce elata, & dixit
34 Mitte: Quid est mihi, &
tibi, O Jesu Nazarene?
venistine propter pernici-
em creandam nostram? ego
te novi qui sis, ô Sancte
35 Dei! Tum Jesus ei in-
crepationem fecit & dixit,
Silens esto, & foràs veni
ex illo; et cùm projecisset
illum Dæmonium in me-
dium, foràs venit ex illo, et
in illo aliquid rupturæ non
36 fecit. Et mirati erant om-
nes homines, et alter alteri
dicebant, hoc quid verbi
est; quòd cum autoritate
et virtute imperaret spiri-
tibus immundis, et foràs
37 exhibant. Et divulgata fu-
it fama ejus in omni re-
gione, quæ erat circum-
circa illos;

* Cant.

Et

۲۸

۲۹

۳۰

۳۱

۳۲

۳۳

۳۴

۳۵

۳۶

۳۷

رخنه

کنم سالی قبول کرد؛ خداوند را
 پ. و روز بادش را، بس جسون
 کتاب را برهم نهاد و بخند متکار
 داد و نشست و بودند چشمها ایشان
 همه که در جمعه بودند سوي او
 م. دکرده، و اغار کرد بگفتن
 به ایشان که امروز تمام شد این
 کتاب که شنیدید بکوش خون،
 پ. بس همه ایشان کواچي میدادند
 او را و در عجب ماندند از سخن
 دعوت که بیرون می آمد از دهان
 او و می گفتند که این بسر یوسف
 م. است، گفت با ایشان مکر
 می گوید این مثل که ای
 طبعی خود را تندرستی کن و هر
 چه شنیدیم که تو کردی در
 کفرناحوم اینجا نیز بکن در
 پ. شهر خون، و گفت با ایشان
 راستی گویم بشما که هیچ بیغمبر
 در شهر خون قبول کرده نشد،
 پ. بدرستی میگویم بشما بسیار دیوه
 رخان بودند در روزگار الیا در
 اسراییل وقتی که بستی شد آسمان
 سه سال و شش ماه و کرسنگی
 پ. عظیم شد در همه زمین، و فرستاده
 شد الیا سوي یکی از ایشان الا
 ج. سوي دیوه زن در صاریقه صیدان،
 پ. و بسینان بسیار بودند در اسراییل
 در روزگار الیشا بیغمبر و پاک نشد
 یکی از ایشان مکر نعمان سامی،

natione; (ut) faciam an-
 num acceptum [factum]
 Domini, & diem retributio-
 nis. Tum, quando librum
 20 cum deliberatione deposu-
 isset, & ministro dedisset,
 sedebat; & erant oculi
 illorum omnium qui in sy-
 nagoga erant, in illum in-
 tuiti. Et initium fecit ad
 21 dicendum illis; quòd ho-
 diè impletus sit hic liber
 quem audivistis in auribus
 vestris. Tum omnes illi
 22 testimonium dabant ei, &
 in admiratione manebant
 ob verbum gratiæ quod
 foràs prodit de ore ejus,
 et dixerunt, Nonne hic
 23 filius Josephi est? Dixit
 iis, Siquidem dicitur hoc pro-
 verbium: nempe, ô Me-
 dice! te ipsum corpore fa-
 num facito: & omne quod
 audivimus, quod tu fece-
 ris in Caphernaum, (in)
 24 hoc loco etiam facito in ci-
 vitate tua. Et dixit illis,
 Amen dico vobis, quòd
 ullus propheta in civitate
 sua acceptus [factus] non sit.
 In veritate dico vobis,
 25 Multæ viduæ mulieres er-
 rant in ætate Eliæ in Israele,
 tempore quo clausum erat
 coelum tres annos et sex
 26 menses; & fames magna
 erat in tota terra. Et mis-
 sus non erat Elias ad unam
 ex illis nisi ad viduam mu-
 lierem in Sarepta Sydoniæ.
 Et leprosi multi erant
 27 in Israele in ætate Eli-
 shæ Propheta: mundus
 non erat unus ex illis nisi
 Naaman Syrus.

Cum

CAPUT V.

فصل پنجم

- 1 **I**N illo spatio (p. medio
ie. interea,) cum turbæ
simul existentes essent,
propter auditionem verbi
Dei, ille adstans erat in
ripa maris *Genesareth*.
- 2 Vidit duas naves juxta
ripam maris, et foras veni-
entes erant piscatores, et
3 retia sua lavabant. Super
summitatem unius navis
quæ de *Simone* erat, ibat,
et petitionem fecit abs illo,
ut paululum removerent
(navem) ab arido, et se-
dens doctrinam dabat po-
4 pulo de navi. Cum silens
esset à verbo (*docendo*)
dixit *Simoni*, in profundum
deduc, et projicite retia
vestra, pro captura faci-
5 enda (p. facere.) Respon-
sum dedit *Simon* et dixit
ei, ô Magister, Toram
noctem laborantes modò
fuimus, et rem non cepi-
mus: verùm projiciam re-
6 te in verbo tuo. Et cum
hoc fecissent, (p. in locum
adduxissent,) pisces multos
simul collegerunt; et rete
7 ipsorum ruptum erat. Nu-
tum fecerunt ad auxiliato-
res qui in navi altera fue-
runt ut venirent, et illis
auxilium darent, tum ve-
nerunt, et plenas fecerunt
utraq; (p. omnes, vel totas)
duas naves: admodum
ut propè acciderit (*iii*)
in submersione esse.

در میان که چون جماعتها
کرد شده بودند برای شنیدن
کلام خدای او ایستاده بود در
کناره دریا جاداسر، بدید دو
کشتی بر کناره دریا و بیرون
آمده بودند صیادان و دامهای خود را
می شستند، بر بالای یک کشتی
که از شمعون بودند رفت و درخواست
کرد از او تا اندکی بار بردارند
از خشکی و نشسته تعلیم میداد
جماعت را از کشتی، چون
خاموش شد از سخن گفت
بشمعون بسوی تعوی ببر و بیندازید
دامهای شما را برای شکار کردن،
جواب داد شمعون و گفت اورا ای
معلم همه شب خسته شده ایم و چیزی
نگرفتیم اما اندازم دام را بقول تو،
و چون این بجای آوردند
ماهی بسیار کرد کردند
و دام ایشان شکافته شد،
اشارت کردند سوی یاران
که در کشتی دیگر بودند تا
بیایند و ایشانرا یار دهند
بس آمدند و بر کردند هر
دو کشتی را تا غایتی که
در یک آمد بغرق شدن،

۳۸ و چون ایشوع برخاست از مجمع
در رفت بخانه شمعون و خسره شمعون
بود در رنج از تبها سخت ازو در
۳۹ خواستی کردند بسبب او، و
ایستاد برو و زجر کردند بر او و رهانش
کرد و در حال برخاست و خدمت
ایشان میکرد، و در وقت فرو
شدن افتاب همه ایشان که داشتند
رنجوران به بیماریها کوناگون
آوردند ایشانرا سوی او و او می دهان
دستها بر ایشان یکان یکان
۴۰ و شفا می داد ایشانرا، و جنیان
بیرون میرفتند از بسیاریان و بانکه
میزدند و می گفتند که قویی این
الله و زجر میکرد و منع میکرد
ایشانرا از گفتن برای ادکه
میدادستند که او مسیح است،
۴۱ و چون بامداد روز شد بیرون رفت
سوی جایگاهی بیابانی و جماعتها
تفحص میکردند او را و آمدند تا
دیشویی و بار میدادستند او را تا از
دیش ایشان درون، و گفت
۴۲ ایشانرا که واجبست مرا که نیز
بشارت دهم شهرهای دیگر را
بملکوت خدای زیرا که برای
این فرستاده شدم، و ندی
۴۳ میکرد در مجامع جلیل،

38 Et cum Jesus surgeret è
Synagoga intrabat in do-
mum *Simonis*, et focrus
Simonis erat in afflictione
propter febres vehementes,
abs illo petitionem fece-
runt ob causam illius. Et 39
astitit juxta illum, et in-
crepationem fecit, et in
viam illam dimisit (p. fe-
cit) et in momento surrexit,
et ministerium illis faciebat.
Et in tempore occasus solis 40
(p. deorsum esse solem) om-
nes ii qui habuerunt la-
borantes in languoribus va-
riis, attulerunt illos ad il-
lum; et ille imponebat ma-
nus super illos ad unum
omnes; (p. unos, unos,) et sanitatem dabat illis.
Et daemonia foras ibant 41
è multis; et vocem effe-
rebant, et dicebant, Quòd
tu sis filius Dei, et incre-
pationem faciebat, et pro-
hibitionem faciebat illis à
dicendo, quòd nossent quòd
ille Messias sit. Et cum 42
manè diei esset, foras exiit
ad loca deserta; et populi
indagationem fecerunt ip-
sius; et venerunt usque ad
illum, et retinebant eum,
ut ab (p. ex ante) illis non
abiret. Et dixit iis quòd 43
oporteret me ut etiam præ-
dicationem darem civitati-
bus aliis de regno Dei, quòd
propter hoc missus eram.
Et præconium fecit in 44
Synagoga *Galilae*.

- 17 Et die (quandam) doctrinam dabat ille, & sedebat, & Pharisei, et Doctores legis affidentes erant, ii qui accedentes erant ex omnibus pagis Galilee, & Judaeae, & Hierosolymorum, et virtus Domini aderat, pro sanitate danda (p. dare) illis.
- 18 Et ecce homines hominem paralyticum super lectum suscipientes, & voluerunt ut cum infra portarent & impraesentiarum constituerent. Et ob multitudinem populi non invenerunt, et illum cum lecto deorsum demisserunt de super, ut in medium veniret coram Jesu. Ergo, cum fidem eorum videret, dixit, o homo! Condonata sunt tibi peccata tua.
- 21 Et initium fecerunt Scribae & Pharisei simul ratiocinari, et dicebant, Hic quis est qui blasphemiam loquitur, Quis potest ut remittat peccata praeter Deum solum? Cum nosset Jesus cogitationes eorum, responsum dedir, & dixit iis, Quid est quod cogitationem agitis in cordibus vestris? Utrum facilius erit dicere, Condonata sunt tibi peccata, vel dicere, Surge, et vade.
- 24 Ergo ut sciatis quod filius hominis auctoritatem habet in terra, ut peccatis indulgentiam faciat, dicit paralytico, Tibi dico, Surge, Tolle lectum tuum, et vade in domum tuam.

و روزی تعلیم میداد او و می نشست و فریسمین و آموزندگان
تورا نشسته بودند ایشان که
آمده بودند از همه دیها جلیل
و یهودا و اورشلیم و قوه
خداوند بود برای شفا دادن
ایشان را، و اینک مردمانی
مردن شل را بر بستر بر گرفته و
خواستند تا او را اندرون برد و در
پیش او دهند، و از بسیاری خلف
ندی یافتند و او را با بستر فرو
کداشتند از بالا تا در میان آمد
پیش ایشوع، پس چون ایمان
ایشان دید گفت ای مردن امیزده
شد ترا کناهان تو، و اگر
کردند نویسمندگان و فریسمین
باندیشمین و می گفتند این
کیستی که کفر میگوید
که تواند که بیمارزن کناها را
جز خدای تنها، چون دانست
ایشوع فکرهای ایشان جواب داد
و گفت با ایشان چیست که
اندیشه میکنید در دلهای شما،
که نام اساتر باشد گفتن امیزده
شد ترا کناهان یا گفتن برخیز
و برو، پس تا بدانید که این
البشر حکم دارن بر زمین که
کناهان را عفو کند گفت بشل
بتو میگویم برخیز بستان
بسترت را و برو بخانه خود،

۸ و چون دید شمعون بطرس افتاد
 پیش قدمهای ایشوع و گفت ای
 خداوند از من دور شو که من
 ۹ مردی هستم کینه کار، حیرانگی
 کرد گرفتم او را و ایشان همرا
 که با او بودند بسبب صید ماهیها
 ۱۰ که گرفتند؛ و همچنان نیز
 یعقوب و یوحنا بر سران زبدي را که
 ایشان شریکان شمعون بودند
 و گفت ایشوع بشمعون متوس از
 اکنون مرد مرا شکار کنی،
 ۱۱ نزد یک بودند کشتیها سوی زمین
 و رها کردند همه چیزها و در پی
 او رفتند، و چون بود ایشوع
 در یکی از شهرها اینک مردی بر
 از بستی بدید ایشوع را و بروی افتاد
 و در خواست او و میگفت ای
 خداوند اگر خواهی توانایی در پاک
 کردن اندام مرا، و کس ترا دید
 ۱۲ دست و پا و رسانید و گفت می خواهم
 پاک شو، و در ساعت بیستی او
 رفت از او و او سبارش کرد او را تا
 با کس نکوید لیکن برو و خود را
 بکاهنان نمیا و کربان کن
 برای پاک شدن خود همچنانکه
 موسی حکم کرد بکواهی ایشان،
 ۱۳ خبر او فاش تر شد و بسیار جماعتها
 می آمدند تا بشنوند و شفا یابند
 ۱۴ از رنجوبها خود، و او می
 رفت سوی بیابان و نماز میکرد،

8 Et cum videret Simon
 Petrus, procidit ante pe-
 des Jesu, et dixit, o Do-
 mine! A me longe ab-
 sis; quia ego homo sum
 peccator. Stupor circum-
 didit illum, et illos om-
 nes qui cum ipso erant,
 9 ob causam capturae piscium,
 quos ceperunt. Et sic eti-
 am Jacobum & Johannem
 filios Zebedai; quia illi
 compotes Simonis erant, &
 dixit Jesus Simoni, Ne me-
 tue de hinc (p. à nunc)
 hominum capturam facies.
 10 Prope adduxerunt retia ad
 terram, & (in) viam abje-
 cerunt, (p. fecerunt) om-
 nes; & [in] post illum
 11 iverunt. Et cum esset Je-
 sus in una de urbibus,
 ecce homo plenus [de]
 lepra vidit Jesum, & in
 faciem prociidit, et petiit
 abs illo, & dicebat, o
 Domine! Si vis, potes
 in (p. super) sanum con-
 verrendum me. Et ex-
 12 porrexit manum, & ei ad-
 movit et dixit, Volo, Mun-
 dus esto. Et in hora (illa)
 13 lepra ejus abiit ab illo, &
 ille mandatum fecit ei ut
 ad ullum ne loquatur; ve-
 rum abi, et teipsum ad
 Sacerdotes ostende, & obla-
 tionem facito, pro sano exi-
 stente (p. esse) te; sicut Mo-
 ses mandatum fecit in testi-
 monium illorum. Fama il-
 lius provulgatio erat; et
 14 multi populi veniebant ut
 audirent et sanitatem inveni-
 rent a perturbationibus suis.
 Et ille ibat in desertum, &
 precationem faciebat.
 Et

در آن وقت
 قریب

- 34 Dixit illis, Num potestis ut societatem sponsi jejunium habere faciatis, (p. detis,) quamdiu sponsus [cum] illis fuerit. Veniunt dies etiam cum ab illis sponsus longè abfuerit, illo tempore jejunium habebunt in illis diebus. Et dixit illis similitudinem; Non est qui partem auferet à veste nova; et illam super vestem veterem injicit, nisi pariter novæ rupturam faciat, atque etiam contrahit nova veterem; conveniens non est. Et ulla persona non ponit vinum novum in lagenas veteres, et si non, rumpet vinum lagenas, & ipsum effusum erit, et lagenæ vastatæ erunt. Sed vino novo in lagenas novas convenit injici, et utrumque (p. omnia duo) conservationem habens erit. Et non bibit (usitatus; edit) quis vinum vetus; et vult eadem horâ novum; quoniam ait, quod vetus melius fit.
- 35
36
37
38
39

گفت با ایشان مگر توانید که
اهل عروسی را روزه داشتن دهید
مادام که داماد میان با ایشان
باشد، آیند روزها و جون ار
ایشان داماد دور شود آن هنگام
روزه دارند در آن روزها، و گفت
با ایشان مثلی نیست کسی که
باری ببرد از جامه نو و آن را بر
جامه کهن اندازد الا هم دورا بار
میکند و هم بیوند دو کهنه را شایان
نیست، و هیچکس ننهد شراب
دورا در خیکهای کهن و الا در
خمر نو خیکها را و خون ریخته شود
و خیکها خراب شود، لیکن
خمر دورا در خیکهای نو باید
انداخت و هر دو دکه داشته
شوند، و نخورد کسی
شراب کهن و خواهد
همان ساعت دورا چرا که میکوبد
که کهن بهتر است،

CAPUT VI.

فصل ششم

- 1 IN illo spatio (p. medio) quo exiret in medium satorum, in die sabbati, Discipuli ejus vellebant spicas, et in manu verberabant, et edebant. Dixerunt ad illos quidam de Phariseis, Quare vos facitis id quod licitum non est in sabbatis?
- 2

در آن میان که میرفت در
میان کشتها در روز شنبه
تلامیذان او میشدند خوشها و بدست
میزدند و میخوردند، گفتند با ایشان
بعضی از فریسیمن چرا شما میکنید
الحجه روا نیست در شنبه ها،

Responsum

۲۵ و در دم بر پای خاست برابر ایشان
و بر گرفت بستر را که در آن
افتاده بود و روانه شد سوی خانه خود
در حالت شکر کردند بخدای ،
۲۶ و همه مردمان حیران شدند و
ستایش خدا میکردند و از قفس پر
شدند و گفتند امروز دیدیم
۲۷ عجایب ، و بعد از آن بهرون
رفت و دیدند یک ستانی نام اولوی
نشسته میان سوهواران گفت
۲۸ یا او بی من بیا ، و ترک همه
جیز کرده برخاست و در بی او
۲۹ روانه شد ، و ساخت او را لوی
مهمانی بزرگ در خانه خود و جمع
بسیار بودند از سوهواران و
۳۰ دیگران نشسته با ایشان ، پس
فریست و کاتبان ایشانرا * بد آمد
و میگفتند تلامیذان او را جرّامی
خورید و می آشامید با کنهکاران
و یک ستانان ، جواب داد
ایشوع و گفت با ایشان حاجت
دارند قندرستان بطیب بلکه
ایشان که حال بد دارند ،
۳۱ دیامدم تا بخوام دیکوکاران را
لیکن کنهکاران را سوی توبه ،
ایشان گفتند با او چرا تلامیذان
یوحنا اکثر اوقات روزه میدارند و
نهارها میکنند و همچنین دهر تلامیذان
فرستین لیکن ایشان که بی روان
تواند میخورند و می آشامند ،

Et in momento , super
pedes surrexit coram illis ,
& sustulit lectum suum ,
quo in illo decubens erat ,
et ambulans erat ad do-
mum suam ; in (illo) mo-
mento , gratias egerunt
Deo . Et omnes attenti
erant , & gratias dicebant
Deo , & (de) metu pleni
fuerunt & dixerunt , hodie
vidimus mirabilia . Et post
[ex] illud , foras exiit , &
vidit Publicanum (p. deci-
mae unius acceptorem) no-
men ejus *Levi* , sedentem
inter lucri efores , locutus
est ad eum . Post me veni .
Et desertionem omnis rei
faciens surrexit , & [in] post
illum ambulans erat . Et
fecit ei *Levi* convivium in
domo sua , & multitudo
magna Publicanorū (p. lucri
eforum) & aliorum sedens
cum illis . Tum Pharisei et
Scribae eorum murmurarūt
& dixerunt Discipulis ejus ,
quare editis & bibitis cum
peccatoribus et Publicanis ,
(p. decimae unius acceptori-
bus) . Responsum dedit
Jesús et dixit illis , Opus non
habent sani (de) medico , sed
illi qui statum malum ha-
bent . Non veni ut voca-
rem justos , sed peccatores
ad paenitentiam . Ii dixe-
runt ei , Quare Discipuli
Iohannis multis vicibus je-
junium habent , & pre-
ces faciunt , & sic eti-
am Discipuli Phariseorum ,
sed hi qui afflecte (p.
post secuti) tui sunt , edunt
et bibunt ?

Dixit

- 12 In illis diebus foras erat Jesus (in) monte, ut preces faceret; et in illo loco, noctem produxit in obsecratione Dei. Cum dies esset, convocabat Discipulos suos, tum electionem fecit ex illis duodecim et nomen illis imposuit Apostolos. *Simonem* cui *Petri* nomen imposuit, et *Andream* fratrem ejus; *Iacobum* & *Iohannem*, *Philippum* & *Bartholomaeum*.
- 13 *Matthaeum* & *Thomam*, *Iacobum Alphaei*, & *Simonem* factum *Zelotes*, *Iudam* filium *Iacobi*. Et *Iudam Iscariotam* illum, qui in manus tradidit. Et descendit cum illis, tum adstitit in campo, et multitudo ex Discipulis ejus, & turba multa de populo ex omni *Iudea* & ex *Hierusalem*, & ex oris maritimis *Tyri* & *Sydonis*.
- 14 Qui venientes erant ut audirent eum (p. ab illo) & sanationem invenirent de languoribus suis; & ex illis qui tormentum derivarunt ex spiritibus impuris, sanitatem inveniebant. Tum
- 15 omnis populus petebat propere esse ad illum; quoniam virtus ex illo [se] exercebat, & saniragem dedit omnibus.
- 16 Et ille extulit oculos suos ad Discipulos, & dixit, *Beatitudo vobis o Pauperes* quoniam regnum Dei vestrum (p. vobis) est. *Beatitudo vobis ipsis* qui esurientes estis, propterea quod saturi eritis.
- ۱۲ در آن روز کاران بیرون شد ایشوع کوه تا نماز کند و آنجا شب را کشید در نماز خدای، چون روز شد خواند تلامیذان خود را بسی اختیار کرد از ایشان دوازده و نام ایشان نهاد رسولان، شمعون اورا بطرس نام نهاد و اندروم برادر اورا یعقوب و یوحنا فیلیفوس و برتولمی، متی و توما یعقوب حلفی و شمعون *کردن غیر یهودا بن یعقوب، و یهودا اشخریوطی انچه بدست او داد، و فروغ آمد با ایشان بسی بایستان در صحرا و جماعتی از تلامیذان او و جمعی بسیار از امت از همه هودا و از اوریشلیم و از ساصیل دریا تیر و صیدان، که آمده بودند تا بشنوند از او و شفا یابند از رنجها خود و ادھا که عذاب مسی کشیده شد از ارواح نجسه شفا می یافتند، بسی همه امت میخواستند نزدیک شدن با او زیرا که قوت از او بر می انگیخت و صحت می داد همدا، و او برداشت چشمها سوی تلامیذان خود و گفت خنک شمارا ای مسکینان زیرا که ملکوت خدای از شماست، خنک شمارا انا که اکنون گرسنه های این چرا که سیر شوید،

جواب داد ایشوع با ایشان و گفت
 ۳ نه این دهر خواندید انچه داود
 کرد در این وقت که گرسنه شد
 او و ایشان که با او بودند،
 ۴ چون در خانه خدای رفت و گرفت
 نان ها و بهش دهان کی را خورد و
 داد ایشان را که با او بودند حال
 ادکه دشاید که خوردن مکر
 ۵ کاهنان تنها، و گفت با
 ایشان که این البشر خداوند شنبه
 ۶ دهر است، و چون در شنبه دیگر
 دون اندرون رفت در مجمع و می
 اموخت و بود انجا مردی که دست
 ۷ راست او خوشیده بود، و کاتبان
 و فریسیمن چشم می داشتند او را ایا
 در شنبه خوش میکند تا مجال بد
 ۸ گفتن ازو یابند، اما او میدانست
 اندیشه ایشان را و گفت با این مرد
 خوشیده دست برخیز و به ایست در
 میان بس برخاست و ایستاد،
 ۹ گفت با ایشان ایشوع از شما می
 برسم رواست در شنبه نیکی کردن
 یا بدی خلاص کردن جان را یا
 ۱۰ هلاک کردن، و نظر کرد با
 ایشان همه و گفت مردی را دست
 خود بکستر و بکستر و راست
 شد دست او همچو دیگر،
 ایشان بر شدند از جاهلی
 ۱۱ و یکی با دیگر می گفتند که
 چه سازد با ایشوع،

Responsum dedit Jesus
 ۳ ad illos, & dixit, Nonne
 hoc etiam legistis id quod
David fecit in illo tempore
 quo fame icis erat, & illi
 qui cum illo erant. Cum 4
 in Domum Dei intraret,
 & sumeret panes, & pro-
 positionem (sc. propositam
 mensam,) ederet, & daret
 illis qui cum illo erant,
 (eo, modo, quo non conve-
 nit ut ederent, nisi sacer-
 dotibus solis?) Et dixit 5
 ad illos, quod si filius hominis
 Dominus sabbati etiam sit.
 Et cum in sabbato alio 6
 esset introiens in Synago-
 gam, & doceret; et erat
 illo loco homo, cujus ma-
 nus dextra ipsius arefacta 7
 fuerat. Et Scribae & Pha-
 risaei oculum intendebant
 (p. habebant,) ei, an ne in 8
 Sabbato sanum faceret, ut
 praetextum malum dicendi
 abs illo inveniant; Verum 8
 ille novit cogitationem il-
 lorum, & dixit ad illum
 hominem arefactae ma-
 nus, Surge et adsta in 9
 medio; tum surrexit, & ad-
 stitit. Dixit ad illos Jesus,
 9 A vobis rogabo, licitumne
 est in Sabbato bonum face-
 re aut malum? salutem ope-
 rari animae, aut perniciem
 operari? Et intuitum fecit 10
 ad illos omnes, et dixit ho-
 mini, Manum tuam extende
 et extendit; & sana fuit ma-
 nus ejus sicut altera. Illi 11
 pleni erant (de) insipientia, et
 alter ad alterum dixerunt,
 nempe, quid facerent cum
 Jesu.

- 31 Et sicut petitis (p. oculum intenditis) ex hominibus ut faciant cum vobis, vos etiam cum illis similiter facitote. Quod si amatis (p. amorem habetis) illos qui vos amant (p. amorem habent,) Quid boni erit vobis? propterea quod peccatores etiam amant (p. amorem habent) illos qui illos amant (p. amorem habent.) Quod si bonum facitis erga illos qui beneficium facientes sunt ad vos, Quid excellentiae erit vobis, cum peccatores etiam similiter faciant? Quod si mutuum datis ad illos quibus ex ipsis spem recipiendi habetis, ubi (p. quo loco) erit vobis praestantia? propterea quod peccatores etiam in peccatores mutuum dant, ut aequalia recipiant. Sed amate (p. amorem habete) inimicos vestros, & bonum venire facite, & mutuum date, & spem ex illo loco ne reportate, ut merces vestra magna sit, & sitis Dei excellenti filii, quia ille augustus est erga infideles gratia, & erga malos. Estote largitores quemadmodum pater vester vobis etiam largitor est. Judicium ne facite, & vos non iudicabimini, (p. iudicium *in*) vos non facient) sententiam ne facite in condemnationem (p. in malum) ut in vos sententiam mali non exequantur, liberales estote, et liberati eritis.
- و انجانان که چشم دارید از مردم که کنند با شما شما نیز با ایشان جانان کنید، و اگر دوست دارید ایشانرا که شما دوستی میدارند کدام نیکی باشد شما را زیرا که کنه کاران نیز دوستی میدارند ایشانرا که دوستی ایشان باشند، و اگر نیکی کنید با ایشان که احسان کرده باشد با شما کدام افزونی باشد شما را چون کنه کاران نیز چنین میکنند، و اگر قرض دهید با آنانکه از ایشان امید گرفتن بدارید کجا باشد شما را فضیلتی زیرا که دشمن بکنه کاران قرض میدهند تا برابر بگیرند، لیکن دوستی دارید دشمنان خود را و نیکی رسائید و قرض بدهید و امید از آنجا ببرید که اجر شما بسیار باشد و باشید خدای بلند را بسرائان که او کریمست بر کفران نعمت و بر بدان، باشید بخشاینده کان همچنانکه پدر شما نیز بخشاینده است، داری میکنید و داری شما دکنند حکم دکنند بر بدی تا بشما حکم بدی دکنند ازان کنید و ازان شویند،

۲۲ خنک شمارا امان که می کردید
 اکنون زیرا که بخندید خنک شمارا
 چون دشمنان دارند شمارا مردم
 و دور کنند شمارا و سرزنش کنند
 و بیرون کنند نام شمارا همچو بد
 ۲۳ برای این البشر، شاه شود در
 آن روز و خرم که اینک مرد شما
 افزون شود در آسمان که همچنان
 کردند با بیغبران بدران ایشان،
 ۲۴ لیکن وای بشما ای توادکران
 که بیغدی خون دارید وای بشما
 ای سیوران چرا که کرسنه شوید،
 ۲۵ وای بشمارا که می خندید اکنون
 زیرا که بگریید و اندوهگین
 ۲۶ همچو، وای بشما چون مردم
 دیکی برای شما گویند همچنان
 بدران ایشان میگردند برای
 ۲۷ بیغبران دروغ، لیکن میگویم
 بشما ای شنودگان دوست دارید
 دشمنان خود را دیکی کنید ایشانرا
 ۲۸ که دشمنان دارند شمارا، افرین
 گوید ایشانرا که نفرین کنند
 شمارا و نماز کنید بر ایشان که
 ۲۹ شمارا ستم میکنند، و هر که
 برویت بزند روی دیگر
 پیش دار و هر که بالا
 پوشست ستاند براهن دیز
 ۳۰ از وی باز مدار، و هر که درخواست
 کند از تو ده و آنچه از تو
 کسی گرفته است از تو باز میخواه،

22 Beatitudo vobis ò ipsi qui
 fletis nunc, propterea quòd
 ridebitis. Beatitudo vobis
 cum inimicitiam exhibeant
 vobis homines, & longè
 ejicient vos, & convicium
 faciant, & foràs agant no-
 men vestrum tanquam ma-
 lum pro filio hominis. Ga-
 23 visi estote in illo die &
 jubilantes, quia ecce mer-
 ces vestra ampla erit in
 coelis; quia sic fecerunt
 cum prophetis patribus ip-
 24 forum. Sed vae vobis ò
 divites, indolentiam ue-
 stram habebitis: Vae vobis
 ò pleni, propterea quòd
 famelici eritis. Vae vobis qui
 25 rideris nunc, propterea quòd
 flebitis, & tristes eritis.
 Vae vobis cum homines
 26 bonum pro vobis dixerint,
 sic patres eorum fecerunt
 pro Prophetis mendacibus.
 Sed dico ad vos, ò
 27 auditores; Amorem ha-
 bere inimicorum vestro-
 rum, bonum facite illis,
 qui inimicitiam exhibent
 vobis. Benedictionem fa-
 28 cite iis qui non bene-
 dictionem faciunt vobis,
 & precem facite super
 iis qui vobis injuriam fa-
 29 ciunt. Et omni, qui
 super genam (p. faciem)
 tuam verberabit, genam
 alteram coràm exhibeto,
 & omni qui superius ve-
 stimentum sumet, tuni-
 cam etiam ab illo ne co-
 30 hibeto. Et omni qui peti-
 tionem facit ex te, dato, et id
 quod ex te quis capiens est,
 abs illo rursus ne postulato.

Et

- 47 Omnis qui ad praesentiam, (p. aliàs propè) meam venit, & verba mea audit, & juxta illos opus agit, ostendam ad vos, nempe,
- 48 ad quid similis (erit.) Si similis erit homini, qui aedificationem facturum erit domus, & fodiet (in) profundum, & fundamentum super petram ponit, cum torrens venerit, & verberaverit super illam domum utique non potest ut conquasset illam, propterea quod aedificium ejus positum erat super petram.
- 49 Verum ille qui audit, & opus non praestabit, similis homini erit, qui habitabilem faciens erit domum suam super pulverem sine fundamento: tum cum venerit flumen, in momento ruit, & erat ruina illius domus magna.

هر که به در من آید و سخنهاي مرا شنود و بدان کار کند نمايم بشما که بجه مانند، مانند باشد بمردي که بنا کرده باشد خانه و بکند عمق و بنياں بر سنگ نهان چون سيلاب آمد و زن بران خانه و نتوانست که بجنباند او را براي ادکه بنياں او نهان بود بر سنگ، اما ادکه بشنود و کار نکند مانند مردی باشد که عمارت کرده باشد خانه خود را بر خاک بی بنياں پس چون رسيد بدو روخانه در حال افتاد و بسو افتادن ان خانه بترک،

CAPUT VII.

- 1 ET cum finem fecisset horum verborum omnium in auribus populi, in Capernaum intrabat. Erat autem Domino Centuriae servus in statu malo, & ad mortem propè erat, & ille deliciae (p. honorabiles) ejus erat.
- 2 Et cum audiret de Jesu, misit ad illum seniores Judaeorum, & petiit ab illo ut veniret, et sanum corpore restitueret servum ejus.

فصل هفتم
و چون تمام کرده این سخنان را، همترا در گوشها امت بگفتار خود در رفت، چون یک مریض را پند در حال بد و بمرک در یک پند و ان عزیز او بود، و چون شنید از ایشوع فرستاد سوي او بمران جهودان و در خواست ازو که بیاید قدریستی کرداده پند او را

۳۸ بد هید و دان شود شمارا بیما نی دیک
و تمام و افزون و لب زور دهند
در دامن شما بد راستی که بهمان
۳۹ بیما نه که بیما یید بیما یید برای
شما ، و گفت ایشانرا مثلی کوی
تواند با بیما که در بری کند با
بینارا ای هر دو در جاه دیفتند ،
۴۰ شاگرد فاضلتر از معلم نیست اما
کامل باشد هر یکی اگر باشد
۴۱ موافق معلم خود ، چرا می بینی
خاشاک را در چشم برادر خود و درخت را
که در چشم تست نمی بینی ،
۴۲ یا چگونه می توانی گفت بد برادر
ای برادر بگذار با خاشاک را در
چشم تو بیرون آید چون درخت را
که در چشم تست نمی بینی ای
مناقص نخست درختی از چشم خود
بدر کن و آنکه بینی با بدر کنی
خاشاک را از چشم برادر خود ،
۴۳ نیست درخت دیک که میوه بد دهد
و نه درخت بد که میوه دیک دهد ،
۴۴ هر درختی دانسته میشود از میوه
خود که جیده بشود از خار الجیر
و نه از حسک ادکور ، مردی
۴۵ که دیک بود از خرینه دیک که در
دل او باشد دیک را بیرون آورد و
مرد بد از خرینه بد بدی بر می آید
زدها که از افزونگی دل دهی گوید
۴۶ شود ، برای چه مرا میگویند خداوند
خداوند و آنچه میگویم نمیکنید ،

38 Date, & dabitur vobis, men-
suram bonam, & perfectam,
& amplā, et emergentem (p.
labrū subtrus) dabunt, in imo
vestro, in veritate nempe in
eadem mensura qua men-
suratis mensurabunt pro vo-
bis. Et dixit illis similitudi-
nem, dic potest non videns
ut viam aptam faciat non vi-
denti. numquid uterque (p.
omnes duo) in foveam non
cadent. Discipulus melior
40 quā Præceptor non est, ve-
rum perfectus erit unusquis-
que (p. omnis unus) si erit
consentiens cum Præcepto-
re suo. Quare vides festucā
41 in oculo fratris tui, & arbo-
rem quæ est in oculo tuo
non vides? Vel quomodo
42 potes dicere ad fratrem tu-
um; ô Frater, Sine ut festu-
cam de oculo foras auferam
cū arborem quæ in oculo
tuo est non videas? ô hypo-
crita (p. scelerate) primò
arborem de oculo tuo per
fores agito, & tunc videbis
ut per foras ageres festucam
de oculo fratris tui. Non
43 est arbor bona quæ fructum
malum dat, et non arbor ma-
læ fructū bonū dat. Om-
nis arbor nota erit à fructu
suo, nam collectus non erit
de spina ficus, et non de rubo
uva. Homo qui bonus est
45 de thesauro bono qui in cor-
de suo est, bonum foras edu-
cit, et homo malus de thesau-
ro malo malum producit;
propterea quod ex incremē-
to cordis os locutum erit.
Propter quid me vocatis,
46 Domine, domine, & id quod
dico non facitis? Om-

- 12 Cùm intra civitatem veniret, ecce foràs portabant hominem qui erat unicus (filius) matris suæ; & illa erat vidua, & multitudo populi de civibus cum illo.
- 13 Tum cùm videret illum Dominus, in illum misericordiam exeruit, & dixit ei, Ne lacryma. Et accessit propius, (p. ad prope) & tetigit (p. tactationem fecit) loculum; & adstabant ii qui bajulantes erant; & dixit, Ad te sermonem facio, ô Juvenis,
- 15 Surge. Tum sedebat ille qui mortuus erat, et initium fecit verbum, (p. in verbo) loqui, & eum matri suæ tradidit (p. traditionem fecit.) Tum omnes homines metus occupavit, et laudem Deo egerunt, & dixerunt, Quod Propheta magnus super nos ortus sit; & recordatus sit, (p. recordationem fecerit) Deus populum suum. Et exiit hic sermo in omnem Judæam de illo; & ad omnes provincias quæ undique in circuitu illorum erant. Et ad Johannem discipulum ejus hæc omnia nota fecerunt.
- 19 Tum advocavit Iohannes duas personas (p. corpora) de Discipulis suis, et misit illos ad Jesum, et dixit, Tunc es ille venturus aut expectamus (p. oculum habemus) alterum?
- 20 Ergo, cùm veniret ad illum, dixerunt, Iohannes Baptista misit nos ad te, et dixit, Tunc ille qui futurus (est) aut expectaturi erimus alterum?
- جون بدر شهر رسيد اينك بدمرون
مي بردند مرنه را كه بون يككاده
مادر خون و اين بون بيهوش و
جمعي اذبوه از شهريان با او،
بس جون ديدش خداوند برو رحم
اورد و گفتش مكرمي، و
رفت بنزد يك و ميس كرد دعش را
و ايستادند ايشان كه بر داشته
بودند و گفت بتو خطاب ميكنم
اي جوان برخيز، بس بنشست
انكه مرنه بون و اغار كرد بشخن
كفتن و اورا بمادرش تسليم كرد،
بس همه مرنه مان را درس گرفت و
سمائش خدلي ميكردد و ميگفتند
كه بيمبري بزرگ ابر ما بيداشد
و ياد كرد خدای امت خود را،
و بر آمد اين گفتار در همه هودا
از و به همه ولايتهاي كه كرد بر
كرد ايشان برك، و بيوحنا
شاگردان او اين همه معلوم
كردند، بس بخواند يوحنا دو تن
از قلامين خود و فرستاد ايشان را
سوي ايشوع و گفت توبي
ان اينده يا چشم داريم نيكري را؟
بس جون آمده بيمش
او گفتند يوحنا معدد
فرستاد ما را سوي تو
و ميگويد توبي انكه
خواهد آمدن يا منتظر
باشيم نيكري را،

Tum

چون آمدند سوی ایشوع می خواستند
 او بسعی و می گفتند او را که
 شایسته آن هست که با او این
 کنی، که او دوست میدارد
 جماعت ماز و او مجموع ابادان
 کرد برای ما، برفت ایشوع با
 ایشان و چون از خانه دور دیو
 میرسد سوی او دوستان را فرستان
 و گفت رجه مشو ای خداوند که
 شایسته آن نیستی که بزیر سقف
 من در آیی، برابر من نیز خوضرا
 سزاوار آن دانستم که بنزد تو
 آیم لیکن سخن بفرمایی و
 کونکی من قندرتی شود، که
 من نیز مردی ام که زیر حکم
 هستم و زیر دست من هستند
 سیاهیان و با این کویم برو و
 رون و دیگر را بیا و می آید و بنده
 خود را چنین کن و میکند،
 چون شنید ایشوع آن سخن
 عجب شد و باز روی کرد اندید و
 جمع که در بی او میرفتند گفت
 راست کویم بشما که من دیافتم
 در آل اسراییل همچو این ایمان،
 و باز گشتند ایشان که فرستاده شده
 بودند بخانه و یافتند آن بنده را که
 بیمار بود صحت یافته، و شد که
 بعد از آن میرفت ایشوع سوی شهری
 نام آن ناین و میرفتند با او
 تلامذات او و جمعی بسیار،

Cum venissent ad Jesum,
 petebant ab illo cum studio,
 & dicebant ei, Quod dignus
 ille sit, ut cum illo hoc face-
 res. Quia ille amat (p. amo-
 rem habet) gentem nostram,
 & ille synagogam (p. con-
 ventus aedificium) fecit pro
 nobis. Ibat Jesus cum illis
 & cum à domo longè non
 esset, Dominus Centuriae ad
 eum amicos misit, & dixit,
 Turbaris nò sis, ò Domine!
 nam dignus ipse non sum, ut
 sub tecto meo intrares.

Propter hoc etiam me
 dignum ipsum non putavi
 (aliàs, novi) ut ad prae-
 sentiam (p. ad, propè,) tuam
 veniam; sed verbum dicit-
 to, & puerulus meus sanus
 erit. Quia ego etiam ho-
 mo sum qui sub auctoritate
 sum; & sub manu mea
 sunt milites, & ego ad hunc
 dico, Vade, & vadit, & al-
 teri, Veni, & venit, & servo
 meo, Sic fac, & facit. Cum
 audiret Jesus hoc verbum,
 miratus erat, & rursus faci-
 em convertit, & ad mul-
 tudinem quae [in] post
 illum sequebatur, dixit,
 Amen dico ad vos, quòd
 ego non invenerim in do-
 mo Israelis sicut hanc fi-
 dem. Et denuò redierunt
 ii qui missi modò (p. ex-
 istentes, vel facti) erant in
 domum, & invenerunt illum
 servum qui languidus erat
 sanitatem invenisse (p. inve-
 nientem) Et erat, quòd post
 hoc, abiret Jesus in civitatem
 nomen ejus Nain, & ibat
 cum illo Discipuli ejus, &
 turba multa.

Cum

- 29 Et omnis populus qui audi- و همه امت که شنیدند و سون خواران
vit, & Publicani etiam grati- نیز شکر کردند خدا را که عبادا
as agebant Deo, qui baptis- گرفتند از یوحنا، فاما فریسی
mum acceperunt à Iohanne. و داشتند آن تواراة حقیر داشتند
30 Etenim Pharisei, & pe- بند خدا را بیرون خود و عبادا از
riti legis, misellam habue- گرفتند، گفت خداوند بکه
runt mentem (al. monitio- مانند کنم مردم این فیهله را و بکه
nem) Dei intra seipso, et می مانند بکونگان
baptismum ab illo non ac- نشسته در بازار که سخن میکنند
ceperunt. Dixit Domine, با یک دیگر و گویند سرور گفتیم
31 ad quid simile faciam ho- برای شما و رقص بگردان بگردیم
mines hujus generationis, و گرفتارستید، آمد یوحنا معبد و
32 ad quid similes sunt? Si- نمخورن نان و نمی اشامید خمر و
miles sunt pueris sedentibus میگوید درو شیطانیست، آمد این
in foro, qui verba faciunt البشر میخورن و می اشامند و میگویند
cum altero alter, et dicunt, اینک من خورده و اشامیده خمر
Nænam recitavimus vobis و دوست دارده و یک ستانان و
et filtrationem non fecistis, کینه کاران، و نیکوکار شد
luctum fecimus et non 33 Baptista et non edebat pa- حکمت از همه ببران خرد، یکی
flevistis. Venit Iohannes 34 nitem, et non potabat vi- از فریسی در خواست میکردن ازو که
Baptista et non edebat pa- بیش او طعام خوردن بس در خانه فریسی
nitem, et non potabat vi- در آمده تکیه کردن، و اینک زنی که
num, et dicitis in illo Sa- در شهر بود کینه کار جوین در بافت
tanus est. Venit filius ho- که بخانه فریسی تکیه کرده است
minis, edit et bibit, et di- 35 citis, Ecce homo edax et 36 در گرفت یک قزابه روغن خوشبوی،
bibax vini, et amicus Pub- و از بس او ایستان بسوی قدمهای
licanorum et peccatorum، او و آغاز کرد باشکهای خود قدمهای
Et justificata est sapientia 37 ab omnibus filiis suis. Unus 38 او را در کردن و خشک میکردن بسوی
è Phariseis petitionem fecit سر خود و بوسه میداد بایها او را و
ab illo, ut apud se cibum جرب میکردن در روغن خوشبوی،
cederet, tum in domum Pha-
risæi intrans discubuit (dis-
cubitum fecit.) Et ecce
mulier quæ in civitate erat
peccatrix, cum sciret (p-
inveniret) quod in domo
Pharisei discubitum faciens
fir, suscepit unam lenticulam
olei, suavis odoris. Et (ex)
pone illum adstitit juxta pe-
des ejus, et initium fecit, cum
lacrymis suis pedes ejus irri-
guos facere, et terfos fecit
cum casarie capitis sui, et of-
cula dedit pedibus ejus et un-
xit oleo suavis odoris.

Ergo,

- ۲۱ پس در ادساعت شفا دان بسیار اذرا ار
رجها و کوفتها وار ارواح شریره و
دان به بسیار تا بیناها دیدن ،
- ۲۲ جواب دان و گفت با ایشان بروید
و بگوئید یوحنا هر چه شنیدید
و دیدید که دابینایان می بینند
لنکان روان می شوند و بیسیان
باکی می کردند کران می شوند
- ۲۳ مردکان برخیزند ، مسکینان
بشارت می شوند و خنک اورا که
۲۴ بمن شک دیار ، و چون رفتند
فرستای کان یوحنا آغاز کرد
بگفتار جماعت را در باب یوحنا برای
چه بیرون آمدید تا به بینید در
۲۵ صحرا فی که جنب از باد ، یا
چه بیرون آمدید که به بینید مردی
که پوشیده است جامها درم اینک
ایشان که بجامه ^{نقیص} پیغمبر اید در
خوشی بخانه بادشاهان می باشند ،
و یا به بیرون آمدید که به
۲۶ بینید بیغمبری بلی میگویم بشما
افزودتر دیز از بیغمبر ، اینست
۲۷ که نبشته است برای او اینک می
فرستیم فرشته مرا بیش روی تو که راه
ترا دیک کند بیش تو ، میگویم
۲۸ بشما دیست در زاده
رسان بیغمبری عظیم تر
از یوحنا معبد لیکن
کوهری در مکتوت خدای
بزرگتر ازو است ،
- Tum in illa hora sanita-
tem dedit multis à lan-
guoribus suis , & plagis ,
& à spiritibus malis, et de-
cit multis ; (p. ad mul-
tos) non videntibus , vi-
sum. Responsum dedit
& dixit illis, Abite, & dicit
ad Iohannem omne quod
audistis & vidistis, quod
non videntes videant; clau-
di ambulantes fiant; & le-
prosi mundi fiant, surdi
audiant; mortui resurgant.
Pauperes Evangelium au-
diunt; & beatitudo ei qui in
me scandalum non affert.
Et cum abirent nuncii Iohannis, initium fecit dicen-
di; (p. in sermone) popu-
lo de argumento Iohannis :
Propter quid foras exiistis
ut adspiciatis in deserto ?
arundinem quæ movetur à
vento ? Aut in quid fo-
ras exiistis ut adspiciatis ?
hominem qui vestitus est
vestimentis molliibus; Ecce
illi qui in vestibus pretiosis
sunt, in luxu, in ædibus re-
gum sunt. Sine (p. & vel)
in quid foras venistis, ut
adspiciatis ? Prophetam ?
sed dico ad vos, plus etiam
quàm Prophetam. Hic est
de quo scriptum est pro
ipso, Ecce mittam An-
gelum meum coràm facie
tua, qui viam tuam para-
tam (p. bonam) faciet
coram te. Dico vobis non
est inter natos mulierum
Propheta maior quàm Iohannes Baptista; Sed qui
parvulus in Regno Dei
(est) maior quàm ille est.

- 47 Propter hoc dico ad te, quòd peccata multa ejus condonata sint propterea quòd multum amavit (p. amorem habuit). & ille cui ipsi minus remittitur (p. in viam factum est) amor ejus minor erit. Tum dixit ad illam mulierem, remissa (p. in viam facta) sunt peccata tua. Illi qui (in) una erant sedentes, initium fecerunt ad dicendum in intimo (sc. animo) suo, hic quis est qui peccatis etiam remissionem facit? Dixit ad mulierem, 50 Fides tua tibi salutem fecit, in pace abito.

۴۷ برای این میگویم بتو که گناههای بسیار او آمرزیده شد برای ادکه
بسیار دوست داشت و ادکه او را
کمتر رها کرده شد دوستی او
۴۸ کمتر باشد، پس گفت بدان
زن رها کرده شد گناهان تو،
۴۹ ایشان که بهم بودند ششسته
شروع کردند بگفتی بدرون
خون این کیست که گناهادر
۵۰ نیز عفو میکند، گفت
بزن صدق تو قرا خلاص
کرد سلامت برو،

CAPUT VIII.

فصل هشتم

- 1 ET post [ex] hoc Jesus transivit civitates et pagos, & præconium, et prædicationem dedit de regno Dei. Et Duodecim cum illo, et quædam mulieres quæ sanæ factæ sunt à spiritibus malis, et morbis, Maria nomine vocata Magdalena, illa (ex) qua foras exierunt (p. fuit) ex ipsa, septem latanæ. Et Ioanna vxor Chuse procurator Herodis, et Susanna, et aliæ mulieres multæ, quæ nempe famulitium ei præstabant de acquisitionibus suis. Cum congregati essent populi multi, et venerunt ex civitatibus ad eum, in similitudine dixit,

۱ و بعد از این ایسوع میگردید
شهرها و دیههارا و ندی میگرد
و بشارت میداد بملکوت خدای
۲ و دوازده با او و بعضی زنان که
خوش شده بودند از ارواح شریره و
از بیماریها مریم نام خوانده مجدلیه
ادکه بیرون شد از هفت شیطان،
۳ و یوحنا زن کوزا قهرمان هیرونیس
و سوسنه و دیگر زنان بسیار
اهل که خدمتش میکردند از
۴ اندوختههای خود، چون جمع
شدند جماعت بسیار و می آمدند
از شهرها سوی او بمثل گفت،

۳۹ بس چون دید ان فردسین که
خواده بون اورا بدرون خون گفت
اگر این بیغبر می بون بدرستی
می دانست که کیست و چگونه
زن که اورا میس میکند چرا که
۴۰ کنه کاراست، جواب دان ایسوع
و گفت با او ای شمعون مرا سخنی
هست که بتو گویم او گفت
۴۱ بکوی معلم، تو قرض دار
بودد یک قرض خواهی را بر یکی
داشت بانصد دینار بر یکی
۴۲ بنجاه، چون ایشان نداشتند
از کجا قرض خون بگذارند هر دورا
وام بکداشت بس کدامین اورا
دوست دارن بیشتر، جواب دان
۴۳ شمعون و گفت کمان که ادکه
اورا بیشتر بخشید او گفت بان
براستی حکم کردی، و التفات
۴۴ کرد سوی زن و بشمعون گفت
می بینی این زن را بخانه من
در آمدن ای بر بانی من ندانی اما
این باشک چشم خون قدمهای مرا
شسته است و بمویها خون باکی
۴۵ کرده، مرا بوسه زدی اما
این از ان زمان که در آمده
ام آرام نکرده است از بوسه دادن
۴۶ قدمهای مرا، سر مرا بروغن
جرب زدی اما این
زن بروغن خوشبو بای مرا
جرب کرده است،

Ergo cum videret ille Pharisæus qui vocans erat eum, intra se dixit, Si hic Propheta esset, in veritate novisset nempe, quænam esset & qualis fœmina, quæ illum tetigit propterea quod peccatrix est. Responsum dedit Jesus & dixit ei, (p. ad eum) ô Simon, mihi verbum est quod ad te dicam; ille dixit, Dic magister. Duo scœnus habentes (i.e. debitores) erant uni scœneris exactori (i.e. scœneratori) apud (p. super) unum habuit quingentos denarios, et apud unum quinquaginta. Cum illi non haberent unde (p. è quo loco) scœnus suum persolverant, ambobus debitum remisit, ergo uter illum amabit (p. amorem habebit) magis? Responsum dedit Simon & dixit, existimo quod ille cui plus donavit, ille dixit ad eum, in veritate judicium fecisti. Et respectum (p. versionem) fecit ad mulierem, & ad Simonem dixit, Vidēsne hanc mulierem? in domum tuam intravi; aquam super pedes meos non dedisti, verum hæc cum lacrymis oculi sui, pedes meos lavans est, & cum crinibus suis mundos faciens. Mihi osculum non fecisti, verum hæc ex illo tempore quo intrans sum, requiem non sumens est ab osculo dando pedibus meis. Capiti meo cum oleo unctionem non fecisti, verum hæc mulier cum unguento suavis odoris pedibus meis unctionem faciens est.

Propter

14 Et (pars) illa quæ inter spinas cecidit, sunt qui audiunt et præ occupatio- nibus, et opibus, et voluptatibus vitæ suffo- cati sunt, et fructum non edunt. Et illa quæ in
15 terram bonam, illi ipsi sunt qui audiunt verbum cum corde bono et puro, et cu- stodiunt (p. custodiam ha- bent) et dant cum pati- entia fructum. Non est
16 quis qui accendit lucer- nam et illam abscondit cum vase, sive (p. et vel) ponet sub lecto, sed ponit super candelabrum (p. candelæ pedem) ut intrantes lumen videant. Res non manet occultata, sed quæ manifesta erit, et non abscon- dita, sed cognita facta, et in
17 publicum veniet. Ergo videte, (p. visionem facite) nempe, quomodo auditis, nam omni qui habet, ad eum datum erit, et omnis qui non habet, illud etiam quod putat, (p. sententiam fert) quod habeat, abs illo ablatum erit. Et venerunt
19 ad eum mater et fratres ejus, tum locum non habebant ut ad eum venirent præ (p. ex parte) turba. Et dixe-
20 runt ad eum, Mater tua et fratres tui adstantes sunt for- ris, et volunt ut te vide-
21 ant. Is responsum dedit et dixit ad illos, Mater mea et fratres mei ii sunt, qui audiunt verbum Dei, et per illud (p. in illo) opus faciunt (aut illud faciunt.)

* Cant.

16 سختي

و ادكه ميان خاها افتاد ايشان
باشند كه بشنود و از كردنها و
مالها و خوشيهاي حيات خبه شود و
10 ميوه ندهند، و ادكه در زمين خوب
ايشان اينانند كه بشنود كلمه را
بدل ديك و باك و دكاه دارند و
14 بدهند بشكيباهي ميوه، نيست
كسي كه افزون جراغي و ان را
بيوشاند با اغاري و يا بنهد زير تخي
بلكه مينهد بر جراخ بابه تا در
17 اينده كان روشناي بينند، جيزي
نماند بوشيده الاكه بيداشود و نه
بنهان الا دانسته كردن و باشكار
18 آيد، پس نظر كنيد كه
چگونه مي شنود كه هر كه
دارن بوي دانه شود و هر كه دارن
ان ديز كه گمان برن كه دارن
19 ازو سنده شود، و آمدند
سوي او مادر و برادران او
پس آماكان نداشتند كه بيش
او رود از جهت جعاست، و
پ گفتند با او مادر و برادران
ايستاده اند بيرون و مي
خواهند كه ترا بينند،
او جواب داد و گفت با
پ ايشان مادر من و
برادران من اينانند
كه مي شنود
كلام خداي را و بدان
كار كنند،

۵ بزرگتر بیرون رفت تا راعی کند
 تخم خود را چون دانه افشاندی بعضی
 افتاد بر سر راه و بیا مالیده شد
 و مرغیان آسمان خوردند آن را،
 ۶ دیگری افتاد بر سنگ و رستی
 خوشید چون رطوبت تمیداشت،
 ۷ و دیگری افتاد میان خارها و
 خارها با او برآمده خفه کردندش،
 ۸ و دیگری افتاد در زمین تپک
 و رست و میوه داد یکی را صد و
 در آن میان که اینها میگفت
 باندک میکرد هر کرا هست کوش
 ۹ شنوا بشنود، برسیدند از و قلامیدان
 او چونست این مثل، گفت
 با ایشان شمار دادند دانستن سر
 ملکوت خدای اما دیگری را
 بمثلها تا چون نظر کنند ده بینند
 ۱۱ و چون شنودند در نیابند، و اینست
 منعی مثل تخم سخن خدا نیست،
 ۱۲ و ادکه بر سر راه افتاد کسانی
 باشند که شنودند بس بیایند ابلیس
 و کلمه را از دل ایشان ببرد
 تا ایمان هیارند و زنده نکرند،
 ۱۳ و ادکه بر سنگ افتاد ایشان
 باشند که چون شنودند بشادی
 قبول کنند سخن را و آن را
 بیخی نباشد لیکن در
 روز کار ایمان می آید
 و در زمان آزمایش دور
 می شوند،

Sator foras exiit ut sati-
 onem faceret seminis sui,
 cum grana spargeretur;
 pars cecidit super caput
 viae; cum pede concul-
 cata fuit, et volucres
 coeli comederunt illud.

Altera cecidit super pe-
 tram, & orta (p. veniens)
 cum exaruit, humiditatem
 non habuit. Et altera ceci-
 dit inter spinas, et spinæ cum
 illa super venientes soffoca-
 tam fecerunt illam. Et al-
 tera cecidit in terram bonam
 & orta est (p. venit) et fru-
 ctum dedit uni centuplum;
 et in illo spatio quo hæc di-
 xit, vocem extulit (p. fecit)
 omnis cui est auris audiens
 audiat. Rogabant abs illo
 Discipuli ejus qualis est
 hæc similitudo? Dixit ad
 illos, vobis datum est scire
 mysterium Regni Dei, ete-
 nim aliis in similitudinibus;
 ut cum videant (p. visionem
 faciant) non cernant, et cum
 audiant non intelligant
 (q. non inveniant) Et hæc
 est significatio similitudi-
 nis; semen Verbum Dei est.

Et illud quod super caput
 viae cecidit, personæ sunt
 quæ audiunt, tunc venit Dia-
 bolus, et verbum à corde il-
 lorum tollit, ut fidem non
 afferant, & non vivant. Et
 (pars) illa quæ super petram
 cecidit illi sunt qui cum au-
 diant, cum gaudio recipiunt
 (p. recep. faciunt) verbum,
 et ei radix non erit; sed
 in tempus fidem affe-
 runt, et in tempore ten-
 tationis longè aberunt.

Et

vinxerunt illum, et in vinculis custoditum tenuerunt & vincula concidens raptus erat à Diabolo versus desertum. Rogavit abs illo Jesus, et inquit, Nomen tuum quid est? ille dixit, Legio, eo quod multi Diaboli intrantes erant in illum. Tum petebant abs illo ut non manderet iis in profundum exire. Erat illic loci grex porcorum magna, qui pascebant in monte, & postulationem fecerunt ex illo, ut licentiam daret iis ut in illos intrarent; et licentiam dedit iis. Tum exierunt Satanae de homine, et in porcos intraverunt, cum cuncti impetu abiit grex, et in mare incidit, & suffocatus erat. Cum custodes viderent id quod factum est, fugerunt, et in urbibus et pagis nantium deerunt. Et exierunt ad videndum id quod erat, et venerunt ad Jesum, et invenerunt illum hominem (ex) quo ex ipso exeuntes erant Satanae, sedentem et vestitu amictum in mente sana, et coram pedibus ejus, et timuerunt. Et iis nuntiaverunt (p. nuncium dederunt) illa quae viderunt, quemadmodum sanatus erat à Legione. Tum rogationem fecit ab illo totus populus et Regio Gadarenorum, ut ab (p. ab ante) illis longè abesset; propterea quod in timore magno erant; tum in nave sedebat, et reversus est.

می بستند او را و به بند فلان میداشتند
و بندهارا بریده و برده میبستند از
ابلیس سوی و بردها، برسیدند از
ایشوع و گفت نام تو چیست او
گفت لغیون زیرا که بسیار ابلیسان
در آمده بودند در او، پس کار
خواستند او را تا فرماید ایشانرا سوی
رفتی رفتن، چون اینجا گاه
خوکان بسیار که جریددند در
کوه در خواستی کردند از او که
دستوری دهد ایشانرا تا در آن ها روند
و دستوری داد ایشانرا، پس
دیروز رفتند شیاطین از مرد و در
خوکان رفتند پس بحمله رفت
کله و پدرها در افتاد و خفه شدند
چون جویانان دیدند آنچه شد
گریختند و در شهر و دهها خبر
دادند، و دیروز آمدند بدیدن
آنچه شد و آمدند پیش ایشوع و
یافتند آن مرد را که دیروز رفت
بودند شیطانان از او نشسته و جامه
پوشیده بعقل درست و پیش قدمهای
او و ترسیدند، و ایشانرا خبر
دادند آنها که دیدند چگونه خوش
شد از لغیون، پس درخواست
کرد از همه جماعت و ولایست
جدارینان تا از پیش ایشان
دور شود برای آن که به
قرص عظیم بودند پس بکشتی
فشستی و باز کردند،

۲۲ در یکی از روزها نشست ایشوع
 در کشتی و تلامیذان خون و
 گفت با ایشان بکنیم با این
 ۲۳ سوی دریا و بالا رفتند ، و دیوان
 ممان که میرفتند بخت و بادی
 سخت افتاد بدربا چنانکه در یک
 ۲۴ شد که غرق شود ، در آن او
 شدند و بیدارش کردند و گفتند
 ای معلم هلاک می شویم او برخاست
 زجر کرد باد و موجهای را و ساکن
 ۲۵ شد و آرامی بدید آمد ، گفت
 با ایشان کجاست ایمان شما
 ایشان در خوف بودند و هر عجب
 می ماندند و یک با دیگر می گفتند
 کوی کیست این که میفرماید
 بادها را و دریا را بس می شنود فرمان
 ۲۶ او ، و روانه شدند بولایت
 جدارینان آنکه برابر جلیل است ،
 ۲۷ پس چون بیرون آمد سوی زمین
 برابر او آمد مردی که بود دیو
 شیطان از دیر که * دیو جامه نمی
 پوشید و بخانه نمی ماند لیکن
 ۲۸ در کهرستان ، چون دید این
 ایشوع را افتاد در پیش او و با فک
 زد باواز بلند و گفت چیست مرا و
 ۲۹ تر یا ایشوع این الله العلی بزاوی
 می خواهیم از تو که مرا عذاب دهی ،
 زیرا که میفرمود ارواح نجس را که
 بیرون شود از آدمی و از زمان
 دراز او را غارتید ، بود و فریادها

In uno de diebus sedit Je- 22
 sus in navi, & Discipuli sui,
 & dixit ad illos, Transeamus
 ad illam oram maris, &
 ascenderunt (p. sursum 23
 ibant). Et in illo spatio quo
 abierunt, obdormivit, &
 ventus vehemens incubuit
 in mare, ita ut propè erat
 ut submersi essent. Ad il- 24
 lum venerunt (p. adierunt)
 & vigilem eum fecerunt, &
 dixerunt, ô Magister, Peri-
 turi sumus: ille surrexit, in-
 crepavit (p. increpationem
 fecit) ventum, et fluctus, et
 quies erat, et tranquillitas ap-
 paruit, (p. visibilis, veni.) 25
 Dixit ad illos, Quid loci est
 fides vestra: si in metu erant
 et in admiratione peristerunt,
 & alter (p. unus) cum altero
 dixit, Dic quid est
 hoc, quod imperet ventis et
 mari, cum auscultant man- 26
 dato ejus: Et profecti erant
 in provinciam Gadarenorum,
 quæ ex adverso Galilæa erat. 27
 Tum cum foras exiret ad
 terram, ex adverso ei venit
 homo cui inerat in ipso. Sa-
 tanas à longo (tempore) cujus
 brachia ipsius non amicta,
 & in pedibus non mansit, sed
 in sepulchretis. Cum vi- 28
 deret hic Jesum, procidit co-
 ram (p. in ante) illo, et cla-
 morem exulit (p. verbera-
 vit) cum voce alta, & dixit,
 Quid est nobis et tibi, ô Jesu
 fili Dei excelsi, cum zelo pe-
 to ex te, ut mihi tormen-
 tum non infligas (p. des.) 29
 Eo quod mandavit spiriti-
 bus impuris, ut exirent ex
 homine, & à tempore longo
 prensatus erat, et in catenis
 vinxe-

- 46 Tum dixit Jesus, Aliquis tactionem fecit, ed quod ego novi quod ex me virtus emanans esset. Cum illa mulier videret quod in occulto non esset, venit, et contremuit, et prosidit ante pedes ejus, & nuntiavit coram toto populo causam, quare eum tetigerat (p. ei tactionem faciens esset) et quomodo sanitatem invenerit in momento. Tum ille dixit ad illam, *o Filia, Fides tua tibi salutem fecit, in pace abi.*
- 47 Et in illo spatio quo in alloquendo fuit, venit quidam ad principem Synagogæ et dixit ei, *Filia tua mortem invenit, ergo molestiam ne facesse ei.* Jesus audivit hoc verbum, & dixit patri ancillæ, *Ne metue, fidem habeto (p. facito) tantum, & vivens erit.*
- 48 Et cum intraret in domum, non admisit ut cum illo intraret (qui) nisi Petrus, & Jacobus, & Johannes, & pater & mater filiæ. Et omnes flebant, & gemitum faciebant, ob id is inquit, *ne flete, filia non mortua est, sed in somno est.*
- 49 Et deridebant eum (p. propter illud) cum scirent quod mortua esset. Et ille prensabat manum ejus, & vocem extulit, (p. fecit) & dixit, *Surge, o filia.* Tum anima ejus reversa est, & in illa hora surrexit, et jussit ut darent ei aliquid (p. rem) quod manducet. Et mater et pater ejus attoniti erant; et mandatum dedit (p. fecit) iis, ut ad aliquem ne dicerent, id quod fuit.
- بِس كَفَت ايشوع كَسِي مَرَا مَس كَرَن
زَهْرَا كَم مَن مَيَدَا م كَم اَز مَن قَوْتِي
صَا بَر شَد، جَوْن اَن زَن دِي دَر كَم
بَنَهَا نَشَد اَمَد و مِي لَر دِد و اَفْتَا د بِي ش
قَد مَهَا ي اَو و كَفَت بَر اَبَرَا مَت هَع
سَبَب اَن كَم اَو رَا مَس كَرَن بُو د و جَو تَه
صَحْت يَافَت دَر حَال، بَس اَو كَفَت
بَا و اَي دَخْتَر اَي مَان خُو قَرَا خَلَا ص
كَرَن بَس لَامَت بَر و، و دَر اَن مِيَا ن
كَم دَر كَتَن بُو د اَمَد كَسِي بِي ش
مَهْتَر جَمَاعَت و كَفَت اَو رَا دَخْتَر خُو
و وَفَا ت يَافَت بَس رَجْعَه مَكَن اَو رَا،
ايشوع شَنِي د اِي ن شَخْص و كَفَت
پَدَر هَخْتَرَا مَدْرَس بَا و ر كَن هَمِي مَن
و زَن دَه شُو د، و جَوْن اَمَد بَخَا دَه
كَسِي رَا بَكْ ذَا شَت كَم بَا اَو دَر رُو د
اَلَا پِطْرُس و يَعْقُوب و يُو حَنَّا و پَدَر و
مَان دَر دَخْتَرَا، و هَمَه مِي كَر دِي تَسَن د
و نُو حَه مِي كَر دَن دَر اَن اَو كَفَت مَكْر دِي د
دَخْتَر دَمَنَه اَسْت لِي كَن دَر خَوَاب
اَسْت، و مِي خَن دِي دَن اَز و جَوْن
مِي دَا نَسْتَن د كَم مَر دَه اَسْت، و
اَو كَر فَت دَسْت اَو رَا و بَا نَك كَرَن و
كَفَت بَر خِي ز اَي دَخْتَر، بَس جَا دَش
بَار كَر دِي د و دَر سَاعَت بَر خَا سَت و
فَر مَو د قَا بَن دَن دَش جِي زِي كَم بَخُورَن،
و مَان دَر و پَدَر اَو مَتَحِي ر شَد دَن و
سَبَّار شَن كَرَن اِي شَان رَا كَم بَسَا
كَسَن دَكُوبِن د اِن جَه شَد،

۳۸ و ان مرد که شیاطین از وی بیرون
 رفتند میخواست از وی تا با او باشد
 ۳۹ اورا ایشوع براه کردن و گفت ،
 سوي خانه خون بار کردن بکوي
 هر آنچه خدای با تو کرد پس
 ۴۰ برفت و بانک میگرد در تمام شهر
 بد آنچه ایشوع با او کرد ، جون
 بار کردند ایشوع اورا قبول کردند
 بیش او آمد جماعتی زیاده همه
 ایشان بودند منتظر او ، و اینکه
 مردی که نام او یاهیرس بود و
 او مهتر جماعت بود و افتاد در
 بیش قدم ایشوع و میخواست از وی
 تا بخانه او در روم ، زیرا که
 ۴۱ سختی یکانه داشت دوازده ساله
 و این می مرد و جون میرفته
 جماعت انبوه اورا مزاحمه میکردند ،
 ۴۲ و زنی که از وی خون میرفت مدت
 دوازده سال و خرج کرده بود هر
 چه داشت بر طبیبان و از کسی
 ۴۳ تندرستی نیافت ، در یک آمد از
 پس درو کناره جامه او مس کرد
 و در دم بار ایستاد روان شدن
 ۴۴ خون او ، و گفت ایشوع کیست
 که بمن مس کرد دران میان
 که ایشان همه منکر میشوند گفت
 پطرس و ایشان که با او بودند ای
 معلم جماعتها ترا مزاحمه میکنند
 و بتنی می آرند و میگوی
 ۴۵ کیست که مرا مس کرد ،

Et ille homo (ex) quo Sa- 38
 tanæ ex ipso exierunt, petiit
 ab illo, ut cum ipso esset :
 Jesus illum dimisit (p. in vi- 39
 am egit,) & dixit, Ad do-
 mum tuam revertere : Dic
 omne quod deus erga te fe-
 cit, tumabiit, et famam spar-
 sit (p. clamorem fecit) in to- 40
 ta civitate de eo quod Jesus
 erga ipsum fecit. Cum
 reverteretur Jesus, ad occur-
 sum ei venit populus; (sub)
 eo quod omnes ii erant ex- 41
 pectantes eum. Et ecce
 homo, cui nomen ejus *Fai-
 rus* erat; et ille princeps sy-
 nagogæ fuit, & procidit co-
 ram (p. in ante) pedibus Je-
 su, & petiit ab illo ut in do- 42
 mum ejus intraret. (Sub)
 eo quod filiam unicam ha-
 buit duodecim annorum;
 & hæc moriebatur, et cum
 irer, multitudo populi eum
 compressit (p. compressio- 43
 nem fecit.) Et mulier (ex)
 qua ex ipsa sanguis exiit
 tempore duodecim annorū,
 & expendit omne quod ha-
 buit in medicos, & ab ullo
 sanitatem non invenit. Pro- 44
 pè venit ponè illū (p. à post
 accessum ejus) fimbriam ve-
 stimenti ejus tetigit (p. ta-
 ctionem fecit) et in mo-
 mento stetit à fluxu san-
 guis ejus. Et dixit Je- 45
 sus, Quis est qui mei (p. ad
 me) tactionem fecit in illo
 spatio quo ii omnes negantes
 erant, dixit *Petrus*, & ii qui
 cum illo erant, ô Magister,
 Populi tibi compressionem
 faciunt, & in arcum addu-
 cunt, & inquis, Quis est qui
 mihi tactionem fecit?
 Tum

- 9 Tum Herodes dixit, caput
Iohannis ego dissecui; Hic
quis est quod has res de illo
audiam? et quaesivit ut vide-
ret illum. Et cum Aposto-
li redirent, nuntiaverunt ei de
omni quod fecerunt; et il-
los accipiens, longè abiit se-
paratus in locum desertum
10 qui de Bethsaida est. Er-
cum multitudo novisset, post
(p. in post) illum abierunt
& illos accepit (p. acceptos
fecit) & cum illis verba dixit
de regno Dei, & indigentibus
sanitatem dedit. Dies
11 propè ad inclinationem faci-
endum venit; et venerunt
Discipuli ad eum, & dicebāt
ei, Dimitte (p. in viam faci-
to) populos, ut abeant ad
pagos, et agros, qui circum-
quaque sunt; et descendant
(p. infra veniant) & cibum
inveniant, (sub) eò quod hīc
loci, in loco deserti sumus.
12 Dixit iis, Vos date ad
illos quid (p. rem) quod
manducant; ii dixerunt,
Non habemus plus quàm
quinq; panes et duos pisces,
nisi nos abeamus et ema-
mus pro hac rota multitu-
dine cibum. Erant ad (al.
13 prope) quinque millia viro-
rum, tum dixit Discipulis,
14 Discumbere (p. sedere) fa-
cite eos quinquagenos quin-
quagenos, (in) uno confessu.
Ita fecerunt, et omnes discū-
bere fecerunt. Tum susce-
pit quinque panes et duos
pisces, et ad cœlum intuitum
fecit, et benedictionem fecit
illorum, tum fregit et distri-
buit ad Discipulos suos, ut
coram populo apponerent.

فصل نهم

CAPUT IX.

۱ **مخواند** و **دوازده** رسول را و **دان**
ایشانرا قوت و توانایی
بر همه شیاطین و تارهای دهند از
 ۲ **بیماریها، و فرستاد ایشانرا تا دعوت**
کنند بملکوت خدای و شفا دهند
 ۳ **رنجورانرا، و گفتی با ایشان**
راه را هیچ چیز مستناید و نه جوب
دست و نه توپره و نه نان و مال
 ۴ **و دباشد شماران و برهن، و بهر**
خانه که در روید انجا باشید و از
 ۵ **انجا بیرون نیایید، و هر که**
شمارا قبل نکند چون از آن شهر
بیرون آیدید بیغشایید نیز کردنرا از
 ۶ **بای شما مر کواهی را بر ایشان،**
چون بیرون آمدند میکردیدند
به دیوها و بشارت می دادند و شفا
میدادند در همه جایکهها،
 ۷ **هیرونیس سردار چهارم حصه شنید**
هر چه بر دست او روان شد و در
شک ماند زیرا که بعضی مردم
میگفتند که یوحنا از مردگان
 ۸ **برخاسته است، و دیگران الیا**
بیدا شده است و بعضی دیگر
که بیعیبری را بیغمه — ران
بیشینیان برخاسته،

1 **C**onvocabat duodecim
 Apostolos, et dedit iis
 virtutem & potestatem su-
 per omnes Satanas, et ut
 ejicerent (p; (in) viam
 darent) ex ægrotis. Et
 2 misit illos ut prædicationem
 facerent de regno Dei, &
 sanitatem darent infirmis.
 Et dixit ad illos (in) viam
 3 aliquam rem ne sumite; ne-
 que (p. & non) baculum
 manulem, neque peram,
 neque panem, neque pec-
 uniam, neque erunt vobis
 duæ tunicae. Et in omni
 4 domo quam intratis, ibi
 loci eritis, & ex illo loco fo-
 ras ne exeatis. Et omnis
 5 qui vos non accipit (p. ac-
 ceptos non facit) cum ex illa
 civitate exeatis, excutite eri-
 am pulverem de pedibus ves-
 6 tris (in) testimonium contra
 illos. Cum foras exirent,
 7 versati sunt in pagis, et præ-
 dicationem contulerunt, &
 sanationem dederunt in om-
 nibus locis. Herodes Terrar-
 cha (p. principatum habens
 quartum) sigillatim audivit
 omne quod super manum
 ejus profectum erat, et in
 dubio mansit, (sub) eo quod
 quidam homines dixerunt,
 quod Iohannes de mortuis re-
 surgens fuerit. Et alii, Elias
 8 apparens factus fit, & quidā
 alii, quod Propeta de Pro-
 phetis prioribus surrexit.
 Tum

- 25 Quid lucri aut damni homini erit, si in emolumentum caperet totum mundum, et sibi perditionem faceret, et jacturam sui faceret? Eò quòd omnis quem mei, (p. de me,) et verborum meorum pudebit, (p. pudendum erit) ipsius (p. de ipso) pudebit (p. pudorem faciet) filium hominis, cum venerit in maiestate sua et Patris, cum Angelis sanctis. Dico ad vos quòd hîc loci in veritate quidâ sint adstantes, qui mortem non gustabunt quoad non vident
- 26 Regnum Dei. Et post[ex] hæc verba, usque ad octo dies accepit *Petrum et Jacobum et Johannem*, et super montem ibat, ut preces faceret.
- 27 Et in illo spatio quo preces fecerat, adspetus apparentiæ compositionis ejus extra venit, et vestimentum ejus dealbarum fuit, et resplenduit. Et in illo momento,
- 28 duo viri cum ipso verba fecerunt et ii erant *Moses et Elias*. Et conspicui facti erant in gloria, (al. maiestate) et dicebant de re ente (sive sensu) exodi (sive profectiois) ejus quod decrevir, (decretum, sive propositum habuit) ut compleat (p. in locum adducat) in *Hierosolyma*. Sed *Petrus*, et illi qui cum illo erant in somno gravi (p. instar lapidis) erant, et post ex impetum (somnia sc.) vigiles fiunt, viderunt gloriam ipsius, et duos viros qui adstantes erant cum ipso. Cum initium facerent seorsim (p. in conjunctione) esse, inquit *Petrus*
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33

*Aspectus
ejus ex ordi-
ne (vel statu
solito)*

که شون یا بد آن می آید
بفایده کین همه عالم را و خود را
هلاک کند و زبان خود کند،
زیرا که هر که بدمن و گفتارها
من خجل شون بدو خجل
کند ابن البشر چون بیاید
در بزرگوارى خود و بدر با
فرشته کارن باکی، میگویم
بشما که اینجا بحقیق بعضی
هستند ایستاده که مرکب
نچشند تا ده بینند ملکوت
خدای را، و بعد ازین سخنها
تا هشت روز گرفت بطرس و یعقوب
و یوحنا را و بالایی کوه رفت تا دمار
کند، و در آن میانه که دمار
میکرد دید او از* نسف او بروی برفت
و جامه او سپیده شد و می درخشید،
و در آن دم دو مرد با او سخن می
گفتند، و ایشان بودند موسی
و الیا، و بیده شده بودند بزرگوارى
و میگفتند در معنی بیرون
آمدن او ادکه عزم داشت که
بجا آرد در اورشلیم، اما بطرس
و ادانکه با او بودند در خواب
سنگین من شدند و بعد
از جهد بیدار شدند
دیدند بزرگوارى او را
و دو مرد را که ایستاده
بودند با او، چون آغاز
کردند جدا شدن گفت بطرس

- ۱۷ Tum manducabant omnes et saturi erant, & abstulerunt residuum advenis, (p. venientibus) de fragmentis duodecim cophinos.
- ۱۸ Et in illo spatio (tempore) quo solus erat in prece, Discipuli etiam cum ipso erant, & rogabat ab ipsis, & dixit, Quid inquit populi quis Ego sum? Ii responsum dederunt ei, et dixerunt, Johannes Baptista, & alii, Elias, & alii, quod Propheta (unus) de prioribus surrexit. Dixit ad illos, Vos quid dicitis, Quis ego sum? responsum dedit Simon Petrus et dixit, Tu es Christus Dei. Tum eos increpavit, (p. increpationem fecit) & iussit ut cationem facerent, ut ad ullum ne dicant hoc, et dixit, Quod filius hominis oporteat, ut afflictionem multam pateretur, & iudicium vile infictum (p. factum) foret in eum a senioribus, & principibus Sacerdotum, & Scribis, et eum occiderint, et in die tertio resurgeret. Et dixit coram (p. in coram) omnibus, si quis vult ut post (p. in post) me veniat, abnegans se esto, & suscipiat crucem suam hodie, et post me veniat.
- ۱۹ Propterea quod omnis qui expetens erit ut animæ suæ salutem faciat, perditionem ejus faciet, et omnis qui animæ suæ pro me perditionem faciet, salutem faciet ei, (id est, salvam faciet illam.)
- ۲۰ Quid
- ۱۷ پس خوردند همه و سیر شدند و بر داشتند افزون آمدن را از خردن
- ۱۸ و در آن سبب، و در آن میان که تنها بود و بنهار نلامیدان نیز با او بودند و پرسید از ایشان و گفت چه میکنند جماعتها که من هستم، ایشان جواب دادند او را و گفتند بمعنا معد و دیگران الیا و دیگران که پیغمبری از پیشینیان برخاستی، و گفتی با ایشان شما چه میکنید که من هستم جواب داد شمعون بطرس و گفتی تو پی مسیح خدای، پس ایشان را زجر کرد و فرمود که برهیز کنند تا بکس نگویند این و گفتی، که ابن البشر می باید که رنج بسیار کشد و حکم حقیر گردد شون بر او از بدران و بررکان کاهنان و کاتبان و او را بکشند و در روز سوم برخیزد، و میگفتی در بیش همکنان اگر کسی خواهد که در پی من بیاید مکر خون باشد و برکیرن صلیب خون را امروز و در پی من آید، برای ادکس هر که میخواست باشد که جان خود را خلاص کند هلاکش کند و هر که جان خود را برای من هلاک کند خلاص کند انرا،

- 42 Et cum propè veniret, projecit illum satanas, & cum miderore allisit eum: et Jesus increpavit (p. increpationem fecit) illum spiritum impurum, et puerulam sanum dedit, et cum patri tradidit (p. traditionem fecit.)
- 43 Tum omnes in admiratione manserunt, ob potentiam Dei, et in spatio illo admirationis omnium, propter omne opus ejus, dixit ad discipulos suos. Reponite vos hæc verba in corda, quia accidet (p. accidens futurum erit) qd filii hominis traditio facta fuerit in manum hominum. Sed ii [in] non invenerunt hunc sermonem, & ab illis absconditum erat ut non scirent illud, et metum (p. sanctitatem, religionem hanc, et verecundiam) afferebant, à seiscitando ab illo hoc verbum. Et cogitatio de illo subiit (p. viam invenit) quis ex illis magnus esset.
- 47 Jesus novit cogitatione cordis illorum, et assumpsit puerulum, et sistedebat eum coram ipso. Et dixit ad illos, Omnis qui recipit (p. receptum facit) hunc puerulum in nomine meo, me acceptum faciens est, et omnis qui acceptum facit me, acceptum faciens erit illum qui me misit: omnibus qui se puerulum cernit inter vos, ille Major erit.
- 49 Responsum dedit Johannes et dixit, O Præceptor, vidimus hominem qui ipse foras egit Satanas in nomine tuo, et ei prohibitionem fecimus eo quod non sequitur (p. post faciem non facit) nobiscum.
- و چون نزدیک رسید بینداختش شیطان و برهم زدش ایشوع زجر کرد ان روح نجس را و کونکر را صحت داد و او را بیدرش تسلیم کرد، پس همه کنان در عجب ماندند در عظمت خدای و در میان ان شکفتی همه کنان از همه کردن او گفت بقیامندان خود، بنهیدن شما این سخنها در دلها خود که واقع خواهد بود که فرزند ان می تسلیم کرده شود بدستی مردم، اما ایشان در نیافتند این گفتار را و از ایشان پوشیده بود تا دادند اذرا و پاک می آوردند از یوسیدن ازو این سخن، و اندیشه بدان راه یافت که از ایشان بزرگی باشد، ایشوع دادستی اندیشه دل ایشان و گرفت کونکر را و ایستادیدش پیش خود، و گفت با ایشان هر که قبول کند این کونکر را بنام من مرا قبول کرده باشد و هر که قبول کند مرا قبول کرده باشند او را که مرا فرستاد هر که خود را کوچک دید میان شما همه این بزرگی جواب داد یوحنا و و گفت ای معلم دیدیم مردی که او بیرون میگرد شیطان را بنام تو و او را منع کردیم زیرا که بی روی نمیکنند با ما،

Dixit

با ایشوع ای معلم دهک باشد مارا
اکر اینجا باشیم و بسازیم سه
سایه جان یک ترا و یک موسی را و
یکی الیاز و نیمه اخته که چه
میگوید ، و هنوز درین
کفتار بون که ابری بودا شد و بر
ایشان سایه کن جس بقرسیدند
چون ایشان در ابر رفتند ، و
از ابر آوازی بر آمد می گفت ای نیست
بسر دوست داشته من ابر بشنود ،
و چون آواز شد یافته شد ایشوع
تنها و ایشان خاموش شدند و در
ان روزها چیزی نگفتند از آنچه
دیدند ، و در روزی که بعد
از ان بون فرو می آمدند از کوه
برادر ایشان آمدند جماعت بسیار ،
و اینک مردی از جماعت باندک زن
و گفت ای آموزگار از تو
برای می خواهم بر سر من نظر کن
که یکانه منست ، و اینک روح اورا
میگیرد و فاعه باندک می کند بر میزد
و باره می کند اورا بکف و چون
بد شواری ازو جدا می شود راجی
بسیار می رساند بوی ، و درخواست
کردم از شکران تو تا بیرون
کنند اورا و نتوانستند ، جواب
داد ایشوع و گفت ای قبله
بی ایمان و بد تا کی باشم
بیش شما و برتابم شمارا پیش من
بیار بسرت را اینجا که

ad Jesum , & Praeceptor ,
Bonum erit nobis, si hic lo-
ci erimus, & faciemus tria
tabernacula (p. umbracula)
unum Tibi, et unum Moysi,
& unum Eliae, et non novit
quid dicebat. Et adhuc in
illo sermone erat, cum nu-
bes conspicua esset, & super
illos umbram faceret, tum
metuebant, cum ii in nu-
bem intrarent. Et e nube
vox super venit, dixit, Hic
est Filius dilectus (p. amo-
rem habens) meus, abs illo
audire. Et cum vox facta
esset, inventus erat Jesus
solus, & ii silentes erant,
et in illis diebus aliquid
(p. rem) non narrabant de
eo quod viderunt. Et in
die qui post [ex] illam fuit,
desuper venerunt de monte,
contra illos venerunt popu-
li multi. Et ecce quidam
de turba vocem extulit (p.
verberavit) & dixit, & Prae-
ceptor, Abs te in petitione
rogo, super filium meum
aspectum facito, quia uni-
cus meus est. Et ecce spi-
ritus cum ptenfat, (& e vesti-
gio (p. non, vel sine tempo-
re) vocem effert (p. percute)
& (in) partes facit (i. lacerat)
eum, cum spuma, & quando
cum difficultate ab illo se-
junctus fuerit, afflictionem
multam infert in eum. Et
rogationem feci a Discipu-
lis tuis, ut foras agerent eum
& non potuerunt. Respon-
sum dedit Jesus, et dixit, O
generatio infidelis, & mala,
quousq; ero apud vos, & su-
stinebo cum dolore vos: ad
me affer filium tuum huc. Et

- 60 Dixit ad eum Jesus, Per-
mitte ut mortui mortuos
suos in sepulchrum ponant;
sed profectus sis tu, &
præconium dato de regno
61 Dei. Et dixit ad eum al-
ter, Veniam post (p. in
post) te, ô Domine, sed
primò permittite mihi, ut
societatem Domûs meæ
compositam (l. quietem)
62 faciam. Dixit ad eum
Jesus, Non apponit quis
manum suam super aratrum
(p. ferrum, five ferramen-
tum, parium, boum viz.) et
post se respectiōem facit,
et ille dignus regno Dei erit.

CAPUT X.

فصل دهم

- 1 Post [ex] hoc, selectos
fecit Dominus septuaginta
alios binos (sc. duos, duos,
& misit illos binos (duos,
duos,) ante faciem suam
ad omnem civitatem, &
regionem, quò decretum
factum esset, ut ille adiret.
2 Et dixit ad illos in veraci-
tate, nempe, Messis multa
est, et operarii pauci, roga-
te à Domino Messis ut mitteret
operarios messis suæ.
3 Profecti estote, ecce mitto
vos ad (p. super) similitudi-
nem agnorum inter lupos.
4 Ne sumite crumenam, ne-
que calceos, et salutationem
super aliquem in via ne facite.
5 In omnem domum
quam intratis, primùm dicit-
e, Pax super illam domum.

Ergo

aque
peram.

۵۰ گفت با او ایشوع منع مکنید
 زبیرا که اذکے ضد شما باشد ناپس
 ۵۱ شما باشد، و دران وقت که
 بکمال میرسید روزها بالا رفتن او
 دیر متوجه شد تا رن سوی اوریشلیم،
 ۵۲ و فرستاد پیش روی خود مجران
 و بر رفتند در شهر سامریان تا
 ۵۳ او را ساخته کنند، پس او را
 قبول کردند زیرا که رفتن او
 ۵۴ سوی اوریشلیم بود، چون دیدند
 یعقوب و یوحنا تلامیذان او گفتند
 خداوند خواهی تا بگوئیم تا ایش
 ۵۵ فرو آید از آسمان و ایشان را
 هلاک کند، و بار کرده
 زجر کرد ایشان را و می گفت دیدند اید
 ۵۶ روح را که از او هستید، ابن البشر
 دیامد تا هلاک کند دفسهارا بلکه
 خلاص کرداند پس رفتند سوی
 ۵۷ دیهی دیگر، و دران میان
 که میرفتند در راه گفت با او
 مردی بیایم تا اینجا که تو میروی،
 ۵۸ گفت با او ایشوع رهاها را اشیانه
 هست و مرغان آسمان را و فرزند
 ادمی را جای که دیست که سر
 ۵۹ بنهد، و گفت بدیگری
 بیاید بی من او
 گفت ای خدای خداوند مرا
 بگذار تا بروم نخست
 و بدر مرا در کور
 هم،

Dixit ad illum Jesus, Pro- 50
 hibitionem ne facito, (sub)
 ed quod ille qui contra
 vos non erit, Vicarius ve- 51
 ster erit. Et in illo tem-
 pore quo in complementum
 venit dies superni abitus
 ejus, etiam conversus est 52
 ut proficiscatur (ad) Hierusa-
 lem. Et misit ante faciem
 suam nuntios, & intrabant
 in civitatem Samaritanorum,
 ut ei apparatus facerent. 53
 Tum eum acceptum non
 fecerunt, (sub) ed quod
 profectio ejus versus Hiero- 54
 solymam fuit. Cum vide-
 rent Iacobus & Iohannes Di-
 scipuli ejus, et dixerunt, Do- 55
 mine visne ut jubeamus (p-
 dicamus) ut ignis desuper
 veniat e caelo, et illis per-
 niciem faciat? Et reversus 56
 increpationem fecit iis, &
 dixit, Non nostis Spiritum
 quo ex ipso estis. Filius 57
 hominis non venit ut perni-
 ciem faciat animarum, sed
 salutem restituat: tum pro-
 fecti sunt versus pagum al-
 terum. Et in illo spatio 58
 quo profecti sunt, in via
 dixit ad eum homo, Ibo ad
 illum locum quod tu vadis.
 Dixit ad eum Jesus, Vul- 59
 pibus latibula sunt, et vo-
 latilibus coeli nidi, et Filio
 hominis locus non est, ubi
 caput reponat. Et dixit ad
 alterum, Veni post (post) 60
 me, ille dixit, Domine,
 Mihi permittit ut
 abeam primum et patrem
 meum in sepulchrum po-
 nam. Et postea dixit

مجران

- putabit, me vilem reputans
erit; et omnis qui me vi-
lem putabit, vilem repu-
tans erit illum qui me mi-
17 fit. Revertebantur Septu-
aginta duo cum gaudio, &
dicebant, ô Domine, Sa-
tanæ etiam servi sunt nobis
18 in nomine tuo. Et dixit
ad illos, Vidi Satanam
qui delapsus est è cœlo,
similis fulguri. Ecce do
19 ad vos potestatem in id,
quod cum pedibus concu-
teris serpentes, & super
omnem potentiam inimici;
& vobis ullam diminutio-
nem non facient. Sed gavisi
20 nè estote in hoc quòd Spi-
ritus servi fuerint vobis, sed
gavisi in hoc estote quòd
nominavestra in cœlo scrip-
21 ta [existentia] sint. In ea-
dem hora gavissus erat in
Spiritu, et dixit, Confes-
sionem (vel gratias) ago ti-
bi ô Domine cœlorum &
terræ, quòd occultas te-
nuisti has res à sapientibus
& intelligentibus (p. inveni-
entibus) & conspicuas fe-
cisti illas ad parvulos: Ita,
ô Pater (*sub*) eo quòd sic
jucundum venit coram
22 te. Omnis res tradita fa-
cta est ad me à Patre
meo, & ulla persona non
novit, (*nempe*,) Quis sit Fi-
lius nisi Pater, et quis sit
Pater nisi Filius, et ille cui
vult Filius ut manifestum
23 faciat sese. Et respiciens
erat ad Discipulos suos &
dixit; Beatitudo iis ocu-
lis qui vident id quod
vos vidistis.
- که شمارا حقیر داد ما را حقیر
دانسته باشد و هر که مرا حقیر داد
حقیر دانسته باشد اندر که مرا
فرستاد، باز کردند هفتاد و دو
بشای و گفتند ای خداوند
شیاطین دیربند می شوند ما را بنام
تو، و گفت با ایشان میدیدم
شیطان را که می افتاد از آسمان
مانند برق، اینک دانم بشما توانایی
براد که بسا سبزد مارها و کرم ها را
و بر همه قدرت دشمنان و شمارا هیچ
م نقصان نکنند، اما شاد شوید به این
که ارواح بنده شدند شمارا لیکن
شاد بان شوید که نامها شما در
آسمان ثبت شده است، در همان
ساعت شاد شد بروح و گفت اقرار
میکنم ترا ای پدر خداوند آسمان
و زمین که پنهان داشتی این
چیزها را از حکیمان و از در
یابندگان و پیدا کردی اندک
بطفلان بلی ای پدر زیرا که همچنین
پپ خوش آمد پیش تو، همه چیزی
تسلیم کرده شد بمن از پدر من
و هیچکس نمی داند که کیست
پسر مکر پدر و کیست پدر
مکر پسر و ادکه خواهد پسر
که پیدا کند او را، و
پپ بار بکرستی سوي تلامیذان خود
و گفت خنک ان چشمها را که
می بینند آنچه شما می بینید،

۶ پس اگر باشد اینجا فرزند سلام
 برو قرار گیرد سلام شما والا بشمارا
 ۷ باز گردن، در همان خانه باشید
 بخورن و اشامیدن از آن چیزها
 که بیش ایشانست که کارکن
 سزاوارستی برون بخورن از خانه
 ۸ بخانه نقل مکنید، و بهر شهری
 که در روید و شمارا قبول کنند
 بخورید از آنچه بیش شما آید، و
 ۹ شفا دهید بیمارانی را که اینجا
 باشند و بگوئید با ایشان که
 نزد یک آمده است بر شما ملکوت
 ۱۰ خدای، و بهر شهری که در
 روید و شمارا قبول نکنند چون
 بیرون آید سوی بزار شوید و
 ۱۱ بگوئید، خاکی نیز که جسد
 ما از شهر شما می افشادیم بر شما اما
 آید بدانید که ملکوت خدای نزدیک
 ۱۲ آمده است، گوئیم بشما که سدوم را
 راحت باشد در آن روز بیشتر که بان
 ۱۳ شهر، وای بتو ای کوربزمین وای ترا
 ای بیت صیون زیرا که اگر این
 معجزات که در تو شد در تیر و
 صیدان می شد از دیرگاه ببلای
 و در خاک نشسته توبه میکردند،
 ۱۴ لیکن تیر و صیدان را در روز حکم
 ۱۵ اسایش باشد بیشتر که بشما، و تو
 ای کفرناحوم که تا آسمان بلند
 ۱۶ شدی تا در زخ فرو آیی، هر که
 از شما شنود از من شنوده باشد و هر

6 Ergò si fuerit illic loci
 filius pacis, super illum ac-
 quiescat (p. quietem capi-
 at) salutatio vestra; quòd
 si non, in vos revertatur.
 7 In eadem domo estote in
 edendo et bibendo ex illis
 rebus quæ apud illos sunt,
 quia operarius dignus est [de]
 mercede suâ: à domo in do-
 mum emigrationem ne facite.
 8 Et in omni civitate quam
 intretis, & vos receptos faci-
 ant, manducate ex eo quod
 coram vobis afferunt. Et san-
 9 nitatem infirmis date qui
 illic loci fuerint; et dicite
 ad illos, Quòd propè veniens
 fit super vos regnum Dei.
 10 Et in omnem civitatem
 quam intretis, et vos recep-
 tos non faciant, cum exeatis,
 in (p. ad) platea estote, &
 11 dicite, Pulverem etiam qui
 adhæret in nobis de civita-
 te vestra excutimus super
 vos; sed hoc scitote quòd
 regnum Dei propè veniens
 fit. Dico ad vos, Quòd
 12 Sodome quies fuerit in illo
 die prius quàm in illa civi-
 tate. Væ super te ô Cho-
 13 razin, Væ tibi ô Beth-Saida,
 (sub) eò quòd si ea miracula
 quæ in te facta erant, in
 Tyro & Sidone (facta) essent,
 à longo tempore in cilicio
 et in cinere sedentes poeni-
 14 tentiam fecissent. Sed Tyro
 & Sydoni in die judicii requi-
 15 es erit priusquam in vobis.
 Et tu ô Caphernaum, quæ ad
 16 coelum alta sis, ad infernum
 desuper venies. Omnis qui
 à vobis audit, à me audiens
 est, et omnis qui vos viles
 putabit

- 33 Sed cū illa viā itaret ho-
mo Samaritanus, venit pro-
pè illum, & cū illum vide-
ret, misericordia venit super
illum. Et propè concessit,
34 vulnera ei alligavit, & oleum et vinum infudit,
& super asinum (p. longas aures) suum imposuit, attulit eum in viatorium hospitium suum; & curam illius gerebat (i.e. in se recepit.) Et die postero (p. altero) produxit duos denarios, et dedit cauponi (p. diversorium habenti,) & dixit ei, Curam habe, & omnem quam amplius expensam feceris, cū reverterar, ad te dabo.
- 36 Uter (unus) ex illis omnibus tribus, proximus ejus qui in manum latronum incidit? Et dixit, Ille qui super eum misericordiam attulit; dixit Jesus, Abi, tu etiam similiter facito.
- 38 Et in illo spatio, quo in via itarent, ille etiam in vicum intrabat, et mulier quædam Martha nomine, eum in domum suam duxit. Et sororem quandam habuit (nomen ejus Maria) illa etiam sedens ante pedes Domini, 39 audivit verba ejus. Sed Martha in famulatum studebat, et adstabat et dicebat, ò Domine, Cura non est tibi ut soror mea me solam relinquens sit, ut ministerium præstarem? ergo dic ei ut mihi subsidium daret. Responsum dedit Dominus, & dixit ei, ò Martha Martha, vehemens
- اما چون ان راه ميرفت مردی
سامري آمد درونيك او و چون
اورا ديد رحم آمد برو، و
درونيك آمد خستگيها اورا بست
و روغن و خمر ريخت و بر
دراز كوش خون نهاده اورا
*بكاروان و *يتمار او داشت،
و روز ديگر بيرون اورا دو
دينار و دان سرادار و گفت اورا
يتمار دار و هر چه بيشتر خرج
كني چون باز كردم بتو دهم،
كدم يك از اين هر سه درونيك
اوي باشد كه بدست دروان
افتاد، او گفت انكه برو
رحم اورا گفت ايشوع برو تو
ديز همجين كن، و
دران ميان كه براه در
ميرفتند او ديز بدهي در رفت
و زني مارتا نام اورا بخدا
خون بدن، و خواهي داشت
نام او مريم او ديز نشسته
بيش قدمهاي خداوند مني
شنيد سخنان او، اما مارتا
بخدمت ميكوشيد و ايستاد و
گفت اي خداوند بروا
ديست ترا كه خواهر من
مرا تنها گذاشته است كه خدمت
كنم بس بكوي اورا تا مرا ياري
دهد، جواب هان خداوند و
گفت اورا اي مارتا مارتا بجد

۲۴ زیرا که میگویم بشما که بسیار
 پیغمبران و پادشاهان دوست
 داشتند تا به بیند چیزهای
 که شما می بینید و ندیدند و
 بشنوند آنچه شما می شنوید و
 نشنوند، و اینکه برخاست یکی
 ۲۵ از دانشمندان تورات تا بیمارمایدش
 پس گفت ای معلم چه کردار کنم
 تا بدست ارم زندگی جاوید را،
 ۲۶ و گفت با او چه دیشته است در
 تورات چون میخواهی، او جواب
 ۲۷ داد و گفت دوست دار خدای
 خداوند خود را از همه دل خود و از
 همه جان خود و از همه توانایی خود
 و از همه *تدبیر خود و درونیک خود را
 ۲۸ همه جو خود، گفت با او برآستی
 جواب دادی این بکن و زنده
 ۲۹ شوی، اما چون خواست که با
 خود را لیکوکار کند گفت با
 ایشوع که باشد درونیک من،
 ۳۰ قبول کرد ایشوع و گفت مردی
 *بشپ می آمد از اورشلیم سوی
 اریخو بر افتادند برو دران و
 برهنه اش کردند و زخمها زدند و
 درو اندکی جان گذاشته رفتند،
 ۳۱ پس پیش آمد کاهنی که بشپ
 می آمد در شان راه و او را دیده
 ۳۲ گذشت، همچنین لوی نیز
 چون رسید بدان جایکی
 و دید او را گذشت،

Ob id (p. sub eo) quod
 dico ad vos quod multi
 de Prophetis & Regibus
 amorem habuerunt ut adspicerent
 res quas vos adspicitis & non aspexerunt, & (M)
 audirent id quod vos audivistis,
 & non audiverunt. Et ecce,
 surrexit unus de peritis legis,
 ut tentaret illum; tum dixit,
 24 O Præceptor, Quodnam opus
 faciam ut in manum adducam
 vitam æternam? Et dixit ad
 eum, Quid scriptum est in
 Lege? Quomodo legis? Ille
 responsum dedit dixit, Amorem
 habe Dei Domini tui, ex toto
 corde tuo, & ex tota anima tua,
 & ex tota potestate tua, et ex
 tota prudentia tua: Et proximum
 tuum sicut teipsum. Dixit ad
 illum, In veritate responsum
 dedisti, hæc facito, & vivens
 eris. Sed ille cum vellet ut se
 justificaret (p. justum faceret)
 dixit ad Jesum, Quis est
 proximus meus? Receptam
 (questionem) fecit Jesus, &
 dixit, Homo descendit (p. in
 imum venit) à Hierosolyma ad
 Fericbo; inciderunt in illum
 fures, & nudum eum fecerunt,
 & vulnera impeerunt, & in
 illo paululum spiritus relinquentes
 abierunt. Tum advenit Sacerdos
 quidam, qui descendebar, (p. in
 imum venit) in eadem via, et
 eum videns transiit. Similiter
 Levita quoque cum veniret ad
 eundem locum, et videret eum,
 transiit.

- 7 Et ille ex aedibus (p. ab intra) responsum dabit, & dicer, Mihi molestiam ne facesse (p. venire facito) janua occlusa modò est, & pueruli mei mecum in lecto (p. vestimento, vel pannis lecti,) non possum surgere
- 8 & dare ad te. Quòd si ille ob pulsationem idè non faciat, ad vos dico, Siquidem surgens non dabit ei ob causam (quòd) amicus (sit) (sa. men) propter instantiam surget & dabit ei omne id quo opus habebit (p. habens crit.)
- 9 Et ego dico vos, Petite & datum erit vobis: quærite, & invenientis: [in] pulsate, et aperietur vobis.
- 10 (Sub) eò quòd omnis qui peret, accipiet: et omnis qui quæret, invenient: et omnis qui pulsabit, aperietur.
- 11 Quinam (unus) è vobis à patre panem rogabit, num (p. dic, pro dicite) lapidem ei dabit: aut piscem, num in loco piscis serpentem dabit ei? Vel si rogabit ovum num dabit ei scorpionem?
- 12 Ergo si vos qui mali sitis, scitis dare munera bona filiis vestris, ergo quanto (p. in qua mensura) magis Pater vester coelestis, (p. de coelo) dabit spiritum bonis illis qui abs illo petitionem (p. inquisitionem) facient.
- 14 Et erat in eo (opere) ut dæmonium foràs agat, et illud erat mutum; et cùm foràs eduxisset Satanam, verbum dixit mutus, et populi in admiratione manserunt.
- و ان از اندرون جواب دهد و گوید مرا رنج مرسان در بسته شده است و کونکام با من در جامه خواب اند نمیتوانم برخاستن و هادن بتو، و اگر او از کوفتن بس داند با شما میکنیم اگر برخاسته ندهدش از جهت دوستی برای لحاجت برخیزد و بدهد او را هر آنچه ضرورت داشته باشد، و من میکنم بشما بخواهید و داده شود شما را بجوید و بیابید در گوید و بکشاید شمارا، زیرا که هر که بخواهد ستاند و هر که بجوید بیابد و هر که در گوید کشاید او را، کدام یک از شما از بدی نان خواهد کوی سنگش دهد یا ماهی کوی بجای ماهی مار دهد او را، یا اگر بخواهد خانه کوی بدهدش کریم، بس چون شما که بدانید میدانید هادن بخشایشها نیک فرزندان شمارا بس بجه مقدار بیشتر بدر شما از آسمان بدهد روح نیک ایشان را که ازو درخواست کنند، و بون درین که شیاطین را بیرون کند و ان کنک بون و چون بیرون آورد شیاطان را سخن گفت کنک و جماعها در تعجب ماندند،

هستی و رنج میکشی در
چیزهای بسیار، بدوستی
که یک چیز وجبست مرجم
کزده است بهم خوب تر و
ان سده نشون ازو،

es, et ærumnam pateris
in rebus multis. In ve-
ritate nempe, una res
necessaria (p. debita) est;
Maria eligens est adjumen-
tum melius; et illud abla-
tum non erit ab illa.

42

فصل یازدهم

CAPUT XI.

و در آن وقت که نماز میکرد
در جایکهی جون تمام کن
گفت با او یکی از تلامذان او
ای خداوند مارا بیاموز تا نماز
کنیم چنانکه یوحنا نیز تلامذان
خود را امیخت، و گفت با ایشان
وقتی که نماز کنید بگوید ای
پدر باکی باشد نام تو برسد بانهای
تو (*شون کام تو چنانکه در اسمان
است همچون در زمین) بده مارا
امروز نان هر روزی مارا، و بگذار مارا
کناهان ما چون ما نیز گذاشته
ایم همه وام دار مارا و در ازمایش
مینداز مارا، و گفت ایشانرا
کهست از شما که او را دوستی
باشد و پیش او رون در نیم شب
و بگوید او را ای دوست بقرض
ده بمن سه تا نان برای ادکه
مرا دوست من آمده است از راه و
چیزی ندارم که پیش او بدهم،

ET in illo tempore quo
preces fecerat, in illo
loco quodam, cum finem
fecisset dixit ad illum unus
de Discipulis suis; ô Do-
mine, Nos doce, ut pre-
ces faciamus, sicut Johan-
nes Discipulos suos docuit.

Et dixit ad illos tempore
quo preces faciatis, dicite,
O Pater noster qui in cœ-
lis es, sanctificetur (p. san-
ctum sit) nomen tuum, ve-
niat Regnum tuum, [fiat
voluntas tua, sicut in cœlo
est, sic in terra. Da nobis ho-
die panē cuiusq; diei nostræ.
Et remitte nobis peccata no-
stra, sicut nos etiā remittētes
sumus omnibus debitoribus
nostris, et in tentationem ne
conjicito nos, sed liberatio-
nem da nobis ex multiplici
malo. Et dixit iis, Quis est
vobis, cui ipsi amicus fue-
rit, et ad illum venerit in me-
dia nocte, et dixerit ei, ô ami-
ce, in foenore da mihi tres us-
que panes. Propterea quod
mihi amicus veniens est abs
itinere (p. è via) et rem non
habeo, quum coram illo ap-
ponam.

1

2

3

4

*Ex MS C.

5

6

Et

- 24 Cum spiritus impurus exe-
at de homine, circumva-
gatur, et in regionibus qui-
bus aqua non est inibi, &
inquisitionem facit requie-
tis: et cum non invenit,
inquit (*nempe*), Revertar ad
aedes meas (*nempe*) unde (p.
ex illo) loco foras veneram.
- 25 Et quando redit tum inve-
nit eas mundas, & purga-
tas, & ornatas. Illo tem-
pore vadit, & sumit sep-
tem Spiritus alios, quam
is ipse peiores; tum intrat
et illic loci stationem oc-
cupant, & existit exi-
tus illius viri pejor quam
primordium. Et in illo
- 27 spatio quo hoc verbum di-
ceret, mulier quaedam e tur-
ba vocem extulit, et dixit
ei, Beatitudo illi ventri qui
te suscepit, & illa ubera
quæ tibi lac præbuerunt.
- 28 Verum ille dixit, Quini-
mo illis qui audiunt verbum
Dei et custoditum habent
illud. Et cum populi con-
gregati essent, initium fe-
cit dicendi (p. in dicere) Hac
generatio mala est, petit
signum; et datum non e-
rit signum ei, nisi signum
- 30 *Jonæ* Prophetæ. (*Sub*) eò
quod, sicut *Jonas* signum
erat Domini (societati, i. e.
Reipublicæ,) *Ninivitis* ita
erit etiam Filius hominis.
31 hunc (p. ad) generationi. Re-
gina, Austri surget in judicio
cum hominibus hujus gene-
rationis, et franget (i. e. in
judicio profligabit) illam,
(*sub*) eò quod venit ab oris
terræ, ut audiret sapientiam
- چون روح نجس بیرون آید از
آدمی بگردد و در ولایت‌های که آب
نباشد اینجا و طلب کند اسایشی و
چون نیابد کوید بار کردم سوی
خانه خود که از اینجا بیرون آمدم،
و چون بیاید و ببیندش باکی رفته
و اراسته، ان هنگام برون و
ستاد هفت ارواح دیگر از خودش
بدتر پس در رون و اینجا مقام گیرند
و باشد آخر ان مرد بدتر از
اول، و در ان میان
که این سخن میگفت زنی
از جماعت اواز بر آورد و گفت
اورا خنک ان شکم را که ترا
برداشته و ان بستانهارا که
ترا شیر دادند، اما او
گفت بلکه خنک ایشان را
که می شنود کلام خدای را و
نگاه میدارند انرا، و چون
جماعتها جمع شدند اغار کرد
بگفتن این قبیله بدست
منخواهد نشانه و داده بشود نشانه
اورا مگر نشانه یونان پیغمبر،
زیرا که ان جنایکه یونان
نشانه بود اهل بنی‌یاسا همچنان
باشد نیز این البشر مر این
قبیله را، بلکه جنوب درخیزد
در حکم با مردم این قبیله
و بشکندش زیرا که آمد از
کنارها زمین تا بشنود حکمت

۱۵ گفتند مرنه چند از ایشان
که این دیوان را ببعلزبوب که
۱۶ مهتر دیوانست بدر میکند، و
طلب کردند ازو دیگران با
۱۷ متحان نشاند از آسمان، اما
او دادست فکر ایشان گفت
با ایشان هر بادشاهی که در
خون منقسم شده است خراب شود
۱۸ و خانه در خانه افتاد، بس
اگر شیاطان نیز در خون منقسم
است چگونه بیايد بادشاهی او
چون میگوید که من ببعلزبوب
۱۹ شیاطین بیرون میکنم، اگر
من به ببعلزبوب دیوان را بیرون
میکم بمران شما بجه چیز بیرون
میکند برای این ایشان بر شما
حاکم شونده بدرستی که اگر
۲۰ بادکشت خدای بیرون میکنم
شیاطین را هرآینه رسیده است بر
۲۱ شما ملکوت خدای، وقتی که
رومندی با سلاح خانه خون را دکاه
دارن اجیزها که تصرف اوست در
۲۲ امن باشد، اما اگر اید قوی تری
ازو که برو غالب آید تمامت
سلاح او را که بدان استوار بوده
است بکیرن و غارت او را بخش
۲۳ کند، هر که بمن
دشمنی کند من دشمن او باشم و هر
که با من جمع نکند
دشمنان کند است،

15 Dixerunt homines quidam
ex illis, Quodd hic Dæmo-
nia in Beelzebub, qui prin-
ceps Dæmoniorum est, for-
rās (p. per jannam) agat.
16 Et quærebant (p. quæstio-
nem fecerunt) ab illo alii,
tentandi studio, signum è
coelo. Sed ille cùm sciret
17 cogitationem illorum, di-
xit ad illos, Omne Regnum
quod in se divisum (*existens*)
fuerit, vastatum erit, et do-
mus in domum (*divisa*) cader.
18 Ergo si Satanas etiam in se
divisus sit, quomodo consti-
bit Regnum ejus? quando-
quidem dicitis, quodd ego
in Beelzebub Satanas forās
19 agam. Si ego in Beelze-
bub Dæmonia forās agam,
filii vestri per quam rem fo-
rās agunt? propter hoc ii
contra vos judices erunt.
20 In veritate nempe, Si
in digito Dei forās agam
Satanas, ecce veniens est
super vos Regnum Dei.
21 Tempore quo fortis per
arma domum suam custo-
ditam habeat, facultates
quæ exercitatio ejus sunt,
in tuto erunt. Verum si
22 veniet robustior quàm ille,
qui contra illum victor
profectus sit, universa ar-
ma ejus, (*nempe*) in quibus
confidentia (alias securitas)
existens erat, arripit, &
prædam ejus divisam fa-
cit. Omnis qui mecum
23 non erit, adversarius me-
us erit, & omnis qui
mecum collectionem non
facit, dissipationem fa-
ciens est.

Cùm

- 40 O insipientes, nonne nempe is qui extimum faciens est, etiam intimum facit;
- 41 Sed id quod reliquum est elemosynam date, et ecce omnis res munda est vobis.
- 42 Væ vobis ô Pharisei, quod mentam et rutam, & omnia olera decimatis (p. justitiam, i. e. iuxta Deo solvenda datis,) & de veritate omittitis & de amore Dei; hæc convenientia sunt ut faciatis, et illa nē omittatis.
- 43 Væ vobis ô Pharisei, quia amorem habetis primi confessori in Synagogis, & salutationes in plateis. Væ vobis Scribæ et Pharisei, hypocritæ; (sub) eò quod similes sepulchris estis quæ conspicua non sunt, et homines super summitatem (eorum) eunt, et non norunt.
- 45 Responsum dedit unus è peritis legis, et dixit ad illum O Præceptor, cum hæc diceret, nos etiam in glorios constituis. Ille dixit ad illum, Etiam vobis qui periti legis estis, væ, qui removetis super homines onera quæ non potuerunt portare, et vos cum solo unico digito vestro onera non tangatis, (p. tactionem non faciatis.)
- 47 Væ vobis qui ædificata facitis sepulchra Prophetarum, et patres vestri occiderint illos.
- 48 In veritate nempe per illud testimonium perhibetis quod complaciti sitis in opere Patrum (vestrorum) & vos ædificata facitis sepulchra eorum.
- ای بیخردان که که ادکے بیرون ساخته است هم اندرون را ساخت، لیکن آنچه باقیست صدقه دهید و اینک همه چیز باکی شد شمارا، اما وای بشما ای فریسیمن که بودینه و سندات و همه سبزبهارا رکوة میدهند و از راستی در میگذرند و از دوستی مرخداي را اینها در بایست بود که بکنید و ادرا گذارند، وای بشما ای فریسیمن که دوست میدارند صدر دشمنی در انجمنها و سلامها در بازارها، وای بشما [ای نویسنده کتب و معزله منافقان] زیرا که بمادند کورهایید که ظاهر میشوند و مردم بر بالای رودند و دیدند، جواب داد یکی از دانشمندان ثوریت و گفت با او ای معلم چون اینها میگویند ما را دین بدعزت می کنی، او گفت [باو] شمارا نیز که دانشمندان ثوریت اید وای که باز میکنید بر مردم بارهای که نمی توانند برن جون بهمین یک انگشت خود بارهارا مس می کنید، وای بشما که ابادان می کنید کورستان بیغمبران را و پدران شما کشتند ایشانرا، بدیستی که بدان گواهی میدهند که راضی میشوید بگزاران پدران شما زیرا که ایشان کشتند ایشانرا و شما ابادان میکنید کورهای ایشانرا،

سلیمان و اینکه اینجا فاضلتر از
 سلیمان هست، مردمان دینوی
 برخیزند در حکم با این قبیله
 بس کنهکار سازن او را زیرا که
 ایشان توبی بدعوت یوفان کردند
 و اینجا هست که فاضلتر از یوفان است،
 دیروز کسی چراغی را و آن را
 بنهان کند یا زیر بیمانه دهد
 لکن بر چراغ با تا بیند روشنائی
 هر که در آید، چشم تو چراغ
 تن تست اگر چشم تو ساده
 باشد تن تو همه روشن بون و
 اگر بد باشد تن تو نیز در تاریکی
 باشد، پس به بین تا باشد
 روشنائی که در تست تاریکی،
 پس اگر روشن باشد تمام تن
 تو بنوع که درو زبان تاریکی
 دیون تمام روشن باشد و گرا روشنائی
 دهد همچون چراغ روشن، و
 درین میان که سخن می گفت
 در خواست ازو یکی از فریسیین
 تا بیش او نان بخورد چون در
 خانه رفتن تکیه زن، [و چون
 دیدش آن معزلی که دست شست
 بیش از نان خوردن،] گفت
 با او خداوند ای فریسیین
 اکنون شما باکی نمی کنید
 بیرون جام را و طاس را و
 اندرون شما پرست از روبون
 و از بدی،

Salomonis; et ecce hîc loci
 præstantior quàm Salomon
 præsto est. Homines Ni-
 nivitici surgent in iudicio
 cum hac generatione; tum
 peccatricem facient illam:
 (sub) eo quòd ii pænitentiam
 ad prædicationem *Fona* ege-
 runt; & hîc loci est qui præ-
 stantior quàm *Iona* est. Non
 accendit quis lucernam; &
 illam occultam facit, aut sub
 modio ponit, sed super can-
 delabrum (p. candelæ pe-
 dem) ut videat lumen omnis
 qui intrat. Oculus tuus lu-
 cerna corporis tui est; si ocu-
 lus tuus simplex erit, corpus
 tuum totum lucidum est;
 quòd si malum est, corpus
 tuum etiam in caligine est.
 Ergò adspice, ut non fuerit
 lux, quæ in te est, caligo. Er-
 gò, si lucidum sit totum cor-
 pus tuum in modum (eum)
 ut in illo nocumen: um cali-
 ginis non sit, totum lucidum
 erit, & tibi lumen dabit, si-
 cut lucerna lucida. Et
 in hoc spatio quo verbum
 dixerit, [in] petiit abs illo
 unus de Phariseis, ut apud
 eum panem manducet; cum
 in domum intraret, recubuit
 (p. recubitus sedem percus-
 sit.) [Et cùm videret illum
 ille Phariseus, quòd manum
 non lavabat, antequam
 panem edebat.] Dixit
 ad eum Dominus, ô Pha-
 risæe, Nunc vos mundum
 facitis extimum poculi &
 patinæ, & intimum ve-
 strum plenum est de ra-
 pina et malitia.

32

33

34

35

36

37

38 * Sic MSC.

39

Cautionem facite de fermentis virtute Phariseorum quod hypocrisis (p. duae facies) est. Non est res abscondita quae conspicua non fiet, nec occulta, quae cognita non erit. (Sub) eò quòd omne quod in tenebris dicitis, in luce dictum erit; et id quod in aurem dixistis, super lecta praedicatum [factum] erit. Ad vos dico o amici mei, Ne timete ab illis qui occidunt corpus, et post [quàm] illud, amplius non habent quod faciant. Indicabo vobis nempe a quo metueris, ab illo metu te, qui postquàm [quòd] occidit in gehennam potest projicere: sic dico ad vos, absillo metui e. Nonne nempe quinque passeret vedundati sunt [pro] dipondio, & unus ex his oblivione omissus non est [a] coram Deo. Etenim omnes pli capitis vestri etiam numerati sunt; ne timete, plurs estis quàm passeret multi. Dico ad vos, omnis qui confessus erit in me in conspectu (p. coram) hominum, Filius hominis etiam confessus erit in eum in conspectu (p. ante) angelorum Dei. Et omnis qui abnegans erit [in] me, in conspectu (p. ante) hominum, abnegatum erit (ipsi) in conspectu (p. ante) angelorum Dei. Et omnis qui loquitur verbum contra Filium hominis, remissum erit ei, sed omni qui in Spiritum S. blasphemabit rem ssum non erit ei.

درهیز کنید از خمیر مایه فریسی
۱ آنکه دو روی است، دیست
جیری پوشیده که پیدا کردن
و نه بنهان که نادمه دشون،
۲ زیرا که هر چه در تاریکی گفتید
در روشنی گفته شود و آنچه در
بگوش گفتید در بامها منادی
۳ کرده شود، بشما میگویم ای
دوستان من مترسید از ایشان
که میکشند تن را و بعد از آن
۴ زیاده ندارند که بکنند، بنمایم
بشما که از که ترسید از آن ترسید
که بعد از آنکه کشت در جهنم
تواند انداخت همچین میگویم
۵ بشما از این بترسید، نه که
بنج گنجشک فروخته می شود به
دو بند و یکی از ایشان فراموش
گداشته نمی شود از پیش خدای،
۶ قانما همه موهی سر شما نیز شمرده
اند پس مترسید افزوتر آید از
۷ گنجشکان بسیار، میگویم
بشما هر که معترف شود بمن در پیش
مردمان ابن البشر نیز معترف
شود بدو در پیش ملائیکه خدای،
۸ و هر که منکر شود بمن در پیش
مردمان منکر شود در پیش
۹ ملائیکه خدای، و هر که گوید
سخنی بر ابن البشر امروزه
شون او را اما هر که بر روح القدس
افتبری کند امروزه دشون او را،

برای اینست که حکمت خدای
گفت می فرستم سوی ایشان
پیغمبران و رسولان و بعضی از
ایشان را بکشند و *براند ، تا
خواستہ آید خون همه پیغمبران
که ریخته شدہ است از دست این
قبیلہ از افرینش عالم ، از خون
هابیل تا خون ن کر یا ادکہ کشته
شد میان هیکل و مذبح جنین
میگویم بشما که خواستہ شون
از من قبیلہ ، وای بشمای
دانشندان توریت زیرا کہ گرفتید
کلید علم و قہ شما در رفتید و
ایشان را کہ در میرفتند بازداشتید ،
و در آن میان کہ اینها میگفت
با ایشان آغاز کردند فریسمین و
دانشندان توریت و بشخت شدن
و بیزیدن سخنهاي او را در بیشتر
جیرها ، مکر میکردند او را و
میخواستند ادکہ از دهن او چیزی
بگیرند تا غیبت کنند او را ،

Propter hoc est quod sapi- 49
entia Dei dixerit, Ad illos
Prophetas et Apostolos
mitto, & quosdam ex illis
occident, & quosdam ejici- 50
ent. Ut requirendus veni-
at sanguis omnium propheta-
tarum, qui effusus modò est
per manum hujus generati-
onis à creatione mundi. A 51
sanguine *Abelis* usque ad
sanguinem *Zacharia* qui oc-
cisus erat inter templum &
altare, tale dico vobis quò re-
quirendum erit ab hac gene- 52
ratione. Vae vobis ò periti
legis, (*sub*) eò quod abstu-
listis clavem scientiar, et ne-
que vos intratis, et illos qui
intrant, retinistis (vel co- 53
hibuistis.) Et in illo spatio
quò hæc dixerat ad illos,
initium fecerunt Pharisei
& periti legis in vehemen-
tia esse, & abruptere (*alias* 54
decurtare) verba ejus in
multis rebus. Siquidem
insidientur ei (*p. ambiant*)
et querebant ut ex ore
ejus quid (*p. rem*) præri-
perent, ut accularent.

فصل دوازدهم

CAPUT XII.

و چون جمع شدند جماعتها
بسیار بودی که نزدیکی آمد
تا بکند یکرا بپا زدن آغاز کن
بگفتن تلامیذان خود را برهین

ET cum congregati essent 1
populi multi, in modum
ut propè obveniret, quòd
unus (*l. alter*) alterum
cum pede feriat (*p. con-
culcet*) initium fecit ad di-
cendum Discipulis suis,
Cau-

- 21 tua ablata erit à te, & hæres quæ*perditæ sunt cuius (p. de quo) erunt? Sic erit ille qui thesauros facit pro se, & in Deo dives non erit.
- 22 Et dixit ad Discipulos suos, Ob hanc causam dico vobis, Sollicitudinem ne habete (p. comedite) animæ (i. vitæ) vestræ, (nempe) quid edatis, & neque corpori vestro quid induatis.
- 23 Anima pluris est quam cibis, & corpus præstantius est quam vestimentum.
- 24 Considerate (p. bonum respectum habete) corvos qui non operantur, et non metunt, & apothecam non habent, & in horreum non reponunt, & Deus illis escam præbet; Quamto magis, (p. quantâ præstantiâ) vos pluris estis quam illi?
- 25 Quisnam unus è vobis in cogitatione agendapoteest, ut super staturam (p. altitudinem) unū momentū addat.
- 26 Ergo cum non potestis super rem quæ minor est, quare in solitudine reliquarum rerum (p. conditio-num) estis? Cogitationum agite de lilio (nempe) quomodo crescat, non laborat, (p. studet,) non tractat telam (p. tangit) dico vobis. Quod Salomon in omni maiestate sua non vestivit sicut unus ex hisce.
- 28 Fœtum quod hodie in facto gramen est, & cras in caminum incidit, Deus similiter amittet, quantò magis (p. quâ præstantiâ maiore) vos, o parùm fideles.
- ۲۱ تو سته شون از تو و این چیزها که ابا نه کردن از ان که شون، چنان باشد ادکه اندوختهها سازن برای خون و بخدای تو ادگر نباشد، و گفت با تلامیذان خون ازین سبب میگویم بشما غم مخورید جان خود را که چه خورید و نه تن را چه پوشید، جان افزونتر است از قوت و تن فاضلتر از پوشش، نیک نظر کنید کلاغان را که نمی کارند و نمی فروختند و خزینه ندارند و در ادبار نمی دهند و بخدای ایشان غذا می دهند چه مایه شما افزون تر هستید از ایشان، کدام یک از شما بفکر کردن تواند که بر بالای یک کز بهیزاید، پس چون نمیتوانید بر چیزی که خورد فرستد چرا دل غم باقی احوال می باشید، فکر کنید در سوسن که جکوفه می بالد نمی کوشد و نمی ریسد میگویم بشما که سلیمان در تمام بزرگویی خون نبوشید همچو یکی از اینها، اگر کیاهی را که امروز در کشت زار است و فردا به تنور افتد بخدای همچنان منی بوشاند چه مایه افزون تر شما را ای کم ایمانان.

۱۱ چون بیش اورد شماران محافل
 و بیش سروران و حاکمان اندیشه
 میکنند که چگونه یا چه چیز
 ۱۲ جواب دهید یا چه بگوئید، که
 روح القدس امروز اند شماران ساعت
 آنچه شاید که شما بگوئید،
 ۱۳ گفت او را یکی از جمع ای معلم
 بگویی برادر مرا تا بخش کند
 میراث را با من، او گفتش ای
 ۱۴ مرد که بر کماشتن مرا بر شما عادل
 با بخش کند، و گفت با
 ۱۵ ایشان ملاخطه کنید و برهیز کنید
 از هرار زچرا که ده به بسیاری هر
 کس زدن کانی او است از آن
 ۱۶ چیزها که در تصرف دارند، و
 گفت با ایشان مثلی مرده بود
 توانگر بار آورد زمین او غله‌ای
 ۱۷ بسیار، و اندیشه میکرد در
 خون و میگفت چه سازم جای که
 ندارم که آنجا غله‌ای خون بکن
 ۱۸ ارم، و گفت این سازم باز
 شکافم ادبار خانه خود را و عمرت
 کنم بزرگتر و در آنجا ادبار
 کنم همه چیزی که برای ما پیدا
 ۱۹ شد و نعمتها مرا، و بگویم
 جان خود را ای جان داری نعمتها
 بسیار برای سالهای بسیار نهان
 ۲۰ بیاسا و بخور بیاشام و بنار زدن کانی
 کن، گفت او را خدای ای
 ناقص تدبیر در همین شب جان

11 Cum adduxerint vos in
 synagogas et ante prin-
 cipes et judices, sollicitu-
 dinem nē habete (p. facite)
 (nempe,) quomodo, aut quid
 (p. quam rem) responsum
 dabitis, aut quid dicetis?
 12 Quia Spiritus Sanctus do-
 cebit vos in illa hora id
 quod oportet ut vos dicatis.
 13 Dixit ei unus ē turba, &
 Præceptor, Dic fratri meo
 ut divisionem faceret here-
 ditatis mecum (p. cum me.)
 14 Ille dixit ei, ô homo, Quis
 constituit me super vos ju-
 sticiarium, aut distributi-
 onis autorem (p. facientem)
 15 Et dixit ad illos, Confidera-
 tionem facite, & cautionem
 facite ab avaritia, quoniam
 non per abundantiam alicu-
 jus vita ejus est ex illis re-
 bus, in quibus (p. quibus
 in) conversationem habet.
 16 Et dixit ad illos similitu-
 dinem, Homo erat dives,
 proventus, tulit terra ejus
 fruges multas. Et cogita-
 17 tionem fecit in sese, & dixit,
 Quid faciam? locum non ha-
 beo ut illic loci fruges meas
 afferam. Et dixit, hoc fa-
 18 ciam; rursus diruam horre-
 um domus meæ, et ædifica-
 tum faciam majus, et in eo
 loco recondam (p. horreum
 faciam) omnes res quæ pro
 nobis enatæ sunt, & dona
 19 mea. Et dicam animæ meæ,
 O animâ habes dona multa
 pro annis multis reposita, re-
 20 quiesce, ede, bibe, et in luxu
 vitam age. Dixit ei Deus, ô
 stulte (p. deficiens prudentiâ)
 in eadem (hac) nocte anima
 tua

- 39 Hoc scitote quod si Dominus domus novisset (*nempe*) in quonam tempore veniret fur, in veritate nempe, vigil fuisset, & non fuisset ut domum suam foramen percuteret. (i. domus perforata esset) Ergo estote vos parati, quoniam in illa hora qua non putastis, veniet Filius hominis.
- 40 Dixit ad eum Petrus, O Domine, hanc similitudinem pro nobis dicis aut pro omnibus? Dixit Dominus, Quemnam putas oconomum fidelem & sapientem, quem ipsum constituet Dominus super servos suos ut daret iis (*illis*) mensura triticum in tempore? Beatitudo illi servo, quem cum venerit Dominus in tali opere inveniet. Amen dico ad vos, quod constituerit eum super omnes res (*p. causas*) suas. Si ille servus dicet in corde suo, Quod Dominus meus (*dominus*) longum protrahat introitum, & initium faciet in percutiendo servos & ancillas, et in edendo et bibendo, et ebrium esse. Dominus (*p. ministratus*) illius ministrus (*p. servi*) veniet in die quo non autumavit, et in hora qua non novit, et eum separatim faciet, et partem suam cum illis faciet qui fidem non habuerunt.
- 47 Et ille servus qui voluntatem Domini sui sciens erat, et paratus non erat, et non fecit secundum voluntatem ejus, verberibus multis flagellatus erit.
- این بدانید که اگر خداوند خانه بد استی که در کدام هنگام آید در بد رستی که بیدار شوی و نگذشتی که خانه او را تعجب رستی، پس باشید شما ساخته کار و بر آنکه در امساعت که نمی بندارید بیاید این البشر، گفت با او بطرس ای خداوند این مثل برای ما میگوید یا برای همه، گفت خداوند کرامتی بنداری وکیل امین و حکیم که او را کماشت خداوند هر عیان خون تا دهد ایشانرا پیمانه گندم در وقت، خنک آن بنده که چون بیاید خداوند بجنین کردن آن باده، بر استی کویم بشما که بکمرن او را بر همه اسباب خویش، اگر آن بنده گوید در دل خویش که خداوند من دیر کشد در آمدن و آغاز کند بر من بندگان و کبرکان و بخور من و اشامیدن و مست شدن، مخدوم آن بنده بیاید در زوری که کمان بدیده بود و در ساعتی که در آمد او را مهزول کند و بخواه او را با ایشان کند که ایمان ندارد و آن بنده که سران خداوند خون دادستنه باشد و مستعد نشد و نکرد موافق مزاج او سلاقتها بسیار زند شود،

Et

۲۹ (*و در غم خویش و پوشش مپاشید)
 ۳۰ و بلند دگیرید، برای آنکه
 اینهارا همه امت ها عالم می خواهند
 و بدر شما میدادند که ازین
 ۳۱ چیزها حاجتمند هستید، لیکن
 نخست در خواهید ملکوت خدای را
 و این همه شمارا افزون شود،
 ۳۲ مترسید ای کله کوچک زبیرا که
 خوش آمد بدر شمارا که بدهی
 ۳۳ ملکوت را بشما، بفروشید آنچه
 دارید و صدقه دهید بسازید برای
 خون کیسها که کهنه نشود
 کنج که فنا ^{*نیز} در آسمان
 جایی که در درون یک
 درون و حشرت قباه نکنند،
 ۳۴ آنجا که کنج شما باشد هماغا
 ۳۵ باشد نیز دل شما، میادها شما
 بسته باشد و چراغها افزون شده در
 ۳۶ دستها خون، و شما مانند کسانی
 که چشم دارند خداوند خود را که
 بار کردن از مهمانی تا چون
 بیاید و در کوید در حال
 ۳۷ بکشاید او را، خنک ان
 بندکان را که چون خداوند
 بیاید بیدار یابد راست گویم بشما
 که میان خون به بندن و بنشاند
 ایشان را و در رون و ایشان را
 ۳۸ خدمت کند، و اگر در باس
 دوم آید یا اگر در باس سیم آید و
 همچنین یابد خنک ان بندکان را،

Et in cura cibi (*& potus) 29
 & vestitus ne estote; & al-
 tum ne sapite (p. capite.)
 Propterea quòd hæc om- 30
 nia gentes mundi desiderant
 & Pater vester novit quòd
 [ex] his omnibus indigen- 31
 tes sitis. Sed primò in-
 rite Regnum Dei, & hæc
 omnia vobis redundantia 32
 erunt. Ne timete, ô grex
 pusille, quoniam jucundum
 obvenit Patri vestro, ut det 33
 regnum vobis. Vendite id
 quod habetis, & elemoly-
 nam date; Facite pro vobis
 sacculos qui veterascentes
 non erunt, thesaurum qui 34
 evanescentiâ non diffi-
 patur in coelo, ubi (nem-
 pe) fur non accedit, et ti-
 neæ corruptionem non fa-
 ciunt. Ibi loco quo the-
 saurus vester erit, eodem
 loci erit etiam cor vestrum.
 35 Lumbi (p. media) ve-
 stri accincti sint; & lucer-
 næ accensæ in manibus ve-
 stris. Et vos similes per- 36
 sonis quæ expectant (p. oculo
 habent) dominum suum
 qui iterum redit à nuptiis (p.
 convivio) ut cum veniat, &
 [in] pulset, in momento a-
 periat ei. Beatitudo illis 37
 servis, quos cum Dominus
 veniet, vigiles inveniet; A-
 men dico vobis, quòd lum-
 bos (p. media) suos accin-
 xerit, & sedere fecerit eos,
 & intraverit, & iis ministe-
 rium præstiterit. Quòd si 38
 in vigilia secunda venerit,
 aut si in vigilia tertia ve-
 nerit, & sic invenerit, be-
 atitudo illis servis.

*Annon p...
 نیدیرد؟

58 Cum cum adversario tuo profectus fueris coram iudice, dum nempe in via fueris, studeto ut ab illo liberatus sis, nè fortè adducat te coram Iudice, & Iudex te exactori tradat, & exactor te vinctum faciet. Amen dico ad te, Quòd ex illo loco foràs non veneris donec persolvas novissimum quadrantem.

جون با خصه خون روانه شوي
بیش حاکم مادام که در راه
باشی بکوش تا ازو خلاص شوي
مبادا بدن ترا بیش حاکم و حاکم
ترا بشخته سبارد و شخته ترا حبس
کند، راست گویم بتو که از
الجا بیرون دیایی تا بکناری
بسیمن بول را،

CAPUT XIII.

فصل سیزدهم

1 ET in illo tempore quidam homines præsentes erant, et ad illum nuntiarent (p. nuncium dederunt) de Galilæis illis quorum commiscuit Pilatus sanguinem ipsorum cum sacrificiis ipsorum. Responsum dedit et dixit ad illos, Sententiamne fertis quòd illi Galilæi peccatores magis sint quàm omnes Galilæi, quia advenit illis (p. ad illos) talis status? Dico ad vos, Non: etenim si poenitentiam non agitis; omnes similiter perituri eritis. Sicut illi octodecim homines corruit super ipsos turris in Siloam, et illos occidit; Sententiamne fertis quòd ii etiam peccatores magis sint quàm omnes mortales persistentes in Hierosolyma? Dico ad vos, Non; sed si poenitentiam non agitis, vos omnes similitudine illorum interituri eritis.

و در آن روزگار بعضي مردم
حاضر مي بودند و با او خبر
میدادند از جليليان ايشان که
امیخت فیلادوس خون ايشان را
بقرباها ايشان، جواب داد و
گفت با ايشان کمان مي برد
که آن جليليان کنه کارتر بود از
همه جليليان که رسيد با ايشان
جنين حال، میگویم بشما نه بلکه
اگر توبه نکنید همه همچنان هلاک
شوید، همچنانکه آن هجده نفر
دیغتان بر ايشان برج در سلوحا و
ايشان را بکشت کمان مي دارید
که ايشان نیز گناه کارتر بودند
از همه مردمان که مقیم اند باوريشليم،
میگویم بشما نه بلکه اگر توبه نکنید
شما همه مثل ايشان قباہ شوید،

۴۸ و اندک دادند و کاری کنند که
 سزاوار زن باشد سلاقتها خون
 اندک و هر که داده شون بسیار
 بسیار ازو طلبند و اندک بسیار باو
 سپردند ازو بسیار خواهند آمد
 ۴۹ تا در زمین آتش اندازم و چه چیز
 دوست میدارم مگر که افروخته
 ۵۰ گردن، و مرا معبودیه هست که
 عبادا شوم بان و چه مقدار بتکم
 ۵۱ تا تمام شون، کمان می برین
 که آمدن تا در زمین اشتی اندازم
 میگویم بشما که نه بلکه جدایی،
 ۵۲ زیرا که ار اکنون باشند در یک
 خانه پنج نفر و مخالفت شوند سه
 ۵۳ بر دو و دو بر سه، و جدا
 شوند پدر بر پسر و پسر بر پدر
 ۵۴ خود و مادر بر دختر و دختر بر
 مادر خسور با عروس خود و عروس
 ۵۵ بر خسور خود، و گفت بجماعتها
 چون به بینید که ابر بر می
 آید از مغرب در حال میگویند
 ۵۶ بران آید و چنان شون، و
 چون بان جنوب در حرکت آید
 ۵۷ گویند که گرمی باشد و شون،
 ای منافقان میباید این
 ۵۸ تجزیه کردن آید و این
 ۵۹ آسمان و زمین جدا شود
 ۶۰ جدا نمیکند و این
 ۶۱ روز کار را، چرا بحق حکم
 ۶۲ نمیکند از خود، پس از خود

Et ille qui non novit, &
 opus facit quod dignum fla-
 gellatione erit, flagella acci-
 pient (p. comedet) pauca, et
 omni cui data erunt multa
 multa ab ipso requirent, &
 ille, cui multa ipsi tradide-
 runt, ab ipso multa postula-
 bunt. Veni ut in terra ig-
 nem concipiam, & quid vo-
 lo (p. cuiusnam rei amorem
 habeo) nisi ut accensus fiat.
 Et mihi baptismus est, quo
 baptizatus ero cum ipso, &
 quâ mensurâ in arcto sum,
 donec perfectum fiat. Sen-
 tistis (p. sententiam fertis) quod
 venerim ut in terram conji-
 ciam pacem? Dico ad vos,
 quod non, sed separationem.
 Quoniam abhinc erunt in
 una domo quinque homines,
 & concertantes erunt tres
 contra duos, & duo contra
 tres. Et separati erunt
 pater contra filium, et filius
 contra patrem suum, & ma-
 ter contra filiam, et filia con-
 tra matrem, nurus cum so-
 cro sua, & socrus contra nu-
 rum suam. Et dixit ad po-
 pulos, Cum aspiciatis quod
 nubes ascendit ex occasu in
 momento dicitis, pluvia ve-
 nit, et sic erit. Et cum
 ventus australis in commo-
 tione veniat dicitis, quod æ-
 stus fuerit, et erit. O hypo-
 critæ, nostis explorationem
 facere faciei celi, & terræ,
 quomodo distincta (p. se-
 parata) non facitis hæc tem-
 pora. Quare in veritate
 iudicium non facitis (i. e. non
 iudicatis) a vo-
 bis ipsis.

Cum

مخالفت

- 16 bovem suum, aut asinum (p. longas aures) suum à præsepi in die Sabbati, et ducit ad aquam. Et hæc filia *Abrahami*, quam ipsam ligans erat Satanas, (*in*) spatium octodecim annorum, licitum non erat, ut soluta sit ab hoc vinculo in die Sabbati.
- 17 Et in illo medio quo hoc verbum dixit, pudenti erant omnes ii qui adversati ei erant, & omnis multitudo populi gavisæ erat (*in*) his omnibus rebus, quæ in modo miraculi à manu ejus factæ sunt.
- 18 Et dixit, Ad quid simile est Regnum Dei, & ad quid simile faciemus illud? Simile est ad granum sinapis quod accepit ipsum homo, et coniecit illud in hortum suum, & grande fuit, & arbor magna fit, & oblectamentum capiebant aves coeli in ramis suis.
- 20 Et iterum dixit, Ad quid simile faciam regnum Dei? Simile est ad fermenti virtutem quod accepit ipsum mulier & absconditum (p. sepultum) fecit, in tria sata intulit, donec totum fermentum acceperit.
- 22 Et abiit in civitates et pagos, doctrinam conculit, profectus [ad] *Hierosolymam*.
- 23 Dixit ad eum homo quidam, ô Domine, Numquid (p. dic) ii qui salvandi (p. viventes) erunt pauci sunt? ille dixit ad illos.
- 24 Certate ad introeundum per portam angustam, quoniam dico ad vos, multi volent ut introeant, & non possunt.

کاو خود یا درازخوش کودرا ار
آخر در روز شنبه و می درون باب،
و این دختر ابراهیم را که این را
بسته است شیطان مدتی هجده سال
روانمی درون که کشاده می شد از
این بند در روز شنبه، و در
ان میان که این سخن میگفت
شرمسار میشدند جمله ایشان که
مخالف او بودند و همه جماعت امت
شان می شدند بدان همه چیز که
بطور عجب از دست او میشد،
و گفتی بچه می مانند مذکون
خدای و بچه مانند کنیم او را، مانند
هست بدانه خردل آنکه گرفتهش
مرد و انداختش در بوستان خود
و بزرگ شد و درختی بزرگ گشت
و اسایش گرفتند مرغان آسمان
در شاخها او، و بار گفت بچه
مانند کنیم مذکون خدا را، مانند
است تخمیر مایه که ستمش زن
و دفن کرد در سه کویر ارن تا
همه خمیر گرفت، و میرفت در
شهرها و دیهها تعلیم میداد روده
سوی اورشلیم، گفتی با او مردی
ای خداوند کوی ایشان که
زنده شود اندکند او گفتی با
ایشان، جهد کنید
باندرون رفتن از در تنگ
زیرا که میگویم بشما بسیاران
خواهند که در روند و نتوانند،

۶ گفت با ایشان این مثل را بون
 مردی را در باغ خون دشاده یک
 درخت انجیر بهامد تا ازو میوه
 ۷ خواهد و نیافت ، گفت بزرگ
 باغ را اینک سه سالست که می آیم
 و میخوایم ازین درخت انجیر میوه
 و نمی یابیم پس بپر این درخت را
 ۸ چرا زمین را معطل میکند ، او
 جواب داد باوی ای خداوند بگذارش
 امسال نیز تا بکنم کرم او و
 ۹ شور دهم ، پس اگر میوه دهد
 خوب و الا در سال آینده ببری
 ۱۰ آن را ، می اموخت در یکی
 از در مجامع در روزها شنبه ،
 ۱۱ و اینک بود انجازهی که داشت
 رنجی از بان از هجده سال بازو
 خم شده بود چنانکه نمیتوانست
 ۱۲ بالا دیدن ، دیدش ایسوع و
 خواندش سوی خون و گفت با او
 ای زن خلاص شدی از رنج خون ،
 ۱۳ پس دست برو نهان و در حال راست
 شد تسبیح میگرد بخدای ، جواب
 ۱۴ داد بزرگ جماعت در حالت خشم
 شدن سبب ادکه ایسوع شفا
 در روز شنبه داد بجماعت میگفت
 شش روزهای اند که در اینها
 کار توان کرد پس در آنها
 بیایید و شفا یابید و نه روز شنبه ،
 ۱۵ جواب داد خداوند با او و گفت
 منافق نه هر یک از شما میکشاید

6 Dixit ad illos hanc simili-
 tudinem, Erat homini cui-
 dam in vinea sua (al. horto)
 plantata (p. posita) una
 arbor ficuum; venit ut ex
 illa fructum pararet, & non
 invenit. Dixit Domino vine- 7
 nee, Ecce tres annos nempe
 veni et quasi ex illa arbore
 ficuum fructum, & non in-
 veni, ergo excinde hanc ar-
 bore, quoniam terram ste-
 rilem (p. vacuatam) facit.
 8 Ille responsum dedit ad
 eum, ô Domine, Mitte il-
 lam hoc anno etiam ut fo-
 diam circa illam; & pingue-
 dinem exhibeam. Deinde 9
 si frugem dabit, bene, ac si
 non, intra annum veniens
 excinde illam. Docuit in 10
 una de (p. ex in) synagoga
 in diebus sabbati. Et ecce 11
 erat illic loci mulier quæ ha-
 buit anxietatem spiritus per
 octodecim annos, recurva il-
 la modò fuit, ita ut non pos-
 set sursum videre. 12
 Vidit illam Jesus et vocabat ad se,
 & dixit ad illam, ô Mulier,
 salva facta es ab anxietate
 tua. Tum manum super il- 13
 lam imposuit, & in statu sa-
 no fuit, gratias egit Deo.
 14 Responsum dedit Archi-
 synagogus in conditione
 iracundiæ fuit, causâ illâ qd
 Jesus sanitatem in die Sab-
 bati dederit: ad turbam dixit,
 Sex dies sunt nempe in qui-
 bus opus posset fieri; ergo in
 illis accedite et sanationem
 invenietis, et non die sabbati.
 15 Responsum dedit Dominus
 illi, & dixit, ô Hypocrita,
 nonne quisque è vobis solvit

bovem

34 riturus sit Propheta extra
[ex] Hierosolymam. O Hi-
erosolyma, ô Hierosolyma,
occidens Prophetas, et di-
lapidatos faciens eos: qui ad
te missi sunt, quotâ vice
volui ut simul adducam fi-
lios tuos sicut avis ni-
dum suum sub alis, et no-
luiti. Ecce Domus vestra
35 relicta erit pro vobis de-
serta; et dico ad vos, quod
aliâ vice non videbitis me
donec dicetis, Beatus est ve-
niens in nomine Domini.

هلاک شوند پیغمبري بیرون از اورشلیم،
ای اورشلیم ای اورشلیم کشته
پیغمبران و سنگسار کنند ایشان
که سوی تو فرستاده می شوند چند
بار خواستم که جمع کنم بصران در آغوش
مرغ ایشان خود را سحر برهائی و
نخواستی اینک خانه شما کن اشعه
شود برای شما و بران و میکوبم شما که
بیکر که بینید مرا تا آنکه که گوید
خجسته است آئینده بنام خداوند،

CAPUT XIV.

1 ET cum intraret Jesus in
domum cujusdam (p.
unius de) principum Pha-
risæorum, ut panem ederet
in die Sabbati, ii oculos
2 intendebant ei. Et ecce
quidam (p. homo) hydro-
picus præfens erat coram
3 illo. Responsum dedit Je-
sus et dixit ad peritos le-
gis et ad Phariseos, Lici-
tûmne erit sanitatem dare
4 in Sabbato? Ii silentes
erant, sed ille assumpsit eum
et sanum eum fecit, et iter
5 abiit, (p. viam egit). Re-
sponsum dedit ad illos et
dixit, Quinam homo è vobis
(est) cujus asinus aut bos
ejus in puteum cadit, & ille
6 in instanti foras non edu-
cit in die Sabbati? Non
potuerunt responsum dare
ad illum de his rebus.

فصل چهارم و دهم
و چون در رفت ایشوع خانه
یکی از بزرگان فریسیین
تا نان خورد در روز شنبه ایشان
چشم میداشتند او را و اینک
مردی مستسقی حاضر شد پیش او،
جواب داد ایشوع و گفت، به
داشتندان توبیت و فریسیین روا
باشد شفا دادن در شنبه ایشان
خاموش شدند اما او گرفتارش و
تندرستش کرد و براه کرد، جواب
داد بایشان و گفت که امین
مردن از شما که خر یا گاو او در
جاء افتاد و او حال بیرون دیار
در روز شنبه نتوانستند جواب
دادن بآو ازین چیزها،

Et

- ۲۵ در آن ساعت که در آید خداوند
 خانه و در به بند و بیرون ایستاده
 باشید و در کوید و کوید ای
 خداوند بکشی مارا و جواب دهد
 و کوید نمی شناسم شمارا از
 ۲۶ گجایید ، انکه آغاز کنید
 بگفتن ما در بیش تو خوردیم و
 اشامیدیم و در بازارهای ما تعلیم دادی ،
 ۲۷ پس بگوید بشما نمی شناسم شمارا
 از چه جایید دور شوید از من
 ۲۸ ای همه خدمتکاران بدی ، اینجا
 باشد کرجه و ساییدن دندانها
 چون نظر کنید ابرهیم و ایسحق
 و یعقوب و جمله بیغبران در ملکوت
 خدای و خون را که بیرون انداخته
 می شوید ، و آیند از مشرق و مغرب
 ۲۹ و از شمال و جنوب و نشینند در
 ملکوت خدای ، و اینک شوند
 ۳۰ بسنیان بسنیان و بیسنیان
 ۳۱ بسنیان ، در آن روز بیش او
 آمدن مری از فریسیان و
 گفتند با او بیرون رو از اینجا
 برو که هیرویس میخواهد که
 ۳۲ ترا بکشد ، گفت با ایشان
 بروید بکوید با آن روباه اینک
 امروز و فردا شیاطین را بیرون
 میکنم و قندریستهارا پیدا کنم
 ۳۳ و در روز سیم بکمال رسم ، اما
 در بایست مرا که امروز و فردا و روز
 دیگر بروم زیرا که شاید که

In illa hora nempe intro-
 ibit Dominus domus, & ja-
 nuam alligabit, & foris ad-
 stantes eritis, et janquam pul-
 sabis, & dicetis, o Domi-
 ne, Aperi nobis, & respon-
 sum dabit, & dicer, Non no-
 vi vos, ex quo loco sitis.
 Tum initium facietis ad di-
 cendum, Nos in conspectu
 (p. ante) tuo edimus & po-
 ravimus, & in plateis nostris
 doctrinam contulisti. Tum
 dicet ad vos, Non novi vos
 à quo loco sitis, longè abeste
 à me, o omnes operarii ini-
 quitatis, (p. mali, vel mali-
 tiae.) Illic loei erit fletus,
 & stridor dentium, cum vi-
 deritis (p. visionem feceritis)
 Abrahamum, & Isaacum,
 & Jacobum, & omnes Pro-
 phetas in regno Dei, et vos
 ipsi nempe foras ejeti eri-
 tis. Et venient ab oriente &
 occasu et aquilone & austro,
 & sedebunt in regno Dei.
 Et ecce erunt novissimi
 primi, & primi novissimi.
 In illo die ad illum vene-
 runt quidam (p. homines) de
 Phariseis, & dixerunt ad
 illum, Foras abi hinc (p.
 ex hoc loco) abi, quia Hero-
 des quærit ut te occidat.
 Dixit ad illos, Abite, di-
 cite ad illam vulpem, ecce
 hodie & cras Satanas eji-
 cio, et sanationes conspi-
 cuas facio, et in die ter-
 tio consummor, (p. in con-
 summationem venio.)
 Sed oportet me ut hodie
 et cras, et die postero (p.
 altero) abeam, quoni-
 am non convenit ut pe-
 riturus

- erant, hæc verba dixit, بودند این سخن ها را گفت خنک
- 16 Beatitude ei qui panem edit اورا که نان خورد در ملکوت
in Regno Dei, Ille dixit خدای
ad illum, Homo quidam ۱۶ او گفت باوی مردی
convivium magnum fecit, مردی مهمانی بزرگ کرد و بسیاران را
- 17 & multos vocavit. Et خواند
misit servos suos in tempore ۱۷ در هنگام مهمانی تا بگویند با
convivii, ut dicant ad illos ان مردم که خوانده بود بیايید که
homines qui vocati erant, همه* طیار شده است،
18 Venite, quia omnia parata ۱۸ آغاز کردند
facta sunt: Initium fece- جمله بغیر خواستن گفت نخستین
runt omnes, (in) veniam اورا که خریدم و من حاجتمندم تا
petere, Dixit primus ei, برروم و به بینم ان را از تو درخواست
19 Villam emi, et necessitate میکنم که مرا* معاف داری، و
constringor ut abeam, et گفت دیگری پنج جفت کاوان
adspiciam illam, Abs te خریده ام و میروم تا ایشان را بیاورم
19 rogationem facio, ut mihi ار تو میخواهم که مرا معاف داری،
veniam dares: Et dixit گفت دیگری زن سته ام و
alter, Quinque paria boum ۲۱ ازین سبب نتوانم آمدن، بس
emens eram; et abeo ut بر کشته آمد بنده و گفت بخدوم
20 illa tentarem, abs te peto خون انجیرها را ان هنگام کهشم
ut mihi veniam dares. گرفت خداوند خانه و گفت به بنده
- 20 Dixit alter, Uxorem du- خون بیرون رو به تعجیل سوی بازارها
cens fui, & ob hanc cau- وراهها شهر و در اور اینجا مسکینان
sam non potens sum veni- ۲۲ ردجوران و کوران و لنگان را،
re. Tum reversus venit گفت بنده ای خداوند جناد که
21 servus, et dixit Domino, ۲۲ فرمودی کردم و هنوز جایگاه هست،
(p. ministrato) suo illas بس بخدوم گفت به بنده برو سوی
res, tunc (p. illo tempore) راهها و* الزام کن تا در آیند و بر
iram concepit Dominus do- ۲۳ شون خانه من، میگیرم بشما که از
mus, et dixit ad servum suū, ان مردم که خوانده شده اند کسی
22 foras exi cum festinatione جیری نجشد از مهمانی من،
ad vicos et vias civitatum, ۲۴
& affer hñc loci pauperes Exierant
et ægrotos, et coecos, et
22 claudos. Dixit servus, ò
Domine, Sicut jusseras feci,
23 et adhuc locus est. Tum
Dominus (p. ministratus)
dixit ad servum, Abi ad vias
et vim facito ut introeant, et
24 plena sit domus mea. Di-
co ad vos, Quòd ex illis ho-
minibus qui vocati modò
erant, aliquis rem non gu-
stabit de convivio.

۷ و گفت مثل به مهمانان چون
 دیدن که جایکه صدر اختیار
 میکنند نشستن را گفت بایشان،
 ۸ هرگاه که کسی ترا بهمایی
 خواند بسر مجلس منشین مباد
 باشد که کسی را خوانده باشند
 ۹ که از تو بزرگتر باشد، بس
 بیاید آن که ترا و او را خواند
 است و بگوید بقو ده جایکه
 بدین و ادکه آغاز کنی بگرفتن
 ۱۰ جای بسترین بشوم، اما چون
 بخواند ترا برو بست جایکه بنشین
 که چون بیاید ادکه ترا خوانده
 است با قو گوید ای دوست بالادر
 بیا ادکه ترا عزتی بشود بیش
 ۱۱ همنشینان، زیرا که هر که
 خود را بلند بند بست شود و هر که
 ۱۲ بست بند بلند شود، و گفت با
 ادکه او را خوانده بود چون جاشتی
 سازی یا شامی بخوان دوستان
 خود را و ده برادران و خویشاوندان
 ترا و ده همسایگان منعمان را تا
 بخواند ایشان نیز ترا و با دانش
 ۱۳ شوند ترا، لیکن چون مهمایی
 سازی بخوان مسکینان و رنجوران
 ۱۴ و لنکان و کوران، و خنک
 بتو چون دادرده عوض بگذارند
 ترا زیرا که جزای تو در قیامت
 ۱۵ دیکوکاران شود، چون شنید
 یکی از ایشان که بهم نشسته

Et dixit similitudinem de
 convivis, cum videret quod
 loca prima eligebant, (p.
 electionem faciebant sessio-
 nis,) dixit ad illos, 7 Om-
 ni tempore quo quis te
 ad convivium vocaverit,
 in capite coenaculi (p.
 confessus) ne sedeto, ne for-
 te sit, quod vocarint illi
 quem qui prae te major fue-
 rit. Tum veniet ille qui te
 8 & illum vocans erat, & di-
 ceret ad te, Cede locum ad
 hunc, & tunc incipit inferi-
 ore sumere locum cum pu-
 dore. Sed cum vocent te, 9
 intra infimum locum ad se-
 dendum, ut cum venerit
 ille qui vocans erat, ad te
 dicat, o Amice, superius
 veni, Tum tibi honor erit,
 coram confessoribus. Quo- 11
 niam omnis qui se altum
 opinatur, humilis erit, &
 omnis qui humilem (se)
 opinatur, altus erit. Et 12
 dixit ad illum qui eum vo-
 cans erat, cum prandium
 facias, aut coenam, ne vo-
 cato amicos tuos, neque
 fratres & cognatos tuos,
 neque vicinos divites (p.
 gratiosos) ut non vocent
 illi etiam te et remunera-
 tio fiat tibi. Sed cum 13
 convivium feceris, voca
 pauperes, & afflictos, &
 claudos, & caecos: Et 14
 Beatitudo ad te, cum non
 habeant, quod (in) re-
 tributione persolvant tibi,
 quoniam retributio tua in
 resurrectione Justorum e-
 rit. Cum audiret unus 15
 ex iis qui simul sedentes
 erant

35 Bonum est sal, si sal sine sapore fuerit, per quam rem bonitatem acquireret ?

36 Neque terræ, neque sterquilinio frugifer erit, sed foras eiectus erit : Omnis, cui auris est ut cum illa audiret, audiat.

خوبست نمک اگر نمک بی مزه
شون بچه چیز صلاح گیرن ،
نه زمین و نه زبل را فایده مند است
لیکن بیرون انداخته
شون هر کرا کوش هست که
بدان شون بشنو ،

CAPUT XV.

فصل بازنهم

1 AD eum venerunt Publicani (p. usuræ esores,) & peccatores, ut audiant ex illo. Et malitiam attulerunt Pharisei & Scribæ, et dixerunt, Hic acceptos facit peccatores, & cum illis edit. Tum dixit ad illos

4 hanc similitudinem, Culnam [uni] homini ex vobis, cui ipsi erunt centum oves, et unus ex illis deficiens erit, non relinquet nonaginta et novem in deserto; et abit ad eam quæ deficiens facta fuit donec (p. ad tempus quo) inveniatur illam. Cum inveniens fuerit illam, gavisus fuit, et suscepit illam super humerum suum. Et in domum venit, et convocavit amicos et vicinos, et ad illos dixit, Mecum gaudium agite, quia ovem meam inveni quæ deficiens modò fuit. Dico ad vos, Sic gaudium erit in coelo super uno peccatore qui poenitentiam ager, (magis quam) super nonaginta

دزدان یک او آمدند ربي خواران و
کنه کاران تا بشنوند
از و ، و بد مي بردند فریسمین
و کاتبان می گفتند این قبول
می کند کنه کاران را و با ایشان
می خورد ، بس گفت بایشان این
مثل را ، کدام یک مرگ از شما که
آورا باشد صد کوسفند و یکی از
ایشان کم شون بگذارن دون و نه
در صحرا و میرون سوي انکه کم
شده بون تا وقتی که بیابدش ،
چون یافته باشدش * شان ماده شون
و بر گیرن آورا بر دوش خون ، و
بخانه آید و مي خواند دوستان
و همسایگان و با ایشان کوید
با من شادي کنید که کوسفند
خون را یافته کم شده بون ، کویدم
بشما همچنین شادي شون در آسمان
بر یک کنه کار که توبه کند بر دون

پ۰ میرفتند با او جماعتها بسیار باز
 پ۱ کردند گفت با ایشان، اگر
 کسی در بی من آید و دشمن
 دارن بدر و مادر * دشاده خون و
 زن و فرزندان و برادران و خواهران
 و جان خود را نیز نتواند که بی
 پ۲ رو من شون، و ادکه صلیب
 خود بر دارن و بی من نیاید نتواند
 پ۳ که شاکر من باشد، که
 باشد از شما که دل دهد تا مناری
 عمارت کند و نشیند اول و عساب
 دقتات [او] نکند بچرخ هر می آید
 ایا بیش او هست که بکمال
 پ۴ رساند، تا بعد از ان بتیان نهد
 اگر نمیتواند با تمام رسائید تسخر
 بکند هر کسی که او را بینند،
 و بگویند که این مرد آغاز
 پ۵ عمارتی کرد و نتواندست تمام کردن،
 یا کدام بان شاه که میخواهد
 که برون و جنگ کند به بان شاهی
 دیگر دشمنه فکر نکند نخست
 که می تواند ایستادن بدو هزار
 نفر برابر او که آمده است بدو
 پ۶ به بیست هزار، و اگر ده
 چند ادکه هنوز دور باشد رسولان
 پ۷ فرستد و ازو صلح خواهد، پس
 همچنین هر یکی از شما که * تارها
 نکند خواستهها و اسباب
 همه خود را نتواند که
 تلامین من شون،

25 Exierant ad eum populi
 multi, reversus dixit ad illos,
 26 Si quis [in] post me ve-
 niat, & odio non habeat
 patrem et matrem, ut &
 se (p. exemplum sui) et ux-
 orem, & filios et fratres, &
 sorores, & animam suam
 etiam, non potest ut affecta
 meus sit. Et ille qui cru- 27
 cem suam non bajulet & post
 me non veniat, non potest
 ut Discipulus meus sit.
 28 Quis erit è vobis qui cor
 applicat (p. ponit) ut tur-
 rem ædificet, & non sedet
 prius, & rationem expen-
 sarum suarum non faciat,
 in sumptus calculum adscen-
 surus, siquidem apud illum
 id fuerit, quòd in comple-
 mentum venire faciat. Ut 29
 post [ex] quàm fundamen-
 tum posuerit, si non posset
 ad perfectionem venire face-
 re, ludibrio facient (eum) om-
 nes qui illum viderint. Et 30
 dicent, Quòd hic homo ini-
 tium ædificii fecerit, & non
 potens sit perfectione præ-
 stare. Aut quis Rex qui 31
 velit ut exiret, et bellum
 reret cum Rege altero,
 sedens cogitationem non
 agitet primum, quis posset
 stare cum decem millibus
 hominum contra eum qui
 venturus est contra eum cū
 viginti millibus. Quòd si 32
 non adeò ille adhuc lon-
 gè fuerit, nuntios miserit,
 & abs illo pacem rogaverit,
 33 Ergò sic quisq; è vobis qui
 pili non æstimet desideria, et
 possessiones omnes suos, non
 potest ut discipulus meus sit.

- 17 Cùm ad se rediret, dixit, Quot mercenarii sunt in domo patris mei, quibus ipsis panis abundantior est, et ego hic loci de fame periturus sum. Surgam, et ad patrem meum concedam, & ad eum dico, ô Pater, Peccatum perpetravi in coelum et in conspectu (p. ante) tuo, Dignus non sum ut Filius tuus vocatus sim: me sicut unum mercenariorum tuorum facito. Et surrexit & venit ad patrem suum, in illo spatio, quo adhuc longinquus erat, cum pater ejus vidit, & super eum misericordiam attulit, & cucurrit, et super collum ejus incidit, & oscula dedit ei. Filius dixit ei, ô Pater, Peccatum feci in coelum et coram te, dignus ipse non sum ut filius tuus vocatus sim. Pater ad servos suos dixit, Foràs efferte vestem primariam, et illum induite, et annulum in manum ejus ponite, et calceos in pedes ejus facite. Et afferite vitulum (p. al. bovem) præpinguem, et occidite, & edamus, et gavisi simus; 24 Quoniam hic filius meus mortuus erat, et vivus fit, perditus fuit, et inventus est, et initium fecerunt ad comedendum (i. caperunt manducare.) Et filius major natus ejus in villa fuit; cùm rediret et propè domum veniret, audivit vocem cantus multorum. Et vocabat unum de famulis et rogabat, nempe, hoc quid rei est.
- جون با خونه كرديد گفت چند
مزدور هست در خانه پدر من كه
ايشان را نان افزون مي شون و من
اينجا از گرسنگي هلاك مي شوم،
برخيزم و سوي پدر خون روم و با
او بگويم اي پدر گناه كردم در
اسمان و در بيش تو، سزاوار
نيستم كه بسر تو خوانده شوم مرا
همچو يكي از مزدوران خون ساز،
و بر خاست و آمد به پدر خون
دران ميان كه هنوز دور بود
اورا پدرش بديد و برو رحم اورن و
بشتافت و بر كردن او افتاد و
بوسه دان اورا، بسر گفت اورا
اي پدر گناه كردم در اسمان و
بيش تو شايسنه ان نيستم كه
بسر تو خوانده شوم، پدر به
بندكان خون فرمون زون ديرون
اريد جامه قيمتي و اورا بوشايد و
ادكشترين در دستش نهيد و
موره در بايش كنيد، و بيارجد
كاوي برواري و بكشيد و بخوريم
و شاد شويم، زيرا كه اين بسر
من مرده بود و زنده شد گم شده
بود و يافته شد و اغار كردند
بخورون، و بسر بزرگين او
دره بود چون آمد و نزد يك خانه
رسيد شنيد اواز سرون بسياران،
و خواند يكي را از بندكان
و پرسيد كه اين چه چيز است،

و ده ديمكو کارلن كه محتاج
 توبه نيسند ، يا کدام زن بون
 كه اورا ده نرم بون اكر كم شون
 از ان يكدم ده كه جرايح بيغورون
 وخانده را جاروب كند و ان را بچويد
 بكوشش تا اذكه بپايد ، و
 چون يافته باشد بخواند دوستمان
 و همسايگان و بكويد با من
 شاه شويد كه يافتم نرم كم كره
 خود را ، همچنين ميگويم بشما
 باشد شادي بيش ملايكه خدایي
 بريك كنهكار كه توبه كند ،
 و گفت بون مردی را دو بسر ،
 كوچكين تر از يشان گفت بيدر
 اي بدر بده بمن بهره مال كه
 بمن ميرسد و بخش كرن اورا مال ،
 بعد از روزهاي اذكي جمع كرن
 بسر خورن هر چه خاصه او بون و سفر
 كرن بشهري دور و انجا تلف كرن
 هر چه داشت براي اذكه زندگاني
 بعيش كرن ، چون تلف كرن
 هر چه داشت افتان كرسنكي عظيم
 در ان ولايت و بدوي نواحي بيدا
 شد ، بس درفت جسيدين ييكي از
 مردمان ان ولايت و او فرستان
 سوي ده خون تا خوكيان
 جرادن ، و بونش از نو بر اذكه
 شكم خون بر كند ار
 ان خردوب كه خوكيان ميخورند
 و كسي نميدان اورا ،

& novem, justos qui indi-
 gentes poenitentia non sunt.
 Aut quæ sœmina est cui ipsi
 decem drachmæ erant, si de-
 ficiens erit una, non nempe
 lucernam accendit, & do-
 mum mundam facit, et il-
 lam quærit cum studio do-
 nec inveniat? Et cum in-
 veniens erit, convocat ami-
 cos et vicinos, & inquit, Me-
 cum gavisi estote, nam in-
 veni drachmam deficientem
 [factam] meam. Sic dico
 ad vos, Erit gaudium co-
 ram Angelis Dei super uno
 peccatore qui poenitentiam
 agit. Et dixit, Erant ho-
 mini cuidam duo filii,
 Junior ex illis dixit ad
 patrem, ô Pater, Da ad
 me partem pecuniæ quæ ad
 me obvenit, & divisionem
 fecit ei pecuniæ. Post
 [ex] dies paucos, simul
 colligit filius minor omne
 quod peculiare ei fuit, &
 profectionem fecit in civi-
 tatem longinquam; & illic
 loci perditionem fecit om-
 nium quæ habuit, pro eo
 quod vitam in luxu trans-
 egit. Cum perditionem
 fecisset omnium quæ habuit,
 incidit fames magna in illa
 regione, et in illum inedia
 manifesta fuit. Tum
 abiit et adhæsit ad unum
 de hominibus illius regio-
 nis, et ille misit (eum) ad
 villam ut porcos pasceret.
 Et erat ejus appetitus ut
 (p. super id quod) ventrem
 suum saturum faceret [ex]
 filiquis quas porci edebant,
 et ullus non dabat ei.

Cum

نوا

apud Hieronim.

Defectus affirm.

vi.

- 2 Tum illum vocabat, et dicebat ei, Hoc quid rerum (p. conditionum, qualitarum) est quod de te audio? ad me rationem redde de villicatione tua, nam ex hodierno die non potes villicus esse. Villicus apud se dixit, Quid faciam? nam Dominus (p. ministratus) meus villicationem à me demit: fodere nequeo, & de mendicatione (p. rogatione) pudibundus ero. No-
4 vi nempe quid fecero, ut cum de villicatione exiero, me receptum faciant in domos suas. Et convocabat singulos (p. unum unum) de debitoribus (p. foenus habentibus) Domini sui, & dixit primo, Quot iusta Dominus meus apud (p. super) te habet? Dixit ille, centum cados olei. Dixit ei, Sume codicillum (p. scriptum) tuum, & sede, & cito, (p. cum celeritate) scribe, 5
7 quinquaginta. Post [ex] hoc alteri dixit, Super te quid debiti habet Dominus meus? dixit, Centum coros tritici; ad eum dixit, Sume codicillum tuum, et
8 scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum qui injustus erat quod cum prudentia agens esset; quoniam filii hujus mundi sapientiores sunt quam filii lucis in generatione sua. Et ego dico ad vos
9 facite pro vobis amicos è divitiis (al. desideriiis) ex peccato reconditis; ut cum in indigentiam veniatis, vos receptos faciant in tabernacula (p. umbracula) æterna.

۴ پس او را بخواند و گفتش این چه احوال است که از تو می شنوم با من حساب باز ده از وکالت خود که از امروز نمیتوانی وکیل شدن، وکیل با خود گفت چه کنم که مخدوم من وکالت را از من می ستاند کافتن نتوانم و از خواستین شرمسار شوم، دانم که چگونه تا چون از وکالت بپروم روز مرا قبول کنند در خانه های خود، و خواند یکی را از قرض داران خداوند خود و گفت نخستین را چند حق خداوند من بر تو دارد، گفت او صد خیک زیت گفت او را بستان مکتوب خود را و بنشین و بتعجیل بنویس بجاه، بعد از آن دیگر را گفت بر تو چه حق دارد خداوند من گفت صد کر کردم باوی گفت بستان مکتوب خود را و بنویس هشتاد، و ستود خداوند وکیل را که ستمکار بود که بحکمت ساخته بود زیرا که فرزندان این جهان حکیم تر اند از فرزندان دور در قبیل خود، و من میگویم بشما بسازید برای خود دوستان از خواسته ها از کنه اندوخته تا چون بکمی آید شمارا قبول کنند در سایه بانه ها جاود،

Omnis

Angl. Cap. vol
Keg.

و گفت با او برادر تو آمده است
 و بدر تو کاو برواران کشته
 است زیرا که سلامت رسیده است،
 خشم گرفت و نخواست که اندرون
 رون بس بدر او بیرون آمد و او
 در خواست کردن گرفت، او
 جواب داد و گفت به بدر خون
 اینک چندین سال است که
 خدمت تو میکنم و در وقتی ار
 وقتها هیچ فرمان ترا نیکر کون
 نکردم و مرا هرگز بزغاله ندادی
 تا با دوستبان خون بخورم، لیکن
 این بسر تو بعد از آنکه مال
 ترا تلف کرد با رفقا کاران و بار
 آمد بکشتی برای او کاوی برواری،
 او گفت او را ای بسر تو در همه
 وقتها بامنی و هر چه من دارم
 از این قسمتی واجب بود بر ما
 که بخوریم و شادی کنیم برای
 آنکه این برادر تو مرده بود و
 زنده شد کم کشته بود و
 یافته شد،

Ille dixit ad illum, Frater
 tuus rediit, (p. veniens est)
 et pater tuus vitulum (p. al.
 bovem) saginatum macta-
 vit, (p. mactans est) quoniam
 rediit in salute (p. ven. est.)
 Ira n. concepit, et noluit ut
 introiret, ergo pater ejus fo-
 ras venit, et ab illo expecte-
 bar, collum amplexus. Il-
 le responsum dedit et dixit
 ad patrem suum, Ecce tot
 anni sunt, ex quo opus (p.
 ministerium) tuum fecerim,
 et unquam ullum manda-
 tum tuū non violavi, et mihi
 hædum non dedisti, ut cum
 amicis meis comedam. Sed
 hic filius tuus postquā [ex]
 opum (p. pecūniæ) tuarum
 jacturam fecerit cum scortis
 et redierit, mactasti pro ip-
 so vitulum (p. al. bovem)
 præpinguem. Is dixit ad
 eum, ô Fili, Tu in omni-
 bus temporibus apud me es;
 et omne quod ego habeo,
 ex illo tuum est. Equum
 erat nobis ut edamus, et læ-
 titiam faciamus, pro eo quod
 hic frater tuus mortuus erat,
 et vivus sit, perditus fuit,
 & inventus est.

27

28

29

30

31

32

فصل شانزدهم

CAPUT XVI.

و گفت با تلامیذان خون مری
 بود منم داشتی وکیل و غیبت
 او کردند سویی او که مالش را
 تلف کرده است،

ET dixit ad Discipulos su-
 os, Homo quidam erat
 dives (p. dotatus, vel ditu-
 rus,) habuit etiam villicum,
 et criminationem ejus fece-
 runt apud illum quod sub-
 stantiam suam perdiderit.
 Tum

- 19 Erat homo quidam dives, et induebat vestem purpuream et byssinam, et in luxu convictum agebat quotidie, et in maiestate (aliàs, gloria.) Et super januam ædium ipsius procidens fuit pauper, nomen ejus *Lazarus*, plenus de vulneribus, Et appetitus erat ei, ut saturum faceret ventrem suum de micis quæ cadebant à mensa divitis, & ulla persona non dedit ei, sed canes veniebant & ulcera ejus lingebant.
- 22 Sic fuit, quòd pauper moreretur, & portarent eum Angeli, & afferrent in sinum *Abrahami*; et dives etiam obiit, & in sepulchrum positus fuit.
- 23 In inferno oculos suos fursum egit, interea dum tormentum inflatum erat ei, conspexit de longè *Abrahamum* et *Lazarum* in sinu ejus; Et is clamorem excitavit in voce alta, & dixit, ô Pater *Abrahame*! Mihi miserecordiam facito, & mitte *Lazarum*, ut humectet (p. humidum faceret) summitatem (p. caput) digiti ejus in aqua, & linguam meam humidam faceret; quia ego tormentum produco in hoc igne. Dixit ad eum *Abrahamus*, ô Fili, in memoriam affer quod tu bona receperis in vita tua, & *Lazarus* similiter ærumpnas, nunc ille hic loci in oblectamentum venit, & tu in tormentum.

۱۹ یون مردی منعم و می پوشید جامه ارغوانی و دبیقی و *بنار زندگانی میکرد هر روز و بزرگوار و
 پ. بر در سرای او افتاده یون مسکینی نام او لاعازر پدر از خستگیها، و آرزو می بودش که بر کند *معدّه خود را از خرده های که می افتادند از سفره توادکر و هیچکس نمیداد او را اما ساکنان می آمدند و ریشهای او را می لیسیدند، چنان شد که مسکین بفر و بر داشتند او را ملائکی و بردند بکناره ابراهیم و منعم دیز مرد و بکور نهاده شد، در درج چشم خود را بالا کرد دران میان که عذاب داده میشد او را و دید از در ابراهیم را و لاعازر را در کنار او، و او بادشک زد باوازی بلند و گفت ای پدر ابراهیم مرا رحمت کن بفرست لاعازر را تا تر کند سر ادکشت خود باب و زبان مرا تر کند که من عذاب میکشم در بدن آتش، گفت با او ابراهیم ای بسر بیا آر که تو دیکهها ستدی در زندگانی خود و لاعازر همین طوبی لاهما اکنون او اینجا با سادش رسید و تو ب عذاب،

۹ هر که اندکی امین باشد در
 بسیار نیز معتمد بود و هر که در
 اندکی ظالم باشد در بسیار نیز
 ۱۱ ستمکار بود، پس اگر در اندوخته
 که از گناه است امین نباشید
 ۱۲ بر حق شمارا که امین گیرد، و
 اگر بر آنچه از این شما نیست
 معتمد یافته نشوید آنچه خاصه
 ۱۳ شما بشما که دهد، نباشد بنده
 که خدمت دو خداوند کار کند
 برای آنکه با یکی را دشمن میدارد
 یا یکی را دوست یا یکی را کرامی
 ۱۴ دارد و یکی را خوار نتوانید خدای
 خدمت کردن و مال را، این
 همه می شنیدند فریسمین ایشان
 ۱۵ که حریص بودند و او را استهزا
 می کردند، گفت با ایشان
 شما ایشان را که خود را دیگرکاران
 می سازید در بیش مردم اما میداند
 خدای دلها شمارا و آن چیزی
 ۱۶ که درون مردم بزرگست بیش
 خدای خوار است، توبه
 و بیغمبران تا بیوحنا و از آن
 هنگام ملکوت خدای مژده
 ۱۷ داده میشوند و هر یکی ظلم می کند
 برو، آسمان و زمین
 ۱۸ آسان تر است که زوال شوند از آنکه
 بیغدن یک از توبه، هر که
 دهد طلاق زن خود را و زن کند
 دیگر می را بحرام باشد و هر که طلاق
 داده را ستاند بحرام رفته بود،

Omnis qui (*in*) exiguo fi- 10
 delis erit, in multo etiam
 constans est, & omnis qui
 in exiguo injustus erit, in
 multo etiam iniquus est.
 Ergo si in Mammona (p. 11
 thesauro) qui ex peccato
 est, fideles non eritis, in vero
 vos quis fideles ducet? 12
 Quod si super eo unde vobis
 nihil est, constantes reperti
 non sitis, id quod peculi-
 are vobis est, ad vos quis 13
 dabit? Non erit servus
 qui ministerium duorum
 Dominorum operabitur (p.
 opus faciet) pro eo quod
 cum uno inimicitiam habe-
 bit, aut (*cum*) altero amo-
 rem; aut alterum honore
 habebit, aut alterum con-
 temptu; non potestis Deo
 ministerium præstare, &
 divitiis (p. pecuniæ.) Hæc 14
 omnia audiebant Pharisei,
 ii qui avari erant, & lu-
 dibrium fecerunt. Dixit
 ad illos, Vos ii estis qui
 vosmet justos facitis in con-
 spectu (p. ante) hominum,
 sed novit Deus corda ves-
 tra, & illa res quæ apud
 homines magna est, coram
 Deo contemptibilis est. Lex 16
 & Prophetæ usq; ad Johan-
 nem, et ex illo tempore reg-
 num Dei Evangelizatur, &
 unusquisque viam facit in
 illud. Coelum et terra fa- 17
 cilius est ut abitura sint,
 quam ut excidat unus apex
 de lege. Omnis qui dabit
 dimissionem uxori suæ
 et uxorem faciet alteram, in
 anathema erit, et omnis qui
 dimissam datam ducet, in a-
 nathema abit.

Erat

- offendiculum (aliàs, afflictionem) venire faceret in unum ex his parvulis.
- 3 Prospicite (p. prospecti-
onem facite) in vobis, si pec-
cata fecerit in te frater tuus,
ei reprehensionem facito,
quòd si pœnitentiam egerit,
4 remitte ei. Quòd si pecca-
tum fecerit contra te septem
vicibus in die, & ad te
redierit septem vicibus, &
dixerit, quòd pœnitentiam
5 agam, ei remitte. Dixe-
runt Apostoli Domino,
Auctam facito nobis fidem.
- 6 Dixit Dominus, Si vo-
bis in quantitate unius gra-
ni sinapis fides erit ad hanc
arborem sycamini dicetis,
Effossa esto et in mari plan-
tator, & vos (p. à vobis)
7 audiet. Quis est ex vobis
qui habet servum qui jugum
(bœum sc.) sequitur, aut
oves pascit, et ex fœto her-
boso venit, qui in instanti
ad illum dicit, Transi, ac-
cumbe, (p. accubitus facito)
8 Et non dicit ei, Para-
rem aliquam ut cœnam e-
dam, & lumbos (p. me-
dium) accinge, et ministe-
rium prœsta mihi ad tempus
quo edero & potavero, &
post illud tu ede et po-
9 ta. Dic, gratia agentur il-
li servo cum mandatum e-
jus factum sit? Existimo
10 quòd non? Similiter vos
etiam, tempore quo omne
mandatum implevistis (p. in
locum adducentes estis) di-
xeritis, Servi sumus inutiles,
id quod debitum erat nobis
ut faceremus, fecimus.
- رج رسيدى يكي از اين خردان،
نظر كنيد در خود اكر گناهي
كند بر تو برابر تو او را زجر كن
و اكر توبه كن بگذارش،
و اكر گناه كند سوي تو
هفت توبت در روز و سوي تو
كرده هفت بار و بگويد كه
توبه ميكنم او را در گذار،
گفتند رسولان خداوند افزون
كن مارا ايمان را، گفت
خداوند اكر شمارا بمقدار يك دانه
خردل ايمان باشد با اين درخت
*تو بگويد هر كنده شون بدرجا
در دشمن و از شما شنود،
كيست از شما ادكه دارد بنده
كه جفتي راند يا كوسغند
بجراند و از كشت زار آيد ادكه
در حال با او كويد بگذار دكيه
كن، و ده كويد او را بساز
چيزي تا هامي خورم و ميان
به بند و خدمت بكن مرا تا
وقت ادكه بخورم و بياشام بعد
از اين تو بخوري و بياشامي، كوي
شكر كره شون ان بنده را چون
فرمان او كرده باشد مي
بندارم كه نه، همچنان شما
ديز وقتي كه همه فرمان بجاي
اورده باشيد بگويد بندگاني
هستيم بديكار آنچه واجب بود
مرا كه بكنيم كرديم،

۲۶ و با این همه کوهی بزرگ
میان ما و شما نهاده شده است
چنانکه اگر خواهند گذر
کردن را سوي شما نتوانند و نه از
۲۷ اینجا که سوي ما گذرند، و
گفت از تو میخواهم که بفرستی
ای بدر اورا بسوي خانه بدر من
۲۸ زیرا که پنج برادر دارم، تا
ایشان را کوهی دهد تا دیارند
ایشان نیز سوي این جای که
عذاب، گفت با او ابراهیم دارند
۲۹ موسی و بیغمبران از ایشان
بشنوند، اما او گفت نه ای بدر
۳۰ ابراهیم لیکن اگر بروی پیش
ایشان کسی از مردگان توبه
۳۱ کنند، و گفت با او اگر از
موسی و از بیغمبران بشنوند نیز
بآور ده کنند اگر برخیزد کسی
از مردگان،

Et in his omnibus, spari- 26
um magnum inter nos et
vos positum factum est;
addeò ut si qui vellent transi-
tum facere ad vos, non potu-
erint; neque ex illo loco, qui
ad nos transirent. Et dixit, 27
Abs te peto ut mitteres, ô
Pater, illum ad (p. ad par-
tem) domum patris mei,
quoniam quinque fratres 28
habeo. Ut iis testimoni-
um daret, nè (p. ut non)
venirent illi etiam ad hunc
locum tormenti. Dixit 29
ad illum *Abrahamus*, ha-
bent *Mosem*, et Prophetas, ab
illis audient. Verùm ille 30
dixit, Non, ô Pater *Abrahamæ*;
sed si adiret il-
los aliquis à mortuis, po-
nitentiam agent. Et dixit 31
ad illum, si à *Mose* &
à Prophetis non audient,
utique fidem non facient
si resurgeret quis à mor-
tuis.

فصل هفدهم

CAPUT XVII.

گفت ایسوع تلامیذان خود را
۱ فاجارستی که از مایشها
خواهد آمدن اما وای بر ادکس که
۲ بر دستی او آیند، بهتر بودی اورا
که او بخته شدی در کردن او
اسیا سنک و بدریا انداخته از آنکه

Dixit Jesus Discipulis 1
suis, Necessè est (p. non
consilium quin,) ut tenta-
tiones futuræ (sint) ve-
nire, sed vae super illam
personam, cujus per ma-
num ipsius veniant. Me- 2
lius esset ei, quòd suspensus
esset in collo ejus molaris la-
pis, et in mare projiceretur,
prius

- 22 Et dixit ad discipulos suos, Venient dies quibus desiderabitis (p. oculos habebitis) ut adspiceretis diem unum filii hominis, & non adspicietis. Et dicent ad vos, Ecce hic loci est, vel illic loci est: ne exite, & sequelam (p. post personam) ne facitote. Quoniam sicut fulgur resplendet (p. per fores, five foras emicat) de imo coeli, et lucidum facit omne quod sub coelo (p. in imo coelo) est, sic erit Filius hominis in die suo.
- 23 Sed prius futura (est) afflictionis perpeffio multa, et v. lificatio (p. pauperem, vel vilem esse, vel haberi) ab hac generatione. Et sicut in tempore Noe erat, sic erit etiam in diebus filii hominis.
- 24 Edebant & bibebant, & uxores (p. fœminas) ducebant, et ad viros dantes erant in matrimonium, ad illum diem quo Noe in arcam (p. navem) intrabat, & diluvium fuit, et perditos fecit universos. Et eodem modo sic in diebus Loti fuit, edebant, bibebant, emebant & vendebant, et arbores ponebant, & ædificia faciebant. Sed in die quo Lot ex Sodoma foras exiit, pluit ex coelo, igni et sulphure.
- 25 Sic erit in die apparitionis Filii hominis. In illo die omnis qui in tecto erit, atq; vestes suæ in domo, nè descendat nec sumat illas, & omnis qui in fæto herbosæ etiam rursus tunc non revertatur.
- 26 Et dixit ad discipulos suos, Venient dies quibus desiderabitis (p. oculos habebitis) ut adspiceretis diem unum filii hominis, & non adspicietis. Et dicent ad vos, Ecce hic loci est, vel illic loci est: ne exite, & sequelam (p. post personam) ne facitote. Quoniam sicut fulgur resplendet (p. per fores, five foras emicat) de imo coeli, et lucidum facit omne quod sub coelo (p. in imo coelo) est, sic erit Filius hominis in die suo.
- 27 Sed prius futura (est) afflictionis perpeffio multa, et v. lificatio (p. pauperem, vel vilem esse, vel haberi) ab hac generatione. Et sicut in tempore Noe erat, sic erit etiam in diebus filii hominis.
- 28 Edebant & bibebant, & uxores (p. fœminas) ducebant, et ad viros dantes erant in matrimonium, ad illum diem quo Noe in arcam (p. navem) intrabat, & diluvium fuit, et perditos fecit universos. Et eodem modo sic in diebus Loti fuit, edebant, bibebant, emebant & vendebant, et arbores ponebant, & ædificia faciebant. Sed in die quo Lot ex Sodoma foras exiit, pluit ex coelo, igni et sulphure.
- 29 Sic erit in die apparitionis Filii hominis. In illo die omnis qui in tecto erit, atq; vestes suæ in domo, nè descendat nec sumat illas, & omnis qui in fæto herbosæ etiam rursus tunc non revertatur.
- 30 Et dixit ad discipulos suos, Venient dies quibus desiderabitis (p. oculos habebitis) ut adspiceretis diem unum filii hominis, & non adspicietis. Et dicent ad vos, Ecce hic loci est, vel illic loci est: ne exite, & sequelam (p. post personam) ne facitote. Quoniam sicut fulgur resplendet (p. per fores, five foras emicat) de imo coeli, et lucidum facit omne quod sub coelo (p. in imo coelo) est, sic erit Filius hominis in die suo.
- 31 Sed prius futura (est) afflictionis perpeffio multa, et v. lificatio (p. pauperem, vel vilem esse, vel haberi) ab hac generatione. Et sicut in tempore Noe erat, sic erit etiam in diebus filii hominis.
- 32 Edebant & bibebant, & uxores (p. fœminas) ducebant, et ad viros dantes erant in matrimonium, ad illum diem quo Noe in arcam (p. navem) intrabat, & diluvium fuit, et perditos fecit universos. Et eodem modo sic in diebus Loti fuit, edebant, bibebant, emebant & vendebant, et arbores ponebant, & ædificia faciebant. Sed in die quo Lot ex Sodoma foras exiit, pluit ex coelo, igni et sulphure.
- 33 Sic erit in die apparitionis Filii hominis. In illo die omnis qui in tecto erit, atq; vestes suæ in domo, nè descendat nec sumat illas, & omnis qui in fæto herbosæ etiam rursus tunc non revertatur.

۱۱ و چون میرفت سوی اورشلم —
 بگذار بون میان سامریان و
 ۱۲ جلیل، و نرن یک دیهی آمد
 تا درو روه در بهش بار آمدند
 لوران کس بیستیان و ایستادند
 ۱۳ از دور، و اواز بلند کردند
 و گفتند ای ایشوع معلم بر ما
 ۱۴ رحمت کن، چون ایشان را
 دید گفت روانه شوید بنماید خود را
 بکاهنان و در ان میان که
 ۱۵ میرفتند باکی شدند، و چون دید
 یکی از ایشان که باکی شده
 است بار کردید و باواری بلند
 ۱۶ خدایرا ستایش می گفت، و
 برو در افتاد پیش قدمهای او و
 شکر میکرد و بون این ار
 ۱۷ سامریان، جواب داد ایشوع
 و گفت دیودن اینان که باکی
 شدند ده نفر و کجا اند ده،
 ۱۸ دیگر کسی یافته شد که بار
 کرد و بگذارن ستایش خدایرا
 ۱۹ جز این که بیگانه است، و
 گفت با او برخیز برو که ایمان
 تو ترا خلاص گرداند، و
 ۲۰ چون برسیدند ازو فرستین کی
 آید ملکوت خدای جواب داد با
 ایشان و گفت ملکوت خدای
 ۲۱ پدید آید شون بچشم داشتن، و
 بگویند این جایکه است یا انجا
 زیرا که اینک ملکوت خدای
 بادرون شماست

Et cum profectus esset ad 11
Hierosolymam, transiens erat
 inter *Samaritaniam* & *Galile-* 12
am. Et cum prope villam
 quandam veniret, ut per
 illam ingrederetur, impræ-
 sentiarum occurrerunt (p.
 rursum venerunt) ei decem
 personæ leprosæ, & adsta- 13
 bant de longe. Et vocem
 altam fecerunt, & dixerunt,
 ô Jezu, Super me misere- 14
 cordiam facito. Cum il-
 los videret, dixit, Abeun-
 tes estote; ostendite vosmet
 ad Sacerdotes, & in illo
 spatio quo abierunt, mundi 15
 erant. Et cum videret
 unus ex illis, quod mun- 16
 dus factus esset, denuò re-
 versus est, & cum voce al-
 ta, Deo laudem retulit.
 Et in faciem procidit co- 17
 ram pedibus ejus, & gra-
 tias egit, & erat hic ex Sa-
 maritanis. Responsum de- 18
 dit Jezu, & dixit, Nonne
 erant hi qui mundati (p.
 mundi) erant decem homi- 19
 nes? & ubi (p. quo loco)
 sunt novem? Altera per- 20
 sona inventa non erat quæ
 reversa est et remisit laudem
 Deo, præter hunc qui alic-
 nigena (p. sine genere) est.
 Et dixit ad eum, Surge, abi, 21
 quia fides tua tibi salutem
 restituit. Et cum rogarent
 abs illo Pharisei, quando ve-
 niet regnum Dei, responsum
 dedit ad illos & dixit, Reg-
 num Dei manifestum non e-
 rit per observationem. Et
 non dicent, Hic loci est, vel
 illic loci, quoniam ecce reg-
 num Dei in medio vestri est.

Et

- 5 Verum propterea quod
hæc vidua femina mihi com-
pressionem dederit, vindi-
ctam ejus (*in me*) recipi-
am, nè (*p. ut non*) veni-
at in postero, & mihi
6 molestiam afferat. Tum
dixit Dominus, Audite
nempe quid dixit iudex ini-
7 quus. Nonne nempe De-
us vindictam producit ele-
ctorum suorum, eorum qui
eum invocant ob id, per
diem et noctem; et tolerantium
8 habet erga (*al. super*) il-
los. Dicò ad vos, Citò causæ
(*p. juris*) illorum vindictam
(*in se*) recipiet, Dic (*cum*)
veniet Filius hominis, in-
veniet super terram fidem.
9 Et dixit etiam hanc simi-
litudinem propter quosdam
homines qui confidentiam
faciebant in se quod iusti
essent, & criminabantur ho-
10 mines alios. Duo homi-
nes in templum ibant ut pre-
ces facerent; unus Phariseus,
11 & alter Publicanus, (*p. usuræ esor*) Phariseus ad-
stabat, et intra se precem
faciebat, et sic dicebat, ò
Domine! Gratias ago ad
(*p. ex*) te, quoniam non
sum sicut reliqui homines,
raptores, peccati actores,
adulteri, atque etiam non
12 sicut hic Publicanus. Ego
in Septimana bîdium (*p. duos dies*) ieiunium habeo,
et decimas (*p. iustâ*) ex om-
13 nibus quæ habeo, do. Et
Publicanus (*p. decimæ uni-
us acceptor*) de longe ad-
stans, noluit ut cum oculis
in altum intuitum faceret,
- اما براي ادكه اين ديو زن مرا
رحمتي مي دهد ادا صاف او بستانم
تا نهايت در آخرت و مرا رنج نرساند،
چون گفت خداوند بشنويد كه
چه گفت قاضي ستمگر،
نه كه خدائي كهينه كشد مر
كريدگان خود را ايشان كه
او را قربان ميكنند برو برو و شب
و صبر داره بر ايشان، ميگويم
بشما زن حق ايشان را خصمان
بستاند گويي ببايد اين
البشر ببايد بر زمين ايمان،
و گفت نيز اين مثل را براي
بعضي مردم كه اعتماد مي كردند
بخود كه ديگوار اند و عجب
ميكرند مردم ديگوار، دو
مرد مرد هيكل رفتند تا نماز
كنند يكي فريسين و ديگر
11 ربي خور، فريسين ايستاد و
ميان خود نماز مي كرد و
همچنان ميگفت اي خداوند
شكر ميكنم از تو زيرا كه ديستم
همنو باقي مردم ستمكاران و
كنهكاران و زناكاران و
هم ده همنو اين سهو خور، من
در هفته دو روز روزه ميدارم و
زكات از هر چه دارم ميدهم
و ده يك ستان از دور
ايستاده دمخواست كه چشم
سوي بالا نظر كند ولي

پان ارید زن لوطرا، هر که
دوست دارن که جان خودرا
خلاص کردند هلاکش کند و
هر که او را هلاک کند زنده کرد
بدون ان را، مژگویم بشما در ان
شب دو نفر باشند بر یک بستر
یکی زنده شود و یکی گذاشته،
دو زن باشند در اسبابخون کردن
با هم یکی سخته شود و دیگری
گذاشته، و دو نفر باشند در
کشت زار یکی سخته شود
دیگر گذاشته، جواب دادند
و گفتند با او کجا خداوند
گفت با ایشان انجا که تن
باشد کرکسان نیز جمع آیند،

Memoria recolite uxorem
Loti. Omnis qui amorem
habet ut animæ suæ salutem
restituatur, perditionem ei fa-
ciat, & omnis qui ei perditionem
faciat, vivam faciens
est illam; Dico ad vos,
in illa nocte duo homines
erunt super unum lectum; unus
acceptus erit, et unus re-
lictus. Duæ mulieres erant
in mola ad polentam facien-
dam simul (p. in simul, i.
in consorcio) una accepta
erit, & altera relictæ. Et
duo homines erunt in fæto
herboso; unus acceptus erit,
alter relictus. Responsum
dederunt & dixerunt ad
eum, [in] Quo loco Domi-
ne? dixit ad illos, Illuc lo-
ci [in] quo corpus erit, aqui-
lae etiam simul venient.

32

33

34

35

36

37

CAPUT XVIII.

فصل هزدهم
و گفت با ایشان مثلی باید
که نیاز کنید در هر وقتی
و ملول نشوید، و گفتی بدون
در شهری حکمی که از خدای
نمی ترسید و از مردم شرم نمی داشت،
و بود در آن شهر زنی بیوی که می
آمد سوی او و گفت کینه خواه مرا
از خصم من، و نه بخم است مدتی دراز
و بعد از آن گفت باخون اگر از خدای
ترسم و از خلق شرم ندارم،

ET dixit ad illos simili-
tudinem, Convenit ut
preces facias in omni tem-
pore, & peccati non sitis.
Et dixit, Erat in civitate
quadam iudex quidam, qui
a Deo non metuit, & ob
homines pudorem non ha-
buit. Et erat in illa civitate
mulier quædam vidua, quæ
venit ad illi & dixit, Vindi-
ca (p. iram testare) me de ad-
versario meo. Et noluit spi-
ritus longo, & post illud di-
xit apud se, Licet Deum
non metuam, et ob homines
pudorem non habeam.

1

2

3

4

Verum

- omne quod habes, & ad pauperes dato; & thesaurus extiterit propter te in cœlo, & sequelam post personam meam facito (i. sequere me.) Et cùm hoc verbum audisset tristis (p. corde correptus) erat, quoniam valde dives erat.
- 23 Et cùm Jesus videret quod tristis (p. corde correptus) esset, dixit, Quæ mensura difficultatis est super illos qui divitias (p. cupiditates) habent, ut in regnum Dei intrarent? Facilius erit ut camelus intret (p. super cameli introitum) in foramen acus, quàm ut dives in regnum Dei intraret. Dix-
- 24 runt ii qui audiverunt, Ergo quis potest ut vitam inveniat? Dixit eis, Illæ res quæ sunt impossibiles coram hominibus, apud Deum faciles sunt. Dixit Petrus, Ecce nos desertionem fecimus omnis rei, & [in]
- 25 post te venimus. Ille dixit ad illos, Amen dico vobis, Non erit aliquis qui ipse desertionem facturus erit domus, aut patrum, aut fratrum, aut uxoris, aut filiorum pro regno Dei, Nisi quod invenerit duplo (illorum) majus in hoc seculo, et in mundo venturo vitam æternam. Et assumpsit Jesus Duodecim, & dixit ad illos, Ecce ascendimus Hierosolymam (p. sursum imus ad Hierosol.) et completa erunt omnia scripta quæ in Prophetis sunt super Filio hominis.
- هر چه داري و بمسكينان بده و كنچ باشد براي تو در اسمان و بيا بيرومي من كن، و چون اين سخن شنيد دلكير شون زيواكه عظيم توانگر بون، و چون ايشوع ديد كه او دلكير شون گفتي چه مقدار دشوارست بر ايشان كه خواستهها دارند كه در ملكوت خداي روند، اسان تر باشد بر شتر گذشتن در سوراخ سوزن از ادكه توانگر در ملكوت خداي در آيد، گفتند ايشان كه شنيدند پس كه تواند كه حيات يابد، گفت بایشان انجيزها كه محالست بيش مردم درن خداي ممكنست، گفت بطرس اينك ما تركي كرديم همه چيزي و در بي تو آمديم، او گفت بایشان راستي كودم شمارا نباشد كسي كه او تركي كره باشد خاده يا بدران يا بدران يا زني يا فرزندان براي ملكوت خداي، الا كه بيايد اضعاف ام بصيالي درين روزگار و در جهان آينده زندگاني جاويد، و گرفت ايشوع دوازدهرا و گفت با ايشان اينك بالا ميرويم باوريشليم و تمام شون همه نوشتهها كه در بيمبرانست بر اين البشر،

Quoniam

میرد بر سینۀ خون و میگفت ای
 خدای بیامرن مرا که کناه کارم،
 بگویم بشما این بخانه خون رفت
 بیکنه از آن دریا که هر که
 خود را بلند کند بست شود و هر
 که خود را فروتن کند بلند
 گردد، بیش آوردن سویی او
 کودکان دیز تا ایشان را مس
 کند چون تلامذین این را میدیدند
 زجر کردند ایشان را، و
 ایشوع خواند ایشان را و گفت
 بگذارید کودکان را تا بیایند
 سویی من و منع نکنید ایشان را
 دریا که ملکوت خدای مانند
 ایشان را باشد، راست گویم
 بشما هر که قبول کند ملکوت
 خدای را همچو کودکان درو درود،
 و جرسید او یکی از بزرگان
 و گفت ای معلم دیک چه سازم
 تا زرد کانی جاوید را بدست آرم،
 گفت باوی ایشوع چرا مراد دیک
 مخوانی نیستی دیک مکر تنها
 یک خدای، فرمانها میدانی
 مکش بحرام جمع مشو دزدی
 مکن کواهی دروغ مدۀ کرامی
 دار بدر خون و مادر را، گفت
 باو این همه را دکاه داشته ام
 از کون کی خون، باز چون
 شنید ایشوع گفتش یک چیز
 دیگر ترا در می باین بفروش

sed percussit super pectus
 (p. sinum) suum; et dixit,
 ô Deus! Misere mei quia
 peccator sum. Dico ad
 vos, Hic ad domum suam
 rediit impeccabilis præ il-
 lo, quoniam omnis qui
 se excelsum facit, humi-
 lis erit; et omnis qui se
 submissum facit, excelsus
 fiet. Coram attulerunt
 ad eum puerulos etiam ut
 illis unctionem faceret;
 cum Discipuli hoc viderent,
 reprehensionem fecerunt
 eorum. Et Jesus
 vocabat illos & dicebat,
 Sinite puerulos ut veni-
 rent ad me, & prohibiti-
 onem ne facite illorum;
 quoniam regnum Dei si-
 milium eis erit. Amen
 dico ad vos, Omnis qui
 non recipiet (p. receptum
 non facit) Regnum Dei
 sicut puerulus, in illud non
 intrabit. Et rogavit ab illo
 unus de principibus, &
 dixit, ô Magister! Boni
 quid faciam ut vitam æter-
 nam in manum afferam?
 Dixit ad illum Jesus,
 Quare me bonum vocas?
 non est bonus nisi solus
 unus (sc.) Deus. Mandata
 nosti, Ne occide, Cum veti-
 to (quia alterius conjuge)
 consors ne esto: Furtum ne
 facito: Testimonium in
 mendacione dato: Hono-
 rem exhibeto patri tuo &
 matri. Dixit ad eum, Hæc
 omnia servavi (p. servata
 habens sum) a juventute mea
 Rursus cum audiret Jesus,
 dixit ei, Una res altera tibi
 deest (p. convenit.) Vende
 omne

CAPUT XIX.

فصل نوزدهم

1 ET in *Fericho* ingressus,
 2 perambulabat. Et ecce
 homo nomen ejus *Zacheus*,
 & hic princeps Publicano-
 rum (p. decimæ unius accep-
 torum) erat, atque etiam
 3 dives. Et quærebat ut Je-
 sum adspiceret, nempe, quis
 esset, et præ multitudine
 populi non potuit (p. po-
 tens erat) pro eo quod (in)
 4 statura brevi erat. Tum
 cucurrit antè; [super]
 arborem ficus ascendit (p.
 ivit) ut videret eum, prop-
 terea quod illac transire vo-
 5 luit. Et cum Jesus in hunc
 locum intraret, eum vidit
 & dixit ad eum, Cum fe-
 stinatione (ò *Zachee*) cum
 festinatione descende; (p. in
 imo esto) quia te hodie in
 domo tua convenit ut ego
 6 fuerim. Et infra venit cum
 festinatione, & cum gaudio
 7 ei locum dedit. Cum po-
 puli viderent, & percul-
 si sunt (p. anxietatem age-
 bant) quod apud homi-
 nem peccatorem advena
 8 fuit. Tum adstitit *Zache-*
 & dixit ad Dominum;
 ò Domine, Dimidium sub-
 stantiæ (p. pecuniæ) meæ
 ad pauperes do; atque si
 quid (p. rem) ab aliquo per
 injuriam accipiens fuerim,
 pro omni singulo, quadru-
 plum perfolvam.

و با برنجو در رفته می‌گشت،
 و اینک مردی نام او زکی
 و این بزرگ و یک ستانان
 بود و نیز تو اذکر، و
 میخواست که ایشوع را به بیند
 که کیست و از ادبوی جماعت
 نمیتوانست برای اذکه به قامت
 کوتاه بود، پس دوید پیشتر
 بالای درخت انجیر رفت تا به
 بیند او را برای اذکه از انجا
 خواهند گذشت، و چون
 ایشوع بدان مقام آمد او را دید و
 گفت باوی بشتاب ای زکی
 بشتاب که امروز بخانه تو
 باید که من باشم، و فرو
 آمد بشتاب و بشاندی او را جای دان،
 چون جماعت دیدند و *ندیده
 می‌کردند که پیش مردی
 گناهکار رفته است، پس
 ایستان زکی و گفت بخداوند
 ای خداوند نیمی مال خود
 بمسکینان بدهم و اکر
 چیزی از کسی بظلم ستد
 ام عوض هر یک
 چهار بگذارم،

۳۲	زیرا که بدستی باز داده شود بامتحان	Quoniam in manum traditus	32
	و تسخر کرده شود و شلاق زده	erit ad gentes, & ludibrium	
۳۳	و خیوادند از دند برو، و بعد از آن	factus erit, & flagellis ver-	
	که شلاق زند بکشند او را و در	beratus, & spurum projec-	33
۳۴	روز سیوم برخیزد، و ایشان	ent super illum. Et post-	
	جیری ازینها در نیافتند و این	ea quàm flagellis verberave-	34
	سخن بنهان بود بر ایشان و ندانستند	rint, occident illum, et in die	
۳۵	انچه که خطاب کرده میشد، و	tertio resurget. Et illi quid de	35
	چون در یک شد بایرغو چون یکی	illis non intellexerunt & hoc	
۳۶	دایمنا دشسته بر راه و میطلبید، و	verbum occultum erat ab il-	36
	چون شنید اواز جماعتی که در	lis, & non norunt id quod	
	میرفتند برسید که چه چیز است این،	collocutus erat. Et cum	37
۳۷	گفتند باو که ایشوع فاضلی	prope esset <i>Fericho</i> , erat unus	
۳۸	مینکرد، بس و بانک زود گفت	cæcus sedens super viam, &	38
	با ایشوع بن داوود رحمت کن	mendicabar. Et cum audi-	
۳۹	بر من، و ایشان که میرفتند	ret vocem populorum qui	39
	در پیش او زجر می کردند تا خاموش	pertransierant, rogabat nem-	
	شود اما او بسیار بیشتر بانک میداشت	pe quid rei sit hoc. Dixerunt	40
	یا ابن داوود بر من رحمت کن،	ad eum, Jesus Nazareus	
۴۰	ایستاده ایشوع و فرمود که بیارد	transibat. Ergo et voce ci-	40
	او را در یک خون و چون در یک شد	tatâ dixit ad Jesum, Fili <i>Da-</i>	
۴۱	برسد ازو، و گفت چه میخواهی	vid miserere mei. Et illi	41
	که با تو کنم اما او گفت ای خداوند	qui ibant [in] ante eum, in-	
۴۲	تا به بینم، گفت ایشوع باو به	crepationem fecerunt, ut si-	42
۴۳	بین ایمان تو ترا خلاص کرد، و	lens esset, sed ille magis vo-	
	در حال بینا شد و در پی او رفت و	cem extulit, ô Fili <i>David</i> ,	43
	ستایش کرد خدای را و همه امتی که	Miserere mei. Adstiter Je-	
	دیدند ستایش خدای را گذاردند،	sus, & iussit ut adducerent	
		illum ad se, & cum pro-	
		pè esset, rogabat ab illo,	
		Et dixit, Quid vis ut	
		ad te faciam? verum is	
		dixit, ô Domine, ut ad-	
		spiciam. Dixit Jesus ad	
		illum, Adspice, fides tua ti-	
		bi salutem fecit. Et (in)	
		instanti videns erat, & in	
		post illum ibat, & gratias	
		(p. laudem) agebat Deo,	
		& omnes populi qui vi-	
		derunt, gratias (p. lau-	
		dem) Deo perfolverunt.	

19 Dixit ad hunc, Tu quoque super quinque civitates præses (p. iudex) esto. Et venit alter et dixit, ô Domine, ecce mina (p. pars) tua quam ipsam reposui in fudarium. A te metui, quoniam tu es homo durus corde, et auferens es rem quam non posuisti (p. ponens) et metis id quod non seminasti. Dixit ad eum, ô serve male, ex ore tuo super te iudicium faciam. quia nosti me, quod ego homo sim durus corde, et tollam unde (p. ex) illo loco non reponens eram, et metam ubi non seminans sum. Ergo quare non tradidisti pecuniam meam super mensam (viz numulariû) ut ego veniens reciperem illam cum lucro? Et dixit illis qui adstantes erant im. præsentiarum, tollite ab illo illam minam, et date illam ad illum qui decem minas (p. portiones) habet. Dixerunt, ô Domine. Ille decem minas (p. portiones) habet. Dico ad vos, Omni qui habet donatum erit, et qui non habet, id quod habet ab illo ablatum erit. 27 Sedinimicos meos eos, id est qui noluerunt ut ego super illos præses (p. iudex) essem adducite huc (p. ad) hunc locum) et occidite in conspectu (p. ante) meo. Et cum hæc dixisset, abiit in conspectu (p. ante) et ascendit (p. sursum) ivit,) versùs Hierosolymam.

۱۹ گفت با این تو نیز بر پنج شهر حاکم باشی، و آمد دیگری و گفت ای خداوند اینک بهره تو که اندر نهادم در ایزار، از تو ترسم زیرا که تو هستی مردی سخت دل و می ستانی چیزی که نهاده و می دروی آنچه دکشته، گفت با او ای بنده بعد از دهن تو بر تو حکم کنم که شناختی مرا که من مردی هستم سخت دل و می ستانم آنچه نهاده ام و می دروم آنچه دکشته ام، پس چرا دکشته مال مرا بر تخته تا من آمده می ستدمش با سو، و گفت ایشانرا که ایستاده بودند در پیش ستانید ازو آن حصه و بدهیدش بآنکه ده بخش دارند، گفتند با او ای خداوند او ده نصیب دارند، میگویم بشما هر که دارد بخشیده شود اورا و آنکه ندارد آنچه دارد نیز ازو ستوده شود، لیکن دشمنان مرا یعنی ایشانرا که نیکو نداشتند تا من بر ایشان حاکم شوم بیارید اینجا و بکشید در پیش من، و چون اینها گفت میفرستی در پیش و بالا میفرستی ساری اوریشلیم،

۹ گفت با ایشوع امروز این خانه را
 سلامتی حاصل شد زیرا که این
 ۱۰ بسر ابراهیم است ، زیرا که این
 البشر آمد تا طلب کند و سلامت
 ۱۱ کرداد اندرا که کم بون ،
 چون اینها شنیدند ایشان بران
 زیاد کرد و گفت شلی برای
 ۱۲ ادیکه در نیک اوریشلم آمده بون و
 کمان بودند که در آن وقت
 ۱۳ ملکوت خدای ظاهر شود ، پس
 گفت بزرگ زن رفت سوی جای که
 دور تا بکیرن ولایتی و باز کردن
 ۱۴ بخواند فقرار غلامان خود و دان
 بدیشان ده بهره و گفت بایشان
 باز رکابی کنند تا وقت آمدن
 ۱۵ من ، مردم شهر او اورا دشمن
 داشتند و فرستادند رسولانی عقب
 او و گفتند ما ده خواهیم که او
 ۱۶ بر ما حاکم شود ، و چون او
 ولایت گرفت و باز آمد فرمود
 که بندگانش حاضر کنند
 ایشان را که مال دانه بود تا
 ۱۷ بدادند بزرگانی هر یک را ، ار
 ایشان نخستین آمد و گفت
 ای خداوند بهره تو سوو کرد ده
 ۱۸ بهره ، گفت با او ده ای بنده
 دیک که امین یافته شدی بر
 اندک مایه بر ده حاکم باشی ،
 ۱۹ و آمد دیکر و گفت ای خداوند
 بهره تو پنج بهره کرد ،

9 Dixit ad eum Jesus, Ho-
 die huic domui salus præ-
 sto est, quoniam hic etiam
 10 filius Abrahami est. Quo-
 niam Filius hominis venit
 ut inquisitionem faciat, &
 salutem restituat ei quod de-
 11 ficiens erat. Et cum hæc
 audirent illi præter ea addidit
 & dixit similitudinem, ed
 quod prope Hierosolymam
 veniret, & sententiâ terabant
 quod in illo tempore reg-
 num Dei conspicuum fue-
 12 rit. Ergo dixit, Nobilis abiit
 ad locum quendam longini-
 13 quum, ut accipiat provinci-
 am, & reversus est. Con-
 vocabat decem viros è ju-
 venibus suis, & dedit ad illos
 decem minas (p. partes)
 & dixit ad illos, Negoti-
 ationem facite ad tempus
 adventus mei. Homines
 14 civitatis ejus eum odio ha-
 buerunt, & mittebant le-
 gatos post illum et dicebant,
 Nos nolumus ut ille super
 nos præses (p. judex) fu-
 15 erit. Et cum ille provin-
 ciam accepisset, & redisset,
 jussit ut servos suos præ-
 sentes facerent, illos quibus
 pecunia data fuit, ut sciat
 negotiationem uniuscujus-
 16 que (p. omnis unius.) Ex
 illis primus venit, & dixit, ð
 Domine, mina tua (in) lu-
 crum fecit decem minas.
 17 Dixit ad illum, Euge, ð ser-
 ve boue ! quia fidelis inven-
 tus fuisti super paucas pote-
 states, super decem præses
 (p. judex) esto. Et venit
 18 alter et dixit, ð Domine, mi-
 na tua quinque minas fecit.

Dixit

- 38 Et dixerunt, Benedictus و گفتند بختیخته آن که می
 ille qui venit Rex in nomi- اید با شاه بنام خداوند سلام در
 ne Domini, Pax in coelo آسمان و بزرگوار می بلند یها
 et gloria (p. majestas) in ex- و بعضی از فریسمین از میان جمع
 39 celsis. Et quidam è Pharise- گفتند با او ای معلم زجر کن
 is de media multitudine تلامیضان ترا با ایشان گفتی
 dixerunt ad eum, ô Magi- میگویم بشما اگر اینان خاموش
 40 ster, reprehensionem facito شوند سنکها بانک دارند، و
 Discipulorum tuorum. Ad چون نزدیک آمد و شهر را دگریست
 illos dixit, Dico ad vos, Si برو گریه کن، و گفتی
 41 hi filentes essent, lapides که اگر تو نیز میدادستی بلی
 vocem darent. Et cum هرین روز توان چیزهایی که بسلام
 42 propè venisset, et civitatem ترا اما اکنون پوشیده اند
 adspexisset, super illam lu- از چشمها تو، برشد ترا روزهای
 43 gum agebat. Et dixit, که گرد کنند ترا بسور دشمنان
 Utique si tu quoque novis- تو و محاصره کنند ترا و بتنگ آرند
 ses etiam in hoc die tuo ترا از هر جای، و بر زمین
 44 illas res quæ ad pacem tu- غلطاند ترا و بسران ترا که در
 am verum nunc ab- تو اند و بکن آرند هر تو سنک بر
 45 scondita sunt ab oculis tuis. سنک زیرا که ندانستی روزگار
 Advenient tibi dies, quibus ملاقات تو، و چون در هیکل
 circundabunt te cum vallo اندرون رفت اقرار کرده به بیرون
 inimici tui, et obsidionem گردن ایشان را که میفرودند
 46 facient tibi, et in angustum و میخیزند درو، و میگفت با
 redigent te undique (p. ex ایشان نبشده است که خانه من
 47 omni loco) Et super ter- خانه نماز باشد و شما ساختیدش غار
 ram deturbabunt te et fili- در آن، و می امیخت هر
 os tuos qui in te sunt, et non روز در هیکل و بزرگان
 relinquent in te lapidem su- کاهنان و کاتبان و پیران امت
 per lapidem, quoniam non میخواهند هلاکت او،
 nosti tempus visitationis
 (p. occurfus) tuæ. Et cum
 in templum introiret, initi-
 um fecit ad foras ejicien-
 dum (p. faciendum) illos
 qui vendebant et emebant
 46 in illo. Et dixit ad illos,
 Scriptum est quod Domus
 mea domus orationis fit, et
 47 vos fecistis illam speluncam
 latronum. Et docebat quo-
 tidie in Templo; et prin-
 cipes Sacerdotum, et Scri-
 bae, et Seniores Populi
 quærebant perditionem
 ipsius.

۲۹ و چون رسید به بیت فاجی و
 به بیت عینا بر کوه که کوه
 زیتون خوانده می شود فرستادند و
 نفر از تلامیذان خود و گفت،
 ۳۰ بروید سوی آن ده که برابرست
 چون در روید بیابید خر که
 بسته که برو تشسته باشد هیچ
 ان می اورا بکشایید و بیارید،
 ۳۱ و اگر کسی بیرون از شما که
 جرمی کشایید همچنین بگویند
 اورا درازو است کار او خداوند را
 ۳۲ و برفتند ایشان که فرستاده
 شده اند و یافتند خر که
 ایستاده انجان که گفت با
 ۳۳ ایشان، چون ایشان کشانده
 خر که را بگفتند خداوند آن
 ۳۴ او بایشان چرا می کشایید
 که را، ایشان گفتند خداوند را
 ۳۵ در بایستست، پس آوردندش
 بنزد ایشوع و انداختند بر خر
 که جامها خود و بر نشاندند
 ۳۶ ایشوع را، و در وقت رفتن
 میکشیدند جامها خود در راه،
 ۳۷ و چون فریاد آمد که فرو
 آید از کوه زیتون، آغاز کردند
 همه جماعتها ایشان که فرو
 می آمدند به شاد شدن و
 ستایش کردن و
 خدای را باواری بلند بر همه
 معجزها که دیدند،

Et cum veniret [ad] 29
 Beth-Phage et Bethaniam,
 ad montem qui mons
 Oliveti dictus est, misit
 duos homines à Discipu-
 lis suis, & dixit, 30
 Audite ad illam villam
 quæ contra vos est;
 cum introcatis, inveni-
 etis asini pullum ligatum
 quem super ipsum non
 sedens erat illus homo,
 illum solvite & adduci-
 te. Quod si quis ro- 31
 get à vobis nempe, Quid
 solvitis? sic dicetis eis,
 Desideratur (p. in de-
 siderio est,) opus est Do-
 mino. Et abierunt illi qui 32
 missi sunt, & invenerunt
 asini pullum adstantem,
 quemadmodum dixit ad
 illos. Cum illi solvissent 33
 asini pullum, dixerunt do-
 mini ejus ad illos, Quid
 solvitis pullum? illi dixe- 34
 runt, Quia domino neces-
 sarius est. Tum adduxe- 35
 runt eum ad Jesum, &
 conjecerunt super asini pul-
 lum vestimenta sua, et su-
 per (eum) sedere fecerunt
 Jesum. Et in tempore 36
 profectionis ejus expan-
 debant vestes suas in via.
 Et cum propè veniret 37
 ad descensum montis (p.
 ut deorsum iret & mon-
 te) Olivarum, initium
 fecerunt omnes populi il-
 li qui desuper venerant,
 in lætitia læssæ, et grati-
 as (p. laudem) agere
 Deo [in] voce alta su-
 per omnia miracula quæ
 viderunt.

Et

9 vobis (p. ad vos) [in] qua
 10 autoritate (p. regimine) hæc
 11 faciam. Et initium fecit
 12 dicendi populo hanc para-
 13 bolam: Homo plantabat
 14 hortum et tradidit eum
 15 operariis, & peregrè abiit
 16 ob tempus longum. Et in
 17 tempore (*quodam*) misit ser-
 18 vum ad agricolas, ut darent
 ei de fructu vineæ: illi eum
 percusserunt, & vacuum
 manu demiserunt. Aliàs
 denuò misit servum alte-
 rum, illum etiam percusse-
 runt, & vilem fecerunt, ac
 relegarunt vacuum. It-
 erum misit tertium, & illi
 eum etiam vulnerarunt, &
 foràs eiecerunt. Tum di-
 xit dominus horti, Quid
 faciam? Mittam filium
 dilectum meum, for-
 tè cū n viderint eum, pu-
 dorem habebunt. Cum
 operarii eum viderunt, in
 se cogitationem fecerunt, &
 dixerunt, Hic hæreditatem
 accipiet, eum occidamus ut
 ea nobis sit. Tum eum
 foràs ex horto fecerunt, et
 occiderunt; tum quid faci-
 eret illis dominus horti?
 Veniet, et perdet hos ope-
 rarios, & tradet hortum
 aliis: cū hoc audirent, di-
 xerunt, Non ita fit. Et
 respexit versùs eos et dixit,
 Tum quid rei est quod scri-
 batur, Lapis quem ædifica-
 tores spreverunt, sit in ca-
 put anguli? Omnis qui
 super illum lapidem cadit,
 comminutus erit, et super
 quemcunque cadet, illum
 comminutum faciet.

9 بشما بکدام بادشاهی اینها میکنم ،
 و آغاز کرد بگفتن امترا این
 مثل مردی تشاد باغی و بسپردش
 بپرکران و او سفر کرد
 مدتی مدید ، و در زمانی
 فرستاد بنده سوی پرکران تا
 بدهندش از میوه باغ ایشان
 او را زدند و تھی دست فرستادند ،
 دیگر بار فرستاد بنده دیگر
 او را نیز زدند و خوار کردند و
 باز کرد اندیدند تھی ، باز فرستاد
 سیومرا و ایشان او را نیز زخمی
 کردند و بیرون کردند ، پس
 گفت خداوند باغ بکنم بفرستم
 دسر دوستی داشته مرا شاید که
 چون بینند او را شرم دارند ، چون
 پرکران او را دیدند با خون اندیشه
 کردند و گفتند این میراث ستادست
 او را بکشیم تا * ترا که مارا باشد ،
 پس او را بیرون باغ بردند و کشتند
 پس چه کند با ایشان خداوند باغ ،
 بیاید و هلاک کند این
 پرکران را و بسپرد باغ را بدیگران
 چون این شنیدند گفتند او را
 نباشد ، و چشم سوی ایشان کرد
 و گفت پس چه چیز است آنچه نوشته
 شد این سنگ را که بنایان خوار
 کردند او شد در سر گوشه ، هر
 که بران سنگ افتاد خرد شود و بر
 هر که افتاد او را خرد کند ،

Et

2. an ترک =
 liquit?

و نمی یافتند که چه چیز
با او کنند زیرا که همه امت
معلق بدو بودند چون از
می شنیدند،

Et non inveniebant nem-
pe quid rei in eum face-
rent; quoniam totus po-
pulus dependens ab illo
erat, quando illum (p.
ab illo) audirent.

48

فصل بیستم

CAPUT XX.

و در بعضی از روزها چون تعلیم
میداد او امت را در هیكل
و بشارت میداد یک جا شدند
بزرگان کاهنان و کاتبان
با بیدران، و گفتند با او با
ما بگو بکدام حکم اینها می
کنی یا کیست ادک که ترا دان
ایمن بادشاهی، جواب داد ایشوع
و گفت ایشان را می برسم از
شما من نیز یک سخن دارم جواب
من بدهید، معبودیه یوحنا از
آسمان چون یا از مردم، ایشان
فکر کردند بخون و می گفتند
اگر بگویم از آسمان گوید بس
چرا ایمان نیاورید او را، و
اگر بگویم از مردم ما را تمام امت
سنکسار کنند زیرا که همه کسان
قرار میدادند که یوحنا پیغمبر
است، بس جواب دادند با او
دیدانیم از کجاست، گفت با
ایشان ایشوع من نیز نگویم

ET in quodam die (p. ex
diebus) cum doctrinam
dedisset populo in templo
& prædicationem fecisset,
simul (in) uno loco aderant
principes Sacerdotum &
Scribæ cum Senioribus.

Et dixerunt ad illum, Ad
nos dicito, [in] qua auto-
ritate hæc facias? aut quis
fit qui tibi dedit hanc au-
toritatem (p. hoc regimen)

Responsum dedit Jesus et
dixit illis, Sciscitor à vo-
bis, ego etiam unum ver-
bum habeo; responsum
mihi (p. meum) date. Bap-
tismus Johannis è cælo fu-
it, aut ex hominibus? Illi
cogitationem agitarunt in
se, & dixerunt, Si diceremus
è cælo, diceret, Ergo qua-
re fidem non attulistis ei?

Atque si diceremus, Ex
hominibus, nos totus po-
pulus dilapidatos facerent,
quoniam omnes confesio-
nem dederunt quod Johan-
nes Propheta esset. Ergo
responsum dederunt ad eum
Nescimus è quo loco sit.

Dixit illis (p. ad illos) Je-
sus, Ego quoque non dicam
vobis

1

2

3

4

5

6

7

8

- 28 *ô Magister, Moses scrip-* ای معلم موسی دبسته است مارا اگر
fit (p. scribens fuit) nobis, بمیرد برادر شخصی و ازو زن و
si moritur frater personæ بماند و این بی فرزندان باشد
alicujus, et habet uxorem که برادر او اندر بنکاح ستاد و
et manet relicta, & hic si- فصل برادر را بجای آرد، پس بودند
ne filiis est, ut frater ejus هفت برادر و نخستین زن ستد و
illam in uxorem duceret, مرد بی فرزندان، و دیگر ستد
& semen fratri compleret آن را و دیگر مرد بی فرزند، و سوم
(p. in locum adduceret.) ستدش و همچنین دیگر همه هفت و
29 *Ergo erant septem fratres,* مرد و ایشان را بچه نشد، و زن
& primus uxorem accepit, دیگر باخبر بود، پس در قیامت این
30 *& obiit sine filiis. Et alter* زن از آن کدام یک باشد
accepit illam, atque چون هر هفت او را بنکاح ستد
31 *etiam obiit sine filio. Et* اند، گفت با ایشان ایشوع
tertius accepit illam, & فرزندان این روزگار زبان
similiter etiam omnes sep- ستادند و زبان مردان را باشند،
32 *tema, & obierunt, et illis* فاما ایشان که لایق انجمن
puer (p. infans) non erat. و قیامت از مردگان شدند
33 *Et mulier quoque in po-* زبان ستادند و زبان مردان را
stero obiit. Ergo, in re- نباشند، و مردک بدیشان
34 *surrectione hæc uxor ex* باز بقواند رسید زیرا که برابر
illis cujus solius (p. unius) فرشته گان باشند و فرزندان خدای
35 *erit: cum omnes septem* باشند زیرا که فرزندان قیامت اند،
illam in uxorem accipien- فاما آنکه مردگان بر انکسخته
36 *tes fuerint. Dixit ad il-* شدند آن را موسی نیز بیدا کرد
los Jesus, Filii hujus secu- است چون در درخت خار می کوبند
li (p. temporis) uxores du- خداوند را خدای ابراهیم و خدای
37 *cunt, et uxores viris erunt.* ایسحق و خدای یعقوب، و خدا
38 *Verum illi qui digni illo* نیست او مردگان لیکن از رده گان
mundo et resurrectione à چرا که همه زنده اند برای او،
mortuis erunt, uxores non
accipiunt, et uxores viris
non erunt. Et mors ad
illos rursus haud potest ve-
nire; quoniam æquales an-
gelis erunt; quoniam filii
resurrectionis sunt. Ve-
rùm quod mortui resuscitati
fuerint, illud Moses etiam
declaravit (p. conspicuum
faciens est) cum apud arbo-
rem spineam vocasset Deū,
Deum Abrahami, & Deum I-
saaci, & Deum Jacobi. Et
Deus non est mortuorum
sed viventium, quia omnes
viventes sunt propter illum.

۱۹ و خواستند بزرگان کاهنان و
 کاهنان تا دست با او
 اندازند در اساعت و ترسیدند
 از امت زیرا که دادستند که
 بایشان گفت این مثل را،
 ۲۰ و فرستادند سویی او
 جاسوسان که خود را دیگوار
 می نمودند تا او را شکار کنند
 بسخنی و بحاکم سپردند بقدره
 ۲۱ والی، برسدند ازو و گفتند
 ای معلم میدادیم که تو برستی
 سخن میگوئی و می آموزائی روی
 کسی نمی بینی لیکن می
 ۲۲ آموزائی راه خدا را بحق، روا
 باشد ما را که بقیصر جزیه دهیم
 یا نه، و در یافت مکر ایشانرا
 ۲۳ و گفت بایشان جرمی از ما دید
 مرا، بنمایید دینار مرا کدام
 ۲۴ صورت و کتابتی برو هست جواب
 دادند و گفتند از قیصر، گفت
 ۲۵ با ایشان بهی بدهد آنچه از ان
 قیصر است بقیصر و آنچه از ان
 ۲۶ خداست بخدا، و فتواستند
 که سخن او را ملامت کنند در
 پیش امت و در شکفت مآذند
 از جواب او و خاموش شدند،
 ۲۷ و دردیگ آمدند مردی از سدوسین
 ایشان که می گویند نیست
 قیامت و برسدند ازو و
 گفتند،

Et quæsi verunt principes
 Sacerdotum, & Scribæ, ut
 manus in eum injicerent
 in illa hora, & timuerunt
 à populo: quoniam norunt
 quod ad illos dixisset hanc
 similitudinem. Et mise-
 runt ad eum insidiatore, 20
 qui se justos ostenderent,
 ut eum captum reddant
 in colloquio, et ad judi-
 cem tradant, in potesta-
 tem præsidis. Rogabant 21
 ab illo et dicebant, ô
 Magister, novimus quod
 tu in veritate verbum lo-
 quaris, & doctrinam per-
 sonæ alicujus non videas,
 sed doctrinam viæ Dei in
 veritate. Licitumne erit 22
 nobis, ut ad *Cæsarem* tri-
 butum demus, vel non?
 Et invenit dolum il-
 lorum, & dixit, Quare 23
 tentatis me? Ostendite
 denarium mihi: Cujus 24
 forma et inscriptio est?
 Responsum dederunt, &
 dixerunt, *Cæsaris* (p. de
Cæsare.) Dixit ad illos, 25
 Ergo date id quod *Cæsaris*
 (p. de *Cæsare* ipso) est, ad
Cæsarem; & id quod Dei
 (p. de ipso Deo) est, ad
 Deum. Et non potuerunt 26
 ut verbo ejus vitium darent
 (p. facerent) in conspectu
 populi, & in admiratione
 perstiterunt præ responso
 ejus, & filentes erant. Et 27
 propè venerunt quidam è
 Saducæis, ii qui dixerunt
 non est resurrectio, et
 rogarunt ab illo, et di-
 xerunt.

- 2 Et vidit etiam mulierem
viduam pauperem (p. im-
potentem,) quæ coniecit
3 duos quadrantes. Et dixit,
Amen dico vobis, quod hæc
fæmina vidua paupercula (p.
impotens) injiciens sit plus
4 quàm omnes. Quoniam
omnes injicientes sint in
gazophylacium Dei ex eo
quod abundans existens sit
illis, sed hæc mulier ex pe-
nuria sua iniecit omne quod
5 habuit de persona sua. Et
cùm homines quidam
dicerent de templo, quod
ornatum esset [cum] lapi-
dibus bonis, & oblationi-
6 bus. Dixit, Hæc quæ vi-
detis, tempus veniet quo
hîc loci non relinquent la-
pidem super lapidem, qui
in devastationem non veni-
7 erit. Et rogabant ex illo,
& dicebant, Quo tempore
erunt hæc, & quodnam
signum erit temporis quo
adesse incipient (p. initium
8 facient?) Et dixit, Vide-
te ut erratici (p. aliàs, de-
ficientes) nè sitis, multi ve-
nient in nomine meo, et di-
cent quod ego sim, & tem-
pus propè veniens est, ergo
[a] post illos ne incedite.
9 Et cùm audireis prælia (p.
opera ardentia) & seditiones,
ne timete, quia hæc oportet
fieri, sed adhuc non ventu-
10 rus est finis. Illo tempo-
re dixit illis, Insurget gens
super gentem, & regnum
11 super regnum: Et (terra)
motus magni erunt (in) locis
omnibus, et pestes, & fames,
& prodigia cælo, & signa
magna erunt.
- و دید نیز زنی بیوه بیچاره که
انداخته بود دو دول، و گفت
براستی میگویم بشما که این
زن بیوه بیچاره انداخته است
افزون تر از همه، زیرا که این
همه انداخته اد در خزینه خدا از
آنچه افزون بوده است بایشان
اما این زن از درویشی خود
اداخت هر چه داشت از روی
خود، و چون مردمی چند میگفتند
در باب هیکل که آراسته است به
سنگها خوب و قربانها، گفت
اینها که می بینید روزگاری آید
که اینجا نکنارد سنگ که
بجای نماند، و می برسیدند
از و و می گفتند ای معلم
چه وقت شوند اینها و چه دشان باشد
وقتی که شدن شروع کنند،
و گفت بنکرید تا کم دشوید
بسیاران آیند بنام من و گویند که
منم و روزگار نزد یک آمده است
بس از بی ایشان مروید، و چون
شعوب کارزارها و قتلها مفرسید که
اینها ناگزیر است از شدن نخست
لیکن هنوز فرسیده ایست بایان
انگاه گفت بایشان برخیزد امتی
بر امتی و بادشاهی بر بادشاهی،
و زلزلهها عظیم شوند جاها و ویاها و
کرسنگها و خوفها از آسمان
و نشانهها عظیم شوند،

۳۹ جواب دادند بعضی از کاتبان و گفتند اورا ای معلم دیکو گفتی،
 ۴۰ و دیگر نتوانستند دلیری کردن
 ۴۱ بر آنکه ازو چیزی پرسند، و گفت با ایشان چگونه میگویند
 ۴۲ مسیح بن داوود است، و همان داوود میگوید در کتاب مزبور
 گفت خداوند خداوند مرا بنشین از دست راست من،
 تا بنهم دشمنان ترا زیر پای تو،
 ۴۳ پس داوود خداوند را می خواند
 ۴۴ چگونه بسر او شود، و گفت
 ۴۵ به تلامذهای خود بنوعی که همه امت می شنید، برهیز کنید از
 دوستی کان ایشان که دوستی
 می دارند خرابید، را بجامها خوب
 و دوستی می دارند سلام هارا در بازار
 و اولین دشمنی کاهان در اجمنها
 و نخستین تکیه کاهها در
 ۴۶ مهمانیها، ایشان که خوردن
 خانه ها بیوه زبان بیهاد
 دراز دراز اینهارا باشد
 عذاب عظیمتر،

Responsum dederunt quidam e Scribis, & dixerunt ei, & Magister, rectè dixisti. Et postea non poterunt audaciam agere ut (p. super id quod) abs illo rem seiscitentur. Et dixit ad illos, Quomodo dicunt Messias filius Davidis est? Et idem David ait in libro psalmorum, Dixit Dominus Domino meo, Sede à manu dextra mea, Donec (al. ut) ponam inimicos tuos sub pedibus tuis. Ergo David Dominum vocat, [in] quomodo filius ejus est? Et dixit ad Discipulos suos in modum ut totus populus audiret? Cavete (p. cautionem facite) à Scribis, illis qui amant (p. amorem habent *pompasticè*) incedere [in] vestimentis bonis, & amorem habent salutationes in foro; & primores confessus in Synagoga, & primos discubitus solennes (p. temporum) in conviviis. Illi qui comedunt domos viduarum mulierum, [in] pretextu precum longarum: illis erit tormentum majus.

39

40

41

42

43

44

45

46

47

فصل بیست و یکم

CAPUT XXI.

و دطر کرد و دويد قولاگران
 که مي انداختند قربانهاي
 ایشان بكنيچه

ET adspexit (p. adspicere fecit) et vidit divites quod conjecerint oblationes suas in phylacia,

Eg

- quoniam erunt in terra angustiae magnae, & ira umbra
 24 super hunc populum. Et cadent in ore gladii, & vincii deportatierunt ad omnes regiones & (cum) pede concubabunt Hierosolymam gentes, donec in complementum veniant tempora gentium.
 25 Tum erunt in sole signa & in luna, & stellis, & in terra perturbatio (p. pulsatio) manifesta adveniet gentibus, ob metum sonitus maris, fluctuumque.
 26 Et homines languescentes erunt prae timore, & expectatione ejus quod futurum (est) venire super totam terram, & in agitationem venient potestates
 27 coelorum. Et in illo tempore adspicietis filium hominis qui veniet ex adverso cum potestate magna
 28 & majestate. Cum occaperit illud esse, videte (p. visum facite) et attollite (p. super summitatem habete) capita vestra, quoniam salus vestra propè veniens est.
 29 Et illis similitudinem dixit, Videte (p. visum facite) [in] arborem ficulneam et omnes arbores; Cum fructum dederint ex se, intelligent, quod propè sit aestas.
 30 Sic vos etiam, cum adspiciatis hos status (rerum) sciote quod regnum Dei propè sit. Amen dico vobis, Non praeteribit generatio haec, usque ad illud tempus quo haec omnia non erunt.
 31 Coelum & terra irrita erunt, verum verba mea irrita non erunt.

زیرا که باشد در زمین تنگی
 بزرگ و خشم سایه برین امت، و
 افتند در دهن شمشیر و اسیر برون
 شوند سوی هر ولایتی و بیا سیردن
 اوریشلم را امت ها تا که بکمال
 رسند زمانه امتان، پس شود در
 آفتاب دشانه و در ماه و ستارگان
 و در زمین کوفتی بدید آید
 امتان را از حدت اواز دریا و
 موجها، و مردم خشک شوند
 از ترس و انتظار ایام خواهد
 آمدن بر تمام زمین و در
 *خیش آیند قوتها آسمان، و
 ان هنگام به بینید فرزند آدمی را
 که می آید برابر باقوت بسیار
 و بزرگوار، چون ابتدا
 ان شون نظر کنید و بر
 بالائی دارند سرهای شما زیرا که
 خلاصی شما نزد یک آمده است،
 و ایشان را مثلی گفت،
 نظر کنید بدریخت انجیر و همه
 درختان، که چون میوه دهند از
 خون در می یابند که نزد یکست
 نایستان، همچنان شما نیز
 چون به بینید این حالتها را بدانند
 که ملکوت خدای نزد یک است،
 راست گویم بشما دکنون این قبیله
 تا این وقت که این همه دشون،
 آسمان و زمین باطل شود اما
 گفتارها من باطل نشود،

Resplcite

۱۲ لیکن بیش ازین همه دستها بر
شما اندازند و دشمنی کنند و
بسیارند باجمعهها و زندانها و بیش
آردن شمارادر بیش بادشاهان و
۱۳ حکمان برای نام من، و باشد
۱۴ شمارا برای کواچی، بنی در
شما بنهید که بیش فکر نکنید
۱۵ که چه طور جواب دهید، زیرا که
من بدهم شمارا دهان و حکمتی
که نتوانند مقاومت و برابری کردن
۱۶ اورا جمله دشمنان شما، بدان
شما و برادران و خویشان و
دوستان شمارا بدست دهند و
۱۸ بدیوانند بعضی از شمارا، و
دشمن داشته شوید از همه برای
۱۸ نام من، و یک قار موی از
۱۹ سر شما بده دشوید، بشکبایی
۲۰ شما ملک جان خود شوید، چون
به بینید اوریشلم را که گرن آمده
است سپاه برو آن هنگام بدادید
که درنیک شده است و برای
۲۱ او، و آن هنگام بگریزد
ایشان که در هوه باشند سوي
کوهستان و ایشان که اندرون
او باشند بیرون روند و ایشان
که در دیهها بدو در دروند،
۲۲ زیرا که این روزهاست روزگار
کینه کشیدن تا با تمام رسد
۲۳ جمله دوشتها، وای ایستادن را و
ایستادن را که شهر دهند در آن روزگار

Sed ante hæc omnia manus super vos injicient, & odium exequentur; & tradent vos synagogis, & carceribus; & adferent vos [in] coram regibus et iudicibus pro nomine meo. Et erit vobis pro testimonio. Tum in cordibus vestris recondite, quod præmeditationem non faciatis, nempe quomodo responsum detis. Quoniam ego dabo vobis os et sapientiam; ut non potuerit resistantiam & contradictionem facere ei universitas inimicorum vestrorum. Et patres vestri & fratres & propinqui & amici vos in manum tradent, & neci dabunt quosdam de vobis. Et odio habiti (p. odio habentes) eritis ab omnibus pro nomine meo. Et unum pilum caesariæ de capite vestro perdetes non eritis. In patientia vestra possessores animæ vestrae estote. Cum adspiciatis Hierosolymam, quod circumiens sit exercitus illam (p. super illam) illo tempore scitote quod propè existens sit desolatio ejus. Et illo tempore fugient illi qui in Iudæa erunt ad (loca) montana; & illi qui intra illam erunt exeant; et illi qui in agris (al. pagis) erunt, in illam intro ne eant. Quoniam hi dies sunt tempora ultionem exequendi (p. exerendi), ut in complementum veniat universitas Scripturarum. Vae pregnantibus et iis qui lactant in illo tempore, quoniam

5 Gavisi sunt; & cum illo
 pactum fecerunt, quòd da-
 rent ei aurum aliquotum.
 6 Et quærebat occasio-
 nem, ut in manum traderet
 eum illis in secessu à popu-
 lo. Tum intravit dies
 7 Azymorum quo in ipso ne-
 cessum erat ut oblationem
 8 facerent Pascha. Et misit
Petrum et Johannem, et di-
 xit, Ite, paratum facite pro
 me Pascha, ut comedamus.
 9 Dixerunt ii, Quo loco
 vis ut apparatus faciamus?
 10 Dixit iis, Ecce in civita-
 tem intrate, ex adverso ven-
 iet ad vos homo quocum
 ipso erit amphora aquæ,
 [in] post eum abite, ver-
 sus illam domum quam in-
 trat. Et dicite domino
 11 domus, Magister dicit tibi,
 Ubi est locus (in) quem de-
 scendam, & pascha come-
 dam cum Discipulis no-
 12 stris? Et ille indicabit vo-
 bis cænaculum magnum
 13 stratum, et in illo loco pa-
 ratum facietis. Abierunt
 et invenerunt quemadmo-
 dum nempe illis dixit: et
 paratum fecerunt Pascha.
 14 Et cum hora intraret dis-
 cubitum fecit, et cum ipso
 15 duodecim Apostoli. Illis
 dixit, [in] desiderio deside-
 rium habens sum, ut apud
 vos manducem hoc Pascha,
 16 ante passionem meam. Et
 dico vobis quòd dehinc non
 manducavero illud, ad id
 (temporis) quo perfectum fu-
 17 erit in regno Dei. Et accepit
 poculum et gratias egit et
 dixit, Accipite, et inter vos
 divisionem facite.

5 شاد شدند و با او پیمان کردند
 که بدهندش زر چند و رعد کردند
 و طلب میکرد فرصتی تا بدستی بار
 دهدش با ایشان بخلاف از جمع
 پس در رسید روز اربعس که درو
 واجب شد تا قربان کنند فصح و
 قریستان بطرس را و یوحنا را گفت
 بروید ساخته کنید برای ما فصح را
 تا بخوریم، گفتند ایشان جایی
 جایی خواهی تا امانه کنیم
 گفت با ایشان اینکه در شهر بروید
 برابر آید بشما مردی که با او باشد
 سبوی آب در پی او بروید بسوی آن
 خانه که در رون، و بگویند
 بخداوند خانه معلم میگویی ترا کجاست
 جایی که فروم آیم و فصح را بخورم
 با تلامذتان خور، و او بنماید
 بشما کوشکی بزرگ کسترده و
 انجا ساخته کنید، برفتند و
 یافتند همچنان که با ایشان گفت
 و امانه کردند فصح را، و چون
 ساعت در رسید تکمیل کرد و با او
 دوازده رسول، با ایشان گفت
 بارز و ارزو داشته ام که بشما
 بخورم این فصح را پیش از رفیع
 کشیدن من، و میگویی بشما
 که از اکنون بخورم ادرا تا آنکه
 تمام شود در ملکوت خدای، و
 گرفت جام و شکر کرد و گفت
 بگمید و در میان خود قسمت کنید،

Dico

متوجه شوید بخون مبادا سنگین
شون دلهای شما بسیري و مستي و
غمهای این جهان و بیايد بر شما
ان روز ناکاه ، زیرا که همچو
دام آيد بر همه ایشان که مي
دشینند بر روی تمام زمین ، بس
در همه وقتی بيدار باشید و در
هماز تا سزاوار باشید رهاي را ازین
همه چیزها که خواهد شدن و
استادن را در پیش این البشر ،
و مي اموخت در هیکل در روزها
و در شبها بیرون میرفت و در
کوه مي بود که کوه زیتون
خوانده میشوند ، و همه امت بامدان
مي آمدند سوي او در هیکل تا
دشنوند ازو ،

Respicite (p. respicientes
estote) ad vosmet, ne gra-
via (p. lapidea) sint corda
vestra in saturitate et ebrie-
tate, et curis hujus seculi, &
veniat super vos ille dies su-
bito. Quoniam sicut la-
queus (p. rete) veniet super
omnes illos qui sedent super
faciem totius terræ. Ergo
in omni tempore vigiles es-
tote etiam in precatione, ut
digni sitis via (evadendi) ex
his omnibus rebus quæ fu-
tura (sunt) esse, et statione in
conspectu Filii hominis. Et
docebar in templo per dies,
et per noctes foras ibar, et
in monte fuit qui mons Oli-
veti dictus erat. Et omnes
populi manè venerunt in
templum, ut audirent ex
illo.

34

35

36

37

38

فصل بیست و دوم

CAPUT XXII.

در یک بون عید ازیمس که
خوانده میشوند فصیح ،
مي جستند بزرگان کاهنان و
کاتبان که چگونه کشند او را
اما مي فرسیدند از امت ، شیطان
در آمد در یهودا نام خوانده
استخریوطي یکی از دوازه ، در
رفت و خطاب کرد با بزرگان
کاهنان و رسوران که بطور او را
بدیشان سبار ،

PROPE erat festum Azy-
morum, quod dictum e-
rat Pascha. Quærebant
Principes sacerdotum, et
Scribæ, nempe, quomodo
occidant illum, sed timue-
runt à populo. Sathanas
intrabat in Judam nomine
dictum Iscariotes unum è
Duodecim. Ingressus est
et colloquium fecit cum
Principibus sacerdotum et
Magistratibus, nempe quo-
modo eum illis traderet.

Gavisi

- 28 Et ego sum inter vos sicut ministerium faciens, & vos estis ii qui persistentes fuistis mecum in tentationibus meis.
- 29 Et ego paro pro vobis regnum, quemadmodum parans est mihi pater meus. Ut manducetis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeat is super thronos, & iudicium faciat is duodecim tribubus *Israelis*.
- 31 Et dixit Dominus *Simoni*, *o Simon*, Satanas vellet ut vos in cribro ageret, ad similitudinem tritici.
- 32 Et ego rogavi in causa tua, ut nocumentum non faceret fidei tue, & tu in tempore reversionis constantes facito fratres tuos.
- 33 Ille dixit illi, *o Domine*, paratus factus sum ut tecum abeam ad carcerem, et ad mortem quoque. Et dixit, Dico tibi, *o Petre*, quod galus vocem non attollens (p. faciens) fuerit in illo die, nisi cum negans fueris me tribus vicibus, quod me non noveris. Et dixit illis, Tempore quo misi vos sine crumena, & sine pera, & sine calceamentis, Numquid res (*nulla*) deficiens erat?
- 36 Ii dixerunt ei, Nihil. Tum dixit iis, Dehinc omnis cui crumena est, suscipiatur, & pariter peram quoque, & omnis qui non habet, vestem suam vendat, et gladium emat.
- 37 Dico vobis quod adhuc id quod scriptum fuit, oportet ut impletum sit in me. Et numeratus est cum iniquis, et illae res quae de parte mea sunt, finem invenient.
- ۲۸ و منم در میان شما همچو خدمتکار و شما باید ایشان که استوار شدید
- ۲۹ با من در از مایشها من، و من مهسازم برای شما ملکوت را همچنانکه ساخته است مرا پدر من، تا نخورید و بیاشامید بر سفره من در ملکوت من و بنشینید بر کرسیها و حاکم کنید دوازده سبط ایسرائیل را، و گفت خداوند بشمعون ای شمعون شیطان خواست که شمارا بغربال کند بر مثال کندم، و من خواستم بسبب تو تا زیان نکنی ایمان تو و تو در هنگامی بار گردیده استوار کن بر آن رات را، او گفت با او ای خداوند ساخته شد ام تا با تو در روز تا زندان و تا مرگی دیر، و گفت میگویم با تو ای بطرس که خروس بانکه دگر باشد درین روز الا که منکر شوی بمن سه دفعه که مرا نمی شناسی، و گفت با ایشان وقتی که فرستادم شمارا بی کیسه و بی خرجینه و بی موزها ایا چیزی شمارا کم شد ایشان گفتند با او [نه]
- ۳۴ هیچ، پس گفت با ایشان اکنون هر کرا کیسه هست بر کمر و همچون خرجین دیر و هر که ندارد جامه خود بفروشد و بخردن شمشیر، میگویم بشما که هنوز آنچه دوشته شد باید که تمام شوند بمن و شهره شد با ظالمان و آن چیزها که در باب منست کمال یابد،

۱۸ میگویم بشما که قنوشم ار حاصل
 ۱۹ رس تا ملکوت خدا آید ، و
 نان گرفته شکر کرد و شکست
 و بایشان نان و گفت اینست
 نان من اندکه برای شما نان
 میشود این کنید بیدان من
 ۲۰ همچنین نیز جام گرفت بعد از آنکه
 خورد و گفت اینست جام نیمان دو
 بخون من که برای شما ریخته
 ۲۱ شون ، لیکن اینک دست سپارده
 ۲۲ من بر سفره است با من ، و
 بدرستی که فرزند آدمی بروی جنادکه
 برو مقرر شد لیکن وای بران مرد
 ۲۳ که بر دست او سپرده شون ، و
 ایشان آغاز کردند بجستن نیمان
 خون کیست از ایشان اندکه این
 ۲۴ فعل خواهد کرد ، و نیز در
 میان ایشان منازعت شد که از
 ۲۵ ایشان که بزرگ باشد ، گفت
 با ایشان ملکان امتها سروری
 بر ایشان میکنند و حاکمان
 ۲۶ بر ایشان خوانده شوند نیکی
 ۲۷ کنندگان ، اما شما که
 چنین لیکن اندکه بزرگ است
 در شما باشد چنان که کوچک تر
 و اندکه مهتر است همچنان
 ۲۸ که خدمتکار ، کدام با قدر
 باشد اندکه نشسته است یا
 ۲۹ اندکه خدمت میکند نه که
 اندکه نشسته است ،

Dico vobis, Quòd non
 18 pora vero de præsenti vi-
 te, donec regnum Dei
 veniet. Et panem acci-
 19 piens gratias egit, & fre-
 git, & illis dedit, & di-
 xit, Hoc est corpus me-
 um, quod pro vobis da-
 tum est; hoc facite in-
 20 memoriam mei. Simili-
 ter etiam calicem assump-
 sit, postquam ederat,
 & dixit, Hic est ca-
 21 lix foederis novi in san-
 guine meo, qui pro vo-
 bis effusus est. Sed ec-
 ce manus tradentis me
 super mensam est me-
 cum. Et in veritate
 22 nempe Filius hominis abit,
 quemadmodum super il-
 lo affirmatum fuit, sed
 23 vae super illum hominem
 cujus per manum ipsius tra-
 dictus erit. Et in initium fe-
 cerunt ad inquirendum inter
 se, quis esset ex illis qui hoc
 facinus futurus sit facere.
 Atque etià inter illos con-
 24 certatio fuit, nempe, ex illis
 quis major esset. Dixit il-
 25 lis, Reges Gentium magi-
 stratum super illos exercent,
 & præsides (al. judices) su-
 per illos dicunt benefa-
 ctors. Verum vos non sic:
 26 sed ille qui magnus est in
 vobis, erit qualis qui
 minor est, & qui Magi-
 27 ster est, qualis qui mi-
 nisterium faciens. Uter
 cum potestate erit qui
 sedens est, aut qui mi-
 nisterium facit? Nonne
 nempe qui sedens est?

Et

49 Cùm viderent ii qui cum illo erant hoc quod futurum esset, dixerunt ei, ò Domine, Siquidem percutiemus [cum] gladio? Et
50 unus ex illis percussit [super] servum Principis sacerdotum et abscidit aurem dextram ejus. Responsum dedit Jesus et dixit, Sinite ad hunc locum, & tationem fecit auris ejus, et sanitatem dedit ei. Et dixit
52 Jesus Principibus sacerdotum & magistratibus templi, & Senioribus qui ad eum venientes erant, Foràs venistis quemadmodum in furum, cum gladiis & fustibus?
53 Cùm omnes dies apud vos essem in templo, super me manum extensam (p. longam) non fecistis, etenim hæc est hora vestra, &
54 regnum tenebrarum. Et prensarunt eum et adduxerunt in domum Principis sacerdotum; & Petrus [à] post eum venit de longè.
55 Ignem in medio atrii accendentes erant, et circa eum sedebant ii, & Petrus inter illos erat. Cùm videret illum ancilla ipsum, qui sedens erat prope ignem, & fixum (p. bonum) intuitum fecit, ei dixit, Hic etiam cum illo fuit. Et ille negans
57 erat, et dixit, ò Mulier, non novi illum. Postea à paululo, vidit eum alter, et dixit Tu etiam ex illis es: responsum dedit Petrus et dixit, ò
58 Homo, non sum. Post horam persona altera dixit, In veritate hic etiā cū illo fuit, cò qd etiam Galilæus est.

چون دیدند ایشان که با او بودند
ایمن چه خواهد شد گفتند با او
ای خداوند مگر بزنیم بشمشیر
و یکی از ایشان زن بر بند بزرگ
کاهنان و برید گوش راست او را
جواب داد ایشوع و گفت بگذارید
تا اینجا و مس کردن گوش او را و
شفاداد او را و گفت ایشوع
به بزرگان کاهنان و سروران
هیکل و بهران که سویی او
آمده بودند بیرون آمدید همچنانکه
بر زن بشمشیرها و جوبها، چون
همه روزها با شما بودم بر هیکل بر
من دست دراز نکردید و لیکن
اینست ساعت شما و بادشاهی تردکها،
و گرفتندش و بردند بخانه بزرگ
کاهنان و بطرس از بی او میرفت از
دور، انشی در میان صحن افروخته
بودند و کردان نشستند ایشان و
بطرس میان ایشان بود، چون
دیدش کنیز کی او را که نشسته
بود نزد یک آتش و دیگر نظر کرد
باو گفت ایمن نیز با او بود، و
او منکر شد و گفت ای زن نمی
شناسم او را. بعد از اندکی دیدش
دیگری و گفت تو نیز از یسانی جواب
داد بطرس و گفت ای انمی دیستم
بعد از ساعتی شخصی دیگر گفت
براستی ایمن نیز با او بود
زیرا که نیز جلیله است،

۳۸ و ایشان گفتند ای خداوند اینک
اینجا دو شمشیر گفت با
۳۹ ایشان بستند است و و بیرون
رفت موافق عادت سوی کوه
و روانه شدند در بی او تلامیذان
۴۰ نیز، و چون رسید به الجایگاه
گفت با ایشان نماز کنید تا
۴۱ درازمیش دهید، و او از ایشان
جدا شد بمقدار یک سنگ انداختن
۴۲ و زانو نهاد، نماز میکرد، و
میکفت ای پدر اگر خواهی
گذرانی این جام را از من
اما خواست من نباشد لیکن
۴۳ خواست تو، و دیدند او را
فرشته از آسمان که او را دلیری
میداد و در حال خوف شده
۴۴ نماز میکرد بیوسه، و شد
عرق او همچو قطره‌های خون که
۴۵ بر زمین می افتاد، و چون
برخواست از نماز و آمد پیش
تلامیذان خون یافت ایشانرا خفته
۴۶ از دل تنگی، و گفت با
ایشان چرا خفته آید برخیزید و
نماز کنید تا در ازمایش دروید،
۴۷ و درین میان که سخن میگفت
اینک جماعتی و آنکه نام خوانده بود
۴۸ یهود یکی از دیوانه آمد در پیش
ایشان و نزد یک ایشوع آمد تا بوسه
دهد او را، و گفت ایشوع باو ای
یهودا بوسه می سبازی این البشر،

Et ii dixerunt, ô Domine, ecce hic loci duo gladii, dixit illis, Sufficiens est. Et foras exibat juxta morem, ad montem Oliveti; & profecti sunt [in] post illum Discipuli quoque. Et cum venisset ad locum, dixit illis, Preces facite ut in tentationem non incidatis. Et ille ab iis separatus erat ad spatium unius lapidis jactus, & genua deponens precem fecit. Et dixit, ô Pater, si vis, dimittas hunc calicem à me, sed voluntas mea non sit, sed voluntas tua. Et conspectus erat ei Angelus e caelo, qui ei confortationem dedit, & in statu mentis existens precem fecit indefinenter. Et erat sudor ejus sicut guttæ sanguinis qui super terram decidebat. Et cum surrexisset ab oratione, & venisset ad Discipulos suos, invenit illos dormientes præ cordis tristitia (p. angustia). Et dixit illis, Quare dormientes estis? Surgite & preces facite ut in tentationem non eatis. Et in illo spatio quo verbum dixit, ecce turba, & ille, cujus nomen vocatum erat Judas, unus e Duodecim venit in conspectu illorum & in præsentiam Jesu venit, ut osculum det ei. Et dixit Jesus ei, ô Judas cum osculo tradis Filium Hominis?

Cum

CAPUT XXIII.

فصل بیست و سوم

- 1 Surrexerunt omnes populi illorum, et adduxerunt illum coram Pilato. Et initium fecerunt in malè dicendo contra illum, & dixerunt, Invenimus hunc qd populi nostrum devium faciat, & prohibitionem facit à tributo dando *Casari*, & de se dicat quòd ipse Christus Rex sit. *Pilatus* rogavit ab illo et dixit, Tunc Rex Judæorum es? Ille responsum dedit & dixit, Tu dicis. Dixit *Pilatus* principi sacerdotum, & populo, Ego contra (p. super) hunc hominem causam non invenio.
- 5 Verum illi vehementer egerunt & dixerunt, Quòd populi incitator esset in doctrina, in tota *Judea*, & initium orsus est à *Galilea* usque ad hunc locum.
- 6 Cum *Pilatus* nomen *Galilea* audiret, rogabat, Hicce homo *Galilæus* est? Et cum nosset quòd sub (p. è sub) autoritate *Herodis* esset, eum ad *Herodem* misit, quia is quoque in *Hierosolyma* erat in illis diebus.
- 8 Ergò cum videret *Herodes* Jesum, valde gavisus est, quoniam à tempore magnum voluit ut eum adspiceret, propterea quòd audivit de illo res multas, & spem habuit ut videret abs illo signum.

و برخاستند همه جماعت ایشان و بردند او را پیش فیلاطوس، و آغاز کردند بید گفتن برای او و میگفتند یافتیم این را که جماعت ما را کمره میکند و منع میکند از جزیه دادن بقصر و برخون میگوید که او مسیح ملک است، فیلاطوس پرسید از او و گفت تو ملک جهودانی او جواب داد و گفت تو گفتی، گفت فیلاطوس بزرگان کاهنان و جماعت را من برین مرد سبب نمی یابم، اما ایشان سختی می کردند و میگفتند که امت را فتنه میشوند به تعلیم در تمام جهودا و آغاز کردند است از جلیل تا اینجا، چون فیلاطوس نام جلیل شنید پرسید این مرد جلیلی است، و چون دانست که از زبر حکم هیرو دیس است او را پیش هیرو دیس فرستاد که او نیز در اورشلیم بود در آن روزها، پس چون دید هیرو دیس ایشوع را عظیم شان شد زیرا که از زمان بسیار میخواست تا او را به بند برای ادکه می شنید ازو چیزها بسیار و امید میداشت که بند ازو دشانه،

Rogavit

- ۶۰ گفت بطرس ای مرد فدالم چه میگوید و درین میان که سخن می گفت در حال خروس بانگ کرد،
 ۶۱ باز بس که کرد خداوند سوي بطرس و یان اورن شمعون خداوند جناحه گفته بود که بیش از ادکه خروس بانگ کند منکر بمن شوي سه دفعه، بس بطرس بیرون رفت و گریست بلخی، و مردان که اورا دکاه می داشتند برو تسخر میکردند و میزدند، و پوشیدند روی اورا و بروی او میزدند و میگفتند بیغمبری کن کیست ادکه ترازد، و جیره های کرد بد رو می گفتند برو، و چون سبج بر آمد جمع آمدند بپیران امت و بزرگان کاهنان و کاتبان و اورا بردند سوي جماعت ایشان، و گفتند اگر تو مسیحی بگو بیا و گفت ایشانرا اگر بگویم بشما باور نخواهید کرد بمن، و اگر نیز بپرسم جواب بمن و از ان نخواهید کرد، از اکنون شون فرزد انبی ۶۸
 ۶۹ دشمنه از دست راست قدرت خدای، و گفتند همه بس تو بسر خدای هستی او گفت شما میگوید که منم، ایشان گفتند بس چه حاجتست مارا هنوز از کواهی زیرا که خود شنیدیم از دهان او،
 ۷۰
 ۷۱

Dixit Petrus, ô Homo, non novi quid dicas; et in illo spatio quo verbum dixit, in instanti gallus vociferatus est. Retro tum respectum fecit Dominus ad Petrum, & recordationem tulit Simon Domini, quem admodum dicens erat quod antequam gallus vociferatus sit, negans me fueris tribus vicibus. Tum Petrus foras exiit, & flevit amarè. Et homines qui ejus custodiam habuerunt, in eum ludificationem fecerunt & percusserunt. Et velarunt faciem ejus, & faciem ejus percusserunt, & dixerunt, Prophetiam facito, quis est qui te percussit. Et res alias per blasphemiam dixerunt in eum. Et cum aurora [super] veniret, simul venerunt Seniores populi, & Principes sacerdotum, & Scribæ, et eum adduxerunt ad consiliū ipsorum. Et dixerunt, Si tu Christus es, dic nobis, & dixit iis, Si dicerem vobis, fidem non futuri essetis facere in me. Atque si etiam interrogavero, responsum mihi & liberationem non futuri estis facere. Dehinc erit filius sedens à manu dexterae potentiae Dei. Et dixerunt omnes, Ergo tu filius Dei es? is dixit, Vos dicitis quod ego sim. Il dixerunt, Ergo quid opus est nobis adhuc [de] testimonio, quoniam nos audivimus ex ore ipsius?

- 21 Verum illi vociferati sunt et dixerunt, Crucifixum facito, crucifixum facito
 22 illum patibulo. Ille dixit tertiâ vice, Quid mali faciens est hæc persona? ego in illo ullam causam non invenio, ei castigationem faciam, et (in) viam dimittam. Sed illi cum diligentia petebant ab illo cum voce altâ, ut super patibulum eum ageret, et
 24 vox invaluit eorum. Et iussit Pilatus ut petitio illorum in locum veniret (i. fieret.) Tum libertatem fecit pro illis illi personæ, quæ in custodia erat ob causam homicidii et seditionis, quem petierant, et Jesum tradidit in voluntatem illorum.
 26 Et cum eum adduxissent, prenarunt Simonem Cyrenæum, qui venit è villa & super illum posuerunt crucem ut bajularet [in] post
 27 Jesum. Et post eum ibant complures turbæ populorum, & uxores illorum, qui fletum & lamentationem fecerunt super illo. Versus illos respiciens erat Jesus & dixit, O Filie Hierosolymæ, super me ne flete, sed super vobismet flete, et super filiis vestris. Quoniam ecce
 29 venient dies quibus in ipsis dicent, Beatitudo illis qui non genuerunt, et illis uteris qui non pepererunt, et illis mammis quæ lac non præbuerunt (p. non dantes sunt.) Illo tempore initium facient ad dicendum montibus, Cadite super nos, et collibus, Operite nos.

اما ایشان بادک زدند و گفتند
 صلیب کن صلیب کن اورا دار ،
 با ایشان گفت سیوم دوتی چه
 بدی کرده است این شخص من
 در هیچ همتی مرکب دمی یابم اورا ادب
 کنم و رها کنم ، اما ایشان بجد
 میخواستند ازو بیادک بلند تا بر
 دارش کند و قوت کرفت اوار
 ایشان ، و فرمون فیلاطوس تا
 خواستی ایشان بجا آید ، پس
 ازان کرد برای ایشان اندک
 که در حبس بود از سبب کشش
 و فتنه کرا خواستند و ایشوع را
 سبب خواستی ایشان ، و چون
 اورا می بردند کرفتند شمعون
 قوریانی را که می آمد از ده و برو
 دهان صلیب را تا بر کیر در بی
 ایشوع ، و بی او می رفتند بیشتر
 جماعت امت و زنان ایشان که
 مویه و ناش می کردند برو ، سویی
 ایشان باز دگریستی ایشوع و
 گفت ای دختران اوریشلیم بر
 من مگریید لیکن بر شما بگریید
 و بر فرزند ان شما ، زیرا که اینک
 آیند روزها که در انها بگریید خنک
 ایشانرا که نمی زایند و ان شکها را
 که در اند و ان ستافهارا که شیر
 در ده اند ، ان هنگام آغاز
 کنند بگفتن بگوها بیفتید بر
 ما و چه بشتهای بیوشاید مارا ،

Quoniam

۹ می برسید ازو سخنان بسیار
 اما او هیچ جواب ندیدان ،
 ۱۰ می ایستادند بزرگان کاهنان
 و کاتبان و بدیها بسیار برای
 ۱۱ او بجهد گفتند ، بس هیرویس
 بالشکر خود او را سبک داشت
 کرد و تسخر کرد و بوشادیدند
 جامه سفید و باز فرستان نزد
 ۱۲ فیلاطوس ، و دران روز فیلاطوس
 و هیرویس دوست شدند برای ادکه
 میان ایشان اول دشمنای یکی بود ،
 ۱۳ بخواند فیلاطوس بزرگان کاهنان
 و سروران و امترا و گفت با
 ۱۴ ایشان ، این مرد را بیش من
 اورید همچو کم کننده امت را و اینک
 من درین هیچ سبب نمی یابم ازان
 همه چیز که دعوت برو کردید ،
 ۱۵ و هیرویس نیز که زیرا که بیش او
 فرستاده ام و اینک او ازان چیزی
 ذکر است که سزای مرگ باشد ،
 ۱۶ بس او را ادب کنم و رها کنم ، چون
 ۱۷ او را واجب که ایشان را در روز عید
 یکی را ازان کند ، بس فریاد بر
 ۱۸ آوردند همه جماعت و گفتند
 این را بگیری و برایش را ازان کن ،
 ۱۹ ادکه در زندان بنصب فتنه و
 کششی که در شهر شده بود ،
 ۲۰ فیلاطوس بار دیگر با ایشان
 خطاب کرد بر ادکه اراحت داشت
 بر ادکه ایشوع را بگذارند ،

9 Rogavit ab illo verba
 multa, verum ille ei aliquod
 10 responsum non dedit. Ad-
 stabant Principes Sacerdo-
 tum & Scribae, & multa mul-
 11 ta contra illum per conten-
 tionem dicebant. Tum He-
 rodes cum militibus suis eum
 levem habitum fecit, & lu-
 12 dificavit, & induerunt ve-
 stem albam, & rursus misit
 ad Pilatum. Et in illo die
 13 Pilatus & Herodes amici fa-
 cti sunt, propterea quod in-
 14 ter illos primitus inimicitia
 mutua fuit. Convocavit
 Pilatus Principes sacerdo-
 15 tum & Magistratus, & po-
 pulum, & dixit iis, Hunc
 16 hominem ad me adduxistis,
 quasi seductorem (p. devium
 facientem) populi, & ecce
 ego in hoc ullam causam
 non invenio. ex illis omni-
 17 bus rebus quarum accusatio-
 nem super eum fecistis. Et
 18 Herodes etiam, non, quoniam
 ad eum misi illum: & ecce is
 ex iis rebus quid non fa-
 19 ciens est, cujus meritum
 mors erit. Ergo ei casti-
 20 gationem faciam et (in) viam
 dimittam (p. faciam). Erat
 ei necesse ut iis in die festi
 uni liberationem faceret.
 Tum clamorem extulerunt
 omnes populi simul, et dixe-
 runt, Hunc tolle, & Barabba
 liberationem facito. Ille
 (erat) qui in carcere fuit ob
 causam seditionis & homici-
 dii quod in civitate factum
 erat. Pilatus vice alia cum
 iis colloquium fecit, pro eo
 quod voluntatem habuit ut
 (p. super id ut) Jesum dimit-
 teret.

Verum

41 Nos in veritate nempe
secundum justitiam, quo-
niam meritum operis inve-
nimus, verum hic ullum
malum non fecit (p. non
faciens est.) Et Jesu dixit,
42 Mei recordationem facito,
ô Domine, cum veneris
43 in regnum tuum. Dixit
ei Jesus, Hodie mecum
44 eris in Paradiso. Erat ho-
ra propè sexta, & tenebræ
erant per totam terram ad
45 nonam horam. Et sol ob-
tenebratus erat & scissum
erat velum templi à me-
46 dio. Et clamorem extulit
Jesus cum voce elata et
dixit, ô Pater, in manus
tuas trado animam meam.
Hoc dixit, & animam tra-
didit (p. traditionem fecit.)
47 Cum Dominus centuriæ
vidisset id quod erat, lau-
dem Deo agebat, et dixit,
In veritate hic homo ju-
stus (p. abstinens) erat.
84 Et omnis multitudo illo-
rum qui simul illuc loci e-
rant apud illum locum spe-
ctaculi, cum viderent id
quod factum est, reverte-
bantur, et super pectus
49 suum percutiebant. Et
adstabant de longe famili-
ares illius, et illæ mulie-
res quæ illum sequebantur
(p. in post eum venientes
erant) è Galilæa, et vide-
50 bant has res. Et ecce ho-
mo quidam cujus nomen
ipsius erat *Iosephus*, et erat
Senator et prudens (p. do-
minus villarum, et con-
sultissimus) homo bonus
et iustus.

ما بدرستی که بحق زیرا که سزای
کردار یافتیم اما این هیچ بدی
ذکره است، و با ایشوع میگفت
مرا یان کن ای خداوند جون
بیایي در بادشاهی خون، گفت
با ایشوع راست گویم به تو
امروز با من باشي در بهشت
جون ساعتی درون یک ششمین و
تاریکی شد بر همه زمین تا
فهمین ساعت، و افتاب تاریک
شد و شکافته شد برده
هفک از میان، و بانک
زن ایشوع باوازي بلند و گفت ای
بدر بدست تو می سپارم جان
مرا این بگفت و جان تسلیم
کرد، جون میرصدا دید
انچه شد ستایش خدای کرد
و گفت برآستی این مرد
برهیزکار جون، و همه
جماعت ایشان که بهم انجا بودند
بان محل نظر جون دیدند انچه
شد باز کردند و بر سینه خون
میزدند، و می استندند از
نور همه اشیای او و آن زنان
که در بی او آمده بودند از
جلیل و می دیدند این
چیزها را، و اینک مردی
که نام او جون یوسف
و جون میزدها و لوط مردی خیر
و نیکوکار،

۳۳ زیرا که هرگاه با جوب در جنین
 ۳۴ میکنند با خشک چه باشد، آوردند
 با او نیز دو نفر دیگر که
 بدکاران بودند تا کشته شوند،
 ۳۵ و چون رسیدند بجای یکی که کله
 خوانندش اجرا او را صلب کردند و
 دزدان را یکی را از دست راستی و
 ۳۶ یکی را از دست چپ، و می
 گفت ایشوع ای بدر پیامز ایشانرا
 که نمیدانند چه میکنند پس
 بخش کردند جامه او را و قرعه
 انداختند، و امت ایستاده بودند
 و انتظار می کشیدند و برو تسخر
 میکردند سروران با ایشان و
 میگفتند دیگران را خلاص کن
 خود را خلاص کند اگر این مسیح
 ۳۷ است سفي خدا، سباهیان نیز
 بیش آمدند و او را خوار کردند و
 سرکه دادند او را، و گفتند
 ۳۸ اگر تو ملک جهودانی خود را خلاص
 کن، بون مکتوب دشته بالی او
 بخط یونانی و لئین و عبری اینست
 ۳۹ بادشاه جهودان، و یکی
 از آن دزدان که او بخته می
 بودند برو افتري میکرد و گفت
 اگر تو مسیحی خود را خلاص
 ۴۰ کن و مارا، و دیگری
 جواب داد و زجر میکرد او را و
 گفت تو نیز از خدا نمی ترسی
 که در همان حکم هستی،

Quoniam omni tempore
 cum trabe humida sic fac-
 ent, ergo eum arida quid
 erit? Adduxerunt cum ip-
 so duos homines alios qui
 malefactores erant, ut oc-
 cisi sint. Et cum venirent
 ad locum quem Calvariam
 vocabant ipsum, [in] illo
 loco eum crucifixum fece-
 runt, & fures, & unum à ma-
 nu dextra, & unum à ma-
 nu sinistra. Et dixit Jesus,
 & Pater, Ignosce illis, quia
 nesciunt quid faciant; tum
 divisum fecerunt vestimen-
 tum ejus & sortem jecerunt.
 Et populi adstantes erant,
 & expectationem protrabe-
 bant, & in eum ludifica-
 tionem faciebant magistra-
 tus inter ipsos: dixerunt,
 Aliis salutem fecit, sibi ip-
 si salutem faciat si hic Chri-
 stus est, electus Dei. Mi-
 lites quoque coram vene-
 runt, & eum contempti-
 bilem fecerunt, & acetum
 nempe dederunt ei. Et di-
 xerunt, Si tu Rex Judæ-
 orum es, ribimet salutem
 facito. Erat inscriptio
 scripta super ipsum, in li-
 teris Græcis & Latinis, &
 Hebraicis, HIC EST
 REX JUDÆORUM.
 Et unus ex illis furibus
 qui suspensi erant, in il-
 lum convitium fecit, &
 dixit, Si tu Christus es, ti-
 bimet salutem facito, &
 nobis. Et alter respon-
 sum dedit, & increpationem
 fecit ei, et dixit, Tu quo-
 que a Deo non vereris, cum
 in eodem judicio sis?

- 5 Et cum in metu perstissent, & faciem inclinassent super terram, dixerunt illis, Quid queritis vivos inter mortuos?
- 6 Hic loci non est, sed surrexit (p. surgens est) recordationem afferte nempe, quomodo vobis dixit, tempore quo adhuc in Galilea fuit. Quod oportet (p. in necessario est) ut Filius hominis traditus sit, & in manum hominum peccatorum; & crucifixus (factus) esset, & in die tertio resurgeret.
- 8 Et recordationem attulerunt sermonis ipsius.
- 9 Et reversi sunt a sepulchro, & de his omnibus indicium dederunt ipsis (p. ad ipsos) undecim, & aliis omnibus. Et erat Maria Magdalena et Joanna et Maria Jacobi; et reliquæ aliæ quæ erant cum illis, quæ nempe notitiam dederunt Apostolis (p. super Ap.) de his rebus. Et erant hi sermones [in] coram illis quasi deliri (p. Demoniaci, i. Lunatici) et fidem non habebant illis.
- 12 Surrexit Petrus et festinavit ad sepulchrum, et inspexit, et vidit involucria disposita sola, et abiit in admiratione manens intra se, ob id quod factum erat. Et ecce duo homines ex illis in eodem die profecti (existentes) erant ad pagum cujus nomen ipsius erat Emmaus, inter illam et (p. ad) Hi-
- و چون در ترس ماندند و روی اندکند سوی زمین گفتند با ایشان چه طلبید زنده را با مردگان، اینجا نیست بلکه برخاسته است یارید که که چه طور بشما گفتی که هنوز در جلیل بود، که در بایستست که ابن البشر سربزه شون و در دست مردم کنهکار و صلب کرده شون و در روز سوم برخیزد، و یار آوردند گفتار او را، و باز گشتند از کور و ازین همه آگاهی دادند بان یازده و بدیگران همه، و بون مریم مجدلیه و یوحاده و مریم یعقوب و باقی دیگران که بودند یا ایشان ادھا که خبر دادند بر رسولان ازین چیزها، و بون این گفتارها در بیش ایشان همچو دیوانگی و باور ندیداشتند او را، برخاست بطرس و شتافت سوی کور و دگر بست و دید لغافه را دهان قنھا و برفت در عجب ماده بخون از آنچه شده بود، و اینک دو نفر از ایشان در همان روز روان شده بودند سوی دیه که نام او بون عماوس میان

۵۱ این موافق رای و کردار ایشان
 نبود و چون از رومه شهر جهود و
 او نیز چشم داشت ملکوت خدای را،
 ۵۲ این نزدیکی آمد بغیلاطوس و
 ۵۳ در خواستی تن ایشوع را، و
 فرو گرفت او را و در بچیدش
 بجان و دهان او را در کور کند
 و در دهان دهان بود تا آن وقت
 هیچ آدمی، و چون آن روز آیدینه
 ۵۴ و شنبه در می آمد، و عقب
 رفتند زنان که آمده بودند از
 جلیل با او و دیدند کور را و چه
 ۵۵ طور دهان شد تن او، و بار
 کشند و ساختند بوی خوش
 و بخور و بروز شنبه خاموش
 شدند بر موجب فرمان،
 Hic adfentiens consilio et
 facto illorum non fuit, et
 fuit à Rama, civitate Fu-
 dea, et ille etiam expectabat
 (p. oculum habebat) regnum
 Dei. Hic prope venit Pi-
 latum, et expetiit corpus Je-
 su. Et detulit illud, et
 involvit illud [in] linteo, et
 posuit illud in sepulcrum
 effossum, et in illud non
 posuerunt (p. ponentes e-
 rant) usque ad illud tempus
 ullum hominem. Et erat
 ille dies præparatio, et Sab-
 batum intravit. Et post
 secutæ sunt mulieres quæ
 venientes erant à Galilea ad
 illum, et viderunt sepulcrum
 et quomodo positum erat
 corpus ejus. Et reversi sunt
 et pararunt odores suaves, et
 unguentum, et in die sabbati
 silentes erant, secundum (p.
 super) jus mandati.

فصل بیست چهارم

CAPUT XXIV.

۱ و در روز یکشنبه بسیار بکر
 آمدند سوی کور و آوردند
 ۲ بخور ادک که ساخته بودند، و
 یافتند سنگ را بر داشته از
 ۳ کور، و در رفتند و دریافتند تن
 ۴ ایشوع خداوند را، و شد که
 چون بشکفتی مایه بودند از آن
 حالت اینک دو مرد ایستادند نزدیک
 ایشان به جامهای تنیده بروشنی،
 Et in die primo Sabba-
 ti, multo manè venerunt
 ad sepulcrum, et attulerunt
 suffitum quem pararunt,
 Et invenerunt lapidem ab-
 latum à sepulchro. Et
 non invenerunt corpus Je-
 su Domini. Et erat cum
 in admiratione essent, ex
 illo momento ecce duo
 homines adstabant prope
 illos in vestimentis resplen-
 dentibus in luce.

Et

- 23 illæ quæ antè quàm lux
(*esser*) ad partem sepul-
chri venerunt. Et cùm
corpus ejus non invenis-
sent, venerunt & dixe-
runt, Quòd Angelos
quosdam vidissent, qui
dixerunt, Is vivens est.
- 24 Et quædam de perso-
nis nostris adierunt ad
sepulchrum, et invene-
runt quoque sicut mulie-
res dixerunt, sed illum
non invenerunt. Et ille
25 dixit eis, ô insipientes &
graves (p. lapidei) cor-
dibus, ad credendum (p.
pro, vel in, fidem afferen-
dum) in omnia quæ dixe-
runt Prophetæ. Nonne
26 nempe hæc oportet, ut
Christus sustineret & sic
in gloriam (p. majesta-
tem) suam intraret? Et
27 exordium fecit à Mose &
omnibus Prophetis, &
explicationem fecit de (p.
pro) iis omnibus scrip-
turis, quæ de ipso fue-
runt. Et propè venerunt
28 ad pagum nempe quò (p.
illuc loci) ibant: et is
se iis talem ostendebat,
qui in locum longinquum
29 irer. Et ei vim fecerunt
et dixerunt, Apud nos
adfis; propterea quòd
nox venit, et dies decli-
nans (*factus*) est, &
intrabat cum illis.
- 30 Cùm sederet cum illis,
accepit panem, & bene-
dictionem egit, & fre-
git, et dedit iis, & a-
pertis erant oculi eorum;
& illum norunt; & ex
- ایشان که پیش از نور
بسوی کور رفتند و چون
تن او را دریافتند آمدند و
گفتند که ملائکه چند
دیدند که گفتند زنده است،
و بعضی از کسان ما رفتند
سوی کور و یافتند
همچنین که زبان گفتند اما
او را دریافتند، و او گفت
با ایشان ای کم خردان
و سنگین دلان برای
ایمان آوردن بهر چه گفتند
پیغمبران، نه که اینها
بایست که مسیح بردارد و
همچنین در بزرگواری خون
رون، و آغاز کرد از موسی
و همه پیغمبران و تفسیر
میکرد برای ایشان همه نوشتهها
که از خون بودند، و
در یک آمدند بدی که انجا
میرفتند و او خون ایشان را
چنان مینمود که بجای نور
میرود، و او را زور کردند
و گفتند پیش ما باش برای
ادکه شب میرسد و روز مهل
کرد است و در رفت با
ایشان، چون نشست با
ایشان بر گرفت دان و
برکت کرد و شکستی و می
دان بایشان و کشاده شد

ان تا اوریشلیم شصت میل ،
 و یک با دیگری گفتند ازین ۴
 همه که شده بود ، و دران ۱۵
 میان که ایشان خطاب
 میکردند و بحث میکردند
 بایکدیگر رسید با ایشان
 ایشوع و با ایشان میرفت ،
 و چشمهای ایشان بسته بود تا ۱۶
 اورا شناسند ، گفت با ایشان ۱۷
 این چه سخنهاست که با
 یکدیگر میگویید درین
 راه که میرود و دل تنگ
 اید ، جواب دان یکی که ۱۸
 نام او بون قلوبا و گفت اورا
 تو تنها بیکاده در اوریشلیم که
 نمی دانی که چه دران شد
 درین روزها ، گفت با ایشان ۱۹
 چه چیز گفتند از ایشوع ناصری
 که او مردی بون بیغمبری قوی
 در کردار و گفتار بیانش
 خدای و در بیش همه امت ،
 و چه طور اورا سب کردند ۲۰
 بزرگان کاهنان و سروران
 ما به حکم مرگ و اورا
 بر دار کردند ، و ما امید ۲۱
 میداشتیم که او خلاص کند
 اسرایل را و اکنون بالی این همه
 چیز امور سهوم روز استی که
 این احوال شده است ، اما راجان ۲۲
 چند از ما نیز ترسانیدند مارا

14 *erusalem, sexaginta sta-*
dia (p. millaria.) Et
 15 *alter alteri dixerunt de*
his omnibus quæ facta
sunt. Et in illo spatio
 16 *quo illi colloquium fece-*
runt, & scrutinium fece-
runt unus cum altero,
venit ad illos Jesus, &
cum illis ambulavit. Et
oculi illorum clausi erant
ut illum non nossent.

17 *Dixit illis, Hæc quæ*
verba sunt, quæ alter al-
teri dicitis in illa via qua
ambulatis, & corde tri-
stes (p. angusti) estis.

18 *Responsum dedit unus*
cujus nomen erat Clea-
phas, & dixit ei, Tu
solus peregrinus (p. sine
genere) in Hierosolyma, qui
nescis nempe quæ res in
 19 *illa (facta) sit in his die-*
bus? Dixit iis, Quæ
res? Dixerunt, De Jesu

20 *Nazareno qui ipse homo*
erat Propheta; potens in
opere et sermone co-
ram Deo, & [in] co-
ram omni populo. Et

21 *quomodo illum tradide-*
runt Principes Sacerdo-
tum, & Magistratus no-
stri, ad judicium mor-
tis, et eum super pati-
bulum egerunt. Et nos

22 *spem habeamus quòd fal-*
vum faceret Israelem; et
nunc super has omnes
res, hodie tertius dies
 23 *est (ex) quo hæ res (fa-*
cta) sunt. Verùm muli-
eres quædam è nostris
 24 *quoque terruerunt nos,*

illæ

- 41 Et cum ii adhuc fidem non fecerunt, & in admiratione perstiterunt præ gaudio, dixit, Hicne loci rem habetis quam manducemus? Ii ei dederunt partem de pisce assio [facto] & apibus favo. Et cum coram illis ederet, superstes accepit, & illis dedit. Et dixit illis, Hæc sunt verba quæ dixi vobis cum vobiscum essem; quoniam necessarium est in complementum venire omne quod scriptum [existens] est in lege Moysi, & in prophetis, & in Psalmis, de parte (p. argumento, capite) mei. Illo tempore aperuit illorum intellectum, ad (p. pro) intelligendum (p. inveniendum) scripturas. Et dixit illis, Ita scriptum erat & sic oportebat (p. in necessario fuit) quod afflictionem pateretur Christus, & resurgeret à mortuis in tertio die. Et prædicata existens (effet) in nomine ejus pænitentia, & remissio peccatorum in omnibus gentibus; & initium esset ab Hierosolyma.
- 48 Et vos testes estis de his rebus. Et ego mittam ad vos promissum factum [existens] Patris mei, & vos sedere in civitate, usque ad illud tempus quo induatis virtutem. Et illos foras eduxit [ad] Bethaniam, & manus ejus sursum levavit, & illis benedictionem fecit.
- و چون ایشان هنوز باور نمی کردند و در عجب ماندند از شادی که گفت اینجا چیزی دارید که بخوریم، ایشان بوی دادند بهره از ماهی کباب کرده و نخل شهد، و چون برابر ایشان خوردن باقی ماند را گرفت و با ایشان داد، و گفت با ایشان اینست گفتارها که گفتم بشما چون با شما بودم زیرا که واجبست بکمال رساندن هر چه نوشته شده است در ناموس موسی و در نبیغمبران و در مزامیر در باب من، ان هنگام کشان ایشان را خوردن برای دریافتن نوشتن آنها را، و گفت با ایشان چنان نوشته شد و چنین در بایست بود که رنج کشد مسیح و به خیر از مردگان در سیوم روز، و منادی کرده شود بنام او توبه و امرزش کناهان در همه امت و ابتدا باشد از اورشلیم، و شما گواهان هستید ازینها، و من بفرستم سویی شما وعده کرده شده بدر من و شما بنشینید در شهر تا ان وقت که بوشید قوت را، و ایشان را بیرون برد سویی بیت عینا و دستها خود را بالا برد و ایشان را برکتی کرد،

Et

جشها ایشان و اورا شناختند
و او از جشهای ایشان را
بیدا شد، بس گفتند با یک
دیگر نه که دل ما سوخته
شده بود در ما چون او خطاب
میکرد در راه و تفسیر میکرد
با ما کتابهارا، و برخاستند
در همان ساعت و باز گشتند
سوی اورشلیم و یافتند یازده را
جمع شده و انها را که با
ایشان بودند، و می گفتند
که برآستی برخاست خداوند
و دیده شد شمعون را، و
ایشان نیز خبر کردند
بدانچه شد در راه و چون
شناختند اورا در شکستن نان،
و درین خطاب که میکردند
ایشوع در میان ایشان ایستاد
و گفت با ایشان سلام با
شما منم مترسید، و بهم رفتند
و در خوف بودند زیرا که
بنداشتن مکر روحی بینند،
بس گفت با ایشان چرا بهم
میروید و اندیشه ها بر دلهای شما
میروند، به بینید دستهای مرا و
بایها که من هدام می کنید و
به بینید زیرا که روح را کشت و
استخوان نمی باشد چنانکه می دیدید
که من دارم، و چون این
بگفت نمود بایشان دستها و بایها،

oculis illorum disparuit
(p. non visibilis, sive
manifestus fuit.) Tum
dixerunt alter alteri,
Nonne nempe cor no-
strum urens (*existens*)
erat in nobis, cum ille
colloquium faceret in via,
& explicatas faceret no-
bis Scripturas? Et sur-
rexerunt in eadem hora,
& reversi sunt ad *Hie-
rosolymam*, & invenerunt
undecim simul existentes,
& illos qui cum illis e-
rant. Et dixerunt nempe,
In veritate surrexit
Dominus, & visus fuit
Simoni. Et ii etiam no-
titiam fecerunt de eo quod
fuit in via, & ut nossent
eum in fractione panis.
Et in colloquio quod
fecerunt, Jesus in medio
illorum adstabat, & di-
cebat illis, Pax vobis,
Ego sum, ne timeate.
Et in perturbationem
abierunt, & in metu fu-
erunt; quoniam opinati
sunt, siquidem spiritum
viderunt. Tum dixit il-
lis, Quare in perturba-
tionem abitis, & cogi-
tationes in corda vestra in-
eunt. Adspicite manus
meas et pedes, quod
ego idem sum, tangite
(p. tactum facite)
et adspicite, Quoniam
Spiritus caro & ossa non
sunt, sicut videtis quod
ego habeam. Et cum
hæc dixisset, Ostende-
bat iis manus & pe-
des.

Et

EVANGELIUM PERSICE,

Secundum S. Johannem.

IN nomine Patris, & Filii,
& Spiritus Sancti, unici
Dei, Evangelium Sanctum
Jesu Christi: Quemadmo-
dum scripsit Johannes unus e
duodecim Apostolis ipsius.

بسم پدر و پسر و روح القدس
یک خدا انجیل پاک ایشوع
مسیح جناحه نوشته است یوحنا
یکی از دوازده رسول او،

CAPUT I.

فصل اول

- 1 In principio erat verbum,
& verbum erat apud De-
um, & Deus erat verbum.
- 2 Hoc erat à principio apud
- 3 Deum. Omnis res ab il-
lo producta fuit; & sine
illo ulla (p. una) res produ-
cta non fuit, quaecunque
4 (ex illa quæ) fuit. In ip-
so erat vita, & vita lux
- 5 hominum fuit: Et lux lu-
men dedit in tenebris; &
tenebræ illum non compre-
henderunt (p. non invene-
6 runt.) Erat homo qui
missus fuit à Deo, nomen
- 7 ejus *Johannes* erat, Hic ve-
nit in (p. pro) testimoni-
um; ut testimonium daret
super luce, ut veritatem
- 8 afferant omnes per (p. per
interventum) cum. Ille
non erat lux, sed ut te-
stimonium daret super lu-
9 ce. Lux vera fuit illa quæ
lumen dat omnibus homi-
nibus qui in hunc mundum
veniunt.

در آغاز بود سخن و سخن بود
فرز خدای و خدای بود سخن،
این بود از آغاز فرز خدای، همه
چیز از او پیدا شد و بی او یک چیز
پیدا نشد از آنچه شد، بدو
بود زندگانی و زندگی نور
مردم بود، و نور روشناهی دهد
در تاریکی و تاریکی او را در
نیافت، بود مردی که فرستاده
شد از خدای نام او یوحنا بود،
این آمد برای گواهی تا گواهی
دهد بر نور تا ایمان آرند همه
بوسیله او، او نه بود نور
لیکن تا گواهی دهد بر
نور، نور حقیقی بود ادک
روشناهی میدهد همه مردم را که
با این عالم آیند،

و چون در ایشان برکت کرد
 جدا شد از ایشان و بالا رفت
 سوی آسمان، و ایشان سجده
 کردند و باز گشتند سوی
 اورشلیم بشادی بزرگی، و همه
 وقتی در هیکل می بودند ستایش
 گویندگان و شکر
 گویندگان خدای را، امین،

Et cum super illos benedictionem fecisset, separatus erat ab illis, & sursum ibat versus coelum. Et ii adorationem fecerunt, & reversi sunt ad Hierosolymam cum gaudio magno. Et omni tempore in templo erant, laudem dicentes, & gratias dicentes Deo: Amen.

51

52

53

EVAN-

- 21 Et sciscitati sunt ab illo, و پرسیدند از وی که الیا تویی و
 Ergo quid? *Elias* tune es? گفت نیستی منی هستی و جواب داد
- 22 Et dixit non sum, Propheta نه ، بس گفتند با او که کیستی
 es? Et responsum dedit, تا جواب دهیم ایشانرا که ما را
 Non. Tum dixerunt ei, میفرستادند چه میکنی تو از خود،
 Tu quis es? ut responsum گفت منم آوار که بادکن میدان
 demus iis qui nos miserunt, در بیابان آمده دارد راه خداوند را
 quid dicis tu de teipso? همچنانکه گفت ایشانرا بیغمبر،
- 23 Dixit, Ego sum vox quæ و بودند آن فرستادگان از
 clamorem dedit in deserto, قریسمین، و پرسیدند از وی و
 Paratam habete viam Do- گفتند او را بس چون عمادا
 mini, quemadmodum dixit میکنی چون اگر تو نه مسیح و
- 24 *Isaias* Propheta. Et erant نه الیا و نه بیغمبری، جواب داد
 25 illi missi de Phariseis. Et یوحنا ایشان و گفت من عمادا
 sciscitabantur ab illo, & میکنم باب اما در میان شما
 d'cebant ei, Ergo quomodo ایستاده استی ادکه شما نمی شناسید
 baptismum facis, quando اورا، اوستی ادکه آید بعد از من
 quidem tu nec Christus, و او بیشتر از منستی ادکه سزاوار
 neque *Elias*, neque Pro- نیستم من تا کشایم دوال موزها
- 26 pheta sis? Responsum اورا، چون این در بیت عینا در
 dedit *Johannes* illis & dixit, گذاره اردن اینجا که یوحنا
 Ego baptismum facio [cum] عمادا میکنم بعد از ان
 aqua, verum in medio ve- رور دید یوحنا ایشوع را که می
 stri adstans est ille quem آمد سویی او و گفت اینک بر
 27 vos non noftis ipsum. Is خدای اینک ادکه بر میدارد کناه
 est ille qui venit post [ex] عالم، اینست که گفتم برای
 me; & ille ante me est; او بیاید بس از من
 ille quo dignus non sum مردی که بیش از من
 ego, ut solvam corrigiam بونه استی برای ادکه بیشتر
 28 calceorum ejus. Erat hoc است از من،
 in *Bethabara* (p. *Bethania*)
 in ora *Jordanis*, illic loci
 quo *Johannes* baptismum
 29 fecit. Post illum diem
 vidit *Johannes* Jesum, qui
 venit ad illum. & dixit,
 Ecce Agnus Dei, ecce
 ille qui sustulit peccatum
 30 mundi. Hic est quem di-
 xi, Pro ipso (sc.) veniet
 post [ex] me homo, qui
 ante me [existens] est,
 propterea quod ille [ex]
 anterior est quam ego.

۱. در عالم بودن و عالم ازو پیدا شد
 ۱۱ و عالم او را دشناخت، سوي خاصه
 خون آمد و خاصه او او را قبول نکرد،
 ۱۲ فاما ایشان همه که او را قبول
 کردند دان ایشان را بادشاهی که
 فرزند ان خدای شود مرايشانرا که
 ۱۳ کرویدند بنام او، ایشان که
 ده از خون اند و ده از مران گوشت
 و ده از خواست مران لیکن از
 ۱۴ خدای زایدند شدند، و کلمه
 گوشت مند شد و در ما حلول
 کرد و دیدیم بزرگوار او همچو
 بزرگوار این یکانه بدر و بر
 ۱۵ از نعمتی و راستی، یوحنا برو
 کواهی دان و فریاد کرد و گفت
 اینست ادکم گفتیم که پس از
 من آید و بیش از منست زیرا که
 ۱۶ قدیمتر است از من، و از
 بری او گرفتیم همه ما نعمتی عوض
 ۱۷ نعمتی، زیرا که دین بر دست
 موسی دان شد و نعمتی و راستی بر
 ۱۸ دست ایشوع مسیح شد، خدا اجرا
 کسی ندید یکانه بسر که موجه
 در کنار بدر است او خبر دان،
 ۱۹ و اینست کواهی یوحنا چون
 فرستاده جهودان از اوریشلیم
 کاهنان و لیویان بسوی او تا
 ۲۰ برسند ازو که تو کیستی، و
 اقرار کرد و منکر نشد و اقرار
 کرد که من مسیح فیستیم،

In mundo fuit, & mun- 10
 dus ab illo productus fuit, 11
 & mundus illum non novit. 12
 Ad propria (p. propieta- 13
 tem suam) venit, & propri- 14
 um ejus eum non accepit (p. 15
 acceptum non fecit.) Ver- 16
 rum ii omnes qui eum ac- 17
 ceperunt, dedit iis potesta- 18
 tem (p. regimen) ut filii Dei 19
 sint, nempe illis qui credunt 20
 in nomine ipsius. Illis qui
 non ex sanguine sunt, & non
 ex carne, & non ex volun-
 tare hominis, sed ex Deo na-
 ti fuerunt. Et verbum in-
 carnatum fuit, & in nobis
 habitationem fecit, (& vidi-
 mus gloriam (p. majesta-
 tem) ejus, sicut gloriam filii
 unici Patris) plenū [de] gra-
 tia & veritate. *Johannes*
 super illo testimonium de-
 dit, & clamorem fecit &
 dixit, Hic est ille quem dixi
 quod post [ex] me veniat,
 & ante quā ego sit, quoni-
 am prior sit quā ego. Et
 ex plenitudine ejus accepi-
 mus omnes nos gratiam pro
 gratia. Quoniam fides per
 manum *Mosis* data fuit, &
 gratia & veritas per manum
Jesu Christi fuit. Deum
 aliquis non vidit, unicus Fi-
 lius qui existens in sinu Pa-
 tris est, ille notitiam [ejus]
 dedit. Et hoc est testimo-
 nium *Johannis*, cum mitte-
 rent *Judaei* ex *Hierosolyma*
 Sacerdotes & Levitas, ad
 eum ut sciscitentur ab illo
 nempe, Tu quis es? Et
 confessionem fecit, & ne-
 gans non fuit, & confessionē
 fecit, nempe, Ego Christus
 non sum.
 Et

- 41 Hic invenit primò fratrem suum *Simonem*, & ei dixit, Invenimus Messiam, (cujus interpretatio Christus est.) Et adduxit eum ad Jesum, intuitum fecit Jesus versùs eum & dixit, Tu es *Simon* filius *Iona*, tu vocatus eris *Cephas*, cujus interpretatio ipse *Petrus* est. In die altero voluit foràs exire ad *Galileam*, & invenit *Philippum*, et dixit ei Jesus, Post me veni. Erat *Philippus* de *Bethsaida*, de civitate *Andrae* & *Petri*.
- 42 Et invenit *Philippus Nathanaelem*, & dixit ei, Illum de quo (p. eo) scripsit *Moses* in lege et Prophetis, invenimus ipsum, Qui Jesus est filius *Iosephi* de *Nazareth*. Et dixit ei *Nathaniel*, Aliquidne ex bono potest esse (p. ut sit) de *Nazareth*? Dixit ei *Philippus*, Veni & adspice. Vidit Jesus *Nathanaelem* qui venit ad eum, & dixit, Ecce *Israelita* (p. *Israel*) in veritate, quo in ipso dolus non est. Dixit ei *Nathaniel*, Unde (p. è quo loco) nosti me? Responsum dedit Jesus & dixit ei, Priùs quàm te vocabat *Philippus*, cùm adhuc sub arbore ficus esses, te videbam. Responsum dedit ei *Nathaniel*, et dixit, ô Rabbi (p. Magister, Doctor,) Tu es filius Dei, tu es Rex *Israelis*. Responsum dedit Jesus et dixit ei, Tu cre-
- ایمن یافت نخست برادر خود
شمعون را و با او گفت یافتیم
مسیح را که ترجمه کریستس هست،
و بدن او را سوی ایشوع دکاه کرد
ایشوع سوی او و گفت تویی
شمعون بن یونا تو خوانده شوی
صفا که ترجمه آن بطرس است،
در روز دیگر خواست بیرون رفتن
سوی جلیل و یافت فیلیفوس را و
گفت با او ایشوع بی من بیا،
بدون فیلیفوس از بیت صیدا از شهر
اندراوس و بطرس، و یافت فیلیفوس
دیتنال را و گفت با او ادکه برو
دبشت موسی در قهریت و پیغمبران
یافتیم او را که ایشوع است بن
یوسف از ناصره، و گفت با
او دیتنال هیچ از خوبی تواند که
شود از ناصره گفت با او فیلیفوس
بیا و به یمن، دید ایشوع دیتنیل را
که می آمد بسوی او و گفت
اینک اسرائیل برآستی که درویش
دیستی، گفت با او دیتنال از
کجا شناختی مرا جواب داد ایشوع و
گفت با او پیش از ادکه ترا بخواند
فیلیفوس که هنوز زیر درخت انجیر
بودی ترا دیدم، جواب داد
او را دیتنال و گفت ای
معلم تویی این الله تویی
ملک اسرائیل، جواب داد
ایشوع و گفت با او تو اوریدی

didisti

غش /

۳۱ و من اورا دپیشناختم لیکن تا
 بیدا شون اسراییل را برای این
 آمدن من که عبادا کنم باب،
 ۳۲ و کواهی دان یوحنا و گفت که
 دیدم روح را که فرو می آمد از
 آسمان بسان کبوتر و برو ماند،
 ۳۳ و من نمیدانستم اورا اما ادکه
 فرستاد مرا تا عبادا کنم باب او
 گفت بمن ادرا که به بینی که
 روح فرو آید و بماند برو اوست
 ادکه عبادا کند بروح القدس،
 ۳۴ و من دیدم و کواهی دانم که
 اینست ابن الله، روزی دیگر
 ۳۵ بون یوحنا ایستاد و دو کسی از
 تلامیذان خون، چون دید
 ۳۶ ایشوع را روان گفت اینک بره
 خدا، بس شنیدند و تلامیذ او
 ان جه گفت و رفتند در بی
 ۳۷ ایشوع، باز ذکرست ایشوع
 سوی ایشان که می آمدند در بی
 او و گفت با ایشان جه می
 خواهید گفتند با او ای ربی که
 ترجمه ان معلم است کجا می باشی،
 ۳۸ گفت با ایشان بیایید و به بینید
 آمدند و دیدند انجا که را که
 بون و مقام کردند بیش او ان
 روز و بون نزدیک دهم ساعت،
 ۳۹ یکی از ایشان که شنیدند از
 یوحنا و عقب ان رفته بودند بون
 اندروس برادر شمعون بطرس،

31 Et ego eum non noveram,
 sed ut manifestatus sit Isra-
 eli, propter hoc veni ego
 ut baptismum faciam cum
 aqua. Et testimoni-
 um dedit *Iohannes* &
 32 dixit, nempe; Vidimus
 spiritum qui desuper venit
 è coelo in morem colum-
 bæ, & super ipsum man-
 sit. Et ego non novi eum;
 33 verum ille qui misit me ut
 baptismum faciam in aqua,
 ipse dixit mihi, (*super*) quem-
 cunque adspexeris; quod
 Spiritus descendat (p. de-
 super veniat) & manens
 super illum sit, ille [est]
 qui baptismum faciet cum
 Spiritu Sancto. Et ego vi-
 di, & testimonium dedi,
 34 quod hic sit filius Dei. Die
 35 crastinâ (p. alterâ) erat *Iohan-
 nes* adstans, & duæ personæ
 de Discipulis suis. Cum
 36 videret Jesum ambulantem,
 dixit, Ecce Agnus Dei.
 Cum audirent duo Disci-
 37 puli ejus illud quod dixit, eti-
 am sequebantur [in] post Je-
 38 sum. Respexit Jesus ad il-
 los qui venerunt [in] post il-
 lum, & dixit illis, Quid quæ-
 ritis? Dixerunt ei, Rabbi,
 (cujus interpretatio ipsius
 Magister est,) quo loco eris?
 39 Dixit iis, Venite, & adspi-
 cite; venerunt & viderunt
 locum, quo infuit, & statio-
 nem acceperunt apud eum
 illo die, & erat propè de-
 40 cima hora. Unus ex il-
 lis qui audierant ex *Iohan-
 ne*, & post illum secuti e-
 rant, erat *Andreas* frater
Simonis Petri.

- 9 Et cū gustasset princeps convivii aquam, quæ vinum facta fuit, & non novit è quo loco esset, & famuli norunt ii qui educantes erant aquam, tum vocabat princeps convivii sponsum. Et dixit ei, Omnis [persona] in primis vinum bonum apponit, et cū ebrii fuerint, tum vinum humile, & tu vinum bonum servasti usque adhuc (p. custoditum habuisti ad nunc.) Hoc est primum miraculum quod Jesus fecit in *Cana Galilææ*, et apparentem fecit gloriam (p. majestatem) suam, & crediderunt in eum Discipuli ipsius. Postea descendit ille, & mater, & fratres ejus, & Discipuli ejus, ad *Capharnaūm*; & illic loci, locum acceperunt (in) tempus exiguum. Et propè erat Pascha Judæorum, et ascendit (p. sursum ivit) Jesus ad *Hierosolimam*. Et invenit in templo illos qui vendebant boves, et oves et columbas, et nummularios sedentes: Tum fecit quasi flagellum è funiculis, et foràs ejecit (p. fecit) universos de templo, atque etiam oves et boves, et aurum nummulariorum defudit, et turbavit mensas. Et dixit his quæ columbas vendebant, Suscipite hæc hinc (p. ex hoc loco,) et ne facite Domum Patris mei domum mercaturæ.
- 9 و چون چشید سر مجلس ابرا که شراب شده بود و ندید داشت از گجاستی و خدمتگاران میدادستند ایشان که بر آورده بودند ابرا بس بخواند سر مجلس عروس را، و گفت با او هر کسی در اول شراب نیک را می دهد و چون مست شود ادک شراب دوم را و تو شراب نیک را دکاه داشتی تا اکنون، اینست اولین معجز که ایشوع کرد در قانی جلیل و ظاهر کرد بزرگواری خود را و ایمان آوردند بس و قلامیدان او، بعد ازین فروه آمد او و مادر او و برادران او و قلامیدان او سوي کفرناحوم و اینجا مقام گرفتند روزگاری اندک، و نزدیک بود فصیح جهنم را و بالا رفت ایشوع سوي اورشليم، و یافت در هیکل ایشانرا که می فروختند کاوان و کوسفند و کبوتران را و صرافان نشسته، بس بساخت هم چون دره او رسیدان و بیرون کرد هدگنا را از هیکل و دیز کوسفندان و کاوان و صرافان را بر ریخت و بر کرده اند تخت های، و گفتن بایشان که کبوتران می فروختند بزرگیرید اینها از اینجا و مکنید خانه بدر مرا خانه بزرگانی،

Et

ایمان بدین سبب که گفتیم
 بتو ترا ز درخت انجیر دیدم به
 ۵) بینی عظیم تر از این ها، و گفت
 با او راست راست گویم بشما از
 اکنون به بینید اسماعرا کشاده
 و ملائکه خدا بالا روند و بشین
 آیند سوی ابن البشر،

didisti (p. attulisti fidem) ob
 hanc causam quod dixi tibi,
 Te sub arbore ficus adspexi,
 adspicies majora quam
 hæc. Et dixit ei, Amen, 51
 Amen, dico vobis, dehinc
 (p. à nunc) adspicietis cœ-
 los apertos, & Angelos
 Dei, (qui) sursum eunt &
 in imum veniunt super (p.
 ad) Filium hominis.

فصل دوم

CAPUT II.

۱ و در روز سیوم بون در قانی شهر
 جلیل مهمانی و بون مادر
 ۲ ایشوع اینجا، و خوانده شد دیز
 ایشوع و تلامیضان او به مهمانی،
 ۳ و چون کم شد خبر گفت مادر
 ۴ ایشوع پاد دارد شراب، گفت
 ایشوع به او چیست مرا و ترا ای
 زن ساعتی من هنوز نیامده است،
 ۵ گفت مادرش بخدمت کاران
 ۶ بکنید هر آنچه گوید بشما، بون
 اینجا شش سهج از سنگ نهاده
 برای غسل جهودان که میداشت
 ۷ هر یک دو سبو یا سه، گفت
 بایشان ایشوع بر کنید سبوهارا
 باب و بر کردند ادهارا تا بالایی،
 ۸ و فرمود بایشان ایشوع بر
 آرید اکنون و ببرید بسر
 مجلس و بردند،

ET in die tertio erat in 1
 Cana civitate Galilæe
 nuptiæ (p. convivium,) &
 erat mater Jesu illic loci.
 Et vocatus erat etiam 2
 Jesus, & Discipuli ejus ad
 nuptias (p. convivium.)
 Et cum defectus esset vi- 3
 ni, dixit mater Jesu ei, Non
 habent vinum (p. potum, in
 genere.) Dixit Jesus ei, 4
 Quid est mihi & tibi, ô mu-
 lier? hora mea adhuc non
 venit (p. veniens est.) Di- 5
 xit mater ejus famulis, Fa-
 cite omne id quod dicat
 vobis. Erant illic loci sex 6
 hydriæ de lapide positæ,
 pro lotione Judæorum,
 quarum continebant (p. ha-
 bebant) unaquæque (p. om-
 nis una) duos metretas vel
 tres. Dixit eis Jesus, Ple- 7
 nos facite metretas [cum]
 aquâ, et plenos fecerant illos
 ad summum. Et jussit iis 8
 Jesus, Educite nunc, & ad-
 ducite ad principem (p. ca-
 put) convivii & adduxerunt.
 Et

CAPUT III.

فصل سیم

- 1 ERAT homo de Phariseis, nomen ejus Nicodemus,
 2 princeps Judæorum. Hic venit ad Jesum in nocte, & dixit ei, Magister, novimus quod tu à Deo veniens (sis) Doctor, quoniam alicui possibile non sit facere hæc signa quæ tu facis, nisi illi, quo Deus in ipso fuerit. Responsum dedit Jesus & dixit ei, Amen, amen, dico tibi, Si quis non natus sit rursus de principio (p. capite) novo, non potest Regnum Dei videre. Dixit ei Nicodemus, Qui possibile erit ut nasceretur homo cum senex sit? numquid potest in ventrem matris suæ intrare secundâ vice, & nasci? Responsum dedit Jesus, Amen amen, dico tibi, Si quis rursus non natus fuerit ex aqua, & è Spiritu, possibile non erit, ut in Regnum Dei intraret. Omne quod ex carne nascitur, caro est: & id quod è spiritu nascitur, Spiritus est. Admirationem ne habeto, quod dixerim tibi, Convenit vobis ut vice alterâ nati sitis. Ventus spirat (in) omni loco quo vult, & sonum ejus audis, sed nescis nempe, è quo loco veniat,

یون مردی از فریسیان نام او
 نیکانیموس سرور یهودان
 این آمد سوی ایشوع در شب و
 گفت او را ای معلم میدادیم که
 تو از خدا آمده اموزگار پدر که
 کسی را ممکن نیست کردن
 این ایات که تو میکنی مگر
 این را که خدای با او باشد
 جواب داد ایشوع و گفت او را راست
 راست گویم بگو اگر کسی نژاید
 باز از سر نو نتواند که مملکت
 خدا را بیند، گفت بسا او
 نیکانیموس چون ممکن باشد
 که بزاید مرد چون بپیر شود آیا
 تواند در شکم مادر خون رفتن دوم
 بار و زایدن، جواب داد ایشوع
 راست راست گویم بگو اگر کسی
 باز نژاید از آب و از روح ممکن
 نباشد که در مملکت خدای رود
 هر چه از کوشش زاید کوشش باشد
 روح از روح زاید روح بود، عجب
 مدار که گفتم بگو باید شمارا که
 بار دیگر زاده شوید، بان می ورن
 هر جایی که خواهد و آواز او می شنوی
 لیکن نمیدانی که از کجای آید

و یان آوردند تلامیضان او که
 نبشته بود رشک خادۀ ترا مرا خورد ،
 جواب دادند جهودان و گفتند
 با او کدام نشانه می نمایي مرا
 که اینها میکنند ، جواب داد
 ایشوع و گفت با ایشان بشکافید
 این هیكل را و من باز بایستادم
 او را در سه روز ، گفتند جهودان
 عمارت کردنی این هیكل را
 بجهل و شش سال و تو باز عمارت
 کنی در سه روز ادرا ، اما
 او گفت ار هیكل تن خون ،
 پس چون برخاست از مردگان
 یان آوردند تلامیضان او که
 این گفته بود و باور کردند
 بکلمات و بدان سخن که
 گفت ایشوع ، و چون
 بود ایشوع در اورشلیم در فصیح
 در روز عید ایمان آوردند بسیار
 بنام او چون دیدند آیاتی او
 که میکرد ، اما ایشوع
 ایمان بدون از ایشان زدرا که او
 همه را دانست ، محتاج آن نبود
 که کسی گواهی دهد بر
 مردی برای آنکه میدانست
 که در انسانی چه
 باشد ،

Et recordationem attulerunt Discipuli ejus, quod scriptum sit, Zelus domus tuæ me comederit. Responsum dederunt Judæi, & dixerunt ei, Quid signi ostendis nobis quod hæc facias? Responsum dedit Jesus & dixit iis, Dissolvite (al. lacerate) hoc templum, & ego restituiam illud in triduo (p. tribus diebus.) Dixerunt Judæi, Edificarunt (p. ædificium (al. habitationem) fecerunt) hoc Templum in quadraginta & sex annis, & tu rursus ædificatum facies in tribus diebus illud? Verum is dixit de templo corporis sui. Ergo cum surrexisset à mortuis, recordationem attulerunt Discipuli ejus quod hoc dictum esset, & crediderunt (p. fidem fecerunt) in scripturam, & in illud verbum quod dixit Jesus. Et cum esset Jesus in Hierosolyma in Pascha; in die festo crediderunt (p. fidem attulerunt) multi in nomine ejus, cum vidissent signa ejus quæ fecit. Verum Jesus confusus non erat illis (p. ex illis,) Quoniam ille omnes novit. Et opus [illud] non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine, propterea quod novit quid in homine sit.

- 18 Omnis qui in eum credit (p. fidem affert,) non judicabitur (p. in hac performance judicium non erit,) & omnis qui non credit, antea (p. ex ante) judicium factum est ei, quoniam non credit in nomine unigeniti (p. unici) Filii Dei. Hoc est judicium, quod lux venerit in mundū, et homines dilexerunt tenebras magis (al. prius) quam lucem, quoniam opera illorum mala erant. Omnis qui malum facit odit (p. odium habet) lucem, & non venit ad lucem, ut reprehensa [facta] non sint opera ejus.
- 19 Verūm ille qui veritatem facit, venit ad lucem ut apparentia sint opera ejus, quoniam in Deo facta sint.
- 20 Postea venit Jesus & Discipuli ejus ad *Judaicam* terram, & mansit illic loci cum illis & baptismum fecit. *Johannes* etiam baptismum fecit in *Aenon*, quæ super oram *Salim* fuit, quoniam aqua illic loci multa fuit; & venerunt et baptismum acceperunt. Quoniam *Johannes* adhuc in carcere conjectus non fuit (p. non incidens.) Incidit inquisitio inter Discipulos *Johannis* & *Judæos*, de argumento (p. capite) purificationis. Et venerunt ad *Johannem*, & ei dixerunt, ô Magister, ille qui fuit apud te in ora *Jordanis*, & de illo testimonium perhibuisti, ecce ille baptismum facit, et omnes ad illum veniunt.
- 18 هر که بدو ایمان اورد بران کسی داوری نشود و هر که ایمان دیار از پیشی داوری کرده شده است او را زیرا که دکرود بنام یکا که ابدن الله، اینست داوری که دور آمد بجهان و دوست داشتند مردمان قاریکی بیشتر از دور زیرا که عملهای ایشان بد بود، هر که بدی کند دشمن دارد دور را و دیاید سوی روشنی تا سرزدش کرده نشود کردارهای او، اما ادکه راستی کند بیاید سوی روشنی تا ظاهر شود کارهای او زیرا که بخدا شده است، بعد از آن آمد ایشوع و تلامیذان او سوی هون زمین و می ماند انجا بایشان و عبادا میگرد، یوحنا نیز عبادا میگرد در اینون که بر کناره شالیم بود زیرا که ایها انجا بسیار بود و می آمدند و عبادا می گرفتند، زیرا که یوحنا هنوز در زندان دیافقانه بود، افتاد بحث میان تلامیذان یوحنا و جهودان در باب طهارت و آمدند پیش یوحنا و با او گفتند ای معلم ادکه بود با تو در گذاره اردن و برو کارهای دانی اینست که او عبادا میکند و همه سوی او می آیند،

و بجای میروند همچنان باشد هر
 ۹ که از روح زاید ، جواب داد
 نیکدیوس و با او گفت چگونه
 ۱۰ تواند که اینها باشد ، جواب داد
 ایشوع و گفت با او تو آموزگار
 در اسرائیل و نمیدانی این چیزها را ،
 ۱۱ راست راست گویم بتو که ما آنچه
 ندانیم میگوئیم و آنچه دیده ایم بدو
 گواهی میدهیم و گواهی ما قبول
 ۱۲ نمیکند ، اگر چیزها زمینی
 گفتیم بشما و باور نکردید
 چگونه اگر چیزهای آسمانی
 ۱۳ بشما گوئیم باور کنید ، و
 نیست کسی که با آسمان رفت
 مگر آنکه از آسمان بشیء آمد
 این البشر آنکه در آسمان است ،
 ۱۴ و چنانکه موسی بالا داشت در بیابان
 مار را برین مثال باید که این
 ۱۵ البشر بالا شود ، تا هر که بگردد
 بدو هلاک نشود لیکن او را باشد
 ۱۶ زندگانی جاوید ، که چنین
 [نوشت] داشت عالم را خدای که
 بخشید بسر خود را تا هر
 کسی که بدو بگردد او بیه
 ۱۷ نشود لیکن او را باشد
 زندگانی جاوید ، نغزستان
 خدای بسر خود را بعالم
 ما عالم را حکمت کند
 لیکن تا خلاص کردن عالم
 بدست او ،

& in quem locum redeat,
 ۹ consimilis erit omnis qui
 è Spiritu nascatur. Res-
 ponsum dedit Nicodemus ,
 & ei dixit, Quomodo po-
 test ut hæc sint. (futura?)
 ۱۰ Responsum dedit Jesus,
 & dixit, Tu doctor in Is-
 ۱۱ raele (es,) & non nosti hæc
 res? Amen amen dico
 ۱۲ tibi, Quod nos, id quod
 novimus, dicamus, & id
 quod vidimus (p. videntes
 sumus,) de eo testimonium
 perhibemus, & testimonium
 nostrum non accipitis
 (p. acceptum non facitis.)
 ۱۳ Si res terræ dixerim vobis,
 non credidistis, Quomodo
 si res cœlestes vobis dixero
 fidem facietis? Et non
 ۱۴ est qui in cœlum abit, nisi
 ille qui à cœlo in mundum
 venit Filius hominis, ille
 qui in cœlo est. Et sicut
 ۱۵ Moses extulit (p. sursum ex-
 hibuit) in deserto serpen-
 tem, in hoc modo (p. si-
 militudine) convenit ut Fi-
 lius hominis ascendat.
 ۱۶ Ut omnis qui credat in
 eum periturus non esset,
 sed ei esset vita æterna.
 ۱۷ Quia sic dilexit (p. dile-
 ctionem habuit) mundum
 Deus, ut donaverit filium
 unicum suum, ut omnis
 persona quæ in eum credet,
 ipsa corrumpenda non fu-
 erit, sed ei fuerit vita æter-
 na. Non misit Deus Fi-
 lium suum in mundum ut
 mundum judicet (p. judi-
 cium faciat,) sed ut salvus
 fiat mundus per manum
 ejus.

CAPUT IV.

فصل چهارم

- 1 Cum novisset Jesus quod
Pharisæi audissent quod
Jesus fecisset (p. faciens ef-
fer) Discipulos multos &
baptizasset (p. baptismum
fecisset) plures quam Jo-
hannes. Quamvis Jesus
baptismum non fecerat, sed
3 Discipuli ejus. Reliquit
Judeam, et reversus est ad
4 Galileam. Et in commodo
erat ei ut per (p. ex) Sa-
5 mariam transfret. Ergo
venit in civitatem Samaria
quam Sichar vocabant, juxta
oram agelli quem donavit
Iacobus ad filium suum Jo-
6 sephum. Et illic loci erat
fons aquæ Iacobi, ergo Je-
sus fessus erat de via, et in
hunc modum sedebat su-
per puteum, et propè erat
7 sexta hora. Venit mulier
ex Samaria, ut aquam ex-
hauriat: dixit ei Jesus,
8 Da mihi ut bibam. Di-
scipuli ejus in civitatem
profecti erant ut emant
9 escam. Ergo inquit illa
mulier Samaritana ei, quo-
modo tu nempe Judæus
à me petitionem facis aquæ
ut bibas; et ego sum mu-
lier Samaritana: et soci-
etatem (p. commissionem)
non faciunt Judæi cum Sa-
10 maritanis. Responsum de-
dit Jesus et dixit ei, Si
noveras donationem Dei,

چون دانستی ایشوع که فریسیان شنیدند که ایشوع کرده است تلامیذ بسیار و عبادا میکند بیشتر از یوحنا، اگر چه ایشوع عبادا نمی کرد لیکن تلامیذان او، بکن داشت یهودان را و باز رفت بسوی جلیل، و در بایستی بود او را که از سامری بگذارد، پس آمد بشهر سامری که سخیر می گفتند بر کناره ده که بخشید یعقوب به بسر خود یوسف، و اینجا بود چشمه ایی یعقوب پس ایشوع مایده بود از راه و باین حالت می نشست بر جاه و نزدیک بود ششم ساعت، آمد زنی از سامره تا اب بران گفت با او ایشوع بده مرا تا بخورم، تلامیذ او در شهر رفته بودند تا خردند قوتی، پس گفت ان زن سامری با او چون تو که جهودی از من در خواست میکنی اب تا بیاشامی و من زنی هستم سامری و آمیزش نمیکنند یهودان با سامریان، جواب داد ایشوع و گفت او را اگر میدانستی بخشایش خدای را

۲۷ جواب دان یوحنا و گفت تمواند
 کسی که چیزی بستاند مگر
 ۲۸ دان شود او را از آسمان، شاخون
 برای من کواهی دهید که کفتم
 که من مسیح نیستم لیکن
 ۲۹ فرستاده شدم در پیش او، هر
 کرا عروس هست داماد است و
 دوست داماد ادکه بایستاد و ازو
 شنود شاه شود بشانی برای او را
 داماد و این خرمی من بکمال
 رسید، او را باید که دوشود و مرا
 ۳۰ که بکمی آیم، ادکه از بلندی
 آمد بالایی همه است و ادکه از زمین
 است و از زمین سخن میگوید
 و ادکه از آسمان آمد او بلندتر
 ۳۱ است از همه، و کواهی دهد
 بهر چه دید و شنید و کواهی او را
 ۳۲ کسی قبول نمیکند، ادکه
 کواهی او را قبول کند حکم کند
 ۳۳ با ادکه خدای حق است، او را
 که فرستاد خدای سخن خدای
 میگوید که خدای روح به بپا
 ۳۴ نیشید، بدر بسر را دوستی دارد
 و همه چیزی بدست او گذاشت،
 ۳۵ هر که ایمان به بسر آورد او را باشد
 زندگانی جاوید و هر که به بسر
 ایمان نمی آرد زندگانی نباشد
 او را لیکن خشم خدا بر او هست،

27 Responsum dedit Iohannes et dixit, Non potest
 quis nempe aliquod (p. rem)
 accipere, nisi datum sit ei
 28 de caelo. Vos ipsi pro
 me testimonium perhibetis
 quod dixerim, quod ego
 Christus non sim, sed mis-
 sus sum [in] ante illum.
 29 Omnis cui sponsa est, spon-
 sus est; & amicus sponsi
 ille qui adstat & ex illo
 audit, gavisus est cum gau-
 dio propter vocem sponsi,
 & hoc gaudium meum in
 30 complementum venit. Ei
 convenit ut crescens sit,
 et mihi ut in decrescen-
 31 am venirem. Ille qui de
 alto venit super omnes est,
 et ille qui de terra est, et
 de terra verba facit; et ille
 qui de caelo venit, ille su-
 perior est quam omnes?
 32 Et testimonium perhibet,
 de omni quod vidit et au-
 divit; & testimonium ejus
 33 aliquis non recipit. Ille
 qui testimonium ejus reci-
 pit (p. receptum facit) ob-
 signationem (p. iudicium)
 facit de eo quod Deus ve-
 34 rax sit. Quemcumque mi-
 sit Deus, verbum Dei loqui-
 tur, quod Deus Spiritum
 per mensuram non largiatur.
 35 Pater Filium dilexit, et
 omnes res in manum ejus
 36 transmisit. Omni qui fi-
 dem in Filium affert, erit vi-
 ta aeterna, et omni qui in Fi-
 lium fidem non affert, vita
 non erit ipsi, sed ira Dei su-
 per illum est.

21 eodem loco convenit cultum facere. Dixit ei Jesus, ô mulier crede (p. fidem facito) mihi, quod venerit hora, quâ cultum facietis patri, neque in hoc monte, neque (p. et non) in Hierosolyma. Vos cultum facietis rei quam nescitis, et nos adorationem facimus rei quam scimus, quoniam salus ex Judæis est. Sed veniet hora, & nunc est illud tempus nempe, quo cultum facient cultores veri (p. cultum facientes digni) patri, in spiritu & veritate: quia pater etiam similes his quærit qui cultum exhiberent ei.
 24 Deus Spiritus est, et ii qui cultum ei faciunt, in spiritu et veritate æquum est ut cultum faciant. Dixit ad eum mulier, Novi quod Messias venerit qui Christus dictus sit, & cum venerit is nos docebit omnes res.
 26 Dixit ad eum Jesus, Ego sum qui ad te verbum facio. Et in illa hora Discipuli ejus venerunt, præ colloquio (p. verbi loquelâ, vel loqui) ejus cum famina: verum ullus non dixit nempe, Quid vis? aut quid cum illa verbum loqueris?
 28 Ergo mulier abiit. (p. (in) viam egit) hydriam suam, & profecta est ad civitatem, & ad illos homines dixit. Venite & adspicite hominem qui dixit mihi omne quod feci (p. faciens fui) num non ille Christus est?

همونجا مي بايد سجون کردن،
 ۲۱ گفت با او ايشوع اي زن باور
 کن مرا که بيايد ساعتی که
 سجون کنید پدر را در درين کوه
 ۲۲ و نه در اوريشليم، شما سجون
 ميکنيد چيزي را که نمي دانيد
 و ما سجون ميکنيم چيز را که مي
 دانيم زيرا که سلامتي از جهون است،
 ۲۳ ليکن بيايد ساعتی و اکنون
 است ان هنگام که سجون کنند
 سجون کنندگان سزاوار مرد پدر را
 بروح و بحق که پدر فيز مانند اينها
 خواهد که سجون کنند اورا،
 ۲۴ خدای روح است و ايشان که سجون
 اورا مي کنند بروح و بحق واجبست
 ۲۵ که سجون کنند، گفت با او
 زن ميدانم که مسيح بيايد که
 کريستس خواهد شد و چون بيايد
 ۲۶ او مارا بيايمزاد همه چيزي، گفت
 با او ايشوع منم که با تو خطاب
 ۲۷ ميکنم، و در ان ساعت تلاميذ ان
 او آمدند و در عجب مادد از سخن
 گفتن او با زن اما کسی نگفت
 که چه میخواهي يا بهر چه باو سخن
 ۲۸ مي گويي، پس زن رها کرد
 جره خود را و روانه شد سوي شهر و
 ۲۹ بان مردمان گفت، بياييد
 و به بينيد مردی را که گفت
 مرا هر چه کرده بودم مگر
 او مسيح است،

و کیست این که میگویند ترا
 که بده تا بیاشامم شاید که تو
 میخواستی از او میدان ترا ب زنده ،
 ۱۱ گفت با او زن ای خداوند ترا
 دل نیست و جاه بغور است بس
 ۱۲ از کجا داری آب زنده ؟ مگر تو
 بزرگتر از پدر ما یعقوب هستی
 آنکه این جاه را بیا بخشید و او از او
 اشامید و فرزندان او و کوسندگان ،
 ۱۳ پاسخ داد ایشوع و گفت او را هر که
 بیاشامد از این آب ذکر بار تشنه
 شود اما هر که بیاشامد از ابدی
 که من بدهم او را تا جاوید تشنه
 نشود ، بلکه آن آب که من
 ۱۴ بدهم در او باشد چشمه آب که می
 ۱۵ جهد بردن کالی جاوید ، گفت
 با و زن ای خداوند بخش مرا از این
 آب تا ذکر تشنه دشوم و نیز دیام
 ۱۶ اینجا باب کشیدن ، گفت
 ایشوع او را برو شوهر خود را بطلب
 و بیا اینجا ، جواب داد زن و
 ۱۷ گفت ندارم شوهر گفت ایشوع
 با و راست گفتمی که شوهر ندارم ،
 ۱۸ پنج شوهر داشتم و این که
 اکنون داری نیست شوهر تو
 ۱۹ این بر راستی گفتمی ، گفت او را
 زن ای خداوند می بینم که تو
 ۲۰ پیغمبری ، بدران ما بگردن کوه
 سجون کردند و شما میگویند
 که اورشلیم جای است که

& quis sit hic qui dicit tibi
 nempe, Da ut bibam, con-
 venisset ut tu rogasses ab
 ipso, & daret tibi aquam
 viventem. Dixit ei mu-
 ۱۱ lier, ô Domine, ti-
 bi fitula non est, & pute-
 us in profundo est, ergo à
 quo loco dabis aquam
 viventem? Siquidem tu
 ۱۲ major quàm pater noster
Jacobus es, qui hunc pute-
 um nobis dedit, & is ex
 illo bibit, & filii ejus, &
 ۱۳ pecudes ejus? Responsum
 dedit Jesus & dixit ei,
 Omnis qui bibit ex hac
 aqua, aliâ vice sitiens erit,
 verum omnis qui bibet de
 aqua quam ego dabo ei,
 in æternum sitiens non erit.
 Sed illa aqua quam ego
 ۱۴ ei dabo, in illo erit fons
 aquæ quæ refliet in vitam
 æternam. Dixit ei mulier,
 ۱۵ ô Domine, da mihi de hac
 aqua, ut aliâ (vice) sitiens
 non sim, ac etiam non ve-
 ۱۶ niam huc loci ad aquam ex-
 trahendam. Dixit Jesus ei,
 Abi, maritum tuum quæ-
 ۱۷ re, & veni huc loci. Re-
 sponsum dedit mulier et di-
 xit, Non habeo maritum,
 dixit Jesus ei, Veritatem
 dixisti nempe, maritum
 ۱۸ non habeo. Quinque ma-
 ritos habuisti, & hic quem
 nunc habes non est mari-
 tus tuus, hoc in veritate di-
 xisti. Dixit ei mulier, Do-
 ۱۹ mine, video quòd tu Pro-
 pheta sis. Patres nostri in
 ۲۰ hoc monte venerationem fe-
 cerunt, & vos dicitis quòd
Hierosolyma locus sit in quo

eodem

- 41 Et multo plures credide- و بسیار بیشتر ایمان آوردند باو
runt in eum (p. fidem attul- برای سخن او، و گفتند بزن
42 erunt ad eum) propter ver- که نه بسبب سخن تو گرویدیم
bum ipsius, Et dixerunt لیکن ما شنیدیم و دادستیم
ad mulierem, Quòd non pro که اینست خلاص کننده عالم،
causa verbi tui credidimus, و بعد از دو روز از اینجا ایشوع
sed nos audivimus & intelle- بیرون آمد و رفت سوی جلیل،
43 ximus, quòd hic sit salvator برلی و کواهی دان همان ایشوع که
mundi (p. salutem faciens در بیغمیری در شهر خون کرامی
mundum.) Et post biduū, داشته دشون، پس چون بجلیل
(p. post[ex] duobus diebus) آمد او را قبول کردند جلیلیان
inde (p. ex illo loco) Jesus برلی آنچه دیده بودند هر آنچه
foràs venit, & abiit versùs کرده بود در اورشلم در روز
44 Galileam. Et testimonium عید زبراكه ایشان دین آمده
dedit idem Jesus, quòd pro بودند برلی روز عید، پس آمد
pheta in civitate sua hono- دین بقائه جلیل اینجا که ابرا شراب
45 rem habens non fuerit. Ergo ساخت و بود در كفرناحوم مردی
cum in Galileam venisset، ملکی بسر او رجور بود، این
eum acceperunt (p. accep- چون شنید که ایشوع آمده بود
tum fecerunt) Galilai, pro eo از یهودا سوی جلیل رفت بسوی او
quòd videntes erant omne و در خواست از او تا فرو آید و
id quod faciens erat in Hiero شفا دهد بسر او را برای آنکه بمرک
46 solyma, in die festi, quoniam در یک بود، پس گفت ایشوع
etiam venientes erant pro بوی اگر ایات و عجایبات نه بینید
47 pter diem festi. Ergo venit ایمان نیارید، گفت با او ملک
etiam in Canan Galilee, il- ای خداوند فرو آید بیش از آنکه
luc loci, ubi aquam vinum بپذیرد بسر من، گفت با او
48 fecerat, & erat in Capharna- ایشوع برو بسر تو زده است
um homo quidam regius, fi- ایمان آورد مرد بدان سخن
49 lius ejus aegrotus erat. Hic که ایشوع گفت و رفت،
cum audiret quòd Jesus ven-
iens esset, è Iudæa ad Gali-
laam, profectus est ad eum,
& petiit ab illo ut descen-
deret, & sanationem daret
filio ipsius, pro eo quòd
ad mortem propè erat.
48 Ergo dixit Jesus ad illum,
Si signa & miracula non
videris, fidem non afferetis.
49 Dixit ad eum Regulus,
ô Domine, descende priùs
quàm moriatur filius meus.
50 Dixit ad eum Jesus, Abi,
filius tuus vivens est, fidem
attulit homo ob hoc verbum
quod Jesus dixit, & abiit.

۳۰ او بیرون آمدند از شهر و آمدند
 ۳۱ پیش او، و در آن میانه در
 خواستند از او تلامیذان و گفتند
 ۳۲ ای معلم بخور، اما او گفت با
 ایشان مرا خورشی هستی ادکه شما
 ۳۳ فهمیداید، گفتند تلامیذان با
 یکدیگر کسی چیزی آوردن برای
 ۳۴ او تا بخور، گفت با ایشان
 ایشوع خورش من است که
 خواست او را بکنم که مرا فرستاده
 است و کار او بکمال رسنم،
 ۳۵ نه شما بگوید که هنوز چهار ماه
 است و درو می آید اینک میگویم
 بشما چشم بالا کنید و به بینید
 زمین را که سبید شده است برای
 ۳۶ درو، و ادکه بدرون من خود ستاده
 و باهم ارن میوه بزد کالی جاوید
 تا آن نیز که کشت میکند و
 ۳۷ نیز ادکه می درون باهم خرم شود،
 و سخن حق است که دیگر
 ۳۸ کشت و دیگری درون، من
 شمارا فرستادم درون چیزها که
 برو رنج ببردید دیگران رنج بردند
 و شما در رنج ایشان در رفتید،
 ۳۹ ایشان آوردند از سامریان جماعتی
 بسیار برای سخن زن که گواهی
 میداد که مرا گفت هر آنچه کرده
 ۴۰ بودم، پس چون آمدند باو سامریان
 در خواست کردند از او که همو
 ماد و همو ماد دو روز،

Et foras ibant de civitate, & ibant ad illum. Et in illo spatio expetebant ab illo Discipuli et dicebant, & Magister, Comede. Verum is dixit ad illos, Mihi esca est quam vos nescitis. Dixerunt Discipuli alter alteri aliquis ne aliquid (p. rem) attulit pro ipso ut manducet? Dixit ad illos Jesus, Cibus meus iste est, ut voluntatem ejus exequar qui me misit, et opus ejus in complementum venire faciam. Nonne vos dicitis, Quod adhuc quatuor menses sint, & messis venit? ecce dico ad vos, Oculos sursum attollite & adspicite terram, quod alba (existens) sit pro messe. Et ille qui metit mercedem suam recipit, atque unam reportat fructum in vitam eternam; ut ille etiam qui sementem facit, & ille etiam qui metit unam gavisi fuerint. Et verbum verum hoc est, Quod alter sementem faciat et alter metat. Ego vos misi ad metendam rem qua in ipsa laborem non tulistis, alii laborem tulerunt, & vos in laborem eorum intrastis. Fide attulerunt de Samaritanis turba magna, propter verbum mulieris quae testimonium dedit, quod mihi dixerit omne id quod operata sum. Ergo, cum venissent ad eum Samaritani, petitionem fecerunt ab illo, ut (in) eodem loco maneret, & (in) eodem loco mansit biduum.

Et

- 5 & omnis qui primò post motum aquæ in illum intravit sanitatem invenit, ex omni morbo qui erat ei. Et erat illic loci homo quidam qui spatio triginta annorum incidens (erat) in infirmitatem suam.
- 6 Cùm illum videret Jesus jacentem (p. cadentem,) et sciret quòd à diutino nempe in occurſu ibi eſſet, dixit ad illum, Viſne ut ſanus ſis?
- 7 Reſponſum dedit ei, Ille infirmus, ô Domine, perſonam (al. aliquem) non habeo, quæ cùm aqua in motionem veniat, me in piſcinam (p. lotionem, baptiſmum) injiciat, quia cùm ego veniam alter ante quàm ego deſcendit (p. deorſum venit.) Dixit Jeſus ad illum, Surge, ſume lectum tuum
- 9 et abi. Et in momento illo homo ſanitatē invenit, & lectum ſuum ſuſcepit, & abiit: ille dies ſabbatum fuit. Judæi dixerunt ad illum qui ſanus (al. ſavis, jocundus,) fuit, Sabbathum eſt, non obvenit tibi poteſtas illa ut cubile (p. vas, ſupelleſtilem) tuum ſuſcipias. Reſponſum dedit ad illos, Ille me ſanum fecit, ille mandavit mihi (p. ad me) nempe,
- 12 Suſcipe lectum tuum & abi. Ergo rogarunt ab illo, Quis eſt ille homo qui dixit tibi, Suſcipe lectum tuum, & abi? Ille qui ſanitatē inveniēns erat, nescivit nempe quis eſſet, quoniā Jeſus emigrationem fecit è turba quæ erat illic loci.
- و هر که اول بعد از حرکت آب درو میرفت صحت می یافتی از هر دردی که بودی اورا، و بود اینجا مردی که مدت سی و هشت سال افتاده به بیماری خون، چون اورا دید ایشوع افتاده و دانست که ار دیر که باز انجاست گفت با او خواهی که تندرستی شوی، جواب داد اورا ان بیمار ای خداوند کسی ندارم که چون آب در حرکت آید مرا در عیاد افکند که چون من می آیم دیگر کسی بیش از من فرو نماند، گفت ایشوع باو برخیز بستان بستر تو و برو، و در حال ان مرد صحت یافتی و بستر خون بر گرفت و رفت ان روز شنبه بود، جهودان گفتند با او که خوش شد شنبه است فرسد ترا تواناهي ادکه آلت خون بستادی، جواب داد با ایشان ادکه مرا تندرستی ساخت او فرمود بمن که برگیر بستر ترا و برو، بمن برسیدند ازو کیست ان مرد که گفت ترا برگیر بستر خون و برو، ادکه شفا یافته بود همین است که کیستی زیرا که ایشوع انتقال کرد از جنایت که بود اینجا،

و دران وقت که بشیخ میرفت
 بیش آمدند اورا بندگان و مرده
 دادند و گفتند که بسرت رنده
 کشت، برسید ازیشان که
 در کدام وقت تن درست شد
 گفتند اورا ی روز هر هفتم ساعتی
 دی اورا رها کرد، بس دانست
 بدر که همان ساعت بود که
 دران ایشوع گفت اورا بسر تو
 رنده است و ایمان آورد او و
 خانه او همه، این دومین معجزه
 کرد ایشوع در وقتی که از
 یهودا بجلیل آمد،

Et in illo tempore quo
 descenderat advenērunt ei
 servi, & nuntium dederunt,
 & dixerunt, Quod filius tu-
 us ad vitam (p. vivens) re-
 dierit. Rogavit ab illis nem-
 pe, in quo tempore (corpore)
 sanus factus est? dixerunt
 ei, Hesternō die in septima
 hora febris eum reliquit (p.
 in) viam egit.) Ergo no-
 vit pater quod eadem hora
 esset, qua in ipsa Jēsus di-
 xit ei, Filius tuus vivens est;
 & credidit (p. fidem attul-
 lit) ille, & domus ejus to-
 ta. Hoc secundum mira-
 culum fecit Jēsus, in tem-
 pore quo à Judaea in Ga-
 lileam venit.

51

52

53

54

فصل پنجم

CAPUT V.

بعد از آن بون عید جهودان و
 بالایی رفت ایشوع سوی
 اوریشلیم، بون در اوریشلیم
 جایگاهی عمادا که آن را می
 خوانند بلغت عبری بیت صاییدا و
 بون درو پنج رواق، و جماعتی
 بسیار از بیمارانی آنجا بودند افتاده
 از لنکان و کوران و شلانی
 منظر می بودند حرکت ابراء و
 فرشته خداوند فرو می آمد
 موافق وقت بدان جایگاهی
 عمادا و می جنبادید آن اب را

Postea (p. post ex eo) 1
 erat festum Judaeorum,
 & ascendit (p. sursum ivit)
 Jēsus ad Hierosolymam. Er- 2
 rat in Hierosolyma locus qui-
 dam lotionis (p. baptismi)
 quem ipsum vocabant in
 lingua Hebraica Bethesda,
 & erant in illo quinque 3
 porticus. Et multitudo
 magna de infirmis illic loci
 erant jacens (p. cadens) de
 claudis, & caecis, & paralyti-
 cis, respicientes erant mo-
 tionēs aquae. Et Angelus 4
 Domini desuper venit, juxta
 (statum) tempus in illum lo-
 cum lotionis (al. baptismi)
 & agitavit illam aquam
 &

- 22 viventes facit illos quos diligit (p. dilectionem habet.) Pater judicium non facit super aliquem, sed omne judicium largitur Filio. Ut honorem exhibeant omnes homines Filio, sicut honorem exhibent Patri. Omnis qui honorem non exhibet Filio, honorem non exhibet Patri, qui eum mittens est.
- 23 Amen amen dico vobis, Quod omnis qui audit verbum meum, & fidem affert in illum qui me misit, erit ei vita æterna, et in judicium non veniet, [&] etenim profectus est à morte ad vitam. Amen amen dico ad vos, Quod veniet hora, & nunc est tempus, quando audient mortui vocem Filii Dei, & illi qui audient, viventes erunt. Et quemadmodum Pater in seipso (p. in essentia sua) vitam habet, ira dedit Filio quoque ut sit ei vita in seipso: Et dedit ei regimen sibi quoque ut judicium exequatur; quoniam Filius hominis est. Mirati ne estote, quoniam hora venit quâ audient omnes illi qui in sepulchris (sunt) vocem ejus. Et foras venient illi qui bonum fecerunt (p. facientes sunt) ad resurrectionem vitæ; & illi qui malum fecerunt (p. facientes sunt) ad resurrectionem condemnationis. Ego à meipso aliquid (p. rem) non possum facere; sicut audio judi-
- زنده کند ایشانرا که دوست دارند،
 پدر حکم نکند بر کسی
 لیکن همه حکمرا بخشید بسر،
 تا کرامی دارند همه مردم بسررا
 چنان که کرامی دارند پدررا
 هر که کرامی ندارند بسررا کرامی
 ندارند پدررا که او را فرستاده است،
 راست راست گویم بشما که هر
 که شنید سخن مرا و ایمان
 آورد بدو که مرا فرستاد باشدش
 زنده گانی جاوید و بمکمه نیاید
 و لیکن روانه شود از مرگ سوی
 حیات، راست راست گویم بشما
 که بیاید ساعتی و اکنونوست
 وقت ادکه بشنوند مردگان آواز
 ابن الله را و ایشان که بشنوند
 زنده شوند، و همچنانکه پدر
 در ذات خون زندگی دارد همچنان
 در بسررا نیز که باشد او را زندگی
 در خون، و دادش بادشاهی او را
 نیز تا حکم کند زیرا که ابن
 البشر است، عجب میشود چرا
 که ساعت آید که بشنوند همه
 انادکه در گورها آواز او را
 و بیرون آیند ایشان که نیکی
 کرده اند سوی قیامت زندگی
 و ایشان که بدی کرده اند
 سوی قیامت حکم، من
 از پیش خون چیزی نتوانم
 کردن همچنانکه شنوم حکم

۱۴ بعد از مدتی دید ایشوع اورا در
 هیکل و گفت با او اینکه قند رست
 شدی و کر کناه مکن تا ترا
 ۱۵ بدر از اینجا بشود، روانه
 شد ان مرد و گفت با جهودان
 که ایشوع بون ادکه اورا خوش
 ۱۶ کرد، و بدین سبب جهودان
 ایشوع را بردند و میخواستند
 ۱۷ بکشتن اورا زیرا که چنین کردار
 در روز شنبه میکرد، جواب
 داد بایشان ایشوع بدر من تا
 اکنون کار می کند و من
 ۱۸ نیز کار میکنم، و ازین سبب
 جهودان بیشتر قصد او میکردند
 بکشتن اورا نه برای این تنها
 که شنبه را میکشاید لیکن برای
 ادکه از خدای میگفت که
 بدر اوست و متساوی میکرد خود را
 ۱۹ بخدای، جواب داد ایشوع و
 گفت بایشان راست راست گویم
 بشما نتواند بسر که کاری کند
 از بیش خون لیکن آنچه بیند
 که بدر میکند زیرا که هر آنچه
 او میکند همین نیز بسر میکند،
 ۲۰ بدر دوستی میدارن بسر را و هر
 چه میکند بوی بنماید و بیشتر
 ازین کردارها بنمایدش تا شما
 ۲۱ در عجب مانید، و همچنان که
 بدر برادران مردگان را و
 زنده میکند همچنین بسر نیز

14 Post à spatio vidit Jesus
 eum in Templo, & dixit
 ad illum, Ecce sanus fa-
 ctus es; alterum peccatum
 ne facito, ut tibi pejor quàm
 hic status nè fiat. Egres-
 15 sus erat ille homo, et di-
 xit ad Judæos quòd Jesus
 esset qui eum sanum fecit.
 Et ob hanc causam Ju-
 16 dæi Jesum persecuti sunt,
 et voluerunt occidere illum,
 quia confimile opus in die
 Sabbati faciebat. Re-
 17 sponsum dedit ad illos Je-
 sus, Pater meus adhuc
 (p. ad nunc) opus facit, et
 ego quoque opus facio.
 Et ob hanc causam Judæi
 18 intencionem fecerunt ad
 occidendum illum, non
 propter hoc solum quòd
 Sabbatum dissolvit (p. solvit
 & aperuit) sed propter id,
 quòd de Deo dixit, quòd
 pater ejus fit, & æqualem
 fecit seipsum Deo (p. ad
 Deum.) Responsum dedit
 19 Jesus et dixit ad illos, A-
 men amen dico ad vos,
 Non potest filius ut opus
 faciat ex (p. ab ante) se-
 ipso, sed id quod vidit
 quòd Pater fecerit, quo-
 20 niam omne illud quod il-
 le facit, confimile quoque
 Filius facit. Pater diligit
 (p. dilectionem habet) Fi-
 lium, & omne quòd fa-
 cit, ad illum ostendit, &
 21 majora (p. plura) quàm
 hæc opera ostendit ei, ut
 in admiratione persistatis.
 Et quemadmodum Pater
 excitat mortuos, et viventes
 facit, itidem Filius quoque
 viventes

- 41 Non accipio gloriam (p. majestatem) ex hominibus. ۴۱ دمی ستانم بزرگوارى را از مردم
- 42 Verum novi vos quod non sit in vobis amor Dei. ۴۲ اما شناختم شما را که دوستى در
- 43 Ego in nomine Patris mei veni, & me non accepistis (p. acceptum non fecistis,) et si alter venit in nomine suo, illum accipietis. Quomodo potentiam invenietis credendi (p. de fide) vos qui recipitis (p. receptum facitis) gloriae acquisitionem alter ab altero, & gloriae acquisitionem quae ex uno Deo non vultis. Sententiam ne feratis, super eo quod ego vestri reprehensionem faciam, in conspectu (p. ante) Patris est ille qui vestri reprehensionem facit, & is Moyses est quem in ipsum spem habetis. Quod si vos crederetis in Moysen, convenit ut in me etiam crederetis, quoniam is de me scripsit. Si libris ejus fidem non habeatis, quomodo fidem facietis sermonibus meis? ۴۳ شما دوستى خدايى من بنام پدر خود آمدم و مرا قبول نكرديد و اگر ديگرى آيد بنام خود او را قبول ميكنيد، چون ممكن يابيد از ايمان شمايان كه قبول ميكنيد بزرگداشتن را يك از ديگر و بزرگداشت كه از يك خدايست دمي خواهيد، كمان مبريد براكه من شما را سرزنش ميكنم در پيش پدر هست اداكه شما را سرزنش كند و او موسي است اداكه بدو اميد داريد، كه اگر شما مكرويديد بموسي شايد كه بمن نيز مكرويديد زيرا كه او از من نوشت، اگر كتابها او را باور نداريد چگونه باور كنيد گفتارهاي مرا، ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷

CAPUT VI.

فصل ششم

- 1 Post [ex] illud profectus erat Jesus ad oram maris Galilae, illius quod de Tiberiade est. Aderant [in] post eum turbae multae propterea quod videntes erant signa ejus quae in agrotis ostendit. ۱ بعد از آن روان شد ايشوع سوي گذاره دريا جليل اداكه از قبادريوس است، شدند در بني او جماعتي بسيار براي اداكه ديده بودند آيات او را كه در زخوران مي نمود، ۲
- Ergo

کنم و حکم من عدلست زیرا که
 من نمیخواهم کام مرا لیکن
 کام او که مرا فرستاده است ،
 اگر من گواهی می دهم بر خود
 پس گواهی من راست نباشد ،
 دیگری است که گواهی میدهد
 بر من و دانم که گواهی آنکه
 بر من گواهی دان راستست ،
 شما فرستادید بیش یوحنا و گواهی
 بر راستی دان ، و من گواهی از
 آدمی نمیگیرم لیکن ایمن
 میکنیم تا شما خلاص شوید ،
 او چراغی بود افروخته و تابان و
 شما خواستید که به ساعتی می
 نازید بنور او ، و من گواهی
 دارم که عظیم تر است از یوحنا
 که کردهای که بخشید بمن
 بدر تا انرا بکمال رسانم همان
 کردهای که من میکنم گواهی
 دهند از من که بدر مرا فرستاد ،
 و بدر که مرا فرستاد او بر من
 گواهی داد و نه اواز او هرگز
 شنیده اید و هم نه دیدار او دیدید ،
 و سخن او در شما ثابت نمیشود
 زیرا که آنکه را او فرستاد بدو شما
 نمیگروید ، باز جویدید کتابهارا
 آنکه ازو امید زنده گانی دارند و
 آنها بر من گواهی دهند ، و
 نمی خواهید که سویی من آید تا
 شمارا حاصل شود زنده گانی ،

cium facio, & iudicium
 meum iustum est, quoni-
 am ego non quero volun-
 tatem meam sed volunta-
 tem ejus qui me misit (p.
 mittense est.) Si ego testi-
 monium do de meipso, tum
 testimonium meum veritas
 non erit. Alter est qui te-
 stimonium dat de me, &
 novi, quòd testimonium il-
 lud quod super me testatur
 veritas sit. Vos misistis ad
Johannem, & testimonium
 in veritate dedir. Et ego
 testimonium ab homine
 non accipiam; sed hoc di-
 co ut vos salvi sitis. Ille
 candela erat ardens & lu-
 cens; & vos voluistis ut
 in horam gloriaremini in lu-
 cem ejus. Et ego testi-
 monium habeo quod majus
 est quàm *Johannis*, quia
 opera quæ donavit ad me
 Pater, ut illa perficiam (p.
 in complementum venire
 faciam) eadem opera quæ
 ego facio, testimonium per-
 hibent de me quòd Pater
 me misit. Et Pater qui
 me misit, ille super me te-
 stimonium dedit, & neque
 vocem ejus unquam audi-
 vistis (p. audientes estis,) ac
 etiam, neque speciem ejus
 vidistis. Et verbum ejus
 in vobis permanens non fu-
 it; quoniam illum, quem ip-
 se misit, in ipsum vos non
 credidistis. Requiritur Scri-
 pturas, quoniam ex illis
 spem vitæ habetis, et illæ
 super me testimonium per-
 hibent. Et non vultis ut
 ad me veniatis, ut vobis præ-
 stò sit vita,

Non

14 redundantes accefferant illis qui ederunt de quinque panibus hordeaceis: Ergo illi homines qui viderunt miraculum quod fecit Jesus, dixerunt, In veracitate hic Propheta est qui in mundum futurus erat venire. Et Jesus cum nosset quod illi futuri essent ut venirent ut eum raptarent, & eum Regem facerent, rursus aufugit montem ipsum semet solus. Et cum nocturnum tempus esset, discipuli ejus versus mare. Et sederunt in navicula et venerunt ad transitum in *Caphernaum*: et tenebrae in illo tempore (*existentes*) erant, & ad illos non venit Jesus. Et in agitationem venit mare ob causam venti gravis qui spirabat. Et abierant (*ad*) spatium viginti & quinque stadiorum (*p. milliarius*) aut triginta; & viderunt Jesum qui ambulabat super mare, & propè erat ad naviculam: & timuerunt. Verum ille dixit ad illos, Ne timeate, ego sum. Voluerunt ut eum in navem acciperent: in illa hora navicula venit ad terram, illuc loci quo volebant adire. Et postea ab illo die, illi populi qui adstantes erant in littore maris, viderunt quod navicula altera non esset illic loci præter unam, ac etiam, quod intra non veniens esset Jesus, cum Discipulis suis in mare, sed soli Discipuli ejus ingressi essent.

افزون آمد ایشان که خورده
 ۱۴ ار پنج نان جو، پس آن مردمان که دیدند آن معجز را که کرد ایشوع گفتند به حقیقت این بیغمبر است که بعالم خواهد آمدن، و ایشوع چون دانست که ایشان میخواهند که بیایند تا او را ربایند و او را ملک سازند باز گرفت سوي کوه خون تنها، و چون شب هنگام شد فرو آمدند تلامیذان او سوي دریا، و نشستند در کشتی و آمدند سوي کذاره بکفرناحوم تاریکی در آن وقت شده بود و سوي ایشان دیامد ایشوع، و بجانبش آمد دریا از سبب بادی سخت که وزید، و رفتند مقدار بیست و پنج میل یا سی و دیدند ایشوع را که میرفت بر دریا و نزدیک شد بکشتی و ترسیدند، اما او گفت با ایشان مترسید منم میخواستند که او را در کشتی گیرند در ادساعت کشتی رسید سوي زمین آنجا که خواستند رفتن، و بعد از آن روزان جماعت که ایستاده بودند در کذاره دریا دید که کشتی دیگر نیست آنجا جز یک و هم که در دیامده بود ایشوع بتلامیذان خون در کشتی بلکه تنها تلامیذان او رفته بودند،

۳ پس بالا رفت ایشوع سوی کوه و
 نشست انجا با تلامیضان خون،
 ۴ و درن یک بود فصیح که عید جهودان
 است، پس چون بالا دگر دست
 ۵ ایشوع و دید جماعت بسیار که
 می آمدند سوی او گفت فیلیپوس
 ار گجا بخورم ناهیا تا اینها بخورند
 ۶ این می گفت برای ازمودن او
 که خون میدادست که چه چیز
 ۷ خواهد کرد، جواب داد فیلیپوس با
 او بسند باشد ایشودان دان نویست
 دینار تا دان شود هر یک را ادکی
 ۸ ادکی، گفت با او یکی از
 تلامیضان او اندراوس برادر
 ۹ شمعون بطرس، انجا هست
 کرد کی که پنج تان جوید
 و دو ماهی دارن اما اینها چه
 چیزست در میان این قدر مردم،
 ۱۰ گفت ایشوع مردم را بنشاندن بود
 انجا کیا بسیار پس دشتند
 مردمان و بودند درن یک پنج هزار،
 ۱۱ گرفت ایشوع نان و برکت
 کرد و بخش کرد بر ایشان
 که نشسته بودند همچنان از
 ماهی انمقدار که میخواستند،
 ۱۲ و چون سیر شدند گفت
 تلامیضان خود را خرها که باقی
 ماندند گرد کنید تا کم نشود،
 ۱۳ پس گرد کردند و پر کردند
 دوازده سبد از خرها ان که

Ergo ascendit Jesus in mon- 3
 te, et sedit illic loci cum Di- 4
 scipulis suis. Et propè erat 5
 Pascha quod festum Judæ-
 orum est: Ergo cum sur-
 sum adspiceret Jesus, &
 videret turbam multam,
 qui venerunt ad eum, di-
 xit ad *Philippum* è quo lo-
 co ememus panes, ut hi 6
 comedant: Hoc dixit
 propter explorandum eum,
 quia ipse novit nempe,
 quid rei futurus esset fa-
 cere. Responsum dedit 7
Philippus ad illum, Suffi-
 ciens non erit panis ducen-
 torum denariorum, ut da-
 tum sit unicuique paulu-
 lum paululum. Dixit ad 8
 illum unus de Discipulis e-
 jus, *Andreas frater Simonis*
Petri, Hic loci est pueru- 9
 lus quidam qui quinque
 [quoad] panes hordeaceos
 & duos pisces habet, ve-
 rum hæc quid rei sunt inter
 (p. in medio) hanc quanti-
 tatem hominum? Dixit 10
 Jesus, Homines sedere faci-
 te. Erat illic loci herba mul-
 ta. Ergo sederunt homines,
 et erant propè quinque mil-
 lia. Accepit Jesus panes, 11
 & benedictionem egit, et di-
 stributionem fecit inter (p.
 super) illos, qui sedentes
 erant, similiter de piscibus
 illam quantitatem quam vo-
 lebant. Et cum saturi essent 12
 dixit Discipulis suis, Micas
 quæ reliquæ manent colligi-
 te, ut (quid) perditum non
 sit. Ergo colligerunt, & 13
 plenos fecerunt duodecim
 cophinos de micis illis quæ
 redun-

- 32 Dixit ad illos Jesus, Amen amen dico ad vos, *Moses non dedit vobis panem de coelo, sed Pater meus dedit ad vos panem verum de coelo. Quia panis Dei ille est qui de coelo venit, & dat vitam mundo.* Dixerunt ad illum, ô Domine, omni tempore da nobis de hoc pane. Dixit ad illos Jesus, Ego sum panis vitae ille, qui venit ad me, famelicus non erit, & ille qui in me credit, sitiens non fiet unquam.
- 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42
- Dixi ad vos quod simul me vidistis, atque etiam fidem non attulistis. Omne quod Pater ad me dedit, id ad me venit; & eum qui ad me venit, ipsum foras non agam. Quoniam de coelo in imum veni, non propterea ut voluntatem meam faciam, sed voluntatem ejus qui me misit. Et hæc est voluntas Patris qui me misit, ut non perditum faciam quid (p. rem) ex omni quod ad me dedit, sed id resuscitarem in die novissimo. Hæc est voluntas Patris mei qui me misit, quod omnis qui adspicit Filium, & in illum fidem affert, ei erit vita æterna, & ego illum resuscitabo in die novissimo. Judæi malum dixerunt de ipso, ob hunc sermonem quod dixerit, Ego sum ille panis qui de coelo descendit. Et dixerunt, Hic nonne filius Josephi (est) cujus
- گفت با ایشان ایشوع راست راست
گویم بشما موسی بخشید شمارا نان
از آسمان لیکن پدر من میدهد
بشما نان حقیقی از آسمان
که نان خدای است که از
آسمان آمد و میدهد زندگی عالم را
گفتند با او ای خداوند همه وقتی
بخش ما را از این نان گفت
با ایشان ایشوع منم نان زندگی
آدم که آید سوی من کرسند نشون
و آدم که بمن بکرون تشنه بکرون
هرگز گفتم بشما که هم مرا
دیدید و هم ایمان نیاوردید، هرگز
پدر بمن بخشید او سوی من آید
و آخر که سوی من آید او را بیرون
دکنم زیرا که از آسمان بزیر
آمدم نه برای آن که کام خون
کنم لیکن کام آدم که مرا فرستان،
و اینست کام پدر که مرا فرستان
که کم دکنم چیزی از هر چه بمن
بخشید لیکن او را بر آدم که بر روز
بسین، اینست مرا پدر من که
مرا فرستان که هر که به بیند بسرا
و بدو ایمان اورد او را باشد زندگی
جاوید و من او را بر آدم که بر
در روز بسین، جهودان بد
میگفتند از او برای این
گفتار که میگفت منم آن
نان که از آسمان فرو آمدم،
و گفتند این نه بسر یوسف که

۲۳ و کشتیها دیگر آمده بون ار
 طیاربوس و کوشه ان جایکه
 که درو نان خوردن بودند چون
 ۲۴ برکت کرد بون خداوند و
 چون جماعت دید که ایشوع
 انجا نبود و نه تلامیضان او بر
 کشتیها رفتند و آمدند مشغولی
 کفرناحوم و ایشوع را خواستند،
 ۲۵ چون او را یافتند در کناره دریا
 گفتند او را ای معلم چه وقتی آمدی
 ۲۶ اینجا، پاسخ داد بایشان ایشوع
 و گفتی راست راست کویم بشما
 میخواستید مرا نه از بهر دیدن
 آیات الا برای ادکه خوردن ار
 ۲۷ نان و سیر شدید، مکنید
 خدمت خورش که کم میشوند
 لیکن ادرا که بایدار ماند برای
 رندگانی جاوید و ابن البشر شما
 دهد چرا ادرا مهر کرد خدای پدر،
 ۲۸ با او گفتند چکنیم تا کردارهای
 ۲۹ خدای بجا آریم، جواب داد ایشوع
 و گفت با ایشان کردار خدای
 اینست که ایمان آرند بدادکه
 او فرستاده است، گفتند با
 ۳۰ او تو بس کدام نشانی میکنی
 تا به بینیم و بگویم بتو چه
 ۳۱ کردار داری، بدران ما از
 ادکین خوردن در بیابان چنانکه
 نبشته است بخشید ایشان نان
 از آسمان تا بخوردند،

(Et naviculæ aliæ venientes
 23 erant à Tyberiadæ; juxta
 confinium (p. super angu-
 lum) illius loci, quo in ip-
 so panem edentes erant, cum
 benedictionem agens esset
 Dominus.) Et cum turba
 24 videret quod Jesus illic lo-
 ci non esset, & non Discipu-
 li ejus, super naviculas in-
 trarunt, & venerunt ad
 Capharnaum, & Jesum quæ-
 rebant. Cum illum in-
 25 venissent in littore (p. tran-
 situ) maris, dixerunt ad
 eum, ô Magister, quo tem-
 pore venisti huc loci? Re-
 26 sponsum dedit ad illos Je-
 sus et dixit, Amen amen
 dico ad vos, Quæritis non
 quia vidistis (p. ex in omni,
 vel in omnino videre) signa;
 sed pro eo quod
 27 edistis de pane, et saturi fu-
 istis. Ne præstare serviciû
 cibo qui periturus erit, sed
 ei qui stabilis (p. pedem ha-
 bens) manet in (p. pro)
 vitam æternam, & Filius
 hominis dabit, quia illum
 28 obsignatum (p. firmatum)
 fecit Deus Pater. Ad illum
 dixerunt, Quid faciemus ut
 29 opera Dei faciamus? Re-
 sponsum dedit Jesus, et dixit
 ad illos, Opus Dei hoc est,
 Ut fidem afferatis in illum
 quem ipse misit. Dixerunt
 30 ad eum, Tu ergo quod signum
 facis ut adspiciamus &
 credamus in te? Quodnam
 31 opus habes? Patres nostri
 de illo Manna (p. illo pane,
 vel placenta) manducarunt
 in deserto, sicut scriptum est,
 Dedit illis panem de cælo,
 ut manducent.

Dixit

- 53 Dixit ad illos, Amen
amen dico ad vos, Si non
manducetis carnem Filii
hominis, & non bibatis
sanguinem ejus, non erit
vobis vita in vobis ipsis.
- 54 Qui edit de carne mea,
& bibit de sanguine meo,
ei est vita aeterna; & ego
illum viventem faciam in
die novissimo. Quia caro
mea in veritate cibus est,
& sanguis meus in veritate
potus est. Quicumque man-
ducat carnem meam, &
bibit sanguinem meum, il-
le in me firmus (p. pe-
dem habens) manet, & e-
go in ipso. Quemadmo-
dum misit me pater vi-
vens, & ego vivens sum
per (p. in causa) Patrem,
& quicumque manducat de
me, ille etiam vivens man-
et per me (p. ob causam
mei.) Hic est panis ille
qui de coelo devenit: non
sicut comederunt patres
vestri Manna (p. pa-
nem, sive placentam) &
mortui sunt: quicumque
manducat de hoc pane, vi-
vens manet in aeternum.
- 59 Hoc dixit in Synagoga,
cum doceret in Capharna-
um. Et multi de Discipu-
lis ejus cum audirent hunc
sermonem, dixerunt, Du-
rus sermo est hic, & quis
potest hoc audire? Jesus
novit in se quod Discipu-
li ejus in se inviderent
ob hoc, & dixit ad il-
los, Vobisne hoc mole-
stiam affert (p. venire
facit?)
- گفت با ایشان ایشوع راست راست
گویم شما اگر نخورید گوشت
ابن البشر را و نباشامید خون او را
دباشد شمارا زنده گانی در خون ،
اذاکه خورد از گوشت من و اشامد
از خون او راست زنده گانی جاوید
و من او را زنده کنم در روز پسین ،
که گوشت من براسمتی ماکولست
و خون من براسمتی اشامیدنی
است ، اذاکه خورد گوشت من
و اشامد خون من او در من بایدار
ماند و من درو ، چنانکه فرستاد
مرا پدر زنده و من زنده ام بسبب
پدر و اذاکه بخورد از من او نیز
زنده ماند بسبب من ، اینست
فانی که از آسمان فرو آمد
نه چنانکه خوردند پدران شما
انکه بین را و مردند اذاکه خورد
از من نان زنده ماند تا
جاوید ، اینم بگفت در
انجمنگاه چون می اموخت
در کفرناحوم ، و بسیاریان از
تلامیذان او چون شنیدند این
سخن گفتند دشوار سخنیست
این و که تواند این را
شنیدن ، ایشوع دانست بخود
که تلامیذان او در خود
می بدیدند از این و گفت
با ایشان شمارا این رنج
میرساند ،

ما مي شناسيم پدر و مادر اورا پس
 چون ميگويد اين كه از آسمان
 بزير آمدم، جواب دان ايشوع
 و گفت با ايشان بد گويد در
 ميان خون، بتواند همچو كس
 سوي من آمدن مگر بكشدش
 پدر اكه مرا فرستاد و من اورا
 برادريم در روز بسين - ديشته
 شده است در دهغبران همه باشند
 اموخته خدای هر كه بشنود از پدر
 و بيايوزد بيايد سوي من - كه
 كه پدر را ديد كسي و ليكن
 اكه از خداست او پدر را ديد،
 راست راست گويم بشما اكه
 بمن ايمان ارن اورا زنده كاني
 جاويد باشد، منم دان
 زنده كاني، پدران شما خوردند
 از اكهبين در بيايان و مردند،
 اينست ان دان كه از آسمان
 فرو آمد تا اكر كسي بخورد
 از من دان نميرد، منم دان
 زنده كه از آسمان فرو آمده ام
 اكر كسي از من دان بخورد
 زنده شون تا جاويد و دان كه
 من دهم كوشت منست اكه مي
 دهمش براي زنده كاني عالم، پس
 جنك كردن جهودان با يك
 ديكر و گفتند چون تواند بود
 كه اين كوشت خود را بدهد
 ما را تا خوريم،

nos novimus patrem & ma-
 trem ipsius, ergo, quomo-
 do dixit hic, quod de coe-
 lo in imum venerim. Re-
 sponsum dedit Jesus & di-
 xit ad illos, Malum ne
 dicite inter (p. in medio)
 vos. Non potest aliquis
 ad me venire, nisi traxe-
 rit eum Pater qui me mi-
 sit: et ego eum resuscitabo
 in die novissimo. Scrip-
 tum [factum] est in Pro-
 phetis, Omnes erunt do-
 cti (d) Deo. Omnis qui
 audit à Patre & discit,
 venit ad me. Non quod
 Patrem vidit quispiam,
 etenim qui à Deo est, is
 Patrem vidit. Amen a-
 men dico ad vos, Omnis
 qui in me fidem affert, ei
 vita aeterna erit. Ego sum
 panis vitae. Patres vestri
 ederunt de Manna in de-
 serto, et mortui sunt.
 Hic est ille qui de coelo
 devenit, ut si quis man-
 ducet de illo pane, non
 mortuus fuerit. Ego sum
 panis vivens qui de coelo
 descendi (p. deveniens
 fui) si quis de hoc pane
 comederit, vivens erit in
 aeternum: & panis quem
 ego dabo caro mea est,
 quam & dabo ipsam pro
 vita mundi.* Ergo belli-
 gerarunt Judæi alter in
 alterum (p. cum uno al-
 ter,) & dixerunt, Qui
 potest esse, ut hic car-
 nem suam daret nobis,
 ut edamus?

Dixit

CAPUT VII.

فصل هفتم

1 **P**ostea (p. post ex hoc) Jesus ivit ad Galilaam, & noluit ut veniret, et esset in Judea, quoniam Judæi quærebant perditionem ipsius. Et propè erat festum Scenopegia: Judæorum. Ergo dixerunt fratres ejus ei, Migrationem facito dehinc (p. ex hoc loco,) & vade ad Judeam, ut adspiciant Discipuli tui quoque opera quæ facis. Non est homo qui faciet opus in occulto, & volet ut sit in publico: Si facies hæc, tum manifestum facito te ipsum ad mundum. Quoniam fratres ejus quoque in eum non credebant. Dixit ad illos Jesus, Adhuc (p. ad nunc) non venit (p. veniens est) tempus meum, & tempus vestrum in omni tempore paratum est. 7 Non potest ut mundus vos odio habeat, verum me odio haber, quoniam dabo illo testimonium de quòd opera ejus mala sint. Vos ascenditis ad Festum, ego non eo ad hoc Festum, ob eò quòd tempus meum adhuc in complementum non veniens est. Hoc dixit, & in Galilæa locum accepit. 10 Et cum sursum irent fratres ejus, sursum ivit illo tempore ipse quoque non aperte, sed nempe in occulto.

بعد از آن ایشوع میرفت سوی جلیل و نمیخواستی که آمد و شد در ایهود زیرا که جهودان میخواستند هلاکت او، و در یک آمد بس عید سنوفشی جهودان، بس گفتند برادران او او را قتل کن از اینجا و برو سوی یهود تا به بینند قلامیدان تو نیز کردارهای که میکنی، دیست انمی که کند کاری در نهانی و خواهد که باشد در اشکارا اگر میکنی اینهارا بس ظاهر کن خود را بجهان، زیرا که برادران او نیز با او دگر بودند، گفت با ایشان ایشوع تا اکنون در سیده است هکام من و هکام شما در هر وقتی امانه است، نتواند که عالم شمارا دشمن دارد فاما مرا دشمن دارد زیرا که برو کواهی میدهم که کردارهای او بدست، شما بالا روید سوی عید من نمیروم سوی این عید زیرا که هکام من هنوز بکمال در سیده است، این گفت و در جلیل مقام گرفت، و چون بالا رفتند برادران او بالا رفت ان هکام او نیز ده اشکار لیکن کویدار بنهان،

Ergo

۶۲ پس اكر ديده باشيد ابن البشر را
 كه بالا رون سوي جا يکهي كه بون
 ۶۳ از اول ، روح هست اذكه زنده
 ميکند گوشت هيچ فايده نميکند
 سخنهاي كه من گفتم بشما روح
 ۶۴ است و زنده کادي ، اما از شما
 مردمي هستند كه نمي گروند كه
 ايشوع از آغاز دانست كه ميستند ايشان
 كه نمي گروند و كيست اذكه او را
 ۶۵ خواهد بدست دان ، و گفت
 باين سبب گفتم بشما كه نتواند
 كسي كه سوي من آيد اكر
 ۶۶ بخشيده نشود او را از پدر من ، از پدر
 جهت بسيار از تلاميذ او باز
 ۶۷ كشتند و با او نمي رفتند ، و
 گفت ايشوع بدوازه مكر شما نيز
 ۶۸ ميخواهيد رفتن ، جواب داد شمعون
 بطرس اي خداوند سوي كه رويم
 سخنهاي زنده کادي جاويد نرسد ،
 ۶۹ و ما گرويديم و شناختيم كه تو
 ۷۰ مسيحي ابن الله ، جواب داد با
 ايشان ايشوع نه من شمارا برگزيده
 ام دوازه و در شما يكي است كه
 ۷۱ او شيطانست ، و ان سخن بر
 ايهود ابن شمعون اسخريوطي گفت
 كه او ان بون كه *ديت كرده
 تا او را بسيار و اويگست از دوازه ،

Ergo si intueris Filium
 hominis qui ascendit ad lo-
 cum (in) quo fuit à primis.
 Spiritus est id quod vivum
 facit, caro ullum commo-
 dum non facit; verba quæ
 ego dixi ad vos, spiritus sunt
 & vita. Verum è vobis ho-
 mines sunt qui non cre-
 dunt, quia Jesus ab initio no-
 vit quinam fuerint illi qui
 non crediderunt, et quis fu-
 erit qui illum futurus esset
 in manum tradere. Et dix-
 it, Ob hanc causam dixi ad
 vos, quod non possit quis
 ut ad me veniat, si datum
 non sit ei à Patre meo.
 Ob hanc causam multi de
 Discipulis ejus reversi sunt,
 & ad illum non veniebant.
 Et dixit Jesus ad Duode-
 cim, Siquidem vos quo-
 que vultis abire? Respon-
 sum dedit Simon Petrus, ò
 Domine, Ad quem vade-
 mus? verba vitæ æternæ
 apud te sunt. Et nos cre-
 didimus et novimus, quod
 tu Messias sis, Filius Dei.
 Responsum dedit ad illos
 Jesus, Nonne ego vos ele-
 gi (p. eligens sum) Duo-
 decim, & in vobis unus
 est qui ipse Satanas est.
 Et hoc verbum de Juda
 filio Simonis Iscariota dixit,
 quia ipse ille fuit qui eti-
 am institutum faciens erat
 ut illum traderet: & ille
 unus est de Duodecim.

- 21 Responsum dedit Jesus & dixit ad illos, Unum opus feci, & vos omnes in admiratione manentes estis.
- 22 Propter hoc dedit ad vos Moses circumcisionem (non quod illa à Mose fit, verum à Patribus) & in die sabbati circumcisionem facitis homini. Si in die Sabbati circumcissus factus sit homo ut lex Moysi non dissoluta sit, in (p. super) me quare irati estis, ob causam illam quod in die sabbati sanum feci perfectum hominem? Ne estote iudices secundum apparentiam (p. super faciem) visionis; sed iudicium rectum facite. Tum quidam de hominibus Hierosolyma dixerunt, Nonne est ille quem querebant ut eum occiderent? Et ecce dilucide verba loquitur, & ad illum illi non alloquuntur, num Magistratus in veritate norunt, quod hic Christus sit? Sed [nos] scimus illum quo de loco sit, sed Christus cum venerit, aliquis non novit nempe, de quo loco sit. Jesus cum voce alta doctrinam dedit in templo et dixit, Cum me nostis, tum etiam de quo loco sim, scitis, & à me ipso non veni (p. veniens sum) sed ille qui me misit, super veritatem est, & ipse est ille quem non nostis ipsum. Ego eum novi, propterea quod ex illo sum, & ille me misit.
- 29

۲۱ جواب داد ایسوع و گفت بایشان یک کردار کردم و شما همه در عجب مانده اید، برای این داد شما موسی برش را ده که ان از موسی است و لیکن از بدران و در روز شنبه برش میکنید

۲۲ امی را اگر در روز شنبه ختنه کرده می شود ان می تا کوریت موسی کشان بشود بر من چرا * غصه می شوید بسبب ادکه در روز شنبه قندرسست ساختم تمام ان می را، میباشد حاکمان در روی دیدگی لیکن حکم درست کنید، پس بعضی از مردمان اورشلیم گفتند نیست ادکه می خواستند تا او را بکشند، و اینک روشن سخن میگویند و با او هیچ نمیگویند مگر سروران دراستی دانستند که این مسیح است، اما می شناسیم او را که از جای که هست لیکن مسیح چون بیاید کسی نداند که از چه جای که هست، ایسوع باواز بلند وعظ میداد در هیكل و گفت هم مرا می شناسید و هم که از چه جای که ام میدادید و از خود دیامده ام اما ادکه مرا فرستان بر حق است و اوست ادکه نمی شناسید

۲۳ او را، من او را می شناسم برای ادکه ازو هستم و او مرا فرستان،

۱۱	بس جهودان اورا طلب کردند در	Ergo Judæi illius inquisitionem fecerunt in festo,	۱۱
۱۲	عید و گفتند کجاست او، شد	& dixerunt ubi (p. è quo loco) est ille? Erat murmur	۱۲
	ندیدن بسیار در جماعت بسبب او	(p. murmurare) multum in populo ob causam ipsius,	
	قومی گفتند که نیک است و بعضی	quidam dixerunt quod bonus sit, & quidam dixerunt,	
۱۳	گفتند نه بلکه کم کنند جماعتست، اما بدون ان می که	Non, sed contrarium faciens populum est. Verum non	۱۳
	سخن میگوید برای او در اشکارا	erat homo qui verbum dicebat propter illum in aperto,	
۱۴	از جهت ترس جهودان، چون	à parte metus Judæorum. Cum præterisset media	۱۴
	گذشت نیمه روزها عید بالا رفت	(pars) dierum festi, sursum ibat Jesus ad Templum, &	
۱۵	ایشوع سوی هیكل و می اموخت،	docebat. Et Judæi in admiratione perstiterunt & dixerunt,	۱۵
۱۶	و جهودان در عجب می دادند	Quomodo hic novit literas (p. libros, biblia) cum non doctus sit? Respon-	۱۶
	و می گفتند چون این میداند	sum dedit Jesus ad illos & dixit, Doctrina (p. notitia) mea de me non est, sed	
۱۷	کتب را چون فیاموخته است،	ab illo qui me misit (p. mittens est.) Si quis vult, ut	۱۷
۱۸	جواب داد ایشوع بایشان و گفت	juxta voluntatem ejus opus faciat, doctrinam (p. notitiam) meam cognoscet utrum de Deo sit, vel à (ante) meipso verbum lo-	۱۸
	علم من از من نیست لیکن از او	quar. Qui à seipso loquitur, voluntas ejus est laus ipsius;	
۱۹	که مرا فرستاده است، اگر	verum qui petit laudem illius qui mittens est illum, hic veritas nempe est, & in illo injustitia non erit. Nonne Moses ad	۱۹
	کسی خواهد که بمران او کار	vos dedit legem, & è vobis aliquis non est qui legem custodit (p. cust. habet) quare vultis occidere me? Respon-	
۲۰	کند علم من در یابد که از خدای	sus dedit populus & dixit, In te dæmonium est quis est qui te occidere vellet?	۲۰
	هست یا از بیش خود من سخن		
۲۱	میگویم، ادکه از خون میگوید		
	مران اوست ستایش خود فاما ادکه		
	خواهد ستایش ادکه فرستاده است		
	اورا این راست است و درو ناحق		
۲۲	بباشد، نه که موسی بشما دان		
	توریت را و از کسی نیست که		
	توریت را نگاه دارن چرا می خواهید		
۲۳	کشتن مرا، جواب داد جماعت		
	و گفت در تو دیو		
	هستی کیستی که کشتن تو		
	میخواهد،		

Respon-

- 39 Hoc dixit propter Spiritum, quem futuri (*sunt*) accipere ii, qui in illum fidem afferunt: quoniam ad hoc tempus Spiritus non datus fuit, quoniam Jesus adhuc non glorificatus (p. gloriam non inveniens) fuit. Ergo multi de turba illi qui audientes erant hæc verba ejus, dixerunt, Hic propheta est in veritate. Alii dixerunt, Hic Christus est, quidam dixerunt, Dic, à Galilea Christusne veniet?
- 40 Nonne nempe Scriptura dicens est, Quod de semine Davidis de Bethlehem, vico quo in ipso erat David, veniet Christus? Incidit inter populum propter illud tumultus, & homines aliquot ex illis quærebant ut illum caperent, verum ullus manum super illum non iniecit. Ergo venerunt ministri (p. al. milites) ad principes Sacerdotum, & Phariseos, & ista ad illos dixerunt, Quare illum non adduxistis? Responsum dederunt ministri, Unquam ullus non dixit (p. dicens est) sicut hic homo.
- 41 Responsum dederunt ad illos Pharisei, Siquidem vos quoque devii fuistis? Siquidem quis è principibus aut Phariseis in illum credidit? Siquidem hic populus qui non norunt legem, ii maledicti sunt. Dixit ad illos Nicodemus, qui profectus erat ad illum per noctem, & unus ex illis erat.
- این گفت برای روح که خواهند گرفت ایشان که بدو ایمان آرند زیرا که تا این وقت روح نداده شد زیرا که ایشوع هنوز بزرگوار شده دیافته بود، بس بسیاری از جمع ایشان که شنیده بودند آن سخنهاي او گفتند این نبی است بر راستی، دیگران گفتند این مسیح است بعضی گفتند کوی از جلیل مسیح آید، نه که کتاب گفته است که از نسل داوود از بیت لحم نه که درو بود داوود آید مسیح، افتاد میان جماعت برای او غوغا و مردی چند از ایشان میخواستند تا او را بگیرند اما کسی دستی بر او ندیداخت، بس آمدند سرهنگان سوي بزرگان کاهنان و فریسمین و آنها با ایشان گفتند چرا او را نیاوردید، جواب دادند سرهنگان هرگز کسی نگفته است جناحه این مرد، جواب دادند با ایشان فریسمین مگر شما نیز کمره شدید، مگر کسی از مهتران یا از فریسمین بدو گروید، مگر این امت که نمیدانند توریث را ایشان ملعونان اند، گفت با ایشان دیقانیموس ادکه آمده بود بیش او در شب و یکی از ایشان بود،

۳۰ خواستند که او را قبض کنند و
 کسی بروی دستی نهند اکتی زیرا که
 هنگام او هنوز نرسیده بود،
 ۳۱ بسیاری از جماعت بدو گرویدند
 و می گفتند چون مسیح بیاید
 کی ازین بیشتر نشانه ها کند
 که این میکند، شنیدند
 ۳۲ فریسمین جماعتها که میگفتند
 این سخنها را ازو و فرستادند
 بزرگان کاهنان و فریسمین
 سرهنگان را تا او را بگیرند،
 ۳۳ گفت ایشوع یا ایشان هنوز اندک
 زمان دیگر با شما باشم و روانه
 شوم سوی ادکه مرا فرستاد استی،
 ۳۴ بخواهید مرا و دیابید و الجا که من
 باشم شما نتوانید آمدن، گفتند
 ۳۵ جهودان با خون نجس جای که خواهد
 رفتن که ما نیایم او را مگر
 سوی دیار امتان خواهد رفتن تا
 ۳۶ بیاموزاد امتان را، این چه
 سخنیست که گفتی مرا بخواهید و
 دیابید و الجا که من باشم شما
 ۳۷ نتوانید آمدن، و در روز بزرگوار
 که بود آخر عید ایستان ایشوع و
 بادک بر آورد و گفت اگر کسی
 تشنه استی سوی من آید و
 ۳۸ بیاشامد، ادکه بمن بگردد
 بموجب ادکه کتابها گفته
 جویهای آب زندگانی از شکم
 او روان شود،

30 Quæsierunt ut illum cap-
 tum facerent, & aliquis su-
 per illum manum non in-
 jecit, quoniam tempus ejus
 adhuc non venit (p. veniens
 est.) Multi de populo in
 31 illum crediderunt et dixe-
 runt, Cum Christus vene-
 rit numquid quàm hæc
 plura signa faciet, quæ hic
 facit? Audiverunt Pha-
 32 risæi populos quod dicerent
 hæc verba de illo, & mi-
 serunt principes Sacerdo-
 tum & Pharisei ministros
 (p. milites) ut illum cape-
 rent. Dixit Jesus ad illos,
 33 Adhuc paululum temporis
 aliàs apud vos sum, & e-
 gressus sum ad illam qui
 me misit (p. mittens est.)
 34 Quæretis me & non inve-
 nietis, & (ad) illum lo-
 cum quo ego sum, vos
 non potestis venire. Di-
 35 xerunt Judæi apud se, ad
 quem locum vult abire
 quod nos non inveneri-
 mus illum? siquidem ad
 incolas gentium voler abire
 ut doceat gentes? Hoc
 36 quid verbi est quod dicit
 nobis, Quæretis & non
 invenietis: & illuc loci
 quo ego sum vos non po-
 37 testis venire? Et in die
 magno qui erat novissimus
 (p. post) Festi, adstetit
 Jesus & vocem extulit, &
 dixit, Si quis sitiens sit,
 ad me veniat & bibat.
 38 Qui in me credit, con-
 venit (p. in debito est) id
 quod Scripturæ aiunt, quod
 aquæ vitæ de ventre ejus
 egressæ fuerint.

- 7 Et cū interrogationem acrius suscepissent, caput extulit, & dixit ad illos, Omnis qui è vobis sine peccato sit, primum lapidem super hanc mulierem
- 8 is injiciat. Rursus caput deiecit, & super terram scripsit. Cū audissent
- 9 alter post alterum (p. à post unum alter) foras ibant, & initium fecerunt seniores; & mansit Jesus solus, & illa mulier adstans in medio. Caput extulit Jesus, & dixit illi, ô Mulier, quo (in) loco sunt illæ personæ quæ contra (p. super) te accusationem faciunt? ulla persona in te judicium condemnationis non fecit? Illa dixit non
- 10 ô Domine: Dixit Jesus, Ego quoque tibi judicium condemnationis non facio, abi, postea (p. post ab hoc) peccatum ne facito.
- 11 Rursus sermocinatus est cum illis Jesus & dixit, Ego sum lux mundi, ille qui sequitur me (p. post me venit) in tenebris non ambulat, sed habebit lucem vitæ. Ergo dixerunt ad illum Pharisei, Tu super te testimonium perhibes: testimonium tuum veritas
- 12 non est. Responsum dedit Jesus & dixit ad illos, Etsi ego de meipso testimonium do, testimonium meum verum est, quoniam novi à quo loco venerim, & ad quem locum incedam; verum vos nescitis nempe à quo loco venerim.
- 7 و چون برسیدن را بجد گرفتند
سر بر آورد و گفت بایشان هر
کس که از شما بی گناه است اولین
8 سنگ برین زن او اندازد، باز
سر بیش انداخت و بر زمین می
9 نوشت، چون شنیدند از
بی یکدیگر بیرون
رفتند و آغاز کردند بپیران مآدم
ایشوع تنها و آن زن ایستاد در
میاده، سر بر آورد ایشوع و
10 گفت او را ای زن کجا اند
آن کسان که بر تو
*نمازی کردند هیچکس بتو
حکم سیاست نکرده، او
11 گفت نه ای خداوند گفت ایشوع
من دیروز ترا حکم سیاست دکنم
برو بعد ازین گناه مکن،
12 باز خطاب کرد با ایشان ایشوع
و گفت منم دور عالم ادکه بی من
آید در تاریکی درون له کن دارند
13 نورزندگانی، بس گفتند با او
فریستین تو برخون گواهی میداھی
14 گواهی تو راست نیست، جواب
داد ایشوع و گفت بایشان اگر
چه من برخون گواهی دهم
گواهی من راستست زیرا که
میدانم از کدام جای که آمدم
و بدانم جای که میروم فاما
شما نمیدانید که از چه جای که
آمدم و بکجا میروم،

- 51 مکر دین ما حکم میکند بر
ادمی اگر نخست ازو دشمن و
بداند که چه کرده است،
- 52 جواب داد و گفتند با او مکر
تو نیز جلیلی هستی تفحص کن
کتابهارا و به بین که از جلیل
53 نبی نخبی، و باز کشتند هر
یک سوی خانه خود،
- Numquid lex nostra judi-
cium facit contra hominem,
si primò ex illo non audive-
rit, & noverit nempe quid
fecerit? Responsū dederunt
& dixerunt ad illum, siqui-
dem tu quoque Galilæus es?
Scrutare Scripturas, & ad-
spice, quia ex Galilæa pro-
pheta non assurgat. Et re-
verfi sunt unusquisque ad
domum suam.

فصل هشتم

CAPUT VIII.

- 1 **E**T Jesus egressus erat
ad montem Oliveti.
- 2 Et manè rursus venit in
templum, & omnis po-
pulus præfens aderat coram
illo; ergo sedit & do-
ctrinam dedit illis. Scri-
bæ & Pharisei attulerunt
mulierem quam in adul-
terio deprehendentes erant,
& fistebant illum in me-
dio. Et dixerunt ad il-
lum, ô Magister, hanc
mulierem in adulterio de-
prehendimus. Et in lege
5 *Moses* ad nos mandans
est, quòd hujus modi (p.
conditionis) hominem di-
lapidatum faciamus, ergo
tu quid dicis? Hoc ver-
bum in explorationem ip-
sius dixerunt, ut possent
quòd accusent (p. accusa-
tionem faciant) illum: Jesus
caput ad terram inclinabat
(p. agebat,) & cum digito
super terram scripsit.
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51
- 52
- 53
- 54
- 55
- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61
- 62
- 63
- 64
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 71
- 72
- 73
- 74
- 75
- 76
- 77
- 78
- 79
- 80
- 81
- 82
- 83
- 84
- 85
- 86
- 87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100

- 25 Dixerunt ad illum, Quis es tu? Dixit Jesus, Idem quem dixi vobis (à principio.) Multas res habeo de vobis quas dicam, et judicium faciam, verum ille qui me misit (p. mittens est) verax est, & ego id quod audiavi ab ipso, illud dico in mundo. Et non noverunt quòd Patrem Deum locutus esset ad illos. Ergo dixit ad illos Jesus, Cum exuleritis Filiam hominis, in illo tempore scietis quòd ego sim; & (quod) à (p. ab ante) meipso ullam rem non faciam: sed quemadmodum nempe me docuit (p. docens est) Pater, illud verbum dico. Et ille qui me misit (p. mittens est,) apud me est: & me non reliquit solum: quoniam ego id quòd consentaneum est ad voluntatem ejus facio in omni tempore. Cum dixisset hæc verba, fidem attulerunt multi in eum. Tum dixit Jesus ad illos Judæos qui crediderunt in illum, Si stabiles (p. pedem habentes) maneatis in Sermone meo, in veritate Discipuli mei eritis. Et veritatem scietis, & veritas vos liberos faciet. Responsum dederunt ei, Nos de semine Abrahami sumus, & servitium ulli non fecimus unquam, quomodo tu dicis, liberi eritis? Respondit dedit ad illos Jesus, Amen amen dico ad vos,

گفتند باو که هستی تو
گفت ایشوع *اینها که با شما
سخن گویم، بسیار چیز
دارم از شما که بگویم
و حکومت کنم اما او که مرا
فرستاده است حق است و من
الحق شنیدم از او این میگویم در
عالم و منی دانستند که بدررا
خدا میگوید با ایشان، پس
گفت با ایشان ایشوع چون
بردارید این البشر را در آن هنگام
بدانید که من و از پیش خون هیچ
چیز ندیدم لیکن همچنان که
مرا امیخته است بدر آن سخن
میگویم، و او که مرا فرستاده
است با من است و مرا گذاشتی
تنها ردرا که من الحق موافق استی
برضای او میکنم بهر وقت، چون
گفت این سخنهارا ایشان آوردند
بسیاران بدو، پس گفت
ایشوع با آن جهودان که
گرویدند بدو اگر شما
بایدار مانند بر قول من
بزیستی شاگردان من باشید،
و حق را بدانید و حق شمارا از او
کند، جواب دادند او را ما از نسل
ابراهیم هستیم و خدمت کسی ندیدیم
هرگز چون تو میگوئی از او
باشید، جواب داد بایشان
ایشوع راست راست میگویم شما
quod

بند ۲۵

quod

۱۵ شما حکم میکنید موافق گوشت
 و من حکم دکنم بر کسی ،
 ۱۶ و اگر حکم کنم حکم من
 راست باشد زیرا که تنها نیستم و
 لیکن من و پدر که مرا
 ۱۷ فرستاده است ، و در ناموس شما
 نبشته استی که کواهی دو مرد
 ۱۸ درست باشد ، من ام آنکه
 کواهی میدهم بر خون و پدر که
 مرا فرستاد بر من کواهی دهد ،
 ۱۹ پس گفتند با او کجاست پدر تو
 جواب داد ایشوع نه مرا می شناسید
 و نه پدر مرا اگر مرا می شناختید
 شاید که پدر مرا نیز می شناختید ،
 ۲۰ این سخن را گفت ایشوع در
 کنجینه جون می اموخت در هیكل
 و او را کسی دگرفت زیرا که
 ۲۱ ساعت او هنوز نبود ، دگر بار
 گفت با ایشان ایشوع من بروم
 و بخوابم مرا و می میرد بکناه
 خون و جای که من روم شما نتوانید
 ۲۲ آمدن ، گفتند جهودان
 مگر خود را خواهد کشتن که
 میکوی که اینجا که من بروم
 ۲۳ شما نتوانید آمدن ، و گفت با
 ایشان شما از شیپ هستید من از
 بالا شما از زمین عالم اید من از زمین
 ۲۴ جهان نیستم ، پس گفتم بشما
 که در کناهان خون میرید که
 اگر ایمان یارید بد آنکه منم خواهید
 مردن در کناه خون ،

15 Vos judicium facitis se-
 cundum carnem; & ego ju-
 dicium non facio super ali-
 quem. Quòd si judicium
 16 faciam judicium meum ve-
 ritas est, quoniam solus non
 sum, sed ego & Pater qui
 me misit (p. mittens est.)
 17 Et in lege vestra scriptum
 est, quòd testimonium du-
 18 orum hominum verum sit.
 Ego sum ille qui testimo-
 nium do de meipso, & Pater
 qui me misit, super me te-
 19 stimonium perhibet. Ergo
 dixerunt ad illum, (In) quo
 loco est Pater tuus? Re-
 sponsum dedit Jesus, Ne-
 que me novistis, neque Pa-
 trem meum; si me nossetis
 20 convenit ut Patrem meum
 quoque nossetis. Hæc ver-
 ba dixit Jesus in gazophy-
 laciò, cum doceret in Tem-
 plo, & nemo prensavit il-
 lum, quoniam hora ejus
 adhuc non fuit. Alià vice
 21 dixit ad illos Jesus, Ego ab-
 eo, & quæretis me; & mori-
 emini in peccato vestro, &
 22 (ad) locum quo ego vado
 vos non potestis adire. Di-
 xerunt Judæi, siquidem se-
 ipsum vult occidere? quia
 dicit, Quòd illuc loci quo
 ego abeo, vos non potestis
 23 venire. Et dixit ad illos,
 Vos ab imo estis, ego à sum-
 mo: vos ab hoc seculo estis,
 ego ex hoc mundo non sum.
 24 Ergo dixi ad vos, Quòd in
 peccatis vestris mortui fu-
 eritis: quòd si fidem non
 attuleritis quòd ego sim,
 futuri estis mori in peccato
 vestro:

Dixe.

- primis homicida (p. occi-
dens hominem) est; & su-
per veritatem persistenti-
am non habuit, propre-
rea quòd in (p. super) illo
veritas non est. Et cum
mendacium loquatur, à
(p. ex ante) seipso loqui-
tur: quoniam mendax (p.
mendacium) nempe est,
45 & Pater mendacii. Et ego
propterea quòd (p. ex par-
te ejus quòd) dico in ve-
ritate, non creditis (p. fi-
dem non facitis). in me.
46 Quis unus è vobis me pu-
defactum faciet super pec-
cato? ergo si verbum in ve-
ritate dico, vos quare non
creditis (p. fidem non faci-
tis) in me? Ille qui à Deo
47 est, audit verba Dei: hoc
est quòd non audiat, quia
48 à Deo non estis. Respon-
sum dederunt Judæi & di-
xerunt ad illum, Nonne
recte (p. bonum, bene)
diximus nos, quòd tu Sa-
maritanus sis, & in te
49 Dæmonium est? Respon-
sum dedit Jesus, In me dæ-
monium non est, sed hono-
rem facio Patri meo, & vos
50 vilem me habetis. Et ego
inquisitionem non facio
gloriæ meæ: est qui quærit
51 & judicium facit. Amen
amen dico ad vos, Si quis
custodiam habeat verbi mei,
mortem non gustabit in (p.
ad) æternum. Dixerunt
52 Judæi, Nunc novimus quòd
in te dæmonium sit; Abraha-
mus mortuus est & Prophe-
tæ, & tu dicis, Si quis custo-
diet verba mei, ille non gu-
stabit mortem in æternum.
- نخست کشنده مردم است و بر
راستی قرار دداشتی برای ادکه برو
راستی نیست و چون دروغ میگوید
از بیش خون کوید و زیرا که دروغ
مکوست و بدر دروغ، و من
از جهت ادکه میگویم بحق باور
نمیکنید با من، کدام یک
از شما مرا خجل کند بر
کنایه بس اگر سخن بحق
میگویم شما چرا باور نمیکنید
۴۶ بمن، ادکه از خدای است می
شنود سخنهاي خداياري اينست
که نمی شنوید که از خدای
۴۷ نیستید، جواب دادند جهودان
و گفتند با او خوب گفتیم
ما که تو سامري هستی و
۴۸ در تو دیو هست، جواب داد
ایشوع در من دیو نیستی
لیکن کرامی میکنم بدر
مرا و شما مرا خوار میکنید،
و من در خواست نمیکنم
۵۰ بزرگی خود را هست که میخواهد
و حکم کند، راست راست
گویم بشما اگر کسی
۵۱ که دارد سخن مرا مرکی نجشید
تا جاوید، گفتند جهودان
اکنون دانستیم که در تو دیو
هست ابراهیم مرد و بیغبران و تو
میگویی اگر کسی دکه دارد سخن
مرا او نمی جشید مرکی را تا جاوید،
۵۲

۳۵ که هر که گناهان کرد بنده
 ۳۶ گناه است، و بنده در خانه
 ۳۷ نماند تا جاوید بسر یابدان ماند تا
 ۳۸ جاویدان، پس اگر بسر شمارا
 ۳۹ ازان کند بدست ازان باشد،
 ۴۰ میدانم که از نسل ابراهیم هستید
 اما کشتن من میخواهید برای
 ۴۱ ادکه سخن من در شما نمیکند،
 ۴۲ من آنچه دیده ام بیش بدر میگویم
 و شما آنچه دیدید بیش بدر شما
 ۴۳ میکنید، جواب دادند و گفتند
 ۴۴ باو بدر ما ابراهیم است گفتی با
 ایشان ایشوع اگر بر سران ابراهیم
 ۴۵ هستید کردارهای ابراهیم کنید،
 اما اکنون کشتن من میخواهید
 ۴۶ مری را که با شما سخن برآستی
 ۴۷ کفتم آنچه از خدای شنیدم این
 ابراهیم نکرد، شما کردار بدر
 ۴۸ خود میکنید گفتند با او ما از زنا
 ۴۹ راه نبوده ایم مارا یک بدر هست و
 ۵۰ او خداست، گفتی با ایشان
 ایشوع اگر خدا بدر شما بودی
 ۵۱ مرا دوست میداشتید برای ادکه
 ۵۲ من از خدای صادر شده ام و
 ۵۳ آمدم نه از بیش خود آمدم لیکن
 ۵۴ او مرا فرستاد، چرا سخن من
 ۵۵ نمی شناسید برای ادکه نمیتوانید
 ۵۶ شنیدن سخن مرا، شما از بدر
 ۵۷ که شیطانستی هستید و ازوها بدر
 ۵۸ خون میخواهید تا بجا آورید او از

quod omnis qui peccatum
 facit, servus peccati est.
 Et servus in domo non ma- 35
 net in æternum, filius sta-
 bilis (p. pedem habens) ma-
 net in æternum. Ergo si 36
 filius vos liberos faciet, in
 veritate liberi eritis. Scio 37
 quod de femine *Abrahami*
 sitis; sed occidere me qua-
 ritis, propterea quod ver-
 bum meum in vobis non 38
 habitat. Ego id quod vi-
 di (p. videns sum) apud
 Patrem dico: & vos id
 quod vidistis apud Patrem 39
 vestrum facitis. Respon-
 sum dederunt & dixerunt,
 Pater noster *Abrahamus* est.
 Dixit ad illos *Iesus*, Si fi- 40
 lii *Abrahami* essetis, opera
Abrahami faceretis. Ve-
 rum nunc occidere me qua-
 ritis, hominem qui ad vos
 verbum in veritate dixi il-
 lud quod à Deo audiui:
 hoc *Abrahamus* non fecit.
 Vos opus patris vestri 41
 facitis. Dixerunt ad eum,
 Nos ex adulterio nati non
 (*existentes*) sumus, nobis
 Pater unus est, & ipse De- 42
 us est. Dixit ad illos *Je-
 sus*, Si Deus Pater vester
 esset, me amaretis (p. a-
 morem haberetis) propterea
 quod ego à Deo emanans
 (*existens*) sum, & veni, non à
 (p. ab ante) meipso veni, sed 43
 ille me misit. Quare verbi
 meum non intelligitis, pro-
 pterea quod non potestis au-
 dire verbum meum. Vos 44
 à Patre qui *Satanas* est estis:
 & desideria Patris vestri
 vultis ut perficiatis: ille à
 primis

- 3 Responsum dedit Jesus, Neque ille peccavit (p. peccatum faciens erat,) neque mater & pater ejus: sed ut apparentia fiant (p. faciant) opera Dei in illo.
- 4 Mi i incumbit (p. super me deb. um est) ut opus ejus qui me mittens est conspicuum faciam tantisper dum adhuc dies fuerit: nox intrabit, & tunc non aliquis opus faciet. Tantisper dum in mundo sim, lux mundi sum. Et cum hoc dixisset, super terram sputum conjecit, & lutum fecit de sputo, & super oculos ejus lutum inunxit. Et ad illum dixit, Vade, lava in lavacro Siloa (cujus interpretatio ipsius est, Mis- sus.) Tum profectus est et lavit, & rediit videns. Ergo vicini & illi qui illum primò videntes erant quòd circumiret in res (necessarias) exquirendas, dixerunt, Nónne hic est ille qui sedebat, & bona rogabat?
- 9 Quidam dixerunt, Hic est: & quidam non, sed ei (p. ad eum) similis est.
- 10 Ille dixit, Ego sum. Ad illum dixerunt, Quomodo erant aperti oculi tui? Responsum dedit, Ille homo, cujus nomem ipsius Jesus est, lutum fecit, & oculos meos inunxit, & dixit mihi, Abi in lavacrum Siloa, & lavato, tum abii, & lavi, & videns fui. Dixerunt illi ei, In quo loco est?
- 13 Ille dixit, Non novi. Adduxerunt illum qui cæcus erat ad Phariseos.
- جواب داد ایشوع ده او کناه کرده استی و ده مادر و پدر او لیکن تا ظاهر کردند کارهای خدای درو، بر من واجبست که کردار ادکه مرا فرستاده است بیدا کنم چند ادکه هنوز روز است شب در آید و ادکه فتواند کسی عملی کند، چند ادکه در عالم هستم دور عالم ام، و چون این گفتی بر زمین خیر انداخت و کل ساخت از خیر و بر چشمهای او کل مالید، و با او گفت برو بشوی در معبویه شیلوخا که ترجمه آن است فرستاده بس روانه شد و شست و آمد بینا، بس همسایگان و ایشان که او را اول دیدند بودند که میکردند بجیز خواستن گفتند ده اینست ادکه می نشست و خیرات می خواست، بعضی میکردند اینست و بعضی ده لیکن بوی می ماند او گفت منم، با او گفتند چون چون کشاده چشمهای تو، جواب داد آن مرد که اسم او ایشوع است کل ساخت و چشمهای مرا مالید و گفت مرا برو بمعبویه و شیلوخا و بشوی بس رفتم و شستم و بینا شدم، گفتند ایشان او را کجا است آن گفت نمیدانم، آوردند او را که تا بینا بسون سوي فرستین

- ۵۳ مکر تو بزرگتر هستی از ابراهیم
 بدر ما که مرد و پیغمبران مردند
 ۵۴ تو خود را چه می بینی ، جواب
 داد ایشوع اگر من خود را بستایش
 بزرگوار میکنم پس ستایش من
 هیچ نباشد هست بدر من که مرا
 ستاید ادکه میکوبید که او خدای
 ۵۵ ماست ، و او را نمی شناسید و
 من او را شناسم و اگر گویم که
 نمی شناسم همچو شما دروغ زن
 باشم و لیکن من او را می شناسم
 ۵۶ و سخن او که میدارم ، ابراهیم
 بدر شما مشتاق آن بود تا روز من
 ۵۷ بیند و دید و شان شد ، گفتند
 جهودان باو تو اکنون بنجاه
 ساله هستی و ابراهیم را دیدی ،
 ۵۸ گفت ایشوع بایشان راست راست
 گویم بشما بیش از ادکه ابراهیم
 باشد من ام بس سنگ بر کرفتمند
 تا او را رجم کنند اما ایشوع بنهان
 شد و بر آمد از هیکل ،

Siquidem tu major es
 quàm *Abrahamus* pater no-
 ster qui mortuus est: &
 Prophetæ mortui sunt: tu
 teipsum quid facis (p. vides)
 54 Responsum dedit Jesus, Si
 egomeipsum in laudem glo-
 riosam facio, tum laus mea
 aliquid non erit: est Pater
 meus qui me laudat, ille (de)
 quo dicitis, Quòd ille Deus
 noster fit. Et illum non
 55 novistis, & ego illum novi,
 atque si dico quòd non no-
 verim, sicut vos mēdaciū reus
 ero, etenim ego illum novi,
 & verbi ipsius custodiam ha-
 beo. *Abrahamus* pater ve-
 56 ster, desiderans ille fuit ut
 diem meum videret, & vi-
 dit, & gavisus erat. Dixe-
 57 runt Judæi ad illum, Tu
 nunc quinquaginta anno-
 rum non es, & *Abrahamum*
 vidisti? Dixit Jesus ad il-
 58 los, Amen dico ad vos,
 antequam *Abrahamus* erat,
 ego sum; tum lapides su-
 sceperant ut illum dilapida-
 rum facerent, verum Je-
 sus in occulto fuit, & egres-
 sus è templo.

فصل نهم

CAPUT IX.

- ۱ و بدر حال کنشتم دید مری
 ۲ تا بینا از شکم مادر ، و
 تلامیذان او برسیدند ازو ای معلم
 که کناه کرده است این یا بدر و
 مادر او که چنین تا بینا زاده است ،
 Respon-

ET in tempore transi-
 1 vidit hominem cæcum
 (p. non videntem) ab utero
 2 matris: Et Discipuli ejus
 sciscitabantur ab illo, ô Ma-
 gister, Quis peccavit, hic, aut
 pater et mater ejus, quòd sic
 cæcus natus esset?
 Respon-

- 22 Sic dixerunt mater & pater ejus, quoniam (p. à parte ejus quod) metuerunt à Judæis: quoniam decretum fecerant (p. facientes erant) Judæi, quod si quis diceret quod is Christus esset extra (p. ab intra) Synagogam illum foras eicerent (p. facerent.)
- 23 Ob hanc causam mater & pater ejus dixerunt, quod annorum (p. in anno magnus) fit, ab illo rogate. Rursus vocarunt hominem cæcum (p. non videntem) & dixerunt ad illum, Laudem Deo exhibeto, novimus quod hic homo peccator fit.
- 25 Ipse dixit ad illos, An peccator fit nescio; unam rem scio, quod cum non videns essem nunc videam.
- 26 Tum dixerunt ei, Quid fecit tibi (p. ad te) cum aperiret oculos tuos? Responsum dedit ad illos, Dixi ad vos, & audivistis (p. audientes estis) quid vultis rursus audire? Si quidem vos quoque Discipuli ejus vultis ut sitis? Ei execrationem dederunt, & dixerunt, Tu eris Discipulus ejus, nos Discipuli Moysi sumus. Nos scimus quod Deus cum Moise locutus est; sed hunc nescimus nempe unde (p. è quo loco) fit.
- 30 Responsum dedit ille homo, et dixit ad illos, mirum hoc est quod nesciatis unde fit; et oculos mihi aperuit.
- 31 Et novi quod Deus peccatores non audiat, verum si quis cultor Dei fit, et

۲۲ چنین گفتند مادر و پدر او از جهت آنکه می ترسیدند از جهودان زیرا که قرار کرده بودند جهودان که اگر کسی گوید که او مسیح است از میان جماعتی او را بیرون کنند، ازین سبب مادر و پدر او گفتند که بسال بزرگی است ازو برسید، باز خواهند مرد تا بینار و گفتند باو ستایش خدای را نه ما می دادیم که این مرد کنه کارست، او گفت با ایشان اگر کنه کارست ندیدم یک چیز دارم که چون تا بینا بودم اکنون می بینم، پس گفتند او را چه ساختی بتو چون کشاد چشمها تو، جواب داد با ایشان گفتیم با شما و شنیده اید چه می خواهید باز شنیدن مگر شما نیز قلامین او خواهید که باشید، او را دشنام دادند و گفتند تو باشی قلامین او ما قلامینان موسی هستیم، ما میدانیم که خدای با موسی سخن گفت اما این را ندیدیم که از کجاست، جواب داد آن مرد و گفت با ایشان عجب اینست که ندیدید از کجاست و چشمهای مرا کشاد، و میدانیم که خدای کنه کاران را نشنود لیکن اگر کسی برستند

۱۴ و روز شنبه بون وقتي كه كل ساخته
 بون و چشمهاي اورا كشاده،
 ۱۵ فریسمین بار برسیدند ازو چون
 دیدي او گفت با ایشان كل
 ساخت و بر چشمها من نهاد و
 ۱۶ شستم و می بینم، پس گفتند
 جماعتی از فریسمین این من از
 خدا نیست برای ادكه شنبه دكه
 نمیدارند و دیگران گفتند چون
 تواند بون كه مری كنه كار
 چنین ایاه كند و خلاف افتاد
 ۱۷ میان ایشان، باردكر گفتند
 بنابینا تو چه میكوي اورا كه
 چشم ترا كشاده او گفت كه
 ۱۸ بیغمبر هستی، و جهودان باور
 نمیکردند ازو كه نابینا بوده استی
 و دید تا وقتي كه مادر و پدر
 ۱۹ اورا كه بینا شد خوانند، و
 ایشان برسیدند و گفتند این
 پسر شما استی ادكه میگوید
 كه نابینا زاده استی پس چون
 ۲۰ اکنون می بیند، جواب دادند
 مادر و پدر او بایشان و گفتند
 می دانیم كه این پسر ماست و
 ۲۱ ادكه نابینا زان، فاما چگونه
 اکنون می بیند نمیدانیم یا كه
 كشاده چشمها اورا ما نمیدانیم
 ازو پرسیدند در سالها
 رفته است خون از خون
 بكوید،

Et dies Sabbati fuit tem- 14
 pus, quo lutum faciens 15
 erat, & oculos ejus aperi-
 ens. Pharisei rursus ro-
 gabant ab illo, Quomodo 16
 vidit ille? Dixit ad illos,
 Lutum fecit, & super ocu-
 los meos imposuit, & lavi, 17
 & ego vidi. Ergo dixe-
 runt quidam (p. multitu-
 do) de Phariseis, Hic ho-
 mo à Deo non est, propte-
 rea quòd Sabbati custodi-
 am non habet. Et alii di-
 xerunt, Quì potest esse
 ut homo peccator talia fi-
 gna faciat? & altercario
 incidit inter illos. Vice 18
 alterâ dixerunt ad cæcum
 (p. non videntem,) Tu
 quiddicis de eo, quòd oculos
 tuos aperuit? Is dixit,
 Quòd Propheta sit. Et 19
 Judæi fidem non fecerunt
 de illo quòd cæcus (p. non
 videns) existens esset, &
 videret, donec (p. ad tem-
 pus quo) matrem & pa-
 trem ejus qui videns erat
 vocabant. Et ab illis ro- 20
 gabant & dixerunt, Hic-
 cine filius vester est, ille
 quem dicitis quòd cæcus
 (p. non videns) natus esset?
 ergo quomodo nunc videt?
 21
 Responsum dederunt ma-
 ter et pater ejus ad illos &
 dixerunt, Novimus quòd
 hic Filius noster sit, & quòd
 cæcus nasceretur. Verùm
 quomodo nunc videt, nesci-
 mus, aut quis aperuit oculos
 ejus, nos nescimus: ab
 illo rogate, ætate (p. in
 annis) provectus est, ipse
 de seipso loquatur.

Sic

CAPUT X.

فصل دهم

- 1 **A** Men amen dico ad vos, Ille qui per januam non intrat ad oves, sed per alium locum adscendit (p. fursum vadit,) ille fur erit & latro (p. seditiosus.)
- 2 Et ille qui per januam intrat, ipse pastor ovium est.
- 3 Janitor ei januam aperit, & oves vocem ejus audiunt, & compellat ovium suarum unamquamque [in] nomine suo, & foras educit illas.
- 4 Et cum oves suas foras agat, [in] ante illas egreditur, & [a] post illum, oves exeunt, propterea quod vocem ejus norunt.
- 5 Et [in] post alienigenam non ibunt, sed ab illo fugient: quoniam vocem alienigenarum non norunt.
- 6 Hanc similitudinem dixit Jesus ad illos, et non norunt ii quid colloqui fecerit cum illis. Dixit Jesus alia vice ad illos, Amen amen dico ad vos, Quod ego sim janua ovium.
- 8 Universitas illorum qui venerunt, fures et latrones (p. seditiosi) sunt, sed oves mandatum ipsorum non audiunt. Ego sum janua, si quis per me intrat, vitam inveniet, et ingredietur et egredietur, et pascuum inveniet. Fut non venit nisi
- 10 ut furetur et occidat, et

راستی راستی گویم بشما ادکه از در دیاید بیش کوسفندان لیکن از جلی دیگر بالا رود او در باشد و حرامی، و ادکه از در آید او شبان کوسفندان است، دربان او را در کشاید و کوسفندان اواز او بشنوند و بخواند کوسفندان خود را هر یک بنام خود و بیرون اید اهارا، و چون کوسفندان خود را بیرون کند در بیش ایشان رود و از بی او کوسفندان رود برای ادکه اواز او بشناسند، و در بی بیگاه درود لیکن از دیگرین زدیم ادکه اواز بیگاه را داده این مثل گفتی ایشوع با ایشان و دانستند ایشان که خطاب کرد با ایشان، گفتی ایشوع دیگر بار با ایشان راستی راستی گویم بشما که منم در کوسفندان، جمله ایشان که آمدند دربان و حرامیان اید اما کوسفندان فرمان ایشانرا شنیدند، منم در اکثر کسی در من رود و کانی باید و در آید و بیرون آید و چراگاه یابد، در دیاید مکررا بدزدند و

خدايست و بمران او کار کند
 ۳۲۲ این را می شنود، از دیر که باز
 شنید شد که کسی چشمهای نابینا
 ۳۲۳ مادر زان را کشاید، اگر این
 از خدای نبوی فتوانستی که هیچ
 ۳۲۴ چیز کند، جواب دادند و
 گفتند با او تو تمام در کناه زانی
 شدی و تو ما را تعلیم میدادی پس او را
 ۳۲۵ بیرون کردند، شنید ایشوع
 که او را بیرون کردند، اند و چون
 او را یافت گفت با او تو مومنی باین
 ۳۲۶ الله، جواب داد او و گفت
 کیستی ای خداوند تا بدو بگروم،
 ۳۲۷ گفت ایشوع باو هم دیدی او را و هم
 ادکه با تو خطاب میکند هموست،
 ۳۲۸ او گفت من مومنم ای خداوند و
 برو در افتاد و سجد کرد او را،
 ۳۲۹ و گفت باو ایشوع برای داری آمده
 ام باین عالم تا به بینند ایشان که
 نمی بینند و ایشان که می بینند
 ۳۳۰ کور شوند، و شنیدند بعضی
 از فریشتین که بودند با او،
 و گفتند با او مکر ما دیز با بینایم،
 ۳۳۱ گفت ایشان ایشوع اگر
 کوران می بودند شمارا کناه نمی
 بود لیکن اکنون میگویند که
 ۳۳۲ می بینیم پس کناه شما باید ارستی،

voluntatem ejus faciat (p.
 juxta voluntatem ejus-opus
 faciat,) hunc audit. A 32
 longo (tempore) nempe un-
 quam non auditum fuit,
 quod quis oculos cæcorum
 ab utero matris ape-
 ruerit. Si hic à Deo non 33
 esset, non posset ut ullam
 rem faceret. Responsum 34
 dederunt et dixerunt ad illū,
 Tu perfectè in peccato na-
 tus fuisti, et nobis doctrinam
 exhibes? Tum illum foràs 35
 fecerunt. Audivit Jesus
 quod illum foràs fecissent, et
 cum illum invenisset, dixit
 ad illum, Tūc credis in Fili- 36
 um Dei? Responsum de-
 dit ille & dixit, Quis est, ô
 Domine, ut in illum credam?
 37
 Dixit Jesus ad illum, Cum
 vidisti illum, tum & ille qui
 apud te sermonem facit, idē 38
 est. Ille dixit, Ego credo, ô
 Domine, & procidit, & cul- 39
 tum fecit ei. Et dixit ad il-
 lum Jesus, Pro judicio veni-
 ens sum in hoc sæculum,
 ut adspiciant illi qui non ad-
 spiciunt, & ii qui adspiciunt 40
 cæci fiant. Et audiverunt
 quidam è Phariseis qui e-
 rant apud illum, & dixerunt
 ad illum, Nos quoque cæci 41
 sumus? Dixit ad illos Je-
 sus, Si cæci essetis, peccatum
 non esset: verum nunc di-
 citis nempe, Videmus; ergo
 peccatum vestrum perma-
 nens (p. pedem habens) est.

19 Inter Judæos dissertatio
incidit, ob causam horum
20 verborum. Et multi ex
illis dixerunt, dæmonium
habet, & dementia illum
occupavit (p. occupans est)
omnino; in quid ad illum
21 aurem præberis? Alii di-
xerunt, Hæc verba à De-
moniaco non proveniunt,
numquid Satanæ potest ut
oculos non videntis ape-
riat? Venit festum en-
22 cæniorum in Hierosolyma,
& hyems erat. Et Jesus
23 in templum intrabat in por-
ticum Salomonis. Circum-
24 sum intrarunt Judæi &
dixerunt ad illum, Quo-
usque (p. ad quando) sus-
pensam tenes (p. capis)
animam nostram? Si tu
Christus sis ad nos diluci-
25 dè dicito. Responsum de-
dit Jesus ad illos, Dixi ad
vos, & fidem non fecistis:
opera quæ ego facio in no-
mine Patris mei, hæc te-
stimonium perhibent super
26 me. Verum vos fidem
non fecistis, quoniam non
27 estis de ovibus meis. Oves
meæ vocem meam audi-
unt, & ego illas novi, &
28 [in] post me veniunt. Et
ego ad illas do vitam æter-
nam, & non peribunt (p.
perditio non erit) in æter-
na, & quis illas non rapiet
29 de manu mea. Pater me-
us ille qui dedit ad me, ma-
jor est omnibus, & non
potest quis ut de manu Pa-
tris mei rapiat. Ego & Pa-
30 ter unus sumus. Sumpse-
runt aliâ vice Judæi lapides,
31 ut eum dilapidatû facerent.

۱۹ میان جهودان نزاع افتاد بسبب
۲۰ این سخنها، و بسیاری از ایشان
گفتند دیو دارد و صرعش گرفته
است بهر چه سوي او کوش میدارید،
۲۱ دیگران گفتند این سخنها از
دیوانه دیاید مگر شیطان میدهد
که جسمهای نابینا بکشاید،
۲۲ رسید عید اندشینی در اورشلیم و
۲۳ زمستان بود، و ایشوع در هیکل
۲۴ میرفت در رواق سلیمان، کرد
او در آمدن جهودان و گفتند
با او تا کی ستانی جان ما را اگر
تو مسیح هستی با ما روشن بگو،
۲۵ جواب داد ایشوع بایشان گفتم
با شما و باور نمیکنید کارها که
من میکنم بنام پدر من اینها
۲۶ کواهی میدهند بر من، اما
شما باور نمیکنید زیرا که دوستید
۲۷ از کوسفندان من، کوسفندان
من اواز من می شنود و من
ایشانرا شناسم و در بی من آیند،
۲۸ و من با ایشان می دهم
زندگانی جاوید و هلاک میشوند
تا جاویدان و کسی ایشانرا
۲۹ دریاید از دست من، پدر
من آنچه داد بمن بزرگترست از
همه و میتواند کسی که از دست پدر
۳۰ من رباید، من و پدر یکی
۳۱ ایم. گفتند دیگر بار جهودان
سنگها تا او را سنگسار کنند،

۱۱ بکشد و تبه کند من آمدم تا
 ایشادرا زندگانی باشد و بافروزی
 باشد، منم راعی صالح جوان دیک
 ۱۲ فدای کند جان خود را برای
 کوسفندان خود، اما مزدور و
 ادکه شبان نیست که کوسفندان
 ۱۳ این او نیستند کرک را بیند که
 می آید و کوسفندی ادره بگذارند و
 بکربزن بس کرک در ریاید و
 کوسفندان براکنده کند، و
 ۱۴ مزدور بکربزن برای ادکه مزدور
 است و از کوسفندان بروا نباشد
 ۱۵ او را، منم جوان صالح و خاصه
 خود را می شناسم و خاصه من مرا
 ۱۶ شناسد، همچنانکه بدر مرا
 شناسد و من بدر را شناسم و جان
 خود را فدای کنم برای کوسفندان
 ۱۷ من، و دارم کوسفندان
 دیکر که نیستند ازین رزمه و
 در کارست مرا که ایشان را
 ۱۸ بیارم و آواز من بشنوند و شوم
 یک رزمه و جوانان یک، از برای
 اینست که بدر مرا دوست میدارند
 زیرا که من می فهم جان خود را
 ۱۹ تا ذکر بارش ستادم، نیست
 کسی که او را ستاند از من
 لیکن من بمران خون بگذارم
 و حاکم بر ادکه بگذارم
 حاکم بر ادکه ادره بار ستادم این
 حکم قبول کردم از پدرم

perditionem faciat: ego veni
 ut illis vita adsit, & in abundan-
 ۱۱ tia adsit. Ego sum pa-
 stor bonus, pastor bonus
 redemptionis pretium facit
 animam suam pro ovibus
 ۱۲ suis. Verum mercenarius,
 & ille qui pastor non est,
 cujus oves illæ ipsius non
 sunt, lupum videt cum
 veniat, & oves relinquit
 & fugit: tum lupus rapi-
 ۱۳ tit, & oves dissipatas fa-
 cit. Et mercenarius fu-
 git propterea quod mer-
 cenarius est, & de ovibus
 ۱۴ cura non erit ei. Ego
 sum pastor bonus, &
 peculium meum novi, et
 peculium meum me no-
 ۱۵ vit. Sicut Pater me no-
 vit, (sic &) ego Pa-
 trem novi, et animam
 meam redemptionem fa-
 ۱۶ cio pro ovibus meis.
 Et habeo oves alias
 quæ non sunt de hoc gre-
 ge; et opus est (p. in
 opere est) mihi ut illas
 afferam, et vocem me-
 am audient; et erit u-
 ۱۷ nus grex et pastor unus.
 Propter hoc (p. à pro)
 est quod Pater me amat,
 (p. amorem habet) quon-
 ۱۸ iam ego ponam animam
 meam, ut aliâ vice il-
 lam resumam. Non est
 quis qui illam rapit de me,
 sed ego de sponte mea re-
 linquo, et potestatem ha-
 beo (p. judex, præses sum)
 in id quod relinquam illam,
 et potestatem habeo in id quod
 illam rursus accipiam; hanc
 potestatem accepi à Patre
 meo.

Inter

- 41 Venerunt homines multi
ad illum, et dixerunt,
Quod *Johannes* non fece-
rat neque unum signum;
& omne quod dixit *Johan-*
nes de hoc (*homine*) verum
42 fuit. Et in illum fidem
attulerunt multi.

آمدند مردم بسیار سوی او و
می گفتند که یوحنا ذکر
نشد یک نشانه و هر چه
گفت یوحنا برین حق
بود و بسوی ایمان
آوردند بسیاریان

CAPUT XI.

فصل یازدهم

- 1 ERat illic loci unus agros-
tus, nomen ejus *Lazarus*
de *Bethania*, vico *Mari-*
ae et *Marihae* sororis suae.
2 *Maria* illa fuit quae in-
unctum fecit [cum] un-
guento odorifero Dominum,
et mundos fecit pedes ejus
[cum] casarie capitis sui,
et *Lazarus* frater ejus [e-
xistens] fuit. Ergo mise-
3 runt sorores ejus ad illum,
et dixerunt, ô Domine,
ecce, ille quem amas (p.
amorem habes) ipsum,
4 agrotus est. Cum audiret
Jesus, dixit, Hæc ægritu-
do ad mortem non est,
sed in laudem Dei, ut
laudatus fiat Filius Dei
5 ob causam illius. Et *Je-*
sus Mariham et *Mariam*
sororem ejus et *Lazarum*
amabat (p. amorem habe-
6 bat.) Ergo cum audiret
quod agrotus esset, ille il-
lic loci decumbens biduum
7 mansionem fecit. Postea
dixit ad Discipulos suos,
Exeamus ad *Judæam*.

بود اینجا یکی بیمار نامش لاعازر
از بیته عینا از دیه مریم و ماریا
خواهر او، مریم آن بود که
چوب کردن بروغن خوشبوی خداوند را
و پاک کردن قدمهای او بروی سر
خون و لاعازر برادر او ردخور شده
بود، پس فرستادند خواهران او
سوی او و گفتند ای خداوند اینکه
ادبکه دوست میداری او را بیمار است،
چون شنید ایشوع گفت بایشان
این بیماری بمرک نیست لیکن
بستایش خدای تا ستوده کردن
این الله از سبب او، و
ایشوع مارتارا و مریم خواهر او را
و لاعازر را دوست میداشت،
پس چون شنید که بیمار است ادبکه
انجا که بود دو روز مقام کرد،
بعد از آن گفت بعلامیدان خون
برویم سوی یهو

۳۲ جواب دان بایشان ایشوع
 کردارهای خوب بسیار کردم پیش
 شما از بدر خون برای کدام کردار
 از آنها مرا سنگسار میکنند،
 ۳۳ جواب دادند با او جهودان ده
 برای کردار ذبک ترا سنگسار
 میکنیم اما برای کفر و برای
 ادکه چون تو ان می هستی خون را
 ۳۴ خدای می سازی، جواب دان
 ایشوع بایشان ده در دین شما
 نوشته است که من گفتم شما
 ۳۵ الهه هستید، اگر ایشانرا الهه
 گفتی که با ایشان بود کلمه اله
 و ممکن نیست که کتاب شکسته
 ۳۶ شود، پس او را که بدر باکی
 کرددید و فرستاد بعلم شما میگوید
 که کفر میگوید برای ادکه
 ۳۷ گفتم که ابدن الله هستم، اگر
 نکنم کردارهای بدر من مرا باور
 ۳۸ نکنید، الا اگر میکنم و اگر
 نمیخواهید ایمان آوردان بمن
 بکردارها ایمان آرند تا بشناسید
 و باور کنید که بدر در من
 ۳۹ است و من در بدر، پس
 در خواستند که او را
 بگیرند و بیرون رفت از
 دستها ایشان، و برفت باز
 ۴۰ سوی کذار اردن اینجا
 که یوحنا عماد می کرد در
 ما تقدم و اینجا ماند،

32 Responsum dedit ad illo^s
 Jesus, Opera bona multa
 feci coram vobis à Patre
 meo: pro quonam opere
 ex illis me dilapidatum faci-
 33 citis? Responsum dede-
 runt ad illum Judæi, Non
 pro opere bono te dila-
 pidatum facimus, verum
 pro blasphemia, & pro
 eo quod cum tu homo
 sis, te Deum constitu-
 34 is. Responsum dedit Je-
 sus ad illos, Nonne in
 lege vestra scriptum est,
 nempe? Ego dixi, Vos
 35 Dii estis. Si illos De-
 os vocavit, quos ad ip-
 sos aderat Verbum Dei,
 et possibile non est ut
 Scriptura violata sit.
 36 Ergo illum quem Pa-
 ter consecravit (p. san-
 ctum constituit) & misit
 in mundum, vos dicitis,
 Blasphemiam dixisse
 (p. dicis,) pro eo quod
 dixi, quod Filius Dei
 37 sim? Si non faciam o-
 pera Patris mei, fidem
 non facite. Sed si faci-
 38 am, & si non vultis fi-
 dem afferre in me, in
 opera fidem afferre: ut
 sciatis et fidem faciatis
 quod Pater in me sit,
 et ego in Patre. Ergo
 39 inquisiverunt ut illum
 caperent, & evasit è
 manibus ipsorum. Et
 40 abiit rursus ad oram For-
 danis; illuc loci quo
 Johannes baptizavit (p.
 baptismum fecit) in (tem-
 pore) quod anteit, & il-
 lic loci mansit.

- 20 Et *Martha* cum audiret quod *Iesus* veniens esset, foras exiit ad [ante] occursum ejus, verum *Maria* erat sedens in domo. Ergo dixit *Martha* *Iesu*, o Domine, si tu hic loci fuisses, frater meus non fuisset mortuus. Verum novi nunc quod omne quod a Deo rogabis, dabit ad te. Dixit ad illa *Iesus*, Surget frater tuus. Dixit *Martha* ad illum, Novi quod resurrexerit in die resurrectionis, qui dies novissimus est. Dixit ad illum *Iesus*, Ego sum resurrectio & vita, qui in me fidem affert, quamvis (p. si) moriatur, vivens erit. Et omnis qui vivens est & in me credit, in aeternum non morietur. In hoc fidem habes. Dixit ad illum, Etiam o Domine, ego credens sum quod tu *Christus* sis Filius Dei ille qui in hunc mundum venit. Et cum hoc dixisset, abiit & vocavit *Mariam* sororem suam clam, & dixit, Magister venit (p. veniens est) & te vocat.
- 29 Et cum illa audiret, surrexit cum festinatione, & ad illum venit. Quia *Iesus* in vicum adhuc non veniens fuit, sed in loco fuit quo *Martha* in occursum ejus egressa erat. Et *Judaei* qui aderant apud illam in domo, & solatium dederunt ei, cum viderent *Mariam*, qd surgeret cum celeritate, & exiit, & post eam abierunt & dixerunt, qd egressa sit ad sepulchrū ut fletet illic loci.
- پ. و مارثا چون شنید که ایشوع آمده است بیرون رفت به پیش باز او اما
پی مریم بود نشسته در خانه، پس
گفت مارثا ایشوع را ای خداوند
اگر تو اینجا می بودی برادر من
پی نمی مرد، اما میدانم اکنون
که هر چه از خدا بخواهی بدهد
پی بتو، گفت با او ایشوع برخیز
پی برادر تو، گفت مارثا باو میدانم
که برخیزد در روز قیامت که روز
پی بسپین است، گفت با او ایشوع
منم قیامت و زنده گانی ادکه بمن
ایمان آر اگر بمن زنده شود،
پی و هر که زنده است و بمن کرون
تا جاوید بمن بدین ایمان داری،
پی گفت باو بلی ای خداوند من مومنه
ام که تو مسیحی این الله ادکه
پی باین جهان آمدی، و چون
این گفت رفت و خواند مریم
خواهر خود را بنهان و گفت معلم
پی آمده است و ترا خواند، و
چون او شنید برخاست بشتاب و
پی پیش او آمد، که ایشوع بد
هنوز نیامده بود لیکن در آن مقام
بود که مارثا با استقبال او رفته بود،
پی و جهودان که بودند با او در خانه و
تغذیه میدادند او را چون دیدند مریم را
که برخاست بشتاب و بر آمد
در پی او رفتند و میگفتند که میرون
بسوی قبر تا بکیمین اجا،

۸ باز گفتند باو تلامیذان ای معلم
 این ساعت میخواستند که ترا
 سنگسار کنند جهودان و بار
 ۹ اینجا میروی، جواب داد ایشوع
 ده روز را دواند ساعتی اگر کسی
 در روز بروی در رو نیاید زیرا که
 ۱۰ روشنایی این عالم را به بیند، اما
 اگر در شب روی بروی در آید
 ۱۱ زیرا که در روشنایی نیست، این
 بگفت و بعد از این گفت با
 ایشان دوستی ما لاعاز در خواب
 رفت ولی میروم تا او را بیدار کنم
 ۱۲ از خواب، گفتند تلامیذان
 او ای خداوند اگر خفته است
 ۱۳ نندرسد شو، ایشوع بر مرکب
 او گفته بود و ایشان گمان
 بردند که از گفتن خواب میگفت،
 ۱۴ پس آنکه گفت با ایشان ایشوع
 ۱۵ اشکار لاعاز مرد، و شاه شدم
 برای شما که اینجا بروم تا ایمان
 آرید اما روانه شویم بسوی او،
 ۱۶ گفت تو ما آنکه دیدیم یسوع خوانده
 میشود به تلامیذان برویم ما نیز
 ۱۷ با او میرویم، پس آمد ایشوع و
 او را یافت تر کور نهاده چهار روز باز،
 ۱۸ بیست عینا در یک اورشلیم است به
 ۱۹ مقدار با دره میل، و بسطاران
 از جهودان آمده بودند سوی ما را
 و مریم تا تعزیه دهند ایشانرا برلی
 برادر ایشان،

8 Rursus dixerunt ad illum
 Discipuli, & Magister, Hac
 hora vellent ut te dilapi-
 datum facerent Judæi, &
 9 rursus illuc vadis? Re-
 sponsum dedit Jesus, Non-
 ne dici duodecim horæ?
 Si quis in die ambulet,
 in faciem non venit (i. e.
 non impingit,) quoniam
 lucem hujus mundi adspicit.
 10 Verum si in nocte ambu-
 let, in faciem venit (i. e.
 impingit,) quoniam in illo
 lumen non est. Hoc dixit:
 11 & postea dixit ad illos, Ami-
 cus noster *Lazarus* in som-
 num abiit, sed prodeò ut
 eum vigilem faciam de som-
 12 no. Dixerunt Discipuli
 ejus, & Domine, si dor-
 miens fuerit, sanus erit.
 13 Jesus de morte ejus di-
 xit (p. dicens fuit) & non
 cogitationem attulerunt,
 quod de dormitatione som-
 14 ni dixerit. Ergo tum dixit
 ad illos Jesus aperte, *Laza-
 15 rus* mortuus est. Et gavi-
 sus sum propter vos, quod
 illic loci non eram (ut creda-
 16 tis (p. fidem afferatis) verum
 profecti sumus ad eum.
 Dixit *Thomas*, ille qui *Didy-
 17 mus* vocatus erat, ad con-
 discipulos, Eamus nos quo-
 que ut cum illo moriamur.
 Ergo venit Jesus, & illum
 17 invenit in sepulchro posi-
 tum quatuor dierum spatio.
 18 *Bethania* propè *Hierosoly-
 mam* est, ad mensuram quin-
 19 decim stadiorum (p. millia-
 rium.) Et multi e Judæis
 venientes erant ad *Martham*
 & *Mariam* ut solatium daret
 illis pro fratre suo.
 Et

- propter populos qui adstantes sunt dixi, ut fidem faciant quòd tu miseris me.
- 43 Et cum hoc dixisset, clamorem fecit cum voce alta, *ô Lazare*, exi foràs.
- 44 Et in instanti, ille mortuus foràs exiit, manibus & pedibus vinctis, & facie [cum] fasciâ involutâ. Dixit Jesus ad illos, Solvite illum & dimittite ut abeat. Et multi de Judæis illis qui venientes erant ad Mariam & Martham, cum vidissent opera Jesu, credebant in illum. Et quidam ex illis abierunt ad Pharisæos, & ad illos dixerunt omnia quæ Jesus fecerat.
- 47 Tum simul aderant principes Sacerdotum & Pharisæi, & dixerunt, Quid faciemus? quia hic homo multa signa facit. Si illum ita dimiseritis, omnes homines credent in illum, & venient Romani, & Provinciam & homines nostros capient. Verùm unus ex illis quem ipsum *Caiph*am vocarunt, ipse erat Princeps Sacerdotum in illo anno, dixit ad illos, Vos nescitis quicquam. Et cogitationem non facitis, quòd commodum in hoc fit, ut unus homo moriatur pro populo, & non totus populus periturus fit.
- 51 Et hoc non dixit à [coram] se, sed propterea quòd princeps Sacerdotum fuit in illo anno, in prophetia dixit quòd Jesus opus habeat ut moriatur pro gente.
- برای جماعت که استقامه اند میگویم تا باور کنند که تو فرستاده مرا، و چون این بگفتی بائک کن باواری بلند ای لاعازر بیا بیرون، و در حال اندرون بیرون آمد دستها و پایها بسته و روی بعمامه پیچیده گفت ایشوع با ایشان بکشایید او را و بکنار جدار باورن، و بسیاری از جهودان ایشان که آمده بودند سوی مردم و مارتا چون دیدند کردار ایشوع گریه کردند بوی و بعضی از ایشان رفتند سوی فریسیین و با ایشان گفتند هر چه ایشوع کرده بود، بس جمع شدند بزرگان کاهنان و فریسیین و گفتند چه سازیم که این مرد بسیار شادها میکند، اگر او را چنین بکناریم همه مردم بگروند باو و بیایند رومیان و ولایت و مردم مارا بگیرند، اما یکی از ایشان که او را قیافا خوانند او بود بزرگ کاهنان در آن سال گفت با ایشان شما ندید اید چیزی، و اندیشه نمیکنید که صلاحیت در اوست که یک مرد بمیرد برای جماعت و نه همه امت هلاک شود، و این بگفت از بیش خون لیکن برای آنکه بزرگ کاهنان بود در آن سال به ثبوت گفت که ایشوع عزم داشت که بمیرد برای جماعت،

Et

۳۳۲	بس مریم چون آمد اینجا که ایشوع بود و او را دید بر قدمهای او افتاد و گفت باو اکر اینجا می بودی ای خداوند برادر من نمی مرن ،	Tum Maria cum veniret illuc loci quo Jesus inerat, & illum videret, super pedes ejus procidit, & dixit ad illum, Si hic loci fuisses, ô Domine, frater meus non mortuus fuisset. Jesus cum illam videret quod fleret, & Judæos quoque qui venientes erant, quod cum illa flerent, in se contoluit, & cum solitudine conturbavit se. Et dixit, In quo loco posuistis (p. ponentes estis) illum. Dix- 32
۳۳۳	ایشوع چون او را دید که میگریست و جهودان را دیر که آمده بودند که با او ما کریستند در خون دشخوار و بهم زن خود را و گفت در چه جای که نهاده اید	venit & vide. Et descendit lacrymavit. Jesus. Judæi dixerunt, Ecce quâ mensurâ dilexit (p. dilectionem habuit) eum. Di- 33
۳۳۴	او را گفتند باو ای خداوند بیا و بنکر، و فرو می آمد آشک	xerunt ad illum, ô Domine, veni & vide. Et descendit lacrymavit. Jesus. 34
۳۳۵	ایشوع ، جهودان گفتند اینک چه مقدار دوستی میداشت او را ،	Judæi dixerunt, Ecce quâ mensurâ dilexit (p. dilectionem habuit) eum. Di- 35
۳۳۶	گفتند مریدی چند از ایشان نمی توانست کردن این که کشان چشمهای نا بینارا که این نمیرن ،	xerunt homines quidam ex illis, Nonne potens fuit facere hic qui aperuit oculos non videntes, ut hic non mortuus fuisset? Je- 36
۳۳۷	ایشوع باز میان خون دشخوار شد و آمد سوی کبر بون اینجا غاری و	sus denovo inter se vehemens fuit, & venit ad Sepulcrum. Erat illic loci spelunca, & super januam ejus lapis positus. Et dixit Jesus, Susci- 37
۳۳۸	در دروی سنگی نهاده و گفت	pite lapidem; Martha soror illius mortui dixit ad illum, ô Domine, Olens factus est, quoniam quadriduum transi- 38
۳۳۹	ایشوع بر دارد سنگ را و بر مارقا خواهر ان مرده گفت باو ای خداوند کنده شده است زیرا که چهار روز بر آمده است ، گفت با او	ens est. Dixit ad illam Jesus, Nonne dixi ad te, Si fidem attuleris adspicies gloriam Dei? Tum abstulerunt la- 39
۳۴۰	ایشوع نکفتم بتو اکر ایمان اری به بینی بزرگوار خدای	pidem, & in (p. super) altum extulit Jesus oculos & dixit, ô Pater, gratias ago tibi (p. ex propter te) quia audivisti à me. Et e- 40
۳۴۱	بس برداشتند سنگ را و بر بالا کردند	go novi, quod omni tempore ex me audias, sed propter 41
۳۴۲	ایشوع چشمهارا و گفت ای پدر شکر میکنم از تو که شنیده از من ، و من میدادستم که همه وقتی از من بشنوی لیکن	42

- 3 Ergo accepit *Maria* lenticulam de unguento nardi perquam (p. super. næ manus) multi pretii, & unctos fecit pedes Jesu, & mundos fecit cum cæsarie sua ambos (p. omnes duos) pedes ejus; & illa domus plena fuit de odore suaviolenti. Dixit *Judas Iscariota* unus è Discipulis ejus, qui cor appulit (p. ponens est) super illud, ut eum in manum tradat.
- 4 Quare venditum non erat hoc unguentum pro tercentum denariis, & datum [ad] pauperibus? Dixit hoc verbum, non quia (p. ex parte ejus quod) misericordiam (p. gratiam) habuit erga pauperes; sed propterea quod fur erat, & marsupium apud illum fuit: & omne quod in illud incidit, ipse suscepit.
- 7 Dixit Jesus, Mitte illam, ad diem sepulturæ faciendæ meæ custodiam habuit illius. In omni die pauperes sunt apud vos, verum ego semper apud vos non sum. Et novit turba multa è Judæis quod illic loci erat: & venerunt non [ex] propter Jesum solum, sed ut adspiciant *Lazarum* quem resuscitavit à mortuis. Verum consilium agitarunt Principes Sacerdotum, ut *Lazarum* etiam occidant. Quoniam multi de Judæis abierunt, & crediderunt in Jesum ob causam illius. Altero die, cum turba multa illorum
- ۳ بس گرفتن مریم یک قرابه از روغن ناردین بالا دست بسیار بها و جرب کرد قدمهای ایشوع را و پاک کرد بموی خود هر دو بای او را و این خاده بر شد از بوی خوشبوی،
- ۴ گفت ایهودا اسخردوطی یکی از فلامیدان او ادکه دل دهان بود برداد که او را بدست دادند، چرا فروخته شد این روغن بسیصد دینار و بخشیده شد بمسکینان، گفت این سخن را ده از بهر ادکه عنایتی داشت به بهجارکان لیکن برای ادکه نزد بون و صندوق بیش او بود و هر چه درو می افتاد او بر میداشت، گفت ایشوع بگذار او را تا بروزدفن کردن من نگاه دار آن را، در هر روز مسکینان هستند با شما اما من همیشه با شما نیستم، و در یافتن جماعت بسیار از جهودان که انجاست و آمدند ده از برای ایشوع تنها لیکن تا به بینند لاعاز را ادکه را برداشتند از مردگان، اما اندیشه کردند بزرگان کاهنان تا لاعاز را نیز بکشند، زیرا که بسیاران از جهودان میرفتند و میگویند بایشوع از سبب او، روز دیگر چون جماعت بسیار آنها

۵۲ و ده براي امت تنها ليكن تا جمع
 ارن ولاد الله كه برا كنده بودند
 ۵۳ سوي يک جاي ، بس از ان روز
 باز در كشتن او فكر ميكرند ،
 ۵۴ ايشوع نميرفت در ميان جهودان
 اشكار اما رفت بجايي كه در يک
 بون به بيابان سوي مقامي كه
 ميگفتند ادرا افریم و انجا مي بون
 ۵۵ بتلاميدان خود ، و در يک آمد
 فصيح جهودان و بالا رفتند بسياران
 از ديهها سوي اوريشليم بيش از عيد
 ۵۶ تا باكي كنند خونرا ، بس مي
 خواستند ايشوع را مي گفتند با
 يک ديگر در هيكل چه ادريشه
 ميكنيد در باز دادن او از روز
 ۵۷ عيد ، و بزرگان كاهنان و
 فريسين فرمودند تا اكر كسي
 جاي او داد بنمايد تا او را
 بگيرند ،

Et non pro gente tantum
 sed ut simul adducat filios
 Dei qui dissipati fuerunt
 ad unum locum. Ergo
 ex illo die rursus de occi-
 dendo illo cogitationem
 agitabant. Jesus non am-
 bulabat in medio Judæo-
 rum aperte, sed abiit in
 locum qui propè fuit ad
 desertum, ad civitatem (p.
 locum) quam dixerunt ip-
 sam Ephraim; & illic loci
 erat cum Discipulis suis.
 Et propè venit Pascha
 Judæorum, & sursum ibant
 (i. ascenderunt) multi è
 vicis ad Hierosolymam, ante
 [quam] Pascha ut purifi-
 carent seiplos. Ergo quæ-
 rebant Jesum, dicebant cum
 uno alter in templo, Quam
 cogitationem agitis de ab-
 sentia ejus à die Pascha?
 Et principes Sacerdotum
 & Pharisei jusserunt, ut
 si quis locum ejus nosset,
 ostenderet, ut illum cape-
 rent.

فصل دوازدهم

CAPUT XII.

۱ ايشوع بيشتتر از شش روز از
 فصيح آمد به بيت عينا الجا
 كه لاعاز مرنه بون كه برخيزانده
 ۲ بون او را ايشوع ، و او را مهماني
 كردند همون جا و مارثا خدمت
 مي كرد و لاعاز بون يكي از
 ايشان كه نشسته بودند باو ،

JESUS sex diebus ante
 Pascham venit ad Beth-
 aniam illuc loci (in) quo
 Lazarus mortuus fuit quem
 suscitavit eum Jesus. Et
 ei convivium fecerunt
 [in] eodem loco; &
 Martha ministerium fecit,
 & Lazarus erat unus ex illis
 qui sedentes erant cum illo.
 Ergo

- 22 Et venit Philippus & dixit ad Andream, & Andreas & Philippus ad Jesum dixerunt. Jesus responsum dedit ad illos & dixit, Hora venit (p. veniens est) ut Filius hominis glorificetur (p. gloriosus evadat):
- 23 Amen amen dico ad vos, Si granum tritici in humum incidens, non moritur, illud solum manet; atque si moritur, fructum multum vicissim feret. Qui animam suam amat (p. amorem habet,) perditionem ejus facit; & ille qui animam suam odio habet in hoc mundo, custodiam ejus habet in (p. pro) vitam æternam. Si mihi quis ministerium faciat, [à] post me veniat; & illuc loci quo ego fuero, minister meus quoque illic loci erit: quòd si quis ministerium meum faciat, ei pater meus honorem exhibebit. Nunc anima mea in perturbatione est, quid dicam? ô Pater, me saluum fac ab hac hora: verum propter hoc veni ad hanc horam. ô Pater, glorifica nomen tuum. Venit vox de caelo, Cum glorificavi, tum quoque vice
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 22 و آمد فیلیپوس و گفتی باددروس و اندروس و فیلیپوس بایشوع گفتند، ایشوع جواب داد با ایشان و گفت ساعت رسیده است که ابن البشر بزرگوارى رسد، راست راستى گویم شما اگر داده كنند در خاكى افتاده نميرد او تنها ماند و اگر ميرد ميوه بسيار بار دهد، ادكه جان خويش را دوست دارد هلاكش كند و ادكه جان خود را دشمن داشته در بين جهان نگاهش داشته براى زندگاني جاويد، اگر مرا كسي خدمت كند از بي من آيد و اچا كه من باشم خدمتكارم دير اچا باشد و اگر كسي خدمت من كند او را بدر من كرامى دارم، اكنون جادمى در شورش است چگويم اى بدر مرا خلاص كن از بين ساعت اما براى اين آمدم باين ساعت، اى بدر بزرگى كردن نام مرا آمد اوارى از اسمان هم بزرگى كردانيدم و دير بار ديگر بزرگى كردانم، و جباعى كه مي ايستاد و شنيد ميگفتى *مزمش ابر شد ديكران گفتند ملكي با او خطاب كرده است، جواب داد ايشوع و گفت نه بسبب من آمد اين اواز ليكن براى شما،

که آمدن بودند برای روز عید
 شنیدند که ایشوع آمده است
 ۱۳ باورشلیم، گرفتند شاخها دخل
 و بیرون رفتند باستقبال او و بانگ
 میزدند هوسنا خجسته است ادکه
 بیاید بنام خداوند ملک اسرائیل،
 ۱۴ و یافت ایشوع خری و بز و نشست
 جناح که نبشته است، مترس ای
 دختر صیهون اینک ملک تو آمده
 ۱۵ است نشسته بر دسر خری و
 فلا میدان او میدادستند این را در
 اول لیکن در وقتی که ستون
 شد ایشوع یان آوردند که اینها
 نبشته بودند بز و این چیزها
 ۱۶ کردند او را، بس جمعی که با
 او بودند وقتی که لاعاز را خواند از
 کور و برخیزانید او را از مردگان
 ۱۸ گواهی دان برو، و برای این
 فیز جماعتها بیرون آمدند باستقبال
 او زیرا که شنیدند که این نشان
 ۱۹ کرده است، فریسیان با
 یکدیگر گفتند می بینید که
 هیچ سون نمیکنیم اینک همه عالم
 ۲۰ عقب او می روند، و بودند بعضی
 از امتان از ایشانکه بالا رفته بودند
 ۲۱ تا سجد کنند در روز عید، اینان
 بنزه یک فیلیفوس آمدند ادکه
 از بیت صیدا جلیل یون و زاری
 می کردند با او و می گفتند ای خداوند
 ۲۲ میخواهیم که ایشوع را به بینیم،

qui venientes erant propter
 diem Festi, audirent quod
 Jesus venisset (p. veniens
 esset) [ad] Hierosolymam.

Acceperunt ramos pal-
 marum, & foras exierunt
 in occursum illius, & clama-
 runt (p. clamorem extule-
 runt,) Hosanna, Benedictus
 est ille qui venit in nomine
 Domini, Rex Israelis.

Et invenit Jesus asinum
 quendam, & super illum
 sedit, quemadmodum scri-
 ptum est, Ne metus, & Filia

Sion, ecce Rex tuus veniens
 est, sedens super pullum (p.
 filium) asini. Et Discipuli

ejus nesciverunt hoc [in]
 initio, sed in tempore quo
 glorificatus (p. laudatus) erat

Jesus, recordationem attule-
 runt, qd hæc scripta essent su-
 per illo, et has res fecissent ei.

Tum turbæ quæ apud illum
 erant, tempore quo Lazarum

vocabat è Sepulchro, & re-
 suscitabat ipsum à mortuis,
 testimonium perhibebat su-
 per illo. Et propter hoc quo-

que populi foras venerunt
 in occursum illius, quoniam
 audierant, quod hoc signum

fecisset. Pharisei cum uno
 alter dixerunt, Videtis quod

aliquid lucri non faciamus:
 ecce totus mundus in illum
 incedit. Et erant quidam de

Hellenistis (p. gentibus) ex
 illis qui sursum ibant ut cul-
 tum facerent in die Festi. Il-
 li ad [apud] quendam Phyl-

lippum venerunt, qui de Beth-
 saida Galilæa fuit, & votum
 fecerunt ad eum, & dixerunt,

Volumus ut Jesum adspiciamus.
 Et

- 41 [in] non intelligant (p. in-
 Veniant) cum corde &
 revertantur, & illis sanati-
 onem largiar. Hoc dixit
 Esaias cum videret gloriam
 (p. majestatem) ejus, &
 de illo verbum faceret.
- 42 Verum quoque fidem
 attulerunt in illum multi
 de Principibus: sed confes-
 sionem non acceperunt ob cau-
 sam Phariseorum, ut de Sy-
 nagoga (p. conventu) foras
 non fuerint (ejecti.) Quo-
 niam laudem hominum a-
 mabant (p. amorem habe-
 bant) magis quam laudem
 44 Dei. Et Jesus clamorem
 fecit & dixit, Qui in me
 fidem affert, non in me fi-
 dem affert, sed in illum qui
 45 me misit. Et qui me vi-
 det, videt illum qui me
 46 misit. Ego lux veni in
 mundum, ut omnis qui in
 me credit, in tenebris non
 47 maneat. Quod si quis ver-
 ba mea audiat, & custodi-
 am (illorum) non habeat,
 ego super illum judicium
 non faciam, quoniam ego
 non veni ut judicium [in]
 mundum faciam, sed ut
 mundum salvum faciam.
- 48 Qui me vilem (p. pau-
 perem) habet, & verba
 mea non accipit (p. accep-
 ta non faciet) est ei qui
 judicium ejus (i. in eum)
 faciet, & verbum quod
 dixi illud judicium faciet
 de illo, in die novissimo.
- 49 Quoniam de me non di-
 xi, sed Pater qui me
 misit (p. mittens est) de-
 dit ad me mandatum de
- در دیابند بدل و باز کردند
 و ایشانرا شفا دهیم، این گفت
 ایشعیا چون دید بزرگواری او را
 و ازو سخن گفت،
 لیکن نیز ایمان آوردند بدو
 بسیاریان از بزرگان ولی مقرر
 نمی آمدند بسبب فریسمین تا
 از جماعت بیرون نشودند،
 زیرا که ستایش من مرا دوست
 داشتند بیشتر از بزرگ داشتی
 خدای، و ایشوع بادیگ
 کرد و گفت ادکه بمن
 ایمان آرند ده بمن ایمان می
 آرند لیکن بوی که مرا فرستاده،
 و ادکه مرا می بیند او را می بیند
 که مرا فرستاده، من دور آمدم
 بعالم تا هر که بمن بگردد در
 تاریکی نیاند، و اگر کسی
 سخنهاي مرا بشنود و دکه ده دارد
 من بهو حکم دکنم زیرا که من
 نیامدم تا حکم عالم کنم لیکن
 تا عالم را خلاص دهیم،
 ادکه مرا حقیر دارد و سخنهاي
 مرا قبول نکند هست او را ادکه
 حکم او کند و سخن
 که گفتم او حکم کند
 بران در روز یسین، زیرا که
 من از خون نمیکویم لیکن
 پدر که مرا فرستاده
 است او دان بمن فرمان

۳۱	اکنون داورى این جهانست	Nunc iudicium huius mundi est: nunc iudex huius mundi eiectus erit.	31
۳۲	اکنون حاکم این جهان بیرون انداخته شون، و من اگر از زمین بلند گردم شوم بکشم همه چیز را سوی من، ان بگفت	Et ego, si de terra (in) altum latus fuero, attraham omnes res ad me. Illud dixit ut ostendat in qua morte futurus esset mori.	32
۳۳	تا بنماید بکدام مرکز خواهد مردن، جواب داد جماعت باو	Responsum dedit populus ad illum, Nos audivimus de lege, quod Christus in æternum maneat: Ergo quomodo dicis tu, Quod	33
۳۴	ما شنیدیم از تورات که مسیح تا جاوید بماند پس چگونه میگوید تو که این بشر را باید که برداشته شون گیسست این ابن البشر، گفت با ایشان ایشوع	Filio hominis conveniat ut levatus sit? quis est hic Filius hominis? Dixit ad illos Jesus, Adhuc in exiguum tempus lux apud vos erit, ambulantes estote tantisper dum lucem habeatis; ut contra non veniant tenebræ in vos: & qui in tenebris ambulat, nescit nempe in quem locum ambulet. Quamdiu lucem	34
۳۵	هنوز اندک زمان نور با شما باشد روان شوید مادام که نور دارید تا در فرسند تاریکی بشما و ادکه در تاریکی رون نمیداند که بجه جای که میرود، چند ادکه نور دارید بنور بگروید تا باشید بمران نور این بگفت و رفت و از ایشان پنهان شد، و حال ادکه چندان دشادها	ut fitis filii lucis: hoc dixit & abiit, & ab illis absconditus erat. Et tempore illo quo tanta signa faciens erat coram illis non credebant in illum. Ut verbum Esaiæ Prophetæ adimpletum sit qui dixit, O Domine, quis est qui fidem affert in narrationem (p. auditionem) nostram? & brachium Domini pro quo conspicuum fuit? Propter hoc possibile non erat illis (p. ad illos) ut fidem afferant, quoniam Esaias rursus dixerat; Cæcos fecit oculos illorum, & dura fecit corda illorum, ut non viderent cum oculis, &	35
۳۶	کرد است بیش ایشان نمیگروید بوی تا سخن ایشعیا بیغیر تمام شون ادکه گفت ای خداوند کیست که ایمان اردن شنوای مارا و باروی خداوند برای که پیدا شد،		36
۳۷	برای این ممکن نمیشد بایشان که ایمان اردن زیرا که ایشعیا باز گفت، کور گردن چشمهای ایشان را و سخت کرد دلهای ایشانرا تا ده بینند بچشمهای و		37
۳۸			38
۳۹			39
۴۰			40

- 7 Responsum dedit Jesus & dixit ei, Id quod ego faciam tu nunc nescis, verum postea intelliges (p. invenies.) Dixit ad illum
- 8 Petrus, In aeternum pedes mihi non lavabis. Responsum dedit Jesus, Si non lavabo te, tibi in me pars
- 9 non erit. Dixit ei Simon Petrus, Domine, non pedes meos solum, sed manus & caput meum quoque. Dixit ad illum Je-
- 10 sus, Qui lotus est indigens non est, nisi ut (p. ad) laver pedes, & ille mundus est totus, & vos mundi
- 11 estis, sed non omnes. Quoniam novit illum qui eum in manum [rursus] futurus esset tradere, ob illam causam dixit, Non omnes vos puri estis.
- 12 Tum, post-[ex]quam pedes eorum lavasset, & resumpsisset vestem suam, cum sedisset (p. discubitu[m] fecisset) rursus dixit ad illos, Scitisne nempe
- 13 ad vos quid fecerim? Vos me nuncupatis Magistrum & Dominum: & probè dicitis, quoniam sum. Ergo
- 14 si ego Dominus & Magister laverim pedes vestros, vos quoque oportet ut lavetis pedes alteri.
- 15 Quia exemplum dedi ad vos, ut sicut ego feci vos quoque sic faciatis. Amen amen dico ad
- 16 vos, Non erit servus major quam Dominus ejus, neque missus major est quam ille qui eum misit.
- 7 جواب داد ایشوع و گفت اورا آنچه
من میکنم تو اکنون ندیدی اما
بعد از آن در یابی ، گفت باو
بطرس تا جاوید بای بمن دشویی
جواب داد ایشوع اورا اگر دشویم
ترا ترا با من نصیب نباشد، گفتی
اورا شمعون بطرس ای خداوند ده
بای مرا تنها لیکن دستها و سر
مرا نیز ، گفتی با او ایشوع ادکه
شسته است محتاج نیست مگر به
شستن بای و او پاک است تمام
و شما پاکید الا ده همه را برادکه
میدانست آن را که اورا بدست باز
خواهد دادن ازین سبب گفتی ده
همه شما پاکید ، پس بعد از آن
که باهای ایشانرا شست و بست
جامه خود را چون تکیه کرد باز
گفت با ایشان میدانید که با
شما چه کردم ، شما مرا
میخوانید معلم و خداوند و خوب
میگویید زیرا که هستم ، پس
اگر من خداوند و معلم شستم
قدمهای شما را نیز باید که
بشوید بایهای یک دیگر ، که
دیده اید بشما تا همچنانکه من
با شما کردم شما نیز چنان کنید،
راست راست گویم بشما نباشد
بند بزرگتر از خداوند خود و ده
رسولی بزرگتر است از ادکه
اورا فرستاده است ،

بدانچه ميگويم و بدانچه سخن
• ميكنم ، و ميدانم كه فرمان
او زندگاني جاويد است پس
هر چه من ميگويم چنانچه
مرا بدر گفت چنان ميگويم ،

eo quòd dicerem , & de
eo (de) quo verbum fa-
cerem. Et novi quòd
mandatum ejus vita æter-
na fit ; ergo omne quod
ego dixero, sicut mihi Pater
dixit, sic dico.

فصل سيزدهم

CAPUT XIII.

• پيش از عيد فصح چون دانست
ايشوع كه ساعت او رسیده
است تا قتل كند از بين عالم سوي
بدر و چون دوستي داشتی خاصه
خود را كه در جهان بودند تا باخر
دوستي داشت ايشورا ، چون
شامي تمام شد انداخت شيطان در
دل يهود ابن شمعون الاسخرياطي
بدست دادان اورا ، چون
دانست كه بدر در دست او
گذاشته است همه جيزي و انكه
از خدا صادر شد و سوي خدا ميرود ،
برخواست از شامي و فرو نهاد جامهاي
خود را و گرفت ايزاري ميانه خود را
بست ، بعد ازان نهاد آب در
مطهره و آغاز كرد شستن بايهاي
تلاميذ ان و باكي كردن بدان
ايزار كه در ميانه بسته بود ،
پس رشتيد بشمعون بطرس و گفت اورا
• بطرس تو اي خداوند بشوي باي بمن ،

Ante [quam] festum
Pascha cum nosset Jesus
quòd hora ejus venisset (p.
veniens esset) ut migratio-
nem faceret ex hoc mundo
ad Patrem, & cum amasset
(p. amorem habuisset) pro-
prios suos qui in mundo e-
rant, usque ad finem amavit
illos. Cum coena finita es-
set, iniecit Satanás in cor
Juda filii Simonis Iscariota,
ut in manum tradat illum.
Cum sciret quòd Pater in
manum ejus transmittens
fuisset omnes res, & illud,
quòd à Deo manans fu is-
set, & ad Deum rediret,
Surrexit a coena, & de-
posuit vestes suas, & assump-
sit linteolum, & medio
se vinxit. Postea impo-
suit aquam in malluvium,
& intum fecit lavare pe-
des Discipulorum, & mun-
dos facere cum illo linteolo
quo in media parte vinctus
erat. Tum venit ad Simo-
nem Petrum, & dixit ei Pe-
trus, Tu, ó Domine, la-
váne pedes meos?

Respon-

- et dedit ad Judam filium
 27 *Simonis Iscariotam.* Et post
 buccellam (p. panem) il-
 lo tempore Satanás in il-
 lum intrabat, & dixit ad
 illum Jesus, Id quòd fece-
 28 ris, celerius facito. Et ul-
 lus ex illis qui sedentes e-
 rant nescivit nempe, in
 quid signum fecisset
 29 ei. Quidam sententi-
 am tulerunt, quòd cum
 marsupium apud Judam
 esset, jussisset ei Jesus, ut
 illas res quæ nobis pro fe-
 sto opus (p. in opere) sunt
 emas: vel ad pauperes rem-
 30 (aliquam) daret. Ergo
 cum accepisset buccellam,
 statim (p. in hora) foràs
 31 exiit, & nox ingressura
 fuit. Ergò cum exiret,
 dixit Jesus, Nunc glori-
 ficatus est Filius hominis
 (p. gloriam invenit Filius
 hominis,) & Deus in ip-
 so glorificatus (p. laudatus)
 32 est. Si Deus in illo glo-
 rificatus (p. laudatus) sit,
 Deus quoque illum glorifi-
 cabit (p. laudabit) in seipso,
 & statim (p. in instanti) glo-
 33 riam faciet ei. O Filioli,
 adhuc exiguum tempus ero
 apud vos; inquisitionem fa-
 cietis mei, & sicut dixi ad
 Judæos, Illuc loci quo ego
 vado, vos non potestis ve-
 nire; & ad vos dico nunc.
 34 Mandatum novum do vo-
 bis, Ut alter alterum ametis,
 sicut amavi vos, ut vos quo-
 que alter in alterum amorem
 35 exhibentes sitis. In hoc
 scient omnes quòd Discipu-
 li mei sitis, si alter alterum
 ametis.

و دهان با يهود اين شمعون اسخر دوطي
 و بعد از نان انكه شيطان درو
 رفت و گفت با او ايشوع انچه
 ميگني زودتر كن، و كسي
 از يشان كه دشمنه بودند ندانست
 كه بچه اشارت كرد اورا، بعضي
 گمان بردند كه چون صندوق
 بيش يهودا بود فرمود اورا ايشوع
 كه ان چيزها كه مارا براي
 عيد در كارند بخر يا بمسكينان
 چيزي ندهد، پس چون او
 سبد لقمه را در ساعت بيرون رفت
 و شب در آمده بود، پس
 چون برآمد گفت ايشوع اكنون
 بزرگوارى يافت ابن البشر و
 خداي بدو ستوده شده، اكر
 خداي بدو ستوده شد خداي ديگر
 اورا ستايد در خون و در حال
 بزرگوار سازد اورا، اي
 بزرگان هنوز اندكي زمان
 باشم با شما طلب كنيد مرا و
 چنانكه گفتم با جهودان انجا
 كه من ميروم شما فتواييد آمدن
 و بشما ميگويم اكنون
 فرمان دادم هم شمارا كه يك ديگر را
 دوست داريد چنانكه دوستي داشتم
 شمارا ديگر شما ديگر يكديگر دوستي
 داشته باشيد، بدين بدانييد
 همگينان كه تلاميذ ان منيد
 اكر يكديگر را دوست داريد،

۱۷ اکراین دانستید بیک * اختران
باشید اگر اجرا بعمل آرید همی گویم
از همه شما من میدانم انهادرا که
۱۸ ایشافرا بر گزیدم، و لیکن
تا کتاب تمام شود ادکه با من
دان میخورن برداشت بر من باشند
۱۹ خودرا، از اکنون میگویم
بشما پیش از ادکه شود تا وقتی
که تا بعمل آید باور کنید که
۲۰ منم، راست راستی گویم بشما
ادکه قبول کند ادرا که بفرستم
مرا قبول کرده باشد و ادکه مرا
قبول کند اورا قبول کرده باشد
۲۱ که مرا فرستاده است، این
بگفت ایشوع و بجان خود دشواری
گرفت و کواش دان و گفت راست
راست گویم بشما که یکی از
۲۲ شما مرا بدست داند، پس
تلاشید ان بیک دیگر نظر میگردان
زیرا که دانستند برای که میگویند،
۲۳ بون یکی از تلاشیدان او تکیه
کرده بر کنار ایشوع بون ادکه
۲۴ ایشوع اورا دوست میداشت، پس
اشارت کرد شمعون بطرس سویی او
و گفت اورا کیست اینک برو
۲۵ گفته است، پس چون افتاده
۲۶ بون او بر سینه ایشوع گفت با او
ای خداوند کیستی، جواب دان
۲۷ ایشوع ان باشد که دان در کنم
و بوی دهم و تر کرده ایشوع دان

Si hæc sciatis, felices (p. 17
boni electi) eritis si illa in
opus reducat, non dico
de omnibus vobis; ego
novi illos quos ipsos [super] 18
elegi. Etenim ut Scriptu-
ra adimpleta sit; Qui apud
me panem manducat, ex-
tulit super me calcaneum
suum. Dehinc (p. à nunc) 19
dico ad vos priusquam fiat,
ut in tempore quo in opus
veniat, fidem faciatis quod
ego sim. Amen amen 20
dico ad vos, Qui recipit
(p. receptum facit) illum
quem mittam, me recipit
(p. me receptum faciens
erit) & qui me recipit,
illum recipit qui me misit.
Hoc dixit Jesus, & in 21
Spiritu suo perturbationem
concepit, & testimo-
nium dedit & dixit, A-
men amen dico ad vos,
quod unus ex vobis me in
manum tradiderit. Ergo 22
Discipuli alter in alterum
intuitum fecerunt, quoni-
am nesciverunt de (p. pro)
quo dicebat. Erat unus 23
de Discipulis suis decubi-
tum faciens super sinum Je-
su, erat ille quem Jesus
ipsum amavit (p. amorem
habuit.) Ergo signum fe-
cit Simon Petrus ad illum, 24
& dixit ei, quis est is hic
quod ipso dicens est. Er-
go, cum incidens esset su-
per pectus Jesu dixit ad
illum, & Domine quis est? 25
Responsum dedit Jesus, Il-
le est cui offam (p. panem)
intinxero (p. humidum fe-
cero) et ad illum dederam, &
humectavit Jesus buccellam
et

- 7 & non veniet quis ad Patrem nisi per me. Si novissetis me, Patrem meum simul novissetis, & illum nunc nostis et vidistis eum. Dixit ad illum *Philippus*, *ô Domine*, Ostende ad nos patrem, & sufficiens est nobis. Dixit ad illum *Iesus*, Hoc totum tempus apud vos fui, & me non novistis, *ô Philippe*? qui me vidit, vidit quoque Patrem, quomodo tu dicis ad me, Ostende Patrem? Nonne credens es in illud quod ego in Patre sum, & Pater in me sit? hæc verba quæ dico ad vos, a meipso non dico: Pater qui in me habitans est, ipse opera facit. Nonne creditis quod ego in Patre meo sum, & Pater meus in me sit? Quod si non, pro iisdem operibus fidem facite. Amen amen dico ad vos, Omnis qui in me credit, opera quæ ego facio, is quoque faciet, & majora quam illa faciet, quoniam ego ad Patrem abeo. Et omne quod petetis in nomine meo, hoc faciam, ut glorificatus (p. laudatus) sit Pater in Filio.
- 14 Si rem (*nullam*) à me petetis in Nomine meo, hoc faciam. Si me diligitis (p. dilectionem habetis,) mandata (p. judicia) mea in locum adducite (i. perficite.)
- 16 Et ego à Patre rogabo, & dabit ad vos paracletum (i. consolatorem) alterum, ut apud vos adsit (*in*) sæcula.
- و فیايد کسی سوی پدر الا بمن،
اگر می شناختید مرا پدر مرا هم
شناختید و او را اکنون شناختید و
دیدید او را، گفت با او فیلیپوس
ای خداوند بنما بما پدر را و بسند
است ما را، گفت با او ایسوع
این همه روز کار با شما بودم و
مرا شناختید ای فیلیپوس ادکه مرا
می بیند می بیند نیز پدر را چون
میگوید بما بنما پدر را، نه مومنی
بدادکه من در پدرم و پدر در
منست این گفتار که میگویم
بشما از پیش خون نمی گویم پدر
که در من ساکنست او کردارها
میکنند، نمی کروید که من
در پدر خون هستم و پدرم در منست
و اگر نه برای همان کردارها باور
کنید، راست راست گویم بشما
هر که بمن بکرون کردارها که
من میکنم او نیز بکند و بیشتی
از آن کند زیرا که من بسوی پدر
میروم، و هر آنچه خواهید بنام من
این کنم تا ستوده شود پدرم بر سر،
اگر چیزی از من خواهید بنام من
این کنم، اگر مرا
دوست دارید احکام
من بجا آرید، و
من از پدر در خواهم و
دهد بشما فارقلیط دیگر تا با
شما باشد جاویدان،

۳۶ گفت با او شمعون بطرس ای
خداوند کجا میروی جواب داد
ایشوع اینجا که من روم تو اکنون
نتوانی در بی من آمدن بعد آخر
۳۷ بیای، گفت با او بطرس چرا
نتوانم در بی تو آمدن اکنون
۳۸ جان خود بدهای تو بدهم، جواب
داد با او ایشوع جان خود برای
من بدهای کنی راست راست گویم
بقو هنوز خروس بادکدک
باشد که بمن سه دویز منکر
شوی،

Dixit ad illum Simon Pe- 36
trus, & Domine quò loci
vadis? Responsum dedit
Jesús, Illuc loci quo ego
abeam, tu nunc haud po-
tes post me venire, postea
venies. Dixit ad illum 37
Petrus, Quare non possum
[in] post te venire nunc?
animam meam in redempti- 38
onem tui dabo. Respon-
sum dedit ad illum Jesús, A-
nimam tuam pro me redem-
ptionem facies? Amen a-
men dico ad te, adhuc gallus
clamorem non faciens erit,
quin contra me tribus vici-
bus abnegans fueris.

فصل چهاردهم

CAPUT XIV.

۱ **خداوند شما بسورت ایمان می آرید**
ببخدای و بمن بگروید
۲ جایکها فراوانست در خانه بدر من
و اگر نه بشما می گفتم زیرا که
۳ میروم تا شمارا جای که سازم، و
اگر روم و شمارا جای که سازم باز
آیم و شمارا سوي خود کشم تا اینجا
۴ که من باشم شما نیز باشید، و
اینجا که من میروم شما میدانید و
۵ راه میدانید، گفت با او توما ای
خداوند میدادیم کجا میروی چگونه
۶ میتوانیم دانست راه را؟ گفت با
او ایشوع منم راه و راستی رفتن کانی

COR vestrum pè contri- 1
stetur: fidem afferte in
Deum, & in me credite.
Loca multiplicia sunt in 2
domo Patris mei, quòd si
non, ad vos dixissem: quo-
niam abeo ut vobis locum 3
faciam. Quòd si abeam,
& vobis locum faciam,
redibo, & vos ad me per-
traham, ut illic loci ubi ego
sim, vos quoque aditis. 4
Et quòd (p. illuc loci quòd)
ego abeo vos scietis, & viam
scietis. Dixit ad illum 5
Thomas, & Domine, Ne-
scimus quòd loci vadis:
quomodo possumus nosse
viam? Dixit ad illum Je- 6
sús, Ego sum via & veritas,
& vita (p. et veritas vita.)
&

26 Verum Paracletus, Spiritus Sanctus, quem mittet ipsum Pater in nomine meo, ille vos docebit omnem rem, & ad recordationem adducet vestram omne illud quod dixi (p. dicens fui) ad vos. Relinquo apud vos pacem, do ad vos pacem meam, non sicut mundus, ego do ad vos: perturbatum nē sit cor vestrum, & nē timeatis. Audiistis quod dixerim ad vos, quod abeam & redeam ad vos. Si me amavissetis (p. amorem habuissetis,) gavisi fuissetis de eo quod ad Patrem abeam, quoniam Pater quā ego major sit. Et nunc dixi ad vos antequam fiat, ut cū in actum veniat, fidem habeatis. Multum colloquium non facio vobiscum, quoniam venit princeps (p. iudex) hujus mundi, & in me ipsi aliquod non erit. Sed ut sciat mundus quod Patrem diligam, & sicut mihi Pater tradidit idem faciam; surgite, ex hoc loco abeamus.

۲۶ اما فارقلیط روح القدس که بفرستد او را بدر مقام من او شمارا بیاموزاند همه چیزی و بیان ارد شمارا هر آنچه گفته باشم بشما، بگذارم در شما سلام بخشم بشما سلام من ده جنادکه میدهد عالم من دهم بشما شوریده بشود دل شما و دترسید، شنیدید که گفتم بشما که بروم و بیایم سوی شما اگر مرا دوستی میداشتید شاد می شدید بدادکه سوی بدر میروم زیراکه بدر از من بزرگتر است، و اکنون گفتم بشما بیش از اندک بشود تا چون بفعل آمد بناور دارید، بسیار خطاب میکنم بشما زیراکه می آید حاکم این عالم و در من او را هیچ نباشد، اما تا بداند عالم که بدر را دوستی میدارم و جنادکه مرا بدید مبارکش کرده همان میکند برخیزید از اینجا برویم،

CAPIT. XV.

فصل بافروهم

1 EGO sum vitis plantationis veræ, Pater meus vineator est. Omnis palmes (al. ramus) qui in me fructum non dat, longè facit

۱ منم از دشنای حقیقی بدرم برزگر است، هر شاخی که در من میوه ندهد دور کند

illum,

- 17 روح راستی را ادکه دتواند عالم اورا قبول کردن زیرا که دیدش و شناخت اورا و شما می شناسید اورا زیرا که او ساکن باشد بیش شما و در شما باشد، گذارم شما را * یقینان بیایم بر شما، هنوز ادکی زمان ماند و عالم نمی بیند مرا شما می بینید مرا زیرا که من زنده ام و شما نیز زنده شوید، در آن روز بدهد شما که من در بدرم و شما در من و من در شما، ادکه فرمادهای من بیش او باشد و نگاه دارن او باشد که مرا دوست میدارن و ادکه مرا دوست دارن از بدر من دوست داشته شون و من اورا دوست دارم و بیدار کنم خود را بوی، گفت ایهودا ده ان اسخریوطی ای خداوند چه شده است که خون را بما بنمایی و بعالم ده، جواب داد ایسوع و گفت باو اکر کسی مرا دوست دارن سخن مرا ادکه دارن و بدر من اورا دوست دارن و بیش او بیایم و قرار کار بیش او سازیم، ادکه مرا دوست دارن سخنان من که دارن و سخن که می شنوید از ان من نیستم لیکن از ان بدر ادکه مرا فرستاد، اینها بشما گفتم چند ادکه با شما بودم،
- Spiritus veritatis, quem non potest mundus ipsum recipere (p. receptum facere) quoniam non vidit illum, & non novit illum: & vos nostis illum, quoniam is habitans sit apud vos, & in vobis sit. Non relinquam vos orphanos, veniam ad (p. super) vos. Adhuc exiguum tempus manet, & mundus non vidit me: vos videtis me: quoniam ego vivens sum, & vos quoque viventes estis. In illo die scieris vos quod ego in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Ille cui mandata mea apud ipsum sunt, & (eorum) custodiam habet, is est qui me amat (p. amorem habet) & ille qui me amat, à Patre meo amore habitus erit, & ego illum amabo, et manifestum faciam meipsum ad ipsum. Dixit Judas, non ille Iscariota, ò Domine, quid factum est, quod te ad nos ostenderis, & ad mundum non? Responsum dedit Jesus & dixit ad illum, Si quis me diligit (p. dilectionem habet,) verbum meum custodiam habebit, & Pater meus illum diligit, et ad illum veniemus, & mansionem apud illum faciemus. Qui me non amat, verba mea custodita non habebit: & verbum quod auditis à me non est, sed à illo Patre, qui me misit. Hæc ad vos dixi quando apud vos fuerim.

- 13 Amorem quàm hic majorem non exhibet aliquis; ut animam suam in redemptionem amicorum suorum daret. Vos estis amici mei si feceritis illud quod ego ad vos mando. Postea vos servos non vocabo, propterea quòd servus non novit nempe Dominus suus quid faciat: sed amicos vocavi vos, quoniam omne quod à Patre meo audi-vi; ad vos conspicuum feci. Vos me non elegistis, sed ego vos [super] elegi, & posui vos ut exeat, & fructum feratis, & fructus in vobis maneat, ut omne quod de Patre in nomine meo rogetis, det ad vos. Hæc mando ad vos, ut alter alterum ametis (p. amorem habeatis).
- 18 Si mundus vos odio habeat, nōtis quòd antequam vos, me odio habuerit.
- 19 Si de mundo effectis, mundus proprium suum amore haberet: sed cū de mundo non fitis, sed ego [super] elegi vos de mundo, ob hanc causam vos odio habet mundus. Memoriam recolite (p. afferte) verbum meum quod dixi ad vos, Non est servus major quàm Dominus suus; si me persecuti sint, vos quoque persecutione (afflictos) facient, quòd si verbum meum custoditum habuissent, verbum vestrum quoque custoditum habuissent.
- دوستي از اين بيشتر ندارن كسي
كه چارن خودرا بقداي دوستان
خون دهد، شما ييد دوستان
من اكر بكنيد آنچه من بشما
مي فرمايم، بعد از اين شمارا
بندكان نخواهم براي ادكه بنده
دادند كه خداوند او چه
مي كند اما دوست خواندم شمارا
زيرا كه هر چه از پدر خون
شنيدم بشما ظاهر كردم، شما
مرا بگريديد ليكن من
شمارا بركزيدم و ساختم شمارا تا
برويد و ميوه آريد و ميوه شما بماند تا
هر چه از پدر بنام من خواهيد
بدهد بشما، اينها مي فرمايم بشما
كه يك ديكر را دوست داريد،
اكر عالم شمارا دشمن دارد بدديد
كه بيش از شما مرا دشمن داشت،
اكر از عالم مي بوريد عالم خاصه
خون را دوستي مي داشت ليكن
چون از عالم ميستيد بلكه
من بر كزيدم شمارا از عالم
از اين سبب شما را دشمن
مي دارم عالم، ياك آريد سخن
مرا كه كه گفتم بشما دوست بنده
بزرگتر از خداوند خون اكر
مرا راندند شمارا ديز اواره كنند
و اكر سخن مرا دكاه داشتند
سخن شما را ديز دكاه
دارند،

ان را هر که میوه ارد با کش کند
 ۳۰ تا میوه بیشتری ارد ، شما با کنید
 برای سخنی که با شما گفتم ،
 ۴۰ منم بشید بمن و من بشما
 چنانکه شاخ رز نتواند که از خون
 میوه دهد اگر رز نباشد همچنان
 شما نیز نه اگر بمن بسته نشوید ،
 ۵۰ منم رز شما شاخها ادکه شود بمن
 و من بدو او میوه بسیار دهد
 زیرا که بی من هیچ چیز نتواند
 ۶۰ کردن ، اگر کسی بمن بسته
 نشود بیرون انداخته شود همچو شاخ
 رز و خشک شود و گردن آرد اندر
 و در آتش افکنند و بسوزد ، اگر
 ۷۰ بماند بمن و سخن من در شما
 منم باشد هر چه خواهید در
 خواستی کنید و شمارا میسر گردد ،
 ۸۰ بدر من بدین ستوده شود که
 میوهها بسیار دهید و باشید شاکردان
 ۹۰ من ، همچنانکه دوستی داشت
 بدر مرا من نیز دوستی داشتم شمارا
 ۱۰ استوار باشید بدوستی من ، اگر
 فرمهای من دگاه دارید در دوستی
 من منم باشید همچنانکه من
 نیز دگاه داشتم فرمهای بدر
 من و استوار هستم بدوستی او ،
 ۱۱ بدینها با شما خطاب کردم تا شادی
 من بشما باشد و خرمی شما بگمال
 ۱۲ رسد ، اینست فرمان من که
 یک دیگر را دوستی دارید چنانکه
 من دوستی داشتم شمارا ،

illum : omnem qui fructum
 fert, mundum illum facit,
 ut fructum majorem ferat.
 Vos puri estis propter ver-
 bum quod ad vos dixi. Fir-
 mi estote in me, & ego in vo-
 bis. Sicut palmes vitis non
 potest ut de se fructum da-
 ret, si in vite non infit: sic
 vos quoque non, si ad me
 alligari non fueritis: Ego
 sum vitis, vos palmities: Ille
 qui erit in me, & ego in illo,
 ille fructum multum dabit,
 quoniam sine me ullam rem
 non potestis facere. Si quis
 ad me alligatus non fuerit,
 foras ejectionis erit sicut pal-
 mes vitis, & aridus erit, &
 colligent illum, & in ignem
 conjicient, & ardebit. Si
 maneatis in me, & verbum
 meum in vobis firmum fir-
 omne quod voletis in voto
 facite, & vobis facile redde-
 tur. Pater meus in hoc glo-
 rificatus erit, quod fructus
 multos detis, & sitis Disci-
 puli mei. Sicut amavit Pa-
 ter me, ego quoque amo vos
 constantes estote in amore
 meo. Si mandata mea cu-
 stodita habeatis, in amore
 meo firmi eritis, sicut ego
 custodita habeo mandata
 Patris mei, & constans fui
 in amore ejus. De hisce
 apud vos sermonem feci,
 ut gaudium meum in vo-
 bis adsit, & letitia vestra
 in complementum veniat.
 Hoc est mandatum me-
 um, Ut alter alterum a-
 metis (p. amorem habe-
 atis) sicut ego amavi
 vos.
 Amorem

- 3 Et hæc facient ad vos, quoniam non norunt Patrem, atque tum neque me.
- 4 Verùm hæc dixi ad vos, ut cùm hora veniat, (in) memoriam reducat, quòd ego dixerim ad vos, & de his à primis sermonem non feci, propterea quòd apud vos fui. Et nunc abeo ad illum qui me misit, & aliquis non est è vobis qui à me sciscitatur, Quo loci abis? Sed quia (p. ex parte ejus quòd) dixi ad vos hæc, conflictatio plenum fecit cor vestrum.
- 7 Verùm ego dico ad vos, Melius erit vobis quòd ego abeam, quia si ego non abeam, Paracletus ad vos non veniet, quòd si abeam illum mittam ad vos. Et cùm ille venerit reprehensionem faciet mundi super peccato, & super justitia, & super judicio. Super peccata, quia non credunt in me. Et super justitia, quoniam ad Patrem meum abeo, & me non videbitis alià (vice.) Et super judicio, pro eo quòd princeps (p. judex) hujus mundi judicatus est. Adhuc alias res multas habeo de quibus advos sermonem faciam, sed nunc non potestis sustinere.
- 13 Verùm cùm ille Spiritus veritatis venerit, docebit vos omnem veritatem, & non loquetur rem (nullam) ex (p. ab ante) seipso, sed omne quòd audiet, illud loquetur, & notitiam dabit vobis de omnibus quæ futura sunt esse.
- و اینها کنند بشما زیرا که نشناختند پدر را و هم نه مرا، اما اینها گفتم بشما تا چون ساعت برسد بدان آید که من گفتم بشما و بدین از نخستین خطاب دکردم برای ادکه با شما بودم، و اکنون بروم سوی ادکه مرا فرستاد و کسی نیست از شما که از من پرسد گجا میروی، لیکن از جهت اینکه گفتم بشما اینها تا لیری بر کرد دل شمارا، اما من راست میگویم بشما بهتر باشد شمارا که من بروم که اگر من بروم فارقلیط پیش شما میاید و اگر بروم اورا بفرستم در شما، و چون او بیاید سر زش کند عالم را بر کناه و بر دیوکاری و بر حکم، بر کناه برای ادکه دکرودن بمن، و بر دیوکاری زیرا که پیش پدر خون میروم و مرا ده بینید دیگر، و بر حکم برای ادکه حاکم این عالم محکوم شده است، هنوز دیگر چیزهای بسیار دارم که با شما خطاب کنم لیکن اکنون تر نتوانید برداشتن، اما چون آن روح حق بیاید می امیزد شمارا همه راستی و دگوید چیزی از پیش خون لیکن هر چه بشنود آن گوید و خبر دهد شمارا از هر چه خواهد شدن،

و این همه باشما کند از سبب
 نام من برای ادکه میدادند او را
 که فرستاد مرا، اگر نمی
 آمدم و با ایشان نمیگفتم ایشان را
 گناه نمی بود اما اکنون از
 گناه خون عذر ندارند، ادکه
 مرا دشمن دارد بدر مرا نیز دشمن
 دارد، اگر نمیگفتم کردارها
 بیش ایشان که کسی دیگر
 ذکر است ایشانرا گناه نمی بود
 اما اکنون هم دیدند و هم دشمن
 داشتند هم مرا و هم بدر مرا،
 لیکن تا کمال رسد سخن دهم
 در توبتی ایشان که مرا را یکان
 دشمن داشتند، چون بیاید
 فارقلیط ادکه من بفرستدش سوی
 شما از بدر روح حقرا ادکه از
 بدر صابر میشوند او بر من گواهی
 دهد، و شما گواهی دهید دراکه
 از نخست با من بودید،

Et hæc omnia in vos faci- 21
 ent ob causam nominis mei,
 propterea quòd non norunt
 illum qui misit me. Si non 22
 venissem, & ad illos non di-
 xissem, illis peccatum non
 fuisset: verum nunc à pec- 23
 cato suo excusationem non
 habent. Ille qui me odio
 habet, Patrem meum odio 24
 habet. Si non fecissem
 opera coram illis, quæ
 quis alter non faciens est,
 illis peccatum non fuisset:
 verum nunc cum viderunt,
 tum quoque odio habue-
 runt cum me tum quoque 25
 Patrem meum. Ut ad
 complementum veniat ver-
 bum scriptum in Lege il-
 lorum, Quòd me gratis
 odio habuerint. Cum ve- 26
 nerit Paracletus ille quem
 ego mittam ipsum ad vos de
 Patre, Spiritus veritatis, ille
 qui de Patre veniens (p.
 manans) erit, ipse super
 me testimonium dabit.
 Et vos testimonium dabi- 27
 tis, quoniam à principio
 (p. primo) apud me fuistis.

فصل شانزدهم

CAPUT XVI.

اینها گفتم بشما تا نباشد شمارا
 شک، بیرون کنند شمارا
 از جماعتها ساعتی آمد که هر
 که شمارا بکشد گمان برد که
 قربانی ساخته است برای خدا،

HÆC dixi ad vos, ut
 non sit in vobis scanda-
 lum (p. dubitatio.) Foras
 facient vos de Synagoga:
 (verum) hoc venit, quòd om-
 nis qui vos occidet, sententiã
 tulerit, quòd sacrificium (p.
 corban) factum sit pro Deo.
 Et

- 23 rursus adspiciam vos, & cor vestrum gavissimum erit, & gaudium vestrum aliquis non abripiet à vobis. In illo die à me (pro)re(ulla) petitionem non futuri estis facere; Amen amen dico ad vos, Si rem (ullam) rogabitis à Patre in nomine meo, dabit vobis. Adhuc (p. nunc) in nomine meo rem (ullam) non rogantes estis: rogate & accipietis, ut gaudium vestrum completum (p. in complementum) fiat. Hæc dixi ad vos in similitudinibus: venit hora quâ sermonem in similitudinibus non facio vobis, sed conspicuè notitiam dabo pro vobis de Patre. In illo die rogabitis in nomine meo: & non dico vobis, quòd ego à Patre expetiero ob causam vestram: Quia idem Pater vos amore habet, quoniam vos me amore habuistis; & fidem facietis quòd ego à Deo exirem.
- 28 Exivi à Patre, & veni in mundum; rursus, mundum relinquo, & ab eo ad Patrem. Dixerunt ad illum Discipuli ejus, Ecce nunc conspicuè loqueris, & ullam parabolam non loqueris. Nunc novimus quòd omnem rem scias, & opus illâ re non es, ut quis ab te scisciteretur, per hoc fidem afferimus quòd à Deo exieris. Responsum dedit ad illos Jesus, Nunc fidem facitis: Ecce hora venit, & veniens modò est,
- به بینم شمارا و دل شما شاد شود و شادی شمارا کسی دستاورد از شما، در آن روز از من چیزی در خواست نخواهید گرفت راست راست گویم شما اگر چیزی نخواهید از پدر بنام من بدهد شمارا، اکنون بنام من چیزی نخواسته اید نخواهید و بستانید تا شادی شما بکمال گردد، اینها گفتیم شما بمثالها رسید ساعتی که خطاب بمثال دکنم شمارا لیکن اشکار خبر دهم برای شما از پدر، در آن روز نخواهید بنام من و دگویم شمارا که من از پدر در خواهم به سبب شما، که همان پدر شمارا دوست دارد زیرا که شما مرا دوست داشتید و باور کردید که من از خدا برآمدم، و آمدم از پدر و آمدم بعالم باز عالم بگذارم و بروم سوی پدر، گفتند با او تلامیذان او اینک اکنون اشکار میکنی و هیچ مثل نمیکوی، اکنون دانستیم که همه چیز میدانم و محتاج آن نیستی که کسی از تو پرسید بدین ایمان می آریم که از خدا بیرون آمده، جواب داد بایشان نه اینچون اکنون باور میکنید، اینک ساعتی رسید و رسیده شده است

۱۴ او مرا بستانید زیرا که از من ستاد
 ۱۵ و بشما خبر کند هر چه از
 آن بد رست از آن منست برای این
 گفتم که از خاصه من بستاند و
 ۱۶ شما خبر کند اندک زمان
 و نه بینید مرا و باز اندک زمان
 و نه بینید مرا زیرا که بیرون سوي
 ۱۷ بدر ، پس گفتند تلامیذان او
 بیگانه دیگر این چه معنی دارد که
 گفت شما اندک زمان و نه بینید
 مرا و باز اندک زمان و نه بینید
 ۱۸ مرا زیرا که بیرون سوي بدر ، و
 می گفتند چیست این که می گوید
 اندک دید ایم که چه می گوید ،
 ۱۹ اما ایشوع دانست که ایشان
 می خواهند که برسند از او و گفت
 با ایشان بحث می کنید به یکدیگر
 بدان که گفتم اندک زمان
 و نه بینید مرا و اندکی و نه
 ۲۰ بینید مرا ، راست راست گویم
 بشما که دوحه کنید و بگردید
 شما اما عالم شاه شود و شما دل
 شک شوید لیکن دلتان که شما
 ۲۱ با شادی انجامد زن چون
 می زاید دشوار باشد برو زیرا که
 ساقش او رسیده اما چون بسوي
 زاید اندوه خود یان دیارن برای
 شادی از جهت آنکه زاده شده
 ۲۲ است آن می در عالم ، شما نیز
 اکنون اندوهگین شوید بار

Ille me glorificabit (p. 14
 laudabit) quoniam de me
 accepit, & ad vos notitiam
 facit. Omne quod de Pa- 15
 tre [illo] est, de [illo] me
 est, propter hoc dixi, quod
 de proprio meo acceperit,
 & ad vos notitiam fecerit.
 Exiguum tempus & non 16
 videbitis me; atque iterum
 exiguum tempus, & adspici-
 etis me, quoniam ab eo ad
 Patrem. Ergo dixerunt Dis- 17
 cipuli ejus alter ad alterum,
 Hoc quamnam significatio-
 nem habet, quia dixit ad nos,
 Exiguum tempus & non vi-
 debitis me, & rursus exigui-
 um tempus & adspicietis
 me, quoniam ab eo ad Patre-
 m. Et dixerunt, Quid est hoc 18
 quod dixit, Exiguum?
 nescimus nempe quid di-
 cat. Verum Jesus novit 19
 quod vellent ut sciscitentur
 ab ipso, & dixit ad illos, Scr-
 utinium facitis alter cum al-
 tero de hoc quod dixi, Exi-
 guum tempus & non vide-
 bitis me, & rursus paululum
 & adspicietis me. Amen 20
 amen dico ad vos, Quod ge-
 nitum feceritis & flevitis
 vos, verum mundus gavisus
 erit, & vos corde tristi estis,
 sed cordis tristitia vestra in
 gaudium mutabitur. Multi- 21
 er cum parturiat, conflicta-
 tio erit super illam, quoniam
 hora ejus venit, verum cum
 filiolus natus sit, doloris sui
 memoriam non affert, pro-
 pter gaudium ex parte ejus
 quod natus [existens] sit ho- 22
 mo in mundo. Vos quoque
 nunc perquam [tristes] estis,

rursus

- fuerunt, & illos ad me dedisti, & custoditum habuerunt verbum tuum: Nunc norunt quòd omne quòd dedisti ad me, à te sit.
- 8 Quoniam verbum quòd ad me dedisti ad illos dedisti, (et illi receperunt (p. receptum fecerunt,) & norunt pro verò quòd à (p. ex ante) te exirem, & fidem fecerunt quòd tu miseris me. Pro illis [in] petitionem feci, non est petitio mea ob causam mundi, sed pro illis quos dedisti ad me, quia illi ex tuis sunt. Et omne quòd ex illis meum est ex illis tuium est, & omne quòd ex illis tuium est, ex illis meum est, & in illis glorificatus (p. laudatus) fui. Et nunc in mundo non sum, & illi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater Sancte, custoditos habe illos in nomine tuo, quos dedisti ad me, ut unum sint simul, sicut nos quoque. Cum essem apud illos, ego illos in nomine tuo custoditos habui: omnes quos ad me dedisti custodivi, ut nullus aliquis ex illis perditus non esset, nisi Filius perditionis, ut impletum sit id quòd in Scriptura est.
- 13 Verumtamen nunc ad te venio, & hæc in mundo dico, ut gaudium meum perfectum fiat in illis. Ego dedi ad illos verbum tuum, & mundus illos odio habet, ob id quòd de mundo non sunt, sicut ego quoque de mundo non sum.
- بودند و ایشانرا بمن بخشیدی و
دکاء داشتند سخن ترا
اکنون دانستند که هر چه بخشیدی
بمن از تستی، زیرا که گفتار
که بمن دادی با ایشان دادم و
ایشان قبول کردند و دانستند
حقیقت که از پیش تو بیرون آمدم
و باور کردند که تو فرستادی مرا،
برای ایشان در خواست میکنم
چیز در خواستی من بسبب عالم
لیکن برای ایشان که بخشیدی
بمن که ایشان از ان تواند،
و هر چه از ان منست از ان تست و
هر چه از ان تست از ان منست و
بدیشان ستودم شدم، و اکنون
در عالم میستم و ایشان در عالمند
و من سویتو آیم بدر باک بگذار
ایشانرا بنام تو که بخشیدی بمن
تا یکی باشند همانکه ما نیز،
چون بودم با ایشان من ایشانرا
بنام تو دکاء داشتم و هیچکس
از ایشان هلاک نشده مگر بسبب هلاک
تا تمام شود آنچه در کتابست
اما اکنون پیش تو آیم و اینها
در عالم بگویم تا شای من
بکمال کردن در ایشان
من دادم ایشان سخن ترا و
عالم ایشانرا دشمن میدارد
زیرا که از عالم نیستند چنانکه
من نیز از عالم میستم،

که براکنده شود هر یکی
 بجای خون و مرا تنها بگذارید
 و من تنها میستم برای آنکه بدر
 بمانمست، اینها گفتم با شما تا
 باشد شمارا ایمانی بمن در عالم
 باشد شمارا اندوهگین ایمان دل قوه
 دارید من در عالم غالب شدم،

ut dissipati fueritis, omnes
 ad unum in locum suum,
 & me solum reliqueritis,
 & ego solus non sum,
 propterea quod Pater me-
 cum est. Hæc dixi ad
 vos, ut sit vobis fides in
 me: in mundo erit vobis
 tristitia, sed eos forte ha-
 bere, ego super mundum
 victor fui.

33

فصل هفدهم

CAPUT XVII.

اینها گفت ایسوع و چشم بالا
 کرد سوی آسمان و گفت
 ای پدر ساعت رسید بستی بسرت را
 تا بسرت ستاید ترا، و همچنانکه
 بخشیدی پادشاهی بر هر خداوند
 گوشت تا هر چه را بوی نان بدی
 [بایشان] زدن کانی جاوید،
 ایستای حیات جاوید که شناسند
 ترا که خدای حقیقی تنها و او را که
 فرستاده ایسوع مسیح را، من
 ترا ستودم بر زمین و گرنای که
 بمن بخشیدی تا کنم بکمال
 رسانیدم، و اکنون بستی
 بدر مرا درن خود بدان ستایش
 که داشتم درن تو بیش از آن
 که جهان باشد، ظاهر
 کردم نام ترا بمردم ایشان که
 بمن بخشیدی از عالم از تو

HÆC dixit Jesus, &
 oculos sursum extulit
 ad coelum, & dixit, o Pa-
 ter, hora venit, glorifica
 (p. lauda) Filium tuum,
 ut Filius tuus glorificet te.

Et sicut dedisti regimen
 super omnem carnem (p.
 Dominum sive possessorem
 carnis,) ut omne quod ad
 illum dedisti det ad illos
 vitam æternam. Hæc est
 vita æterna, ut sciant te nem-
 pe Deum verum (p. in veri-
 tate) solum, & illum quem
 misisti, Jesum Christum.

Ego te glorificavi (p.
 laudavi) super terram, &
 opus quod ad me dedisti
 ut faciam in complementum
 perduxi (p. venire feci.)

Et nunc glorifica, Pater,
 me apud te cum illa glo-
 ria quam habui apud te,
 antequam mundus erat.

Manifestum feci nomen tu-
 um ad homines illos quos ad
 me dedisti è mundo, à te
 fuerunt

2

3

4

5

6

habuisti, antequam funda-
mentum mundi (erat.)
25 O Pater juste mundus te
non novit, verum ego
te novi, & illi sciverunt
26 quod miseris me. Et no-
men tuum ad illis notum
fecit. & notum faciam:
ut ille amor quo cum ip-
so me amore habuisti, in
illis sit, & ego in illis.

CAPUT XVIII.

1 CUM hac dixisset Je-
sus foras exiit cum Di-
scipulis suis trans (p. ad
transitum) fretum Cedron,
in locum nempe ubi (p. illic
loci) hortus erat, & illuc
loei intrabat ille & Disci-
puli ejus. Judas proditor
2 (p. in manum tradens) ejus,
locum novit: ob id quod
Jesus cum Discipulis suis il-
luc loci plurimis temporibus
3 intrabat. Ergo Judas susce-
pit cohortem à (p. ab
ante) Principibus Sacerdo-
rum, & Phariseos officari-
os (al. milites,) & venit illic
4 loci cum lucernis, & lampa-
dibus, & cum telis. Jesus
omne quod futurum erat
venire novit, & foras ve-
nit, & dixit ad illos, Quem
5 queritis? Responsum de-
derunt ad illum, Jesum
Nazarenum. Dixit Jesus
ad illos, Ego sum: Ju-
das proditor ejus cum
illis adstans erat.

داشتمی بیهستی از بنیاد عالم، ای
پدر دادگر عالم ترا شناخت اما
من ترا شناختم و ایشان
دانستند که تو فرستادی مرا،
و نام ترا بایشان معلوم کردند و
معلوم کنم تا آن دوستی که با من
مرا دوست داشته در ایشان
باشد و من در ایشان،

فصل هجدهم

1 چون اینها گفت ایشوع بنیرون
رفت با تلامیذان خود سوی
کدازه دریا قدرون در جایکی
که انجا باغ بود و انجا در آمد او
و تلامیذان خود، یهودا بدست
دهنده او انجا یکی میدانست
زیرا که ایشوع بتلامیذان خود انجا
اکثر اوقات می آمدی، پس
یهودا برگرفت شکر او قبل
پررکان کاهنان و فریسیمن
سرهنگان و آمد انجا بفرسوها و مشعلها
و با سلاحها، ایشوع هر چه خواهد
رسیدن دانست و بیرون آمد و گفت
با ایشان کرا می خواهید، جواب
دادند با او ایشوع فاضری را گفت
ایشوع با ایشان منم یهودا بدست
دهنده او با ایشان ایستاده بود،

Ergo.

alter quem novit ipsum
 Princeps Sacerdotum, &
 colloquium fecit cum custo-
 de januae, quae mulier erat,
 17 & Petrum introduxit. Di-
 xit tæmina puella quae ja-
 nuam custodiram habuit ad
 Petrum, Siquidem tu quo-
 que ex Discipulis hujus
 hominis es? Ille dixit,
 18 Non. Adstabant juxta ig-
 nem servi & ministri,
 propterea quod frigus erat,
 & sic calefecerunt: Petrus
 19 quoque cum illis adstitit,
 & calidus fuit. Princeps
 Sacerdotum sciscitabat ut à
 Jesu de Discipulis ejus, &
 20 de doctrina ejus. Respon-
 sum dedit ad illum Jesus,
 Ego publicè sermonem fe-
 ci mundo, ego omni tem-
 pore docebam in Synago-
 ga, & in Templo illic loci
 21 (in) quo simul Judæi ade-
 rant, & rem (nullam) clàm
 non locutus sum. Quare
 à me rogas? roga ab illis
 22 qui auditores erant illius
 quod ad illos sermocinatus
 sum: ecce, illi norunt
 23 omne quod dixi ego. Et
 cum hoc dixisset, unus ex
 illis ministris qui adstantes
 erant percussit [super] ge-
 24 nam Jesu, & dixit, Sic
 responsum das Principi Sa-
 cerdotum? Responsum de-
 dit Jesus ei, Si malum di-
 xi, testimonium perhibe
 de malo: quod si bo-
 num, quid me percussis?
 24 Annas misit illum vin-
 ctum ad Caipham princi-
 pem Sacerdotum.

دیگر که می شناختش بزرگ
 کاهنان و خطاب کرد بدربار
 که زن بود و بطرس را در آورد،
 گفت زنی جرآن که در را دکه
 میداشت ببطرس مگر تو دیز از
 تلامیضان این مرد هستی او گفتی
 نه می ایستادند نزد یک آتش
 بندگان و بیان کان برای ادکه
 سرما بود و خود را گرم می کردند
 بطرس دیز بایشان ایستاد و
 گرم می شد، بزرگ کاهنان
 پرسید از ایشوع از تلامیضان او
 از علم او، جواب داد باو ایشوع
 من آشکارا خطاب کردم عالم را
 من همه وقتی می آموختم در جمع
 و در هیچکجا که جمع جهودان
 بودند و چیزی پنهان نگفته ام،
 چرا از من پرسشی بپرس ایشانرا که
 شنیده اند آنچه با ایشان خطاب
 کردم اینک ایشان دانند هر چه
 گفتم من و چون این
 بگفت یکی از بیانگان که
 ایستاده بودند ز بر جاده ایشوع و
 گفت چنین جواب میدهی بزرگ
 کاهنان را، جواب داد
 ایشوع او را اگر بدی گفتم
 کواهی بده از بدی و اگر
 نیک جرات می دهم، حنان
 فرستاد او را بسته پیش قیافا
 بزرگ کاهنان،

۴ بس چون با ایشان گفت منم باز
 بس رفتند و افتادند بر زمین ،
 ۷ باز پرسید از ایشان کرا می خواهید
 ایشان گفتند ایشوع ناصری را ،
 ۱۰ جواب داد ایشوع گفتم بشما که
 منم بس اگر مرا خواهید اینان را رها
 ۹ کنید تا بروند ، تا تمام شوند
 انسخن که گفت از ایشان که
 بمن بخشیدی یکی را کم دکردم ،
 ۲۰ شمعون بطرس داشتی شمشیری
 بر کشید آن را و زن بر غلام بزرگ
 کاهنان و گوش راستش بر گرفت
 ۱۱ نام آن غلام بود مالکوس ، گفت
 ایشوع بطرس شمشیر خون در نیام
 ۱۲ نه بیاشامم جامی را که بدر بخشیده
 ۱۳ است بمن ، بس شکر و سرشار
 و خدمتکاران جهودان گرفتند
 ۱۴ ایشوع را و بستندش ، و آوردند
 او را پیش حنان اول زدراکه بود
 خسرو قیافا ادکه بزرگ کاهنان
 ۱۵ بود در ادسال ، و قیافا آن
 بود که کنکاج داد بهون که
 بهتر باشد که یک مرد بمیرد
 ۱۶ عوض جماعت امت ، شمعون
 بطرس و دیگر تلامیذ آمد در بی
 ایشوع و آن تلامیذ اشنای بزرگ
 کاهنان بود و با ایشوع اندرون
 رفت سوی صحن بزرگ کاهنان ،
 ۱۷ و شمعون بیرون ایستاد پیش
 در بی بیرون رفت آن تلامیذ

Ergo cum ad illos dixisset, Ego sum, retrò tum abierunt, & prociderunt super terram. Rursus rogavit ab illis, Quem quæritis? & dixerunt, Jesum Nazarenum. Respondit dedit Jesus, Dixi ad vos quòd ego sim. Ergo si me quæritis hos (in) viam dimitte, ut abeant. Ut adimpletum sit illud verbum quod dixit, Ex illis quos ad me dedisti unum non perdi. *Simon* *Petrus* habuit gladium, (et) distinxit illum, & percussit [super] servum (p. puerum) principis Sacerdotum, & aurem dextram ejus abscidit, nomen illius servi (p. pueri) erat *Malchus*. Dixit Jesus ad *Petrum*, Gladium tuum in vaginam reponere: bibam poculum quod Pater dedit ad me. Ergo cohors & chiliarchus & ministri Judæorum capiebant Jesum, & vinxerunt illum. Et adduxerunt illum ad *Annam* primò: ob id quod focer *Caipha* qui princeps sacerdotum fuit in illo anno. Et *Caiphas* ille fuit qui confilium dedit quòd melius esset ut unus homo moreretur pro populo gentis. Et *Simon Petrus* & alter Discipulus venit [in] post Jesum, & ille Discipulus novus erat Principi Sacerdotum & cum Jesu introibat in palatium Principis Sacerdotum. Et *Simon* foris stabat ad januam, ergo foras exiit ille Discipulus alter

- 35 Responsum dedit Pilatus, Numquid ego Judæus? populus tuus & Princeps Sacerdotum te ad me tradiderunt, Quid fecisti?
- 36 Responsum dedit Jesus, Regnum meum de hoc mundo non est; Si regnum meum de hoc mundo esset, ministri mei bellum fecissent ut traditus non fuisssem ad Judæos: sed nunc regnum meum ex hoc loco non est. Dixit ad illum Pilatus, Ergone tu es Rex? Responsum dedit Jesus, Tu dicis quod ego Rex sim: propter hoc natus sum, & propter hoc veni in mundum ut testimonium darem super veritate: & omnis qui ipse de veritate est, vocem meam audit.
- 38 Dixit ad eum Pilatus, Quid rei est veritas? Et cum hoc dixisset, rursus foras venit ad Judæos, & dixit ad illos, Ego in illum ullam causam non invenio. In consuetudine vestra est, ut pro vobis in Pascha unum liberatum facerem: ergo vultis ut Regem Judæorum liberum faciam pro vobis?
- 40 Omnes clamorem extulerunt & dixerunt, Hunc nequaquam, sed Barrabam. Barrabas latro fuit.
- جواب داد فیلاطوس مکر من
یهودم امت تو و بزرگان
کاهنان ترا بمن سپردند چه
کردی؟ جواب داد ایسوع
ملکی من ازین عالم دیست اگر
ملک من ازین عالم بودی
خدمتکاران من حرب می کردند
تا سپردم به یهودان اما
اکنون ملک من از اینجا
دیست، گفت با او فیلاطوس
بس تو ملکی جواب داد ایسوع
تو گفتی که من ملکم برای
این زانم و برای این آمدم
یعالم تا کواهی دهم بر حق و
هر که او از حق است او اواز مرا
می شنود، گفت با او فیلاطوس
چه چیز از حق و جور این
بگفتی باز بیرون آمد سوی
یهودان و گفت با ایشان
من درو هیچ حجت نمی یابم،
در قاعده شما هست که برای
شما در فصیح یکی از ان کنم پس
می خواهید که ملک یهودان را
از ان کنم برای شما، همکنان
فریاد برآوردند و گفتند این را ده
لهکن برآیسرا برآیس دزد بود،

۲۵ شمعون بطرس ایستاده بود کرم می
 شد با او گفتند که تو نیز از
 شاگردان او هستی او منکر
 ۲۶ شد و گفت دیستم ، گفت
 با او یکی از بندگان بزرگی
 کاهنان خویش ادکّه با او
 بطرس کوشش را بریده بود که من
 ترا دیدم در بوستان با او ،
 ۲۷ دیگر بار منکر شد بطرس و دران
 ساعت خروس بانگ کرد ، پس
 او رفت ایشوع را از پیش قیافا سوی
 رواق بامداد شد و ایشان در
 رواق نجس نشوند تا قسح را بخورد ،
 ۲۸ پس بیرون آمد فیلاطوس پیش
 ایشان و گفت چه حجت دارید
 برین مرد ، جواب دادند و
 ۲۹ گفتند با واکراین بدی کننده
 دیوید بنو دنی سپردیمش ، گفت
 با ایشان فیلاطوس ستانیدش شما و
 ۳۰ برو حکم کنید چنانکه رسم
 شماست گفتند با او جهودان
 ما را روا نیست که انمی بکشیم ،
 ۳۱ تا تمام شوند آن سخن که
 ایشوع گفت چون خبر داد که
 ۳۲ بکدام مرگ خواهد مرد ، پس
 فیلاطوس در رواق رفت و خواند
 ایشوع را و گفت با او تویی
 ۳۳ ملک جهودان ، جواب داد ایشوع
 از خون کفای این سخن یا دیگران
 گفتند با تو برای من ،

25 *Simon Petrus* adstans erat,
 calidus fuit, ad illum dixe-
 runt, Nōne tu quoque
 26 ē Discipulis ejus es? Is
 negans fuit & dixit, Non
 sum. Dixit ad illum unus
 de servis Principis Sacer-
 dotum, cognatus ejus cu-
 jus (p. cum ipso) *Petrus*
 aurem ejus absceidens erat,
 Nōne ego te vidi in
 27 horto cum illo? Iterum
 negans erat *Petrus*, & sta-
 tim (p. in illa hora) gal-
 28 lus clamorem fecit. Er-
 go attulerunt Jesum a (p.
 ab ante) *Caiapha* in præto-
 rium: manē fuit, in præ-
 torium non ibant ut pollu-
 ti non sint ut Pascha man-
 29 ducent. Ergo forās venit
Pilatus ad illos, & dixit,
 Quam accusationem (al.
 causam) habetis in hunc
 30 hominem? Responsum
 dederunt & dixerunt ad il-
 lum, Si hic malefactor non
 31 fuisset, ad te non tradidisse-
 mus illum. Dixit ad illos
Pilatus, Accipite eum vos,
 & super illum judicium faci-
 te, sicut lex vestra est. Di-
 32 xerunt ad eum Judæi, No-
 bis licitum non est, ut ali-
 quem (p. hominem) occida-
 mus. Ut impletum sit illud
 33 verbum qd̄ *Jesus* dixit, cum
 notitiam daret nempe, [in]
 34 quam morte futurus esset
 mori. Ergo *Pilatus* in præ-
 torium ibat & vocabat Je-
 sum, & dicebat ad eum, Tu-
 ne es Rex Judæorum? Re-
 sponsum dedit *Jesus*, A te ip-
 so dicis hoc verbum, vel alii
 dixerunt ad te de (p. pro) me.

Respon-

9 Rursus in prætorium ibat, & dicebat ad Jesum, Tu ex quo loco es? verum Jesus responsum non dedit ei. Dixit ad illum *Pila-
10 tus*, Ad me verbum non dicis: nonne scis quod potestatem habeam crucifigere te, & (quod) potestatem habeam, ut in (p. super) liberum faciendum te? Responsum dedit Jesus, Non haberes super me ullam potestatem, si ad te datum non fuisset desuper: propter hoc ille qui me in manum tuam
11 rursus dans est, majus peccatum habet. Abhinc (p. ab hac vice) quærebat *Pilatus* ut illum (in) viam dimitteret: verum Judæi clamorem extulerunt & dixerunt, Si illum solum facias amicus *Cæsaris* non eris: ob id, omnis qui se regem facit, inimicus *Cæsari* factus est. Cum
12 *Pilatus* hæc verba audiret, Jesum foras egit, & sedit super thronum in loco qui ipse *Lithostratos* (i. pavimentum) dictus erat, &
13 in Hebraica, *Gabbatha*. Et erat præparatio Paschæ, & propè sextam horam, & dixit ad Judæos, Ecce Rex vester. Et ii clamorem, fecerunt, Tolle, tolle illum, crucifige. Dixit *Pi-
14 latus* ad illos, Crucifigam Regem vestrum? Responsum dederunt Principes Sacerdotum, Regem non habemus nisi *Cæsarem*. Ergo illo tempore tradidit
15

و باز در رواق رفت و گفت با
ایشوع تو از کجایی اما ایشوع
جواب ندان او را گفت با او فیلاطوس
با من سخن میگوئی میدانی
که توانایی دارم صلب کردن
تو را و توانایی دارم در ازاد کردن
تو را، جواب داد ایشوع میداشتی
بر من هیچ توانایی اگر بتو
داده بودی از بالا از برای این
آنکه مرا بدستی تو باز داده است
بزرگتر گناه دارد، ازین باز
خواستی فیلاطوس که او را رها
کند اما جهودان فریاد میکردند
و میگفتند اگر او را ازاد
میکنی دوستی قیصر باشی
زیرا که هر که خود را ملوک
سازد ضد قیصر گردد، چون
فیلاطوس این سخنها شنید
ایشوع را بیرون کرد و دست
برکرسی در جای که آن
لیتوستراتوس خوانده میشد و در
عبری غبانا، و یونانی فصح
و نزه یک ششم ساعت و گفت
به جهودان اینک ملوک شما و
ایشان بفریاد میگفتند بکمر
بکمر او را صلب کن گفت
فیلاطوس بایشان صلب کنیم
ملوک شما را جواب دادند بزرگان
کاهنان ملوک نداریم مگر
قیصر را، پس آن هنگام سپردش
illum

فصل دوزدهم

CAPUT XIX.

۱ بس ادکاه فیلاطوس گرفت
 ۲ ایشوع و او شلاق زد،
 و شکریان اکلیلی ساختند از
 ۳ خارها و بر سر او نهادند و
 پوشانیدندش جامه قرمزی، و
 می آمدند با او و می گفتند سلام
 ۴ درای ملک جهودان و طبایعه ها
 میزدند او را، فیلاطوس بار
 ۵ بمرور آمد و گفت با ایشان
 اینک بیرون می ارم او را تا بدانید
 ۶ که درو هیچ حجت نمی یابم، بس
 بیرون آمد ایشوع اکلیلی از
 خار بر سر و با جامه های قرمزی
 و گفت با ایشان اینک ادی،
 ۷ چون دیدندش بزرگان
 کاهنان و بیانگان بانک بر
 آوردند و می گفتند برادرش کن
 گفت فیلاطوس با ایشان
 دستانیدش شما و برادر کنید
 ۸ که من درو علتی نمی یابم،
 ۹ جواب دادند او را جهودان مارا
 داموس است و موافق داموس
 خواهد مرد زیرا که خود را بسر خدا
 ساخت، چون فیلاطوس این
 سخن را شنید بیشتر ترسید،

1 ERgo illo tempore Pila-
 2 tus apprehendit Jesum,
 & illum verberibus per-
 3 cussit. Et milites coronam
 fecerunt de spinis, & su-
 per caput ejus ponentes a-
 micibant illum veste coc-
 4 cineâ. Et venerunt ad
 illum, & dixerunt, Pax
 tibi ô Rex Judæorum, &
 colaphis percusserunt il-
 lum. Pilatus rursus for-
 5 ras venit & dixit ad il-
 los, Ergo foras educo il-
 lum ut sciatis quod in il-
 lo aliquam causam non
 6 invenio. Ergo foras ve-
 nit Jesus, corona (erat) de
 spina super caput, & cum
 veste coccinea, & dixit ad
 illos, Ecce homo. Cum
 7 viderent illum Principes
 Sacerdotum & ministri,
 clamorem extulerunt &
 dixerunt, Super patibulum
 age, Dixit Pilatus ad illos,
 Accipite illum & super pa-
 ribulum agite, quia ego
 in ipso causam non inve-
 8 nio. Responsum dederunt
 ei Judæi, Nobis lex est,
 & juxta legem futurus
 esset mori, ob id quod
 se Filium Dei fecit.
 Cum Pilatus hæc verba
 audiret, magis timuit.

Rursus

fortem projecerunt. In veritate hæc fecerunt milites.
 25 Et erant apud crucem Jesu adstantes Maria mater ejus, & soror matris ejus, Maria (uxor) Cleopha, &
 26 Maria Magdalena. Ergo cum Jesus vidisset matrem suam, & illum Discipulum quem amabat adstantem, dixit ad matrem suam, & Mulier, ecce Filius tuus.
 27 Postea dixit Discipulo, Ecce mater tua, & ex illa hora accepit illam Discipulus ad se. Postea cum sciret Jesus quod omnes res impleræ factæ essent, ut Scriptura impleta sit, dixit, Sitiens sum. Erat vas appositum plenum aceto, & ii ponebant spongiam plenam aceto, super quandam arundinem, & ad os ejus offerebant. Ergo cum Jesus, acetum accepisset, dixit, In complementum venit, & caput declinavit, et animam tradidit. Ergo Judæi ob causam ejus quod dies præparationis erat, ut non manerent in cruce die Sabbati corpora, quia ille dies Sabbatorum magnum erat, obsecrationem fecerunt à Pilato ut crura ipsorum fracta sint, & sublata. Ergo venerunt milites, & fregerunt crura primi, & alterius qui cum illo crucifixus erat.
 33 Verum cum ad Jesum venissent, & vidissent quod mortuus esset, crura ejus non fregerunt. Verum unus de militibus latus ejus aperuit cum gladio, & in instanti exiit sanguis & aqua.
 34

بدروستی این کردند سباهیان ،
 ۲۵ و بودند پیش صلیب ایشوع ایستاده
 مریم مادرش و خواهر مادر او مریم
 ۲۶ قیلوفا و مریم مجدالینه ، پس
 چون ایشوع دید مادر خود را و
 آن تلامیذ را که دوست میداشت
 ایستاده گفت بمادر خود ای زن
 ۲۷ اینک بسر تو ، بعد از آن گفت
 تلامیذ را اینک مادرت و از ادساعت
 ۲۸ گرفتش تلامیذ پیش خود ، بعد
 از آن چون دانست ایشوع که همه
 چیزی تمام شده است تا کتاب تمام
 ۲۹ شده گفت تشنه ام ، بود آغاری نهاده
 بر از سرکه و ایشان نهاده اسفند را
 بر از سرکه بر یکی فی و درون یک
 ۳۰ نهان او بردند ، پس چون ایشوع
 سرکه گرفت گفت بکمال رسید
 و سر فرو کرد و جان تسلیم کرد ،
 ۳۱ پس جهردان بسبب آنکه روز آنینه بود
 تا همانند در صلیب روز شنبه تنها
 آن روز شنبه بزرگی بود در خواست
 کردند از فیلاطوس تا ساقهای ایشان
 ۳۲ شکسته شوند و فرو آورده ، پس
 آمدند سباهیان و شکستند
 ساقهای نخستین را و دیگر را که
 ۳۳ باو صلیب کرده بودند ، اما چون
 به ایشوع آمدند و دیدند که مرده
 ۳۴ است ساقهای او شکستند ، اما
 یکی از شکریان بهلمی او را کشان
 بحرینه و در حال بیرون آمد خون و آب ،

با ایشان تا بردار شوند و گرفتند
 ۱۷ ایشوع را و پیرون بردند ، و
 دار را برداشتن برای خون و بر آمد
 سوی جای که میگفتندش
 ۱۸ کلواریدو بعدی کاکته ، ادجا
 اورا صلب کردند و دو نفر دیگر
 با او ازین چادب و از انجانب
 ۱۹ و ایشوع در میان ، و نوشت
 فیلاطوس بر تخته و دهان بالا صلیب
 و نوشته چنین بود ایشوع ناصری
 ۲۰ ملک یهودان ، و خواندند
 آنها بسیاری از یهودان برای
 ادکه انچه که ایشوع را صلب
 کردند در یک شهر بود نوشته
 یون عبری و یونانی و لاتین ،
 ۲۱ گفتند بزرگان کاهنان
 یهودان به فیلاطوس منویس ملک
 یهودان لیکن ادکه که او
 ۲۲ میگفت ملک یهودانم ، جواب داد
 فیلاطوس انچه نوشته نوشته ام ،
 ۲۳ چون ایشوع را صلب کردند سددند
 شکریان جامهای او را و چهار بخش
 کردند بخشی را بهر شکری و
 براهن را و بون براهن دان وخته از بالا
 ۲۴ همه یافته ، با یکدیگر گفتند
 این را بردیم ، دکنیم بلکه قرعه
 اندازیم بران که ازان که باشد
 تا تمام شود کتاب که گفت
 بخش کردند جامهای من برای
 خون و بر پوشش من قرعه انداخته

illum ad illos, ut super
 patibulum sit, & pren-
 runt Jesum & eduxerunt.
 Et patibulum suscepit pro
 se, & exivit ad locum quem
 dixerunt ipsum *Calvariam*,
 in Hebraico *Golgotha*. Illic
 loci eum crucifixerunt, &
 duos homines alios cum ip-
 so ex hac parte, & ex illa
 parte, & Jesum in medio.
 Et scripsit *Pilatus* super
 tabulam, & posuit super
 crucem, & scriptum sic
 erat, JESUS NAZA-
 RENS REX JU-
 DÆORUM. Et lege-
 bant illud multi de Judæis,
 pro eo quod ille locus (*in*)
 quo Jesu crucifixerunt, pro-
 pe urbem fuit. Scriptum
 erat in Hebraico, & Græ-
 co, & Latino. Dixerunt
 Principes Sacerdotum Ju-
 dæorum ad *Pilatum*, Ne
 scribe, Rex Judæorum,
 sed quod is dixerit, Rex
 Judæorum sum. Respon-
 sum dedit *Pilatus*, Id quod
 scripsi, scripsi. Cum Je-
 sum crucifixissent, acce-
 perunt milites vestes ejus,
 & in quatuor portiones
 fecerunt, portionem ad sin-
 gulos milites, & tunicam,
 & fuit tunica inconsuti-
 lis à summitate tota in-
 venta. Ad alterum alter
 dixerunt, Hanc scissam
 ne faciamus, sed sortem
 projiciamus super illam, cu-
 jus illa (p. ex illa) esset, ut
 impleta sit Scriptura quæ
 dixit, [In] partes fece-
 runt vestes meas pro se, &
 super integumentum meum

sortem

CAPUT XX.

فصل بیستم

1 IN die primo Sabbati ve-
 nit Maria Magdalena ma-
 nē, cū adhuc tenebræ es-
 sent, ad sepulchrum, &
 2 vidit lapidem ablatum à
 monumento. Ergo festi-
 navit & venit ad Simonem
 Petrum, & ad illum Discipu-
 lum alterum quem amore
 habuit ipsum Jesus, & dixit
 ad illos, Abstulerunt (p. au-
 ferentes sunt) Dominum de
 3 Sepulchro, et nescimus quo
 loci posuerunt illum. For-
 rās exiit Petrus et ille Disci-
 pulus alter, & venerunt ad
 4 sepulchrum. Et festinabant
 uterque [duorum] [in] si-
 mul, & ille Discipulus alter
 festinavit, et per Petrum tran-
 siit, & venit prior ad sepul-
 5 chrum. Et cū se incli-
 nantem faceret, vidit linte-
 amina posita, verū intra
 6 non ibat. Ergo venit si-
 mon Petrus post [ex] illum,
 et intravit in sepulchrum
 7 et vidit linteā posita. Et
 sudarium quod super caput
 ejus fuit, non erat positum
 cū linteaminibus, sed con-
 voluta seorsim in uno loco.
 8 Tunc introibat quoque il-
 le Discipulus alter qui pri-
 mus veniens erat ad sepul-
 chrum, et vidit, et fidem fe-
 9 cit. Quia adhuc nesciebant
 Scripturas, quod oportet e-
 um resurgere à mortuis.
 10 Revertébantur Discipuli
 in locum suum.

در روز یکشنبه آمد مریم مجدالینه
 بکه که هنوز تاریکی بود
 سوی گور و دید سنگ را برداشته از
 گور بس بشتافت و آمد پیش
 شمعون بطرس و در یک آن تلامین
 دیگر که دوست میداشت او را
 ایشوع و گفتی بایشان سده اند
 خداوند را و نمیدادیم کجا بنهادند
 او را، بیرون آمد بطرس و آن
 تلامین دیگر و آمدند سوی گور،
 و می شتافتند هر دو با هم و آن
 تلامین دیگر بشتافت و از بطرس
 گذشت و آمد اول سوی گور،
 و چون خود را میل کرد دید لغافه
 دهانه اما اندرون خفت، بس
 آمد شمعون بطرس بس ازو و در
 رفت بگور و دید کتابرا دهانه،
 و عمامه که بر سر او بود بدون دهانه
 با لغافها لیکن بهجید جدا در
 یک جای، اذکه درون رفت دیز
 آن تلامین دیگر که نخست آمده
 بود سوی گور و دید و باور
 کرد، که هنوز نمیدانستند
 کتابها که بایست او را برخاستن
 از مردگان، باز کردند
 تلامین آن بجای خود،

۳۵ و ادكه دید گواهي داد و گواهي
 اوحه است و او میداند كه گفت
 ۳۶ حرف را تا شما دیز باور كنید، این
 چیزها شد تا كتاب تمام شود از
 ۳۷ استخوان شكستید، و دیز كتاب
 دیگر گفت نظر كنند او را كه
 ۳۸ دیزه (دند)، بعد از ان یوسف از
 اریمتی بود در خواست از فیلاطوس
 كه بستاند تن ایشوع باین سبب
 كه نلامید ایشوع بود اما بنهان
 از درس جهودان و فیلاطوس دستوری
 داشت پس آمد و فرو گرفت تن
 ۳۹ ایشوع را، آمد دیق دیموس دیز
 ادكه آمده بود به پیش ایشوع اول
 در شب و او را با خون حنوط از مرور
 صبر مقدار صد رطل، پس
 گرفتند تن ایشوع را و بجهنم
 در لفافه به خوشبوی چنانكه
 قاعده جهودان بود وقتی كه
 ۴۰ دفن میکردند، بود دران
 جكه كه صلب كرده شد
 باغی و دران باغ كوری نو كه
 هنوز درو كسی نهاده شده بود،
 ۴۱ پس نهاده ایشوع را اینجا برای
 ادكه شنبه در آمده بود و كور
 ۴۲ فریگی بود،

35 Et ille qui vidit testimoni-
 um dedit, & testimonium
 ejus veritas est: & is novit,
 quod veritatem dixerit, ut
 vos quoque fidem faciatis.
 36 Hæ res fuerunt ut Scriptura
 impleta sit, Ex ipso os non
 frangeretur. Atque etiam
 37 Scriptura altera dixit, Adspi-
 cient illum quem punctum
 feriebant. Postea Josephus
 38 de Arimathea erat obtestatus
 à Pilato ut acciperet corpus
 Jesu, ob hanc causam quod
 Discipulus Jesu fuit, verum
 clam præ metu Judæorum,
 & Pilatus veniam dedit ei:
 ergo venit & detulit corpus
 39 Jesu. Venit Nicodemus
 quoque is qui veniens erat
 [ante] Jesum primò per
 (p. in) noctem, & attulit
 secum mixturam de Myr-
 rha & Aloe, ad quanti-
 tatem centum librarum.
 40 Ergo acceperunt corpus
 Jesu, & involverunt in lin-
 reis cum suavi aromate,
 sicut consuetudo Judæorum
 fuit tempore quo sepul-
 41 cram facerent. Fuit in illo
 loco (in) quo crucifixuserat,
 hortus, & in illo horto se-
 pulchrum novum, quo ad-
 42 huc in ipso aliquis positus
 non existens erat. Ergo po-
 suerunt Jesum illic loci, pro-
 pterea quod Sabbatum in-
 gressurum erat, & monu-
 mentum propè fuit.

- Discipuli ob metum Judæorum, venit Jesus et adstitit in medio, & dixit illis, Pax vobis. ²⁰ Hoc dixit, et ostendit ad illos manus & latus. Ergo gressi sunt Discipuli ob ²¹ conspectum Domini. Ergo alterâ vice dixit ad illos, Pax vobis: sicut Pater me misit, ego quoque vos misi. ²² Cum hoc dixisset inflavit, et dixit ad illos, Accipite Spiritum Sanctum. Quorumcunque (p. illarum personarum quarum) remittitis peccata ipsorum, illis (p. ad illos) remissa erunt, et quorumcunque retenta habeatis peccata, retinebuntur. ²⁴ Thomas unus de Duodecim, (cui) cognomen factum (est) Didymus, non erat apud illos tempore quo Jesus venit. Ergo dixerunt alii Discipuli ad illum, Dominum vidimus. Ipse dixit ad illos, Si adspiciam in manibus vulnus clavorum, et digitum meum non imponam in locum clavorum, et intus non afferam manum meam in latus ejus fidem non faciam. ²⁶ Post octo dies rursus aderant Discipuli ejus intus, et Thomas cum illis: venit Jesus, foribus clausis, et in medio adstitit et dixit, Pax vobis. ²⁷ Postea dixit ad Thomam, Adfer digitum tuum huc loci, et adspice manus meas, et adfer manum tuam, et infer in latus meum, et ne sis incredulus, sed credulus. Responsum dedit Thomas, et dixit ei, Dominus meus et Deus meus. ²⁹ Dixit ad eum Jesus,
- تلامیذان از ترس جهودان آمد
ایشوع و ایستاد در میان و گفت
ایشادرا سلام باشما، این بگفت
و دمود بایشان دستها و بهلوی بس
شان شدند تلامیذان از دیدن خداوند،
بس دگر بار گفت بایشان سلام
باشما همچنانکه بدر مرا فرستاد من
دیز شمارا میفرستم، چون این بگفت
و مید و گفت بایشان بگیری روح
القدس، ادکسادرا که بکنارید
کناهان ایشان بایشان گذاشته
شون و ادکسادرا که دگاه دارند
کناهان ایشان دگاه داشته می شوند،
توما یکی از دوازده لقب کرده دیدیمو
دیون بایشان وقتی که ایشوع آمد،
بس گفتند دیگر تلامیذان با او
خداوند را دیدیم او گفت بایشان
اگر به بینم در دستهای زخم مسبارها
و ادکشت خود را در ارم در جای
میخوا و در دهارم دست خود را در بهلوی
او باور دکنم، بعد از هشت روز باز
بودند تلامیذان او اندرون و توما با
ایشان آمد ایشوع درها بسته و در
میان ایستاد و گفت سلام باشما،
بعد از آن گفت بتوما بایشان ادکشت
خود را اینجا و به بین دستها مرا و
بیش از دست خود را و در ار بهلوی
من و مباش غیر مومن بلکه مومن،
جواب داد توما و گفت او را خداوند
من و خدای من، گفت با او

11	اما مريم ايستاده بون بيش كور و ميگرست بس در ميان كريا خود را ميل كرن و كنه كرن در كور، و ديد و دو فرشته به جاي سپيد نشسته يكي سوي سر و يكي بسوي باي انجا كه نهاده شد. بون ن ايشوع، گفتند ايشان باوي اي زن چرا مي كردي گفت بايشان چرا كه برون اند خداوند مرا و دادم كه گجا نهاده اند اورا، اين بگفت و بس گرست و ديد ايشوع را ايستاده و نميدادست كه ايشوع است، گفت باوي ايشوع اي زن چرا مي كردي كرامي طلبي او كمان برن كه مكر باغبادست گفت اورا اي خداوند اكر تو سنده اورا بگوي بمن گجا نهاده اورا و من اورا بستانم، گفت ايشوع اورا اي مريم باز بس نظر كرن و گفت باوي ردوني كه تفسير اندست اي آموزگار، گفت ايشوع باو من ممكن مرا كه هنوز بالا درفته ام بسوي بدر خون ليكن سوي برادران من برو و بايشان بگوي بالا ميروم سوي بدر من و بدر شما و خدای من و خدای شما، آمد مردم مجد لينه و خبر داد فلامينان را كه خداوند را ديدم و اينها با ما گفت، و چون شام بود دران روز يكي از شنبه ها و درها بسته بودند انجا كه بهم بودند	Verum <i>Maria</i> adstans erat apud sepulchrū foris, & fle- bat, tum inter fletum suum inclinationem[corporis] fe- cit, & prospectum fecit in sepulchrum. Et vidit duos Angelos inibi, albis seden- tes, unum ad caput, & unum ad pedes, illuc loci quo posi- tum [existens] erat corpus Jesu. Dixerunt ii ad illam, ô <i>Mulier</i> , quid lachrymas? Dixit ad illos, Ob id qd au- ferentes sunt Dominum me- um, et nescivi nempe quo lo- ci posuerunt illum. Hæc di- xit, & postea retrospexit, & vidit Jesum adstantem, & nescivit qd Jesus esset: Di- xit ad illum Jesus, ô <i>Mulier</i> , quid lacrymas? quem qua- ris: illa opinionem tulit nem- pe, siquid è hortulanus esset, dixit ei, ô Domine, Si tu abs- tulisti eum, dic ad me (in) quo loco posuisti illum, & e- go illum auferam. Dixit Jesus illi, ô <i>Maria</i> : rursus re- tro adspectum fecit, & dixit ad illum, ô <i>Rabboni</i> , cujus interpretatio ipsius est, ô <i>Ma-</i> gister. Dixit Jesus ad illam, Tactiorem nè facito mihi, quia adhuc sursum non de- cedensui ad Patrem meum, sed ad fratres meos vade, & ad illos dicito, Sursum eo ad Patrem meū, et Patrem ve- strum, et Deum meum, et Deum vestrum. Venit <i>Ma-</i> <i>ria Magdalena</i> , & notitiam dedit Discipulis, quod Do- minum viderim, et hæc ad nos dixit. Et cum vespera esset, in illodie primo Sabba- torum, et fores clausi essent, illuc loci quò simul aderant Disci-	11 12 13 14 15 16 17 18 19
----	---	--	--

manducandi habetis: re-
 6 sponsum dederunt, Non.
 Dixit ad illos, Projicite
 rete in latus dextrum navis,
 & invenientis: ergo projec-
 7 cerunt, & non potuerunt
 pertrahere illud ob multitu-
 dinem piscium. Ergo dixit
 8 ille Discipulus quem amo-
 re habuit ipsum Jesus
 ad Petrum, Dominus est.
 Simon Petrus cum audiret
 quod Dominus effer, tuni-
 cam suam super lumbos (pe-
 9 medium) alligabat, propte-
 rea quod nudus erat, &
 se in mare coniecit. Et
 reliqui Discipuli in navem
 venerunt ob id quod a
 terra procul non aberant,
 nisi ad cubitos ducentos,
 & attraxerunt rete piscium.
 10 Ergo cum devenerunt in
 terram, viderunt pinas po-
 sitas, & piscem impositum
 & panem. Dixit ad illos
 11 Jesus, Afferte de illis pisci-
 bus quos nunc prensastis (p.
 captos fecistis.) Ascendit
 Simon Petrus, & attraxit in
 terram rete, plenam de pi-
 scibus magnis, centum et
 quinquaginta tribus, & cum
 12 essent tamen rete non lace-
 racur. Dixit ad illos Jesus,
 13 Venite, manducate. Et ali-
 quis unus ex decumbentibus
 non ausus est ut roget ex
 illo nempe, Tu quis es? ob
 id quod norunt quod ille
 Dominus erat. Jesus venit
 & accepit panem, & ad il-
 14 los dedit, et similiter piscem.
 Hec tertia visio est qua ma-
 nifestus factus est Jesus ad Disci-
 pulos suos post resurrectionem

هیچ چیزی خوردنی نداشتند جواب
 دادند او را نه، گفت با ایشان
 ۶ بیندازید دام به جایی راست کشتی
 و ببینید پس انداختند و نمیتوانستند
 ۷ برکشیدن آن را از بسیاری ماهی
 پس گفت تلامذین که دوستی
 میداشت او را ایسوع بطرس خداوند
 است شمعون بطرس چون شنید
 که خداوند است براهین خود را بر
 میارح بست برای ادکه برهنه بود و
 ۸ خود را در دریا انداخت، و باقی
 تلامذین در کشتی آمدند زیرا که از
 زمین دور نبودند مگر در یک
 ۹ دوستی کز و کشیدند دام ماهی را
 پس چون فرو آمدند بر زمین دیدند
 ۱۰ اخگرها نهاده و ماهی نهاده و خنجر
 گفت با ایشان ایسوع بپایند از آن
 ماهیها که اکنون شکار کردید
 ۱۱ بالا آمد شمعون بطرس و کشید
 بر زمین دام را بر از ماهیان بزرگ صد
 و پنجاه و سه و با جود این که
 ۱۲ چندان بودند دام نداشتند، گفت
 با ایشان ایسوع ببینید بخورید و هیچ
 ۱۳ یکی از دشمنان کان تلمیذی شمعون
 چرا که برسد او که تو کیستی برای
 ادکه بیند استند که او خداوند است
 ۱۴ ایسوع آمد و بر گرفت نان و بدیشان
 داد و همچنین ماهی را، این
 شمعون قوتی است که ببیند خدا
 ایسوع به تلامذین آن خورده بعد او

جانبی

خ

باید

ایشوع از اینجا که مارا دیدی ای
 ۳۰ توما باور کردی خنک ایشوع که
 دیدی اند و باور کردند، ایات
 دیگر بسیار کن ایشوع بیش
 ۳۱ فلانیدان خون که در من کتاب
 نوشته شده است، اما اینها نوشته
 شد تا بگویند با ادک ایشوع است
 مسیح ابن الله و تا چون ایمان
 بدارند حاصل شوند شمارا زندگانی
 بنام او،

Hinc (p. ex illo loco, se cau-
 sa) quod me videri & Thoma,
 fidem fecisti, Beatitudo illis
 qui non videntes eum fidem fa-
 ciunt. Signa alia multa fe-
 cit Jesus coram Discipulis
 suis, quae in hoc libro scri-
 pta non [existencia] sunt.
 Verum haec scripta sunt
 ut credatis in illud, quod
 Jesus sit Christus Filius
 Dei, & ut cum fidem af-
 feratis, praesens sit vobis
 vita in nomine ejus.

30

31

فصل بیست و یکم

CAPUT XXI.

بعد از آن خود را ظاهر کرد
 ۱ دیگر بار ایشوع در یک
 دریا طیار دوس و خون را جمن ظاهر
 ۲ کرد، بودند بهم شمعون بطرس
 و توما که لقب کرده می شد
 ۳ و یوحنا و یوحنا پسر زبدي و دو دیگر از
 فلانیدان او، گفت بایشان
 شمعون بطرس میروم تا ماهی گیرم
 گفتند با و ما نیز می آیم با تو پس
 ۴ در آمدند و رفتند بالای کشتی و آن
 شب چیزی گرفتند، چون
 ۵ صبح شد در کنار ایستاد ایشوع
 اما نهی شناختند فلانیدان که
 ۶ ایشوع است، پس گفت
 بایشان ایشوع ای جوانان مگر

Postea se manifestum fecit
 1 aliā vice Jesus, ad mare
 Tiberiadis, & se sic manife-
 2 stum fecit. Aderant [in]
 simul Simon Petrus & Tho-
 mas cui cognomen tactum
 erat Didymus, & Nathanael
 à Cana Galilee, & filii Zebe-
 dei, & duo alii Discipuli
 ejus. Dixit ad illos Si-
 3 mon Petrus, Eo ut pisces
 capiam. Dixerunt ad il-
 lum, Nos quoque imus
 tecum. Ergo exibant &
 ascendebant super navem,
 & illā nocte rem (ullam)
 non capiebant. Cum ma-
 4 ne esset, super litus ad-
 stitit Jesus: verum nesci-
 verunt Discipuli quod Je-
 sus esset. Ergo dixit
 ad illos Jesus, & Juve-
 nes, Numquid ullam rem
 mandu-

1

2

3

4

5

- in convivio super pectus
ejus recubitus fecit, & di-
xit, ô Domine, Quis est
ille qui te in manum dabit?
- 21 Ergo cum Petrus eum vi-
disset, dixit ad Jesum, ô
Domine, verum hic quid?
- 22 Dixit ad eum Jesus, Si
(p. sic) volo ut maneat
ad tempus quo veniam,
tibi quid? Tu post me veni.
- 23 Ergo exibat hic sermo in
medio fratrum, quod ille
Discipulus non morietur,
& non dixit ei Jesus, Non
morietur, sed si volo
ut maneat ad tempus quo
veniam, tibi quid? Hic
24 est ille Discipulus qui super
his testimonium perhibet, &
novi quod testimonium ejus
25 verum sit. Et res alias
multas fecit Jesus ipsas;
quæ si scripta essent univer-
sa (p. una una) secundum (p.
super computationem) opi-
nionis meæ, non ipse mun-
dus latitudinem haberet, ut
in ipso capiatur libri qui
possent scribi.
- انکه در مهمانی بر سینه او تکیه
کرده و گفت ای خداوند کیست
آنکه ترا بدست دهد، پس چون
بطرس او را دید گفت با ایشوع ای
خداوند اما این چه گفت با
او ایشوع چنین می خواهم که
بماند تا وقتی که من ایم ترا جده تو
بی من بیا، پس بر آمد این
سخن در میان برادران که آن
تلامیذ میبرد و گفت او را ایشوع همین
مگر چنین می خواهم که بماند تا
وقتی که ایم ترا جده، اینست آن
تلامیذ که بر اینها گواهی میدهد
و اینها دوست و میدادیم که گواهی
او حقست، و چیزها دیگر بسیار
کرد ایشوع آنها که اگر نوشته
میشد یکان یکان برقیاس
کمان من نه همان عالم فراخی
دارد تا درو بکنند کتابها
که می توان نوشت،

۱۵ برخاستن از مردگان ۶ پس
 بعد از آنچه خوردند گفت ایشوع
 بشمعون بطرس شمعون یونا دوست
 میداری مرا بیش از بنان گفت او را
 بلی ای خداوند تو میدانی که ترا
 دوست میدارم گفت با او بجران
 ۱۶ برخاستن مرا ، گفتی با او بار
 دیگر بشمعون یونا دوست میداری
 مرا گفت او را بلی ای خداوند تو
 میدانی که ترا دوست میدارم گفت
 ۱۷ با او بجران غوجان مرا ، گفت
 با او سیوم ثوبتی ای شمعون یونا
 دوست میداری مرا غمناکی شد بطرس
 ازین جهت که سیوم بار گفتی با
 او دوست میداری مرا و گفت با او
 ای خداوند تو همه چیز میدانی تو
 میدانی که ترا دوست میدارم گفت
 با او بجران کوسفندان مرا ،
 ۱۸ راست راست گویم ترا وقتی که
 جوان بودی میان خود می بست
 و هر جا که میخواستی میرفتی اما
 وقتی که بزرگ شده باشی دستی خود
 بکستردانی و دیگری میان تو بند
 ۱۹ و جای برد که دوست داری ، این
 بگفتی تا بیدا کند که بکدام
 مرگ خواهد خدای را تسبیح کردن
 و چون این گفت با او بگفت بی
 ۲۰ من بیا ، بار دیگر بست بطرس
 و دید آن تلامذرا که دوست
 میداشتی ایشوع که از بی او روالست

à mortu's. Ergo postquam
 [quod] edebant dixit Jesus
 ad Simonem Petrum, Simon
 ۱۵ Fone amore habes me magis
 quàm hi? Dixit ei, Etiam ô
 Domine, tu nosti quòd te
 amore habeam. Dixit ad
 illum, Pasce agnos meos.
 Dixit ad illum vice alterâ,
 ۱۶ ô Simon Fone amore habes
 me? Dixit ei, Etiam ô Do-
 mine, tu nosti quòd te amo-
 re habeam. Dixit ad illum,
 Pasce oves meas. Dixit
 ۱۷ ad illum tertiâ vice, ô Simon
 Fone, amore habes me?
 Tristis erat Petrus ob hanc
 causam quia tertiâ vice di-
 xerat ad illum, Amore ha-
 bes me? & dixit ad illum
 ô Domine, tu omnem rem
 nosti, tu nosti quòd te
 amore habeam. Dixit ad
 illum, Pasce oves meas.
 Amen amen dico tibi,
 ۱۸ Tempore quo junior fui-
 sti, mediam [partem] tu-
 am cingebas, & ad om-
 nem locum quo volebas,
 ambulabas, verùm tempo-
 re quo senior factus fueris,
 manus tuas extends, &
 alter mediam (partem) tu-
 am vinciet, & (in) locum
 ducet quo nolueris (p. a-
 morem non habueris.) Hoc
 ۱۹ dixit ut manifestum faceret
 nempe quânam morte fu-
 turus esset Deum celebrare.
 Et cum hoc dixisset, ad il-
 lum dixit, Post me veni. Res-
 ۲۰ pexit Petrus, & adspexit
 illum Discipulum quem
 amore habuit ipsum Je-
 sus; quòd [à] post
 illum vadens esset, qui
 in

Plurimos in errorem inducent
 & decipient usque electos etiam. *Cap. 26. ver. 7. Po.*
 و همیشه بر او روغن غلیظه خوش بوی و کران بها داشت
 Et ampullam plenam unguento galiz
 boni odoris & summi pretii habuit : Christo sedente.
 و تلخناک بگریست و کناه او عفو شد. *ver. 75. Po.*
 amarè flevit, & peccatum ejus remissum est. *Cap. 27.*
 Et abiit & seipsum strangulavit. *ver. 8. Po.*
 تا این ساعت ده خون خوادده شون
 Usque adhanc horam, Ager sanguinis vocatur. *ver. 9.*
 سه از مال تقدم خون سنکی بهارا که از بنی اسرائیل. *Po.*
 Triginta argenteos accepi, sanguinem
 ponderis, pretium quod à filiis Israelis pacti sunt. *ver.*
 Et tunicâ rubrâ eum induerunt. *ver. 23. Po.*
 و بیراهن سرخ او را پوشادند.
 Cujus nomen Gagulta erat, cujus interpreta-
 tio cranium capitis est. *ver. 40. Po.*
 و امامان و بزرگان
 Magistrates & Sacerdotes & Scribae
 & Seniores. *ver. 46. in Po. hac defunt,*
 و قریب سیار باکان که *ver. 52. Po.*
 Et corpora multorum Sanctorum qui martyrium passi erant, è sepul-
 chris surrexerunt. *ver. 59. Po.*
 و در لقیفها کتان باردیک
 Et in involucris tenuis lintei involvebat. *Cap.*
 Sicut nix, & lumen ejus oculos perfringebat. *ver. 11. Po.*
 و ازینها
 که باشته کان و سرهنکان که باسدای کور می کردند
 با خون آمدند با روی زن و ترسناک بشهر در آمدند و هر چه
 Deinde præpositi & præfecti qui custodiam sepulchri agebant ad se
 reverfi

Persica Evangelia collata cum Manuscripto Pocockiano.

دستی و دل *AP. 18. Ver. 7. MS. Pocockianus.* دل او سبب باشد *Manus & cor ejus causa erit.*
ای خداوند از برای جان خود مرا آرام ده و *Ver. 26. Po.* O Domine per animam tuam oro mihi moram
فساهی بی سبب *concede & spatium. Cap. 19. Ver. 9. Po.* Nisi stupri causâ. *Ver. 19. Po.* حجو جان خود دوست
دار *Veluti animam tuam amore complectere. Cap. 20. Ver. 23. Po.* بیاشامید و بشستن من
Poculum meum bibetis, & lavacro meo *Poculum meum bibetis, & lavacro meo*
loti eritis, *c. Ver. 34.* و عالم را دیدند و در بی *& mundum viderunt, c. Cap. 21. ver. 7. Po.* جامه خورا
Vestimentum suum Jesus *Vestimentum suum Jesus*
imposuit & insedit. *ver. 8. Po.* و دیگران شاخها از *imposuit & insedit. ver. 8. Po.*
Et alii ramos ex arbore olive *Et alii ramos ex arbore olive*
excidebant. *ver. 9. Po.* اوشنا من فرزند داوود یعنی احمد *excidebant. ver. 9. Po.*
Laus filio David, sc. laus. *Ib.* احمد در بلندی *Laus filio David, sc. laus. Ib.*
in excelsis. *ver. 25. Po.* معبودیت یحیی یعنی شستگاه *in excelsis. ver. 25. Po.*
Baptismus Iohannis, sc. lavacrum. *Cap. 23. ver. 5. Po.* شستن *Baptismus Iohannis, sc. lavacrum. Cap. 23. ver. 5. Po.*
Laciniam vestimenti *Laciniam vestimenti*
oram producunt. *ver. 23. Po.* Pro شستن *oram producunt. ver. 23. Po. Pro*
Plena fœtore & vermibus & ossibus putridis. *Cap. 24. ver. 15. Po.* استخوانها ریخته و کرم و
Signum immundi ex desolatione. *ver. 24. Po.* ایت بلیدرا از آن خرابی *Signum immundi ex desolatione. ver. 24. Po.*
بسیار کمره کنند و بفریباند تا *بسیار کمره کنند و بفریباند تا*
کزیدگان

کړن و خود را بجامه عیسی رسانید ان چشمه خون
 Cum hac mulier audisset quod Jesus cum turba frequenti
 præteriret, mulier cum summa intentione surrexit :
 Nam audierat quod quisquis vestimentum ejus teti-
 gisset, salutem repererit. Venit itaque & submotis
 turbis seipsam vesti Jesu applicuit, & fons ille sangui-
 nis, &c. ver. 41. Po. *Hac desunt* که ترجمه
 و کفش را دشمن. Cap. 6. ver. 9. Po. ان اینست ای دختر
 Et calceos odio haberent, nec duas
 tunicas induerent. ver. 31. Po. وداشتند چیزی که درهن.
 Et non ha-
 buerunt quicquam quo os suum mundarent aut hu-
 mectarent, nec aliquid quo vescerentur. ver. 39. Po. صف
 Per ordiner in herba collocare
 بگوید بیایید پیش من که
 شمارا خدمت کنم شما نمی گفارید [تا برای بدن و
 Dixerit, accedite ad me ut vo-
 bis ministerium præstem. Vos non finitis ut patri aut
 matri quicquam præstet. ver. 26. Po. و درن خدمتی بود
 Et mulier Ethnica fuit ex Pha-
 nicia sc. ex Emisa. Cap. 9. ver. 3. Po. و در او
 Et lux ab eo
 coruscabat adeo ut homines eum intueri non valerent.
 ver. 46. Po. از آنکه بدو بای در روز که رستگاری از ان
 Quàm cum duobus pedibus in infer-
 num, quod illinc liberatio nulla fieri potest. ver. 48.
 Unde
 nunquam redemptionem invenies. ver. 49. Po. و هر
 و بیعت یعنی بسل کرده که در دنیا باشد ینک او را خوش
 Et omne sacrificium sc. mactatum quod in
 mundo

mundo fuerit, sale illud boni saporis reddunt. *Cap. 10.*
 reversi vultu pallido & timido in urbem regressi sunt
 & quicquid viderant Magnatibus & Sacerdotibus
 dicebant. *Po. ad finem omnium addit* و تا ابد الابد امين
 Et in æternitatem æternitatis, Amen.

In Evangelium Marci.

C *AP. 1. ver. 10. Po.* و روح القدس يعني جان باكي
 Et Spiritus Sanctus sc. anima pura. *ver. 13. Po.*
 از شيطان از موده مي شن و از جاها بلند و فرشتگان
 Satana tentabatur & à Spiritibus impuris, & angeli.
Cap. 2. ver. 4. Po. و شل بر تخته نهادند و چهار گوشه تخت را
 Et paralyticum چهار ريسمان بستند و از روزه بيش عيسي
 lectulo impositum quatuor angulis lecti totidem fu-
 nibus annexis per fenestram ad Jesum. *ver. 6. Po.*
 Scribz & Pharisei qui illic erant. *ver. 14. Po.* و در ميان سوفخوران و
 Inter Publicanos & mancipis. *ver. 21. Po.* و در جامه بوسيده و رده و زرد تا نو قوت از كهن دستاين
 Et vestimento detricto & lacero induat, nè novum robur
 à veteri accipiat. *ver. 26. Po.* در جاه ابي صالح بزرگ امامان
 Sub Abimelech maximo Sacerdotum. *Cap. 3. ver. 11. Po.*
 Et Dæmoniacci & epileptici à spiritibus impuris plagas habentes
ver. 17. Po. و بنوايگان و صروران از جاها بلند زخمها داشتند
 Benè Regem imposuit, quod filii tonitruui essent. *Cap. 9. ver. 27, 28,*
29, Po. چون اين زن شنيد كه عيسي با اديبه بسيار مبروك
 زن بخشي بسيار برخاستي، و شنيد كه هر كه
 جامه او بپوشد صحت يابد، و اند و خلافت را دور
 كند

& interpretatio ejus est, Cranium. ver. 38. Po. همانند
 Eodem momento fa- روی در کنشتی بدو نیمه شکافت
 cies portæ templi in duas partes scissa est, sc. ver.
 43. Po. آمد یوسف که از راما است که بولیطا خوانده شود
 Venit Iosephus qui de Rama erat, qui Boudentes dictus est.
 Cap. 16. ver. 16. Po. و باب ترسا شود رده شود
 Et aqua Christianus factus fuerit, salvus erit. ver. 18. Po. و اگر
 ماران و هر داک بکیر بد که دیش ایشان بر شا کار کند
 Et si serpentes venenosos tollatis, punctura quidem ip-
 forum nihil efficiet.

In Evangelium Lucæ.

شخصی کوهون یعنی کشیش
CAP. 1. ver. 5. Po. Quidam Cohan sc. Sacerdos. Ver. 9. Po. بشیوه
 Juxta ritum Sacerdotis, sc. کوهنی یعنی عبادت و نماز
 cultûs & orationis. ver. 36. Po. از برای ادکه عاقر
 Pro eo quod sterilis vocata fuerit, sc. non pariens. ver. 61. Po. هر اسرائیل تو کسی
 In Israele tuo quispiam hoc nomine نام نیست
 non est. Cap. 2. ver. 1. Po. که تمامت رعیت مملکتی او را
 Ut omnes subditos Regni ejus describerent. بنویسند
 Cap. 3. ver. 38. Po. پس اندم که از قدرت خدا افریده شد
 Filii Adam qui potentia divinâ creatus est. Cap. 4. Ver.
 2. Po. Et à calum- از معتاب یعنی از ابلیس از موند می شد
 niatore, sc. à Diabolo, tentatus est. In Po. v. 17. deest و
 و شمعون که غیور خوانده شد یعنی با
 Cap. 6. Ver. 15. Po. Et Simeonem qui Zelotes dictus est, sc. cum zelo
 و شکی

و اگر زن طلاق داده را کسی بستاند هم در *ver. 12. Po.*
 Et si mulierem dimissam quispiam duxerit
 pariter in peccato erit. *ver. 19. Po. Furtum præponit homi-*
 cidio. همه غم و فتنه اند و گذردن هزاران جهان زندگانی. *و.*
 Omnia anxietas & ægritudo sunt &
 fluxa: in altero sæculo vitam æternam oportet qua-
 rere. *ver. 8. Po.* شاخها درخت زیتون را *ver. 8. Po.*
 Ramos arboris olivæ. *Cap. 11. ver. 9. Po.* اوشعنا یعنی احمد
 Hofanna, sc. laus. *Cap. 12. ver. 26. In Po. desunt hæc* آنها
 In *Po. habentur* منم خدای یسحاف *Ib. pro his* که برخیزند
 آمد جبره *ver. 42. Po.* منم خدای ابراهیم و خدای اسحاف
 زنی مسکین و دو کزوها و پسران داشت ادرا در خرینه
 Venit vidua pauper quæ duos glomos fili ha-
 buit, eos in gazophylacium iniecit. *ver. 44.* بس صواب
 Itaque rectitudo ejus major est. *Cap. 13. ver.*
 Spiritus Sanctus sc. ani- *ver. 11. Po.* روح القدس یعنی روح پاک
 ma pura. *Ver. 26. Po.* و بزرگی و نیرومندی و شکوه و عظمت
 Cum majestate & virtute & terrore & magnificentia.
 زنی آمد و شیشه در از روغن غلیظه و *Cap. 14. ver. 3. Po.*
 Mulier venit & ampullam ple- *فاردين خوشبوی*
 nam unguento galix & nardi præstantis odoris,
 با شمشیرها و *ver. 36. In Po. deest. ver. 43. Po.*
 جویها و دیزها از بیش بزرگان و امامان و نویسندگان
 Cum gladiis & fustibus & lanceis à Magnati-
 & Sacerdotibus & Scribis & Senioribus. *ver. 72. Ad*
 و از گفته خون بشیمان شد. *Po. versûs ultimi addit*
 Et dicti sui pœnitens factus abiit. *Cap. 15. ver. 8.*
 Et consuetudinem sin- *Po.* و عادت هر سالی را می طلبیدند
 gulorum annorum postulabant. *ver. 22. Po.* که نام او
 Cui nomen Gagulra est,
 &

dedit. Cap. 13. ver. 11. Po. ان زن در هم بشجیده بود نمی
 Mulier illa complicata erat, nec potuit manum pedemve extendere. ver. 29.
 Po. و در ملکوت خدا ارم گیرند و بنشینند و بیایایند
 Et in regno Dei quietem capient & sedebunt & requie-
 scent. ver. 34. Po. همچو ماکیان که بچکان خود را زیر
 Velut gallinae quae pullos suos sub alas suas in tutum reci-
 piunt, & à vento & frigore protegunt. Cap. 14. ver. 2.
 Po. و مردی بود مستسقی بیمار الحجا و مستسقی اماس هم
 Et vir erat hydropisi laborans (hydropicus autem tumefactus toto corpore est.) ver. 5. Po. بسرش
 Filius ejus aut bos ejus. Cap. 15. ver. 13. Po.
 برادر بزرگ بخش خود را ستد و نگاه داشت و کار می
 فرمود اما برادر کوچک بولایت بیرون رفت و از الحجا سفر
 کرد و هر چه بدو رسیده بود براکنده کرد و در عیش و
 Frater major portionem suam accepit & asservavit, & negotiationi mandavit : sed
 frater minor in regionem exivit, & illinc iter fecit, &
 quicquid ei contigerat dilapidavit victu & voluptate
 & sociis illicitis. ver. 30. In Po. زناکاران Cap.
 16. In Po. est Gazarus, ut & semper in sequentibus.
 Cap. 17. ver. 6. Po. بدین بلندی و سر فرار می گفتید
 Huic sublimitati & vertici excelso diceretis. ver. 28.
 Po. و انجناد که در روز کار گم شده که می خورند و می
 اشامیدند و می خریدند و می فروختند و درختها می نشاندند
 Et quemadmodum in die-
 bus Lot erat quando comedebant & bibebant, & eme-
 bant et vendebant, et arbores plantabant, et aedifica-
 bant, usque ad illum diem. Cap. 19. ver. 4. Po. تا دیدار

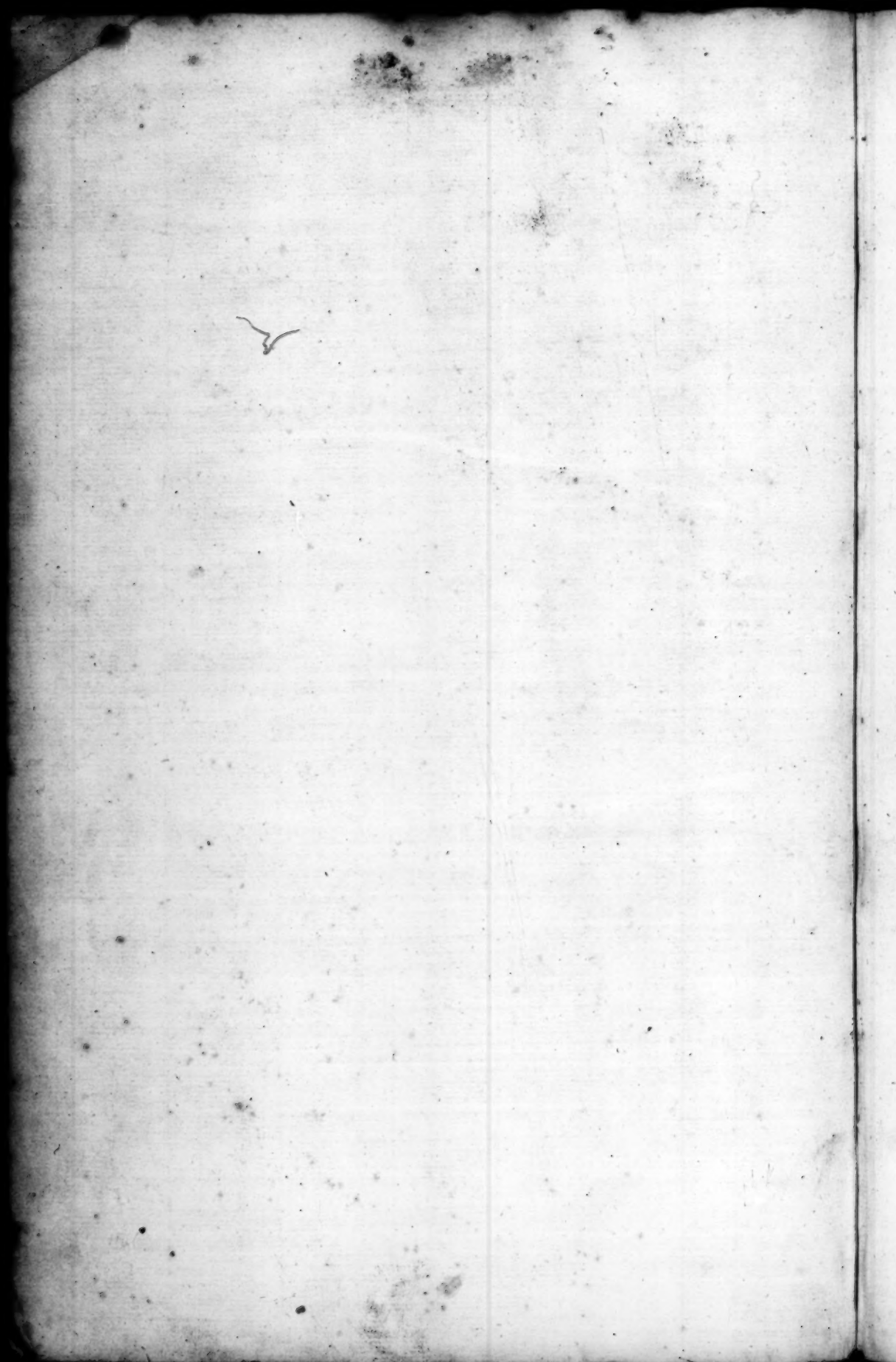
vivens. ver. 44. Po. و ده از عوسج یعنی قلو انگور خورن
 Neque ex rhamno, sc. rubo, comedit uvas. Cap. 7. ver.
 8. Po. Servus بنده از این امیر شهر سخت ن سخوار رنجور بود.
 præfecti civitatis gravissimo morbo laborabat. Cap.
 8. ver. 16. Po. و اینرا یعنی با طشتی و پوشانده با اورا و بر تخت
 Non accendit eam & hydriâ conchâve te-
 git, aut eam lecto supponit. ver. 27. Po. و در این
 Sed assiduus in deserto و درانی و کورستان کرنیدی
 & sepulchreto oberrabat. Cap. 10. ver. 4. Po. و بر میگردد
 Ne assumi- با خون ده کیسه و ده توشه * دان و ده کفشها
 te vobiscum neque crumenam, neque viatici peram,
 neque calceamenta. ver. 12. Po. اسایش باشد و شمارا دشود
 Levamen erit, & vobis non erit. Quomodo ver. 14. quo-
 que. ver. 19. Po. که بر ماران و کرمیان و دیگر حشرات
 Ut serpentibus & Scorpiis و بایکار و دشمنی بای بنهین
 & aliis animalculis nocivis & insensis pedes impo-
 natis. ver. 40. Po. و مرقا هر قرقچین اش و مهمانی کردن
 Et Martha in apparatu cibi & convivio faci-
 endo occupata erat. ver. 41. Po. مرقا مرثا در همه چیزی
 Martha Martha in om- از راسته و بر بسیار زنان شرف داری
 nibus rebus exornata es, & super plurimas mulieres
 præcellentiam habes. Cap. 11. ver. 3. Po. بشود کام تو
 Fiat voluntas tua الجنائک در آسمان و زمین داری
 sicut in cælo & terrâ etiam potiris. Ver. 31. Po. ملکه
 Regina Austri, sc. Æthiopiz. Cap. 12. یعنی حبشی
 Ver. 6. Po. Nonne پنج پنجهشک بدو جو فروخته شود
 quinque passerres duobus granis hordeaceis venduntur?
 Ver. 16. Po. بود و این دو زمین داشت در این سال زمین او
 Fuit, qui aquam & terram habuit, و ارتفاع بسیار دان
 eo anno terra ejus reditum & proventum multum
 dedit.

و زنان دیگر در بی ایشان آمده نگاه
 Et mulieres aliae eas secutae spectabant. Ver.
 23. In Po. defunt که گفتند رفته است
 Vivens est. ver. 47. In Po. defunt و ابتدا باشد از اورشلیم
 Et initium esset ab Hierosolyma.

In Evangelium Johannis.

Et تاریکی دور را نخبانند Po. 1. ver. 5. Po.
 tenebrae lucem non extinxerunt. ver. 6. Po. خامش
 Cui nomen Iohannes, یوحنا و یحیی خوانده شوند
 Perfice autem Iahja vocatur. ver. 38. Po. و بزرگ ما
 Cujus interpretatio est, که ترجمه آن معلم است
 Magister. ver. 42. Po. و تو صفا خوانده شوی یعنی سنگ
 Et tu Cephas vocaberis, sc. petra. Cap. 3. ver. 16. Po.
 Ab ini- در آغاز در داوری باشد و از فرزند خدا بیگانه شوند
 ti in iudicio erit, & à Filio Dei alienus erit. ver. 21. Po.
 Ut opus تا کرداری که میان او و خداست دانسته شود
 quod inter ipsum & Deum est, cognitum sit. ver. 23.
 Po. فرزند آدمی In fonte Fon. ver. 27. Po.
 Filius homi- بتواند که از اداریت خون جبری ستاند مگر
 nis non potest ex voluntate sua quicquam accipere, nisi.
 Et و ادکه برای بسر ستر فرو دیارن و مطیع نشود. ver. 36. Po.
 qui filio caput non submiserit, & ei obsecutus non fu-
 erit. Cap. 4. v. 2. Po. و ده غیسی تنها بود که می شست لیکن
 Et Jesus non erat solus qui baptizabat, sed
 Discipuli. ver. 46. Po. و بود در کفرناحون بزرگی نام او
 Et erat in Caphernabum magnus quidam cui
 nomen Abd-olmelik. v. 53. Po. ابد الملک با اهل خانه و تبع او

مسیح را بیند و این زکی از دیر که خو کرده بود که
 Ut aspectum Christi videret : hoc autem *Zachæus* nuper consueverat ut
 cum *Jesus* transfiret ille ita faceret. ver. 35. Po. عیسی
Jesus vestimentum suum tergo ejus imposuit & insedit. ver. 46. Po.
 نمازست و طاعت شما اورا مغاره در آن ساخته اید و مقام طاراران
 Orationis & obedientiæ, vos eam speluncam latro-
 num effecistis, & locum crumenicidarum. Cap. 21. ver.
 2. Po. که دو گروه ریسبان اداخت. Quæ duos glo-
 mos fili iniecit. ver. 11. Po. و در جای جای اراجیفها ترشت
 شود و تنگی و کرسنگی و مرک بسیار و لرز و شکوه و
 اشوبها و دشادها ترشت و سهواک پیدا شوند از آسمان و
 Et in diversis locis motus va-
 lidi erunt, & angustia, & fames, & mors plurima, et
 tremor, et terror, et tumultus, & signa dira & terri-
 bilia apparebunt de cœlo, et hyems frigusque protra-
 hetur. Cap. 22. ver. 62. Po. تلخناکی بگریست و بشیمان شد
 Amare flevit et pœnitens fuit. Cap. 23. ver. 11. Po. جامه
 سرخ اورا پوشانیدند و باز او را پیش بیبلاطوس فرستادند
 Vestem rubram ei induerunt, et remiserunt eum ad *Pila-
 tum*. ver. 31. Po. چه کنید می کنید. Faciatis, quid
 facietis? ver. 33. Po. که نامش کلجله است و تفسیرش
 Cui nomen est *Golgothah*, cujus interpretatio
 est, *Cranium capitis*. ver. 45. Po. و در هیکل شکافه
 Et porta ejus scissa est à medio ejus, Cui nomen
Iosephus Bouleutes de Rama civitate Judææ. Cap. 24. ver. 1.
 Adhuc re-
 trebræ erant, mulieres ad sepulchrum venerunt : Ad
 finem

Abd-olmelik cum domesticis & clientibus suis. Cap. 5.
ver. 52. Po. چشمه شستگاه که به عربی بیتی الحسد Fons ba-
pisterii, quem Hebraice Bait-olhesed vocabant. ver. 23.
Po. هر کس فرزند حرمش دارد پدر را حرمش داشته باشد
Quicumque Filium honore affecerit, Patrem honore affecit.
ver. 27. Po. که بسر اوست ادکه بنی او را داری کند
Quia Filius ipse est qui filios hominis judicat. Cap. 6.
ver. 68. Po. Verba vitæ habes سخنهای زندگی داری تا ابد
in æternum. Cap. 7. ver. 2. Po. وعید مظله یهودیان در تیکه
Et festum tabernaculorum شده بود یعنی عید سایه گاه
Judæorum appropinquaverat, sc. festum umbraculo-
rum. ver. 22. Po. از موسی تنهاست لیکن از پدران پیش
E Moïse solo est, sed à patribus antiquis. Cap. 9. v.
7. In Po. defunt hæc فرستاده آن است که ترجمه آن
ver. 22. E medio sui. از میان خود Po. habet از میان جماعت
Cap. 10. ver. 22. Po. عید در کان در آمد و فصل زمستان بود
Festum encæniorum inibat, et pars anni hyemalis erat.
Cap. 11. ver. 1. Po. غازر از ده بیتی عینا برادر مرقم و مرقا
Gazarus ex pago Bethania frater Maria & Martha. Et ita per
totam hanc Historiam Gazarus nominatur. Cap. 16. ver. 10.
Po. De judicio verò و بر داری که که خدای عالم اوست
quia gubernator mundi is est. In Po. defunt اکنون باور
باور دارد veniens modo est, habet sed v. 32. Post
Fidem habete. Cap. 18. ver. 3. Po. در آمدن با مشعلها و
Venerunt cum facibus & lucernis, جراغها و شمشیر و دیر
& gladiis & hastis. ver. 11. Po. بیاله که پدرم بمن داد
Poculum quod Pater meus mihi بکسی دیگر نذرادم
dedit, alii cuiquam bibendum non præbebo. v. 35. Pro
Tu quid dicis ? تو چه می گویی Po. habet, چه کرد

FINIS.